XM .E258 V.31-33

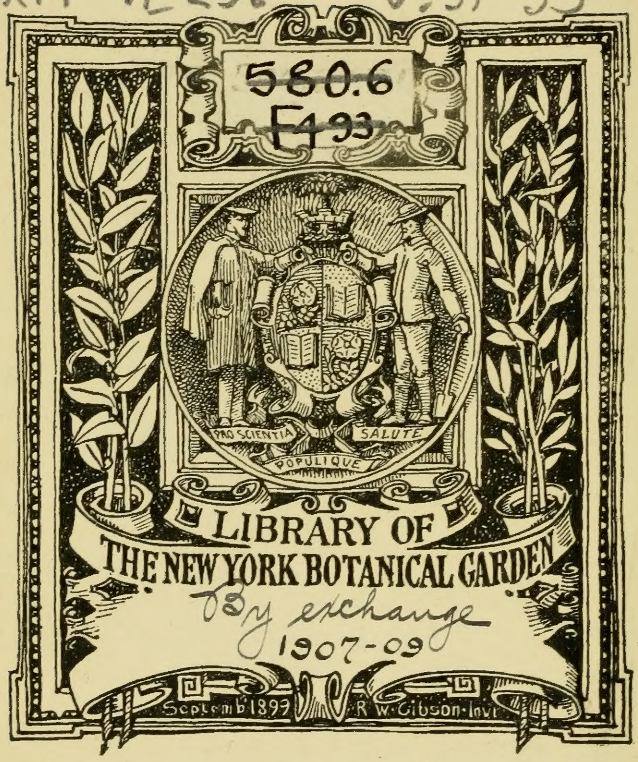

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDEFÖRSTA HÄFTET
1904—1905

MED EN PLANSCH, EN KARTA OCH TRE FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN UEBERSICHT.

HELSINGFORS 1906.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDEFÖRSTA HÄFTET
1904—1905

MED EN PLANSCH, EN KARTA OCH TRE FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN UEBERSICHT.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN.

HELSINGFORS 1906.

XM
.E258
V. 31-33

HELSINGFORS 1906.
AKTIEBOLAGET HANDELSTRYCKERIET.

Societas pro Fauna et Flora Fennica

1904—1905.

Ordförande: Professor J. A. Palmén.

Vice-ordförande: Professor Fr. Elfving.

Sekreterare: Docent Erik Nordenskiöld.

Skattmästare: Doktor V. F. Brotherus.

Bibliotekarie: Doktor E. Reuter.

Intendenter: för de zoologiska samlingarna: Docent Alex. Luther; *för de botaniska samlingarna:* Amanuens H. Lindberg.

Bestyrelse: Professorer J. A. Palmén, Fr. Elfving, O. M. Reuter, J. Sahlberg, J. P. Norrlin, Doktorer K. M. Levander, V. F. Brotherus. — Suppleanter: Amanuens H. Lindberg, Doktor E. Reuter.

Mötet den 1 oktober 1904.

Sällskapets sekreterare docenten Erik Nordenskiöld hade i bref från utrikesort förklarat sig förhindrad att under innevarande hösttermin bestrida sekretariatet, och utsåg Sällskapet till hans ställföreträdare mag. Harry Federley.

Sällskapets skattmästare bankdirektör Leon. von Pfaler anhöll om att blifva från sin befattning befriad redan vid det nu ingående verksamhetsåret, och biföll Sällskapet till denna anhållan. Till skattmästare för återstoden af kalenderåret 1904 valdes härpå doktor V. F. Brotherus och till revisor för samma tid mag. O. Alcenius.

Till bankdirektör Leon. von Pfaler beslöt Sällskapet atlåta en tacksägelseskrifvelse såsom ett uttryck för den tacksamhetsskuld, i hvilken Sällskapet står till sin nu afgående skattmästare, hvilken under en lång följd af år omhänderhaft förvaltningen af Sällskapets medel.

Enligt af skattmästaren ingifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 7,028: 21.

Till publikation anmäldes:

A. J. Silfvenius: Über die Metamorphose einiger Phryganeiden und Limnophiliden. III.

A. L. Forssell: Bidrag till kännedom om Echinorhyncherna hos Finlands fiskar.

På därom gjord anhållan beslöt Sällskapet träda i skriftutbyte med:

Zoological Laboratory of the University of Texas.

Department of Fisheries, Sydney.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan årsmötet 1904 inlämnats följande gåfvor:

1 ex. *Ascaris mystax* ur hund, 2 spp. hirudineer, 1 diplopod samt 1 *Arion sp.*, alla från Kotka, Kyminlinna, af skoleleven Amos Sallmén. — 3 planktonprof från Tvärminne af mag. K. H. Hällström. — 3 planktonprof fran Tvärminne af dr A. Luther. — 1 myxosporid på *Gasterosteus pungitius* från Tvärminne och 1 lumbricid fran Lappvik af stud. E. W. Suomalainen. — *Cecidomyia*-larver på *Rosa* sp. från Tvärminne samt ett cecidium på *Cerastium* från samma ort af fröken E. Lindroth. — Ett antal spindlar från Lappvik af prof. J. A. Palmén. — *Ophrydium versatile* fran Tvärminne träsk. 4 spp. mollusker, 2 spp. nematoder, c. 7 spp. oligochæter i 20 profver, *Gonothyrea loveni*, 1 acanthocephal, 6 profver crustaceer, embryoner af *Pelias berus*, 2 spp. amfibier och 4 spp. fiskar i 9 exx., alla från Tvärminne, af dr. A. Luther. — 3 spp. mollusker från Tvärminne af stud. H. Nordqvist. — c. 60 profrör med turbellarier af dr. A. Luther. — 1 *Triton aquaticus* fran Helsingfors af skoleleven Allan Reuter. — 2 sammanvuxna kattembryoner, inköpta genom prep. G. W. Forssell. — 5 exx. *Lacerta vivipara*, nyss födda ungar, af prep. G. W. Forssell. — En kollektion parasiter, omfattande: 4 spp. trematoder från 7 värddjursarter i 11 rör, 6 spp. cestoder från 7 värddjursarter i 17 rör, 7 spp. acanthocephaler från 10 värddjursarter i 27 rör, nematoder (delvis obestämda) från 8 värddjursarter i 11 rör, parasitcopepoder fran 3 värddjursarter i 12 rör, vidare diverse insekter i 9 rör, 2 spp. crustaceer i 2 rör, 2 spp. mollusker i 2 rör, arachnoideer i 2 rör, diplopoder i 1 rör, inalles 97 rör af stud. A. L. Forssell. — Tenthrediniden *Lyda reticulata* från Hattula af lyc. L. v. Essen. — 2 spp.

Coleoptera från Hattula af mag. M. v. Essen. — 1 ex. *Surnia ulula*, skjuten i Ahlainen, inköpt af herr H. Inberg. — 1 ex. *Fuligula marila*, ung ♂ från Degerö, af stud. Lars Runeberg. — 1 ex. *Coracias garrula* ♂ från Mustiala, Parras, af herr Emeli Husgafvel. — 1 ex. *Phœnicopterus antiquorum*, ♂ från Piikkis d. 29. VI., af ing. P. v. Nandelstadt. — 5 exx. *Syrnium lapponicum* o. 10 exx. *Surnia nyctea* från Muonio, inköpta af forstmästar J. Montell. — 1 ex. *Bothriocephalus latus* Brems. ur Homo fr. Helsingfors af mag. H. Federley. — 2 exx. normala *Smerinthus populi* jämte en hermafrodit af samma art, alla från Birkkala, af stud. Th. Grönblom. — 1 ex. *Prionus coriarius* fr. Ingå af mag. L. Lagus.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste årsmöte inlämnats följande gåfvor:

Cardamine hirsuta från Vasa, Sandö, af lektor Hj. Hjelt. — *Lathyrus sativus* från St, Birkkala, af elev Lauri Stark genom mag. H. Stenberg, (T:fors). — *Saxifraga granulata* från Ta. Hausjärvi, och N, Borgå. *Geranium palustre* från Ta. Lampis, *Silene maritima* från Om, Gamla Karleby, *Epipogum* från Ab. Nystad, *Lathyrus sativus* från Oa, Korsnäs, *Silene noctiflora* från Ta. Somero, *Symphytum officinale* från Al. Mariehamn och N. Pärna, tagna af särskilda skolelever, inlämnade genom aman. Harald Lindberg. — *Cratægus calycina*, *Taraxacum* (2 spp.), *Scirpus mamillatus*, *Agrimonia odorata* (bägge sistnämnda nya för provinsen) samt *Jasione* från Åland, af student Gunnar v. Frenckell. — *Potentilla minor* från Kl. Valamo, af mag. C. A. Knabe. — *Galium mollugo* × *verum*, *Potamogeton nitens* (ny för provinsen), *Euphrasia Reuteri* o. *brevipila* från Sa, Lappvesi, samt *Salix rosmarinifolia* (ny för provinsen). *Laserpitium*. *Potentilla verna*. *P. minor* från Al. Jomala, samt *Vicia Pannonica* β *purpurascens* från Sa, Villmanstrand, af student Hans Buch. — *Alchimilla hirsuticaulis* från Sa, Villmanstrand, af mag. O. A. F. Lönnbohm. — *Ammophila arenaria* från N. Tenala, af skoleleverna Synnöve Gripenberg och Astrid Rancken. — *Sisymbrium Pannonicum*. *S. Loeselii*, *Chenopodium opulifolium*, *Bromus unioloides*, *Mala-*

chium aquaticum från Helsingfors, Skatudden, af aman. Harald Lindberg. — En samling *Sphagna* från Ta, Janakkala, af prof. Fredr. Elfving, *Alchimilla*-former från Ta, Janakkala, af prof. Fredr. Elfving, från N, Tvärminne, af prof. J. A. Palmén, från St, Karkku, af lektor Hj. Hjelt, från Sb, Jorois, N, Helsingfors, och Ta, Janakkala, af aman. Harald Lindberg, från N, Helsinge, och Sa, Joutseno, af mag. W. M. Axelson, från Åland och Sa, Lappvesi, af student Hans Buch. — 43 n:r *Pyrolæ,* tagna för studium af de underjordiska delarna, af stud. Oiva Eronen. — *Inula salicina* och *Centaurea Phrygia* från Ab, Pargas, och *Barbarea vulgaris* f. *monstr.* från N, Sjundeå, af d:r Enzio Reuter.

Maisteri I. Leiviskä näytti valokuvan Torniossa kasvavasta tammesta (vide Meddel. 30, p. 133).

Amanuens H. Lindberg förevisade exemplar af *Agrimonia odorata*, tagna i Jomala socken af stud. G. von Frenckell.

Studeranden Åke Nordström meddelade att

En för finska faunan ny coleopter Aegialia arenaria Fbr.

af föredragaren under senaste sommar i talrika exemplar anträffats på sandstränder vid Lappvik station i Pojo socken.

Posttjänstemannen Elis Nordling anförde följande af honom gjorda

Ornitologiska iakttagelser.

Carpodacus erythrinus. Under senaste sommar i juni iakttagen i Brunnsparken.

Larus minutus. En ungfågel i september observerad utanför Brunnsparken.

Larus ridibundus. Under hela sommaren allmän i Helsingfors hamn.

I anslutning härtill meddelade rektor M. Brenner, att sistnämnda art af honom iakttagits på fjärden väster om Porkkala i augusti 1904.

Maisteri A. J. Silfvenius ilmoitti:

Jäälintu, Alcedo ispida, Tyrväällä.

Tyrväältä kirjoittaa »Luonnon Ystävän» toimitukselle kunnanlääkäri Hugo Stahlberg viime elokuun 31:nä p:nä seuraavaa: 28 p:nä tätä kuuta iltapäivällä huomasin Tyrväällä Vaunnaskosken rannalla linnun, jonka värejä ynnä muita tuntomerkkejä koetan tässä selitellä. Kuulin ensin jonkinlaisen vitisevän äänen ja samassa näin vähähkön linnun lentävän lähellä veden pintaa ja istahtavan kivelle kosken rannalle. Sen istuma-asento oli pystynpuoleinen, pituus arvioltani noin 16—18 cm, nokka pitkä, muistuttava tikan nokkaa. Koska näin sen noin 15 metrin matkalla, en tarkemmin voi sen kaikkia värejä selittää, etenkin kun lintu ainoastaan hetkisen istui paikallaan huomattuaan minut. Selvästi kuitenkin saattoin huomata, että sen selkäpuoli ja n. k. yläperä oli kirkkaan vihertävän sininen, joka väri sen poislentäessä aivan selvästi pisti silmiin. Vatsapuoli oli punertavan ruskea, kurkku vaaleanvärinen. Pää, siipien peitinhöyhenet ynnä siivet näyttivät tummilta, vaan en tarkemmin voi eri värivivahduksia näissä selittää, koska lintu sentään oli siksi kaukana minusta. Lento sillä oli nopea, ja istahti se taasen eräälle toiselle kivelle vähän kauemmaksi, vaan en voinut sitä enää löytää, enkä ole sitä myöhemmin nähnyt. Kutsun tätä lintua jäälinnuksi (*Alcedo ispida*. Isfagel). Havainnot ovat aivan varmat.

Amanuens Harald Lindberg redogjorde för förekomsten af följande för floran nyurskilda växtformer.

Crataegus calycina Peterm.

I tredje häftet af Botaniska Notiser för detta år urskiljer lektor C. A. M. Lindman såsom ny för den skandinaviska floran ofvannämnda *Crataegus*-form, utbruten såsom egen art ur *Crataegus monogyna* Jacq. Enligt lektor Lindman afviker *Cr. calycina* från den äkta *Cr. monogyna* genom långa, smala, långspetsade foderblad, som på den mogna, klarare korallröda frukten nästan alltid äro uppräta, samt genom tunna blad med spetsiga, rikliga, hvassågade flikar, åtskilda genom djupa och spetsiga inskärningar.

Med ledning af lektor Lindman's uppsats bestämde jag de *Crataegus monogyna*-former, som finnas i museets finska samling samt i mitt privatherbarium och fann därvid, att vi hafva bägge arterna vildväxande på Åland. Då det var af intresse och vikt att höra lektor Lindman's åsikt om våra former, sände jag vårt material af hithörande former till honom i och för hans benägna bestämning. Under sommaren delgaf han mig resultatet af den granskning han godhetsfullt åtagit sig, och ber jag att här få meddela detsamma.

Crataegus monogyna Jacq. Af denna art förefinnas vilda exemplar från endast ett enda ställe på Åland, näml. Eckerö, Björnhufvud, där de af mig insamlades å ängsmark den 15 juli 1892. Enligt anteckning å etiketten skulle endast en enstaka stor buske där förekommit.

Till denna art för lektor Lindman vidare tvenne kvistar från odlade buskar, tagna af prof. Saelan i början af 1860-talet i Helsingfors, samt med tvekan ett årsskott från Ab, Karislojo, Passi (leg. E. E. Sundvik). Å det sistnämnda exemplaret har lektor Lindman gjort följande anteckning: »Probabil. *Crat. monogyna* Jacq., innovatio foliis profundius pinnatifidis.»

Crataegus calycina Peterm. Af denna art, som synes vara den vanliga åländska, finnas i museets finska samling förvarade följande exemplar, hvilka af lektor Lindman försetts med de anteckningar, som anföras för de skilda exemplaren.

1. Al., Föglö, Gripö, 2. 7. 1873, W. Juslin. »*Crataegus calycina* Peterm. genuina!»

2. Al., Geta, Bolstaholm, in luco, 11. 6. 1878, A. Arrhenius & A. O. Kihlman. »*Crataegus calycina* Peterm».

3. Al., Geta, Dånö, 22. 7. 1875, R. Hult & J. J. Tikkanen. »*Crataegus calycina* Peterm.»

4. Al., Lumparland, 19. 6. 1901, Toivo Paavonen. »*Crataegus calycina* Peterm. genuina!»

5. Al., Lemland, Flaka, in luco, 4. 8. 1878. A. Arrhenius & A. O. Kihlman. Detta exemplar, som i samlingen legat under namn af *Crataegus monogyna* f. *laciniata* (Stev.), har af lektor Lindman försetts med följande anteckning: »Probabil. *Crat. calycina* Peterm. (specim. juvenile, sterile et apricum).»

6.[1] Al., Lemland, Flakaholmen, in luco, 11. 8. 1878, A. Arrhenius & A. O. Kihlman. »Probabil. *Crat. calycina* Peterm. (innovatio)».

7. Ab., Pikis, Radelma, tvänne stora, gamla buskar nära gården på backe i omgifvande akrar, 6. 1890, H. L. Troligen sedan gammalt odlad eller utkommen från odling. »*Crat. calycina* Peterm. forma? Obs. folia minora, rigidiuscula, sepala saepissime dilatata abbreviata!»

I mitt herbarium ligga dessutom exemplar från

8. Al., Saltvik, Hamnholmen nära Ryssön, 5. 7. 1890, H. L. »*Crataegus calycina* Peterm. forma aprica? foliis rigidiusculis parce serratis.»

9. Al., Finström, in devexis pratorum prope pagum Emnäs, 6. 1884, Wald. Granberg. »*Crataegus calycina* Peterm., f. *aprica?* foliis aliq. diminutis, sepalis paulum abbreviatis».

Förutom dessa har jag i mitt herbarium ett fruktbärande exemplar från Al, Eckerö, Skeppvik, 5. 9. 1892, H. L., hvilket

---

[1] Härtill kommer ett under hösten inlämnadt exemplar (bestämdt af mig) från Al, Lemland, Jersö, 8. 7. 1904, G. v. Frenckell, med starkt håriga fruktämnen och äfven i öfrigt alldeles likt exemplaren från Föglö, Gripö.

af lektor Lindman försetts med anteckning af följande lydelse: »Haec planta mihi adhuc incerta [inter monogynam et calycinam quodammodo intermedia; a monogyna proxima]. An »*Cr. kystostyla*»?»

Crataegus calycina och *Cr. monogyna* äro visserligen i sina utpräglade former rätt olika, men då olikheterna besticka sig så godt som endast i örtbladens och foderbladens form, och da de synas vara förbundna sinsemellan medels mellanformer, tyckes det mig som vore det riktigare att beteckna den nyurskilda formen såsom *Crataegus monogyna* calycina* Peterm.

Af *Crataegus oxyacantha* L. förvaras i finska samlingen endast en liten kvist fran en odlad buske i Brunnsparken, Helsingfors (24. 7. 1877, leg. Th. Saelan). Bestämningen godkänd af lektor Lindman.

Amanuens Harald Lindberg föredrog vidare:

Polygonum calcatum Lindman.

I tredje häftet af Botaniska Notiser för detta år lämnar lektor Lindman en beskrifning på en af honom under ofvanstående namn ur *Polygonum aviculare* utbruten ny art. Denna nya form, af hvilken en längre beskrifning jämte upplysande teckningar lämnas, karaktäriserar han i korthet till skillnad fran *P. aviculare* genom anförande af följande kännetecken:

1. Kalken till halfva sin längd sambladig.
2. Ståndare endast 5.
3. Nöten glänsande, slät eller nästan slät, till färgen svart, till formen triangulärt aflång eller äggrundt lansettlik med konvexa sidor.
4. Bladen af blekare grågrön färg, i spetsen rundtrubbiga.

Da jag under flere ar intresserat mig för *Polygonum aviculare*-formerna och från särskilda trakter hopsamlat ett rätt betydligt material, öfversände jag till lektor Lindman de exemplar af dessa former jag har förvarade i mitt herbarium.

Lektor Lindman har sedermera godhetsfullt granskat desamma och egendomligt nog påträffat den nya arten endast från tvenne ställen, oaktadt densamma är vanlig i Sverige, och det material han haft till påseende, omfattar många tiotal exemplar. *P. calcatum* synes således här i Finland vara en sällsynthet. Endast fran följande tvenne ställen föreligga exemplar af *P. calcatum* i min samling:

Ab, Lojo, SOLhem, 30. 8. 1901, H. L. Kulliggande såväl homophylla som svagt heterophylla former.

N, Helsinge, Viks ladugård, 15. 9. 1901, H. L. En styft upprätt, smalbladig form.

Amanuens Harald Lindberg föredrog slutligen ännu om

Luzula Sudetica (Willd.) Presl. och L. multiflora × Sudetica (L. hybrida Lindb. fil. n. hybr.).

Under mina exkursioner i Jorois (Sb) denna sommar paträffade jag flerstädes dessa förut inom landet ej säkert urskilda former. *L. Sudetica* förekom flerstädes tillsammans med *L. multiflora* och *L. pallescens*, vanligen pa fuktiga, mossrika ängar, men dock äfven pa torra timotejängar, på ett par ställen i stor ymnighet, och bildade här den nya bastarden med *L. multiflora*. Då *L. Sudetica* på alla ställen växte med de bägge andra i intim blandning, ofta på samma mosstufva, var den särdeles lätt att studera ute i naturen och nagon tvekan uppkom aldrig, hvilken af de tre arterna man hade för sig. Alla tre äro utan det allra ringaste tvifvel att betrakta som särdeles väl skilda arter, hvilka redan vid första ögonkastet kunna igenkännas. Då jag vid ett senare tillfälle ämnar utförligare redo göra för vara *Luzula campestris*-former, inskränker jag mig till att meddela, hvad som särskildt utmärker *L. Sudetica* samt dess utbredning endast i stora drag.

L. Sudetica särskiljes habituellt från *L. multiflora* redan på den mörka, täta blomställningen, som betydligt öfverskjutes af skärmbladen; dessutom är kapseln mindre, smalare med jämna sidor, stiftet mycket kort eller omärkligt samt ståndarena

hvitgula, hvilka karaktärer nogsamt gifva denna form full art-rätt. Kapseln hos *L. multiflora* däremot är bredare, med in-sjunkna sidor, stiftet tämligen langt samt ståndarena af renare gul färg.

Vid granskning af museets finska *L. multiflora* fann jag *L. Sudetica* fran följande provinser: Tb, Sb, Kb, Om, Ok, Kp, Ob, Le, Lkem, Li och Lt. *L. Sudetica* är således en utpräglad nordlig art, som hos oss ej går ned till fullt 62^0 n. br. Af *L. multiflora* × *Sudetica* ligga exemplar i H. M. F. från Ok, Paltamo och Kuusamo.

Rektor M. Brenner gjorde följande meddelande:

Polygonum calcatum Lindm. i Finland.

Med anledning af lektor C. A. M. Lindman's i N:o 3 af Botaniska Notiser 1904 publicerade meddelande angående en af honom från *Polygonum aviculare* L. särskild art, *P. calcatum*, har jag på sensommaren och hösten sökt taga reda på, huruvida denna nya art äfven hos oss kunde förekomma, och har härvid bland *P. aviculare* på gångstig längs järnvägsspår i Sörnäs funnit exemplar, som öfverensstämma med den beskrifning och afbildning lektor Lindman för nämnda nya art meddelat. Dessa exemplar likna på hårdt trampad mark förekommande, nedliggande, småväxta, kortgreniga och tätt småbladiga exemplar af *P. aviculare*, men afvika hufvudsakligen genom sina inom kalken inneslutna små, svarta, glänsande, äggrunda, på alla sidor konvexa nötter, icke såsom hos *P. aviculare* ur kalken delvis utskjutande rödbruna, matta och strimmade samt skarpt 3-kantade med konkava sidor. Kalken är endast i sin öfre hälft klufven, medan densamma hos *P. aviculare* något varierar såsom mer eller mindre djupt, vanligen ända till basen, delad. Uti de undersökta blommorna voro ståndarne till antalet 5.

Utom dessa af mig insamlade exemplar har jag i Universitetets växtsamling bland af prof. Th. Saelan med namnet f. *conferta* af *P. aviculare* betecknade exemplar funnit ett af

A. H. Brotherus från Lauritsala i södra Karelen inlämnadt, som tydligen tillhör i fråga varande art, men äfven äger fullkomligt liksidiga, alltså ej plattade nötter, såsom lektor Lindman i sin diagnos för denna art framhåller.

Rektor Brenner föredrog vidare:

Inom Helsingfors stads område förstörda växtlokaler.

Kännedomen af vårt lands flora utvidgas allt fortfarande genom de meddelanden angående nya växter eller växtlokaler, som då och då inför vårt Sällskap offentliggöras. Då emellertid till kännedomen om ett lands flora hörer kunskapen om icke allenast de förändringar däri, som genom tillkomsten af nya växter eller fyndorter ega rum, utan äfven om den motsatta företeelsen af försvinnande växter och lokaler, så ber jag att för denna gång få fästa Sällskapets uppmärksamhet vid några till denna sida af saken hörande förändringar inom vår hufvudstads flora. Utan att ingå på en jämförelse emellan förr och nu, hvad denna flora i sin helhet beträffar, vill jag här endast meddela några förändringar inom den s. k. Brunnsparken i stadens sydligaste del, förändringar, som alla åstadkommits genom människans åverkan.

Ursprungligen ett klibbal- och videkärr med därur framstående kala eller glest tall- och björkbevuxna bärgpartier med en och annan asp och rönn och ett hufvudsakligen af ljung, lingon-, blåbärs- och krakris bestående växttäcke samt på sluttningarna gran, hägg och sälg, uttorkades denna trakt i medlet af förra seklet genom anläggandet af diken och tvenne dammar, hvarigenom betingelserna för den ursprungliga floran helt och hållet förändrades, tidigare standorter förstördes och nya uppkommo, och den gamla kärrvegetationen, sedan exotiska träd, hufvudsakligen löfträd, och buskar utplanterats, ersattes af en lundvegetation, däri hvitsippor, *Ranunculus auricomus* och *R. acris*, *Stellaria holostea*, *Viola Riviniana*, *V. canina* var. *montana* och *V. palustris*, *Oxalis acetosella*, *Corydalis solida*,

Cerefolium sylvestre, *Aegopodium podagraria*, *Lamium album* och dylika spelade en framstående roll, med *Anthoxanthum Convallaria majalis, Fragaria vesca, Potentilla erecta* och *Veronica chamaedrys* på sluttningarna, *Draba verna, Arabis suecica* och *A. thaliana, Sedum acre* och *S. Telephium*, *Convallaria polygonatum, Erysimum hieraciifolium*, *Veronica longifolia, Epilobium angustifolium, Hypericum perforatum*, *Solidago virgaurea*, *Tanacetum vulgare* och *Hieracium umbellatum* pa bergen samt bland annat *Caltha palustris, Tussilago farfara, Rumex domesticus* och *R. obtusifolius* vid diken och dammar. Efterhand tillkommo andra växter, bland hvilka må nämnas *Cerastium arvense*, *Thymus chamaedrys, Poa compressa* och nagra nybeskrifna *Hieracia* i parkens sydöstra del.

Gå vi nu, efter de s. k. försköningar, som på senaste tider i parken vidtagits, att söka upp någon af ofvan nämnda växter, sa finna vi, att de flesta af dem helt och hållet på platsen utrotats, och den tidigare lundvegetationen ersatts af artificiella, kortklippta gräsmattor med prunkande blomsterrabatter eller kvarstå ännu pa privata personers omraden några få exemplar, såsom af *Anemone nemorosa, Cerastium arvense, Stellaria holostea*, *Hieracium conglobatum*, *H. planifolium* och *H. tenuifloccosum* jämte grupper af *Cerefolium sylvestre*, *Aegopodium*, *Lamium album* och annat åkerogräs, medan all spontan örtvegetation för öfrigt såsom ogräs förföljes. Äfven dammar och öppna diken hafva igenfyllts och deras växtlighet naturligtvis omintetgjorts.

Ännu återstår det sydvästligaste bergspartiet med lämningar af en tidigare vegetation, som väl dock med det snaraste kommer att försvinna. Här kan man ännu få se växter såsom *Epilobium angustifolium*, *Solidago virgaurea, Tanacetum vulgare*, *Hieracium umbellatum* och *H. pilosella, Rumex acetosella*, *Sedum acre* och *S. telephium*, *Arabis suecica* och *A. thaliana*, *Draba verna*, *Potentilla argentea, Allium schoenoprasum*, *Cystopteris fragilis* samt vid stranden *Digraphis arundinacea*, *Elymus arenarius*, *Lysimachia vulgaris* och *Glaux maritima*. Förutom vanliga träd, såsom klibbal, björk, tall, gran, asp, rönn, sälg och hägg,

kvarstå ännu någon enstaka hassel eller törnbuske *(Rosa mollis)*, men för öfrigt är allt nytt, och af sällsyntare växter hafva *Poa compressa*, *Thymus chamaedrys*, *Erysimum hieraciifolium*, *Corydalis solida* och *Hypericum perforatum* helt och hållet utrotats, jämte det *Stellaria holostea* och *Cerastium arvense* äro på god väg att jämte hvitsippan och *Hieracium*-formerna gå samma öde till mötes, samt *Rumex obtusifolius* tagit sin tillflykt till en annan, af försköningsarbetena tillsvidare mindre berörd del af i fråga varande område.

Doktor Enzio Reuter föredrog:

Angrepp på päronfrukt af Eriophyes piri (Nal.).

Det s. k. päronkvalstret, *Eriophyes piri* (Nal.), angriper som bekant ofta i hög grad päronträdens blad och förorsakar genom sitt sugande å bladens båda ytor framträdande, karaktäristiska, rundade eller aflånga små upphöjningar eller bläddror, hvilka i början hafva en tämligen ljust gulgrön eller rödaktig färg, men efterhand mörkna och blifva brunaktiga, ja ofta slutligen nästan svarta. Dessa bläddror förete å bladens undre yta en fin öppning, genom hvilken de mikroskopiskt små acariderna krypa ut ur eller begifva sig in i nämnda cecidier. Angrepp på päronträdens blad af denna *Eriophyes*-art äro allmänt kända öfver hela Europa äfvensom i Nordamerika. Äfven i vårt land hafva dylika angrepp iakttagits på flere särskilda orter, men i allmänhet icke varit af synnerligen svårartad natur, ehuruväl det inficierade trädets växtkraft i någon mån däraf rönt ett ogynnsamt inflytande.

Vid ett besök i början af juli å Herrenäs i Hattula ådrog sig ett gammalt päronträd min uppmärksamhet på grund af dess sjukliga utseende. Så godt som alla dess blad visade sig vara i ovanligt hög grad besatta med ofvanbeskrifna bläddror, hvilka hyste ett otal individer af nyssnämnda lilla acarid. Redan detta särdeles svåra angrepp å bladen var i och för sig rätt anmärkningsvärdt och hade i alldeles påtaglig grad nedsatt det

gamla trädets äfven annars, af skador å stammen förorsakade, jämförelsevis ringa växtkraft.

En annan, egendomlig omständighet var emellertid ännu mer i ögonen fallande. I samtliga förut af mig iakttagna fall hade nämnda acariders angrepp å päronträden hänfört sig uteslutande till bladen, medan däremot själfva frukterna af desamma lämnats fullkomligt oberörda; indirekt kan dock naturligtvis fruktbildningen i mer eller mindre hög grad paverkas äfven af angreppen på bladen, i det att den röner ett menligt inflytande af den häraf föranledda allmänna nedsättningen i trädets växtkraft. I förevarande fall voro emellertid icke blott bladen, utan äfven själfva frukterna direkt angripna af ifrågavarande acarider. Päronkarterna å detta träd visade i stället för en slät och glänsande yta — ett utseende, som den oskadade päronfrukten i regeln företer äfven à träd med af *E. piri* inficierade blad — en påfallande ojämn, knottrig och skrynklig samt matt yta; i en del fall syntes redan tecken till ett begynnande förvissnande hos den unga frukten. I genomsnitt voro därjämte karterna å detta träd mindre utvecklade än å andra närstående, a hvilkas karter något angrepp icke kunde förmärkas. En senare företagen mikroskopisk undersökning gaf vid handen, att ofvannämnda päronkarters egendomliga utseende betingats däraf, att åtskilliga partier à deras yta företedde upphöjningar snarlika de à bladen förekommande bläddrorna, medan andra, mellanliggande partier föreföllo skrumpnade och nagot insjunkna. Att dessa upphöjda partier verkligen förorsakats af nämnda acarid, framgick än ytterligare af den omständigheten, att desamma hvar och en företedde ett dylikt ingangshål som bläddrorna à bladen. Och slutligen blef hvarje tvifvel härom undanröjdt, dà jag under mikroskopet kunde iakttaga acariden själf krypande ut och in genom sagda hål. Pa en och samma päronkart observerades åtskilliga exemplar af densamma.

Vid ett den 26 september förnyadt besök företedde ifragavarande päronträd en sorglig anblick. Eriophyidcecidierna hade öfverallt antagit en mörkbrun färg, hvarigenom de flesta blad erhallit ett starkt fläckigt utseende; många blad hade i förtid

vissnat och affallit. Äfven det stora flertalet frukter — påtagligen de mest angripna — hade såsom omogna karter nedfallit från trädet; bland de karter, som ännu kvarlågo på marken, visade de flesta tydliga spår af Eriophyidernas ofvan skildrade angrepp, och på många nedfallna päron syntes åtskilliga acarider krypa omkring. De ännu på trädet kvarsittande päronen voro alla mer eller mindre nödvuxna och förkrympta; de flesta hade därjämte mycket ojämn och skrynklig, svartfläckig yta. På alla sådana af mig undersökta päron kunde med lup många tiotal, ja hundratal individer af *E. piri* upptäckas.

Icke sällan — på långt när dock icke i regeln — voro päronen äfven angripna af *Venturia pyrina*, hvilken svamp helt säkert beredts jämförelsevis lätt tillträde tack vare de af acariderna öfverallt å frukterna anbragta fina ingångshålen. Ehuru fruktbildningen naturligtvis ännu ytterligare lidit genom denna svamps påtagligen först senare inträffande angrepp, voro dock redan de af Eriophyiderna förorsakade skadorna ensamt för sig af den art, att därigenom fruktens tillväxt och mognad i mycket hög grad hämmats. Det förtjänar till jämförelse framhållas, att hos andra i samma trädgård växande päronträd, hvilkas blad endast i mycket ringa grad voro ansatta af *E. piri*, och å hvilkas frukter några acarider alls icke kunde upptäckas, men hvilka däremot företedde märkbara angrepp af *Venturia pyrina*, frukterna väl hade åtskilliga skorffläckar och delvis äfven uppvisade de fruktskorfsangrepp ofta atföljande karaktäristiska sprickorna i fruktköttet, men däremot alls icke ägde det ofvan skildrade för Eriophyidangreppet så utmärkande knottriga, bläddriga och skrynkliga utseendet. Sjukdomsbilden var sålunda i de båda fallen, äfven om *Venturia pyrina* infunnit sig på af *Eriophyes piri* angripna frukter, väsentligen olika.

Såsom redan tidigare nämnts, har något angrepp af *E. piri* på päronfrukt aldrig förut af mig observerats. Icke häller i litteraturen har jag funnit några som hälst antydningar om att denna acarid skulle hafva ertappats såsom fruktskadare, medan däremot dess angrepp på bladen af *Pyrus communis* öfverallt äro väl kända; äfven på *Cotoneaster-, Amelanchier-* och särskilda

Sorbus-arters blad kan samma *Eriophyes*-art frambringa liknande cecidieblåddror. Det nu iakttagna fallet är med hänsyn härtill af rätt stort intresse, så mycket mer som öfverhufvud Eriophyidangrepp pa nagot slag af våra odlade frukttträds frukter förut veterligen icke är konstateradt.

Student Thorwald Grönblom föredrog:

Ein gynandromorphes Exemplar von Smerinthus populi L.

Da dieser Lepidopteren-Zwitter der erste in Finland wahrgenommene sein dürfte, verdient er zweifelsohne eine genauere Beschreibung.

Wie schon die beigefügte Abbildung des Exemplares zeigt, ist die rechte, männliche Seite bedeutend kleiner als die linke, weibliche. Der linke Vorderflügel hat eine Länge von 40 mm, der rechte dagegen misst nur 35 mm. Die Grösse der Hinterflügel verhält sich diesen Massen proportionell. Die rechte

Flügelseite mit stark ausgeprägter Zeichnung, mit dunkel hervortretender Mittelbinde, die am Hinterrande schwarzbraun ist. Die Wellenlinie scharf. Die Färbung der rechten Flügelhälfte weicht übrigens durch ihren lebhafteren, mehr violetten Ton von der linken bräunlichen Hälfte mit ihrer verschwommenen Zeichnung ab. Die Mittelbinde hebt sich nicht viel von der

Grundfarbe ab, und der rötlich schiefergraue Wurzelfleck ist grösser als auf dem rechten Vorderflügel. Der rotbraune Wurzelfleck des linken Hinterflügels ist ein wenig ausgedehnter und heller als derjenige des rechten. Die Färbung der Unterseite entspricht derjenigen der Oberseite der resp. Hälften.

Ausserdem ist der ganze Körper mittelst einer, stellenweise sehr deutlichen Trennungslinie, sowohl auf der Ober- als auch auf der Unterseite, vollkommen geteilt. — Kopf und Thorax rechts dunkel schiefergrau mit abstehender, dichter Behaarung, weshalb die rechte Seite voluminöser als die linke (♀) aussieht, die anliegend behaart und ausserdem noch heller, rötlichgrau ist. Rechte Kopfseite, nebst Auge bedeutend grösser als die linke. Rechter Fühler ♂, linker ♀. Palpus der männlichen Seite dunkelgraubraun, viel länger und breiter als beim ♀, dessen Palpus heller gefärbt und kürzer behaart ist. Das linke Vorderbein rotbraun, ohne Haarbürste, wie auch die beiden anderen Beine dieser Seite etwas länger als diejenigen der rechten. Rechtes Vorderbein gelblich, am Unterschenkel mit dichter Haarbürste, von ziemlich dunkler Farbe.

Die Grösse und Form des Hinterleibes ähnelt mehr einem Männchen als einem Weibchen. Die dorsale Trennungslinie des Körpers läuft nicht in der Mitte, sondern schräg nach links, und zwar gehört der grösste Teil des Abdomens demzufolge der männlichen Hälfte an. Dieselbe Linie trennt die beiden Geschlechter nach der Färbung derart, dass die linke Seite graubraun und die rechte heller, etwas bräunlich ist.

Leider war ich nicht in der Lage, die Genitalien in frischem Zustande zu untersuchen, doch liess sich an dem trockenen Exemplar bei genauerer Untersuchung, rechts der Afterbusch des Männchens nachweisen, der von einer (der unteren) gut entwickelten Greifzange getragen wurde. Links kommt ein Afterbusch nicht vor, dagegen eine kleinere, kurz behaarte Greifzange. Die Basis der oberen Greifzange ist vorhanden, von den Fortsätzen derselben aber nur Rudimente. Der Penis ist gut entwickelt und hat viele für ihn charakteristische kleine Stacheln ringsum seine Mündung. Er geht von der rechten

Seite aus und biegt sich schräg gegen die Mitte hin. Weibliche äussere Genitalorgane sind nicht erkennbar, auch wurden keine Eier im Körper gefunden.

Der Zwitter wurde von mir aus einer Raupe gezogen, die gleichzeitig mit ca. 50 anderen *Smer. populi*-Raupen im Kirchspiel Birkkala gesammelt worden war. Er schlüpfte am 1. Juli 1904 aus. Das Exemplar ist jetzt im Besitz des Entomologischen Museums in Helsingfors.

Maisteri J. E. Aro jätti seuraavan selonteon:

Kertomus kesällä 1904 tekemästäni ornitologisesta matkasta Kokemäellä.

Kesällä 1903 olin Porin Kotiseutuyhdistyksen stipendiaattina tilaisuudessa tekemään havaintoja ja keräyksiä Länsi-Satakunnan saaristo- ja merenrantaeläimistöstä. Kun sanotun maakunnan sisäosatkin ovat vielä tuiki vaillinaisesti tunnettuja eläintieteellisessä suhteessa ja kun äskettäin perustettuun Satakunnan luonnontieteelliseen paikallismuseoon Porissa kaivattiin kipeästi lisäyksiä ja täydennyksiä, piti yllämainittu Porin Kotiseutuyhdistys suotavana, että vielä kesällä 1904:kin tehtäisiin eläintieteellisiä tutkimuksia, tällä kertaa etupäässä Kokemäen seutuvilla. Tässä tarkoituksessa antoi yhdistys minulle pienemmän matka-apurahan ja kun arv. Fauna-seurakin kannatti avustuksella yritystä, olen nyt tilaisuudessa tekemään muutamin piirtein selkoa matkani kulusta ja sen tuloksista.

Tarkoituksenani oli kesän kuluessa toiselta puolen saada mahdollisimman tarkka selko etupäässä lintumaailmasta Kokemäellä ja sen naapuripitäjissä etelään ja pohjoiseen ja toiselta puolen kartuttaa Satakunnan luonnontieteellistä museota varsinkin täytetyillä linnuilla. Voidakseni mahdollisimman suuressa määrässä toteuttaa viimemainitun puolen matkastani palkkasin seuralaisekseni erään preparaattorioppilaan, jonka toimeksi saatoin jättää lintujen täyttämisen ja nahkojen konserveeraamisen.

Tulimme Poriin 21 päivänä toukokuuta, ja lähinnä seuraavina päivinä teimme lukuisia retkiä Kokemäenjoen suistomaalle, jonka edellisenä keväänä olin huomannut erittäin suosituksi levähdyspaikaksi muuttolinnuille. Ilmat olivat olleet tähän saakka siksi koleita, ettei vielä ollut läheskään kaikkia lintuja saapunut. Heinäsorsia, lapasorsia, sotkia ja telkkiä oli kuitenkin jo suuret parvet. Samoin kuoveja ja *Machetes pugnax*ia. *Calamoherpe schoenobaenus* ja *Emberiza schoeniclus* olivat niinikään jo aivan yleisiä suistomaan matalissa rantapensaikoissa ja komea *Sterna caspia*kin näyttäytyi tuontuostakin joen suumatalikoilla.

Toukokuun 28 päivänä pistäysin Luvian saaristossa aina Roonooriin saakka. Viimemainitulla saarella pesi kottaraisia suuret parvet vanhoissa, ontoissa rantalepissä ja -pihlajissa. Kesäkuun alkupäivät käytin pääasiallisesti itse Porin kaupungin läheisimmän ympäristön tutkimisessa. Huomattavimmista löydöistäni näinä päivinä mainittakoon 15 p:nä kesäkuuta löytämäni *Anas acutan* ja *Spatula clypeatan* pesät Kokemäenjoen suistomaalla. Varsinkin edellinen näistä lajeista on Länsi-Satakunnassa jokseenkin yleinen, sillä sitä tapasin myöhemminkin kesällä verrattain usein. Jälkimäisen lajin alue näyttää sitävastoin rajoittuvan yksinomaan vaan suistomaahan ja sen läheisimpään ympäristöön.

Kesäkuun 17 päivänä muutin sitten Kokemäen pitäjääseen Kuoppalan kylään »Kokemäen aukean» itäpäässä. Ollen tiheästi asuttua seutua ei lintumaailma luonnollisesti itse aukealla ole varsin runsas. Sikäläisestä linnustosta vetää erikoisen huomion puoleensa *Sturnus vulgaris*, *Cypselus apus* ja *Corvus monedula*, jotka pesivät varsinkin kirkon tienoilla aivan yleisesti. Naakasta olin täällä tilaisuudessa saamaan vahvistuksen sille jo Ulvilan pitäjässä kuulemalleni omituisuudelle, että se siirtyy pesimäseudultaan joksikin aikaa pois, nähtävästi ympärillä oleviin laajoihin metsiin. Heti kun poikaset ovat tulleet lentokykyisiksi, siis heinäkuun alkupäivinä, keräytyvät nimittäin naakat isoihin parviin ja lähtevät sitten niin tyyten pois paikkakunnalta, ettei niistä näe ainoatakaan jäljellä. Kansa kertoo naak-

kojen rientävän silloin sydänmaille »käräjille», joilla vanhukset tuomitaan kuolemaan ja surmataan. Siitä siis johtuu kansan mielestä se, ettei naakkojen lukumäärä pääse seudulla kasvamaan. Vasta niihin aikoihin, kuin kesantopellot kynnetään ja muokataan rukiin kylvölle, tulevat ne takaisin. Minun Kokemäellä ollessani näin ensi kerran naakkoja taas vasta elokuun 12 päivänä, jolloin niitä laskeutui, tunnettua kovaa melua pitäen, summaton parvi juuri kynnetyille pelloille nähtävästi auran nostamia toukkia syömään.

Paraimpia lintuseutuja koko Kokemäellä on epäilemättä eräs Rouvanluoto-niminen saari keskellä Kokemäenjokea Risten asemalta jonkun verran jokea myöten alas. Tämä matala, puuton, runsasheinäinen saari on varsinkin vesilintujen ja kahlaajien lempipaikkoja, ja niitä vaanimaan keräytyy läheisille, havumetsää kasvaville vuorille huuhkaimia ja kanahaukkoja, jotapaitsi kalasääskiäkin näyttää siellä viihtyvän. Täällä teinkin paraimmat lyötöni. Niinpä ammuin 26 p:nä kesäkuuta siellä *Machetes pugnax*in ♀:n ja löysin sen 4 munaa sisältävän pesän. Samaten ammuin siellä 6 p:nä heinäkuuta *Telmatias major*in ♀, joka myöskin luultavasti siinä pesii, sekä 2 p:nä elokuuta *Vanellus cristatus*en juuri lentokykyisen poikasen.

Heinäkuun 3 ja 4 p:nä kävin laajalla ja runsassaarisella Sääksjärvellä. Sen lehtimetsäisillä, kivikkorantaisilla saarilla oli runsaasti tiiroja, kalalokkeja, selkälokkeja, harmaalokkeja ja rantasipiä sekä pikkulinnuista m. m. *Lanius collurio* sekä *Fringilla montifringilla* ja *Fr. cannabina* verrattain runsaasti. Vesilintuja ja kahlaajia oli sensijaan vähäsen, vaikka järven rantamat näyttivät kylläkin sopivilta niille asuinsijoiksi.

Heinäkuun 13 ja 14 p:nä kävin n. k. Pitkällä järvellä, joka kuitenkin siihen aikaan muistutti hyvin vähäsen järveä. Ainoastaan kapea puron tapainen vesiuoma osoitti, että vettä niillä tienoilla juuri oli olemassa. Mahdollisesti siellä olisi vesilintuja ja varsinkin kahlaajia ollut, mutta kun siinä kasvaa lähemmä miehen korkuista saraheinää, ovat ne niin hyvässä suojassa, ettei niitä sieltä saa nähdäkseen. Sieltä palatessani kiersin itäpuolella olevien laajojen metsien kautta ja tapasin

niissä m. m. seuraavia lajeja: *Loxia curvirostra, Anorthura troglodytes, Parus borealis* ja *P. cristatus, Turdus musicus, Certhia familiaris, Muscicapa atricapilla* ja *M. grisola, Fringilla spinus, Fr. coelebs, Fr. cannabina* ja *Fr. montifringilla, Tetrao tetrix* ja *T. urogallus* y. m.

Kokemäen joen pohjoispuolella on jokseenkin Peipohjan aseman tienoilla verrattain korkea, alaston kalliojono, n. k. Orjatpaasi. Sen rinteillä kasvavassa tiheässä katajikossa pesi m. m. *Emberiza hortulana* sangen runsaasti. Tästä kalliojonosta pohjoiseen päin on penikulmia laaja, aukea Harjunsuo, joka kohoaa verrattain jyrkästi joitakuita metriä ympäristöä ylemmälle. Tällä suolla asusti koko kesän *Charadrius apricarius*, ja luultavaa on, että se siellä pesiikin, sillä 24 p:nä heinäkuuta ammuin sieltä tosin lentokykyisen, mutta vielä untuvaisen pojan.

Elokuun 15 p:nä pistäysin Köyliön järven rantamilla. Siellä olopäiviksi sattui kuitenkin siksi ankaria sateita, etten voinut toivomassani määrässä tutustua sikäläiseen, epäilemättä runsaaseen lintumaailmaan. *Fringilla cannabina* ja *Fr. montifringilla* olivat täälläkin sangen yleisiä. Köyliön seuduille ominaisista linnuista on huomattava varsinkin *Corvus frugilegus*, joka siellä kuuluu pesivän ja joka siellä oli hyvin yleinen, mutta jota ei omituista kyllä tavata kuin joskus käymältä naapuripitäjässä Kokemäella.

Sateisia aikoja kestikin sitten melkein lakkaamatta kesän loppuun saakka, niin ettei pitemmille retkille juuri tehnyt mieli lähteä. Elokuun 19 ja 20 p:nä kävin kuitenkin Kullaan pitäjässä Joutsjärven rantamilla ja saarilla. Rannat olivat siellä järjestään kivikkoisia, niin ettei ainakaan vesilintuja ja kahlaajia siellä viihdy. Sateisten ilmojen tähden pysyttelivät nekin linnut, joita siellä olisi ollut, piilossa, niin että havaintoni siellä supistuivat verrattain vähiin.

Elokuun 23 päivänä palasin Kokemäeltä Poriin ja sieltä Helsinkiin. 62 täytettyä lintua ja noin 120 konserveerattua nahkaa sekä tuhatkunta hyönteistä olivat näkyvinä tuloksina suoritetuilta kesämatkoiltani.

Mötet den 5 november 1904.

Då t. f. sekreteraren mag. Harry Federley till följd af sjukdom var förhindrad att vid mötet närvara, utsågs amanuensen Harald Lindberg att föra mötets protokoll.

Till inhemsk medlem invaldes med acklamation studeranden Gunnar von Frenckell (föreslagen af amanuens H. Lindberg).

Ordföranden uppläste prof. J. P. Norrlins från senaste möte bordlagda förslag till inval af prof. Th. Saelan till Sällskapets hedersledamot samt meddelade, att Bestyrelsen i allo instämt i nämnda förslag. Sällskapet beslöt härpå enhälligt att till sin hedersledamot kalla prof. Th. Saelan.

Det af prof. J. P. Norrlin insända förslaget var af följande lydelse:

Till Societas pro Fauna & Flora Fennica.

Uti Sällskapets tjänst har Professor Th. Saelan längre än någon annan af Sällskapets nu lefvande medlemmar direkt verkat och härunder i hög grad befrämjat Sällskapets sträfvanden öfverhufvud samt särskildt beträffande våra botaniska samlingar och vårt lands flora inlagt synnerliga förtjänster. Då Professor Saelan instundande november fyller 70 år, synes tiden vara inne för Sällskapet att betyga denne sin högtförtjänte medlem sin tacksamhet, i anledning hvaraf jag anhåller, att Sällskapet nu ville kalla honom, Professor Th. Saelan, till sin Hedersledamot. Helsingfors den 13 maj 1904.

J. P. Norrlin.

Vid prof. Saelans inträde reste sig Sällskapets medlemmar och ordföranden yttrade:

»Herr Professor Th. Saelan.

Uti detta vårt samfund har Ni, Herr Professor, varit en verksam ledamot under en längre tid än någon annan af dess nu lefvande medlemmar. Allt sedan Ni som ung student inträdde däri för snart femtio år sedan, har Ni utan uppehåll och utan att förtröttas befrämjat dess sträfvanden. Särskildt hafva de botaniska samlingarna och vårt lands flora utgjort föremål för Edra omsorger och Edra studier. Herbarium Musei Fennici, i dess båda upplagor, bildar tvenne betydande märkesstenar på Eder väg, — i Lönnrots Flora Fennica har Ni haft en viktig andel, och den dag som är, arbetar Ni på en öfversikt af Finlands botaniska litteratur. Vid våra möten har ett mycket stort antal meddelanden vittnat om Edert varma intresse för inhemsk naturforskning, och om Sällskapets väl öfverhufvud har Ni såsom Intendent, Ordförande och mångårig Bestyrelsemedlem inlagt särskild förtjänst.

Detta allt har fullgjorts vid sidan af Eder verksamhet på läkarens fackmanna område, från hvars arbetsdryga åligganden Ni nu håller på att lösgöra Eder. Befrielsen från dessa plikter, hoppas vi, skall öppna för Eder möjlighet att ännu mera egna Eder åt Eder ungdomsvetenskap. Vi tillönska Eder krafter därtill särskildt i anledning af de 70 åren, som icke synas verka tyngande. Men å andra sidan befara vi, då Ni nu ärnar söka Eder tillflykt till ännu närmare närhet af naturen — ute på landet —, att vi hädanefter icke så regelbundet som hittills blifva i tillfälle att se Eder närvara vid Sällskapets möten.

Herr Professor! — Edra förtjänster om Sällskapet och dess verksamhet mana oss att, medan vi ännu hafva Eder här i vår krets, tacka Eder personligen för hvad Ni gjort för Sällskapet, och visa Eder den hedersbetygelse, som rättvisligen tillkommer Eder.

Sällskapet har därför beslutit kalla Eder till sin *Hedersledamot*, och jag anhåller å dess vägnar, att Ni måtte härtill lämna Edert bifall.

Professor Saelan tackade med några varma ord för den uppmärksamhet, som från Sällskapets sida kommit honom till del.

Ordföranden meddelade, att Sällskapet sedan senaste möte förlorat en för vår natur varmt intresserad medlem Friherre Edv. Hisinger, och att professor Th. Saelan på Sällskapets vägnar nedlagt en krans å den aflidnes graf.

Doktor Enzio Reuter hade hos Bestyrelsen anmält, att han på grund af bristande tid icke mera kunde åtaga sig redigeringen af Sällskapets Meddelanden, och tillkännagaf ordföranden, att Bestyrelsen vid ärendets behandling stannat vid förslaget, att uppdraget skulle åt en för ändamålet lämplig person mot en ersättning af Fmk. 150 anförtros, till hvilket förslag Sällskapet biföll.

Ordföranden meddelade vidare, att från Åbo stadsbibliotek, Entomologiska försöksanstalten, Tvärminne zoologiska station och Universitetets agrikultur ekonomiska inrättning inkommit anhållan om, att Sällskapets skrifter skulle till nämnda anstalter utdelas, och beslöt Sällskapet, så långt förråderna det medgåfvo, efterkomma denna anhållan.

Enligt af skattmästaren ingifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 7,057: 31.

Till publikation anmäldes:

Enzio Reuter: Eine schädliche, neue Uropoda-Art.

Anhållan om skriftutbyte hade anländt från:

Kommissionen for Haveundersögelse i Kjobenhavn och

La Société des Sciences naturelles de la Haute-Marne;

och beslöts i utbyte mot förstnämnda kommissions skrifter sända såväl Acta som Meddelandena, till det senare sällskapet däremot endast Meddelandena.

De zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte fått mottaga följande gåfvor:

4 embryoner af katt, tillvaratagna i Zootomiska institutet af mag. H. Federley. — 1 ex. *Petromyzon branchialis* L. från Pallasjärvi i Kittilä af mag. W. M. Axelson. — 1 ex. *Pulex irritans* från Helsingfors af mag. K. H. Hällström. — 1 ex. *Abramidopsis buggenhagii* Bloch från Haapavesi af d:r A. G. Helenius. — 1 ex. *Vitrina pellucida*, några exx. *Polydesmus complanatus* äfvensom 1 copeognat, alla från H:fors, Humlevik, af d:r Enzio Reuter och mag. H. Federley. — 1 spindel och 1 ex. *Agriolimax* sp. från Helsingfors, Gumtäckt, af d:r E. Reuter. — 2 flaskor *Mysis* sp. från Tvärminne zoologiska station af stud. E. W. Suomalainen. — 1 ex. *Filaria attenuata* Rud., från bukhålan af *Falco peregrinus* från Helsinge, af stud. A. L. Forssell. — 1 ex. *Foetorius putorius* L. från Lappträsk, Latokartano, af herr Markku Mäenpää. — 1 abnorm kräftsax från Eura å af stud. C. G. Björkenheim. — C. 50 profver mallophager, tillvaratagna vid uppstoppning af fåglar af prep. G. W. Forssell. — 1 flaska triclader från Kuopio, Räimä, af stud. A. Ruotsalainen. — 3 ex. *Mus musculus* och 1 ex. *Mus minutus* från Sotkamo af agronom H. B. Åström. — 5 profver *Echinorhynchus acus* ur olika fiskar, 4 profver cestoder, 1 prof *Ammodytes lanceolatus*, alla från Finska viken, af d:r Guido Schneider. — 4 spp. lepidoptera från Birkkala och Hattula af stud. Th. Grönblom. — 5 spp. lepidoptera från Hattula af stud. A. Wegelius.

Till de botaniska samlingarna hade följande gåfvor förärats:

Luzula Sudetica, L. multiflora, L. pallescens och *L. multiflora* × *Sudetica* (*L. hybrida* Lindb. fil. nov. hybr.) i flere exx. från Sb, Jorois. — 100 nummer *Hieracia*, 33 exx. från Lojo, 33 exx. fr. Jorois, 7 exx. fr. Hyvinge, 24 exx. fr. Oa, Lappo och Ilmola, 2 exx. fr. Helsinge samt 1 ex. fr. Ta, Janakkala. *Alchimilla*-former i 23 exx., odlade sedan slutet af maj 1904 i Botaniska trädgården, dithämtade från särskilda delar af södra

Finland, de flesta från Botaniska trädgården och Lojo, samt *Alch. micans* och *A. subcrenata* från Ab, Lojo, af aman. H. Lindberg. — 14 arter fanerog., däribland *Epipactis palustris* och *Scirpus mamillatus* från Ik, Nykyrka, af järnvägsbokhållare O. A. Gröndahl. — *Betula alba* monstr., *Allium schoenoprasum* fl. albis och *Ammophila arenaria* från N, Tvärminne, af student E. W. Suomalainen. — *Myrtillus nigra* f. *leucocarpa* (bär) af lektor A. Alho. — *Peridermium pini* fr. Sotkamo af provisor Mether. — 32 former *Hieracia* i 47 exx. fr. N, Sibbo, bestämda af rektor Brenner, af d:r W. Laurén. — *Alchimilla obtusa*, *pastoralis* och *subcrenata* fr. Ab, Bromarf. samt *A. acutangula* fr. St., Ikalis, af med. kand. Odo Sundvik. — *Dentaria bulbifera* fr. Ab, Lojo, af eleven Helmi Saltzman. — *Alchimilla obtusa*, *acutidens*, *pubescens* och *A. micans* fr. N., Helsinge, Åggelby, samt *Alchimilla*-former från Al, Ab, N, och Ta, *Carex disticha*, *Filipendula* och *Vincetoxicum* från Ab, Reso, samt *Scirpus mamillatus* fr. Al, Geta, af student F. W. Klingstedt. — *Alopecurus geniculatus* × *pratensis* fr. Ab, Reso, och N, Helsinge, jämte *A. geniculatus* från bägge ställena äfvensom *Oncophorus torquescens* och *Grimmia pulvinata* fr. Ab, holme i Erstan, af student F. W. Klingstedt. — *Potentilla minor* Gil. fr. Al, Jomala, af student A. Ramsay. — *Avena pubescens* f. *glabrata*, *Scirpus mamillatus*, *Salix aurita* × *repens* fr. Oa, Storkyro, *Xanthium spinosum* fr. H:fors, Sörnäs, samt 41 exx. mossor från Oa, Storkyro, däribland några för provinsen nya af student H. Rancken. — Monströs tallgren (vindbo) från Ta, Hattula, af student A. Wegelius. — *Alchimilla micans*, *acutangula* och *pastoralis* samt *Carex acuta* från Ik, Uusikirkko, och *Viola rupestris* från Sk, Kivinebb, af järnvägsbokhållare O. A. Gröndahl. — *Populus tremula*, en villos gren från ett för öfrigt glattbladigt träd från St, Karkku, af d:r Hj. Hjelt. — *Alchimilla glomerulans* från Li och Kuus af mag. B. Poppius. — *Alchimilla hirsuticaulis* och *A. pubescens* fr. Sb, Kuopio, (leg. Lönnbohm) samt *A. acutangula* fr. Nyl. och St, af mag. Ernst Häyrén. — 17 arter mossor från Sa, Willmanstrand, de flesta nya för provinsen, däribland *Aong-*

stroemia, 2 från N, Helsingfors, samt 7 från Ob, Aavasaksa, däribland 3 för prov. nya af student Hans Buch. — *Calypso bulbosa* fr. Ob, Kemi, af mag. A. Rantaniemi. — 11 fanerog. i 20 exx. från Ta, däribland för provinsen ny *Corydalis intermedia*, 2 arter i 12 exx. från Sa, Valkeala, *Carex acutiformis* från N, Thusby, *Rubus arcticus × saxatilis* och *Carex riparia* från Ka, 2 arter från Ik, Valkjärvi, samt 7 arter i 9 exx. från Kl. af mag. Otto Collin. — *Alchimilla pastoralis*, *subcrenata* och *A. acutangula* från Om, Gamlakarleby, af mag. C. A. Knabe.

Ordföranden framlade häftet 29 af Sällskapets »Meddelanden», hvilket redigerats af herrar Enzio Reuter, Fredr. Elfving, A. Luther och G. Schneider, och framförde till nämnda personer Sällskapets tack. Häftet omfattade 225 pag. Bokhandelspriset bestämdes till 2 mark.

Vidare anmälde ordföranden att Acta 26 utkommit med följande innehåll:

Reuter, Enzio, Bidrag till kännedomen om Microlepidopter-faunan i Ålands och Åbo skärgårdar. II.

Silfvenius, A. J., Über die Metamorphose einiger Hydropsychiden. II. Mit einer Tafel.

Schneider, Guido, Beiträge zur Kenntnis der Helminthen-fauna des Finnischen Meerbusens. Mit einer Tafel.

Lindroth, J. Ivar, Neue und seltene finnische Eriophyiden. — Nya och sällsynta finska Eriophyider.

Idem, Mykologische Mittheilungen. 11—15. Mit 7 Figuren.

Silfvenius, A. J., Über die Metamorphose einiger Hydroptiliden. Mit 2 Tafeln.

Norrlin, J. P., Nya nordiska Hieracia. I.

Gadd, Pehr, Parasit-Copepoder i Finland. Med 2 planscher.

Reuter, O. M., Neue Beiträge zur Kenntniss der Copeognathen Finnlands. Mit drei Tafeln.

Bokhandelspriset fastställdes till 12 mk.

Student C. G. Björkenheim förevisade en abnorm, tvågrenad kräftklo från Eura å.

Student Hans Buch anmälde

En för floran ny mossa Dicranodontium longirostre.

Exemplar af arten hade af föredragaren under hösten 1904 insamlats på en bergvägg nära Fredriksberg. Herr Buch demonstrerade artens karaktäristiska bladbyggnad.

Amanuens Harald Lindberg förevisade exemplar af

Populus tremula med starkt håriga blad.

Ifrågavarande kvistar härstammade från träd med normala, glatta blad och hade tagits dels af föredragaren i Karis-Lojo dels af d:r Hj. Hjelt i Karkku. Formen med håriga blad betecknas vanligen såsom var. *villosa* Lang, men ansåg föredragaren, i anledning af att de håriga bladen utvecklat sig på vanliga träd tillhörande den typiska hufvudformen, förstnämnda form såsom tillfällig och icke förtjänande rang af varietet.

Herr H. Lindberg demonstrerade vidare exemplar af

Rumex aquaticus × domesticus (R. armoraciifolius Neum.).

Denna för floran nya hybrid hade af student W. Westerlund anträffats på ett par lokaler nära Simo kyrkoby i norra Österbotten.

Professor Th. Saelan anförde:

Psamma arenaria funnen i Finland.

Vid ett besök på professor Palméns zoologiska station vid Tvärminne sistlidne sommar blef jag uppmärksamgjord, att på Högsand nära Lappviks järnvägsstation skulle förekomma *Psamma (Calamagrostis) arenaria*, och vid ett besök på stället fann jag detta gräs växande på den sandiga hafsstranden talrikt tillsammans med *Elymus arenarius.*

Som bekant har detta gräs hittills påträffats hos oss endast på barlastplatser, men här förekom det långt borta från Lappviks lastageplats, där det för öfrigt icke åtminstone numera förefinnes, om det ock möjligen i tiden vuxit därstädes och sedermera spridt sig till Högsand.

Vid närmare undersökning af exx. befunnos de samtliga vara sterila. Ståndarknapparna voro nog väl utvecklade, men fruktämnena voro förkrympta. Gräset hade således fortlefvat och utbredt sig genom sina rotskott. Det är likväl möjligt, att den kalla sommaren varit ogynnsam för fruktbildningen. Det är sålunda skäl att genom vidare observationer utröna, huru härmed förhåller sig.

I närheten växte äfven några stånd af *Salsola kali* och i stor ymnighet *Carex arenaria*, som äfven förekom talrikt vid Tvärminne by.

I anledning af meddelandet anmälde amanuens Harald Lindberg, att till museet inkommit tvenne exemplar af *Ammophila (Psamma) arenaria*, det ena från nämnda lokal vid Högsands sanatorium taget af eleverna Synnöve Gripenberg och Astrid Rancken, det andra vid Syndalen vid Tvärminne af student E. V. Suomalainen, och tydde dessa tvenne exemplar, härstammande från olika lokaler, på en vidsträcktare utbredning af denna vackra gräsart i dessa trakter.

Docent Alex. Luther föredrog:

Larver af Echinorhynchus polymorphus i Gammarus locusta.

Den 15 juni senaste sommar anträffade jag vid granskning af exemplar af *Gammarus locusta*, som fångats vid stränderna af den lilla holmen Skarfkyrkan nära Tvärminne zoologiska station, hos ett stort antal individer, inkapslade larver af en *Echinorhynchus*-art, som vid närmare granskning visade sig vara *E. polymorphus.* Denna art lefver såsom fullvuxen uti flere olika sjöfåglar, hvarför dess förekomst vid nämnda holme, som utgör en af fåglar ovanligt talrikt besökt häckplats ej är öfverraskande. — Emellertid visade det sig att af *Gammarus locusta* ej endast vid Skarfkyrkan, utan äfven öfverallt vid stränderna kring zoologiska stationen, en mycket hög procent var inficerad med samma parasiter. Af 10 på må fa fångade exx. innehöllo en gång 6 *Echinorhynchus*-cystor. Dessa senare märktes redan vid det första ögonkastet såsom ovala, ljusröda kroppar belägna på dorsalsidan af djuren, ofvanför eller bredvid tarmen. Ej sällan anträffades 2 cystor i samma individ. — Mot slutet af juni aftog antalet inficerade exemplar i hög grad och redan i juli anträffades ej mera några sådana. Måhända står härmed i samband, att jag vid draggningar i juli mycket ofta erhöll döda, i upplösning stadda exx. af *Gammarus.* — Det är ganska anmärkningsvärdt, att dessa så i ögonen fallande parasiter härintills hos oss ej blifvit observerade, oaktadt särskilda personer sökt efter parasiter just hos *Gammarus locusta.* Måhända förtjänar det att antecknas, att försommaren i år var ovanligt kall.

Herr A. Luther förevisade ett exemplar af

Abramidopsis buggenhagii Bloch från Haapavesi.

För någon tid sedan öfversände d:r A. G. Helenius i Haapavesi till Zool. Museet en Cyprinid, hvilken, enligt hvad å etiketten fanns angifvet, utmärkt sig genom sina röda ögon, och som vid närmare undersökning visade sig vara *Abramidopsis buggenhagii* Bloch (= *Abramidopsis leuckartii* (Heck.) Sieb.),

d. v. s. en bastard mellan mört och braxen. Då jag i början var något osäker, huruvida *Abramis brama* eller *A. blicca* borde anses såsom den ena af föräldrarna, anhöll jag hos d:r Helenius om uppgift, huruvida den senare arten förekommer uti det vattendrag där fisken fångats. Härpå svarade d:r H. godhetsfullt följande: »Såsom öfver tolfårig fiskare på orten kan jag med säkerhet säga, att här uti Haapavesi sjö ej finnas andra än mört och id af *L.*-slägtet samt endast *A. brama*, ty bland de flere tusental braxnar jag sett, skulle jag nog fäst mig vid *A. blicca* och ej heller har jag hört af andra fiskare här, att de skulle fått någon slags ovanlig braxen. Däremot fick jag redan för 8 år sedan en mörtbastard, som, enligt hvad jag minnes, såg ut ungefär som den här, (ehuru den ej blef tillvaratagen) och har jag under årens lopp hört af andra, att äfven de då och då iakttagit en ovanlig mörtart. Alltså vore med största trovärdighet detta ex. ej något unicum.» — Det förevisade exemplaret fångades d. 22/VIII 1904 i Haapavesi socken uti Haapajärvi sjö, som egentligen utgör en utvidgad del af Pyhäjoki. Såsom kändt har nämnda bastard några gånger förut anträffats i vårt land, nämligen i Saimen vid Taipalsaari af Mäklin [1], i Esbo af Malmgren [2], i Nurmijärvi af Stenroos [3] och i Rantasalmi af Westerlund. [4]

Vidare gjorde herr Luther följande meddelande:

---

[1] Mäklin, Fr. W. Förmodade bastarder bland fiskarna. — Öfvers. Finska Vet. Soc. förh. VI, 1864, p. 18—23 (Sep. p. 46—51).

[2] Malmgren, A. J. Notiser Soc. F. & Fl. Fenn. XI. (Ny ser. VIII), p. 464.

[3] Stenroos, K. E. Om Abramis Leuckartii och dess förekomst i Finland. — Medd. Soc. F. & Fl. Fenn. XIX, 1893, p. 54—55. — Om Abramis Leuckartii och Bliccopsis erythrophthalmoides. — Ibid. XXI, 1895, p. 67—69.

[4] Westerlund, A. Abramidopsis Leuckartii Heck. — Ibid. XXIII, 1898 p. 102—105, 1 tafl., 1 fig.

Die Verbreitung des Iltis (Foetorius putorius) in Finland.

Das Vorkommen des Iltis in den südöstlichen Teilen Finlands wurde bekanntlich zuerst im Jahre 1875 von Sievers konstatiert, welcher Exemplare aus Wiborg (Provinz *Ka*) und Kexholm (Prov. *Ik*) erhielt.[1] Hierzu konnte Mela[2] drei weitere Fundorte, Impilahti, Parikkala und Uukuniemi (alle in der Prov. *Kl.*), fügen, und zugleich mitteilen, dass der Iltis im südöstlichen Finland nicht so selten war, wie man es bis dahin angenommen hatte. Letzteres wird auch durch die späteren, von Palmén[3] (Sordavala, *Kl.*), Renvall[4] (Kexholm *Ik.*), Paulaharju[5] (Uusikirkko *Ik.*) und Francke[6] mitgeteilten Funde bestätigt. Nach einer persönlichen Mitteilung des Herrn Lektor D:r K. E. Stenroos in Sordavala ist der Iltis gegenwärtig daselbst ziemlich häufig und wird oft zum Verkauf angeboten. Kürzlich hat noch Buddén[7] einen Fund aus der Gegend von Nyslott (*Sa*) mitgeteilt. Westlicher als bei Wiborg wurde dagegen das Tier nach den vorliegenden Litteraturangaben bisher nicht gefunden.[8]

---

[1] Sievers, R. Mustela putorius Linné funnen i Finland. — Medd. Soc. F. & Fl. Fenn. I, 1876, p. 127 (auch p. 118 u. 125 sowie Ibid. III, 1878 p. 167).

[2] Mela, A. J. — Ibid. IX, 1883. p. 129—130.

[3] Palmén, J. A. — Ibid. IX, 1883, p. 174.

[4] Renvall, Thorsten. En iller (Foetorius putorius). — Tidskr. f. Jägare o. Fiskare IV, 1896, p. 159.

[5] Paulaharju, Samuli. Hilleri. — Luonnon Ystävä VI, 1902, p. 122.

[6] Francke, Kaarin. *Foetorius putorius.* — Ibid. VIII, 1904, p. 19.

[7] B[uddén], E. J. Hilleri Savonlinnan seuduilla. — Ibid. VII, 1903, p. 60.

[8] Während obiges sich bereits im Druck befand, kam mir eine Notiz in der Zeitung »Hufvudstadsbladet» (Februar 1902) zu gesicht, laut der ein Iltis am 4. Februar 1902 im Kirchspiel Säkjärvi gleich westlich von. Wiborg erbeutet worden ist. — Eine Angabe in: Borenius, Alex. »Hämeenlinnan Metsästysseuran Johtokunnalle» in der Sportzeitschrift »Uljas» Jahrg II. Helsingfors 1887, p. 50, wonach der Iltis in der Umgebung der Ackerbauschule Mustiala gefunden sein sollte, bezieht sich ohne Zweifel auf den Nörz (*F. lutreola*).

Folgende Fundortsangaben scheinen mir deshalb der Erwähnung wert zu sein. Auf meine Anfrage hin hatte Herr Rektor A. v. Bonsdorff die Güte mitzuteilen, das ein Iltis am 10. Dez. 1887 bei Fredrikshamn geschossen wurde und sich jetzt ausgestopft in der Sammlung einer dortigen Schule befindet — Im Winter 1903—1904 wurden, wie mir die Herren E. J. und A. Sallmén freundlichst mitteilen, mehrere Exemplare auf dem Gute Kyminlinna bei Kotka getötet, wo sie im Hühnerhof argen Schaden angerichtet hatten (Eines von diesen Exemplaren hatte ich Gelegenheit in der Sammlung der »Kotka svenska samskola» zu sehen. Überhaupt soll das Tier in dieser Gegend nunmehr nicht selten sein. — Vor Kurzem erhielt unser Museum nun auch ein Exemplar aus der Provinz Nyland, und zwar aus dem Kirchspiel Lappträsk. Es war von Herrn Agronom Markku Mäenpää in einer Speisekammer der Ackerbauschule Latokartano gefangen worden und wurde dem Zoologischen Museum mit der Bemerkung übersandt, dass ein derartiges Tier nicht früher in der betreffenden Gegend erbeutet worden sei. (Während des Druckes dieser Mitteilung erhielten wir vom nämlichen Orte noch ein zweites Exemplar).

Aus den erwähnten Daten scheint mir hervorzugehen, dass der Iltis in unserem Lande immer weiter nach Westen vordringt. Ein paar bis auf weiteres noch unverbürgte Angaben, die ich ihrer Unsicherheit wegen nicht mitteile, lassen vermuten, dass ein solches Vordringen auch gegen Norden stattfindet.

Prof. O. M. Reuter meddelade följande om

En för det finska naturhistoriska området ny Capsid.

Då jag senaste vår underkastade de till släktet *Stenodema* Lap. (*Miris* Fieb., m. olim) hörande palearktiska arterna en revision, fann jag, att med den vanliga *St. calcaratum* (Fall.) blifvit förväxlad en närstående, men väl skild art, som jag i min afhandling öfver detta släkte (Öfvers. Finska Vet. Soc. Förh. XLVI, N:o 15, p. 8, 3) kallade *St. trispinosum*. Den

skiljer sig från den förra genom något bredare kropp, kortare hufvud, svagt transversellt pronotum med finare punkterad disk samt isynnerhet genom tydligen tjockare baklår, hvilka i stället för två taggar före spetsen ha tre taggar, nämligen vid spetsen en kort tandformig och bredvid denna en lång, nästan rät, icke krumböjd, såsom hos *calcaratum*, och slutligen pa längre afstånd från dessa, ungefär i tredje spetsdelen, ytterligare en lång rät tagg.

Denna art är utbredd öfver en stor del af Sibirien, Väst-Sibirien (Sosva, Leusch), södra mellersta Sibirien (Osnatjennaja), nordöstra Sibirien (Olekminsk, Jakutsk, Ytyk-kaja, Nikolskaja, Ust-Aldan, Batylum, Jarmonsk) och Daurien och synes där förekomma allmänt och ersätta *calcaratum,* af hvilken jag dock sett exemplar från Tobolsk och Amur, och hvilken är utbredd öfver hela Europa, med undantag af dess allra nordligaste del, Transkaspien, Mindre Asien, Turkestan, Afganistan och Abessinien, därifrån jag nyligen sett några exemplar. Den synes sålunda hafva en betydligt sydligare utbredning, hvaremot den nya *trispinosum* är en ostlig art. Den anföres ytterligare af Horvath (Insecta Heptapotamica, Ann. Mus. Nat. Hung. 1904 p. 577) från Sarepta i södra Ryssland och Kok-Dshigde i Turkestan.

Vid undersökning af *Stenodema*-materialet i U. F. M. har jag upptäckt ett exemplar äfven af *St. trispinosum*, hittills det enda kända europeiska, taget på ön Solovetsk i Hvita hafvet af docenten d:r Levander, således ganska nordligt inom vårt faunaområde. Det utgör ytterligare ett bevis pa icke blott den vidsträckta utbredningen i öster och väster för flere arter, utan äfven på den omständighet, att många ostliga arter, då de inkomma i Europa, få en nordlig utbredning, såsom t. ex. *Schirus niveomarginatus* Scott, *Acanthia sahlbergi* Reut, *Bathysmatophorus reuteri* J. Sahlb. m. fl.

Doktor Enzio Reuter föredrog:

Härjning af Monilia cinerea Bon. å körsbärsträd.

I medlet af juli manad 1904 erhöll jag af öfverintendent

A. F. Tigerstedt delar af körsbärsgrenar, å hvilka blommorna voro fullkomligt bruna och vissnade och äfven årsskotten med därå sittande blad till större eller mindre del förvissnat. Enligt skriftligt meddelande, som åtföljde profvet, voro å Mustila egendom i Elimä socken de flesta körsbärsträd, hvilka merendels voro gamla och risiga, mycket svårt angripna af denna sjukdom. En granskning af de insända profven vidhandengaf, att här förelag en svampsjukdom. På grund af den allmänna sjukdomsbilden, men framför allt på grund af förekomsten af små gråhvita vårtliknande svampsvulster å blomskaften i närheten af de späda fruktämnena, hvilka vårtor under mikroskopet visade sig fyllda af mycket karaktäristiska, pärlbandslikt radade sporer, förmodade jag, att ifrågavarande sjukdom alstrats af den under namn af stenfruktsmögel (*Monilia cinerea* Bon.) kända parasitsvamp, som under senare tid mangenstädes i utlandet uppträdt i hög grad härjande särskildt på surkörsbärsträd. Af prof. E. Rostrup i Köpenhamn, som till påseende erhöll delar af förenämnda prof, fick jag äfven bekräftelse på denna min förmodan.

Endast för några få år tillbaka har det blifvit utredt, att det gifves tvenne särskilda slag af frukträdsmögel, nämligen kärnfruktsmögel (*Monilia fructigena* Schröt.) å äpple och päron, med gul-hvita mögelvartor, samt stenfruktsmögel (*M. cinerea* Bon.) å plommon och körsbär, med grå-hvita mögelvårtor. Båda dessa mögelarter kunna uppträda skadligt på tvenne olika sätt, i det att de om hösten angripa mognande frukter, om våren däremot blommor och späda skott. De äro icke heller alldeles uteslutande bundna vid resp. ofvan angifna fruktsorter, ity att *M. fructigena* understundom kan lefva på stenfruktssorter och *M. cinerea* på kärnfruktsslag. Båda svamparterna kunna ibland till och med anträffas på en och samma frukt.

Hvad nu beträffar stenfruktsmöglets (*Monilia cinerea*) förekomst i Finland, så har dess uppträdande här för första gången observerats år 1897, då Woronin, som för icke länge sedan utgifvit ett ingående arbete om dessa svamparter och

därvid till stor del betjänat sig af material från vårt land, iakttog en svårartad härjning å merendels gamla, halfförvildade och risiga körsbärsträd i tvenne frukträdgårdar i Viborgs län. Följande år, 1898, var härjningen ännu intensivare, och de angripna träden företedde en rent af sorglig anblick. År 1899 förekom denna sjukdom däremot endast i tämligen ringa grad. Sedan dess hafva veterligen några angrepp af denna svamp å körsbärsträd hos oss icke ägt rum, förrän sistlidna sommar, då ofvan anförda rätt svåra härjning inträffade å Mustila egendom. Såväl här som i Viborgstrakten uppträdde nämnda sjukdom om våren i form af blom- och stjälkmögel, som är vida farligare och mera förhärjande än den om hösten på själfva frukten förekommande formen, hvilken är känd under namn af fruktmögel. Denna senare form af *M. cinerea* torde för öfrigt jämförelsevis sällan uppträda på körsbär, men har i utlandet mångenstädes svårt skadat plommonfrukten.

Kärnfruktsmöglet *(M. fructigena)* torde icke vara så alldeles sällsynt hos oss isynnerhet på äpplen. Åtminstone har jag särskilda gånger iakttagit angrepp af denna svampart, men alltid endast i form af fruktmögel. Blom- och stjälkmögelformen — hvilken å äppel- och päronträd uppträder på ungefär samma sätt som motsvarande form af stenfruktsmöglet på körsbärsträd — har jag däremot aldrig förmärkt. I Sverige och andra länder tyckes däremot denna sjukdomsform alltmer utbreda sig och betecknas till och med redan af en svensk fackman såsom rätt hotande för allt hvad äppelkultur heter.

Rektor M. Brenner föredrog om samt förevisade såväl pressade exemplar som fotografier och teckningar af

Taraxacum officinale-former i Finland.

(Med en plansch).

Efter att ett par tre gånger tidigare hafva tagit Sällskapets uppmärksamhet i anspråk för hos oss förekommande former af släktet *Taraxacum*, ber jag att, med anledning af en

denna höst här i Helsingfors funnen form, den jag tidigare ej närmare iakttagit, nu få återkomma härtill.

Som bekant torde vara, har C. Raunkiaer i Botanisk Tidskrift 25, 2, jämte det han redogör för några af honom anställda experiment med former af detta släkte och de särdeles intressanta resultat, hvartill han beträffande deras fortplantning kommit, därjämte uppställt några nya former. Bland dessa, hvilka lättast särskiljas på de olikheter ytterholkfjällen till form och riktning erbjuda, finnes, utom de hos oss förut kända *T. officinale genuinum* Koch (*vulgare* (Lam.), *T. lævigatum* (Willd.) (*erythrospermum* Andrz.) och *T. palustre* (Ehrh.) (*paludosum* (Scop.), en med namnet *T. intermedium* Raunk. betecknad form, hvilken, att döma af diagnos och afbildning, synes öfverensstämma med ofvan antydda af mig här i Ulrikasborgstrakten funna *Taraxacum*-form.

Såsom af här nu framlagda exemplar, jämförda med auktors afbildning pag. 110 i Bot. Tidskr. framgår, igenkännes den, äfven som pressad, på sina långa, smala och spetsiga ytterholkfjäll (fig. e), hvilka, i stället för att såsom hos *T. officinale* f. *genuinum* vara nedböjda till holkskaftet (fig. a), äro liksom hos den af mig tidigare [1] särskilda var. *patulum* rätt utstående (figg. e, f), men därjämte är själfva holkbasen nedåt afsmalnande och litet utdragen, hvarigenom ytterholkfjällen stå något glest ofvanom hvarandra i tydlig spiral (fig. e), icke såsom hos *patulum* vid den tvära holkbasen tätt skifformigt eller i kanten nästan kranslikt anhopade (figg. f, g). Bladen äro liksom hos öfriga *T. officinale*-former något olika, endel, liksom det af Raunkiaer l. c. p. 120 afbildade, nästan regelbundet djupt pardelade med nästan helbräddade, nedåt nästan halfmånformigt bagböjda trubbiga flikar, medan desamma hos andra åter äro mer utåt riktade, triangulära, tandade och spetsiga, stundom af båda slagen hos samma individ. Med afseende å formens systematiska värde uttalar sig Raunkiaer ännu ej med säkerhet, men anser den troligen vara en själfständig art. Ehuru intermediär emellan *T.*

---

[1] Meddelanden af Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 16, pagg. 111—113.

vulgare och en af honom uppställd *T. Gelertii*, med löst uppåt riktade, breda, äggrunda och tillspetsade ytterholkfjäll (fig. h), kan den dock ej, såsom med dem anställda korsnings- och kastrationsförsök utvisa, betraktas som hybrid dem emellan.

För öfrigt finnas hos oss i Finland yttermera intermediära former emellan denna *T. intermedium* Raunk. och å ena sidan *T. officinale genuinum*, nämligen den af mig tidigare [1] uppställda var. *uncinatum*, med smala, syllika och klolikt nedböjda, spetsiga ytterholkfjäll (figg. b, c, d), och å andra sidan *T. Gelertii* Raunk., näml. den ofvan omnämnda var. *patulum*, med korta och breda, jämnbredt äggrunda, trubbiga, vanligen rätt utstående, svagt S-formigt böjda ytterholkfjäll (figg. f, g).

Utom dessa i utpräglade exemplar lätt igenkännliga tre former anträffas i naturen exemplar, som ej med bestämdhet kunna till någon af dem hänföras. De hos var. *uncinatum* klolikt nedböjda smala ytterholkfjällen visa sig nämligen öfvergå å ena sidan till de förlängda S-formiga, starkt tillbakaböjda fjällen hos f. *genuinum*, å andra sidan till de S-formiga, horisontalt utstående hos *T. intermedium* eller i de bredare, svagt S-formiga, likaledes utstående — nedböjda hos var. *patulum*, *intermedii* långa, smala, utstående fjäll åter öfvergå i de klolikt nedböjda hos *uncinatum* eller i de korta och breda hos *patulum*, och äfven de långa, tätt till korgskaftet nedböjda S-formiga fjällen hos *genuinum* blifva hos endel exemplar kortare och mindre starkt nedböjda, sålunda närmande sig antingen *uncinatum* eller *intermedium* [2]. I en del fall lämna väl de inre holkfjällen ledning vid bestämmandet, i det de hos *genuinum* äro betydligt smalare än hos de öfriga och till antalet flere än hos *uncinatum*, nämligen hos den förra 21—33, vanligast 21, sällan 16—18, hos den senare däremot endast 11—17, oftast

---

[1] L. c. pagg. 112, 113.

[2] Hos frodiga exemplar af såväl *genuinum* som *patulum* äro icke sällan de närmast korgskaftet befintliga fjällen bladlikt utvecklade och pardelade, hvarjämte dylika pardelade blad kunna förekomma på själfva korgskaftet. Liksom hos öfriga former anträffas äfven hos *intermedium* exemplar med knölbärande holkfjäll.

13, samt hos *patulum* 18 eller 20—22, mindre ofta 11—17 eller 19, men af *intermedium* hafva tillsvidare här anträffats exemplar med fjäll varierande emellan 13 och 25, hos flertalet dock 18, alltså tal gemensamma med dem hos de öfriga formerna. Fjällens antal är ock stundom svårt att fastställa af orsak att dubbelfjäll ofta förekomma.

Af det som här framhållits synes salunda framgå, att de i fråga varande formerna bilda en sammanhängande serie af *T. officinale*-former, nämligen i ordningsföljd *genuinum*, *uncinatum*, *intermedium*, *patulum* och möjligen äfven *Gelertii*, de tre första med tydligare spiralställda smala, nästan jämnbreda eller syllika, mer eller mindre nedåt riktade — vågrätt utstående ytterholkfjäll (figg. a—e), de två senare åter med tätare anhopade korta och breda, jämnbredt eller lancettlikt äggrunda, svagt nedböjda eller vågrätt utstående — löst uppåt riktade ytterholkfjäll (figg. f, g, h). Åtminstone hos de fyra först nämnda äro ytterholkfjällen af en likartadt örtartad konsistens och mot spetsen jämnt afsmalnande, hvaremot desamma hos *T. lævigatum* (*erythrospermum* Andrz.) och dess former äro hvitt eller rödlätt hinnkantade och vanligen äggrunda med tvärt hopdragen spets. De förra äro salunda, såsom äfven frukterna utvisa, med hvarandra mycket nära besläktade och utgöra sannolikt, *T. Gelertii* möjligen undantagen, endast varieteter af samma art, *T. officinale*, hvilket äfven den ofvan nämnda förekomsten af dem förbindande tvifvelaktiga exemplar synes utvisa.

Den allmännaste af dessa former är *genuinum*, ymnigt förekommande på odlad mark samt invid människoboningar och odlingar. Icke mindre allmän är var. *patulum* på samma slags lokaler som föregående. Därnäst var. *uncinatum*, ganska allmän på fastare mark, i parker, skogar och betesmarker samt på sjöstränder. *Intermedium* däremot är hos oss tillsvidare känd endast från Helsingfors på berg och gräslindor.[1]

---

[1] Sommaren 1905 äfven observerad i Ingå.

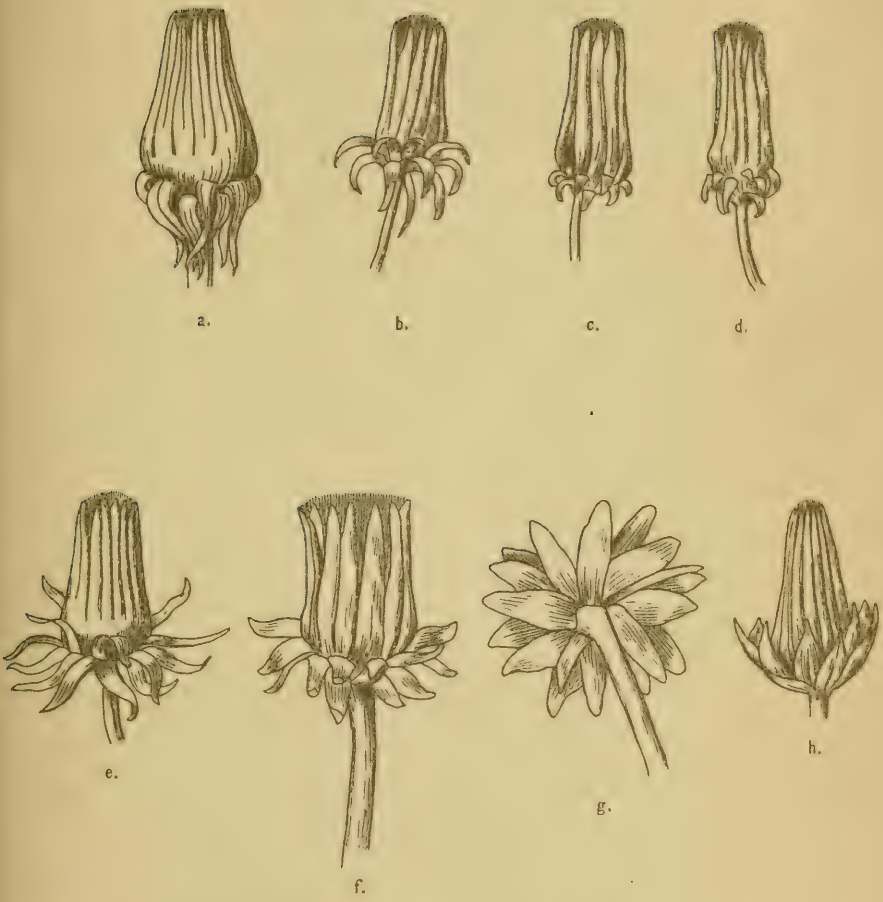

a. *Taraxacum vulgare* (Lam.). — b, c, d. *T. officinale* var. *uncinatum* Brenn.; b. äldre holk, c, d. yngre holk. — e. *T. intermedium* Raunk. — f, g. *T. officinale* var. *patulum* Brenn.; f. holken från sidan, g. ytterholkens undre sida. — h. *T. Gelertii* Raunk.

G. Arvidsson H:fors.

Mötet den 3 december 1904.

Till inhemska medlemmar i Sällskapet invaldes med acklamation studerandena H. Rancken (föreslagen af aman. H. Lindberg) och E. V. Suomalainen (föreslagen af prof. J. A. Palmén).

Till ledamot och suppleant i Delegationen för de vetenskapliga föreningarnas hus återvaldes Sällskapets förre delegerade prof. J. A. Palmén och prof. J. P. Norrlin, hvilkas mandat med detta år komme att utgå.

Till publikation anmäldes:

P. A. Karsten: Fungi novi, nonullis exceptis in Fennia lecti.

Den af skattmästaren ingifna kassarapporten utvisade en behållning af Fmk 6,829: 31.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte följande gåfvor inlämnats:

5 exx. fåglar tillhörande 4 spp. samt 12 ägg tillhörande 2 spp., alla från Hogland, Tytterskär och Goftskär af herr E. Nordling. — C. 30 profver copeognater från Tvärminne af mag. V. M. Axelson. — 1 ex. *Linaria alnorum* fr. Haapavesi af d:r A. G. Helenius. — 6 profrör med trematoder, 26 profrör med cestoder, 13 profrör med nematoder, 43 profrör med echinorhyncher, 1 profrör med hirudineer, 3 profrör med crustaceer, alla från N, Sibbo, Helsingfors och Tvärminne, af stud. A. L. Forssell. — 3 profver *Ascaris lumbricoides*, 10 profver *Bothriocephalus latus*, 4 profver *Tænia saginata*, från barnsjukhuset i Helsingfors genom prof. W. Pipping. — 236 exx. *Diptera* från olika delar af landet af mag. B. R. Poppius. — 428 exx. *Celeoptera*, 222 exx. *Hymenoptera*, 540 exx. *Trichoptera*, tillhörande 74 spp. samt 91 flaskor, innehållande diverse hydrofaunistiskt material, mest trichopter-larver och

puppor, allt samladt på Åland sommaren 1904 af stud. M. Weurlander. — Vidare särskilda sällsynta och mest för resp. provinser nya skalbaggar, nämligen: 1 art från Jyväskylä trakten af lektor L. Kiljander. — 20 spp. hufvudsakligen från Birkkala och Helsingfors af stud. Th. Grönblom. — C. 20 arter från Hattula, Birkkala och Helsingfors af stud. A. G. Wegelius. — 2 spp. från Tavastland af stud. K. Hj. R. Frey. — 1 ny färgvarietet af en *Leptura* af stud. U. Sahlberg. — *Apion atomarius* från Nagu af prof. O. M. Reuter. — 60 exx. *Lepidoptera* och 7 exx. andra insekter från olika delar af landet, mest från Joutsa, Jääskis och Vesanto af apotekar J. Sucksdorff.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte inlämnats följande gåfvor:

Alnus glutinosa f. *pinnatifida* Regel från Om, Nykarleby, af provisor M. Nyman. — 5 kärlväxter fr. Ta, Hattula, af guvernör L. Munck. — *Alchimilla obtusa*, *A. plicata*, *Rubus Idaeus* f. *inermis*, *Galeopsis speciosa* f. *albiflora* från Ab, Vichtis, af student J. A. Wecksell. — 47 exx. kärlväxter från Le, samt 47 exx. kärlväxter från Lkem, däribland några för resp. provinser nya, af forstmästar Justus Montell. — 6 *Hieracia* från Ab, Reso och 3 från Al, Hammarland af student Laura Högman. — 11 *Hieracia* från N. Sibbo, däribland en del af rektor Brenner nybeskrifna arter, af d:r W. Laurén. — *Alchimilla acutangula* fr. Sb, Kuopio, *A. pubescens*, *acutangula*, *plicata* och *alpestris* från Al, Jomala, och *A. plicata* från Al, Finnström, af student Ilmari Buddén. — *Vincetoxicum*, *Scutellaria hastifolia*, *Saxifraga granulata* samt en tallgren med masurbildning, från N, Kyrkslätt, Porkkala, samt *Coralliorrhiza* från Sb, Idensalmi, af student Greta Andersin. — *Dianthus deltoides* forma från Ab, Lojo, af d:r G. Borenius. — *Potamogeton gramineus* × *perfoliatus*, *Aspidium cristatum* × *spinulosum*, *Athyrium filix femina* forma från Sa, Willmanstrand, och *Aira flexuosa* forma från Al, Jomala, af student Hans Buch. — *Betula nana* × *verrucosa* (jämte fotografi), *B. pu-*

bescens samt *Alnus glutinosa* f. *pinnatifida* från Om, Nykarleby, af seminariidirekt. Z. Schalin. — *Hieracium valdetubulosum* n. sp. fr. Oa, Seinäjoki, *H. tubulascens* v. *laxifolium* fr. Sb, Jorois, *H. dimorphoides* * *lateritium* n. subsp. fr. Oa, Lappo och Seinäjoki, samt *H. glomeratum* från N. Hyvinge, af aman. H. Lindberg. — 30 exx. kärlväxter från N, Ingå, 1 ex. från Ta, Hausjärvi, samt 30 exx. från N, Helsingfors, äfvensom 2 exx. *Characeer* från Helsingfors af rektor M. Brenner. — *Rhynchospora fusca* fr. Ta, Janakkala, af prof. Fredr. Elfving. — *Typha latifolia*-kolfvar från Sb, Jorois, af agronom N. K. Grotenfelt. — 41 arter mossor från Oa, Närpes, Öfvermark och Bötom, däribland några för provinsen nya, 1 art från Ab, Karis Lojo, samt 15 exx. kärlväxter från Oa och 2 från Ab, däribland *Rumex obtusifolius* var. *agrestis* från Pojo af forstmästar Edv. af Hällström.

Studeranden Alvar Palmgren afgaf reseberättelse öfver sin med Sällskapets understöd under senaste sommar företagna resa till Åland, med syftemål att studera *Hippophaë*- och hasselformationerna, strändernas vegetation äfvensom floran i Lemlands skärgård. För de under exkursionerna gjorda rönen och vunna resultaten lofvade herr Palmgren i en framtid närmare redogöra inför Sällskapet.

Lektor D. A. Wikström förevisade ett albinistiskt exemplar af *Corvus cornix* (hvitkråka), skjutet vid Barösund midsommartiden 1904. Föredragaren förmodade, att individen i fråga tillhört en kull, hvilken hel och hållen varit albinistisk, ty i trakten hade flera hvita kråkor varit synliga.

Amanuens Harald Lindberg redogjorde i ett längre andragande under förevisande af talrika herbarieexemplar af de olika formerna för

Hieracium-floran i Jorois.

Sammanlagdt hafva i det närmaste 100 arter därstädes observerats. Särskildt anmärkningsvärdt är det stora antal ostliga former, som i dessa trakter iakttagits, former, som tidigare endast voro kända fran Karelen. Äfven arter karaktäristiska för södra Tavastland och Syd-Finland ingå i Hieracium-florans sammansättning. För vetenskapen nya voro arterna *H. Jaervikylense* Norrl. et Lindb. fil., en art stående nära *H. caesitium*, men afvikande genom smärre korgar och likformiga blad, som vid basen äro bredast, *H. cornigerum* Norrl. et Lindb. fil., *H. subhypochnoodes* N. et Lindb. fil., *H. sessile* N. et Linb. fil. och *H. subaureum* Norrl. et Lindb. fil., lik *H. aureum* Dt., men med mörka stift och högre holkar samt mer tandade blad.

I sammanhang härmed förevisades exemplar af de för vetenskapen nya

H. valdetubulosum Norrl. et Lindb. fil. från Oa, Seinäjoki.

H. dimorphoides * *lateritium* N. et Lindb. fil. från Oa, Lappo och Seinäjoki.

H. pseudolitoreum Norrl. från Ab, Lojo, samt

H. SOLhemense Norrl. från Ab, Lojo.

Föredragaren utlofvade längre fram ett utförligare bidrag till vårt lands Hieracium-flora, omfattande äfven uppgifter om arternas utbredning i delar af södra Österbotten, Tavastland och Nyland.

Rektor M. Brenner meddelade:

För Finland nya adventiv-växter.

Pa Estnäs-skatans eller den numera sa kallade Skatuddens yttersta sydöstra strandremsa, under det senaste decenniet bildad af sprängsten från halföns berg, lergyttja från bottnen af stadens hamnar, träribbor från närliggande ångsagar samt sopor och allt slags affall från staden, en lokal, som sannolikt icke manga år kommer att bibehålla sitt nuvarande skick, anträf-

fades denna höst, bland stånd af våra vanliga sädesarter och en mängd ogräsväxter, icke mindre än fem *Bromus*-arter, nämligen, förutom *Br. secalinus* L., de för vår flora nya, säkerligen endast tillfälliga *unioloides* (Willd.), från Syd-Amerika, *macrostachys* Desf., *racemosus* L. och *commutatus* Schrad., från Syd-Europa, äfvensom ett litet exemplar af den sydeuropeiska foderväxten *Ornithopus sativus* Brot., hvilka jag ber att här få förevisa.[1] Däremot saknades i samlingen de på likartade lokaler i vårt land eljes ej ovanliga och året förut här observerade *Br. arvensis* L. och *Br. tectorum* L. samt af egentliga hafsstrandsväxter, såsom *Glaux maritima*, *Cakile maritima*, *Atriplex hastata* och dylika, hvilka ännu för tio år sedan på den närliggande stranden af det dåtida Lökholms-sundet, tätt invid den nuvarande Kronbergsgatans västra trottoir, anträffades, finnes naturligtvis numera ej ens ett spår. Af de nämnda *Bromus*-arterna anmäldes den förstnämnda redan på Sällskapets oktober-möte såsom till Universitetets samlingar inlämnad.

I sammanhang härmed måste jag något modifiera en på Sällskapets april-möte 1884 af mig meddelad uppgift angående förekomsten af *Bromus commutatus* på ballast i Toppila vid Uleåborg. De då förevisade exemplaren, hvilka genom få- och kortgrenig vippa, få och stora småax samt olika långa blomfjäll öfverensstämma med nyss nämnda art, afvika däremot genom längre, 3 mm långa, ståndarknappar, hvarjämte endel småax äro violett anlupna, och antyda sålunda möjligen en genom hybridisering med *Br. arvensis* uppkommen tillfällig mellanform emellan dessa två arter.

Herr Brenner redogjorde vidare för

Sekundär stambildning hos tall, gran och björk i Ingå.

Såsom bidrag till de på Sällskapets sammanträden då och då lämnade uppgifterna angående egendomliga eller från den vanliga

---

[1] I september 1905 kunde dessa växter ej mera på detta ställe återfinnas.

naturliga formen afvikande bildningar, är jag i tillfälle att nu omnämna en tall från Svartbäck samt en gran och tre björkar från Westerkulla i Ingå, hvilka, i likhet med af mig förut beskrifna gran- och tall-exemplar från Kyrkslätt, från liggande (tall och gran) eller genom snömassor i ungdomen bågformigt nedböjda (björk) stammar gifvit upphof åt 2 à 3 sekundära, lodräta och normalt utvecklade träd, i det senare fallet bildande liksom hvalfportar med däruppe i höjden sväfvande björkar. En af dessa, på en dylik båges midt stående björk fortsättes nedåt med ett ungefär två decimeter langt rotlikt bihang, sannolikt en gammal afbruten gren, sålunda skenbart liksom sträfvande mot jorden för att där rotfästa sig.

Herr Brenner anmälde slutligen om fynd af

Torskyngel vid Helsingfors

Såsom ett litet bidrag till kännedomen om torskens förekomst i Finska viken ber jag att få nämna, att, enligt meddelande af min kusin, stadsbokhållaren Wilhelm Brenner, torskyngel af en mindre strömmings storlek ofta nog, under den tid han och hans anförvandter bodde på Melkö invid Helsingfors, erhöllos på strömmingsskötor invid nordvästra och västra branterna af nämnda ö.

Professor Th. Saelan anförde:

Betula verrucosa f. bircalensis Mela.

I början af sistlidne november erhöll jag ett bref från professor Emil Hougberg från Pitkäniemi, däri han underrättade mig, att han i Birkkala socken återfunnit den s. k. Birkkala björken, *Betula verrucosa* f. *bircalensis* Mela. Han yttrar i brefvet bl. a.: — — — »Såsom kändt fanns här i Birkkala i den s. k. Pinsiö-trakten en björk, som bar detta namn. Det gamla moderträdet har redan för länge sedan störtat, om för yxa eller storm vet jag ej. Af en händelse erfor jag på höstsommaren, att man å ett torp i Pinsiö skulle hafva åter-

funnit afkomlingar af nämnda björk. Jag begaf mig dit och fann äfven ganska riktigt tre särskilda manshöga buskar med dessa typiska, spetsigt triangelformiga, glestandade och djupt flikade blad, mycket påminnande om *Betula verrucosa* f *laciniata*, som jag har här utplanterad i flere exx. från Sverige. Förutom dessa 3 buskar, af hvilka jag tog en med mig hit och planterade den här, fanns en mängd unga telningar kringspridda omkring de större buskarna. Folket på torpet visade mig stället, där moderexemplaret skall hafva vuxit.» — — —

Professor Hougberg hade vänligheten att därjämte sända till mig några pressade exx. häraf, hvilka jag får härmed förevisa för Sällskapet. De äro öfverensstämmande med de på museum befintliga exx., som äro inlämnade af G. Asp 1862 med anteckning på etiketten, att trädet växt på Marttila hemman i Penttilä by af Birkkala socken. Prof. Hougbergs exx. skilja sig från dessa endast genom att de nedre bladen äro större och försedda med en mer eller mindre hjärtlik bas. Men sådana äro ju bladen nästan alltid hos björktelningar, som skjutit ut från moderstammens bas. För öfrigt äro bladen flikade från hvardera sidan till hälften af skifvan med tämligen hvassa eller nästan trubbiga inskärningar och helbräddade eller mycket glest sågade, hvasst spetsiga flikar.

I andra upplagan af H. M. F. p. 129 uppges att trädet (år 1889) var utgånget. Prof. Hougbergs meddelande är således af stort intresse, och är det att hoppas, att de nu uppväxande telningarna skola bevaras vid lif.

Ylioppilas Unio Sahlberg ilmoitti kovakuoriaisen:

Leptura (Strangalia) quadrifasciata L. var lugubris, ♀.

Karkalin niemellä Karjalohjalla löysin 15 p. heinäk. v. 1903 *Leptura*-sukuun kuuluvan kovakuoriaisen, joka heti tumman värinsä kautta herätti huomiotani. Myöhemmin tutkiessani sitä huomasin sen olevan tuon meillä ihan yleisen *Leptura 4-fasciata*n muunnoksen, joka väriltänsä poikkeaa tuntuvasti itse

päämuodosta. Musta väri on levinnyt yli koko ruumiin jättäen peitinsiipien keltaisista poikkijuovista jälelle ainoastaan suurimman osan neljättä juovaa sekä kaksi ihan pientä täplää ensimmäisen ja yhden toisen poikkijuovan kohdalla; kolmannesta juovasta ei ole merkkiäkään. — Koska ei kirjallisuudessa ole ennen tietääkseni mainittu mitään tällaisesta *L. 4-fasciata*n muunnoksesta, ja koska se kuitenkin suuresti eroaa päämuodosta, jätettäköön siitä tässä lyhyt selitys nimellä var. *lugubris.*

Nigra, sericeo pubescens; elytris fere totis nigris, maculis tantum quatuor parvis flavis reliquentibus notatis: prima sub humero rotundata, secunda juxta basin subtransversa, tertia laterali in parte quarta fere punctiformi, quarta prope apicem majore transversa; tarsis posticis articulo primo calcaribusque tibiarum ferrugineis. — M. U. F.

Professor John Sahlberg uppläste följande meddelande som nyligen från Sverige kommit honom tillhanda:

En för Sverige ny Coleopter, Smicrus filicornis Fairm.

Vid min vistelse hos herr Adolf von Post på Ås i Södermanland år 1898 hände sig under en af våra exkursioner efter skalbaggar, att vi kommo till ett ställe, där det fanns älgstånd. Genom sedvanligt sallande af älgens spillning upptäckte jag vid min hemkomst en för mig obekant Trichopterygid, och vid närmare granskning befanns det vara *Smicrus filicornis* Fairm.

Den framstående Trichopterygid-kännaren doktor A. Matthews i England, hvilken utgifvit en storslagen beskrifning öfver släktet och arten (se hans arbete »Trichopterygia», pg. 110) anger här, att denna art är mycket rar i Europa, men däremot allmänt förekommer i Amerika och lefver i gödsel och vid sandstränder. Doktor C. Flach i Aschaffenburg antager, att denna coleopter är importerad till Europa från Amerika, hvilket dock ej torde kunna bevisas. Lika väl kan den ju hafva utvandrat från Europa till Amerika, enär den, enligt hvad jag funnit, kan

påträffas allmänt äfven i Europa, ty vid undersökning af sållgods innehållande rester af älgspillning, som tillsändts mig från samma lokaler, lyckades det mig att finna nämnda art i talrika exemplar [1].

Da denna art icke finnes upptagen i våra faunistiska handböcker följer härmedels en kort beskrifning, hvilken torde kunna bidraga till dess igenkännande.

Smicrus filicornis Fairm.

Die Art ist leicht kenntlich durch ihren parallelseitigen Körper. Die Farbe ist dunkelbraun mit grauer Behaarung. Der Kopf ist breit; der Halsschild auch verhältnismässig breit, vor der Mitte nach hinten ein wenig verschmälert; die Seiten fein gekantet, die Hinterecken rechtwinkelig; die Flügeldecken fast parallelseitig, nach vorn und hinten nur sehr leicht verschmälert; die Fühler lang und fein, sowie die Beine schmutzig gelb. — Länge 0,75 mm.

Matth. Trichopt. illustr. 112. Pl. 23, f. 5. — Ganglb. Käf. von Mitteleur. III, 322. — *Trichopteryx filicornis* Fairm. et Lab. Faun. Franc. 338. — *Micrus* id. Flach. Bestimmungs-Tabellen der eur. Coleopt. XVII 37, Verh. Zool. bot. Ges. Wien. XXXIX. 515. Tab. 13, f. 4.

Mölndal d. 14 Nov. 1904. Isaac B. Ericson.

---

[1] I Norge är arten funnen i flera exemplar under vegetabilier invid hafsstranden på Bygdö vid Kristiania af Th. Münster samt vid Dröbak af Warloe (enl. Ths. Münster Index Col. Norveg. I., Christ. Vid. Selsk. Forh. 1901. 1. 15. 21.) — Bland coleoptera, sända till granskning af cand. E. Mjöberg, fanns äfven ett exemplar, taget af honom sistlidne sommar i ett bo af *Bombus lapidarius* invid Entomologiska stationen utanför Stockholm. — J. Sahlberg.

Studeranden Runar Forsius föredrog:

Två nykomlingar för Finlands bladstekelfauna.

1. *Synairema rubi* Panz. — Släktet *Synairema* beskrefs år 1837 af Hartig, som blott kände en art. Det karaktäriseras af tydliga kinder, ögonen ej nående mandiblernas bas, långa, trådlika antenner, korta bakkoxer, lancettfältet långt, hopsnördt och framvingarna med 2 marginalfält och 4 submarginalfält, af hvilka det andra och tredje upptager hvar sin nervus recurrens. *Synairema* står närmast släktena *Tenthredopsis* Costa och *Poecilosoma* Dahlb. Från det senare skiljes det på grund af flere olikheter i vingarnas ribbförgrening, från det förra genom lancettfältets form.

André upptager från Europa tvenne arter, *S. rubi* Panz. och *S. alpina* ♀ Bremi. Konow har en annan uppfattning af detta släkte och för till det endast *S. rubi. S. alpina* anser han höra till släktet *Tenthredopsis* Costa. För öfrigt inför han i stället för *Synairema* namnet *Perineura* Hartig, som blifvit disponibelt sedan *Tenthredopsis* intagit dess förra plats. Jag har dock här ofvan bibehållit namnet *Synairema*, då det är det mera kända.

Synairema rubi, beskrifven år 1793 af Panzer, är till större delen gulbrun med teckningar i svart och hvitt. Abdomen undertill och på dorsalsidan i midten gulröd. Antennerna hos ♀ i spetsen hvita. Den påminner starkt om *Tenthredopsis lateralis* Fabr., men har, förutom hopsnördt lancettfält, triangulärt utskuren clypeus och finare antenner och ben. Enligt Konow är den utbredd öfver större delen af Europa och är äfven funnen i Sverige. Från Finland känd i ett ♀-exemplar från Lojo socken. Exemplaret togs af mig den 1 juni 1904 vid stranden af Lojo sjö i närheten af Lojo kyrkoby under håfning på videbuskar. Larv- och puppstadier okända.

2. *Strongylogaster geniculatus* Thoms. — Denna art har hittills i Universitetets tenthredinidsamling stått tillsammans med *Str. cingulatus* Fabr., från hvilken den för öfrigt först efter

samlingens uppställande blifvit skild. Honan som år 1871 beskrefs af Thomson (Skand. Hymenoptera I, sid. 243.) har följande utseende: Antenner vanligen helt röda, sällan med mörkare eller helsvart spets. Labrum är ljusgul, stigmat gult, andra rekurrenta nerven nästan interstitial och pleurerna mindre starkt punkterade. Annars som ♀ till *Str. cingulatus.*

♂ till denna art beskrifves af Konow i Entomologische Zeitschrift i korthet »♂ mit schwarzem, in der Mitte mehr weniger rothem Hinterleib» till skillnad från ♂ till *Str. cingulatus*, som enligt hans uppfattning har abdomen svart endast vid basen.

För min del har jag en afvikande åsikt i denna fråga, i det jag förmodar, att ♂♂ till dessa arter blifvit förväxlade, och att följaktligen namnet *Str. geniculatus* Fabr. bör utbytas mot namnet *Str. linearis*, som gafs af Klug år 1818 åt den ♂, som har abdomen gulröd med blott de två första segmentens dorsalsida svart. Min åsikt grundar sig därpå, att både stud. R. Krogerus och jag flerfaldiga gånger funnit ♀ af *Str. cingulatus* och den mörkare ♂ sittande på samma *Pteris*-blad, och att stud. Krogerus ytterligare erinrar sig hafva sett dem kopulera. Dessutom visar arternas frekvens åt samma håll. I universitetets och privata samlingar finnas (mina exemplar frånräknade) af *Str. cingulatus* (enl. min uppf.) 21 ♀♀ och 7 ♂♂, men af *Str. geniculatus* blott 5 ♀♀ och en ♂. Själf har jag funnit af *Str. cingulatus* talrika (åtm. 30) ♀♀ och talrika (åtm. 20) ♂♂, men af *Str. geniculatus* blott 10 ♀♀ och endast en ♂. Om nu dessa individer sammanparas enligt Konow så fås af *Str. cingulatus* (åtm.) 50 ♀♀ och blott 2 ♂♂ samt af *Str. geniculatus* 15 ♀♀ och (åtm.) 27 ♂♂, ett resultat, som är ganska onaturligt. För öfrigt är jag ingalunda öfvertygad om, att Thomson med orden »abdomine medio ventreque fere toto pallidis» afsett den ljusare ♂, oaktadt han citerar Klugs beskrifning på *Str. linearis.*

Str. geniculatus Thoms. är förut anträffad i Sverige och Tyskland. Från vårt land har jag sett exemplar från: Kontiolaks (Woldstedt), Rantasalmi (Westerlund), Bothn. or? (Coll.

Wasastj.), Pargas (Reuter), Pärnå, Tvärminne (Nordström), Lojo och Karislojo (ipse!)

Larven är, så vidt jag kunnat finna, okänd. Förmodligen lefver den liksom de andra arterna af detta släkte på ormbunkar *(Pteris)*. Imago (♀) har liksom *Str. cingulatus* godt skydd mot sina fiender genom sin färgteckning. Den imiterar nämligen på ett synnerligen träffande sätt en gaddstekel och höjer abdomen i hotande ställning, då den oroas.

Mötet den 4 februari 1905.

Till inhemska medlemmar invaldes med acklamation studerandena Alma Keso (föreslagen af prof. Fr. Elfving), J. G. Granö (föreslagen af prof. J. Sahlberg) och A. B. Nyman (föreslagen af doc. K. M. Levander).

Sällskapets sekreterare docenten Erik Nordenskiöld anhöll att på grund af bristande tid varda för återstoden af vårterminen befriad från sitt sekreterareuppdrag och föreslog till sin ställföreträdare magister Harry Federley, hvartill Sällskapet biföll.

Den af skattmästaren ingifna månadsrapporten utvisade en behållning af Fmk 6,637: 91.

Till publikation anmäldes:

K. M. Levander: Über das Winterplankton in zwei Binnenseen Süd-Finnlands.

Skriftutbyte hade erbjudits af följande sällskap och institutioner:

Societas Entomologica Bohemiae, Prag.

Springfield Museum of Natural History, Springfield, Mass., U. S. A.
Regia Accademia dei Lincei, Rom,
och beslöt Sällskapet bifalla till samtliga dessa anbud.

Doktor Robert Boldt meddelade, att Sällskapets hittills hos honom förvarade porträttsamling numera införlifvats med arkivet och uppmanade nuvarande medlemmar af Sällskapet att föröka densamma.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte influtit följande gåfvor:

1 ex. *Foetorius putorius* L. från Lappträsk, Latokartano, af agronom Markku Mäenpää. — 10 planktonprof från puttar i Kyrkslätt, Porkkala, tagna sommaren 1900 af mag. D. A. Wikström. — 46 flaskor planktonprof från hafvet vid Tvärminne Zool. station, tagna VII—VIII. 1904 af mag. T. H. Järvi och stud. A. B. Nyman. — 25 profrör innehållande diverse hydrofaunistiskt material från Tvärminne, samladt sommaren 1904, af mag. A. J. Silfvenius. — 1 profrör cysticerker från bukhålan af hare från Kokemäki, X. 1904, af mag. J. E. Aro. — *Triaenophorus nodulosus*, *Distomum tereticolle*, *Ascaris mucronata* och *Cucullanus elegans*, tagna ur gädda från Sääksmäki 30. VII. 1904 af stud. fröken E. Munsterhjelm och bestämda af d:r Guido Schneider. — 20 mikroskopiska preparat af parasitiska copepoder af mag. Pehr Gadd. — 1 ex. *Picus canus* från Kärkölä af eleven i finska normallyceum Seppälä. — 1 iller (*Foetorius putorius* L.) från Sordavala, af lektor K. E. Stenroos. — 27 profver synnerligen väl konserverade mollusker i formalin, insamlade i Kuhmoniemi af herr O. Lindblad. — 1 kranium af *Mus rattus* och ett af *Arvicola* sp., båda från Hattula, af stud. Axel Wegelius. — 1 *Cysticercus* sp. (mycket stor) från bukhålan af hare, af stud. M. E. Savolin. — 1 hvit *Corvus cornix* från Snappertuna (Barösund), fångad omkr. d. 25. VI. 1904, af fröken Edith Lindblad, genom mag. D. A. Wikström. — 1 likaledes hvit kråka från

Lojo, Paloniemi, skjuten i slutet af juni 1904 af agronom U. Hernberg. — c. ett tiotal profver af land- och sötvattensmollusker från Kuopio museum.

Forstkonduktör K. O. Elfving demonstrerade:

Luperus pinicola såsom skadedjur.

Föredragaren hade under sina resor på Karelska näset observerat, att nämnda coleopter flerstädes och särskildt i Pällilä kronopark uppträdt såsom skadedjur på unga tallskott.

Doktor Robert Boldt meddelade om

Fynd af hvita kråkor.

I anledning af ett på föregående möte af lektor D. A. Wikström gjordt meddelande om fynd af albinistiska kråkor i Barösund-trakten, omnämnde doktor Robert Boldt, att äfven i Lojo tvenne hvita kråkor sistlidna sommar varit synliga.

Docenten Alex. Luther bekräftade de af doktor Boldt lämnade uppgifterna och meddelade yttermera, att ett i Lojo skjutet albinos-exemplar af *Corvus cornix* förärats till samlingarna.

Rektor M. Brenner lämnade följande

Floristiska notiser.

1. *Cardamine amara* var. *trisecta*, med djupt tredelade blad, liknande *Menyanthes trifoliata*-blad, ny för floran, af fröken Greta Andersin, funnen i bäck på Kitö i Sibbo skärgård.

2. *Cynanchum vincetoxicum*, af fröken Andersin, tagen på Kyrkogårdsön i Porkkala, Kyrkslätt; tidigare ej känd från ostligare lokal än Ekenäs yttre skärgård.

3. *Saxifraga granulata*, tagen af densamma på samma ställe.

4. *Malaxis paludosa,* af min son Widar senaste sommar funnen vid laggen af Stormossen mellan Svartbäck och Söderkulla torp i Inga; den 5:te nu kända lokalen i denna socken.

Docent A. Luther anförde:

Amœbidium parasiticum funnen i Finland.

Föredragaren hade den $^{17}/_{VII}$ 1900 uti en liten, uttorkande putt å den s. k. Kalkholmen vid Ojamo i Lojo i stor mängd funnit den från vårt område hittills icke anmärkta organismen *Amœbidium parasiticum* Cienk.[1] Nämnda, än till svamparna, än till protozoerna räknade form fanns fäst på antennerna och andra kroppsdelar af en massvis uppträdande *Ceriodaphnia*-art, och voro alla undersökta exemplar inficerade med densamma.

Professor J. Sahlberg förevisade

Tvenne intressanta Curculionider,

hvilka blifvit funna af student K. H. R. Frey och till samlingarna nyligen af honom inlämnade:

1. *Otiorrhynchus tristis* Scop. (= *O. nigrita* Fabr.), funnen i tvenne exemplar i en trädgård inom Helsingfors stad i september 1903. Denna art hör till antalet af dem, som förut varit osäkra medlemmar i vår fauna, då den saknats i alla finska samlingar, men af herr Obert i St. Petersburg uppgif-

[1] Cienkowski, L.: Ueber parasitische Schläuche auf Crustaceen und einigen Insektenlarven (Amœbidium parasiticum m.) Botanische Zeit. Jahrg. 19, 1861, p. 169—173, Taf. VII und Zacharias, O. in: Forschungsber. a. d. Biol. Stat. Plön, T. X, 1903, 249—251.

vits som tagen i »Finland», utan gifven lokal. Såsom jag uti Cat. Coleopt. fenn. geograf. p. V. sökt visa, är det dock möjligt, att herr Obert tagit denna art endast utanför Finlands gräns mellan Systerbäck och St. Petersburg, där han hufvudsakligast företagit sina entomologiska exkursioner. Det är därför af stor vikt, att artens medborgarrätt i vår fauna nu blifvit bekräftad. För öfrigt är den inom Skandinavien utbredd från Skåne ända till Dalarna samt äfven tagen i m. Europa.

2. *Ceutorrhynchus neutralis* Gyll., funnen i trenne exemplar på en åker i Lempälä socken i Tavastland. Inom vårt faunaområde är denna art förr funnen endast i ryska Karelen, därifrån vi hafva ett exemplar, taget af aflidne statsrådet Günther. I insektgeografiskt afseende är detta fynd af ganska stort intresse, då arten förut är känd hvarken ifrån Skandinaviska halfön eller från Östersjöprovinserna, utan endast från spridda lokaler i mellersta och södra Europa.

Fiskeriinspektör J. Alb. Sandman anmälde

Tvenne nykomlingar till vår krustacéfauna.

Crangon vulgaris Fabr.

Då jag första gången med fiskeriångfartyget »Nautilus» den 29 augusti 1903 besökte trakten af Hangö, för att vid de sandiga stränderna därstädes söka efter spädt yngel af flundra, hade jag turen att på 1—2 fots vatten vid den s. k. Tulludden erhålla ett exemplar af denna för vårt land nya räkart. Fångsten skedde med tyllhåf, konstruerad efter samma princip som de i Danmark allmänt använda räkhafvarne. Botten å fyndorten bestod af ren sand. Sedermera har jag å flere platser i vår skärgård, både öster och väster om Hangö, med samma redskap sökt efter denna räkart, men förgäfves. Under sommaren 1904 fiskade jag under »Nautilus» resor ånyo efter arten vid Tulludden och lyckades äfven erhålla ytterligare några exemplar af arten. Sålunda fångade jag den 30 maj 1904 två

exemplar och den 28 juli 1904 likasa två exemplar af arten på ofvannämnda lokalitet. De erhallna exemplaren uppvisa följande längd: exemplaret af den 29 aug. 1903 — 30 mm, exemplaren af den 30 maj 1904 — 32,3 och 32,5 mm och de från den 28 juli 1904 — 35,4 och 41,5 mm. — Da *Crangon vulgaris* sålunda blifvit anträffad under sa pass vidt skilda tider af aret som maj, juli och slutet af augusti, torde man kunna antaga, att arten är stationär hos oss. Talrik är den dock synbarligen icke, hvilket däremot — atminstone pa en del trakter — synes vara fallet med en annan hos oss förekommande räkart, *Palaemon fabricii*, af hvilken jag med tyllhåf t. ex. i Hiitlis (Högsara: Enklingviken) kunnat på en liten stund upphåfva flere hundra exemplar.

Som bekant, är *Crangon vulgaris* mycket allmän i södra delen af Östersjön. Sasom allmänna förekomstplatser för arten i sydligare delar af Östersjön anför Koschewnikoff[1] bl. a. Trelleborg, Rügen, Oderbank, Danzig, Bornholm och Memel samt Gottland. Braun åter[2] anför — förutom de af Koschewnikoff angifna sydliga fyndorterna — som artens nordligaste förekomstplatser Libau (Grimm 1876), Hapsal, »von Fischern erhalten VII. 1883» samt Reval (Sænger) 1869. Att den likväl ej måtte vara allmän vid Reval framgår däraf, att jag ej erhållit arten vid Nargö, belägen strax utanför Reval, ehuru jag under hösten 1903 och nästan alla sommarmanader 1904 sökt efter arten vid sagda ös sandiga stränder, hvilka borde utgöra synnerligen lämpliga uppehållsställen för arten. Tulludden vid Hangö är salunda tillsvidare den nordligaste fyndorten för arten i Östersjön, liksom äfven enda fyndorten i Finland.

Cuma rathkei Kröy.

Denna krustacé anträffades af mig under en färd med

[1] »La Faune de la mer Baltique orientale et les problèmes des explorations prochaines de cette faune.»

[2] »Physikalische und biologische Untersuchungen im westlichen Theile des finnischen Meerbusens.»

»Nautilus», pa 110 meters djup a muddbotten, i norra Östersjön emellan Utö och Dagerort, närmare angifvet: Lat. N. 59° 17', Long. O. 21° 37'. Datum för fyndet var den 8 juli 1904 och upphämtades arten med en s. k. Petersens yngeltrawl på klubbor. Ett från botten pa fyndplatsen taget vattenprof visade en temperatur af + 4,25° C. Exemplaren, som till antalet voro 30 stycken, och alla erhöllos i en enda dragning, äro af 8,8—13,0 mm:s längd. — Nämnas må, att trawlen samtidigt med *Cuma rathkei* upphämtade: tvenne *Lumpaenus lampretiformis*, pelagiskt yngel af *Liparis lineatus*, flere exemplar *Gobius minutus*, rikligt med *Idothea entomon* och *Mysis*, samt nagra *Polynoe*, nemertiner och medusor.

Enligt Koschewnikoffs ofvananförda arbete är arten allmän i södra delarne af Östersjön (bland fyndorter anföras bl. a. Ystad, Rügen, Oderbank, Bornholm, Danzig, Memel, Gottland). Braun angifver som de nordligaste fyndorterna för arten Libau (Grimm 1876) samt en punkt 12—15 sjömil norr om Kertel pa Dagö, där han den 3 juli 1883 på schlickbotten på 60 fots djup erhöll ett enda exemplar af arten. Den af mig konstaterade fyndorten är nordligare belägen, men jäfvar dock ej Brauns antagande, att inloppet till Finska viken synes utgöra gränsen för artens utbredning åt norr och öster.

Herr Sandman förevisade vidare

Två för vår fauna nya fiskarter.

Motella cimbria L.

Denna för Finska viken nya fiskart erhöll jag under en af »Nautilus» resor den 19 november 1904 på ryska sidan af Finska viken väster om Nargö på Lat. N. 59° 25 1/2', Long. O 24° 20', i ett enda exemplar, med engelsk trawl på ett djup af 95 meter pa lös muddbotten. Exemplaret är 17 centimeter långt.

Enligt äldre uppgifter, såsom t. ex. af Möbius och Heincke[1] skulle *Motella cimbria* höra till Östersjöns sällsyntare fiskarter och förekomma något allmännare endast i de sydligaste delarne af Östersjön. Senare och de allra senaste årens undersökningar med för djuphafsforskning särskildt konstruerade redskap hafva dock ådagalagt, att arten är långt allmännare, än man tidigare trott. Redan Lindström[2] anförde arten från Gottland, där den erhålles då och då på ett djup af 90—130 meter. Senast har Schiemenz[3] äfven funnit arten på höjden af Gottland, men endast på betydande djup, och den talrika förekomsten af pelagiska ägg af arten, som af Strodtmann[4] konstaterats under »Poseidons» terminfarter på södra Östersjön år 1903, bevisar äfven, att arten i en stor del af södra Östersjön måste anses för en allmänt förekommande fiskart. Till år 1904 var arten emellertid ej funnen norr om Gottland, hvarför fyndet af densamma så långt norrut och inne i Finska viken är anmärkningsvärdt.

Gobius ruthensparri Euphrasén.

Ett enda exemplar af denna för Finland nya *Gobius*-art anträffade jag på en resa med »Nautilus» den 4 juli 1904 vid Korsö utanför Mariehamn. Exemplaret fångades med en s. k. tobisvaad, en not, förfärdigad af stramin (en gles väfnad af linne). Med noten erhölls samtidigt en stor mängd *Gobius minutus,* samt några exemplar *Perca fluviatilis, Pleuronectes flesus* och annan fisk. Lokaliteten var en vik med delvis sand-, delvis stenbotten med riklig *Fucus*-vegetation. Exemplaret, som är fullt typiskt, är endast 27 mm långt.

---

[1] »Die Fische der Ostsee, Kiel 1883.»

[2] »Om Gottlands fiskar, Visby 1867.»

[3] »Bericht über die Fischereiexpedition des Deutschen Seefischereivereins in der Ostsee 1901. — Abhandl. des Deutschen Seefischereivereins VII, 1902.»

[4] Eier und Jugendformen der Ostseefische, I Bericht, von E. Ehrenbaum und S. Strodtmann. Kiel und Leipzig 1904.

Såsom kändt, är *Gobius ruthensparri* mycket allmän i södra delen af Östersjön, både vid danska och tyska kusterna. Vid svenska kusten af Östersjön är arten, enligt Stuxberg[1], anträffad endast vid Mörbylånga i Kalmar län, i skärgården utanför Braviken, vid Hufvudskär i Stockholms skärgård samt vid Slite på Gottland. På ryska sidan af Östersjön, i Östersjöprovinserna, är arten ännu icke funnen. För öfrigt är arten mykket allmän i Danmark och vid Sveriges västkust, går i Norge upp till 65° nordlig bredd (Collett), förekommer rundt Storbritannien och Irland samt vid franska atlanterkusten ned till Gascogne.

I anslutning till föregående meddelande beträffande förekomsten af *Motella cimbria* L. i Östersjöns nordliga delar upplyste d:r K. M. Levander om, att ett ungdomsstadium af denna fisk af honom anträffats under den i november 1904 med Nautilus företagna hydrografisk-biologiska expeditionen. Exemplaret hade erhållits den 7 i nämnda månad vid ythåfning med ägghåf på Gottlandsdjupet. Det höll 18 mm i längd och hade i lefvande tillstånd silfverglänsande sidor. Ett liknande ungdomsskede — *Couchia*-stadiet — finnes afbildadt af *Motella mustela* L. i Smitts' Skandinaviens fiskar, Atlas, Tafl. XXVII, Fig. 2. Ehrenbaum och Strodtmann anföra, att yngel af 16—18 mm:s längd af dem anträffats längst österut i Danziger bukten och anse, att denna omständighet tyder på, att arten ännu här fortplantar sig. Kanske kan man af fyndet vid Gottland sluta till att fortplantningsområdet sträcker sig ännu längre in i det stora Östersjöbäckenet, än hvad man hittills har haft skäl att antaga? De af herr fiskeriinspektör Sandman anförda omständigheterna synas ju äfven tala för ett sådant förhållande.

---

[1] Sveriges och Norges fiskar. Göteborg 1895. A. Stuxberg.

Mötet den 4 mars 1905.

Till inhemsk medlem invaldes med acklamation studeranden K. Hj. R. Frey (föreslagen af prof. J. Sahlberg).

Doktor Robert Boldt utställde en kollektion porträtt af Sällskapets medlemmar och uppmanade alla, såväl äldre som yngre medlemmar, att i och för komplettering af denna porträttsamling inlämna sina fotografier. För uppnåendet af detta ändamål beslöts på förslag af herr Boldt, att en förteckning öfver de i samlingen ingående fotografierna skulle af Sällskapet tryckas och till dess medlemmar utdelas.

Den af skattmästaren ingifna kassarapporten utvisade en behållning af Fmk. 6497: 91.

Till publikation anmäldes:

F. Silén: Blombiologiska iakttagelser i Kittilä Lappmark.

Sällskapet hade jämte anhållan om skriftutbyte af resp. samfund och institutioner fått mottaga följande publikationer:

Meddelanden från statens skogsförsöksanstalt, Stockholm.

Die naturwissenschaftliche Gesellschaft, Winterthur.

Beslöts att i utbyte mot nämnda publikationer gifva »Meddelandena.»

Sedan senaste möte hade de zoologiska samlingarna ökats genom följande gåfvor och inköp:

Inemot 600 flaskor och profrör, innehållande plankton, relikta krustacéer, m. m. af d:r Osc. Nordqvist. — 1 ex. *Coccothraustes vulgaris*, skjutet d. $^{5}/_{2}$ 1905 i Impilahti af häradsh.

Werner Fagerström. — 150 mikroskopiska preparat af parasitmaskar, förnämligast acanthocephaler (138 prep.), i mindre antal (12 prep.) cestoder och trematoder, af stud. A. L. Forssell. — 1 *Arvicola* sp. från Tvärminne af prof. J. A. Palmén. — 34 planktonprof från Lojo (Lojo sjö och Horma sjö) af mag. A. E. Streng, — 16 exx. *Mus rattus* (4 ex. i sprit, de öfriga konserverade ss. skinn), 1 ex. *Mus silvaticus* och 3 exx. *Arvicola* de sistnämnda afsedda för skelettering, alla från Hattula, af stud. Axel Wegelius. — En större samling *Collembola* och *Nematocera* i sprit från Tvärminne af mag. V. M. Axelson. — 7 exx. konserverade fåglar från Kuhmoniemi och ryska Karelen, inköpta från prep. O. Lindblad.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte förärats följande gåfvor:

Viola stagnina fr. Ka, Jääski, af lektor H. Zilliacus. — *Hypochaeris maculata* fr. St, Tyrvis, af mag. I. G. Nordling. — Monströs tallgren (vindbo) fr. Sb, Kuopio, af stud. E. V. Suomalainen. — 9 arter hafsalger i 10 exx. från N, Tvärminne, af stud. A. A. Sola. — *Alchimilla alpestris* fr. Ta, Tampere, 4 exx. *Alchimilla* från St, Mouhijärvi, samt *Lathyrus sativus* fr. St, Hämeenkyrö, af stud. A. A. Sola. — *Cardamine amara* f. *trisecta* DC. af stud. Greta Andersin. — *Stemonites fusca* fr. Nyland af stud. A. Forssell. — *Polytrichum attenuatum* fr. Ob. Aavasaksa, af stud. H. Buch. — *Stereodon arcuatus* fr. Oa, Storkyro, och *Leskea paludosa* fr. Ta, Hattula, af stud. H. Rancken. — 3 nybeskrifna *Hieracia* fr. Al, Hammarland, af stud. Laura Högman. — Spritmaterial af *Scirpus eupaluster*, *Sc. mamillatus* och *Sc. eupaluster* × *mamillatus* från Sb, Jorois, samt frukter af *Rumex Fennicus* från Ob, Simo, af aman. H. Lindberg.

Maisteri J. E. Aro luki metsänhoitajan Fribergin kirjoittaman kirjeen, jonka mukaan *Vanellus cristatus* oli nähty Sysmässä jo 21 p:nä helmikuuta 1905.

Preparaattori P. Meriläinen sanoi huomanneensa *Va-*

*nellus cristatus*en tavallisesti jo maaliskuun alussa saapuvan Helsingin seuduille.

Studeranden A. G. Wegelius förevisade och förärade till samlingarna

En för vår fauna ny fjäril Lasiocampa trifolii Esp.

Exemplaret. en hona, hade af lyceisten E. Hagert fangats i Föglö på Åland.

Professor Fr. Elfving demonstrerade

Rotstockar af Pyrola chlorantha,

hvilka jämte alla sina grenar mätte i längd c. 6 meter och af föredragaren uppskattades innehafva en ålder af åtminstone fem år.

Edellä olevan ilmoituksen johdosta sanoi ylioppilas A. A. Sola tavanneensa samankaltaisia muodostuksia *Pyrola minor*illa ja *P. rotundifolia*lla.

Rektor M. Brenner förevisade

Calamagrostis phragmitoides Hrtm. var. pulchella Saut.

Exemplaret hade af student Ragnar Blom anträffats i Brunnsparken den 22 juli 1896.

Herr Brenner uttalade vidare såsom ett önskningsmål, att uppgifter om florans förändring i Helsingfors och dess omnejder skulle till honom inlämnas i och för förfullständigande af ett sammanfattande arbete i denna fråga, med hvilket herr Brenner var sysselsatt.

Studeranden A. Forssell gjorde ett meddelande om

Förekomsten af Echinorhynchus semermis Forssell hos våra sälar.

Vid en undersökning af matsmältningskanalen hos en Saima-säl hade föredragaren endast anträffat talrika exemplar af *Echinorhynchus strumosus,* men däremot icke *E. semermis,* hvilken sistnämnda art däremot förekommer såväl hos Ladoga-säl som ock hos Finska vikens säl.

Preparator P. Meriläinen förärade till samlingarna ett exemplar af

Phalaropus fulicarius,

som den 11 november 1904 skjutits på Tirhälle i Helsingfors östra skärgård. Enligt föredragarens uppgift var arten tidigare känd i endast ett enda exemplar, skjutet i Esbo år 1851.

Ylioppilas E. V. Suomalainen esitti:

Cottus qvadricornis löydetty Saimaan vesistöstä.

»Marraskuulla v. 1903 ilmoitti kalastaja B. Inkinen Kuopion museonhoitajalle saaneensa Haminanlahdesta, lähellä Kuopiota, 2 kpl. omituista kalalajia, jota hän ei tuntenut, mutta joka oli, »melkein kuin kiiski.» Onnettomuudeksi olivat ne joutuneet hukkaan siten, että rotat tahi kissa ne oli syönyt. 3 p:nä marrask. 1904 sai hän taas noita samoja kaloja 3 kpl. Haminanlahdesta Hukanluodolta, muikkuverkolla syvästä vedestä. Mutta nyt sai kärppä viedyksi kaksi suurinta, kolmannen 11 cm pituisen *Cottus qvadricornis*en toi hän Kuopion museoon. Saatu eks. on Yoldiaajan sisävesiemme relikti-muoto, »sarvet» otsalla puutuvat. Etukansissa 4 + 4 ja kiduskansissa 1 + 1 piikkiä, kuten *C. qvadricornis*en merimuodolla.

Kolmannen kerran on nyt siis Saimaan vesistöstä saatu merihärkiä. Ensimmäinen saatiin Haukivedestä kevättalvella v. 1866 (Kts. Medd. 28, S. 32 A). Toinen Puruvedestä $^{20}/_{7}$ 1869 (Mela, Suomen luurankoiset siv. 274). Viimeksi mainittu eks. on joutunut hukkaan, joten Kallaveden eks. on nykyään toinen tallella oleva.

Mainita sopii että *C. qvadricornis* on tavattu myös Päijänteenvesistöön kuuluvassa Virmasvedessä Karttulan pitäjässä (Kts. Medd. 28, s. 74 A.)

Docenten K. M. Levander meddelade följande uppgifter

Om förekomsten af Phocaena communis i Bottniska viken.

Bland meteorologiska iakttagelser, som insändts till Meteorologiska Centralanstalten, hafva af fyrmästaren å fyrskeppet »Plevna», som är stationeradt i Bottenviken midtemellan Torneå och Karlö, antecknats följande observationer om *springare*, som blifvit sedda vid fyrskeppet i Juli 1902:

8 juli kl. 4,15 e. m., syntes en stor fisk (springare).
18 » » 7,30 » » springare synlig i närheten.
23 » » 9,20 » » 2 st. springare synliga.
30 » » 4,30 f. m.—11,30 f. m., en springare synlig.

Häraf synes alltså framgå, att en eller två springare eller tumlare, *Phocaena communis*, uppehållit sig i tre veckors tid i juli 1902 i Bottenviken i trakten af fyrskeppet »Plevna».

I anledning af det af hr Levander gjorda meddelandet anförde posttjänstemannen E. Nordling, att han i älfven i Haukipudas sommaren 1902 sett två fullväxta exemplar af *Phocaena communis* och den därpå följande sommaren observerat en c. $^{1}/_{2}$ m lång unge.

Maisteri J. E. Aro ilmoitti vielä kesänä 1904 Porin läheisyydessä huomanneensa kaksi kappaletta *Phocaena communis*.

Docenten K. M. Levander föredrog

Några zoologiska notiser.

1. Af de senare årens delvis ännu icke offentliggjorda undersökningar, företagna af d:r G. Schneider, stud. A. Forssell och mig, öfver parasitfaunan hos Finska vikens fiskar, har bl. a. framgått, att hakmaskarna *(Acanthocephala)* höra till de allra allmännaste intestinalmaskar hos fiskarna i vår skärgård. Om de särskilda arternas lefnadshistoria återstår dock ännu mycket att utreda. Beträffande vissa mycket allmänna arter är det t. ex. ännu alldeles obekant, i hvilka smärre djur de tillbringa sitt larvstadium, innan de inkomma i det definitiva värddjurets tarmkanal. Af sådana arter kunna framhållas *Echinorhynchus acus*, som plägar förekomma i stor mängd hos torsken *(Gadus morrhua)*, och *E. globulosus*, som är en mycket vanlig tarmparasit isynnerhet hos iden *(Leuciscus idus)*.

Som ett bidrag till fisk-hakmaskarnas lefnadshistoria ber jag nu få omnämna, att jag funnit tvenne arters larver i smärre vattendjur.

Den ena arten är *E. clavaeceps* Zeder. Af denna art fann jag tvenne larver i en *ostrakod*, som jag erhöll med bottenskrapa den 22 februari 1891 vid Helsingfors, i sundet mellan Sveaborgs ön Harakka och Brunnsparken. Det ena exemplaret aftecknades då af mig, och det är just på grund af denna teckning jag numera kunnat med visshet identifiera det afbildade djuret med larven af *E. clavaeceps*. Denna arts normala mellanvärd är enligt Villot[1]) larven af *Sialis niger* Latr. Det är också troligt, att *Sialis*-larverna, som i de inre skärgårdsvikarna, t. ex. i Bockfjärden vid Porkkala, äro mycket allmänna bottendjur, lefvande i det öfre lagret af bottenslammet, äfven här spela samma roll med hänsyn till *E. clavaeceps* som i de af Villot undersökta bäckarna vid Grenoble, men då emellertid den fullvuxna hakmasken företrädesvis finnes hos sarfven *(Leuciscus erythrophthalmus)* och denna fisk enligt d:r

---

[1] Villot, Zoologischer Anzeiger. VIII. 1885. S. 19.

Schneiders och mina undersökningar hufvudsakligen lifnär sig af växtföda, håller jag för sannolikast, att åtminstone denna fiskart inficieras med *E. clavaeceps* i regeln genom förtärande af ostrakoder o. a. tillsammans med växter slukade smådjur, hvilka kunna innehålla ifrågavarande parasitiska larver. Ofvan anförda fynd tala kanske äfven för, att det är under den kalla årstiden larver af *E. clavaeceps* företrädesvis stå att upptäckas.

Den andra *Echinorhynchus*-arten, hvars larv funnits af mig, är *E. angustatus* Rud. Den bekanta mellanvärden för denna art är vattengrasuggan, *Asellus aquaticus* L. Äfven i skärgårdens svagt salthaltiga vatten synes förhållandet vara detsamma som i sött vatten, att döma af att jag d. 14 juni 1904 fann en larv af *E. angustatus* i kroppshålan af en *Asellus aquaticus,* tagen i Bockfjärden vid Porkkala.

2. Med anledning af att jag hört uttalas förmodan, att sötvattensräkan, *Palaemonetes varians* Leach möjligen skulle lefva vid våra hafkuster, har jag nyligen företagit en granskning af de i våra vatten anträffade Palaemoniderna, hvilka finnas konserverade i Hydrografiskt-biologiska laboratoriets och Universitetets zoologiska museums samlingar. Såsom resultat af denna granskning ber jag att få meddela, att samtliga exemplar, hvilka äro tagna i skärgården mellan Hangö och Helsingfors och vid Åland, enligt hvad jag kunnat finna, äro att betraktas såsom tillhörande *Palaemon fabricii* H. Rtk. Hvarken *Palaemonetes varians* Leach eller *Palaemon squilla* L. voro företrädda bland de finska exemplaren. Vid undersökningen hade jag att tillgå ett från Göteborgs museum tillsändt jämförelsematerial af alla tre arterna, och får jag härför uppriktigt tacka förestandaren för nämnda museum, d:r L. A. Jägerskiöld.

Professor J. Sahlberg anförde följande

Dipterologiska notiser.

Å Forstmästar F. Siléns vägnar ber jag att få förevisa tvenne intressanta nykomlingar till vår dipterfauna. Herr Silén har under senaste år med stor ifver studerat på blommor före-

kommande flugor och därvid särskildt i trakten af Kexholm gjort flera intressanta fynd. Af släktet *Hydrotaea*, som hör till de vid flyktigt påseende sa oansenliga Anthomyziderna eller de s. k. gråjackorna, hvilkas hannar i likhet med dem af släktet *Homalomyia* ses svärmande bland blommor, där utförande en rastlös dans, och hvilket släkte ar 1903 blifvit monografiskt bearbetadt af P. Stein, fanns pa *Angelica sylvestris* en hanne af *H. albipuncta* Zett., som förut var funnen endast i södra Sverige, England och Tyskland. Den liknar mycket *H. armipes*, men skiljes lätt fran denna och andra närstående bl. a. därigenom, att hannen har baklåren i midten pa undre sidan beväpnade med tvenne närstående, grofva borst samt baktibierna med betydligt kortare utåt riktade cilier.

Af detta släkte har herr Stein från våra samlingar, som han för sitt arbete begagnat, beskrifvit en ny art, som han benämnt *H. pilipes*, och hvilken hör till den grupp, som saknar borst pa baklarens insida likasom har på motsvarande tibiers insida, men har mellantibierna mot spetsen på yttre sidan försedda med langa har. Ett exemplar af denna art, taget af Woldstedt i Akkas socken, stod i Bonsdorffska samlingen förväxladt med *H. bispinosa* Zett., fran hvilken den lätt skiljes genom den svarta bakkroppen, som hos sistnämnda art är bla.

Vidare har herr Silén i Kittilä funnit på *Stellaria crassifolia* den utmärkta *Hydrophana convexa* Wahlb., hvilken hör till det Zetterstedtska släktet *Phasia* och blifvit beskrifven efter ett enda exemplar, taget i Svenska Lappmarkerna af Wahlberg, men sedermera icke veterligen blifvit aterfunnen och varit obekant för alla nyare Dipterologer.

Student Runar Forsius anmälde

En för finska faunan ny microlepidopter.

I medlet af oktober senaste höst fick jag mig af apotekar Allan Aschan i Sörnäs tillsänd en burk, innehållande ett prof af drogen »Flores Verbasci», som svart angripits af någon

i burken i olika utvecklingsstadier förekommande småfjäril. Då jag emellertid var i beråd att från staden afresa, åtog sig stud. R. Krogerus välvilligt att försöka få artens identitet konstaterad, och har den af doktor E. Reuter och stud. Krogerus befunnits vara den för vår fauna synnerligen sällsynta Pyraliden *Ephestia interpunctella* Hb.

Ephestia (Plodia) interpunctella Hb. är en kosmopolitisk art, som vunnit spridning öfver kulturländerna förnämligast genom apoteken. Från vårt faunistiska område uppgifver Tengström den från Petrosavodsk, där den af Günther tagits på stadens apotek. — *E. interpunctella* skiljer sig från de talrika arterna inom släktet förnämligast på grund af framvingarnas karaktäristiska färgteckning. Dessa äro nämligen från basen inemot midten ljusgula, i midten af vingen är detta ljusgula fält plötsligt afbrutet af ett blygrått tvärband, hvilket inåt begränsar ett matt purpurrödt, till spetsen af vingen räckande, af blygrå strimmor genomdraget fält. Hufvud och thorax äro dessutom vackert brunröda. Färgteckningen kan dock i någon mån variera; så äro till exempel hos det enda återstående finska exemplaret gränserna mellan det purpurröda och det blygrå fältet otydliga.

Apotekar Aschan införskref senaste vår från Halle ett parti »Flores Verbasci» (blommorna af *Verbascum thapsus)*, hvilken drog, som bekant, utgör en viktig ingrediens af det af allmogen mycket anlitade »species pectoralis». Det införskrifna partiet befanns vid granskningen i våras vara af normal beskaffenhet, men då det i medlet på oktober nedtogs från vinden för att användas, hade vid korken i den burk, där det öfver sommaren förvarats, samlat sig ett tjugutal larver, puppor och imagines till ofvannämnda *E. interpunctella.* Dessa hade antagligen som ägg blifvit importerade och under sommaren funnit utvecklingsmöjligheter i de obetydligt fuktiga *Verbascum*-blommorna, som i öfver tre månader stått orörda. — Sorgligt nog skadades alla exemplar så svårt, att för universitetets samling endast ett kunde användas.

Herr Forsius demonstrerade vidare

Tre nykomlingar till Finlands stekelfauna.

1. *Tremex fuscicornis* Fabr. tillhör ett släkte, som hittills icke observerats inom gränserna för Finlands fauna. Det står nära släktet *Sirex* (L.) och föres liksom detta släkte till familjen *Siricidae* (André). Släktet *Tremex* (Jurin) skiljes lätt från *Sirex* på grund af antennledernas mindre antal, förekomsten af 3 cubitalfält på framvingarna, och formen på honans abdominalhorn. Det beskrefs år 1805 och omfattar i Europa tvenne arter. Larvstadier okända.

Arten *Tr. fuscicornis* daterar sig från 1792, då den af Fabricius beskrefs under släktnamnet *Sirex*. Det är en stor och vacker art, som lätt skiljes från den andra europeiska arten på grund af antennledernas antal och den granna färgteckningen. — *Tr. fuscicornis* är utbredd öfver Europa och Sibirien och förekommer, ehuru sällsynt, i Sverige upp till Östergötland. Från Finland känd i ett exemplar (♀), taget af kontorist E. Lindholm för flere år tillbaka i Nyland (Esbo?). Exemplaret tillhör numera stud. R. Krogerus.

2. *Emphytus perla* Kl. tillhör ett äfven hos oss rätt artrikt släkte. Den beskrefs af Klug år 1818 och skiljes lätt på grund af färgen. Abdomens dorsalsida bär en brun fläck, ventralsidan är helt ljus och kroppen mycket spädare än hos *E. tener* Foll., som den annars står närmast. — *E. perla* är utbredd öfver nästan hela Sverige, men har tidigare ej observerats hos oss. Larven lefver enligt Bouché på *Rubus*-arter och påminner starkt om larven till *E. cinctus* L. — En ♀ tagen af mig den 21 juni 1903 på en exkursion till Pellonkylä i Karislojo.

3. *Taxonus albipes* Ths. karaktäriseras af helbrunt vingmärke, hvita vingtäckare, helmörk abdomen och gulhvita ben. Den beskrefs år 1871 af Thomson och tillhör ett släkte, som hos oss hittills omfattat 3 arter. I Sverige är den enligt uppgift »sällsynt i norra delen» och torde för öfrigt icke blifvit observerad utom Skandinavien. Larven icke känd.

Senaste sommar, den 4 juli, fann jag tvenne honor af denna art på en sank äng på Torhola gårds mark i Lojo.

Amanuens B. Poppius föredrog:

Om några finska Crepidodera-arter.

Senaste år anhöll d:r J. Daniel i Ingolstadt, Baiern, att få sig tillsändt allt det material af *Crepidodera ferruginea* Scop., som förefanns i Universitets museum, äfvensom i privata finska samlingar. Orsaken härtill var, att hr Daniel från Vetenskaps-Akademiens Museum i S:t Petersburg erhållit exemplar af en annan *Crepidodera*-art, närstaende till vår, äfven den härstammande från Finland, och att han därför ville närmare klargöra dessa båda arters utbredningsförhållanden. Till stor öfverraskning visade det sig, att vi här i Finland till hufvudsaklig del hafva denna senare art, som synes hafva en mycket stor utbredning, och hvaraf i vårt museum äfven förvaras exemplar från Sverige, medan den rätta *Cr. ferruginea* Scop. hos oss förekommer mycket sällsynt. Af sistnämnda art fanns i det rikliga materialet exemplar från endast en fyndort, nämligen *Ka*, Valkeala (Leinberg.). Alla uppgifter öfver denna arts utbredning i Finland hänföra sig till allra största del till en annan art *Cr. interpunctata* Motsch. Denna art är först beskrifven från Amur-området i Ost-Sibirien, men har visat sig äga en mycket vidsträckt utbredning i Sibirien, Central-Asien och östra och norra Europa.

I sitt nyligen utkomna arbete »Revision der paläarktischen Crepidodera-Arten»,[1] beskrifver Daniel dessa båda arter utförligt. Då skillnaderna dem emellan äfven äro af intresse för finska entomologer, ma här de viktigaste framhållas.

Längre, smalare, med tydligt framträdande bulformig upphöjning vid skuldrorna. Thorax mer eller mindre starkt punkterad, sidorna både framåt och bakat lika starkt, ganska kraftigt

[1] Münch Col. Zeit. 1904.

rundadt afsmalnande, framför bakhörnen urbuktade. Längsupphöjningarna äro belägna närmare sidokanten och äro framåt starkare divergerande. Det basala tvärintrycket är djupare och beläget närmare bakkanten. Elytra äro vanligen groft punkterade, oftast med öfvertaliga punkter i striorna, sällan alldeles oregelbundet punkterade. Mellanrummen äro smala och hvälfda. *Cr. interpunctata* Motsch.

Kortare och bredare, utan tydligt afsatt bula vid skuldrorna. Thorax är framåt starkare, bakåt mycket litet eller alls icke afsmalnande, framom bakhörnen ej eller sällan mycket svagt urbuktad. Basala tvärintrycket ej djupt. Längsupphöjningarna äro längre aflägsnade från sidokanten, sig emellan nästan parallela. Elytras strior regelbundet punkterade, mellanrummen svagt hvälfda. *Cr. ferruginea* Scop.

Hos oss uppträder *Cr. interpunctata* under tvenne former. Hufvudformen, som här förekommer sällsynt, har elytra mycket oregelbundet punkterade, så att punktstriorna blifva alldeles otydliga. Den hos oss allmännast förekommande formen är var. *sublaevis* Motsch., hos hvilken åter elytra äro mer eller mindre regelbundet punktstrimmade.

Utom de båda nyss nämnda äga vi i Finland ännu en tredje rödgul art af detta släkte. Bland det insända materialet befunno sig nämligen tvenne ♀♀, som enligt D a n i e l tillhöra en obeskrifven art. Denna är dock ej beskrifven i anförda arbete, emedan då endast ♀♀ voro kända, och ♂♂ äro af nöden för säkrare åtskillnad af arterna inom detta släkte. Arten står närmast den hos oss ej funna *Cr. transversa* Marsh. Af de båda andra finska arterna liknar denna nya mest *interpunctata*, men har tjockare rundade sidor på thorax, är mindre långsträckt, något större, med svagare framträdande upphöjningar på skuldrorna. Thorax sidor äro framom bakhörnen tydligare urbuktade, o. s. v.

De tre arternas utbredning i Finland är följande:

Cr. ferruginea Scop.

Ka: Valkeala, flera exemplar (A. L e i n b e r g).

Cr. interpunctata Motsch.

N: Helsingfors, (enl. exx. i Vet. Ak. Museum i S:t Petersburg.); *Sb:* Leppävirta (Enwald).

var. *sublævis* Motsch.

Al: utan närmare lokaler (E. J. Bonsdorff, Sievers, af Tengström), Eckerö (Leinberg), Geta (B. Poppius); *Ab:* Åbo; *N:* Tvärminne (B. Poppius), Sjundeå (Mäklin), Esbo (B. Poppius), Hogland (Sievers); *Ik:* Rautus (J. Sahlberg); *St:* Hvittis, Sastmola (Wikström); *Ta:* Janakkala (Granfelt), Kuhmois, (Ehnberg); *Sa:* St. Michel (Ehnberg), Suonenjoki (Laitinen); *Kl:* Kirjavalaks (B. Poppius), Impilaks (Woldstedt), Pälkjärvi (Hammarström); *Ol:* Salmis (Woldstedt); *Tb:* Keuru (B. Poppius), Wiitasaari (Woldstedt); *Sb:* Iisalmi (J. Sahlberg); *Kb:* Ilomants (Grönvik), Polvijärvi, Pielis (Woldstedt); *On:* Kosmosero, Tolvaja (B. Poppius). I samlingarna finnes dessutom ett exemplar, etiketteradt »Lappland, Fellman», hvilken uppgift naturligtvis hänför sig till någon trakt i de sydligaste Lappmarkerna eller i nordliga Österbotten.

Den tredje, af d:r Daniel såsom ny betecknade arten är af mig funnen i endast tvenne ♀-liga exemplar vid Esbogård i Esbo socken, sommaren 1900. Utom Finland är den funnen på några ställen i mellersta Europa.

Herr Poppius anmälde dessutom

En för vårt naturhistoriska område ny coleopter, Myllæna gracilicornis Fairm.

Denna nya art hade af föredragaren och docent K. M. Levander anträffats i Konosero och Sydvaranger.

Amanuens Harald Lindberg demonstrerade å professor J. P. Norrlins vägnar:

Några Hieracium-former från Åland.

Af *Hieracia subrigida* och *rigida* har på Åland anträffats ett jämförelsevis mycket betydande antal former, flere dock in-

bärgade blott i ett ringa antal individer. Då Åland hvarje sommar besökes af botanister, vore det önskvärdt, att hithörande material i vidsträcktare skala skulle insamlas, på det formerna ifråga med större framgång kunde bearbetas och utredas. Under senare somrar ha därjämte åtskilliga mer anmärkningsvärda fynd blifvit gjorda, bland hvilka följande trenne former synts mig förtjänta att särskildt förevisas.

1. *Hieracium archæum* n.

Denna är en af vår floras märkligaste *Hieracium*-arter och har af fröken Laura Högman öfverkommits på Äppelö i Hammarland. Utan vidare kännspak på sina talrika korta, breda, lefverfläckade, håriga stjälkblad af rhomboidal form, af hvilka de nedre och mellersta äro kortskaftade, de öfre något snedsidiga.

Till blomställning och holkar påminner den ansenligt om *Hierac. Aræ* Dahlst. från Gottland, med hvilken den äfven till bladens konsistens i någon mån samstämmer, men hör ej till *H. rigida* och är eljes alldeles fristående samt synes representera en ålderdomlig typ.

Sommaren 1905 besöktes orten ånyo af frk Högman, som hembragte talrika exemplar af närvarande art, dock ej fullt identiska med ofvanbeskrifna typ, utan representerande tvenne skilda former, den ena alldeles närstående till den sistnämnda, men isynnerhet till holkar och korgar tenderande till den andra formen, som till habitus och kännetecken starkt liknar *H. rigida*. Hos denna senare form äro de nedersta, vanligen bortvissnade bladen spadlika, de mellersta aflånga eller bredt aflånga ofta med ojämna tänder; bladfärgen drager i grågrönt. Holkarna äro lägre och ljusare än hos den primära och isynnerhet upptill rikligen beklädda med helt små gulknappiga glandler, sådana som hos *H. rigida* ofta uppträda, korgarna äro mindre och synas ej vara radierande. De två extrema typerna öfvergå dock i hvarandra. Akenierna äro hos den mellersta och *rigidum*-typen små; af den primära äro exx. med mogna frukter icke insamlade

2. *H. Lauræ* n.

Är af frk Laura Högman anträffad i samma trakt som föregående. Frodiga exemplar påminna till habitus ej obetydligt om *H. sparsifolia* Dahlst., och är närvarande form igenkänlig genom täml. helbreddade, något trubbiga stjälkblad, kort akladium, breda, triangulära, tunnt stjärnludna holkfjäll och gula stift. Eljes växlande till hårighet, färg m. m. På magra individer är akladiet ej sällan utdraget, holkarna bleka med fjällspetsen och ryggkölen svartaktiga och med svag beklädnad: svagt hårbärande eller n. glatta utan glandler och med fin svag ludd; hos frodiga exemplar äro holkarne svartaktiga med något tätare hår och ludd samt någon glandel på basen. Håren stiga stundom öfver stjälkens midt, men äro i andra fall inskränkta till nedre delen, och sidoskott äro stundom hårbärande blott vid basen.

3. *H. canicollum* n.

I aug. 1902 först anträffad på Äppelön samt i juli 1905 insamlad därstädes och på Grönskär (i Hammarland) af fröken Laura Högman. Genom riklig hårighet isynnerhet på stjälkens nedre del och utdragna, groftandade, på undre sidan rikligt stjärnhåriga stjälkblad med utpräglad vigglik bas samt till betydande del kortskaftade igenkänlig från andra finska *H. rigida*. Eljes af mycket växlande utseende, beroende till stor del, som det tyckes, på skiljaktiga växtplatser, i vissa fall kanske äfven på formdifferenser. Sålunda är hårigheten begränsad till stjälkens nedersta del, bladen än synnerligen rikligt än helt sparsamt stjärnhåriga, deras färg någongång intensivt grågrön, tänderna stundom måttligt stora, basen tvär delvis svagt omfattande och formen ehuru sällan äggr. rhomboidal. Någongång äro primärholkarna nästan oskaftade och holkfjällen växla från täml. smala, jämnbreda till något breda, triangulära. Vanligen äro sidoholkarna af svartare färg och beklädda med sparsammare hår, medan i stället de små gulknappiga glandlerna ofta i stort antal här uppträda. D:r H. Dahlstedt har i bref påpekat den likhet, som råder mellan närvarande form och *H. obatrescens* Dahlst., anseende dem dock skilda från hvarandra. I detta af-

seende må här framhållas särskildt exempl. af *H. obatrescens* i Dahlst. Hierac. exsicc. I, n. 89, hvilka i hög grad likna en del exemplar, samlade dels på Äppelö dels på Grönskär. I allmänhet äro stiften hos *H. obatrescens* svartare och korgarna tyckas vara mindre än hos *H. canicollum.*

Hieracium archæum Norrl.

Poly- et latifolium, maculatum 50—70 cm altum. *Caulis* sat crassus strictus, e livido-rufescente sordide virens basi livido-violaceus, 10-folius, parce stellatus, inferne et medio pilis 3—4 mm crebris — confertis hirsutus, superne fere glaber, apice ramosus. *Folia* viridia, sublutescentia, supra sparse hepatico-maculata, subtus pallidiora, basalia 1—2 persistentia obovata — ovali-elliptica breviter petiolata, tenuiter denticulata, caulina sensim decrescentia (55—70/30—40 mm) et adjac. media (40—60/20—28 mm) rhomboidalia serrato-denticulata, apice acuto integerrima, breviter petiolata, parce stelligera, supra parce subtus dense pilosa, in marginibus et costa conferte ciliata, cetera media et superiora sessilia vel subsessilia ovato-rhomboidea tenuiter denticulata; summa sessilia basi subcuneata, acuta, deorsum dentibus nonnullis instructa, supra glabra subtus dense pilosa et sat dense stellata. *Anthela* corymbosa et ramis ex axillis foliorum summorum aucta, ramis anthelæ 4—5 caulem superantibus fuscescentibus, tomentellis, depilatis et eglandulosis, bracteis obscuris; acladium 3—5 mm longum pedicellique breves tomentelli — tomentosi pilis c. 1 mm apice canis sat numerosis et glandulis nonnullis (ad basin capitul. sæpe numerosis) immixtis vestiti; bracteolæ nigricantes squamæque superiores piliferæ et parce glanduliferæ. *Involucra* 11—12 mm alta haud lata, basi ovoidea, virenti-nigra, pilis nigris apice canis glandulisque immixtis sat dense vestita et in basi sat dense glandulifera, superne floccifera (vers. marg. squamar.). *Squamæ* mediocres obtusulæ, basales sublineares decurrentes, inferiores subulato-oblongæ — oblongo-lineares, latiores, ceteræ oblongo-lineares, exteriores dorso nigro marginibus fere concoloribus,

interiores virenti-fuscæ dorso nigricante, intimæ pallidæ apice obscuriore, nudo. *Calathidia* radiantia; stylus siccus fuscescens.

Speciem hanc notabilem in Äppelö par. Hammarland Alandiæ 7/8 1902 detexit Laura Högman. M. Julii 1905 præst. virgo Högman numerosa specimina ibidem variis locis legit ad formam seqventem magis accedentem et a præced. differentem foliis sordide virentibus anthela magis contracta ramis caulem fere æqvantibus, involucris humilioribus (10 mm altis), calathidiis minoribus subradiantibus. — *Caulis* 40—75 cm altus 8—16(—24)- folius. *Folia* caulina basalia plerumque emarcida, infima elliptico-rhomboidalia sat longe petiolata, media (30/15 mm) rhomboidalia vel elliptico-rhomboidea, summa ovato-elliptica acuta basi lata sessilia. *Anthela* corymbosa sat contracta polycephala acladio pedicellisque brevibus parce pilosis vel infra capitula sparse piliferis et solitarie glanduliferis. *Involucra* virenti-nigra — fusco-virentia, parce stellata pilis apice canis et glandulis minoribus vel superne pusillis sat numerosis longioribusque nonnullis immixtis obtecta. *Squamæ* a basi latiore sensim attenuatæ sat acutæ. Achenia parva (2.6—2.8 mm). Pappus sordidus.

Var. *heteroideum* n.

Caulis præced. pilis (2—3 mm) brevioribus. Folia sordide virentia ± prasinantia, supra glabra subtus sæpe ± cæsia, sparse vel parce pilosa, rosularia semper emarcida, caulina inferiora spathulata integerrima (ima) — obovata — lanceolato-obovata, sessilia vel in petiolum latiorem decurrentia, media oblonga vel late oblonga dentibus mediocribus vulgo paucis, interdum sat numerosis supra medium usque instructa, superiora lanceolato-ovata inferne dentibus paucis vulgo inæqualibus munita. *Corymbus* compositus polycephalus ramis 3—5 caulem parum vel vix superantibus, ramisque humilioribus ex axillis folior. summor. auctus; acladium (0—) 3—10 mm pedicellique breves eglandulosi et depilati. *Involucra* 9—10 mm alta fuscovirentia, nuda vel apicem versus sqvamarum inferiar. stellata, pilis brevibus apice canis sparsis glandulisque valde pusillis apice lutescentibus numerosis præs. superne obtecta, raro glandulis nonnullis lon-

gioribus vel longis munita. *Squamæ* quam præced. latiores anguste oblongo-triangulares apice brevi obtuso. *Calathidia* 29—32 mm in diam., vix radiantia. Stylus siccus fuscus. Pappus sordidus. — A præced. distat caule pilis brevioribus, foliis infimis spathulatis, mediis oblongis parcius pilosis, involucris humilioribus absque glandulis majoribus squamisque magis obtusis et latis nec non calathidiis minoribus.

In insula Äppelö Alandiæ loco saxoso, ad marginem agri et in prato littorali m. Julii 1905: Laura Högman.

Hieracium Lauræ Norrl.

Aphyllopodum, prasinum, 35—75 cm altum. *Caulis* sat gracilis — crassus, supra medium usque 6—10-folius, virens basi lividoviolascente, ± floccosus, pilis deorsum 2—3 mm longis densis (supra basin confertis — creberrimis), medio vulgo sparsis hirsutus. *Folia* sessilia prasina parce pilosa, basalia sæpe persistentia, subelliptica — oblonga, tenuiter — mediocriter denticulata, caulina sensim decrescentia oblonga basi angusta, integerrima vel inferiores dentibus parvis raris vel in fertilioribus iisdem 1—3 majoribus infra medium instructa, subtus densius supra lævius floccosa. *Anthela* paniculato-corymbosa composita, ramis rectis patulis — patentibus — diffusis, cano-floccosis, bracteis valde angustis dorso subobscuro, locis macris 3, 1—3-cephalis, æquantibus, in fertilioribus numerosis 3—5-cephalis caulem superantibus et ex axillis foliorum superiorum ± aucta. *Acladium* 3—12 mm longum pedicellique tomentosi eglandulosi et fere depilati. *Involucra* 9—10 mm (I ord. usque 11) alta, lata, virentifusca, ± floccosa, pilis brevibus apice canis parce vestita et inferne glandulis raris — fere nullis instructa. *Squamæ* latæ, triangulares sat acutæ vel lineari-triangulares, apice carinaque dorsali vulgo plumbeo- vel livido-nigræ, inferiores marginibus fere concoloribus. *Calathidia* sat radiantia ligulis integris; stylus siccus concolor vel sordide lutescens (— fuscescens). Pappus leviter sordidus — albidus. Variat pilis longioribus vel brevioribus; in speciminibus macris involucra sunt diluta et sæpe fere glabra squamis apice conspicue obscuratis.

In insula Äppelö Alandiæ in saxis et collibus (Laura Högman). Ad Skarpnåtö par. Hammarland Alandiæ (^{30} 7 1905: Laura Högman) occurrit forma confinis differens: tota planta, folia inferiora vulgo integerrima ciliata et parce pilosa excepta, omnino glabra et magis stelligera, folia caulina media deorsum latiora, magis acuta et sæpe læviter arcuata, anthela magis corymbosa ramis superioribus approximatis minus patentibus caulem longe superantibus acladioque mediocri (15—25 mm), involucri grisei squamæ apice longiore et calathidio ut videtur minore.

Hieracium (*obatrescens* Dahlst. *) *canicollum* Norrl.

Aphyllopodum viridi-prasinum polyphyllum 35—80 cm altum. *Caulis* mediocris vel sat crassus, 10—15—17 folius, floccosus, basi violascente, pilis 2—3 mm creberrime, medio crebre hirsutulus superne depilatus. *Folia* viridi-prasina sublutescentia vel prasina sat tenuia, basalia interdum persistentia sessilia vel breviter petiolata obovata vel late oboblonga — lanceolata ± dentata, in marginibus sat dense, in costa dense pilosa, caulina inferiora et media fere æqvalia oblongo-lanceolata sessilia vel subpetiolata basi cuneata apice longo integerrimo, infra medium dentibus longis sat angustis porrectis 1—4 minoribusque paucis instructa, supra parce, subtus dense stellata, in marginibus et costa sparse pilosa, superiora sat magna basi angusta sessilia vel subsessilia, dentibus 1—2 magnis argutis, supra dense stellata subtus floccosa. *Anthela* paniculato-corymbosa composita, ramis caulem superantibus distantibus, 4—6, 1—4-cephalis, inferioribus rectis patulis, superioribus gracilibus patentibus leviter incurvatis, tomentellis bracteis viridibus ramisque florigeris ex axillis foliorum summorum ± aucta, acladio 3—16 mm pedicellisque sat longis gracilibus canis eglandulosis, infra capitula pilis brevibus apice canis sparsis vestitis. *Involucra* 10 mm alta, lata, basi rotundata, e virenti obscura vel nigricantia, fere nuda, pilis apice canis præsertim in capitulo centrali sat crebris et inferne glandulis rarioribus immixtis vestita vel in capitulis lateralibus pilis rarioribus glandulisque pusillis apice cerinis numerosis

obtecta. *Squamæ* pluriseriales mediocres aut sublineares, obtusulæ vel interiores subacutæ sat obscuræ vel anguste triangulares et magis acutæ, exteriores fere unicolores. *Calathidia* sat magna, sat radiantia; stylus siccus niger vel lutescenti-fuscescens. Pappus sat albidus. Variat (in rupe crescens) caule modo ad basin pilifero; variat foliis basi lata sessilia vel dentibus minoribus, indumento rariore etc.

In collibus et rupibus in insulis Äppelö et Grönskär par. Hammarland Alandiæ 1902 et 1905: Laura Högman.

Blombiologiska iakttagelser i Kittilä Lappmark

af

F. Silén.

I den blombiologiska litteraturen rörande Europas nordliga länder äro uppgifterna om de blombesökande insekterna i allmänhet sparsamma eller ofullständiga, särskildt beträffande de högnordiska växtarterna. Under min vistelse i höga norden riktade jag därför min uppmärksamhet på dessa förhållanden och framlägger här en sammanställning af de iakttagelser jag åren 1895—1900 gjorde i Kittilä Lappmark, de flesta i närheten af Kittilä kyrkoby (67° 30′n. lat). Mina exkursioner sträckte sig därifran vidpass en mil åt norr och lika långt åt söder.

De infångade insekterna har jag slutligt granskat i Entomologiska museet i Helsingfors, till hvars föreståndare professor J. Sahlberg jag ber att få frambära min tacksägelse för all lämnad hjälp. Likaledes ber jag att fa tacka de herrar, som varit mig behjälpliga vid bestämningen af vissa insekter, nämligen herr P. Stein i Genthin (*Anthomyzinæ*), d:r Enzio Reuter (fjärilar) och magister B. R. Poppius (apider).

Vid uppställningen har jag i hufvudsak följt Knuths »Handbuch der Blütenbiologie». Af de i detta arbete använda förkortningarna har jag här användt *sgd* (= sugande) och *ps* (= pollen samlande).

Såsom af dessa anteckningar synes, förekomma blombefruktande insekter i ganska riklig mängd äfven i dessa högnordiska trakter, och de entomofila blommorna torde i de flesta fall pollineras genom insekter.

Ranunculus acris L. Besöktes i Kittilä den $^{29}/_{6}98$ af: 1. Syrphus unifasciatus Zett. ♀, talrik, sgd., den $^{21}/_{6}97$, 2. Syrphus ribesii L. m. talrik, 3. S. lunulatus Meig., flere st., 4. Sericomyia lappona L., 1 st., 5. Anthomyzinae sp., alla uthålligt sugande. Vid Ahvenoja å antecknades följande besökare den $19^{30}/_{7}00$: 6. Bombus hypnorum L. ♂ 1 st., sgd., 7. Xylota florum Fabr. ♂ 1 st., 8. Syrphus unifasciatus Zett. ♀ flere st., sgd., 9. S. lasiophthalmus Zett. ♀ 1 st., sgd., 10. Pyrophaena ocymi Fabr. ♀ 2 st., sgd., 11. Pipiza quadrimaculata Panz. ♀ 1 st.

Caltha palustris L. Besökare: 1. Helophilus transfugus L. ♂, 1 st., Ahvenoja, $19^{22}/_{6}00$ sgd., 2. Brachyopa dorsata Zett. ♀ 2 st., $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, sgd., 3. Eristalis cryptarum Fabr. ♂ talrik, $^{28}/_{5}97$ Kittilä, sgd., 2 st. ♀ $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, 4. Syrphus arcuatus Fall. ♀, sgd. $^{28}/_{5}97$ Kittilä, 5. S. nitidulus Zett. ♀, 1 st. $^{26}/_{5}97$ Ahvenoja, 6. S. ribesii L. ♂, 1 st. $^{17}/_{6}98$ Korteoja, 7. S. luniger Meig. ♂, 1 st. $^{17}/_{6}98$ Korteoja, 8. S. lineola Zett., 1 st. ♂ $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, 9. S. lunulatus Meig., 1 st. ♂ $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, 10. S. obscurus Zett., 1 st. ♀ $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, 11. S. tarsatus Zett. ♀♂, m. talrik, sgd. $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, 12. Melanostoma dubia Zett. ♀, 1 st. $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, 13. M. mellina L. ♂♀, sgd. $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja, 14. Cheilosia vernalis Fall. ♂♀, $^{22}/_{6}$ och $^{27}/_{6}1900$ flere st., sgd. Ahvenoja, 15. Pipiza quadrimaculata Panz. ♀, sgd. $^{22}/_{6}98$ Riitalampi och $^{27}/_{6}1900$ Ahvenoja, 16. Xylota abiens Meig., 2 st. ♂, sgd. $^{22}/_{6}1900$ Ahvenoja, 17. Ascia dispar Meig. ♀, 1 st. $^{22}/_{6}1900$ Ahvenoja, 18. Aricia consobrina Zett. ♂♀, m. talrik, uthålligt sugande $^{28}/_{5}97$ Kittilä, $19^{22}/_{6}00$ Ahvenoja.

Trollius europaeus L. Bombus-blomma. Blommornas kalkblad äro mycket fast tillslutna såsom väl knutna kålhufvuden och ej så löst förenade, som i sydligare trakter. Blommorna

äro därför endast lämpade för besök af humlor. Följande besökare antecknades: 1. Bombus terrestris L. ♀, m. talrik $^{30}/_{6}$ och $^{31}/_{6}96$ Kittilä, uthålligt sugande och samlande pollen, trängde våldsamt in uti blommans midt, kretsade under några sekunder ett hvarf omkring i blomman och utkom från dess midt, 2. B. scrimshiranus K. ☿, uthalligt sgd. o. psd. $^{30}/_{6}98$ Kittilä, 3. några andra Bombus-arter förekommo samma dag sgd. o. psd., men fångades ej.

Nymphaea candida Presl. Bombus-blomma. Besökare: 1. Bombus terrestris L. ☿, m. talrik, uthålligt psd. $^{22}/_{7}97$ Kittilä. Samma observation gjordes under flere somrar.

Viola epipsila Led. Besöktes i Kittilä den $^{13}/_{6}96$ af flere st. humlor.

Dianthus superbus L. Nattfjärilblomma, (Plusia-blomma). Besökare i Kittilä: 1. Hadena kuusamoënsis Schilde, sgd. $^{22}/_{7}97$, 2. Plusia interrogationis L. ♂♀, talrik, uthålligt sugande större delen af nätterna, endast midnattstid upphörande för ett par timmar $^{23-28}/_{7}96$, 3. Pl. festucae L., ♂♀, flere st. $^{27}/_{7}96$ och $^{21}/_{7}97$ som föregående, 4. Pl. macrogamma Ev., ♂♀ talrik $^{21}/_{7}97$ som föreg. Jag har under somrarne 1896—1899 ofta bevakat denna växt och alltid funnit samma besökare. Müller förmodar, (Alpenbl. sid. 202—204) att Macroglossa stellatarum är den egentliga befruktaren. Nämnda fjärilart har jag aldrig sett i Kittilä lappmark.

Silene inflata Sm. Nattfjärilblomma. Besökare: 1. Agrotis occulta L. ♂, 1 st. sgd. $^{7}/_{7}96$ Kittilä, 2. Hadena kuusamoënsis Schilde, ♂, sgd. $^{8}/_{7}96$ Kittilä, 3. Plusia diasema Boisd. talrik, uthålligt sugande Kurkkiovaara, 4. Agrotis arctica, sofvande å en blomma $^{14}/_{7}97$ Kittilä. — Plusia interrogationis L. och Pl. macrogamma Ev. besökte ofta denna blomma i Kittilä.

Viscaria alpina Don. Besökare i Kittilä $^{3}/_{7}96$: 1. Volucella bombylans L., talrik, uthålligt sgd., 2. Pieris napi L. talrik, sgd., 3. Argynnis selene Schiff sgd., 4. Colias palaeno L., sgd. 5. Bombus-arter uth. sgd.

Bombus terrestris ♀ böjer ofta genom sin tyngd blomstänglarne till marken vid sina besök.

Melandrium rubrum (Weig.) Bombus-blomma. Besökare: Bombus hortorum L. ♀, talrik, uthålligt sgd , i trädgård $^{28}/_{6}98$, samt sedermera hela sommaren, Kittilä. Jag såg aldrig någon annan insekt besöka blommorna. Poppius (Blombiologiska iakttagelser sid. 13) har antecknat samma humla som besökare vid Jakobstad. Jag såg densamma vid Kemi kyrkoby i mängd besöka blommorna.

Stellaria graminea L. Besökare i Kittilä: 1. Sericomyia lappona L. ♂, 1 st., sgd. $^{12}/_{7}97$, 2. Pyrophaena ocymi Fabr. ♀, 1 st., sgd. $^{18}/_{7}98$, 3. Platycheirus albimanus Fabr. ♂, sgd. $^{2}/_{7}$ och $^{26}/_{7}99$, 4. Pl. peltatus Meig. ♀, sgd. $^{1}/_{8}99$. 5. Melithreptus scriptus L. ♂, sgd. $^{25}/_{7}98$, 6. M. pictus Meig. ♀, sgd. $^{12}/_{7}97$, $^{23}/_{7}$ och $^{8}/_{8}98$, 7. M. melissae Meig. ♀, flere st., sgd. $^{12}/_{7}97$, 8. M. taeniatus Meig. ♂♀, talrik, uthålligt sgd. $^{7}/_{8}95$, $^{12}/_{7}97$, $^{20}/_{7}99$, 9. Pipiza anthracina Meig. ♀, sgd. $^{2}/_{8}97$, 10. Trichopticus hirsutulus Zett. ♂, $^{16}/_{7}97$, 11. Coluoria decipiens Fall. ♀, talrik, uth. sgd. $^{20}/_{7}96$, 12. Prosopis annulata (L.) Thoms. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{16}/_{7}97$.

Stellaria crassifolia Ehrh. Besökare vid landsvägen mellan Kaukos och Kittilä byar, Ahvenoja $^{14}/_{7}97$: 1. Syrphus annulatus Zett. ♀, talrik, uthålligt sgd., 2. Androphana (Phasia) convexa Zett. ♂, 1 st., som föreg., 3. Hydrophoria ambigua Fall., 1 st. ♂, som föreg.

Cerastium alpinum L. Besökare i Kittilä: 1. Platycheirus manicatus Meig. ♂, m. talrik, uthålligt sgd. $^{28}/_{6}98$, ♀, sgd. $^{21}/_{6}97$, 2. Melithreptus sp. $^{21}/_{6}97$.

Spergula arvensis L. Syrphus-blomma. I Kittilä antecknades $^{8}/_{8}98$ följande besökare: 1. Syrphus corollae Fabr. ♂♀, talrik, uthålligt sgd., 2. S. arcuatus Fall. ♂♀, talrik, uth. sgd., 3. Platycheirus albimanus Fabr. ♀, talrik, uth. sgd., 4. Melanostoma mellina L. ♀, fåtalig, uth. sgd., 5. Melithreptus scriptus L. ♀, enstaka, sgd., 6. Chrysotoxum arcuatum L., 1 st. ♀, sgd.

Geranium silvaticum L. I Kittilä antecknades följande besökare: 1. Volucella bombylans L. ♂♀, talrik, uth. sgd. $^{5}/_{7}95$, $^{30}/_{6}96$, $^{1}/_{7}96$, $^{4}/_{7}96$, $^{8}/_{7}96$, 2. Chrysotoxum fasciolatum Deg. ♂♀,

flere st., sgd. $^{30}/_{6}96$, $^{3}/_{7}96$, 3. Eristalis rupium Fabr. ♂♀, flere st., sgd. $^{3-4}/_{7}96$, 4. Helophilus pendulus L. ♀, 2 st., sgd. $^{30}/_{6}96$ och $^{4}/_{7}96$, 5. Leucozona lucorum L. ♂♀, enst., sgd. $^{4}/_{7}96$, 6. Platycheirus manicatus Meig. ♂, 1 st., sgd. $^{2}/_{7}96$, 7. Pl. albimanus Fabr. ♀, 1 st., sgd. $^{2}/_{7}96$, 8. Syrphus tricinctus Fall. ♀, 1 st. $^{4}/_{7}96$, 9. Bombus hortorum L. ♀, sgd. $^{30}/_{6}96$, 10. B. scrimshiranus K. ♀, sgd. $^{4}/_{7}96$, 11. B. lapponicus F. ☿, som föregående, 12. Andrena ruficrus Nyl. ♀, sgd. tibierna och tarserna fulla med pollen $^{5}/_{7}96$, 13. Podalirius furcatus Pz. ♂, 1 st., sgd. $^{4}/_{7}98$.

Vicia cracca L. Besökare: Bombus agrorum Fabr. var. arcticus Dahlb. ♀☿, m. talrika, uthålligt sgd. o. psd. $^{14}/_{7}95$ Kittilä.

Lathyrus palustris L. Besökare i Kittilä vid Aakenusjoki $^{31}/_{7}96$: 1. Bombus agrorum Fabr. var. arcticus, 2 st. ♀, uth. sgd. o. psd., 2. B. hypnorum L., 1 st. ♀, som föreg.

Astragalus alpinus L. I Kittilä antecknades följande besökare: 1. Bombus lapponicus F. ♀☿, talrika, uth. sgd. o. psd. $^{7}/_{7}95$, $^{10}/_{7}95$, $^{28}/_{6}98$, 2. B. scrimshiranus K. ♀, talrik, sgd. o. psd. $^{30}/_{6}96$, 3. Megachile analis Nyl., 1 st. ♀, sgd. $^{28}/_{6}97$, 4. Plusia hochenwarthi Hoch., flere st., sgd. $^{28}/_{6}98$. Blommorna besökas äfven af Pieris napi L., Colias palaeno L., och Argynnis selene Schiff.

Prunus padus L. Besökare i Kittilä: 1. Eristalis horticola Deg ♀, talrik, uth. sgd. $^{2}/_{6}97$ och $^{25}/_{6}1900$, 2. E. arbustorum L. ♀, flere st. sgd. $^{2}/_{6}97$, 3. Syrphus lineola Zett. ♂♀, flere st., sgd. $^{27}/_{6}1900$, 4. S. unifasciatus Zett., 1 st. ♀, som föreg., 5. S. melanostoma Zett., 1 st. ♀, som föreg., 6. S. triangulifer Zett., 1 st. ♀, som föreg, 7. Chrysogaster macquarti Loew. ♂♀, talrika, uth. sgd. $^{2}/_{6}97$, 8. Anthomyinae sp.

Rosa cinnamomea L. Besökare: Kittilä i trädgård, talrika individer af slägtet Bombus, psd.

Rubus chamaemorus L. Å myrarne i närheten af Kittilä kyrkoby antecknades följande besökare: 1. Syrphus ribesii L. ♀, enstaka, sgd. $^{3}/_{6}97$, 2. S. tarsatus Zett. ♂♀, talrik, uthålligt sgd. $^{3}/_{6}97$ och $^{8}/_{6}98$, 3. S. lunulatus Meig. ♀, 2 st., sgd. $^{1}/_{6}$ och

$^{3}/_{6}$97, 4. S. obscurus Zett. ♂♀, enst., sgd. $^{1}/_{6}$97, 5. Melanostoma mellina L. ♂♀, $^{1}/_{6}$ och $^{3}/_{6}$97 sgd., 6. Syrphus nitidicollis Meig. ♀, 1 st. $^{1}/_{6}$97, 7. Melithreptus scriptus L. ♂, 1 st. sgd. $^{1}/_{6}$97, 8. M. melissae Meig. ♀, som föreg., 9. Pipiza quadrimaculata Panz., 2 st. ♀, som föreg., 10. P. anthracina Meig. ♀, enst., som föreg., 11. Eristalis rupium Fabr. ♂, 1 st. $^{4}/_{6}$97, 12. Helophilus lunulatus Meig. ♀, 1 st., sgd. $^{2}/_{6}$97, 13. Ascia dispar Meig. ♀, enst., sgd. $^{1}/_{6}$97, 14. Chrysogaster macquarti Loew. ♂♀, mycket talrik å de skoglösa myrarne, uthålligt sgd. och förtärande pollen $^{1}/_{6}$ och $^{2}/_{6}$97, 15. Aricia consobrina Zett. ♂♀, m. talrik i synnerhet å de öppna myrarne, uth. sgd. o. förtärande pollen $^{1}/_{6}$97 och $^{8}/_{6}$98, 16. A. alpicola Zett. ♂♀, m. talrik, som föreg. $^{1}/_{6}$ och $^{3}/_{6}$97, 17. Chortophila pictiventris Zett., 1 st. ♂ $^{8}/_{6}$98, 18. Syrphus cinctus Fall. ♂ och Pipiza anthracina Meig. ♀, enst. $^{17}/_{6}$98 Mälkäjärvi, 19. Halictus laevis Kirby ♀, sgd. $^{4}/_{6}$97 Kittilä.

Rubus arcticus L. Blommorna afsöndra i Kittilä rikligen honung. Jag har under flere somrar gifvit akt på dessa blommor och funnit deras besökarekrets mycket konstant. I Kittilä antecknades följande besökare: 1. Volucella bombylans L. ♂♀, mycket talrik, uthålligt sgd. $^{30}/_{6}$ $^{1}/_{7}$ $^{3}/_{7}$ $^{4}/_{7}$96, $^{28}/_{6}$98, 2. Helophilus lapponicus Wahlb. ♀, fåtalig, sgd. $^{3}/_{7}$ och $^{4}/_{7}$96, 3. Eristalis cryptarum Fabr. ♂♀, talrik $^{3}/_{7}$ och $^{4}/_{7}$96, sgd., 4. E. rupium Fabr. ♂, enst. $^{28}/_{6}$98, 5. Bombus hypnorum L. ♀, enst., sgd. $^{3}/_{7}$96, 6. B. pratorum L. ☿♀, enst., sgd. $^{3}/_{7}$ o. $^{4}/_{7}$96, 7. B. scrimshiranus Kirb. ♀, talrik, uthålligt sgd. o. psd. $^{4}/_{7}$96 och $^{28}/_{6}$98, 8. B. lapponicus Fabr. ☿, enst., sgd. $^{4}/_{7}$96, 9. Halictus albipes Fabr. ♀, enst., sgd. $^{1}/_{7}$96, 10. Argynnis selene Schiff., enst., sgd. $^{6}/_{7}$96, Bombus lapponicus Fabr. ☿, sgd. $^{15}/_{7}$96. Kurkkio.

Comarum palustre L. I Kittilä antecknades följande besökare: 1. Volucella bombylans L. ♂, enst. $^{6}/_{7}$95, 2. Eristalis cryptarum Fabr. ♀, flere st., sgd. $^{23}/_{7}$96, 3. Bombus scrimshiranus Kirb. ☿♀, talrik, uthålligt sgd. $^{4}/_{8}$96 och $^{12}/_{7}$98, 4. Trichopticus longipes Zett. ♀, enst., uth. sgd. $^{4}/_{8}$96, 5. Hydrophoria ambigua Fall. ♀, enst., sgd. $^{4}/_{8}$96.

Ulmaria pentapetala Gil. Besökare: 1. Syritta pipiens L.

♀, $^{20}/_{7}96$ Kittilä, 2. Eristalis rupium Fabr. ♀, m. talrik $^{31}/_{7}96$ Kittilä, 3. Platycheirus peltatus Meig. ♀, 1 st. $^{29}/_{7}99$ Ahvenoja.

Epilobium angustifolium L. Besökare: 1. Bombus hortorum L. ♂, enst., sgd. $^{1}/_{8}95$ Kittilä, 2. B. scrimshiranus Kirb. ♂, som föregående, 3. B. scrimshiranus Kirb. ☿, som föreg. $^{2}/_{8}95$, 4. B. terrestris L. ☿, som föregående.

Ribes rubrum L. Besökare: 1. Vespa norvegica F. ♀, flere st., uthålligt sgd. $^{6}/_{6}98$, 2. V. rufa L. ♂, flere st., som föregående.

Saxifraga hirculus L. Besökare: 1. Syrphus annulatus Zett. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{14}/_{7}97$, Ahvenoja vid landsvägen mellan Kaukos och Kittilä byar, 2. Trichopticus hirsutulus Zett. ♂♀, som föregående.

Parnassia palustris L. Syrphus-blomma. Besökare: 1. Syrphus ribesii L. ♂♀, mycket talrik, uthålligt sgd. $^{31}/_{7}96$ Kittilä, 2. Eristalis cryptarum Fabr. ♂♀, talrik, uth. sgd., $^{31}/_{7}$ och $^{4}/_{8}96$ Kittilä, 3. Sericomyia lappona L. ♀, fåtalig, som föregående, 4. Chrysotoxum fasciolatum Deg. ♀, enst. $^{4}/_{8}96$ Kittilä.

Carum carvi L. (odlad) I Kittilä besökare: 1. Syrphus cinctellus Zett. ♀, enst., sgd. $^{26}/_{7}98$ och $^{17}/_{7}99$, 2. S. nitidulus Zett. ♀, enst., sgd. $^{26}/_{7}98$ och $^{20}/_{7}99$, 3. S. guttatus Fall. ♀, enst., sgd. $^{17}/_{7}99$, 4. Platycheirus peltatus Meig. ♂, enst. $^{17}/_{7}99$, 5. Pipiza anthracina Meig. ♀, enst. $^{17}/_{7}99$, 6. Brachyopa testacea Fall. ♀, enst. $^{18}/_{7}$ och $^{18}/_{7}99$.

Chaerophyllum Prescottii D.C. Besökare i Kittilä: 1. Syrphus nitidulus Zett. ♀, enst., sgd. $^{18}/_{7}99$, 2. S. ribesii L. ♂♀, talrik, sgd. $^{29}/_{6}97$, 3. S. guttatus Fall. ♂, enst. $^{18}/_{7}$ och $^{1}/_{8}99$, 4. Helophilus floreus L. ♂♀, talrik, sgd. $^{29}/_{6}$ och $^{2}/_{7}97$, 5. Eristalis rupium Fabr. ♂♀, talrik, sgd. $^{2}/_{7}97$, 6. E. arbustorum L. ♂♀, talrik, uthalligt sgd. $^{2}/_{7}97$, 7. Platycheirus peltatus Meig. ♂, enst. $^{2}/_{7}97$, 8. Melanostoma mellina L. ♀, enst. $^{18}/_{7}99$, 9. Pipiza anthracina Meig. ♂, enst. $^{17}/_{7}99$, 10. Cheilosia olivacea Zett. ♂, enst. $^{2}/_{7}97$, 11. Syritta pipiens L. ♂, som föreg., 12. Malthodes mysticus 1 st. $^{1}/_{8}99$, 13. Trichopticus innocuus Zett. ♂♀, talrik $^{2}/_{8}97$ och $^{2}/_{8}1900$, 14. T. decolor Fall. ♀, flere st., sgd. $^{2}/_{8}1900$, 15. T. hirsutulus Zett. ♂, några st., sgd. $^{2}/_{8}1900$ och $^{2}/_{8}97$, 16.

T. separ Zett. ♀, enst. $^{2}/_{8}$1900, 17. Spilogaster duplicata Meig. ♀, talrik, sgd. $^{2}/_{8}$97 och $^{2}/_{8}$1900, 18. Spilogaster (Aricia) van der Wulpii Stahl. ♀, 1 st $^{2}/_{8}$1900, 19. S. fratercula Zett. ♀, $^{2}/_{8}$97, 20. Hydrotaea armipes Fall. ♂, $^{2}/_{8}$1900, 21. Hydrophoria conica Wied. ♂ ♀, sparsamt $^{2}/_{8}$1900, 22. Hylemyia lineariventris Zett. ♀ $^{2}/_{8}$1900, 23. Anthomyia pluvialis L. ♀, enst. $^{29}/_{6}$ och $^{2}/_{8}$97, 24. Homalomyia manicata Meig. ♂, $^{2}/_{8}$97, 25. H. serena Fall. ♀ $^{2}/_{8}$97, 26. Chortophila dissecta Meig. ♀, $^{2}/_{8}$1900, 27. Spilogaster (Aricia) obscurata Meig. ♂, 1 st. $^{2}/_{8}$1900.

Archangelica officinalis Hoffm. Trichopticus-blomma. Vid Nälkäjärvenoja bäck i Kittilä antecknades den $^{12}/_{7}$98 följande besökare: 1. Trichopticus (Aricia) longipes Zett. ♀, mycket talrik, uthålligt sugande, 2. Tr. mutatus Fall. ♂ ♀, talrik, uthålligt sgd., 3. Tr. innocuus Zett. ♀, enstaka, sgd., 4. Tr. hirsutulus Zett. ♀, mycket talrik, uthålligt sgd., 5. Homalomyia incisurata Zett. ♀, enst., sgd. $^{27}/_{7}$96 Kittilä, 6. Anthomyia pluvialis L. ♂, enst., sgd. $^{28}/_{6}$ och $^{29}/_{6}$97, Kittilä 7. Helophilus floreus L. ♂, enst., sgd. $^{7}/_{7}$95 Kittilä, 8. Syrphus ribesii L. ♀, enst., sgd. $^{27}/_{7}$96 Kittilä, 9. Metopius micratorius Gr., flere st. $^{23}/_{7}$96 Aakenusjoki.

I min trädgård i Kittilä antecknades följande besökare: 1. Syrphus ribesii Meig. ♂, 1 st. $^{3}/_{7}$97, 2. Eristalis rupium Fabr. ♂ ♀, många st. $^{3}/_{7}$97, 3. E. arbustorum L. ♂ ♀, talrik $^{3}/_{7}$97, 4. Helophilus floreus L. ♂ ♀ talrik $^{3}/_{7}$97, 5. Lucilia caesar L. ♂, flere st. $^{3}/_{7}$97, 6. Cynomyia mortuorum L. ♀, 1 st. $^{3}/_{7}$97, 7. Aricia albolineata Fall. ♂, $^{2}/_{8}$1900, 8. Trichopticus decolor Fall. ♂ ♀, flere st. $^{3-15}/_{7}$97 och $^{2}/_{8}$1900, 9. Tr. hirsutulus Zett. ♂, flere st. $^{3-8}/_{7}$97 och $^{2}/_{8}$1900, 10. Tr. innocuus Zett. ♂, flere st. $^{2}/_{8}$1900, 11. Tr. hians Zett. (= impar Zett.) ♀, 1 st. $^{3}/_{7}$97, 12. Prosalpia silvestris Fall. ♂, 1 st. $^{3}/_{7}$97, 13. Spilogaster fratercula Zett. ♂, 1 st. $^{2}/_{7}$97, 14. Anthomyia pluvialis L. ♂, 1 st. $^{3}/_{7}$97, 15. A. radicum L. ♂, enstaka $^{3}/_{7}$97, 16. Chortophila dissecta Mg. ♂ ♀, enstaka $^{2}/_{8}$1900, 17. Ch. brassicae (= floccosa) 1 st. $^{3}/_{7}$97.

Cornus suecica L. Följande besökare antecknades: 1. Syrphus ribesii L. ♂, flere stycken, uthålligt flygande från blomma till blomma $^{4}/_{7}$ och $^{6}/_{7}$96, Kittilä.

Linnaea borealis L. Besöktes i Kittilä af följande insekter: 1. Chrysotoxum fasciolatum Deg. ♂, sög ganska länge i 3 blommor, hvarpå den infångades $^{6}/_{7}96$, 2. Platycheirus albimanus Fabr. ♀, sgd., 1 st. $^{6}/_{7}96$. 3. Trichopticus innocuus Zett. ♀, 1 st., sgd. $^{12}/_{7}98$. Några andra syrphider, hvilka sögo i blommorna, undkommo.

Valeriana officinalis L. Besökare: 1. Eristalis rupium Fabr. ♀, talrik sgd. $^{4}/_{8}95$ Kittilä.

Petasites frigida (L.) Bombus-blomma. Växte ymnigt i en bäck vid foten af Isovaara nära Kittilä kyrkoby. Jag anträffade endast den form, som Lindman i »Bidrag till kännedomen om skandinaviska fjellväxternas blomning och befruktning» beskrifver å sid. 89 och 90 samt afbildar å Tafl. IV. fig. 51, A—D men ej den andra af honom sid. 90 beskrifna och å Tafl. IV fig. 51 E—G afbildade formen.

Följande besökare antecknades: 1. Empis borealis L. ♀, enst., sgd. $^{14}/_{5}97$, 2. Bombus scrimshiranus Kirb. ♀, talrik, uthålligt sugande $^{14}/_{5}97$, 3. B. pratorum L. ♀, fåtalig, som föreg. 4. B. terrestris L. ♀, som föregående, 5. Helophilus floreus L. 2 st. som föregående, 6. Scatophaga stercoraria L. ♀, en individ, som föregående. I min trädgård i Kittilä besökte Nomada borealis Zett. ♂, ifrigt blommorna af Pet. frigida.

Erigeron acris L. Besökare i Kittilä: 1. Platycheirus albimanus Fabr. ♂, talrik, uthålligt sgd. $^{20}/_{7}99$, 2. P. peltatus Meig. ♂♀, som föregående, 3. P. scutatus Meig. ♂, som föregående.

Solidago virga aurea L. Besökare: 1. Rhamphomyia albosegmentata Zett. ♂♀, talrik, uthålligt sgd. $^{22}/_{7}$ och $^{31}/_{7}97$ Kittilä, 2. Syrphus ribesii L. ♀, enst., sgd. Kurkkio $^{15}/_{7}96$, ♂ enst., sgd. $^{23}/_{7}96$ Kittilä, 3. Platycheirus albimanus Fabr. ♀, enst., sgd. $^{17}/_{7}96$ Kittilä, 4. Melanostoma mellina L. ♀, 1 st. $^{22}/_{7}97$ Kittilä, 5. Pyrophaena ocymi Fabr. ♀, 1 st., sgd. $^{29}/_{7}99$ Ahvenoja, 6. Chrysotoxum arcuatum L. ♀, enst., sgd. $^{10}/_{8}96$ Kittilä, 7. Helophilus pendulus L. ♀, enst. $^{10}/_{8}96$ Kittilä, 8. H. lapponicus Wahlb. ♀, 1 st. $^{15}/_{7}96$ Kurkkio, 9. Melithreptus taeniatus Meig. ♂, $^{15}/_{7}96$ Kurkkio, $^{29}/_{7}99$ Ahvenoja, 10. M. scriptus L. ♂, $^{29}/_{7}99$ Ahvenoja, 11. Syritta pipiens L. ♂, $^{17}/_{7}96$ Kittilä, 12. Cynomyia

mortuorum L. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{23}/_{7}96$ Kittilä, 13. Bombus hypnorum L. ☿, sgd. $^{31}/_{7}96$ Kittilä; B. terrestris och agrorum besöka äfven Solidago.

Antennaria dioica Gaertner. Jag såg i Kittilä blommorna talrikt och uthålligt besökas af några Eristalis-arter samt Syrphus ribesii.

Achillea millefolium L. Besökare i Kittilä: 1. Volucella bombylans L. ♀, enst. $^{5}/_{7}95$, 2. Eristalis intricarius L. ♀, enst. $^{6}/_{7}95$, 3. E. rupium Fabr. ♂♀, talrik, sgd. $^{8}/_{7}$ och $^{10}/_{7}95$, 4. E. arbustorum L. ♂♀ talrik, sgd. $^{10}/_{7}$ och $^{20}/_{7}95$, 5. Chrysotoxum arcuatum L. ♀, $^{17}/_{7}95$, 6. Spilomyia apiformis Fabr. ♂♀, enst. $^{10}/_{7}95$, 7. Syrphus ribesii L. ♀, flere st. $^{10}/_{7}95$, 8. Syritta pipiens L. ♂, 2 st. $^{7}/_{7}95$ och $^{17}/_{7}95$, 9. Syrphus arcuatus Fall. ♀, enst. $^{10}/_{7}95$, 10. Cheilosia olivacea Zett. ♂, $^{7}/_{7}95$, 11. Lucilia cornicina Fabr. ♂, $^{10}/_{7}95$.

Cirsium heterophyllum (L.) Besökare: 1. Bombus terrestris L. ♀, flere st., uthålligt sgd. $^{21}/_{7}96$, Kittilä.

Carduus crispus L. Besökare: 1. Eristalis rupium Fabr. ♂, $^{8}/_{7}95$ Kittilä, 2. Syrphus ribesii L. ♀, som föreg., 3. Bombus lapponicus Fabr., ♀, enst., sgd. $^{16}/_{7}96$ Kittilä, 4. B. agrorum Fabr. var. arcticus m. talrik, uthålligt sgd. $^{10}/_{8}96$ Kittilä.

Saussurea alpina (L.) Besökare: 1. Trichopticus hirsutulus Zett. ♀, 2 st., sgd. $^{4}/_{8}96$ Kittilä, 2. Bombus agrorum Fabr., 1 st., sgd. $^{4}/_{8}96$ Kittilä, 3. Psithyrus lissonurus Thoms. ♂, 1 st., sgd. $^{31}/_{7}96$ Kittilä Aakenusjoki.

Mulgedium sibiricum (L.) Besökare: I Rovaniemi såg jag flere Bombus-individer suga i blommorna.

Taraxacum officinale Web. Besökare i Kittilä: 1. Eristalis arbustorum L. ♀, sgd. $^{19}/_{6}96$, 2. Helophilus lunulatus Meig. ♀, 1 st. $^{21}/_{6}97$, 3. H. lapponicus Wahlb. ♀, enst. $^{21}/_{6}97$, 4. Chrysotoxum arcuatum L. ♀, 1 st. $^{4}/_{6}96$, 5. Cheilosia gigantea Zett. ♀, enst. $^{18}/_{6}96$, 6. Ch. morio Zett. ♀, 1 st. $^{18}/_{6}96$, 7. Ch. vernalis Fall. ♀, 1 st. sgd. $^{14}/_{6}97$, 8. Platycheirus manicatus Meig. ♂, enst., sgd. $^{18}/_{6}96$, 9. Syrphus obscurus Zett. ♀, 1 st., sgd. $^{14}/_{6}97$, 10. S. annulatus Zett. ♀, som föreg., 11. Lucilia cornicina Fabr. ♀, som föreg., 12. Bombus lapponicus Fabr. ☿, sgd.

$^{21}/_{6}97$, 13. Andrena albicrus Kirb. ♀, sgd. $^{21}/_{6}97$, 14. Halictus albipes Fabr. ♀, $^{18}/_{6}96$, 15. Prosopis annulata (L.) ♀, sgd. $^{14}/_{7}97$.

Campanula rotundifolia L. Besökare: Bombus terrestris L. ♀, flere st., uthålligt sgd. $^{7}/_{7}96$ Kittilä.

Vaccinium myrtillus L. Besökare: 1. Bombus scrimshiranus Kirb. ♀, mycket talrik, uthålligt sgd. $^{17}/_{6}98$ Nälkävaara, 2. B. hypnorum L. ♀, talrik, uth. sgd. $^{18}/_{6}98$ Riikonojan kuusikot, 3. B. lapponicus Fabr. ♀, som föregående.

Pa Pallastunturi fjäll ofvanom skogsgränsen följande besökare: 4. Bombus pratorum L. ♀, enst., sgd. $^{13}/_{7}96$, B. lapponicus Fabr. ♀☿, som föregående.

Vaccinium uliginosum L. Besökare Kittilä: 1. Chrysotoxum fasciolatum Deg. ♂♀, flere st., uthalligt sgd. $^{4}/_{7}$ och $^{5}/_{7}96$, 2. Chr. arcuatum L. ♂♀, som föregående, 3. Eristalis cryptarum Fabr. ♂, $^{15}/_{6}97$, 4. E. rupium Fabr. ♀, som föreg., 5. Syrphus lunulatus Meig. ♀, enst., sgd. $^{15}/_{6}97$, 6. Platycheirus peltatus Meig. ♂, enst., sgd. $^{27}/_{6}98$, 7. Empis lucida Zett., en individ sgd. $^{14}/_{6}97$, 8. Vespa vulgaris L. ♀, talrik, sgd. $^{5}/_{7}96$, 9. Andrena lapponica Zett. ♀, en individ, psd., sgd. $^{15}/_{6}97$, 10. Bombus hypnorum L. ♀, enst., sgd., psd. $^{15}/_{6}97$, 11. B. scrimshiranus Kirb. ♀, talrik, sgd., psd. $^{14}/_{6}97$, 12. B. terrestris L. ♀, några st., sgd., psd. $^{15}/_{6}97$, 13. B. agrorum Fabr. ♀ som föregående, 14. Apathus vestalis Kirb. $^{12}/_{6}97$.

Vaccinium vitis idaea L. Besökare i Kittilä: 1. Cheilosia gigantea Zett. ♂, enst. $^{6}/_{7}96$, 2. Bombus scrimshiranus Kirb. ☿, talrik, sgd. och psd. $^{29}/_{6}$ och $^{3}/_{7}97$, B. terrestris L. ☿, ganska talrik, sgd. och psd. $^{3}/_{7}97$.

Vaccinium oxycoccos L. Besökare: 1 Bombus scrimshiranus Kirb. ☿, flere st., uthålligt sgd. och psd. $^{28}/_{6}97$ Parvajoki, 2. B. agrorum Fabr. ☿, enst., som föregående, 3. Bombus scrimshiranus Kirb. ☿, talrik, uth. sgd. $^{14}/_{7}97$ Ahvenoja, 4. Leptis scolopacea L. ♂, en individ, sgd. $^{28}/_{6}97$ Parvajoki.

Arctostaphylos uva ursi (L.) Besökare i Kittilä: 1. Bombus pratorum L. ♀, enst., sgd., psd. $^{28}/_{5}97$, 2. B. lapponicus ♀, enst., sgd. $^{28}/_{5}97$, 3. B. terrestris L. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{27}/_{5}97$, 4. B. agrorum Fabr. ♀, enstaka, sgd., psd. $^{27}/_{5}97$, 5. B. scrim-

shiranus Kirb. ♀, enst., sgd. $^{27}/_{5}97$, 6. Andrena lapponica Zett. ♀, 1 st., sgd. $^{28}/_{5}97$.

Phyllodoce taxifolia Salisb. I fjällregionen å Pallastunturi besökare: 1. Bombus scrimshiranus Kirb. ☿, flere st., sgd. $^{13}/_{7}96$, 2. B. pratorum L. ♀, som föregående.

Andromeda polifolia L. Besökare i Kittilä: 1. Bombus terrestris L. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{1}/_{7}96$.

Calluna vulgaris (L.) Besökare i Kittilä: 1. Bombus scrimshiranus Kirb. ☿, mycket talrik, uthålligt sgd. och psd. $^{31}/_{7}96$, 2. B. terrestris L. ☿, som föregående.

Ledum palustre L. Vid Kittilä by antecknades följande besökare: 1. Chrysogaster macquarti Loew. ♂♀, mycket talrik, uthålligt sgd. och förtärande pollen $^{1, 2}/_{6}97$, 2. Aricia-arter, liknande dem, hvilka jag tog å Rubus chamaemorus, förekommo talrikt sgd. och förtärande pollen $^{1, 2}/_{6}97$.

Pyrola minor L. Besökare: 1. Syrphus ribesii L. ♀, en individ besökte de flesta blommor i ett stånd, uppehållande sig ett par sekunder i hvarje med proboscis i blomman, troligen förtärande pollen $^{12}/_{7}98$, Kittilä, 2. Prosalpia silvestris Fall. ♂, 1 st. $^{9}/_{7}97$ Kittilä, 3. Trichopticus innocuus Zett. ♀, som föregående, 4. Tr. hirsutulus Zett. ♂, som föregående.

Pyrola rotundifolia L. Bombus-blomma. Besökare vid Ahvenoja: 1. Bombus scrimshiranus Kirb. ☿, talrik, uthålligt samlande pollen $^{6}/_{7}97$, $^{2}/_{7}98$, 2. B. hypnorum L. ☿, enst., uth. psd. $^{7}/_{7}97$, $^{4}/_{7}98$, 3. B. terrestris L. ♀, 1 st., uth. psd. $^{2}/_{7}98$, 4. B. agrorum Fabr. ♀☿, fåtalig, uth. psd. $^{2-4}/_{7}98$, 5. Platycheirus clypeatus Meig. ♀, 1 st. förtärde pollen $^{2}/_{7}98$, 6. Trichopticus hirsutulus Zett. ♂♀, enst. $^{6}/_{7}97$.

Pyrola uniflora L. Besökare vid Ahvenoja: 1. Platycheirus peltatus Meig. ♀, $^{13}/_{7}99$ 1 st., 2. Ichneumonid med 3 pollinier af Coeloglossum viride å hufvudet af en individ $^{13}/_{7}99$, 3. Melanostoma mellina L. 1 st. $^{13}/_{7}99$.

Ofvannämnda insekter uppehöllo sig några sekunder i blommor af P. uniflora.

Pyrola secunda L. Besökare i Kittilä: Tabanus sp. 1 st. $^{13}/_{7}97$.

Menyanthes trifoliata L. Dimorft heterostyl. Besökare: 1. Colias palaeno L. talrik, uthålligt sgd. $^{28}/_{6}97$, Parvaoja, 2. Pieris napi L. var. bryoniae O. ♀, enst., som föregående, 3. Argynnis frigga Thunb. ♂, talrik, som föregående, 4. Donacia discolor Hoppe, flere st. inkrupna i blommor $^{28}/_{6}98$ Kittilä, 5. Trichopticus innocuus Zett. ♂♀, förmådde ej tränga till botten af blommorna, $^{28}/_{6}97$ Parvaoja.

Polemonium coeruleum L. var. *campanulatum* Th. Fr. Bombus-blomma. Besökare i Kittilä: 1. Bombus pratorum L. ☿, sgd. $^{7}/_{7}96$, 2. Syrphus luniger Meig. ♀, enst., förtärde pollen $^{1}/_{7}98$, 3. Platycheirus peltatus Meig. ♀, som föregående.

Veronica longifolia L. Bombus-blomma. Besökare: 1 Bombus scrimshiranus Kirb. ♀☿♂, ♀☿ uthålligt sgd. och psd. ♂ sgd., talrik $^{8}/_{7}$ och $^{21}/_{7}96$ Kittilä, 2. B. terrestris och hypnorum sgd. $^{21}/_{7}96$ Kittilä, 3. Psithyrus lissonurus Thoms. ♂, 1 st., sgd. $^{14}/_{7}97$ Ahvenoja, 4. Eristalis arbustorum L. ♀, $^{10}/_{8}96$ Kittilä. Besökes äfven af Pieris- och Argynnis-arter.

Melampyrum pratense L. Besökare: Bombus pratorum L. ☿, talrik, uthålligt sgd. $^{13}/_{7}96$ Pallasjärvi.

Melampyrum silvaticum L. Besökare: 1. Syrphus sexmaculatus Zett. ♀, talrik, uthålligt sugande (åtminstone såg det så ut) $^{15}/_{7}96$ Kurkkio, 2. Chrysotoxum arcuatum L. ♀, talrik, uthålligt besökande, krypande in i blommorna liksom sugande $^{27}/_{6}97$ Kittilä, 3. Melithreptus taeniatus Meig. ♀, en individ, uthålligt besökande $^{24}/_{7}99$ Kittilä.

Pedicularis palustris L. Besökare i Kittilä: 1. Bombus terrestris L. ☿, flere individer beto hal på gamla utblommade blomkronor, från hvilka de samlade pollen; friska blommor lämnades orörda, $^{12}/_{7}98$ 2. B. scrimshiranus Kirb. ☿, talrik, uthålligt sgd. och psd $^{12}/_{7}98$.

Pedicularis lapponica L. Besökare i Kittilä: 1. Bombus terrestris L. ♀, talrik, uthålligt sgd. och psd. $^{1}/_{7}96$, 2. B. scrimshiranus Kirb. ♀. talrik, uthålligt sgd. och psd. $^{1}/_{7}96$, ☿ en individ sgd. och psd. $^{14}/_{6}97$, 3. B. hypnorum L. ♀, 1 st. sgd. $^{7}/_{7}96$, 4. Volucella bombylans L. ♂, 1 st. $^{1}/_{7}96$.

Pedicularis sceptrum carolinum L. Bombus-blomma. Be-

sökare i Kittilä: 1. Bombus scrimshiranus Kirb. ♀ ☿, talrik, uthålligt sgd. och psd. $^{21}/_{7}96$ och $^{9}/_{7}97$, 2. B. pratorum L. ☿, talrik, uthålligt sgd. och psd. $^{9}/_{7}97$, 3. B. agrorum Fabr. ♀, enstaka, sgd. $^{9}/_{7}97$, 4. B. terrestris L. ☿ som föregående. 5. B. hortorum L. ♀, enstaka, uthålligt sgd. och psd. $^{21}/_{7}96$ och $^{9}/_{7}97$. Besöktes rikligen af humlor, som våldsamt trängde in i de slutna blommorna, hvilka därvid uppfläktes på ena (framifrån sedt den högra) sidan, hvarvid nedre läppens flikar böjdes utåt. Efter ett hummelbesök kan blomman ej mera sluta sig. De mindre humlorna trängde helt och hållet in i blommorna, men af de större var abdomen synlig utanför blomman.

Bartsia alpina L. Besökare: Bombus agrorum Fabr. ♀, sgd. $^{14}/_{7}96$ Kurkkio.

Galeopsis versicolor L. Besökare: Bombus hortorum L. ♂. 1 st. sgd. $^{1}/_{8}95$ Kittilä.

Pinguicula vulgaris L. Dagfjärilblomma. Besökare i Kittilä: 1. Pieris napi L. ♂, en individ sög i flere blommor $^{6}/_{7}96$, 2. Argynnis aphirape Hübn. var. ossianus, infångades från tredje blomman $^{5}/_{7}96$, 3. tre eller fyra Argynnis-individer sögo i några blommor, men infångades ej.

Trientalis europaea L. Syrphus-blomma. Besöktes i Kittilä af följande syrphider: 1. Syrphus nitidicollis Mg. ♀, 1 st. uthållig $^{4}/_{7}96$, 2. Helophilus sp. som föregående, 3. Brachyopa testacea Fall., som föregående. Flere Syrphus-individer undkommo ibland ris och buskar. 4. Syrphus luniger Meig. ♀, talrik, uthålligt flygande från blomma till blomma med sin proboscis berörande den svullna ring, hvilken omgifver fruktämnet, likasom sugande $^{29}/_{6}98$ Kittilä, 5. Platycheirus manicatus Meig. ♀, talrik, som föregående, 6. Melithreptus pictus Meig. ♀, enstaka, som föregående, 7. M. melissae Meig. ♀, som föregående. B. R. Poppius, Blomb. iakt. sid. 50, har vid Jakobstad iakttagit en besökarekrets, bestående af syrphider. H. Müller antager, att många besökare tillgodogöra sig saften i den svullna ringen, som omgifver fruktämnet.

Primula stricta Horn., odlad i min trädgård i Kittilä kyrkoby. Dagfjärilblomma. Besökare: 1. Pieris napi L., en indi-

vid sög i flere blommor flygande från stånd till stånd $^{22}/_{6}$1900, 2. Argynnis-individer besökte och sögo i blommorna samma dag i trädgården.

Primula sibirica Jacq. Odlad i min trädgård i Kittilä. Besöktes talrikt af Platycheirus manicatus Meig., hvars proboscis nådde ända till bottnen af blomkronan.

Daphne mezereum L. Besökare i Kittilä nära Kätkäjärvi: 1. Bombus terrestris L. ♀, en individ uthalligt sgd. $^{19}/_{6}$99, 2. B. agrorum Fabr. ♀, som föregående. 3. B. pratorum L. ♀, 3 st. som föregående. Några humlor undkommo.

Salix caprea L. Besökare i Kittilä: 1. Eristalis intricarius L. ♂♀, å ♂ och ♀ träd enst. sgd. $^{13}/_{5}$97, 2. Melanostoma barbifrons Fall. ♂, flere st. $^{13}/_{5}$97 och $^{14}/_{6}$99, 3. Syrphus luniger Meig. ♀, enst. sgd. å ♂ och ♀ träd $^{14}/_{5}$97, 4. S. lasiophthalmus Zett. ♂, 2 st. å ♂ träd maj 98, och $^{14}/_{6}$99, 5. S. nitidulus Zett. ♀, 1 st. å ♂ träd $^{21}/_{5}$98, 3 st. ♀ 1 st. ♂ $^{14}/_{6}$99, 6. Cheilosia morio Zett. ♀, som föregående, 7. Syritta pipiens L. ♀, enst. å ♂ träd $^{14}/_{5}$97, 8. Empis borealis L. ♂♀, i tallösa skaror sväfvande upp och ned mellan trädtopparne ofta fullpudrade med pollenmjöl, uthalligt sgd. ända till 8 st. å samma hänge både å ♂ och ♀ träd (en af de förnämsta befruktarena) $^{14}/_{5}$97, 9. Iteaphila macquarti Zett. ♂♀, i tallösa skaror, uthalligt sgd. å ♂ och ♀ träd, flere st. å samma hänge trängande djupt in i hänget $^{13}/_{5}$97, såsom föregående, en af de förnämsta befruktarena, 10. Lucilia caesar L., sgd. å ♂ träd $^{13}/_{5}$97, 11. Syrphus arcuatus Fall. ♀, sgd. $^{14}/_{6}$99. 12. Helophilus floreus L., enst. $^{13-14}/_{5}$97, 13. Myopa testacea L., 1 st. å ♂ träd maj 98, 14. Bombus scrimshiranus Kirb. ♀, talrik, uthalligt sgd. å ♂ och ♀ träd $^{14}/_{5}$97, 15. B. terrestris L. ♀, mycket talrik, uthalligt sgd. å ♂ och ♀ träd $^{13-14}/_{5}$97, 16. Nomada borealis Zett. ♂♀, talrik, $^{14}/_{5}$97, $^{14}/_{6}$ och $^{17}/_{6}$99, 17. N. obscura Zett. talrik, sgd. $^{14}/_{6}$99, 18. Andrena clarkella Kirb. ♂♀, flere st. å ♂ och ♀ träd, uthalligt sgd. och psd. $^{13-14}/_{5}$97, 19. A. albicrus Kirb. ♂, talrik, sgd. å ♂ och ♀ träd $^{13}/_{5}$97, $^{21}/_{5}$98. 20. A. ruficrus Nyl. ♀, flere st. sgd. som föreg., 21. A. albicans Müll. ♂. talrik, sgd. å ♀

träd $^{13}/_{5}97$. 22. Vanessa urticae L. flere st., sgd. $^{13-14}/_{5}97$, 23. Brephos parthenias L. ♂, talrik, sgd. $^{14}/_{5}97$.

Salix vagans Ands. *α livida* Whlnb. Andrena-vide. Besökare i Kittilä: 1. Andrena clarkella Kirb. ♀, mycket talrik, uthålligt sgd. och psd. $^{10,\,13}/_{6}96$. 2. A. albicrus Kirb, ♂♀, mycket talrik, uthålligt sgd. och psd. $^{10}/_{6}96$, $^{27}/_{5}97$, 3. Syrphus luniger Meig. ♀, enst. å ♂ buske $^{27}/_{5}97$, 4. S. tarsatus Zett. ♂, som föregående, 5. Cheilosia morio Zett. ♂, enst. sgd. $^{28}/_{5}97$, 6. Lucilia cornicina Fabr. ♂, talrik $^{25}/_{5}97$, 7. Syrphus excisus Zett. ♀, 1 st. $^{22}/_{6}1900$, 8. Brachyopa testacea Fall. ♀, som föregående, 9. Cheilosia chrysocoma Meig., en ♂ $^{21}/_{6}1900$, 10. Andrena pratensis Müll., en individ $^{25}/_{7}97$.

Salix vagans Ands. *β cinerascens* Whlnb. Andrena-vide. Besökare: samma Andrena-arter som å S. livida, därjämte Syrphus-arter och Lucilia $^{28}/_{5}97$ Kittilä.

Salix phyllicaefolia L. Bombus-vide. Besökare i Kittilä: 1. Bombus agrorum Fabr. ♀, mycket talrik, uthålligt sgd. $^{10}/_{6}96$, 2. B. lapponicus Fabr. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{6,\,10,\,13}/_{6}96$, $^{4}/_{6}98$, 3. Psithyrus globosus Eversm. ♀, 1 st. $^{6}/_{6}96$, 4. Syrphus arcuatus Fall. ♀, 1 st. ätande pollen, $^{4}/_{6}98$. Besöktes talrikt äfven af andra Bombus-arter.

Salix hastata L. Bombus-vide. Besökare: 1. Bombus scrimshiranus Kirb. ♀, mycket talrik, uthålligt sgd. å ♂ och ♀ buskar $^{16,\,18}/_{5}97$, Kittilä. Ahvenoja, 2. B. hypnorum L. ♀, talrik, som föregående, 3. B. pratorum L. ♀, flere individer som föregående $^{16}/_{5}97$, 4. B. terrestris L. ♀, enstaka som föregående, 5. B. agrorum Fabr. ♀, som föregående, 6. Andrena clarkella Kirb. ♀, 2 st. sgd. och psd. å ♂ och ♀ buskar $^{25}/_{5}97$ Kittilä, 7. Cheilosia morio Zett. ♀, enst. $^{16}/_{5}97$ Kittilä, 8. Empis borealis L. ♀, enst., sgd. $^{18}/_{5}97$ Ahvenoja.

Salix myrsinites L. Flug- (Empis-, Syrphus-) vide. Besökare: 1. Empis borealis L. ♂♀, mycket talrika, uthålligt sgd. å ♂ och ♀ buskar $^{16,\,18}/_{5}97$ Ahvenoja, 2. Syrphus luniger Meig. ♀, 1 st. $^{18}/_{5}97$ Ahvenoja, 3. S. tarsatus Zett., mycket talrik $^{22}/_{6}1900$ Ahvenoja, 4. Aricia consobrina Zett. ♂, 1 st. sgd. $^{26}/_{5}97$ Ahvenoja, 5. pollenätande Syrphus-arter $^{19}/_{6}99$ Sokos-

tonvuoma, 6. Bombus hypnorum L. ♀, enst., sgd. å ♀ buskar $^{16,\ 18}/_{5}97$ Ahvenoja, 7. B. pratorum L. ♀, enst., sgd. å ♀ buskar $^{16}/_{5}97$ Ahvenoja, 8. B. scrimshiranus Kirb. ♀, enst., sgd. å ♀ buskar $^{18,\ 26}/_{5}97$, 9. Nematus sp., $^{19}/_{6}99$ Sokostovuoma.

Salix Lapponum L. Iteaphila-vide. Besökare i Kittilä: 1. Iteaphila macquarti Zett. ♂♀. uthålligt sgd., mycket talrik $^{13}/_{5}97$, 2. Empis borealis L. ♀, sgd., flere st. $^{16}/_{5}97$, 3. Cheilosia morio Zett. ♂♀, enst., sgd. $^{13}/_{5}97$, $^{14}/_{6}99$ och $^{30}/_{5}1900$, 4. Pipiza anthracina Meig. ♀, sgd. 1 st. $^{14}/_{6}99$, 5. Syrphus lasiophthalmus Zett. ♂, $^{30}/_{5}1900$, 6. S. nitidulus Zett. ♀, enst., sgd. $^{30}/_{5}1900$, 7. Syrphus sp. ♂, 1 st., som föregående, 8. Myopa testacea L. ♀, 2 st., som föregaende, 9. Cynomyia mortuorum L., enst., sgd. $^{13}/_{5}97$, 10. Lucilia caesar L., som föregående, 11. L. cornicina Fabr., som föregående, 12. Chortophila cinerella Fall. ♀, 1 st. sgd. å ♀ buske $^{13}/_{5}97$, 13. Scatophaga suilla Fabr., 1 st. sgd. å ♂ buske $^{13}/_{5}97$, 14. Sc. inquinata Meig. ♂♀, enst., sgd. å ♂ och ♀ buskar $^{13}/_{5}97$, 15. Andrena clarkella Kirb. ♀, å ♂ buske enstaka, sgd. och psd. $^{12}/_{5}97$, 16. A. albicans Müll. ♀, $^{14}/_{6}99$, 17. Nomada borealis Zett. ♂, 2 st., sgd. $^{14}/_{6}99$, 18. N. obscura Zett. ♀, sgd. $^{31}/_{5}1900$, 19. Bombus agrorum Fabr. ♀, enst., sgd. (samlade ej pollen) $^{13}/_{5}97$, 20. B. scrimshiranus Kirb. ♀, som föregående, 21. B. terrestris L. ♀, som föreg. 22. B. lapponicus Fabr. ♀, 1 st., sgd. $^{13}/_{6}96$, 23. Psithyrus globosus Eversm. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{13}/_{6}96$, 24. Andrena albicrus Kirb. ♂, $^{13}/_{5}97$.

Salix glauca L. Syrphus-vide. Besökare i Kittilä: 1 Empis borealis L., talrik, uthålligt sgd. $^{8}/_{6}98$, 2. Iteaphila macquarti Zett., som föregående, 3. Rhamphomyia dispar Zett. ♀, talrik, sgd. $^{8,\ 10,\ 11}/_{6}98$, 4. Rh. sp. enst., sgd. $^{31}/_{5}97$ och $^{11}/_{6}98$, 5. Eristalis cryptarum Fabr. ♀, enst., sgd. $^{19}/_{6}96$, 6. Helophilus floreus L. ♀, enst. sgd. $^{23}/_{6}1900$, 7. Melanostoma mellina L. ♂♀, enst. sgd. $^{11}/_{6}98$ och $^{23}/_{6}1900$, 8. Syrphus tricinctus Fall. ♀, 1 st. $^{18}/_{6}96$, 9. S. obscurus Zett. ♀, talrik, sgd. $^{17}/_{6}98$ Riikonoja, $^{23}/_{6}1900$ Kittilä, 10. S. luniger Meig. ♂, 1 st, $^{25}/_{6}1900$, 11. S. tarsatus Zett. ♀, mycket talrik, uthålligt sgd. $^{17}/_{6}98$, Riikonoja, $^{21}/_{6}1900$ Kittilä, 12. S. annulatus Zett. ♀, talrik, sgd. $^{17}/_{6}98$ Riikonoja, 13. Platycheirus peltatus Meig. ♂, flere st., som före-

gående, 14. Cyrtoneura hortorum Fall. ♀, enst, $^{17}/_{6}98$ Riikonoja, 15. Chortophila muscaria Mg. = brevicornis Zett. ♂, 1 st. sgd. $^{10}/_{6}98$ Kittilä, 16. Scatophaga stercoraria L., flere st. sgd. $^{22}/_{6}96$ Kittilä, 17. Psithyrus globosus Eversm. ♀, enst. sgd. $^{19}/_{6}$ Kittilä, 18. Halictus sp., sgd., flere st. $^{25}/_{6}1900$ Kittilä, 19. Culex sp. ♂ talrik, uthålligt sgd. $^{8}/_{6}98$ Kittilä.

Salix myrtilloides L. Iteaphila-vide. Besökare Ahvenoja: 1. Empis borealis L. ♂♀, talrik, uthålligt sgd. å ♂ och ♀ buskar $^{18}/_{5}$ och $^{26}/_{5}97$, 2. Iteaphila macquarti Zett. ♀, mycket talrik, uthålligt sgd. å ♂ och ♀ buskar $^{26}/_{5}97$, 3. Anthomyinae, små arter, talrika, sgd. å ♂ och ♀ buskar $^{26}/_{5}97$ Ahvenoja.

Majanthemum bifolium (L.) Besökare i Kittilä: 1 Syrphus ribesii L. ♀, talrik, uthålligt sgd. $^{6}/_{7}96$, 2. Helophilus affinis Wahlb. ♀, en individ, som föregaende, 3. Didea alneti Fall. ♀, som föregående, 4. Eristalis rupium Fabr. ♂, som föregående.

Tofieldia borealis Whlnb. Besökes rikligen af små syrphider i synnerhet Melithreptus-arter. Jag antecknade följande arter: 1. Melanostoma mellina L. ♂ sgd., en mosse nära Ahvenoja $^{13}/_{7}99$, ♀ sgd. $^{24}/_{7}99$ Aakenusjoki, 2. Melithreptus taeniatus Meig. ♂♀, talrik, uthålligt sgd. $^{13}/_{7}99$, mosse nära Ahvenoja, 3. M. scriptus L. ♂, sparsamt som föregående.

Orchis maculata L. Besökare $^{13}/_{7}99$ vid landsvägen mellan Kaukos och Kittilä byar: 1. Volucella bombylans L. ♀, 1 st. sgd., en annan individ, som besökte blommorna, undkom. 2. Eristalis horticola Deg. ♀, sgd. med flere pollinier å ansiktet, 3. Syrphus ribesii L. ♀, en individ besökte flyktigt ett par blommor; synes ej kunna bidraga till befruktningen, 4. Trichius fasciatus L. som föregående, 5. Colias palaeno L. ♂, som föregående, 6. Argynnis sp., en individ, undkom.

Gymnadenia conopsea (L.) Besökare i Kittilä: 1. Colias palaeno L. ♂♀, talrik, uthålligt sgd., med pollinier på sugröret $^{13}/_{7}97$, $^{24}/_{7}99$, 2. Argynnis aphirape Hübn. var. ossianus ♂, en individ, sgd. $^{13}/_{7}97$, 3. A. selene Schiff., en individ med flere pollinier å sugröret $^{24}/_{7}99$, 4. Osmia nigriventris Zett. ♂, en individ, sgd. med flere pollinier gyttrade å midten af hufvudets

undre sida samt 1 pollinium å högra framlåret $^{24}/_{7}$99, 5. Trichius fasciatus L., 1 st. $^{13}/_{7}$97.

Coeloglossum viride (L.) Cantharis-blomma. Ch. Darwin, Orchideen, öfversättning af H. G. Bronn, beskrifver sid. 48—50 blommans byggnad. H. Müller, Alpenbl. S. 72, förmodar, att små nattfjärilar skulle vara befruktare. Jag har ej sett dylika besöka blommorna, ehuru jag bevakat dem äfven nattetid.

Talrika exemplar växte i en lundartad björkskog i närheten af Ahvenoja bäck invid landsvägen mellan Kaukos och Kittilä byar. Insekternas besök å blommorna vidtogo ungefärligen klockan 2 på morgonen och fortsattes till inemot klockan 10 på förmiddagen, hvarefter de nästan helt och hållet afstannade. År 1898 såg jag endast talrika skalbaggar ifrigt förtärande honung i blommorna; krypande längs nedre läppen, trängde de genom den aflånga öppningen, som synes vara ganska noga afpassad för de nedannämnda Cantharis-arternas storlek och kroppsform, in i honungspungen, därvid ofta erhållande en hufvudprydnad af ett eller två pollinier å pannan eller ansiktet. Dessa pollinier antaga vanligen en riktning antingen nedåt eller framåt. En enda gång såg jag skalbaggen sätta sig ofvanpå hjälmen och därifrån nedåt intränga i honungspungen. Den erhaller i sådant fall pollinier under hufvudet. År 1899 besöktes blommorna utom af Cantharis-arter af några ichneumonider och andra insekter. Jag såg aldrig någon insekt suga å sidonektarierna. Besökare: 1. Cantharis pilosa Payk., mycket talrik, uthålligt flygande från blomma till blomma, förtärande honung, ofta med ett till fyra pollinier fästa å hufvudet något ofvanom eller nedanom antennerna eller ock emellan dessa $^{4}/_{7}$98, $^{10}/_{7}$99, 2. C. testacea L. som föregående $^{2,\,4}/_{7}$98, $^{10}/_{7}$99, 3. Acalyptus fuscipennis 1 exemplar utan pollinier $^{2}/_{7}$98, 4. Ichneumon, 1 st. besökte tre blommor; från den tredje fastnade tvenne pollinier å clypeus och böjde sig nedåt, $^{10}/_{7}$99, 5. Ichneumon sp., en individ med ett pollinium å clypeus $^{10}/_{7}$99, 6. Cryptus sp. 1 exemplar med 1 nedhängande pollinium fäst vid nedra kanten af vänstra ögat samt kvarlefvor af ett annat å clypeus $^{10}/_{7}$99, 7. Microgaster sp., en individ med 2 nedåt-

böjda pollinier fästa strax nedanom vänstra ögat $^{10}/_{7}99$, 8. se Pyrola uniflora N:o 2, 9. Tipula sp.? besökte en blomma och undkom.

Listera cordata L. Darwin uppgifver små dipterer och hymenopterer som besökare; B. R. Poppius pteromalider och Thrips-arter. På en myr i närheten af Ahvenoja bäck tog jag den $^{10}/_{7}99$ följande besökare: 1. Tipula subnodicornis Zett. ♂, en individ omfattade med sina langa ben hela blomståndet, rörde sig komligt, besökte trenne blommor samt bekom från den tredje ett pollinium å nedre delen af proboscis, hvarefter den infangades, 2. Microgaster sp. besökte flere blommor. Anm. Blomningstiden i det närmaste tilländalupen, de flesta blommor voro beröfvade sina pollinier, observationstid tidigt på morgonen. På samma myr såg jag den $^{27}/_{6}1900$ flere små Sciara-individer, hvilka ej förmådde utdraga pollinierna, utan fastnade, besöka blommorna. En Tipula undkom.

Mötet den 8 april 1905.

Till inhemsk medlem invaldes med acklamation preparator Onni Lindblad i Kuhmoniemi (föreslagen af docent K. M. Levander).

Från Finska Forstföreningen hade till Sällskapet anländt en skrifvelse, i hvilken meddelades, att nämnda förening vändt sig till särskilda sällskap med uppmaning att utse representanter uti en gemensam kommitté, som finge i uppdrag att vidtaga de åtgärder, som erfordrades för bildande af en nationalpark, där såväl växt- som djurvärld blefve i tillfälle att ostördt utveckla sig.

Till representanter i den nämnda kommittén utsag Sällskapet professor J. P. Norrlin och amanuens Harald Lindberg.

Sällskapet hade från »Der Naturwissenschaftliche Verein für Schleswig-Holstein» fått emottaga inbjudan att deltaga i firandet af nämnda förenings 50-årsfest den 17—18 juni detta år.

Till publikation anmäldes:

M. Brenner: Förändringar i Helsingfors stads flora.

A. J. Silfvenius: Über Agrypnetes crassicornis Mc Lach.

Resestipendier tilldelades följande medlemmar till nedanstående belopp:

Fil. kand. J. A. Wecksell, 300 Fmk., i och för en undersökning af makrofytfloran i Ladoga under instundande sommar.

Stud. A. A. Sola, 100 Fmk., för floristiska studier i Hämeenkyrö socken under en månad af sommaren 1905 med speciellt afseende fäst vid de ädla trädslagens förekomst.

Stud. Laura Högman, 100 Fmk., för insamling af Hieracia i nordvästra delen af Åland och på Luonnonmaa.

Fil. kandd. Åke Nordström och Rolf Krogerus samt studd. A. B. Nyman och Unio Sahlberg, sammanlagdt 1000 Fmk., för en forskningsresa, främst i entomologiskt syfte, till trakterna af Ounasjoki och Tana älf.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 6,818: 21.

Sedan senaste möte hade till de zoologiska samlingarna i gåfvor influtit:

1 ex. *Turdus merula* från Tuonela skog vid H:fors af herr A. W. Nyberg. — 1 ex. *Tetrao urogallo-tetricides* ♂ från Idensalmi. — 1 ex. *Syrnium funereum* fr. Alavo af forstm. Aminoff. — 1 ex. *Grus communis* fr. Högholmens djursamlingar. — 1 skalle af *Cervus alces* fr. Sordavala af stud. K. Siitoin. — En samling *Coleoptera*, innehållande omkring 1000

arter, samlade i Nyland, Tavastland, Savolax och Österbotten af framl. d:r Erik Stenius och af arkitekten Stenius, skänkta af den sistnämnda. — Särskilda, mest för respektive provinser nya insekter, hufvudsakligast *Coleoptera*, från Åland, Tavastland, Satakunta och Nyland af studd. G. Gottberg, R. Frey, A. Wegelius och Th. Grönblom. — Siriciden *Tremex fuscicornis*, ny för faunan, af fil.kand. Åke Nordström. — *Omophlus amerinæ* och *Orgyia gonostigma* från Mohla af forstm. K. O. Elfving. — 3 exx. sällsynta *Lepidoptera* från Kimito och Sakkola af d:r A. Poppius. — Dessutom har museet genom byte med Universitetets geografiska anstalt förvärfvat en bäfversvans, inköpt i Sodankylä af prof. J. E. Rosberg.

Sedan senaste månadsmöte hade de botaniska samlingarna ökats genom följande gåfvor:

Verbascum nigrum × *Thapsus* (2 exx.) från Ab, Karis-Lojo, af forstmästar Edv. af Hällström. — *Rubus cæsius* × *Idæus* fr. Al, Föglö, leg. E. Erikson 1886, conserv. W. Laurén, af d:r W. Laurén. — 96 exx. *Hieracia* från västra Nyland af rektor M. Brenner. — *Dicranodontium longirostre* (2 exx.), ny för floran, från N, Helsingfors samt *Poa irrigata* Lindm. fr. Al, Mariehamn, af student Hans Buch. — *Hippuris vulgaris* och *H. tetraphylla* från N, Ingå, af eleven Vidar Brenner. — 2 arter mossor och 3 fanerog. i 6 exx. från Ab, Reso, samt 2 mossor från N, Tvärminne, af student Laura Högman. — Monströs form af *Platanthera bifolia* (utan sporre) samt monströs *Salix cinerea* från Sb, Kuopio, samt *Juncus lamprocarpus* från Ta, Tammerfors, af student K. Ståhlberg.

Forstmästar K. O. Elfving förärade till samlingarna exemplar af

En för vår fauna ny coleopter Omophlus amerinæ.

Arten hade af föredragaren under senaste sommar anträffats i Mohla.

Docent Alex. Luther förevisade

En bäfversvans.

Denna svans, som enligt uppgift tillhört den sista i Sodankylä-trakten dödade bäfvern, hade genom byte med Geografiska föreningen öfvergått i Zoologiska museets ego. Professor J. E. Rosberg hade år 1890 uppköpt densamma i Sodankylä och af säljaren uppgafs då, att exemplaret omkr. 1840 afdagatagits i Viuvalajoki mellan Riesto och Lokka.

Filos. maist. A. J. Silfvenius esitti:

Suomen faunalle uusia Trichoptereja.

1. *Apatania majuscula* Mc Lach. Kesällä 1902 keräsin Sortavalan pitäjässä Laatokan rannoilla sekä ulko- että sisäsaaristossa (Tamhanka, Vakkolahti y. m.) elokuun keski- ja loppupuolella lukuisasti erästä *Apatania*-lajia, mutta olivat kaikki tapaamani yksilöt naaraita, kuten tässä suvussa muutenkin naaraat paljon yleisemmin esiytyvät. Tunnettu trichopterologi K. J. Morton, joka on erityisesti tutkinut suvun *Apatania* naaraita, arvelee niiden sangen suurella todennäköisyydellä kuuluvan lajiin *A. majuscula* Mc Lach.

2. *Micrasema setiferum* Pict. Kesällä 1898 tapasin kesäkuun ensi päivinä Karjalan kannaksella, Kivennavalla, Lintulan joesta ja Rajajoesta, Jäppisen kylän luota, koteloasteita eräästä *Micrasema*-lajista, joista yhdessä imagon analilisäkkeet olivat siksi valmiit, että prof. Fr. Klapálek on määrännyt, vaikk'ei täydellä varmuudella, sen kuuluvaksi yllämainittuun lajiin.

3. *Lype reducta* Hag. Tämän lajin imagoja, jotka prof. Fr. Klapálek on määrännyt, tapasin $^{30}/_{6}$ 1902 Sortavalan pitäjässä Lohiojan luota.

4. *Oxyethira mirabilis* Mort. Niissä Hydroptilideissä,

---

[1] Detaljerade uppgifter om denna bäfversvans ingå i: J. E. Rosberg. Nordöstra Sodankylä. — Geogr. Fören. Tidskr. Årg. 3, 1891, p. 39.

joita yliop. M. Weurlander kesällä 1904 keräsi Ahvenanmaalla, oli yksi ♂ Getasta, Fagernäsin järven luota, joka K. J. Morton'in mukaan kuuluu yllämainittuun lajiin, mitä tätä ennen on tunnettu vaan yksi ♂-yksilö Skotlannista.

Kaikki neljä lueteltua lajia on myös Skandinavialle uusia. — Kirjallisuudessa mainittujen suomalaisten Trichopterien luku on, nämä mukaan laskettuina, 185.

Professor J. Sahlberg föredrog om

De finska arterna af diptersläktet Chrysops.

Under senaste år hafva särskilda grupper af den finska samlingen af Diptera varit sända till specialister i utlandet för att bestämmas och bearbetas i sammanhang med mera omfattande arbeten öfver samma grupper, och härvid har det visat sig, att Finlands fauna är såväl mycket intressant som rik i afseende å denna insektordning. Redan af landets rikedom på vattensamlingar och sumpmarker af sa många slag har man ju ock anledning att sluta till, att flugornas skara måste vara rikt representerad hos oss. Det vore därför i högsta grad önskligt, att någon äfven här hemma på allvar skulle egna sig åt studiet af vår Dipterfauna.

Då jag nyligen till museum aterfått vara arter af släktet *Chrysops*, som i och för bearbetning varit sända till herr Th. Pleske i St. Petersburg, ber jag att få förevisa denna samling, emedan hithörande flugor höra till de största och vackraste samt allmännast kända, och vår fauna äfven i afseende å dem visat sig erbjuda oväntadt stort intresse.

I Bonsdorffs »Finlands Diptera I» upptages af detta släkte 6 arter, hvaraf dock en, *Chr. melanopleurus* Wahlb., såsom enligt nyare åsikter utgörande en varietet af *Chr. relictus* Meig., måste borträknas. I finska samlingen voro flera exemplar, särskildt hannar, hvilka vid flyktigt påseende mycket likna hvarandra, orätt bestämda, och närstående arter sammanblandade. Genom senare arbeten af Schiner, Loew och Mik har art-

begränsningen inom detta släkte gjort betydliga framsteg, så att herr Pleske nu kunnat uppvisa 9 skilda arter hörande till vår fauna.

De nytillkomna arterna äro följande.

1. *Chr. maurus* Siebke, beskrifven från Norge, närstående till *Chr. sepulchralis;* utbredd öfver norra och mellersta Finland.

2. *Chr. rufipes* Meig., funnen endast i Uskela af Palmén och i Karislojo af mig.

3. *Chr. lapponicus* Loew, mycket lik *Chr nigripes* Zett., från hvilken den dock skiljer sig bl. a. på sin ljusa behåring; tagen på några lokaler i norra och mellersta Finland.

4. *Chr. divaricatus* Loew, en stor vacker art, utmärkt genom färgteckningen å de 2 första abdominalsegmenten, hvilken gifvit anledning till artnamnet; tagen i Ryska Karelen af Tengström och vid Sordavala och i Ilomants af Woldstedt.

En tabell öfver arternas hittills kända utbredning i Finland följer.

Gen. Chrysops Meig

Species fennicae determinavit dom. Th. Pleske.

1. *Chr. sepulchralis* Fabr. A St N T S Ka K . Kr Oa . . . .
   Ent. syst. IV, 374, 48 (1794).
2. *Chr. maurus* Siebke . . St . T S . . . . . . Oa O L .
   Nyt. Mag. f. Naturv. XII, 108 (1863).
3. *Chr. rufipes* Meig. . . A . . . .
   Syst. Beschr. II, 71, 6 (1820).
4. *Chr. nigripes* Zett. . . . . Oa O L .
   Ins. Lappon. 519, 3 (1840).
5. *Chr. lapponicus* Loew. . . . . . S . . Kb Kr . . L .
   Verh. zool. bot. Ges. in Wien, VIII, 624, 11 (1858).
6. *Chr. divaricatus* Loew. . . . . K Kb Kr . . . .
   Verh. zool. bot. Ges. in Wien VIII, 624, 12 (1858).
7. *Chr. coecutiens* L. . . Al A St : T . Ka K . Kr Oa . . .
   Faun. Svec. 1888 (1761).

8. *Chr. quadratus* Meig. . A St N T S Ka K . Kr Oa . . .
Syst. Beschr. II, 70, 4 (1820).
9. *Chr. relictus* Meig. . Al A St N T . Ka K Kb Kr Oa O . .
Syst. Beschr. II, 69, 3 (1820).
v. *melanopleurus* Wahlb. Al . . N T S . K Kb . Oa O . .
Öfv. Kongl. Vet. Ak. förh. 1848, 200.

Professor J. Sahlberg anmälde

En nykomling till den finska coleopterfaunan.

Jag ber att få anmäla och förevisa en för finska faunan ny, liten curculionid, som redan denna vår blifvit funnen här i närheten af Helsingfors af studeranden Th. Grönblom och af honom inlämnats till finska samlingen:

Ceutorrhynchus scapularis Gyll. Arten har blå täckvingar och liknar ganska mycket den hos oss mycket allmänna *C. erysimi* Fabr. samt har likasom denna enkla klor och endast nedliggande fina hår på täckvingarna, men skiljer sig från densamma genom nedtryckta fina gråhvita fjäll, som äro ställda i tre band längs midten och på hvardera sidan af prothorax, bredare och mera platta samt oftast isynnerhet på sidorna med två rader hår försedda mellanrum mellan elytras punktstrimmor samt genom att prothorax' framkant är mindre starkt uppböjd. Herr Grönblom fann 2 exemplar under en sten på ett fuktigt ställe nära Sörnäs i slutet af mars månad. Arten är förut anträffad hvarken på Skandinaviska halfön eller i Östersjöprovinserna, men väl i Danmark och på särskilda ställen i mellersta och södra Europa.

Doktor Guido Schneider anförde följande:

Darmparasiten des Luchses (Felis lynx L.).

Im März dieses Jahres erhielt das Museum zoologicum ein frisches Exemplar von *Felis lynx* L. ♀ von ungefähr 1 ½ Meter Länge, das in der Gegend von Kexholm am Ladogasee erlegt war. Im Dünndarm dieses Luchses fand Herr Mag. T. H.

Järvi Cestoden und Nematoden, die mir zum Bestimmen übergeben wurden. Im Magen fanden sich Fleisch, Knochen und weisse Haare, die von T. H. Järvi als Ueberreste eines Hasen bestimmt wurden.

Die Nematoden, etwa 20 Exemplare, gehörten alle zur Species *Ascaris mystax* Rud.

Die 12 Exemplare von Cestoden bestimmte ich als *Bothriocephalus felis* Creplin (= *Bothriocephalus decipiens* Diesing). Sie sind ungefähr 50 bis 60 cm lang und bis 4 mm breit. Der 2 mm lange schmale Kopf geht ohne sichtbare Grenze in den c. 22 mm langen dünnen Hals über, der sich hinten in die jüngsten Segmente aufteilt, welche etwa zweimal breiter als lang sind. Die Länge der Segmente nimmt nach hinten rasch zu und übertrifft in der Mitte ungefähr zweimal die Breite. Die letzten Segmente sind nicht ganz zweimal so lang als breit, also kürzer als die mittleren. Die Genitalöffnungen liegen alle auf einer Seite, der Ventralseite des ganzen Wurmes. Nahe am Vorderrande jedes Segments liegt der kräftige Cirrus, und dicht hinter ihm mündet mit halbmondförmiger Oeffnung die Vagina. Weiter nach hinten findet sich die runde Uterusmündung. Der Uterus verläuft in der Mittellinie von hinten nach vorn wellenförmig, aber ohne eine »Rosette» zu bilden. Die Hoden und Dotterstöcke liegen nur in den Seitenfeldern und lassen die Mitte frei, die von den Genitalkanälen eingenommen wird.

Die reifen Eier sind bräunlich, 52 bis 57 μ lang und 37 μ dick. Die Farbe des ganzen Wurmes ist im vorderen Teil weiss oder gelblich, hinten aber hellbraun.

Dieser in Katzenarten beider Hemisphären gefundene Bandwurm (in *Felis domestica*, *F. catus*, *F. onca*, *F. concolor*, *F. mellivora*, *F. tigrina*, *F. macroura* in Brasilien und *F. mitis* in Brasilien) ist, soviel ich weiss, bisher noch nicht aus *Felis lynx* bekannt geworden (vgl. V. Ariola, Revisione della famiglia Bothriocephalidae s. str. Arch. de Parasitologie III, n:o 3. pag. 403).

Die von Rudolphi aus *Felis lynx* beschriebene *Taenia crassicollis* Rud. wird von Linstow als einziger Bandwurm des

Luchses aufgeführt (vgl. Linstow, Compendium der Helminthologie, 1878 pag. 32).

Amanuens Harald Lindberg redogjorde för

Finlands Hippuris-former.

Såsom kändt upptagas i de flesta floror, äfven de nyaste, tvenne former af *Hippuris vulgaris* L., nämligen *H. fluviatilis* Weber och *H. maritima* Hellenius. De betecknas dels såsom varieteter, dels som tillfälliga ståndortsformer. Att den förra endast är att betraktas såsom en af rinnande vatten frambragt form, torde alla vara ense om; att den senare åter anses såsom endast en saltvattens form af *H. vulgaris*, synes mig däremot ej vara riktigt. Det har länge varit min tanke, att *H. maritima* har ett högre systematiskt värde än *H. fluviatilis*. Ett bevis för denna min åsikt torde följande vara. Jag råkade nämligen tillfälligtvis för någon tid sedan på exemplar af såväl *H. vulgaris* som *H. maritima*, tagna på alldeles samma ställe, en grund hafsvik vid Svartbäck i Ingå, Nyl. Häraf framgår således, att, då bägge formerna växa på samma ställe, den senare ej kan anses såsom blott en ståndortsform af den förra. Mot det senare antagandet talar äfven formens geografiska utbredning. Skulle *H. maritima* endast vara en ståndortsform af *H. vulgaris*, borde den finnas längs kusterna till alla de områden, där *H. vulgaris* finnes; så är dock ej fallet, utan är densamma inskränkt till de nordligaste delarna af Europa, Asien och Amerika. Säkert är den känd endast från Norge, Sverige, Finland, Norra-Ryssland, Sibiriens kuster samt från Nord-Amerika, där den enligt Britton's flora är utbredd från Labrador till Hudson Bay samt äfven anförd från Alaska. I Blytt's Norges flora finnes den uppgifven från endast trenne ställen i nordligaste Norge, nämligen från Saltdalen, Porsanger och Vadsö. I Lange's danska flora liksom i Marsson's Flora von Neu-Vorpommern söker man *H. maritima* förgäfves; i bägge dessa upptages endast var. *fluviatilis*. Ascherson och Græbner

omnämna den visserligen i sin Flora des Nordostdeutschen Flachlandes, men, då om densamma säges »Pflanze niedrig (ca. 1 dm), Quirle 4—6 blättrig. — Trockene Strandwiesen», så kan man med skäl fråga sig, om här verkligen menas den typiska *H. maritima;* mig förefaller antagligare, att någon mager form af *H. vulgaris* här föreligger. Hos oss åtminstone växer den ej på torra strandängar, ej heller är den blott ca. 10 cm utan i regeln mer än dubbelt så hög, intet säges om bladen, som dock gifver formen i fråga dess säregna utseende. I Sverige är *H. maritima* känd endast från östra kusten, från Östergötland norrut, saknas således vid västkusten. Buchenau omnämner den ej i sin Flora der Ostfriesischen Inseln. På Grönland åter är den den enda förekommande *Hippuris*-formen och stiger här upp till en höjd af 1.900 fot (Jfr. Meddelelser om Grönland, h. 3, p. 237.). Äfven på Kanin-halfön skall, enligt benäget meddelande af B. Poppius, endast denna form finnas; här håller den sig dock endast till låga stränder, på hvilka den hör till de vanligaste och ymnigaste växterna.

Orsaken till, hvarför *H. maritima* eller som den rätteligen bör kallas *H. tetraphylla* L. fil., Supplementum plantarum systematis vegetabilium, p. 81 (1781), (Hellenius namn är nämligen från år 1786), blifvit så godt som af alla orätt uppfattad, torde vara att söka däri, att man trott sig finna mellanformer mellan denna och *H. vulgaris.* Se t. ex. Hartmans Skandinaviens Flora, 11 uppl., p. 268. Hvad man ansett vara öfvergångsformer, är enligt min tanke ej att betraktas såsom sådana, utan som hafsstrandsformer af *H. vulgaris*, f. *litoralis*, som de kunna betecknas.

Följande har jag funnit utmärka ofvannämnda former.

Hippuris tetraphylla L. fil.

Stam vanl. 20—40 cm hög, internodier 20—30, de midtersta af bladens längd, de på stammens nedre hälft i regel m. el. m. starkt förlängda. Bladen 4, mindre ofta 5, mycket sällan 6 i krans, de mellersta 2 à 3 ganger längre än breda,

vanl. 10—12 mm långa och 3— vanl. 5 mm breda, trubbiga. Hela växten ej så starkt afsmalnande uppåt, med en mera jämnbred omkrets.

Hippuris vulgaris L.

Stam vanl. 20—50 cm hög, internodier 50—60, de midtersta hälften kortare än bladen, i regeln endast de nedersta m. el. m. förlängda. Bladen vanl. 9—11 i krans, flere gånger längre än breda, de midtersta 15—20 mm långa, 1—2 mm breda, m. el. m. starkt tillspetsade. Hela växten starkt afsmalnande i en lång spets, därigenom med smalt pyramidlik omkrets.

f. *litoralis* m. afviker från hufvudformen endast genom något bredare och kortare blad, 12—17 mm långa och 2—3 mm breda, vanl. 6—8 i krans.

För att full klarhet om dessa formers systematiska värde skall vinnas, vore odlingsförsök af nöden. Några dylika har jag dock ej varit i tillfälle att anställa. Om *H. tetraphylla* skall betraktas som art, underart eller geografisk ras är jag ej på det klara med, så mycket är dock säkert, att den ej kan upptagas såsom en med f. *fluviatilis* likvärd form, något som torde framgå af föregående framställning.

Af *H. tetraphylla* har jag sett exemplar från följande inom finska floraområdet belägna lokaler: *Al.*, Eckerö, Storby, leg. J. M. Tengström. *Ab.*, Töfsala, I. O. Bergroth; Pargas, Simonby, Ad. Nordenskiöld; Nystad, Vähä Birkholma, H. Hollmén. *N.*, Ingå, Svartbäck, grund hafsvik tillsammans med *H. vulgaris* f. *litoralis*, Vidar Brenner; Ingå, Stor Ramsjö, E. Hisinger; Kyrkslätt, Porkkala, A. Osw. Kihlman; Esbo, Lill-Bodö, H. L.; Helsingfors, W. Schohin (Herb. Floræ Rossicæ, n. 616); Helsinge, Nordsjö, I. Jansson och N. Reincke; Pärnå, Th. Sælan. *Om.*, Brahestad, Bredskär, in stagno, E. W. Blom. *Kp.*, holmen Stora Keliak, i en putt, I. O. Bergroth; Solovetsk, hafsstrand, I. O. Bergroth. *Ob.*, Uleåborg, W. Nylander; Limingo, in litore marino, M. Brenner. *Li*, Patsjoki, in litore marino ad mare Glaciale, E. Nylander & M. Gadd. *Lr.*, Tshavanga, in stagno litoreo, A. Osw. Kihl-

man. *Lmur.*, Krugloje, V. F. Brotherus. *Lp.*, Svjatoinos, R. Enwald & C. A. Knabe.

H. vulgaris L. är utbredd öfver hela området. Forma *litoralis* har jag sett från nedannämnda ställen: *Al.*, Finström, Bergö, in aqua subsalsa, Th. Sælan; Eckerö, Kyrksundet, H. L.; *N.*, Ekenäs, H. L.; Ingå, Svartbäck, V. Brenner; Helsingfors, Degerö, Jollas, Bastuvik, I. Fazer; Kyrkslätt, Strömsby, Heikovik, hafsstrand vid bäckmynning. *St.*, Raumo, Th. Simming. *Om.* Brahestad, in fossa aquosa, E. W. Blom. *Lim.*, Umba, G. Selin.

Herr Lindberg förevisade exemplar af

Poa irrigata Lindman.

Denna af lektor Lindman ur *Poa pratensis* utbrutna nya art, som skiljes från sistnämnda genom endast tvenne axgrenar i hvarje led, större småax och föga kortare skärmfjäll än blomfjäll, hade af studeranden Hans Buch anträffats på Åland.

Föredragaren, som ännu icke hunnit genomgå det finska materialet af *Poa pratensis*, utlofvade framdeles återkomma till den nya arten och dess förekomst i vårt land och uppmanade herrar exkurrenter att under nästa sommar hafva uppmärksamheten riktad på den nya arten.

Herr Lindberg gjorde vidare å professor J. P. Norrlins vägnar följande meddelande om

Hieracium Fenno-orbicans Norrl.

Den uti Melas Flora omnämnda *Hieracium orbicans* Almqu. bör rätteligen bära ofvanstående namn, emedan det genom undersökningar af Dahlstedt och Norrlin visat sig, att de finska exemplaren icke äro identiska med den svenska formen.

Über Agrypnetes crassicornis Mc Lach.

von

A. J. Silfvenius.

Am $^{3}/_{7}$ 1868 wurde von J. A. Palmén auf Degerö nahe bei Helsingfors ein ♂ einer Trichopteren-Art gefunden, das später von Mc Lachlan als Repräsentant einer neuen Gattung unter dem Namen *Agrypnetes crassicornis* beschrieben wurde (A monographic Revision and Synopsis of the Trichoptera of the European Fauna, Supplement, Part I, p. II—III, Pl. XXIV, 1876). Auf der Insel Ramsö in Esbo wurde am $^{29}/_{7}$ 1891 ein ♂ dieser Art von Fräulein Elin Elmgren angetroffen, und am $^{9}/_{7}$ 1901 von Prof. J. Sahlberg ein drittes nahe beim Dorfe Tvärminne auf einem mit Heleocharis und verschiedenen Gräsern bewachsenen Meeresufer (J. Sahlberg, Catalogus Trichopterorum Fenniae praecursorius, Acta Soc. Faun. Fenn. IX, N:o 3, p. 8, 1893. Meddel. Soc. Faun. Fenn. 28, p. 22—23, 1902). Das Weibchen war lange unbekannt, bis am $^{22}/_{6}$ 1901 ein Exemplar von Stud. M. Weurlander in den Esbo-Skären gefunden wurde (Meddel. Soc. Faun. Fenn. 28, p. 21—22, 1902). In den Sammlungen des entomologischen Museums der Universität Helsingfors wurden noch zwei ♀♀ von *A. crassicornis* entdeckt, die Mc Lachlan selbst, ungespannt wie sie waren, als *Agrypnia pagetana* Curt. bestimmt hatte, und die von Wasastjerna in Österbotten gefunden waren. Das Weibchen wurde von Weurlander (l. c.) beschrieben.

Diese neuen Fünde schienen darauf hin zu deuten, dass dieses Insekt, das als eine grosse Rarität angesehen war, an der finnischen Meeresküste nicht selten ist. In der Tat wurde auf der zoologischen Station Tvärminne diese Art am Meere im Sommer 1903 von Stud. M. Weurlander und mir massenhaft gefunden, und sie gehört im Juli zu den häufigsten Arten an den Ufern der Skäreninseln bei Tvärminne. — Beim Untersuchen der Sammlungen von Trichopterenlarven und -puppen der Universität Helsingfors habe ich *A. crassicornis* von mehre-

ren Stellen erkannt, die alle an den Ufern des Finnischen Meerbusens in Nyland liegen, und Weurlander hat sie im Sommer 1904 mehrmals auf Åland gefunden, wo sie von $^9/_7$ bis zum August herumflog. Es ist somit diese Art an der finnischen Meeresküste weit verbreitet. Sie ist bisher nur am Meeresufer gefunden worden. Beinahe alle bisher bekannten Exemplare sind in Finland angetroffen, doch wurde eine Larve von *A. crassicornis* von mir am $^6/_5$ 1905 am Ufer des Finnischen Meer-

Erklärung der Abbildungen.

a. Das 10. Segment und die Appendices praeanales des ♂, Dorsalansicht $^{32}/_1$.

b. Genitalfüsse und Penis, Ventralansicht $^{29}/_1$.

c. Penis, von der Seite gesehen $^{32}/_1$.

d. Das 9.—10. Abd.-segment des ♀, Dorsalansicht $^{15}/_1$.

e. Körperende des ♀, Ventralansicht $^{15}/_1$.

f. Subgenitalplatte des ♀, mit Kalilauge behandelt, Ventralansicht $^{32}/_1$.

busens in Katharinental bei Reval gefunden. Die leicht zu erkennenden Larven und Puppen, ihre Gehäuse und Fundorte habe ich früher (Acta Soc. Faun. Fenn. 27, N:o 2, p. 19—25, Fig. 5 a—n, 1904) eingehend beschrieben. Die Nahrung der Larven ist nicht, wie bei den meisten anderen Phryganeiden, animalisch, sondern besteht hauptsächlich aus Meeresalgen (Fucusstücken und anderen Phaeophyceen, Chlorophyceae-Fäden, Characeen, Diatomaceen), und nur sehr selten findet man im Darme Reste von Insektenlarven, Cladoceren u. s. w. Es verdient vielleicht in diesem Zusammenhang Beachtung, dass die linke Mandibel der Larve (l. c. p. 20, Fig. 5 c—d) anders gebildet ist, als bei den anderen Phryganeiden, da sie in einer doppelten Spitze endigt. Auch kann es erwähnt werden, dass Gregariniden, die häufig im Darme von Phryganeiden parasitieren, auch in Larven dieser Art angetroffen worden sind.

Die früheren Beschreibungen der Imago (Mc Lachlan, Weurlander) mögen hier in einigen Punkten ergänzt werden. Die ♂♂ sind 11—14 mm lang, gespannt 23—28 mm breit, ihre Antennen sind 11—14 mm und die Vorderflügel 11—12 mm lang. Da Mc Lachlan die Antennen des ♂ als »much shorter than the wings, extremely stout» (p. II) charakterisiert, waren sie in dem von ihm beschriebenen Exemplare abnorm kurz. Die ♀♀ sind 13—15 mm lang, gespannt 25—40 mm breit, die Antennen sind 10—13 mm und die Vorderflügel 12—18 mm lang.

Das ♂ ist meist dunkler als das ♀. Die Farbe der Dorsalseite des Körpers variiert beim ♀ von graubraun bis schwarzbraun und die der Ventralseite von blassgelb bis schwarzbraun. Beim ♀ trägt auch der Kopf und das Mesonotum graugelbe Haare. Die Antennen sind bräunlich bis schwärzlich, die Palpen gelblich bis schwärzlich, die Beine graugelb bis graubraun; auch beim ♀ kann das distale Ende der Tibien und der Tarsalglieder etwas dunkler sein.

Von den Gliedern der Antennen ist das 1. stärker als die folgenden, quadratisch oder etwas länger als breit, das 2. ist immer breiter als lang, das 3. zylindrisch oder seltener quadratisch, das 4. quadratisch oder breiter als lang. Die folgenden

Glieder sind relativ länger, jedoch besonders beim ♂ kurz, so dass beim ♂ noch das 8. Glied transversell und das 20. quadratisch sein kann. Die basalen Glieder sind in der Mitte meist mit einem dunklen Querring versehen.

Die Maxillarpalpen des ♀ scheinen auf dem ersten Blick viergliedrig zu sein, und bisweilen sieht man auch bei näherer Untersuchung keine Furche zwischen dem 4. und 5. Gliede. Meist kommt jedoch eine undeutliche Furche zwischen diesen Gliedern vor, obgleich sie auch dann ein Ganzes bilden. Bisweilen ist das 4. Glied am distalen Ende in einen kleinen Fortsatz verlängert, wie bei der ♀-Puppe (Silfvenius, l. c. p. 22, Fig. 5 i). Immer ist das 5. Glied kürzer als die anderen.

Die Nervatur der Flügel beim ♀ wie beim ♂ (Mc Lachlan, Pl. XXIV, *A. crassicornis*, Fig. 1), die Form ist beim ♀ meist relativ breiter. Die Dorne fehlen beinahe ganz auf den Vordertibien und Vordertarsen des ♂; die anderen Beine wie auch die Beine des ♀ sind auf den Tibien und den Tarsalgliedern mit einigen gelben Dornen versehen. Die Sporne der Vordertibien variieren bei verschiedenen Exemplaren; beim ♀ sind sie grösser als beim ♂. Bald sind die beiden Sporne gleich lang, bald ist der eine grösser, dunkler, der andere gelblich, dornartig. Die Glieder der Mitteltarsen sind beim ♂ und ♀ etwa gleich breit, breiter als die der anderen Tarsen. Beim ♀ sind noch die Glieder der Hintertarsen verbreitert, beim ♂ aber nicht. Das 1. Glied der Vordertarsen ist 0,8—0,95 mm lang, das 2. 0,35—0,5, das 3. 0,3—0,4, das 4. 0,3—0,35 und das 5. 0,55—0,65 mm lang. Auf dem Vorderrande der Mittel- und Hintertarsen steht eine Reihe von langen Haaren, die auf den Mitteltarsen länger sind; auf den Vordertarsen fehlen die Haare.

Die allgemeinen Charaktere der Genitalanhänge der Phryganeiden (Klapálek, Die Morphologie der Genitalsegmente und Anhänge bei Trichopteren, Bull. intern. de l'Acad. d. Sciences de Bohême VIII, p. 26—27, 1903) passen auch auf *A. crassicornis*. Der praesegmentale Rand des 9. Abd.-segments ist beim ♂ gerade; der postsegmentale Rand ist dorsal in einen medianen, kleinen, abgerundeten Fortsatz verlängert und mit langen Bor-

sten versehen, lateral ist er in der Mitte spitz vorgezogen, ventral aber seicht eingebuchtet. Dorsal ist das 9. Segment stark verkürzt. Die Dorsalplatte des 10. Segments (Fig. a) ist distal schmäler und am Hinterrande eingebuchtet; die Appendices praeanales sind deutlich, dunkelbraun und stehen in den proximalen, lateralen Ecken der Dorsalplatte des 10. Segments. Der Penis ist ventral am distalen Ende ausgehöhlt, dorsal aber nicht, er ist distal von einer Längsfurche zweigeteilt. In der Ventralansicht ist der Penis bei der Mitte ventral verdickt und wird gegen den geraden distalen Rand und oft auch gegen die Basis hin schmäler. Penis ohne Zähne. Über die Seitenansicht vergl. Fig. c.

Die Genitalfüsse (Fig. b) sind zweigliedrig, das erste Glied endigt in einer ventralen Spitze und trägt auf der lateralen Seite einen kurzen, mittleren Ast. Das zweite Glied liegt dorsal, es trägt am inneren Rande längere Haare und ist keulenförmig, nicht, wie nach Mc Lachlan (p. III, Fig. 8) »seen full in front — — obliquely truncate and slightly excised».

Die Genitalanhänge des ♀ (die vereinigte Dorsalplatte des 9.—10. Abd.-Segments (Fig. d) und die Subgenitalplatte (Fig. e, f)) bieten nichts von dem allgemeinen Typus der Phryganeiden abweichendes dar (Klapálek, l. c. p. 27).

Zu den von Mc Lachlan und Weurlander schon früher gegebenen Unterschieden zwischen *A. crassicornis* und *Agrypnia pagetana* Curt., die in allgemeinem Habitus einander sehr ähnlich sind, mag folgendes hinzugefügt werden. An den Antennen von *A. pagetana* fehlt der dunkle Querring der Basalglieder, die Glieder der Antennen sind bei dieser Art relativ länger (nur das 2. Glied ist breiter als lang, und das 4. ist schon zylindrisch). Die Maxillarpalpen des ♀ sind bei *A. pagetana* deutlich fünfgliedrig, der Vorder- und Aussenrand der Vorderflügel vereinigen sich in einem spitzen Winkel, und der Aussenrand ist schräg abgestutzt. Besonders beim ♀ von *A. crassicornis* ist dieser Winkel stumpfer, mehr abgerundet, und der Aussenrand ist mehr gerade abgestutzt. Die Flügel sind beim ♂ und ♀ von *A. crassicornis* relativ schmäler als bei *A. pagetana*. Die

Mittel- und Hintertarsen sind bei dieser Art nicht verbreitert und nicht mit langen Haaren versehen. Auch bei den ♀ der beiden Arten sind die Genitalanhänge genügend von einander unterschieden (vergl. Fig. d—f mit Mc Lachlan, Pl. IV, *A. pagetana* Fig. 3—4 und Klapálek, Taf. IV, Fig. 15).

Die ersten Imagines von *A. crassicornis* wurden bei Tvärminne im Sommer 1903 am $^{18}/_{6}$ und im Sommer 1904 am $^{30}/_{6}$ gefunden, und es dauerte die Flugzeit in jenem Jahre bis zum $^{25}/_{7}$, in diesem bis zum $^{9}/_{8}$. (Im Sommer 1904 wurden noch am $^{5}/_{7}$ erwachsene Larven, die überwintert hatten, gefunden). Da die Imagines, wie gesagt, sehr häufig sind, kann man sich darüber wundern, dass sie früher nicht öfter angetroffen wurden. Dies beruht jedoch auf der verborgenen Lebensart des erwachsenen Insekts. Niemals habe ich die Imagines dieser Art fliegen gesehen, sie ruhen am Tage auf den Stengeln von Phragmites, Elymus, Phalaris arundinacea u. s. w., auf Felsenabhängen, ganz nahe der Oberfläche des Meeres aus und, wenn sie erschreckt werden, versuchen sie, wie gesagt, niemals sich durch Fliegen zu retten, sondern laufen sehr schnell auf der Oberfläche des Meeres zu einem anderen Schlupfwinkel [1]). Darum ist es schwer diese Art mit dem Ketscher zwischen den Gewächsen zu erbeuten, dagegen findet man sie leicht, wenn man mit einem Boote ganz nahe an den Uferfelsen fährt und die Felsen ein wenig oberhalb der Oberfläche untersucht. Wirft man dann Wasser an die Felsböschung, so laufen die Imagines dieser Art heraus, machen einen kurzen Ausflug auf das Meer und wenden zurück, wobei man sie fangen kann [2]).

---

[1]) Die nahe verwandte *Agrypnia pagetana* Curt. beträgt sich erschreckt ganz anders. Sie fliegt eine kurze Strecke, macht Halt am unteren Teile irgend eines Wassergewächses und wandert schnell aufwärts bis zu der Spitze des Gewächses.

[2]) Auf diese Weise ruhen an den Felsen auch *Agrypnia picta* Kol., *Cyrnus flavidus* Mc Lach. und *Agraylea multipunctata* Curt. *C. flavidus* beträgt sich, wenn man Wasser auf ihn wirft, ganz so wie *A. crassicornis*; auch er macht einen kurzen Ausflug auf der Oberfläche des Meeres, wendet bald zurück und scheint ungern zu fliegen.

Beim Ablegen der Eier begeben sich die Weibchen unter die Oberfläche des Wassers. Ich habe auch gesehen, wie das Weibchen längs einem Phragmitesstengel sich mit einer Luftblase unter den Flügeln ins Wasser begab. Die breiten Mittel- und Hintertarsen, die dazu noch mit steifen Haaren am Vorderrande versehen sind, dienen als Ruder beim Schwimmen. Die Laichmassen sind immer im Wasser, an Steinen, Phragmitesstengeln, Zweigen und am Boden liegenden Hölzern befestigt.

Die Laichmassen sind 23—31 mm lang, 17—20 mm breit, kranzförmig; der Gallertstrang ist 5—8 mm breit. Die Farbe der Gallerte ist schwach grünlich oder bräunlich, nicht ganz durchsichtig. Die Eier liegen in Querringen; sie sind breit elliptisch, die Schale ist ziemlich farblos und der Dotter grün. Die beiden Enden der Eier sind bald gleich, bald ist das eine etwas dicker. Die Eier sind 0,74—0,76 mm lang, 0,62—0,64 mm breit. Nach Verlauf von 10—22 Tagen verlassen die Larven die Eier (im Jahre 1903 wurden die ersten jungen Larven am $^4/_7$ gefunden) und sind Ende August erwachsen, es überwintert diese Art somit im Larvenstadium.

Zum Schluss zähle ich die Fundorte auf, wo *Agrypnetes crassicornis* bisher angetroffen wurde: *Nylandia:* Helsingfors, Degerö, Svartholmen, Drumsö; Esbo, Löfö, Grötholmen, zwischen Ryss- och Birisholmen, Ramsö; Kyrkslätt, Porkkala (Utterböte); Tvärminne, Krogarviken, Gloviken, Söderviken, Ekskärsviken, Halsholmen, Brändskär, Långskär, beim Dorf Tvärminne. *Alandia:* Finnström, Godby; Korsnäs fjärd, Färjsundet; Saltvik, Saltviken. *Ostrobothnia* (Wasastjerna). *Estonia:* Reval, Katharinental.

Förändringar i Helsingfors stads flora.

Af

M. Brenner.

I följd af de stora förändringar Helsingfors stads område under tidernas lopp och isynnerhet under de sista årtiondena undergått, har själffallet ortens flora lidit stort intrång och till

sin sammansättning helt och hållet ombildats, där den ej rent af utrotats.

Anledning synes därför förefinnas, att i korthet söka sammanfatta de inträffade förändringarna, om ock en önskvärd fullständighet, hvad de enskilda växtformerna beträffar, numera af lätt förstådda skäl ej torde kunna ernås. Att dessa förändringar hufvudsakligen bestå i ett försvinnande af den ursprungliga vegetationen och de former, som utgjort dess beståndsdelar, ligger i sakens natur, om ock ett antal former i följd af kulturens inflytande kunnat tillkomma och till och med genom sin talrikhet förändra vegetationens utseende.

Det område, som af det nuvarande Helsingfors, förstäderna omedräknade, upptages, eller den i Finska viken utskjutande halfön Helsingnäs med dess fordom åt nordost och öster sig sträckande mindre halfö Estnäs med Estnässkatan, har såväl till sin yttre omkrets som till sin yta undergått så genomgripande förändringar, att föga af dess ursprungliga natur mera återstår. Efter att endast med ett smalt näs, där den nuvarande Kapell-esplanaden, tidigare kallad Kalfhagen, befinner sig, hafva sammanhängt med Helsingnäs, har numera Estnäs i följd af den från Tölöviken mot sydost inträngande grunda och gyttjiga Glovikens uppgrundning och igenfyllande ända till Hagasund och Kajsaniemi udde därmed fullständigt sammanvuxit, hvarjämte samma forna halfö genom utfyllningar i söder, till en början genom afstjälpning af stadens sopor och annat affall, fått sin mot Stadsviken eller nuvarande Södra hamnen stötande låga och sumpiga strand ersatt af det nuvarande Salutorget med dess ända ut till djupt vatten utbyggda granit-strandmurar.

Denna Estnäs-halfö, till hvars söder om Estnäsgatan och Estnäsbacken, tidigare Bessnäs- och Bestnäsbacken, belägna del staden enligt år 1639 fattadt beslut från sin forna plats vid Helsinge-forsen öfverflyttades, utgjordes till sin största del af högst oländig mark, höga branta berg och sanka kärr. Odlad mark fanns i halföns nordvästra del Stadshagen, d. v. s. det nuvarande Kajsaniemi med Botaniska trädgården, samt söder därom uti emellan nuvarande Järnvägstorget och Fabiansgatan

befintliga åkrar. Den nordöstra delen, sedermera kallad Kronohagen, var bevuxen med »väldiga furor», den bergiga östra halfön, Estnässkatan, åter, numera orätt kallad Skatudden, [1] och på finska ännu oegentligare Katajanokka, var bevuxen med »hög präktig skog», som för fartygen i stadens hamn, nuvarande Norra hamnen, lämnade »ett utmärkt skydd vid storm och oväder». Först långt efter Estnäs-halföns bebyggande började stadens fiskarebefolkning bosätta sig här på Skatan, hvarefter denna fick namnet Fiskarebacken. Uppgiften att Helsingfors stad från sin ursprungliga plats vid Helsinge-forsen eller Vanda-ås mynning skulle hafva flyttats till Estnäs-skatan, är sålunda ej riktig.

Den egentliga Helsingnäs-halfön var tillsvidare obebyggd. Dess till den dåvarande staden närmast belägna del, väster om Glo- och Stadsvikarne, utgjordes af bergig mark med små »gran- och tallbuskar», längre åt väster mot Sandviken vidtog sandmo med furuskog och i söder åter »med enbuskar, tall och al» glest bevuxna stenrösen och högre berg, såsom Johanne-, Jungfru- och Kasabergen, hvilka antingen såsom de förra i sydväst och söder småningom sänkte sig mot hafvet, Röd- och Tärnbergen, eller, i sydöstra delen delvis brant stupade däri. Äfven här låg emellan bergen kärrmark, såsom den nuvarande Brunnsparken, Röddäld och Fabriksparken, äfvensom små träsk, numera mer eller mindre fullständigt uttorkade och igenfyllda.

Såsom af stadens nuvarande topografi framgår, qvarstå ännu en del af de ursprungliga bergen, antingen kala och sterila eller öfvertäckta med jord och trädgårds- eller parkanläggningar, eller under form af bebyggda och stenlagda backar, en stor del däremot äro bortsprängda, kärren och dalarne åter äro uttorkade och påfyllda samt antingen bebyggda eller förvandlade till torg, gator eller parker.

Hvad vegetationen beträffar, måste den väl antagas hafva

---

[1] Namnet, en förkortning af Skăta-udden, d. v. s. udden af en i hafvet utskjutande skogbevuxen bergig udde eller liten halfö (skăta), bör uttalas Skătúdden, ej Skātudden, en af skator bebodd udde.

varit af samma beskaffenhet som i den närmast angränsande bergstrakten.

Sålunda bekläddes marken i den hufvudsakligen af tall med inblandning af björk, rönn, asp, sälg, hägg och gran samt en-, vide- och *Ribes alpina*-buskar bestående glesa skogen af ett med *Hypna*, *Dicrana* och *Polytricha* samt *Cladinae*, *Cladoniae*, *Cetrariae*, *Peltigerae*, *Peltidea* och *Nephroma*, äfvensom *Aira flexuosa*, *Agrostis vulgaris*, *Dactylis*, *Calamagrostis epigeios*, *lanceolata* och *phragmitoides*, *Anthoxanthum*, *Melica* och *Luzula pilosa* blandadt ristäcke af ljung, lingon-, blåbärs- eller kråkris, hvarur hallonbuskar, *Pteris*, *Polystichum spinulosum* och *filis mas*, *Solidago*, *Epilobium angustifolium*, *Melampyrum pratense* och *silvaticum*, *Pyrolae*, *Trientalis*, *Potentilla erecta*, *Majanthemum* och på sluttningarne *Poa nemoralis*, *Carex digitata* och *pilulifera*, *Fragaria vesca*, *Rubus saxatilis* och *arcticus*, *Anemone nemorosa* och *hepatica*, *Viola Riviniana* och *canina* var. *montana*, *Oxalis acetosella*, *Orobus vernus*, *Vicia cracca* och *sepium*, *Stellaria graminea*, *Hieracium pilosella*-former, *H. vulgatum*, *praetenerum*, *cincinnulatum*, *caesium*, *umbellatum* etc., *Equisetum arvense*, *pratense* och *silvaticum*, *Lycopodium*-arter med flere framstucko.

I de vattensjuka sänkningarna förhärskade *Sphagna* och *Hypna* med *Eriophora* och *Carices* samt *Ledum*, *Vaccinium uliginosum*, *Andromeda polifolia*, *Comarum*, *Menyanthes*, *Calla*, *Caltha*, *Rubus chamaemorus*, *Empetrum*, *Oxycoccus*, *Drosera* samt *Salix*-buskar, de kala bergen åter erbjödo en moss- och lafvegetation af hufvudsakligen *Grimmiae*, *Racomitria*, *Dicrana*, *Polytricha*, *Hypna*, *Leskeae*, *Anomodon*, *Pterigynandrum*, *Ptilidium*, *Hedvigia*, *Tortula ruralis*, *Ceratodon*, *Brya* och *Andreaea* samt *Lecideae*, *Lecanorae*, *Urceolaria*, *Leproloma*, *Parmeliae*, *Physciae*, *Platysma glaucum* och *Fahlunense*, *Stereocaulon paschale* och *denudatum*, *Cladinae* och *Cladoniae*, *Alectoria chalybeiformis*, *Gyrophorae*, *Sphaerophoron coralloides* och *fragile* m. m., jämte *Polypodium vulgare*, *Cystopteris fragilis*, *Woodsia ilvensis*, *Asplenium septentrionale* och *trichomanes*, *Polystichum spinulosum*, *Sedum acre* och *telephium*, *Rumex acetosella*, *Festuca*

ovina och *rubra*, *Agrostis canina* och *vulgaris*, *Aira flexuosa*, *Campanula rotundifolia*, *Epilobium montanum*, *Senecio silvaticus*, *Antennaria*, *Viola tricolor*, *Spergula vernalis*, *Stellaria graminea*, *Arabis thaliana* och *suecica*, *Veronica officinalis*, *Potentilla argentea*, *Convallaria polygonatum*, *Erigeron acris*, *Solidago*, *Hieracium pilosella*, *furvicolor*, *saxifragum*, *oribates*, *rufescens*, *linifolium*, *umbellatum* etc.

På Sandvikstraktens, Kampens och Kronohagens furumoar förekommo bland ljung, lingon- och blåbärsris, *Lycopodia*, *Hypna*, *Dicrana*, *Polytricha*, *Cladoniae*, *Cladinae* etc. våra vanliga skogsväxter, såsom *Antennaria*, *Trientalis*, *Majanthemum*, *Luzula pilosa*, *Potentilla erecta*, *Pyrolae*, *Linnaea*, *Melampyra*, *Aira flexuosa*, *Festuca ovina*, *Agrostis vulgaris*, *Calamagrostis epigeios*, *Pteris*, *Solidago*, *Hieracium umbellatum* och *radiosum*, *Epilobium angustifolium*, äfvensom sannolikt *Carex globularis*, *Listera cordata*, *Stellaria Friesiana* och den ännu på vår tid i stadens omgifningar tidtals anträffade *Monotropa*.

De inre vikarnes af vass- och säfbankar bekransade stränder voro, liksom äfven de yttre steniga eller sandstränderna, bevuxna med tätare eller glesare klibbal-dungar med bland annat *Melandrium silvestre*, *Corydalis solida*, *Paris*, *Oxalis*, *Anemone nemorosa*, *Stellaria holostea* och *nemorum*, *Ranunculus auricomus*, *acris* och *repens*, *Viola Riviniana* och *palustris*, *Aira caespitosa*, *Calamagrostis lanceolata*, *Agrostis vulgaris* etc. samt hufvudsakligen utanför alarne *Caltha*, *Potentilla anserina*, *Ranunculus flammula*, *Scutellaria galericulata*, *Myosotis palustris* och *caespitosa*, *Galium palustre*, *Hierochloa borealis*, *Agrostis alba*, *Calamagrostis neglecta*, *Carex*-, *Scirpus*- och *Juncus*-arter, på de yttre stränderna mot hafvet åter frodades *Myrica gale*, *Cornus suecica*, *Potentilla anserina*, *Erythræa littoralis*, *Aster tripolium*, *Veronica longifolia*, *Lysimachia vulgaris*, *Lythrum*, *Valeriana officinalis*, *Sonchus arvensis* var. *littoralis*, *Silene inflata* var. *littoralis*, *Hieracium umbellatum*, *Angelica littoralis*, *Rumex crispus*, *Scutellaria*, *Lotus*, *Cakile*, *Halianthus*, *Glaux*, *Sagina nodosa*, *Plantago maritima*, *Atriplex hastata*, *patula* och *littoralis*, *Allium schoenoprasum*, *Digraphis*, *Elymus*, *Calamagrostis neglecta*, *Fes-*

tuca arundinacea och *rubra*, *Agrostis alba*, *Atropis distans* med var. *pulvinata*, *Juncus Gerardi*, *Triglochin maritimum*, *Carex vulgaris*, *Oederi*, *canescens*, *norvegica*, *glareosa* etc., *Scirpus uniglumis*, *pauciflorus*, *acicularis*, *glaucus* och *rufus*, *Equisetum arvense* var. *decumbens* och på grundt, tidtals fullständigt utfallande vatten *Scirpus parvulus* med *Potamogeton filiformis*, *Zannichelliae*, *Ruppiae*, *Nitella*- och *Chara*-arter, samt på de kala strandklipporna *Gyrophora erosa*, *Physcia parietina* med var. *aureola*, *Ph. ciliaris* var. *saxicola*, *Ph. caesia* och *aquila*, *Placodium murorum*, *Squamaria cartilaginea* och *saxicola*, *Lecidea atroalba*, *Endocarpon miniatum* med. var. *complicatum*, *Verrucaria maura* och *clopima* etc.

Hvad slutligen de större sötvattensamlingarna eller de så kallade träsken beträffar, utgjordes deras vegetation sannolikt af *Batrachium*-, *Potamogeton*-, *Myriophyllum*-, *Sparganium*-, *Sagittaria*-, *Callitriche*- och *Lemna*-former, jämte *Equisetum limosum*, *Hippuris*, *Glyceria fluitans*, *Catabrosa aquatica*, *Juncus*-, *Carex*-, *Scirpus*- och *Eriophorum*-arter, *Iris*, *Cicuta*, *Menyanthes*, *Alisma*, *Comarum*, *Triglochin palustre*, *Bidens*, *Calla*, *Caltha*, *Pedicularis*, *Peucedanum*, *Nasturtium palustre*, *Lycopus*, *Mentha arvensis*, *Lysimachia*, *Epilobium palustre*, *Myosotis palustris* och *caespitosa*, *Viola palustris*, *Galium palustre* och *uliginosum*, *Alopecurus geniculatus*, *Ranunculus sceleratus*, *flammula*, *repens*, *auricomus* och *acris* med flere längs stränderna och i deras närhet.

Tidigast af alla torde dessa sistnämnda växtsamhällen hafva utrotats, i det vattensamlingarne utdikades och den härigenom i dagen komna mullrika bottnen besåddes eller planterades med kulturväxter för människans behof. Härigenom och genom den begynnande bosättningen infördes den här af så kallade ogräsväxter, dels tillfälliga och växlande, dels fast bosatta och nästan outrotliga, som under de följande århundrandena ända intill våra dagar icke allenast tagit den odlade jorden i besittning, utan äfven spridt sig öfverallt, där de möjligtvis kunnat få fotfäste.

I den mån området bebyggdes och odlades, utrotades na-

turligtvis dessutom den ursprungliga skogs-, berg- och kärrvegetationen samt ersattes delvis af de odlade växterna jämte dem åtföljande ruderat- och ogräsväxter, äfvensom ängs- och lundväxter i de åt sig själfva lämnade trädgårdarna och parkanläggningarna, ända därhän, att af den ursprungliga floran numera endast obetydliga rester återstå på de få obebyggda och oplanerade bergen i halföns nordligaste och sydligaste delar samt någon obetydlig strandremsa.

Kronohagens [1] och Sandvikstraktens resliga furor samt Estnässkatans höga präktiga skog hafva spårlöst försvunnit, och af Helsingnäs-halföns glesa småväxta skog se vi numera endast i stadens utkanter och parker några få tallar, granar, rönnar, häggar, aspar och sälgar, samt någon enstaka hassel- och nyponbuske, förutom talrikare qvarstående björk och ställvis klibbal. Gråalen, som nu i stadens närmaste grannskap ända till Edes- och Tölövikarne samt på de närmaste holmarne allmänt anträffas, förekommer ej som vild inom stadens bebyggda område, och äfven dess hybrid med klibbalen, *Alnus pubescens*, hvaraf ännu för några år sedan ett träd fanns invid Svandammen i Kajsaniemi, är numera här utrotad.

Hvad i öfrigt den den ursprungliga vegetationen efterträdande vegetationen beträffar, kunna vi om denna, jämte kvarlefvorna af den ursprungliga, bilda oss en föreställning genom W. Nylanders år 1852 publicerade *Flora Helsingforsiensis*, där likväl icke allenast Helsingfors stads flora, utan äfven omgifningarnas ända till Wihtis och Borgå behandlas, samt endast ett mindre antal växter särskildt för vår stad angifves.

Vid denna tid var, med undantag af Broberget i nordost samt enskilda mindre bergspartier och dyfyllda sänkningar, där Patologiska Institutet, Statsarkivet, Finlands Bank, Finska Litteratursällskapets hus, Riddarhuset och Universitetets labora-

---

[1] Sedan Estnäs-halföns gamla furuskog nordost om staden nedhuggits, användes platsen en tid som beteshage för kronans hästar, hvaraf namnet Kronohagen uppstod, ett namn, som numera användes för hela trakten nordost om Senatstorget, det forna Kärret samt Estnäsbacken äfven däri inbegripna.

toriibyggnad nu stå, äfvensom Botaniska trädgården, Kajsaniemi och andra ännu obebyggda delar, hela Estnäs-halfön bebyggd; Gloviken hade, tack vare dess användning som afstjälpningsplats för allslags affall och förbrukadt gods, dragit sig tillbaka till det nuvarande Järnvägstorget, som då var en vass- och säfbevuxen sumpmark, med tillräckligt vatten likväl för att på höstvintern kunna tjäna som skridskobana, medan kvarteren närmast i söder och sydväst t. o. m. Studenthustomten utgjordes af bottenlösa dypölar eller plantager, och det fria vattnet gick upp till det nuvarande lokomotivstallet; på Helsingnäs hade väl de tidigare här anlagda åkrarna och grönsaksodlingarna samt trädgårdarna fått gifva vika för de nybyggda stadsdelarna Kampen och Nystaden, dock voro ännu större delarne af Kampen, Gräsviks- och Sandvikstrakten-, Johanne-, Tärn-, Jungfru- och Ulrikasborgsbergen, äfvensom västra delen af Ulrikasborgs brunnspark oplanerade och obebyggda samt delvis med martallar, björk- och videbuskar bevuxna, medan den nuvarande Rödbergsstadsdelen, liksom den västra, mot Södra hamnen liggande delen af Estnässkatan och den därifrån i sydväst genom ett smalt sund skilda Lökholmen, numera förenade under namnet Skatudden [1], voro bebyggda med låga kojor, på hvilkas med en riklig moss- och gräsvegetation klädda torftak bland annat *Allium schoenoprasum*, *Sedum acre* och *telephium*, *Silene viscosa* och *Echinospermum lappula* bidrogo till prydnaden. På Ulrikasborgsberget, så benämndt efter ett härstädes i slutet af 1740-talet befintligt försvarsverk Ulrikasborg, anträffades ännu spår af detta fäste i form af branta, i berget huggna klippväggar och fördjupningar samt murbruksgrus, hysande några sällsynta kalkmossor och lafvar, allt detta nu af hitsläpad jord öfvertäckt, utjämnadt och utplånadt. Den under åren 1834—1838 i ett al- och videkärr samt på »ödsliga bergsträckor med ljung, starrgräs, enris och vattenpussar mellan klipporna» anlagda Ulrikasborgs brunnspark befann sig ännu i sin barndom, med naturlig

[1] Sedan 1840-talet genom en i berget sprängd kanal skild från den öfriga staden.

lund- och i nordvästra hörnet kärrvegetation, Röddäld och Gardesträdgården, den sednare på 1820- och 1830-talen en lummig privat trädgård, där enligt nu gällande stadsplan den s. k. Fabriksparken med angränsande gator projekterats, samt området emellan Eriks-, Kyrkogårds- och Lappviksgatorna upptogos af kål- och andra grönsaks-plantager, och Alkärr vid Lappviken gjorde då ännu skäl för namnet.

Större vattensamlingar funnos på flere ställen, dels konstgjorda, såsom båda dammarne i Kajsaniemi, stora och lilla dammen i Brunnsparken, dammarne i Röddäld och Sinebrychoffs trädgård vid Sandviken, dels naturliga, såsom stora och lilla träsket emellan Tärn-, Jungfru- och Johanne-bergen, det förra sträckande sig från hörnet af Bergmansgatan och Jungfrustigen, båda då ännu oplanerade, i sydvästlig riktning nästan ända till hafvet, det sednare beläget emellan de nuvarande Jägare- och Bergmansgatorna, samt Rödbergsträsket, det enda som ännu delvis, jämte Svandammen i Kajsaniemi och de två mindre Sinebrychoffska dammarne, finnes kvar. Dessutom funnos öfverallt större eller mindre, delvis rätt djupa pölar och mosskärr, om sommaren hvita af ängsull, och midt i staden delade ett djupt öppet dike Glogatan emellan Regerings- och Alexandersgatorna i två smala delar.

Naturliga stränder funnos då ännu rundt omkring hela Helsingnäs, med undantag af i Södra hamnen från Ulrikasborgs skeppsvarf till Skatuddskanalen, vidare omkring hela Skatudden, med undantag af några magasins-träbroar vid Södra hamnen, samt längs Estnäs-halföns nordöstra och norra strand från Elisabetstorget vid Norra hamnen ända in i Tölö-viken.

Särskildt för staden uppgifver Nylander da i ofvan nämnda *Flora Helsingforsiensis:* såsom här och der förekommande *Nepeta cataria*, *Melilotus alba*, *Chenopodium rubrum* och *glaucum*, såsom sällsyntare *Solanum nigrum*, *Hyoscyamus niger*, *Chenopodium urbicum* och *Hieracium collinum* (= *H. pratense*), såsom rara *Lamium amplexicaule*, *Camelina sativa*, *Malva borealis*, *Geranium bohemicum*, *Erodium cicutarium*, *Agrostemma githago*, *Galium trifidum* och *Corylus*, såsom all-

männa *Lamium album, Stachys palustris, Lepigonum rubrum* och *Juncus bufonius* samt utan vidare uppgift *Erysimum hieraciifolium, Sisymbrium alliaria, Hieracium rigidum* och *Carex sparsiflora*, äfvensom enligt F. Nylander *Polygala comosa, Blysmus compressus* och *Carex montana*, hvilka tre sistnämnda dock med säkerhet icke tillhört traktens flora. Dessutom uppgifves för Kajsaniemi *Stellaria nemorum, Cuscuta europaea, Festuca gigantea* och *Holcus lanatus*, vid Tölö-viken *Nasturtium armoracia*, i Botaniska trädgården *Campanula cervicaria, Ficaria, Anemone ranunculoides, Fragaria elatior, Rumex hippolapathum* och *Gagea lutea*, i Gloet *Carex norvegica*, på Kampen *Salix repens*, i ryska kyrkogården vid Gräsviken *Artemisia campestris* och *Rosa canina* (= *R. glauca*), vid gamla kyrkan *Tragopogon pratense*, på Rödbergen *Galium trifidum* och *Cakile maritima* samt vid Rödbergen *Ruppia rostellata, Chara crinita, aspera* var. *glabrata* och *nidifica*, vid badhuset *Cirsium heterophyllum, Cakile, Cotoneaster vulgaris* och *Bromus mollis*, på Kalliolinna vid Blekholmssundet *Trifolium agrarium*, på Ulrikasborgsberget vid astronomiska observatorium *Utricularia intermedia, Nitella gracilis* och *Trifolium arvense*, på Skatudden *Echinospermum lappula* och *Silene viscosa*, förutom några på odlade ställen förekommande förvildade växter, såsom *Mentha gentilis* f. *Agardhiana, Lepidium sativum, Hesperis matronalis, Populus balsamifera* och *nigra, Salix viminalis, Atriplex hortensis* och *nitens* (med f. *sanguinea* vid badhuset) etc. Härtill bör tilläggas *Najas marina*, hvilken, ehuru i arbetet ej omnämnd, dock af Nylander vid Helsingfors tillvaratagits.

Äfven några mossor och lafvar uppräknas i samma arbete, såsom *Hypnum dimorphum* och *Sphaerophoron fragile* på klipporna vid Tölö-viken, *Trichostomum tortile* [1], *Pottia truncata* och *Scapania nemorosa* vid Tölö-viken, *Parmelia lanata* på de nordliga klipporna i staden, *Lecidea sabuletorum* var. *euphorea* i Kajsaniemi, *Pycnothelia papillaria* på Kampen, *Baeomyces icmadophilus* i *Sphagnum*-kärr vid Sandviken, *Jungermannia*

[1] Enligt V. F. Brotherus sannolikt var. *pusillum*.

plicata och *Verrucaria clopima* på Rödbergen, *Orthotrichum Hutchinsiae*, *Physcia aquila* och *Endocarpon miniatum* var. *complicatum* på klipporna vid badhuset, *Buxbaumia aphylla* och *Stereocaulon condensatum* vid Kalliolinna, *Bryum argenteum*, *Orthotrichum anomalum*, *Encalypta exstinctoria*, *Racomitrium lanuginosum*, *Tortula convoluta* och *unguiculata*, *Trichostomum tortile*[1] *Fossombronia pusilla*, *Preissia commutata*, *Platysma nivale*, *Peltigera limbata*, *Pannaria nigra*, *Lecidea sabuletorum* f. *campestris*, *Verrucaria tephroides* samt *Collema furvum*, *crispum* och *pulposum* på Ulrikasborgsberget vid astronomiska observatorium, *Squamaria cartilaginea* på Skatudden, samt *Hypnum incurvatum* och *pseudoplumosum*, *Leskea subtilis*, *Orthotrichum fallax*, *Racomitrium fasciculare*, *Dicranum heteromallum*, *Platysma pinastri* och *Endocarpon miniatum* utan närmare angifven lokal.

Dessutom hade af Nylander här insamlats ett antal mossor, som dels icke alls, dels, såsom i trakten öfverhufvud förekommande, icke särskildt för staden angifvits, såsom *Racomitrium heterostichum* från Lappviken, *Bryum capillare*, *Tortula fallax* och *Cephalozia Starkei* från Ulrikasborgsberget samt *Orthotrichum pallens*, *Grimmia Mühlenbeckii*, *Racomitrium canescens* och *lanuginosum*, *Dicranum congestum*, *Aulacomnium palustre*, *Sphagnum rigidum* och *acutifolium*, *Scapania irrigua*, *Jungermannia attenuata*, *longidens* och *minuta* från Helsingfors i allmänhet. Äfven några i *Flora Helsingforsiensis* icke omnämnda lafvar hafva af Nylander till universitetets samlingar härifrån inlämnats, men förbigås här såsom öfverhufvudtaget mindre allmänt kända.

Förutom dessa nu här för staden särskildt anmärkta, till största delen med odlingen och människans bosättning följande och öfverhufvudtaget sällsyntare växter, ingingo naturligtvis i sammansättningen af stadens flora, där en sådan alls kunde i fråga komma, flertalet af de för området i allmänhet uppräknade allmännare, för odlade byggder karaktäristiska, jämte

---

[1] Enligt S. O. Lindbergs bestämning äfven var. *pusillum*.

kvarlefvor från äldre tider, till ett antal af vidpass 330 kärlväxter, hvaraf en tredjedel nykomlingar, hvilkas återuppräknande här ej torde erfordras.

Däremot måste ur förteckningen uteslutas sådana växter, som på grund af de för dem erforderliga lokalernas förstörande från ortens flora försvunnit. Sådana äro i främsta rummet skogarnas innebyggare, såsom *Linnaea borealis*, *Pyrolae*, *Listera cordata*, *Carex globularis*, *Aspidium*- och *Lycopodium*-arterna, *Ledum palustre* samt delvis *Calluna*, jämte alla skogsmossor och lafvar samt af bergmossor och lafvar åtminstone till största delen sådana i större fläckar eller mattor löst anhopade, såsom *Racomitria*, *Hedvigia*, *Sphaerophoron*, *Stereocaulon*, *Cetrariae*, *Cladoniae* och *Cladinae*, hvilka redan i följd af den talrikare vordna befolkningens direkta averkan gingo sin undergång till mötes. Vidare större delen af sötvattnens, de sanka markernas och strändernas bebyggare, i den mån dylika lokaler genom uttorkning och påfyllning inskränktes, utan att de vanligaste bland dessa dock tillsvidare ännu fullständigt utrotats.

Bland växter, som redan vid tiden för utgifvandet af *Flora Helsingforsiensis* säkerligen här funnos, ehuru de då ej observerats, kunna nämnas de sedermera iakttagna, men numera åtminstone delvis utrotade *Andreaea crassinervis*, *Trichostomum flexicaule*, *Racomitrium sudeticum* och *Hypnum arcuatum* på Broberget, *Phascum acaulon*, *Pottia intermedia* och *truncatula*, *Tortula unguiculata*, *Fissidens viridulus*, *Mnium medium* och *silvaticum*, *Bryum pendulum* och *bimum* var. *cuspidatum*, *Dicranella rufescens*, *Orthotrichum fastigiatum* och *pallens*, *Hypnum varium* var. *oligorrhizum*, *radicale*, *curvipes*, *purum*, *distans*, *piliferum*, *campestre*, *rutabulum* och *Mildei* i Botaniska trädgården, *Orthotrichum elegans*, *fastigiatum* och *Rogeri* samt *Cephalozia elachista* i Kajsaniemi, *Hypnum campestre* och *Lophocolea heterophylla* vid Lappviken, *Bryum Mühlenbeckii* på Tärnbergen, *Trichostomum rubellum*, *Fissidens viridulus*, *Hypnum Starkei*, *campestre*, *pallescens* och *silvaticum* i Ulrikasborgs brunnspark, *Tortula rigidula* och *reflexa*, *Trichostomum flexicaule*, *Hypnum turgidum* och den ännu i dag på nordöstra, för åverkan sko-

nade branten förekommande *H. filicinum* på Ulrikasborgsberget, *Polytrichum nanum*, *Leucobryum glaucum*, den nybeskrifna *Brachythecium terrestre*, *Jungermannia inflata* var. *heterostipa*, *incisa* och *bicrenata*, *Lophocolea incisa*, *Mastigobryum trilobum*, *Scalia Hookeri*, *Physcia pterygoides*, *parvula* och *ulophylla*, *Ramalina minuscula*, *Cladonia crispata* var. *cetrariaeformis*, *cariosa* var. *pruniformis* och *coralloidea*, *Lecanora tegularis*, *Taraxacum laevigatum*, *Juncus alpinus* isynnerhet på hafsstränder, *Linum catharticum* på Kampen, *Potamogeton pusillus* på Kampen och i Botaniska trädgården, *Sparganium glomeratum* i Alkärr, *Zostera marina* i Gräsviken, *Carex canescens* × *norvegica*, *Festuca rubra* var. *fallax* och *Calamagrostis phragmitoides* med var. *pulchella* i Brunnsparken, *Alopecurus ventricosus*, *Festuca arundinacea* och *Hierochloa australis* vid Tölö-viken, *Lolium perenne* flerstädes, förutom åtskilliga då ännu ej särskilda *Rumex*- och *Salix*-hybrider samt *Chenopodium*-, *Alchemilla*-, *Erophila*-, *Viola*-, *Euphrasia*-, *Taraxacum*- och *Hieracium*-former, äfvensom den redan år 1849 inkomna *Matricaria discoidea*, hvilken sedan dess såsom en bland våra allmännaste och outrotligaste ruderatväxter spridt sig öfver hela landet.

Under det sednaste halfseklet har, såsom kändt, staden Helsingfors i hög grad tillvuxit, såväl genom de centrala delarnas fullständigare bebyggande och ombyggnad med stora palatslika byggnader, som genom planering och nybyggnad af dess omgifningar, hvarigenom en utvidgning af dess bebyggda område och ett därmed sammanhängande utrotande af den tidigare här rådande vegetationen ägt rum. Sålunda är, om man frånser parkerna, af halfön Helsingnäs med dess halföar Estnäs och Estnässkatan, eller den egentliga staden med Kronohagen och Skatudden, numera endast en mindre del af Röd- och Tärnbergen i söder, största delen af Broberget i nordost samt ett fåtal tomtplatser på Skatudden obebyggda. Under denna tid hafva därjämte en del obebyggda partier genom påfyllningar undergått stora förändringar. Sådana äro Gloviken, som förändrats till torg och järnvägsområde, sträckande sig långsmed järnvägsbanken tvärs öfver Tölö-viken, vidare Gräs- och Sandvikarne

samt vattnen vid Skatudden och västerom Brunnsparken, som delvis lämnat rum för gator, torg och upplagsplatser, samt slutligen Ulrikasborgsberget, som i våra dagar ombildats till en modärn park, jämte det äfven tidigare halfvilda parker och planteringar, såsom exempelvis Brunnsparken, Esplanaderna och Kajsaniemi [1], fullständigt omgestaltats. Naturliga stränder förekomma numera endast vid Rödbergen och Ulrikasborgs brunnspark.

Naturligt är, att alla dessa ombildningar medfört stora förändringar i floran. Den ursprungliga eller efter skogens nedhuggning och vattnens torrläggning inflyttade sekundära vegetationen har i följd af påfyllning med sopor och annat affall, mudder från hafsbottnen samt mylla från andra platser ersatts af en blandad ruderat- och adventiv-flora, som åter i sin tur fått vika för de odlade gräs- och prydnadsväxterna. Då det sistnämnda stadiet, utom på gator och byggnadsplatser, utgör slutmålet, blir adventiv-stadiet af kort varaktighet och existerar numera knappast annorstädes än på Skatudden, Rödbergen och i Lappvikstrakten.

---

[1] Den älsta delen af Esplanaderna, emellan Salutorget och Teatern, tidigare stadens kohage, anlades i slutet af 1820-talet och utgjordes ända in på 1870-talet af en af en dubbel lönn-allée genomdragen ovårdad gräsmatta, längs hvar sin af de angränsande gatorna begränsad af en rad pilar, på 1840-talet utbytta mot lindar, hvilka dock, jämte lönnarne i den mellersta eller nuvarande Runebergs-esplanaden, i följd af den låga, vattensjuka och då ännu odränerade terrängen, städse efter någon tid utdogo och måste ersättas af nya. Den först i midten af seklet anlagda Henriks-esplanaden har sedan dess endast förlorat sina gräsmattor. — Af det nuvarande Kajsaniemi med Botaniska trädgården utgjorde det högre belägna, med tall, björk, rönn, al och hägg bevuxna dåvarande strandpartiet, där ännu på 1860-talet hvit- och blåsippor plockades, redan i början af 1800-talet en af stadsboarne mycket omtyckt promenadplats, som på 1830-talet, sedan Botaniska trädgården frånskiljts, och det i söder angränsande sanka området genom utdikning, utgräfning af dammar och påfyllning torrlagts och sedermera planterats, under namn af Allmänna promenaden eller Sällskapsträdgården utvidgades till sin nuvarande areal. Under Augusti-stormen 1890 kullblåste en stor del af parkens träd, jämte det stora ytor sedermera för sportändamål förvandlats till sandplaner, hvarigenom dess forna landtliga behag delvis gått förloradt.

Till hufvudsaklig del bestående af färre eller flere af våra vanliga ogräs- eller ruderatväxter, såsom *Urticae*, *Artemisia vulgaris*, *Lappa*-, *Carduus*-, *Cirsium*- och *Sonchus*-arter, *Crepis tectorum*, *Taraxacum*, *Leontodon autumnalis*, *Matricariae*, *Achillea millefolium*, *Anthemis arvensis*, *Senecio vulgaris*, *Centaurea cyanus*, *Galium aparine* var. *Vaillantii*, *Convolvulus arvensis*, *Myosotis arvensis*, *Galeopsis*- och *Lamium*-arter, *Linaria vulgaris*, *Odontites*- och *Euphrasia*-former, *Plantago major*, *Cerefolium*, *Carum*, *Aegopodium*, *Ranunculus acris* och *repens*, *Myosurus*, *Chelidonium*, *Raphanus*, *Sinapis*, *Brassica campestris*, *Erysimum cheiranthoides*, *Sisymbrium officinale* och *sophia*, *Lepidium ruderale*, *Capsella*, *Thlaspi*, *Silene inflata*, *Stellaria media*, *Cerastium triviale*, *Spergula arvensis*, *Lepigonum rubrum*, *Sagina procumbens*, *Viola tricolor*-former, *Viciae*, *Trifolia*, *Scleranthus annuus*, *Polygona*, *Rumices*, *Atriplex patula*, *Chenopodium album*, *Carex leporina*, *Poae*, *Avena pubescens*, *Apera*, *Dactylis*, *Alopecurus*, *Phleum*, *Lolium perenne*, *Triticum repens* och sädesslagen jämte *Brassica napus* och *Cichorium*, hafva uti denna vegetation tidtals och på olika platser ingått åtskilliga mindre allmänna, till största delen tillfälliga växter [1], såsom vid långa bron *Iberis umbellata*, *Papaver argemone*, *Bromus arvensis* och *mollis*, *Trisetum flavescens* och *Arrhenaterum elatius*, i Kajsaniemi *Carduus acanthoides*, *Galeopsis tetrahit*, *Lolium multiflorum* och, i dåvarande mindre dammen utplanterad, *Elodea canadensis*, i Gloet *Melilotus arvensis* f. *Petitpierrei*, *Blitum virgatum*, *Chenopodium bonus Henricus* och *rubrum*, i Tölö-trakten *Rudbeckia hirta*, *Picris hieracioides*, *Galeopsis pubescens* f. *hispida*, *Rumex domesticus* × *obtusifolius*, *R. aquaticus* och *obtusifolius* samt deras hybrid, vid Lappviken *Myosotis silvatica*, *Diplotaxis tenuifolia*, *Berteroa incana*, *Draba nemorosa*, *Impatiens parviflora*, *Erodium cicutarium*, *Trifolium minus*, *Euphorbia esula*, *Gagea minima*, *Bromus arvensis* och *mollis* var. *glabratus*, *Lolium multiflorum*, vid Gräsviken *Lepidium draba*, i Rödbergstrakten *Salix fragilis* (en

---

[1] Uppgifter ang. dylika växters förekomst hafva benäget meddelats af herrar studd. A. Backman, R. Blom och G. v. Frenckell.

liten buske) *Scrophularia nodosa*, *Veronica opaca*, *Nasturtium palustre*, *Crocus vernus* och *Muscari botryoides*, på Ulrikasborgsberget *Myosotis silvatica*, *Coriandrum sativum*, *Sinapis nigra*, *Brassica lanceolata*, *Arabis arenosa* och *suecica*, *Barbarea vulgaris*, *Neslia paniculata*, *Lathyrus aphaca*, *Melilotus arvensis* f. *Petitpierrei* och *parviflora*, *Medicago denticulata*, *Atriplex hastata*, *Rumex maritimus*, *Polygonum dumetorum*, *Poa compressa*, *Atropis distans*, *Phalaris canariensis*, *Panicum miliaceum*, *Setaria viridis*, *Holcus lanatus* och *Avena strigosa*, på Universitets bibliothekets gård en monströs form af *Rudbeckia hirta*, på Skatudden *Helianthus tuberosus*, *Senecio Jacobaea*, *Carduus nutans* och *crispus* × *nutans*, *Solanum tuberosum*, *Gilia tricolor*, *Nepeta cataria*, *Anethum graveolens*, *Lepidium perfoliatum*, *Rapistrum rugosum* var. *clavatum*, *Camelina foetida*, *sativa* och *microcarpa*, *Brassica lanceolata*, *Conringia orientalis*, *Sisymbrium Loeselii* och *pannonicum*, *Malva borealis*, *Melandrium pratense*, *Saponaria vaccaria*, *Silene nutans* och *viscosa*, *Holosteum aquaticum*, *Cerastium triviale* f. *glandulosum*, *Plantago media*, *Chenopodium glaucum*, *opulifolium* och *album* varr. *bicolor* och *paganum*, *Vicia villosa* och *sativa*, *Melilotus officinalis*, *arvensis* och *alba*, *Medicago lupulina*, *Ornithopus sativus*, *Epilobium angustifolium*, *Rumex crispus* × *domesticus*, *Cannabis sativa*, *Xanthium spinosum*, *Panicum miliaceum*, *Phalaris canariensis*, *Festuca elatior*, *Bromus unioloides*, *macrostachys*, *tectorum*, *racemosus*, *commutatus*, *arvensis* och *secalinus* samt i staden utan närmare angifven lokal *Senecio Jacobaea*, *Myosotis silvatica*, *Plantago psyllium*, *Diplotaxis muralis* och *tenuifolia*, *Impatiens parviflora*, *Sedum aizoon*, *Medicago falcata*, *Polygonum minus*, *Rumex crispus* × *domesticus*, *Poa bulbosa*, *Atropis distans*, *Festuca elatior* var. *pseudololiacea*, *Phalaris canariensis*, *Setaria viridis*, *Alopecurus ventricosus* och *Triticum caninum*, hvarjämte inom Botaniska trädgårdens och Ulrikasborgs brunnsparks mer eller mindre fridlysta områden, dels på afstjälpningsplatser, dels på gräslindor, vägkanter eller bergspartier, anträffats, i Botaniska trädgården *Campanula rapunculoides*, *Convolvulus sepium*, *Myosotis silvatica*, *Symphytum orientale*, *Thymus chamaedrys*, *Glechoma hederaceum*,

Scrophularia vernalis, Mimulus guttatus, Veronica agrestis, Primula officinalis, Anethum graveolens, Cerefolium sativum, Chaerophyllum bulbosum, Levisticum officinale, Erucastrum Pollichii, Brassica lanceolata, Alliaria officinalis, Nasturtium armoracia, Impatiens parviflora, Geranium palustre, Oxalis stricta, Epilobium hypericifolium, Saxifraga hypnoides, Potentilla norvegica, flere *Alchemilla*-former, *Melilotus coerulea, Corydalis nobilis, Ficaria, Anemone ranunculoides, Chenopodium rubrum, Atriplex hastata, Rumex aquaticus, obtusifolius* var. *agrestis* och *domesticus* × *obtusifolius, Ornithogalum umbellatum, Convallaria multiflora, Gagea lutea* och *minima, Allium oleraceum, Schedonorus erectus, Arrhenaterum elatius* och *Phalaris canariensis,* i Brunnsparken åter *Artemisia campestris, Trichera arvensis, Thymus chamaedrys* och *serpyllum, Glechoma, Galeopsis tetrahit, Sisymbrium Loeselii, Arabis arenosa* och *suecica, Barbarea vulgaris, Iberis amara, Berteroa incana, Nasturtium armoracia, Papaver rhoeas, Agrostemma, Cerastium arvense, Bryonia dioica, Medicago sativa, media* och *silvestris, Rumex obtusifolius, Gagea minima, Lolium multiflorum* och *Poa compressa,* vid Bergmansgatan *Impatiens parviflora,* samt på nyanlagda grusplaner eller gator, på Jungfrustigen *Nasturtium palustre,* på sjukhustomten på Jungfruberget *Lathyrus maritimus* och på svenska Normallyceets tomt *Chenopodium rubrum.*

På endel platser, såsom t. ex. Rödbergen och Tärnbergen, dit ruderatfloran först under de sednaste åren i följd af snö- och affallsafstjälpning samt en ifrigare byggnadsverksamhet framträngt, öfverraskas man ännu i våra dagar af att omedelbart invid *Urtica dioica, Artemisia vulgaris, Senecio vulgaris, Taraxacum, Chenopodium album, Lepidium ruderale* och andra ogräsväxter finna kvarlefvor af den tidigare vegetationen, såsom *Myrtillus, Vaccinium, Empetrum, Calluna, Solidago, Sedum, Fragaria, Violae, Rumex crispus* eller en eller annan *Hieracium*-form, och i det här belägna Rödbergsträsket undantränges som bäst, i följd af dess igenfyllande med slagg och annat affall, den härvarande vegetationen af *Potamogeton natans, Scirpus lacustris* och *palustris, Alisma, Cicuta, Iris pseudacorus, Hippu-*

ris vulgaris, *Callitriche*, *Calla*, *Bidens cernua*, *Comarum*, *Carex vesicaria* och *ampullacea*, med *Juncus bufonius*, *Alopecurus geniculatus*, *Epilobium palustre*, *Viola palustris*, *Ranunculus repens* och *flammula*, *Lycopus*, *Lysimachia vulgaris*, *Polygonum hydropiper* och *persicaria* längs stranden. Vid kanten af en liten kärrpöl i närheten förekomma äfven ännu några exemplar af *Cornus suecica* i sällskap med *Comarum* och *Polygonum hydropiper*.

Medan, såsom ofvan antyddes, det stora flertalet af de senare invandrade växterna endast en kortare tid, många endast i få exemplar, här hafva observerats, spela andra nykomlingar rollen af verkliga karaktärsväxter, såsom i främsta rummet den öfverallt förekommande *Matricaria discoidea*, hvilken, jämte *Poa annua*, *Polygonum aviculare*, *Sagina procumbens*, *Spergularia rubra*, *Scleranthus annuus*, *Lepidium ruderale*, *Plantago major* och *Taraxacum officinale* bildar det vanliga gatuogräset, vidare *Berteroa incana*, som på torr sandig mark i Lappvikstrakten jämte *Equisetum arvense* tagit öfverhanden, och *Impatiens parviflora*, flerstädes utbredande sig på fuktigare och fetare mark inom och utom staden, hvarjämte *Bryum pendulum* sedan slutet af 1880-talet, då den längs Hafshamnen under västra batteriberget ledande körvägen utsprängdes, tämligen rikligt slagit sig ned på den härvid åstadkomna branta klippväggen med dess sprickor och afsatser. Ett invid samma bergvägg befintligt, vildt växande äppleträd torde äfven under sednare hälften af 1800-talet hafva tillkommit.

I motsats härtill hafva åtskilliga af traktens växter i öfrigt under de sednaste decennierna här fullkomligt utrotats, bland hvilka må nämnas *Salix*-arterna *repens*, *cinerea* och *vagans*, *Menyanthes*, *Callitriche polymorpha* var. *ambigua*, *Catabrosa aquatica*, *Calamagrostis lanceolata* och *phragmitoides* med var. *pulchella*, *Carex norvegica*, *Convallaria majalis* och *polygonatum*, *Silene viscosa*, *Hypericum perforatum*, *Oxalis acetosella*, *Viola canina* f. *ericetorum*, *Erysimum hieraciifolium*, *Corydalis solida*, *Anemone hepatica* och, så när som på några exemplar på enskild persons område i Brunnsparken, *Anemone nemorosa* och

Stellaria holostea, samt de redan ofvan nämnda relikterna *Calluna*, *Empetrum*, *Myrtillus* och *Vaccinium*, äfvensom några här tidigare rikligt företrädda *Hieracium*-former, såsom *H. fusculum*, *salebricola*, *densiciliatum*, *breviceps*, *sphaerellum*, *furvicolor*, *diaphanoides*, *linifolium*, *saxifragum*, *oribates* och *rufescens*-former, jämte ett antal *H. pilosella*-former och hybrider.

Några år ännu, och af hela den ursprungliga floran återstår intet annat än några vilda skogsträd i stadens af exotiska träd och prydnadsväxter samt kortklippta, rensade gräsmattor bestående parker, påminnande om den tid, då äfven här existerade en af människans inflytande samt växlande tycke och smak oberoende fri natur.

Mötet den 6 maj 1905.

På förslag af bibliotekarien beslöt Sällskapet att inköpa de 12 första volymerna af »Nachrichtsblatt der Deutschen Malakozoologischen Gesellschaft».

Till publikation anmäldes:

M. Brenner: Hieraciologiska meddelanden. 4. Nya Hieracium-former och fyndorter.

Harry Federley: Notodonta phoebe Sieb. v. pallida nov. var. und die Entwicklung derselben.

K. M. Levander: Beiträge zur Kenntnis des Sees Valkea-Mustajärvi der Fischereiversuchsstation Evois.

K. M. Levander: Untersuchungen über die Nahrung und Parasiten der Fische des Finnischen Meerbusens in den Jahren 1902, 1903 und 1904.

Den af skattmästaren afgifna kassarapporten utvisade en behållning af Fmk 6356: 36.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte inlämnats:

36 *Hieracia* och *Alchimilla pubescens* från Sibbo af d:r W. Laurén. 6. exx. *Hieracia* från Åland, däribland *H. orbicans* ny för floran, 10 exx. *Alchimilla* från Åland samt 8 d:o från Ladoga Karelen, äfvensom *Cardamine hirsuta* från Luvia (St). ny för provinsen, af mag. K. H. Hällström.

Ylioppilas E. W. Suomalainen näytti lyseolaisen Tor Ekman'in Rantasalmelta ottaman nelijalkaisen kananpoikasen. Näistä jaloista oli kolme oikealla puolella.

Doktor E. Reuter omnämnde

Ett massuppträdande af Glycyphagus ornatus Kram.

Denna synnerligen karaktäristiska art, hvilken utmärker sig därigenom, att hos hanen de båda främre benparens tibier äro försedda med ett egendomligt, bredt, å ena sidan kamlikt tandadt borst, har af mig senaste vinter i synnerligen stor mängd anträffats bland höaffall i ett stall och fähus i Sjundeå socken. Ett sådant massuppträdande af denna acarid är så mycket anmärkningsvärdare som den i de länder, Tyskland och Italien, där den hittills anträffats, synes vara rätt sällsynt.

Herr E. Reuter föredrog vidare

Zwei neue Tarsonemus-Arten. [1]

1. *Tarsonemus fragariae* Zimmerm. Im Sommer 1902 beobachtete ich einen Angriff einer bis dahin unbeschriebenen *Tarsonemus*-Art auf Gartenerdbeerpflanzen auf dem Gute Lofsdal im Kirchspiel Pargas südwestlich von Åbo [2]. Seitdem sind

[1] Vor dem Drucke ergänzt.

[2] Vgl. E. Reuter, Berättelse öfver skadeinsekters uppträdande i Finland år 1902. Landtbruksstyrelsens Meddelanden. N:o XLV. Helsingfors 1903. S. 18. Referat in Zeitschr. f. Pflanzenkrankh. XIV 1904, S. 209.

ähnliche Angriffe daselbst von mir alle Jahre bemerkt worden. Diese *Tarsonemus*-Art scheint vorwiegend die zentralen, noch nicht entfalteten zarten Gartenerdbeerblätter zu befallen, sie tritt jedoch, obgleich weniger zahlreich, ebenfalls auf den schon entwickelten älteren Blättern auf. Hier werden die Milben vorzugsweise auf der basalen Blatthälfte, vor allem in der Nähe der gröberen Blattrippen, mitunter sogar auf den Blattstielen, angetroffen. Wenigstens im letzteren Teil des Sommers — vom Ende Juli bis in September — wo ich Gelegenheit hatte, die angegriffenen Pflanzen zu untersuchen, kommen sowohl geschlechtsreife Tiere als auch Larven [1] und Eier gleichzeitig vor. Die männlichen Individuen sind in der Regel viel seltener als die weiblichen.

Durch das Saugen der Milben an den Blättern werden diese, und zwar namentlich die jüngeren und zarteren, oft hochgradig deformiert, unregelmässig gekrümmt, abnorm gefaltet, nicht selten sogar in ihrer Entwicklung mehr oder weniger stark gehemmt; öfters werden die befallenen Blattpartien missfarbig, lichtbräunlich, und halb durchscheinend. Auf einem und demselben Blatt können im Spätsommer und Herbst oft mehrere Dutzende von Individuen in verschiedenen Entwicklungsstadien angetroffen werden. Bisher sind von mir nur Angriffe an den Blättern, dagegen keine an Blüten oder sonstigen Teilen der Gartenerdbeerpflanzen wahrgenommen worden. Auf wildwachsenden Erdbeerstauden habe ich diese Milbe nie angetroffen.

Mai 1904 sandte mir Herr Prof. Dr. O. Kirchner, der bekannte Vorsteher der Anstalt für Pflanzenschutz in Hohenheim, in Spiritus aufbewahrte Blüten einer *Pelargonium*-Art, die aus einem deutschen Gewächshaus stammten und nach brieflicher Mitteilung des Herrn Prof. Kirchner von einer Milbe befallen waren, die mutmasslich der Gattung *Tarsonemus* angehörte. Die mikroskopische Untersuchung der eingesandten Probe ergab, dass diese Milbe mit der vorher von mir auf Freilandgartenerd-

---

[1] Ein Nymphenstadium kommt bei den *Tarsonemus*-Arten überhaupt nicht vor.

beerpflanzen in Finland angetroffenen *Tarsonemus*-Art völlig identisch war.

Bei einem Besuch Ende September 1904 auf der Gartenanlage in Gumtäckt bei Helsingfors wurden einige Exemplare einer im Warmhaus wachsenden *Begonia* — die einen Bastard zwischen *Begonia semperflorens* und irgend einer anderen *Begonia*-Art darstellte — mir vorgelegt, an denen mehrere Sprosse in ihrer Entwicklung völlig gehemmt worden waren, indem sie schon in ihrer ersten Knospenanlage hinwelkten. Als Urheber dieser Beschädigung wurde sofort eine *Tarsonemus*-Art ertappt, und zwar wurde durch später vorgenommene mikroskopische Untersuchung die Identität auch dieser Milbe mit der auf Gartenerdbeerblättern und in *Pelargonium*-Blüten angetroffenen *Tarsonemus*-Art festgestellt. Weder in den *Begonia*-Blüten noch an den schon entwickelten Blättern konnten irgend welche Angriffe dieser Milbe bemerkt werden. Auf den drei verschiedenen Wirtpflanzen wurden also verschiedene Pflanzenteile heimgesucht. — In Gumtäckt wurde dieselbe Milbe auch auf einem Gartenerdbeerfeld beobachtet, wo die Gartenerdbeerblätter sich als auf der oben beschriebenen Weise beschädigt erwiesen.

Mit Rücksicht darauf, dass diese damals noch unbeschriebene *Tarsonemus*-Art auf verschiedenen Pflanzenarten und zwar auf verschiedener Weise schädlich aufgetreten war, wurde diese Art von mir *T. destructor* n. sp. benannt. Unter diesem Namen wird sie auch in einer im Sommer 1905 erschienenen Publikation [1] von mir ziemlich ausführlich besprochen. Dieselbe Art ist inzwischen, ebenfalls im Jahre 1905, von Zimmermann unter dem Namen *Tarsonemus fragariae* eingehend beschrieben und abgebildet worden [2]. Weil seine Arbeit etwas früher als die

[1] E. Reuter, Berättelse öfver skadeinsekters uppträdande i Finland år 1904. Landtbruksstyrelsens Meddelanden. N:o L. Helsingfors 1905. S. 21—23.

[2] Hugo Zimmermann, Eine neue Tarsonemusart auf Gartenerdbeeren. Mitteil. d. Kommission zur naturwissenschaft. Durchforschung Mährens (Zool. Abt.). Separatabdr. aus der Zeitschr. d. mähr. Landesmuseums, V. Band. Brünn 1905.

meinige erschienen gewesen dürfte, sowie mit Rücksicht darauf, dass meine Arbeit, die übrigens in schwedischer Sprache abgefasst ist, keine eingehende Beschreibung und auch keine Abbildung enthält, muss diese neue Art füglich *Tarsonemus fragariae* Zimmerm. heissen.

Weil die von Zimmermann angegebenen Grössenverhältnisse der Milbe einigermassen von meinen Befunden abweichen, teile hier die Resultate meiner Messungen mit:

		♂ Länge	♂ grösste Breite
Finländische Exx.	Auf *Fragaria*	160—188 μ	72—84 μ
	» *Begonia*	194—198 μ	84—86 μ
Deutsche Exx.	» *Pelargonium*	192—204 μ	84—90 μ
	» *Fragaria* (nach Zimmerm.)	0,19—0,2 mm	0,09—0,1 mm

		♀ Länge	♀ grösste Breite
Finländische Exx.	Auf *Fragaria*	216—240 μ	96—104 μ
	» *Begonia*	256 μ	108 μ
Deutsche Exx.	» *Pelargonium*	240—296 μ	104—128 μ
	» *Fragaria* (nach Zimmerm.)	0,22—0,24 mm	0.1—0,105 mm

Aus einem Vergleich der obenstehenden Tabelle ergibt sich die nicht uninteressante Tatsache, dass einerseits von den auf Freilandgartenerdbeeren lebenden Individuen die deutschen Exemplare durchschnittlich grösser sind als die finländischen; namentlich ist der Unterschied im männlichen Geschlecht recht erheblich. Andererseits sind die auf Warmhauspflanzen *(Begonia, Pelargonium)* lebenden Exemplare überhaupt grösser als die Freilandindividuen, wenn wir unter sich je die finländischen und die deutschen Individuen vergleichen.

Besonders charakteristisch für *T. fragariae* sind im männlichen Geschlecht die beinahe halbzirkelförmige lappenartige Erweiterung an der Innenseite des zweiten und die ungewöhn-

lich lange und biegsame Borste des dritten Gliedes des 4. Beinpaares (Fig. 1 a), im weiblichen Geschlecht die runde Gestalt des Pseudostigmalorganes (Fig. 1 b).

2. *Tarsonemus contubernalis* n. sp. — ♂. Länge 175—192 μ, grösste Breite 80—88 μ. Körper eckig oval, hinten vorgezogen, an der Insertionsstelle des 3. Beinpaares am breitesten. Rostrum kegelförmig oval, mit einem seitlichen, ziemlich langen frontalen Borstenpaar. Cephalothorakalschild gestutzt dreieckig, mit kaum merklich ausgeschweiften Seitenrändern; mit vier Borstenpaaren, von denen das dritte, welches vom Aussenrande mehr entfernt als die übrigen steht, das bei weitem längste ist. Hinterkörper von der Grenzfurche etwa bis zur Mitte schwach erweitert, dann ziemlich plötzlich nach hinten verjüngt und in den stumpfen Geschlechtskegel ausgezogen; mit einer ziemlich langen lateralen Borstenpaar vor der Mitte und etwas hinter derselben mit zwei dorsalen, beinahe in einer Querreihe stehenden wenig kürzeren, sowie an der Basis des Geschlechtskegels mit einem kleinen dorsalen Borstenpaar. Die drei ersten Beinpaare etwa gleich stark, ziemlich lang beborstet; das 1. endet mit einem rautenförmigen Haftläppchen und einer einzigen hakenförmigen Kralle, das 2. und 3. mit verkehrt herzförmigem Haftläppchen und zwei gebogenen Krallen. Das 4. Beinpaar kräftiger als die übrigen, dreigliedrig; das erste Glied breit und kurz, trapezoidförmig, das zweite ziemlich lang, aussen gleichmässig gebogen, innen mit einer dünnen, durchsichtigen beutelförmigen Erweiterung; das dritte Glied aussen gebogen, innen an der proximalen Hälfte einwenig ausgeschnitten, an der distalen mit einem schwach gezähnelten und mit zwei kleinen Börstchen versehenen Vorsprung, am Ende mit einer starken, gebogenen Klaue, welche etwa die halbe Länge des eigentlichen Gliedes beträgt; die Beborstung des 4. Beinpaares ist aus der Fig. 2 a zu ersehen; ausser den hier gezeichneten Borsten steht noch eine ziemlich starke dorsale Borste am zweiten Gliede etwas distalwärts von dessen Mitte. Die hinteren Epimeren vorn nicht mit einander verbunden.

♀ Länge 215—225 μ, grösste Breite 84—88 μ. Körper verhältnismässig schmächtig. Cephalothorakalschild nahe an dem Vorderrande mit einem kleinen und hinter den ovalen Pseudostigmalorganen (Fig. 2 b) mit einem langen Borstenpaar. Hinterkörper etwas vor der Mitte nach hinten schwach verjüngt, in fünf Ringe geteilt; an dem ersten, breitesten, Ring, mit einem vorderen lateralen und einem hinteren dorsalen, an dem zweiten Ring mit einem mittelständigen dorsalen, an dem dritten mit einem lateralen und einem dorsalen Borstenpaar, welche in einer etwas gebogenen Querlinie stehen, an dem vierten Ring mit einem dorsolateralen und an dem fünften, sehr kleinen Ring, mit einem endständigen Borstenpaar. Die beiden vorderen Beinpaare denen des Männchens ähnlich; das 3. Beinpaar länger und schlanker. Das 4. Paar dreigliedrig; das erste Glied breit und kurz, trapezoëdrisch, die beiden übrigen zylindrisch, schlank; das zweite etwa doppelt so lang wie das dritte, nahe dem distalen Ende mit einer kurzen Borste; das dritte Glied in eine äussere kürzere und eine innere, lange und biegsame Borste endend.

Unterscheidet sich von allen denjenigen Arten, deren Männchen am 4. Beinpaare eine lappenförmige Erweiterung besitzen, durch die Form dieser Erweiterung; am nächsten kommt in dieser Hinsicht wohl *T. kirchneri* (Kram.), dessen Erweiterung jedoch bedeutend gleichmässiger gebogen ist; ausserdem unterscheidet sich *T. contubernalis* von dieser Art in beiden Geschlechtern durch die viel schmächtigere Körperform, ferner durch die Form der Epimeren des Männchens sowie durch bedeutendere Länge des dritten (♂), bezw. des zweiten (♀) Cephalothorakalborstenpaares. Von *T. fragariae* Zimmerm. (= *T. destructor* E. Reut.) unterscheidet sich *T. contubernalis* ausser durch die verschiedene Form des lappenartigen Anhangs des 4. Beinpaares beim Männchen und die verschiedene Beborstung des dritten Gliedes dieses Beinpaares, im weiblichen Geschlecht durch die schmächtigere Körperform und die ovale, nicht runde, Form des Pseudostigmalorgans.

Die neue Art ist von mir wiederholentlich und zwar recht

zahlreich als Inquilin in den von *Eriophyes galiobius* (Can.) verursachten ballenförmigen Blütenquirlgallen an *Galium verum* in Lofsdal im Kirchspiel Pargas zusammen mit der genannten *Eriophyes*-Art angetroffen. Der Name *contubernalis* bezieht sich eben auf dieses Zusammenleben der beiden Milben: *contubernium* = gemeinsame Wohnung.

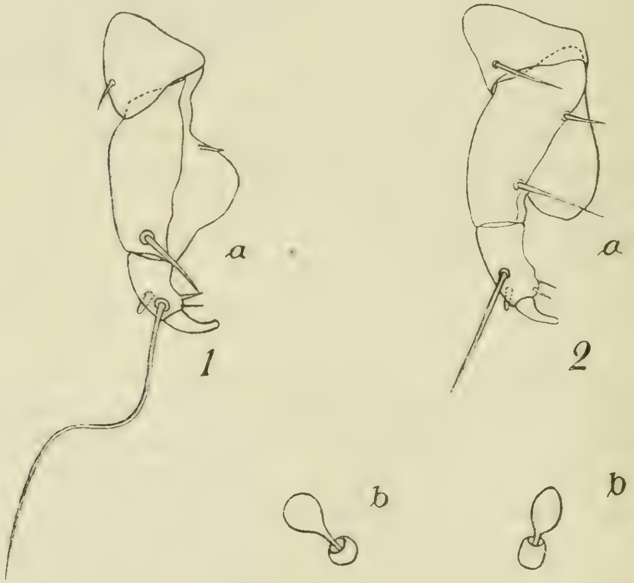

Fig. 1. *Tarsonemus fragariae* Zimmerm. (= *destructor* E. Reut.):, *a* viertes Bein des Männchens, Ventralansicht; *b*, Pseudostigmalorgan. — Fig. 2. *Tarsonemus contubernalis* n. sp.: *a*, viertes Bein des Männchens, Ventralansicht; *b*, Pseudostigmalorgan. Vergrösserung: Zeiss' Comp. Oc. 18, Apochr. Obj. 8.

Hieraciologiska meddelanden.

4. Nya Hieracium-former och fyndorter.

Af

M. Brenner.

Följande nya *Hieracium*-former och fyndorter från olika delar af Finland meddelas härmed.

De nya formerna äro dels nyinsamlade från Nyland, nämligen af W. Laurén i Sibbo socken och af mig i Ingå, dels från tidigare beskrifna former, med hvilka de hittills förenats, nu särskilda.

De nya fyndorterna åter gälla hufvudsakligen i Finland förut funna former, men äfven ett par för Finland nya, tidigare endast från Sverige kända former anföras i detta sammanhang.

Archieracia.

H. umbellatum L. f. *commune* Fr. — *Ta.:* Kuhmois (K. J. Ehnberg).

f. *decumbens* Sael., Brenn. Sydf. Archier. p. 83. — *Nyl.:* Helsinge (K. J. Ehnberg).

var. *litorale* Lindeb. — *Nyl.:* Helsingfors ad rupem Jungfruberget.

var. *laevius* Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors ad rupem juxta Hafshamnen; *Sa.:* St. Michel (K. J. Ehnberg).

var. *scalpelliforme* Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors ad rupem juxta Hafshamnen, Ingå Svartbäck in betuleto ad marginemque silvae et prati.

var. *microphyllum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo prati.

var. *graminiforme* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Lill Fagerö in devexo graminoso; *Nor.:* Kemi Rantaniemi et f. *foliis densioribus* Kemi Ajos in prato litorali (K. J. Ehnberg).

var. *lingulifolium* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Lill Fagerö in devexo graminoso.

H. tornense Brenn. — *Nor.:* Kemi Rantaniemi (K. J. Ehnberg).

H. subtilidens. Humile — sat elatum (13—60 cm), pseudophyllopodum; *caulis* gracilis, leviter flexuosus, viridis, basi rufescens, laevis sublaevisve, tomentellus — subnudus, basi pilosus, 3—6-folius; *folia* prasino-viridia, subtus subcaesia vel rufescentia, crassiuscula firmaque — tenuia, plus minusve floccosa, medio irregulariter argute dentata, dentibus subulatis patentibus vel interdum fere reverse unguiculatis, acuta — acutissima, saepe obliqua, *basalia* majora, breviter petiolata, anguste ovalia vel lanceolata, infima cito marcescentia, pilosa denseque ciliata, *superiora* sessilia, parva vel sensim decrescentia, lanceolata — ovato-lanceolata, supremum interdum integerrimum, subbracteiforme; *capitula* pauca (1—12), mediocria, radiantia, in corymbo angusto indeterminato disposita, ramis pedicellisque erectis, elongatis gracilibusque, superantibus, tomentellis, epilosis, squamigeris; *involucra* fusco-viridia, 9—10 mm longa, ovata, basi leviter floccosa, ceterum nuda, glandulis gracilibus sparsis vel nullis, *squamae* ovato — lanceolato-subulatae, obtusae, exteriores angustiores, obscurae, immarginatae, interiores latiores, laetae vel late laetimarginatae, interdum leviter comulatae; *styli* lutei vel fuscescentes. — Differt a *H. irrugante* K. Joh. *caule* pauci (3—6)- folio; *foliis basalibus* majoribus lanceolato-ovalibus — lanceolatis, acutis, distinctius pilosis subtusque stellatis, *superioribus* vix plicatis undulatisve, omnibus acutioribus — acutissimis, dentibus subulatis patentibus vel fere reverso-unguiculatis apicibus subtilibus; *squamisque involucrorum* paullo angustioribus. — *Nyl.*: Inga Svartbäck ad rupem juxta rupemque in silva acerosa (*H. tenuiceps* Dahlst. f. *glabrius* Brenn. Sydtav. & Nyl. Hier. p. 8), Joddböle in devexo saxoso, Westerkulla in devexo aprico silvestri.

H. irrugans K. Joh. in Bihang Sv. Vet. akad. handl. 28, afd. III p. 140. — *Al.:* Sund Högbolstad. — E provinciis Westmanland et Dalarne Sueciae hucusque dignotum.

H. longicuspis Brenn. — *Nor.:* Öfvertornea Juoksenki Filpus; *Obor.:* Utajärvi Kurimo, Myllyranta ad ripam fluminis,

Waala in prato inter frutices, Kiiminki inter Ukkola et Mannila; *Caj.:* Sotkamo Naapurinvaara.

H. pohjolense Brenn. — *Nor.:* Tervola Romsi; *Obor.:* Simo Hosio, Utajärvi Sanki, Ylikiiminki Karahka et Perttula.

var. *meiophyllum* Brenn. — *Nor.:* Torneå Ruottala Kalkkimaa.

var. *sublineatum* Brenn. — *Nor.:* Kemi Rantaniemi in prato humido et Ajos ad litus marinum (K. J. Ehnberg).

H. floccimarginatum Brenn. f. *reflexisquameum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla in devexo silvestri, Fagervik in devexo agresti.

f. *adpressisquameum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in betuleto et ad rupem in silva acerosa mixtaque, Fagervik in devexo glareoso.

H. cuspidifolium Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in salebra ad rupemque, Joddböle ad rupes.

H. linifolium Sael. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla ad rupem. — Specimina Helsingforsiensia mense Octobris lecta involucra nigra pilis longioribus nigris subcrispis habent.

H. crepidioides Norrl. — *Nor.:* Turtola in pineto juxta templum *(H. lapponicum* Fr. f. *phyllopodum* Brenn. Nordösterb. Hier. p. 19).

H. rufescens Fr. var. *saxigenoides* Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors Tölöpark ad rupem.

H. hypogymnum. Elatum — humilius, 3—4-folium; *caulis* subflexuosus, viridis, basi purpurascens, nudus vel superne stelluligerus, in parte inferiore albipilosus, apicem versus interdum parce tenuisetosus; *folia* pallide viridia, subtus glaucescentia, *basalia* longipetiolata, obovato-lanceolata, sub anthesi emarcida, *caulina* elongato — anguste ovato-lanceolata, acuta — cuspidata, parce argute dentata, glabra, dense longiciliata, subtus parce longipilosa ad costamque parce stellulata, inferiora in petiolum longum pilosum superne interdum dentatum decurrentia, summum sublineare integerrimum; *capitula* pauca, mediocria, pedicellis elongatis, superantibus, gracilibus, floccosis minuteque glandulosis, apice squamosis, in anthela laxa subcorymbosa

disposita; *involucra* virescentia, 10—12 mm alta, basi rotundata, setis obscuris vel albis nigripedibus longioribus sparsis — sat densis glandulisque brevioribus parcioribus — sat densis vestita, *squamis* anguste subulatis, acutis, plus minusve floccimarginatis comosisque, interioribus laetimarginatis; *styli* laeti, siccitate haud fuscescentes. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexis agrestibus. — Differt a *H. Lindebergii* var. *nudulo* (Lindeb.) caule piloso, foliis subtus subnudis involucrisque sat dense pilosis, ad margines squamarum vulgo distinctius floccosis.

H. Lindebergii Nym. — *Nyl.:* Hogland Pohjaskorkia.

H. anodon Brenn. Vestnyl. Hier. p. 11. *Folia* saepe firma, caulina interdum eciliata marginibus asperis, breviter ovato-lanceolata, acuta, subintegerrima; *involucra* ad margines squamarum exteriorum imprimis floccosa, microglandulosa. — *Nyl.:* Kyrkslätt Qvarnby et Wohls ad rupes haud infrequens, rarius in pineto, Ingå Svartbäck ad rupes in pinetoque.

H. saxifragum Fr. f. ad var. *suboreinum* Brenn. vergens. — *Nyl.:* Helsingfors Berghäll, Kyrkslätt Strömsby et Ingå Svartbäck ad rupes.

* **H. oribates** Brenn. Foliis longius (setoso-) ciliatis a *H. oreino* Dahlst. divergens. — *Nyl.:* Helsingfors ad rupes litorales, Ingå Svartbäck ad rupes frequens, Joddböle Lill Olas ad marginem viae juxta agrum. (* *H. oreinum* Dahlst., Brenn. Sydf. Hier. p. 89 et Sydtav. & Nyl. Hier. p. 10).

H. saxigenum Brenn. var. *Obnaesiense* Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors Högholmen in devexo silvestri.

H. subonosmoides Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors Tölöpark et Ingå Stor Breds ad rupes.

H. kuusamoënse Wainio. — *Nor.:* Kemi Walmari in prato humido et Niemelä ad ripam fluminis (K. J. Ehnberg).

H. crispiceps Brenn. — *Nyl.:* Kyrkslätt Storms in prato ad marginem silvae.

var. *molluscum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in betuleto.

H. serratum Brenn. *Ramis pedicellisque anthelae* interdum sat longis. — *Nyl.:* Sibbo Mastby ad rupem (W. Laurén), Ingå Joddböle in agro deserto.

H. ovulatum Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors Sörnäs in devexo sicco, Ingå Lill Fagerö in devexo graminoso.

H. griselliceps Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors Sörnäs in devexo sicco.

H. vulgatiforme Dahlst. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Kyrkslätt Storms inter *Alnos glutinosas,* Strömsby ad margines viarum et in devexo aprico, Qvarnby in prato, Ingå Svartbäck in nemore; *Ab.:* Lojo Mongola in pineto et in devexo aprico; *Ta.:* Hausjärvi Herajoki in devexo prati.

H. vulgatum Fr., Almqv. – *Nyl.:* Helsingfors ad rupem Jungfruberget, Ingå Westerkulla in devexo silvestri, Joddböle in nemore; f. *latifolium,* foliis brevibus latis, Helsingfors Högholmen in devexo silvestri.

var. *triviale* (Norrl.) — *Nyl.:* Ingå Westerkulla Lill Skämmö in devexo sicco pinifero; *Sa.:* St. Michel (K. J. Ehnberg).

var. *apricarium* Brenn. — *Nyl.:* Kyrkslätt Ådbäck in silva acerosa, Ingå Svartbäck ad marginem agri; f. *tenuifolium* Ingå Svartbäck et Joddböle in nemoribus.

var. *frutectorum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck et Fagervik in nemoribus.

var. *laeteviride* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in silvis diversis et ad marginem prati; *Ta.:* Hausjärvi Herajoki in devexo silvestri.

H. radiosum Brenn. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in betuleto.

H. viridiceps Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck et Joddböle in silvis mixtis, Svartbäck etiam in devexo pineti.

H. parvuliceps Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in silva mixta.

H. subuliceps Brenn. — *Ab.:* Lojo in pineto ad jugum.

H. exile Brenn. f. *involucro* nudo — subnudo epilosoque squamis anguste linearibus. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in betuleto.

H. lucens Norrl. f. — *Nyl.:* Kyrkslätt Strömsby in pascuo silvae mixtae humidae *(H. inconstrictum* Brenn. var. *taeniifolium* f. squamis involucri latis, obtusis, Brenn. Vestnyl. Hier. p. 10).

H. umbricola Sael. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Helsingfors Hörneberg et Mejlans, Ingå Joddböle in silva mixta; *Caj.:* Hyrynsalmi Salmi.

var. *raridifolium* (Brenn. in Medd. af *Soc. pro F. & Fl. Fenn.* 30, pag. 136). Foliis brevidentatis involucrisque cinereis magis floccosis hirsutisque squamis angustioribus acutius subulatis, sed non elongatis apiceque recurvis, ut in *H. angusticipite* Brenn. — Nyl.: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. angusticeps Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Helsingfors Hörneberg.

H. coniops Norrl. — *Obor.:* Simo prope Marostenmäki.

H. prolixiforme Norrl. f. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in silva mixta.

H. kemiticum Norrl. — *Nor.:* Kemi Walmari in prato humido (K. J. Ehnberg).

H. caesium Fr., Almqv. — *Nyl.:* Ingå Lill Fagerö ad rupem; f. *angustifolium* Ingå Svartbäck in devexo prati inter *Phleum pratense.*

var. *stellulatum* Brenn. — *Nyl.:* Snappertuna Raseborg ad arcem.

H. alboviride Brenn. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in silva acerosa nemoreque.

H. adenocladum. *Caulis* 20—50 cm altus, gracilis — sat firmus, leviter flexuosus — strictus, erectus, basi violaceo viridis, stelluligerus — dense floccosus, parce — sat dense breviter albipilosus, sub anthela vulgo minutissime glandulosus, 1—2-folius; *folia* tenuia, laete viridia, glabra — parce brevipilosa, subtus glaucescentia, densius molliter pilosa, basalia intima caulinaque plus minusve floccosa, dense breviciliata, *basalia* 5—7, sat parva, petiolis brevibus vulgo, inferne saltem, violaceis albivillosis, ovalia vel lanceolata, acuta, vel exteriora minora elliptica — obovata, parce breviter subulato- vel rarius latidentata, *caulina* vulgo medio caulis vel infra inserta, sensim decrescentia, brevipetiolata — sessilia, anguste ovato-lanceolata in cuspidem integerrimam acutissimam elongata, interdum folium sub anthela bracteiforme integerrimum adest; *capitula* pauca (2—12), in corymbo simplice — subcomposito disposita, ramis pedicellisque erecto-patentibus, leviter floccosis — tomentosis, minute glandulosis rarissimeque breviter albipilosis; *involucra*

9—11 cm longa, fuscoviridia, basi rotundata leviter floccosa, ceterum breviter obscure laeteve setulosa minuteque glandulosa, *squamae* anguste subulatae, acutae — subobtusae, apice leviter comulatae, interiores late laetiviride marginatae, exteriores ad margines leviter floccosae, basales anguste lineares; *styli* lutei, siccitate vix obscuriores. — Habitu coloreque *H. alboviridem* Brenn. imitans, sed involucris subefloccosis anthelaque glandulosis brevique pilosis differens; anthela glandulosa, involucris glandulosis vix floccosis stylisque laetis, nec non foliis laetiviridibus vulgo brevidentatis a *H. basifolio* Fr. diversum. — *Nyl.:* Kyrkslätt Bergstad in pineto, Ingå Joddböle in nemore.

H. dilucidum Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors Hörneberg, Kyrkslätt Storms in silva mixta, Ingå Svartbäck in betuleto et ad marginem prati.

H. basifolium Fr., Almqv. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Ingå Svartbäck in betuleto; *Caj.:* Paltamo Melalaks.

H. pachyphyllum Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo prati, Ors in devexo juxta fretum Barösund.

H. villiceps Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in betuleto.

H. galbanum Dahlst. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Ingå Ors in luco abietino juxta Barösund.

var. *galbanatum* Brenn. — *Nyl.:* Hogland in fissura humida (*H. basifolium* var. *dissectifolium* Brenn. Sydf. Archier. p. 110), Borgå Kråkö Westeräng in prato silvestri, Helsingfors ad rupem extra urbem, Kyrkslätt Smeds in devexo pinifero, Strömsby in silva mixta, Koskis in nemore ad rupemque.

H. caesiiceps Brenn. – *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. caesiiflorum Almqv. & Norrl. — *Sa.:* St. Michel (K. J. Ehnberg).

var. *subcanitiosum* (*H. canitiosum* Dahlst., Brenn. Nyl. Hier. p. 20). *Involucris* floccis pilisque tenellis densis albocinereis, *squamis* frequentibus densis angustis ad apicem usque vestitis. — *Ab.:* Lojo in pinetis; *Nyl.:* Kyrkslätt Ådbäck, Medvast, Storms, Hommas et Edis in silvis acerosis.

H. psilacrum. *Folia* glaucescentia, frequentia, vulgo brevipetiolata, *intermedia* plurima ovata, acuta, — rotundata muc-

ronulatave, basi rotundata truncatave — cordata vel subsagittata, minute denticulata vel irregulariter triangulari-dentata, *exteriora* minora cordato-rotundata — elliptica, subintegerrima, *interiora* anguste lanceolato-ovata — lanceolata, acuta, subintegerrima repandave basi in petiolum descendente argute dentata vel subhastata, glabra — subglabra, subtus vulgo molliter parcipilosa floccosaque, *folium caulinum* nullum vel minutum angustumque; *capitula* mediocria — minora, pedunculis leviter curvatis, erecto-patentibus, floccosis — subtomentellis, minutissime glandulosis pilisque tenellis albis parce vel sub involucro densius pilosis; *involucra* crassa, fusco-viridia, sat dense breviter albipilosa parciusque minute glandulosa, basi tenuifloccosa, *squamis* e basi latiore sensim in apicem longum cuspidatum nudumque attenuatis, vix marginatis; *styli* fuscescentes. — *Ab.:* Lojo Waanila in pineto (*H. stenolepis* f. *integrius* Brenn. Sydtav. & Nyl. Hier. p. 19).

H. caesitium Norrl. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. sagittatum Lindeb. f. *squamis* involucri angustioribus. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo silvae acerosae.

H. philanthrax Stenstr. — *Nyl.:* Snappertuna Raseborg ad rudera arcis.

H. suborbicans Brenn. Sydtav. & Nyl. Hier. p. 16 (*H. variicolor* Dahlst. var.) Folia obovata vel elliptica, undulato-repanda minuteque subulato-dentata, supra rufescenti-maculata. — *Nyl.:* Sibbo Torstensholm in devexo saxoso betulifero.

H. chlorellum Sael. — *Nyl.:* Ingå Haga in silva acerosa.

H. vesticeps. Differt a *H. orbicante* Almqv. proximo *pedicellis involucrisque* pallide virescentibus subefloccosis glandulis brevibus — minutis setulisque brevissimis rarioribus parce vestitis, nec non *squamis* apicem versus vix floccosis, *petiolis foliorum* autem densissime longe molliterque villosis. — *Obor.:* Muhos Papinsaari (*H. orbicans* Brenn. Nordösterb. Hier. p. 25).

H. distendens. *Caulis* e basi leviter adscendente erectus, viridis basive leviter coloratus, parte inferiore molliter albipilosus, vix stellulatus nudusve, superne parce vel sub anthela nonnihil densius floccosus, setulis glandulisve solitariis interdum munitus, parte inferiore vel medium versus unifolius; *folia* viridia, breviter

parcipilosa, subtus glaucescentia vel vinose colorata, longius densiusque, in petiolis densissime, albivillosa, dense crispato ciliata, *basalia* 3—5, longipetiolata, elliptica — ovata, basi saepe obliqua rotundata — truncata subhastatave, mucronata — acuta, argute serrata, *folium caulinum* petiolatum, ovato-lanceolatum vel angustius, cuspidatum, argute serratum, subtus floccosum denseque villosum; *capitula* mediocria, radiantia, 3 — pauca, *anthela* simplice — subsimplice, paniculata, ramis pedicellisque sat elongatis, divaricatis, subrectis, fastigiatis, acladioque 6—10 mm longo griseo-floccosis vel obscurioribus, glandulis sat robustis solitariis — sat densis, interdum setulis solitariis brevibus immixtis obtectis; *involucra* atroviridia, 8—10 mm alta, angusta, glandulis setulisque aequilongis nigris apicibus canescentibus densis floccisque basin versus plus minusve densis vel ad margines squamarum densissimis vestita, *squamae* e basi lata anguste subulatae, obtusae — subacutae, leviter comosae, basales anguste lineares; *styli* obscuri. — Habitu et forma foliorum anthelaeque cum *H. divaricante* Brenn. Sydf. Archier. pr 124 omnino congruens, differt autem caule eglanduloso vel subeglanduloso, foliis superioribus subtus floccosis, pedicellis ramisque anthelae longioribus, glandulis robustioribus rarioribus — solitariis vestitis, squamis involucri basi latioribus, setulis robustioribus frequentioribusque munitis, ad margines saltem dense albifloccosis, floribus majoribus styloque obscuriori; a *H. vesticipite* praecedente foliis multo minoribus angustioribusque, involucris atroviridibus cano-variegatis, glandulis setisque robustioribus dense vestitis, nec non squamis dense flocoso-marginatis distat. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. hololoma nov. nom. pro *H. holophyllo* Brenn. Sydf. Archier. pag. 127, nomine jam antea adhibito.

H. praetenerum Almqv. var. *subpatale* n. nom. (var. *patale* (Norrl.) Brenn. Nyl. Hier. p. 25 et 26, Vestnyl. Hier. p. 16, Sydtav. & Nyl. Hier. p. 17). — *Ab.:* Lojo; *Nyl.:* Helsingfors, Kyrkslätt Sundsberg, Smeds, Strömsby et Qvarnby, Ingå Svartbäck. — Differt a *H. patali* Norrl. setulis in involucro inter glandulas distinctis.

var. *proximum* (Norrl.) Brenn. Nyl. Hier. p. 26. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla in devexo betuleti.

var. *sertuliferum* Brenn. l. c. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in nemore, f. ad var. *proximum* vergens.

H. umbelliferum Lindeb. — *Nor.:* Rovaniemi Sonkaperä Paavonselkä, f. Kemi Kallinkangas (K. J. Ehnberg).

H. euryodon (*H. caliginosum* Dahlst., Brenn. Nordösterb. Hier. p. 25 ex. p.). *Foliis* subtriangularibus, cordato-ovatis — ovatis vel lanceolato-ovalibus, late triangulari-dentatis — undulato-dentatis vel repandis minuteque denticulatis apicem rotundatum subacutumve versus integrioribus, breviter parce pilosis, *caulino* brevipetiolato vel sessili, lanceolato-ovato, acuto, minute denticulato, subtus parce piloso stellulatoque; *involucris* majoribus, circa 12 mm altis, crassis, setulis brevibus paucis ad basin saltem inter glandulas frequentioribus — sat densis immixtis infraque solum ad margines squamarum tenuiter floccosis, *spuamis* angustis, lineari-subulatis, acutis. — *Caj.:* Paltamo Paltaniemi, Sotkamo Naapurinvaara.

H. gonatophyllum (*H. caliginosum* Dahlst., Brenn. l. c. ex. p.). — *Foliis* ovatis basi truncatis - oblongis, obtusis, basi saepe obliquis, irregulariter late triangulari-dentatis — repandis vel subintegerrimis, basin versus distinctius dentatis, breviter parce pilosis, *caulino* parvo, subsessili, lanceolato-ovato, in apicem angustum protracto, subintegerrimo, subtus subfloccoso pilosoque; *involucris* minoribus, 10—11 mm altis, crassiusculis, glandulis minoribus subdensis vestitis, esetosis, basi vix floccosis, *squamis* latiusculis, lanceolato-subulatis, acutis — subobtusis. — *Caj.:* Sotkamo Wuokatti Pöllyvaara et Kokkovaara.

H. soedermannicum Dahlst. f. — *Nyl.:* Kyrkslätt Storms in silva acerosa prope Långviken (*H. glandulosissimum* Dahlst., Brenn. Nyl. Hier. p. 25).

H. distractum Norrl. ex. p. Glandulis involucrorum atroviridium pedicellorumque robustioribus, densioribus, squamisque involucri apicem usque plus minusve floccosis. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén). Huc etiam pertinet *H. Stenströmii* Dahlst. in Brenn. Hier. medd. 3, 1904.

H. defloccatum (*H. distractum* Norrl. ex. p.). Differt a *H. variicolore* Dahlst. *involucris* minoribus, *squamis* angustioribus subulatis obtusis — subacutis marginibus apicem versus defloccatis apicibusque nudis — subnudis, *ramis anthelae* vulgo monocephalis erecto-patentibus, rectis subrectisve — arcuato-patentibus; a *H. distincto* Stenstr. *involucris* angustioribus, marginibus squamarum exteriorum intermediarumque exceptis, defloccatis, *foliisque* latioribus ellipticis subrotundatisve — ovatis; a *H. distracto* Norrl. denique glandulis involucrorum laetiorum pedicellorumque minoribus et minus frequentibus squamisque involucri apicem versus defloccatis. — *Ab.:* Wihtis; *Nyl.:* Ingå Joddböle in betuleto *(H. orbicans* Almqv. f. *involucris epilosis* Brenn. Sydtav. & Nyl. Hier. p. 17), Kyrkslätt Weikkola in devexis silvae pratique et Sundsberg in devexo silvestri ad Solbacka *(H. variicolor* Dahlst., Brenn. Sydf. Archier. p. 123); *Ta.:* Hausjärvi Arolampi Heinilä ad jugum Pitkä Selkä *(H. variicolor* Dahlst. f. Brenn. Sydtav. & Nyl. Hier. p. 16).

H. Hjeltii Norrl. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla in pascuo, Öfverby in silva acerosa, Joddböle in nemore.

H. caesiomurorum Lindeb. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in silvis mixtis.

H. Siléni Norrl. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. subpellucidum Norrl. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo prati.

H. diaphanoides Lindeb. — *Nyl.:* Ingå Ors in nemore devexo ad rupemque juxta fretum Barösund.

var. *flocculiferum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla in silva acerosa, Lill Skämmö in fissura rupis littoralis.

f. *densifloccosum. Squamis* exterioribus *involucri* dense floccoso-limbatis *cauleque* densius floccoso — tomentello. — *Ta.:* Hausjärvi Erkkylä ad marginem prati prope Riihimäki *(H. torticeps* Dahlst. f. Brenn. Sydtav. & Nyl. Hier. p. 16).

var. *nycterinum* Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

var. *tenebrosum* (Norrl.) — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo pineti.

H. improvisum Norrl. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in silva mixta.

H. caespiticola Norrl. — *Nor.:* Kemi Selkäsaari in litore marino (K. J. Ehnberg).

H. inconstrictum Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. cynodon Brenn. var. *stelluligerum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in nemore.

H. hemipsilum Brenn. — *Sa.:* St. Michel (K. J. Ehnberg).

H. atricomum Brenn. — *Ta.:* Hausjärvi Riihimäki in silva humida pinifera.

Piloselloidea.

H. pubescens Lindbl. — *Nyl.:* Ingå Ors in devexo graminoso juxta fretum Barösund.

var. *firmicaule* (Norrl.). — *Nyl.:* Kyrkslätt Weikkola in agro, Ingå Svartbäck in prato, devexo prati, devexis betuleti pinetique, Joddböle ad marginem nemoris ad rupem.

H. contractum (Norrl.) — *Nyl.:* Borgå Kråkö Westeräng in prato, Lill Kroksnäs ad marginem agri et in devexo agresti, Ingå Barö Abborholm in devexis graminosis juxta Barösund; *Ta.:* Kuhmois (K. J. Ehnberg).

H. seminigrans. Sicut *H. nigrans* Almqv. *anthela* laxa involucrisque longioribus gracilioribusque setulis nigris nigricantibusve validis densius vestitis a *H. contracto* differens, *squamae* autem *involucri* angustiores, sublineares, glandulaeque majores, inter setulas haud occultae. — *Ab.:* Lojo Kiviniemi; *Nyl.:* Borgå Kråkö (*H. nigrans* Almqv., Brenn. Nyl. Hier. p. 32).

H. suomense Norrl. — *Ta.:* Hausjärvi Herajoki Parmala in devexo saxoso, Riihimäki ad marginem agri; *Caj.:* Puolanko Salmis.

var. *grisescens* (Brenn. in Medd. af *Soc. pro F. & Fl. Fenn.* 29, pag. 140). Foliis parvis, angustis, griseo-virentibus, nec non indumento in tota planta floccoso densiori a *H. suomensi* differens. — *Kar. ladog.:* Ruskeala Ilola (A. L. Backman).

H. sphacelatum Norrl. — *Nyl.:* Borgå Lill Kroksnäs in campo *Phlei.*

H. sphacelolepis. *Caulis* elatus, robustus, ubique sat dense floccosus glandulosusque, in parte inferiore setulis brevissimis parce vestitus, glandulae sub anthela maximae, setiformes, inter minores immixtae; *stolones* epigaei, sat longi, foliolis lanceolatis decrescentibus; *folia* tenuia, viridia, sessilia vel subsessilia, lanceolata vel lingulato-lanceolata, acuta, parce minute denticulata, parce stellulata brevique setulosa, subtus floccosa densiusque brevipilosa, *caulina* 2 in parte inferiore caulis, glandulifera; *anthela* densa, composita, umbellata, subtomentosa denseque minute laetiglandulosa glandulis robustis setiformibus nigris parce immixtis; *involucra* 8—9 mm alta, virescentia, nigrovariegata, glandulis tenellis inaequalibus sat densis, setulis nigris paucis floccisque ad basin sat densis vestita, *squamae* sat late lanceolatae, acutae, laete virides, submembranaceae, apice vel exteriores toto dorso nigricantes. — *H. sphacelatum* Norrl. imitans, sed praecipue glandulis robustis diversum. — *Caj.:* Sotkamo Naapurinvaara.

H. neglectum Norrl. f. *longifolium*. — *Nyl.:* Helsinge Boxbacka ad marginem agri; *Sa.:* St. Michel (K. J. Ehnberg).

f. *brevifolium*. — *Nyl.:* Borgå Pörtö Bodö.

H. subpraealtum Lindeb. (*H. pruinosum* Norrl.) — *Ta.:* Hausjärvi Herajoki Parmala in devexo prati.

H. subtenerescens. A *H. tenerescente* Norrl. Hier. exs. I, 70 vix differt: *caule* 2—3-folio, superne vix colorato, *involucris* magis floccosis cinerascentibus, basi, ut *pedicelli* nonnulli ad apicem, setulis paucis nigris apice albis brevibus inter glandulas immixtis *squamis*que vulgo latioribus obtusioribusque minus distincte laetimarginatis. *Folia*, ut in speciminibus supra citatis, ad Åre Sueciae lectis, et in Dahlst Herb. Hier. XVI 68 e Lillherrdal, brevia. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla in devexo silvae acerosae, Svartbäck in betuleto.

H. subglomeratulum. Differt a *H. glomeratulo* Almqv., Dahlst. Hier. exs. I, 25 *caule* graciliore apice glandulis longis robustisque inter minores immixtis *pedicellis*que subtomentosis — tomentosis glandulis longioribus obscuris minus confertis munitis, nec non *squamis involucri* latioribus obtusis, intimis

late membranaceo-marginatis. *Folia* angustiora, tenuiora, ut in f. *hirtiore* Dahlst. Herb. Hier. XVI 75, sed vix denticulata. Setae vel setulae obscurae apice canescentes solitariae vel paucae sub *anthela*, ad apicem *pedicellorum* et ad basin *involucrorum* adsunt. Glandulae ad apicem *caulis* ut in *H. glossophyllo* Norrl. robustae. — *Nyl.:* Kyrkslätt Sundsberg in betuleto ad Framnäs.

H. glomeratulum Almqv. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. umbelliflorum N. P. — *Nyl.:* Kyrkslätt Wohls in horto, Qvarnby ad marginem viae, Ingå Westerkulla in devexo pineti ad marginem viae, Elisö ad marginem silvae juxta litus marinum.

H. hyperadenium Brenn. — *Nyl.:* Ingå in prato juxta templum, Svartbäck ad marginem viae in betuleto.

H. leucopterum Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck ad marginem agri viaeque.

H. speireodes. Differt a *H. speireo* Norrl. Pil. bor. p. 70 *involucris* virescentibus, minoribus (5—7 mm long.) gracilioribusque, cylindricis, *squamis* latioribus, lanceolato-oblongis, obtusis, apice distinctius piceis atrique glandulosis, distincte laetimarginatis, *pedicellis*que gracilioribus, parce setulosis — subepilosis; *anthela* vulgo laxa, umbellata vel irregulariter racemoso-corymbosa. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. Zizianum Tausch. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in betuleto.

H. incrassatum Norrl. — *Nyl.:* Borgå Pörtö (W. Laurén).

H. poliocladum N. P. var. *praealtiforme* 2 *hirsutum* N. P. — *Nyl.:* Ingå Joddböle ad marginem fossae.

H. septentrionale Norrl. — *Nyl.:* Borgå Wilhelmsberg et Pörtö, Sibbo Skräddarby (W. Laurén); *Sa.:* St. Michel (K. J. Ehnberg).

H. ingens N. P. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck ad marginem fossae.

H. dimorphum Norrl. — *Nyl.:* Borgå Pörtö in prato (W. Laurén); f. *Ta.:* Kuhmois (K. J. Ehnberg).

H. Saelani Norrl. — *Sa.:* Kristina (K. J. Ehnberg).

H. fennicum Norrl. — *Nyl.:* Borgå Pörtö in prato (W. Laurén).

H. ventricosum Norrl. — *Nyl.:* Sibbo Käringholm (W. Laurén); *Ta.:* Hausjärvi Herajoki in pratis humidis.

H. nigellum Norrl. — *Ta.:* Hausjärvi Herajoki Parmala in prato humido.

H. lasiopodum Brenn. — *Ta.:* Hausjärvi Riihimäki in areis pratoque, Herajoki in prato humido, Parmala ad marginem fossae in agro.

H. glossolepis Brenn. — *Ta.*: Hausjärvi Herajoki Parmala in pratis humidis.

H. collatatum Brenn. — *Nyl.:* Helsingfors Tölö park et Fredriksberg ad margines viarum, Kyrkslätt Strömsby in devexo sicco, Ingå Haga ad marginem fossae, Svartbäck in nemore, prato turfoso semitaque agresti.

f. *curtifolium*, foliis brevibus obovatis foliolis stolonum obovatis — subspathulatis subaequalibus. — *Ta.:* Hausjärvi Herajoki in arenario pineti.

H. valdeglandulosum Brenn. — *Ta.:* Hausjärvi Herajoki Parmala in prato humido turfoso.

H. subpratense Norrl. — *Nyl.:* Borgå Ekudden et Pörtö in pratis (W. Laurén).

H. salebricola Brenn. var. *fuscostylum,* stylis obscuris. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla ad rupem juxta litus marinum.

H. brachycephalum Norrl. — *Nyl.:* Borgå Pörtö in prato.

H. conglobatum Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Ingå Svartbäck in pratis, Ors in devexo graminoso juxta fretum Barösund.

var. *laxius* Norrl. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in betuleto ad marginemque viae.

var. *brachiolatum* Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Kyrkslätt Qvarnby in prato ad marginemque viae, Ingå Svartbäck ad marginem agri viaeque; *Caj.:* Paltamo Paltaniemi et Kivimäki.

var. *subciliatum* Brenn. — *Nyl.:* Borgå Hummelsund, Ingå Svartbäck in pascuo aprico.

f. ad *H. fusculum* Brenn. vergens. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla in devexo betuleti.

H. diluticolor Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck ad marginem viae in betuleto.

H. suecicum Fr. var. — *Nyl.:* Borgå Wilhelmsberg et Pörtö in prato (W. Laurén).

var. *parcipilum* N. P. — *Ta.:* Kuhmois (K. J. Ehnberg).

var. *valdepilosum* N. P. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo silvestri.

var. *albisetum* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in prato.

var. *parvifoliatum* Brenn. — *Nyl.:* Kyrkslätt Strömsby in caespite prati.

var. *pseudauricula* f. *calvius* N. P. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in prato litorali.

var. *subfloribundum* f. *efloccosum* N. P. — *Nyl.:* Kyrkslätt Strömsby in prato humido, Ingå Svartbäck ad marginem viae agrique et in devexo silvestri.

f. *floccosum* N. P. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla Skämmö; *Ta.:* Kuhmois (K. J. Ehnberg).

H. piceiceps Brenn. — *Ta.:* Hausjärvi Herajoki in prato.

H. auricula L. var. *stipitatum* N. P. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck ad marginem viae pratique.

var. *pterolepis* Brenn. — *Ta.:* Kuhmois (K. J. Ehnberg).

var *parvicalyx* Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Ingå Svartbäck in loco nudo prati.

H. pilosella L.

H. tenuilingua Norrl. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. felinum Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. sphaeroideum Brenn. — *Nyl.:* Ingå Fagervik in silva abietina, Westerby in devexo pinifero et ad marginem viae.

H. molliusculum Brenn. f. *brevifolium.* — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Ingå Svartbäck in devexo sicco.

H. molliglandulosum Brenn. — *Nyl.;* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **tapeinodes** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **furfuraceum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Joddböle ad marginem silvae juxta fossam agri.

H. **subcoactile** Brenn. — *Ab.:* Lojo in silva acerosa ad jugum inter Ojamo et Wirkby.

H. **farinicolor** Brenn. — *Ab.:* Lojo Paloniemi; *Nyl.:* Kyrkslätt Danskarby.

H. **impallescens** Norrl. — *Nyl.:* Ingå Fagervik in silva abietina.

var. *hirsutius* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo sicco, Joddböle ad marginem silvae juxta paludem.

H. **oligochaetium** N. P. var. *transitorium* Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **niveiceps** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Joddböle ad marginem fossae in agro.

var. *chlorascens* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Fagervik ad marginem viae in silva acerosa, Joddböle ad semitam in betuleto salebroso juxta litus marinum.

H. **salebratum** Norrl. — *Nyl.:* Ingå Fagervik Vesterby ad marginem viae in devexo pinifero.

var. *villiferum* Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **leptacrum** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **prolixatum** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **brachycalyx** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Helsinge Lill Hoplax ad rupem in silva acerosa, Ingå Svartbäck in silva mixta.

H. **albotomentosum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Elisö in devexo sicco.

H. **tenerisquameum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in betuleto.

H. **rubelliceps** Brenn. var. *grandiceps* Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck ad viam agrestem.

H. **heteradenium** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in silva mixta.

H. **chloroloma** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Westerkulla in devexo silvestri, Orrholm in litore.

f. *valdelaceratum*, *foliis* subtus virescentibus, saepe acutioribus distinctiusque denticulatis, *ligulis* valde laceratis, interdum subestriatis dignotum. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Helsingfors Rödbergen in devexo saxoso, Ingå Svartbäck in devexo agresti.

H. **furvum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Ors in devexo sicco juxta fretum Barösund.

H. **subconvexum** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **distinctisquameum** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **longiglandulosum** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **psefochaetum** Brenn. — *Nyl.:* Borgå Lill Kroksnäs ad rupem.

H. **drosocalyx** Brenn. var. *locupletius* Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **laetilanosum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Joddböle in nemore.

H. **lasiocalyx** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Fagervik in silva abietina.

var. *stenoglossum* Brenn. — *Sa.:* Kristina (K. J. Ehnberg).

H. **prasinatum** Norrl. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

var. *crebrisetosum* Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **macroglossum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Lill Fagerö in devexo sicco.

H. **mixtivillosum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Fagervik in silva abietina.

H. **adenotrichum** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck ad marginem fossae in prato.

H. **leucochaetum** Brenn. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

f. *nigrisetum*. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. leucochaetum Brenn. × *suecicum* Fr. ut videtur. — *Nyl.:* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. **auricula** L. × **dasylepis** Brenn. — *Nyl.:* Ingå Svartbäck in devexo sicco inter juniperos unacum parentibus.

H. panneiceps Brenn. var. *acropsilum* Brenn. — *Nyl.*: Ingå Svartbäck in devexo silvestri.

H. cuneolus Norrl. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Kyrkslätt Koskis, Ingå Svartbäck in devexo sicco; *Ab.*: Lojo in silva acerosa ad jugum.

H. rhodacrum Brenn. — *Nyl.*: Ingå Westerkulla ad viam desertam in devexo silvestri.

H. ursinum Brenn. — *Nyl.* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

var. *fimbrillatum* Brenn. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

var. *densivillosum* Brenn. — *Nyl.* Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. albicans Norrl. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. elucens Brenn. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. lomatolepis Brenn. var. *curtilingua* Brenn. — *Nyl.*: Ingå Fagervik Westerby ad marginem viae in devexo pinifero.

var. *unicolor* f. *caulescens* Brenn. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. auricula L. × *lomatolepis* Brenn. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

H. lomatolepis Brenn. × *suecicum* Fr. ut videtur. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Ingå Svartbäck ad marginem viae in betuleto.

H. trichosoma N. P. 1. *longipilum* N. P. — *Ab.*: Lojo in silva acerosa ad jugum.

H. tenuivillosum Brenn. — *Nyl.*: Kyrkslätt Strömsby in silva abietina, Smeds in pineto, Ingels in silva mixta, Ingå Fagervik Westerby in devexo pinifero.

H. coalescens Norrl. — *Nyl*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén), Helsingfors in coemeterio juxta Gräsviken et in insula Högholm, Ingå Westerkulla Orrholm in devexo pinifero.

var. *subcongregatum*, *foliis* obtusioribus, *pedicello* crasso, *involucro* obscuriore, magis glanduloso, *squamis* apice vix coloratis, basalibus submarginatis ad *H. congregatum* Norrl. Pil. bor. p. 22 vergens. — *Nyl.*: Sibbo Aspnäs (W. Laurén).

Årsmötet den 13 maj 1905.

Ordföranden, professor J. A. Palmén uppläste följande

Årsberättelse öfver Sällskapets verksamhet 1904-1905.

De senast förgångna tiderna hafva bragt med sig lärdomar af största vikt för hela vårt land. Vi ha erfarit, att efter en period af utveckling och fruktbar verksamhet kan komma en period af motgångar, som hota med undergång eller åtminstone stagnation. Vi ha också lärt oss hvilka resultat, som kunna uppstå, i fall betydande inre oenighet härskar. Särskildt har det förgångna året varit det hotfullaste af alla. Men stormbyn har åtminstone för ögonblicket bedarrat. Ännu är hela vårt samhälle lugnt och beredt att gå framtiden till möte. Det hela har naturligtvis lidit, men ännu icke ohjälpligt. Hvad särskildt våra vetenskapliga samfund beträffar, så ha deras yttre villkor ännu icke tagit skada. Ty de kunna tryggt sätta sig öfver den utslungade beskyllningen, att under alla möten hafva bedrifvit något helt annat än vetenskaplig forskning. Däremot ha några åt det praktiska riktade fria föreningar blifvit bragta i en kritisk ställning, emedan deras statsanslag helt och hållet eller delvis indragits. Märkligt nog har detta händt de två ekonomiska sällskap, som i afseende å sina objekt stå Sällskapet pro Fauna et Flora närmare än andra, nämligen Fiskeriföreningen och Forstföreningen. Må vi hoppas, att båda skola återvinna sina förra positioner. Men må vi tillika af det inträffade taga anledning att i god tid klargöra situationen för oss självfva, i händelse året 1906 skulle medföra äfven åt vårt samfund afslag på anhållan om fortsatt anslag. Till dess kan emellertid världen se nog så mycket annorlunda ut, än för ett år sedan. Svåra åskväder hafva ju också ett slut, och deras kraftiga elektriska urladdningar pläga tvärtom ozonisera luften, så att djur och växter efteråt känna sig lifligt styrkta till ännu mera energisk lifsverksamhet än tillförene.

Vi ha i dag åter att anteckna en svår förlust i våra leder. Sjuttiotvåårig, men ännu full af lifligt intresse för våra allmänna frågor, bortgick den 23 okt. 1904 fil. dr. friherre Edvard Viktor Eugen Hisinger, hvilken så länge med värme och uppmärksamhet följt naturalhistoriens utveckling i vårt land och med välvilja omfattat särskildt vårt Sällskap.

Edvard Hisinger föddes den 16 juli 1832 på fädernegodset Fagervik uti Ingå. Student år 1850 och redan i december 1848 medlem i vårt Sällskap, ägnade han sina första studier åt naturalhistorien och blef kandidat 1855. Samma år offentliggjorde han Flora Fagervikiensis, af våra lokalfloror den andra i ordningen. Man skulle häraf förmodat, att han ärnat ägna sig åt botanisk forskning, så mycket hellre, som han 1856 företog en utländsk studieresa till Tyskland och Schweiz. Men tilltagande döfhet föranledde honom dock att inslå en annan riktning, att ägna sig åt praktisk naturalhistorie. År 1858 öfvertog han nämligen sin faders stora egendom Brödtorp i Pojo socken. Dels där, dels på Fagervik tillbragte sedan Hisinger resten af sitt lif, ifrigt ägnande sig åt rationellt jordbruk äfvensom åt de rika trädgårdsanläggningarna. I början offentliggjorde han ännu resultat af naturalhistorisk forskning, nämligen 1859 en afhandling om Finlands Orthoptera samt 1861 om Finlands Libellulider. För vår svampfloras allmännare kännedom och tillgodogörande har han offentliggjort en liten, för allmänheten afsedd skrift. Uti Botaniska Notiser tryckte han några meddelanden om skandinaviska granformer och om fynd af *Oecidium conorum abietis* i Finland. Vidare offentliggjorde Hisinger notiser om hvitfisken i Finska viken och om svarta vargarna på Åland. Att han särskildt intresserade sig för trädgårdsodling är självklart. Äfven i vårt Sällskaps skrifter har han 1887 och 1895 offentliggjort botaniska meddelanden. Våra möten öfvervarade han gärna, trots svårigheten att höra andragandena. Till befordran af forskningen om finska vikens algflora donerade han 1882 ett belopp af 300 mk, och 1883 jämväl en summa för realiserandet af ett program om anställande af växtfenologiska iakttagelser. För befordrandet af forskningarna på Kola

halfön bidrog han med 1,000 mk år 1887, och senare äfven med en summa.

Våra allmänna angelägenheter lågo Hisinger varmt om hjärtat, började med den egna hemtraktens och slutande med vårt folks stora spörsmål. De sistnämnda frågorna spände ännu på sista tiderna hans intresse i högsta grad, och med ungdomlig hänförelse följde han med allt. Men lösningen af våra frågor fick han ej mera upplefva, då ju liemannen infann sig under osäkerhetens tunga dagar.

Från landsmäns led hafva med döden afgått ännu tre personer, som dock stått Sällskapet fjärmare, näml. rektorn, fil. mag. Gustaf Wilhelm Cannelin, förre stadsträdgårdsmästaren i Helsingfors Ludvig Amatus Järnström, hvilken afled i november 1904 och med. doktor Henrik Hällström, som blef medlem redan den 27 maj 1836 och nyligen afled i Joensuu vid 86 års ålder.

Ännu böra vi ägna en tacksam tanke åt tvenne zoologer i utlandet, som vi haft äran att räkna såsom ledamöter i Sällskapet. För nästan ett år sedan, den 23 maj 1904, afled i London den kände neuropterologen Robert Mac Lachlan, som inlagt så stor förtjänst om kännedomen af insektgruppen Trichoptera. Talrika mindre arbeten föregingo och efterföljde hans stora monografiska revision och synopsis öfver de Europeiska Trichoptererna, hvilket verk utkom 1874—1880, och till hvars utgifvande äfven material från Finland sändts. Han hade vänligheten att ej blott bearbeta allt dår samladt finskt material, af 146 arter, utan äfven att i sitt arbete afgifva därom ett för oss mycket glädjande yttrande; och en special katalog häröfver offentliggjordes sedermera år 1881 i 7:de häftet af våra Meddelanden. Äfven senare har han mycket beredvilligt gått våra specialister tillhanda med hjälp och upplysningar, och sålunda bidragit till den nuvarande rätt ingående kännedomen i vårt land om denna grupp, hvilken för tre decennier tillbaka var så godt som alldeles outredd. Han kallades till utländsk ledamot i detta vårt samfund, då vi år 1896 firade dess 75 års dag.

Samtidigt invalde Sällskapet också till hedersledamot den

framstående zoologiske, särskildt entomologiske forskaren, direktorn för zoologiska museum i Wien, professor Friedrich Moritz Brauer, hvilken afled därstädes den 29 december 1904 vid 72 års ålder. Från tidigaste ungdom var han genomträngd af lifligt intresse för insekternas tallösa grupp, särskildt för deras lefnadssätt och förvandling. Som författare uppträdde han redan under sin gymnasiitid, då han offentliggjorde viktiga observationer om Neuroptera, och vid 25 års ålder utgaf han *Neuroptera austriaca*, som haft ett stort inflytande på denna grupps studium i flera länder. Därefter vände han sin uppmärksamhet åt Diptera och väckte särskildt uppmärksamhet genom sina afhandlingar om *Oestriderna*, hvilkas märkvärdiga utveckling han omsorgsfullt utredt. Därjämte gaf han uppslag till ett nytt system öfver Diptera. Hans digra arbete *Zweiflügler des Kais. Museums,* hvaraf 7 delar utkommit, har riktat vetenskapen med talrika nya former samt en epokgörande bearbetning af flugornas larver. Sin utmärkta förmaga på entomologiska specialområden förstod Brauer att tillgodogöra jämväl på frågor af mera allmänt zoologisk art. Redan så tidigt som 1869, alltsä några få år efter vändpunkten i det rådande uppfattningssättet, offentliggjorde han en liten, men uppslaggifvande skrift: Betrachtungen über die Verwandlung der Insekten im Sinne der Descendenz-Theorie. Häri framhöll han betydelsen af den *Campodea*-lika larv-formen såsom mera ursprunglig, än den härledda fjäril-larv-gestalten och flugornas »mask»-lika larver. en åskådning, som för en mängd morfologiska forskare öppnat vida vyer. Mera kändt är dock Brauers arbete, som grundlagt ett eget nytt system för insekternas hela klass, hvilket första gången framställdes i hans år 1885 utgifna skrift *Systematisch-Zoologische Studien*, och hvari han nedlagt en mängd för frågan synnerligen fruktbärande idéer. Såsom akademisk lärare har den bortgångne utöfvat mycket stort inflytande, likasom äfven såsom direktor för ett af Europas mest storartade zoologiska museer. Såsom enskild människa gjorde han på enhvar besökande ett synnerligen angenämt intryck, och

personligen bevarar äfven jag den nu bortgångna ärevördige mannen i vördsamt minne.

Sällskapets 7 månadsmöten hafva under året fortgått i jämn följd och varit besökta af 30—40 personer, således lika lifaktigt som förut. En öfverblick af förhandlingarna gifver vid handen, att äfven nu de zoologiska meddelandena till antalet varit afgjordt öfvervägande. Föredragarena hafva varit icke mindre än 25, medan de botaniska varit endast 10. Bland de senare har rektor M. Brenner vid nästan hvarje möte gjort andraganden, och nästan lika ofta mag. H. Lindberg, i öfrigt hafva delgifvits meddelanden af hrr Sælan, Norrlin, Fr. Elfving, Karsten, Silén, E. Reuter, A. A. Sola och H. Buch. De flesta zoologiska andragandena hafva gjorts af hrr J. Sahlberg, Levander, Silfvenius och E. Reuter, hvarjämte iakttagelser föredragits jämväl af hrr Luther, Schneider, Federley och Forssell samt Aro, R. Boldt, Björkenheim, M. Brenner, K. O. Elfving, Forsius, Grönblom, Meriläinen, Nordling, A. Nordström, Poppius, O. M. Reuter, U. Sahlberg, Sandman, Suomalainen, Wegelius och Wikström.

Af Sällskapets publikationer hafva under året utkommit Acta N:o 26 med afhandlingar af Enzio Reuter, A. J. Silfvenius, G. Schneider, J. Ivar Lindroth, J. P. Norrlin Pehr Gadd och O. M. Reuter, inalles X + 401 sidor och 9 taflor. Likaså har utkommit 30:de häftet af Meddelanden innehållande förhandlingarna under 1903—1904. Uti Acta 27, som är under tryck, äro redan intagna några af de under året inlämnade afhandlingarna. Tryckningen af Hj. Hjelts Conspectus Floræ Fennicæ uti Acta 30 är påbörjad, men anstår för närvarande tillsvidare.

Under det gångna året hafva anmälts följande afhandlingar.

Silfvenius, A. J., Ueber die Metamorphose einiger Phryganeiden und Limnophiliden, III.

Forssell, A. L., Bidrag till kännedom om Echinorhyncherna hos Finlands fiskar.

Reuter, Enzio, *Uropoda obnoxia,* eine neue schädliche *Uropoda*-art.

Karsten, P. A., Fungi novi, nonnullis exceptis in Fennia lecti.

Levander, K. M., Über das Winterplankton in zwei Binnenseen Südfinnlands.

Silén, F., Blombiologiska iakttagelser i Kittilä Lappmark.

Silfvenius, Über *Agrypnetes crassicornis* M. Lach.

Brenner, M., Hieraciologiska meddelanden, 4. Nya Hieracieformer och fyndorter.

Federley, H., *Notodonta phoebe* var. *pallida* n. var. und die Entwicklung derselben.

Levander, Beiträge zur Kenntnis des Sees Valkea-Mustajärvi der Fischereiversuchsstation Evois.

Levander, Untersuchungen über die Nahrung und Parasiten der Fische des Finnischen Meerbusens in den Jahren 1902, 1903 und 1904.

Reseberättelser hafva delgifvits af hr Aro rörande en zoologisk resa i Björneborgs län och af hr A. Palmgren beträffande botaniska forskningar på Åland, bägge under sommaren 1904.

För stundande sommar åter har Sällskapet beslutit utdela 1,500 mark till resestipendier, fördelade på följande sätt:

1000 mk åt fyra zoologiska exkurrenter till Ounasjoki—Tana trakterna, Å. Nordström, R. Krogerus, U. Sahlberg, B. A. Nyman.

300 mk åt fil. kd. J. A. Wecksell, för undersökning af vattenvegetationen vid finska kusten af Ladoga.

100 mk åt fröken L. Högman för insamlande af *Hieracia* på Åland och i Luonnonmaa, samt

100 mk åt stud. A. A. Sola för studium af ädlare träds förekomst äfvensom insamlande af *Hieracia* i Hämeenkyrö.

Till hedersledamot i Sällskapet har kallats professor Th. Sælan för att bevisa honom Sällskapets varma erkänsla för en mera långvarig verksamhet än någon annan kunnat uppvisa, äfvensom såsom uttryck af förhoppning, att den 70-årige

äfven sasom bortflyttad från orten måtte fortfara att gagna den inhemska forskningen. Yngre krafter hafva ater inkallats för att börja sitt arbete, nämligen herrar Gunnar v. Frenckell, H. Rancken, E. V. Suomalainen, fröken A. Keso, hrr J. G. Granö, A. B. Nyman, K. Hj. R. Frey och Onni Lindblad.

Af Sällskapets forna och nuvarande ledamöter äfvensom af kända utländska naturalhistoriska forskare har dr R. Boldt, sammanbragt för Skpts räkning en synnerligen intressant och värdefull samling af fotografier, som under året förevisats och på allt sätt borde fortfarande befrämjas.

Under året hafva fungerat såsom ordförande och viceordförande samma personer som förut, och såsom sekreterare mag. H. Federley; d:r Brotherus har varit skattmästare, hrr Brenner och Alcenius revisorer.

Till sist bör ännu nämnas att Sällskapet inbjudits af Finska Forstföreningen att genom delegerade samverka med andra i och för att bringa i gång den långt tidigare och flere gånger upptagna frågan om bildande af nationalparker i Finland. Sällskapet har visserligen nyligen valt härtill prof. Norrlin och mag. H. Lindberg, men det definitiva afgörandet kan förekomma först i dag. Måtte denna för studiet af landets flora och fauna i framtiden så viktiga fråga nu sent omsider komma till realisation. Ännu är det icke allt för sent, men dock sent nog i flere afseenden. Mahända skall ett flertal af Sällskapets medlemmar framdeles intressera sig jämväl för en annan liknande fråga, som väckts i ett närsläktadt samfund, nämligen frågan om skydd för enskilda naturminnesvårdar öfverhufvud, dessa må nu vara lefvande väsenden, geologiska bildningar eller prof pa landskapens utseende i olika delar af landet.

Min återblick på det gångna solhvarfvet vill jag afsluta med en välgångsönskan för Sällskapets exkurrenter under nästa sommar och för alla de ledamöter, som äro i tillfälle att ägna sig åt arbetet i naturens sköte till fromma för kännedomen af vårt lands fauna och flora.

Skattmästaren doktor V. F. Brotherus afgaf

Årsräkning för år 1904,

ur hvilken följande utdrag här lämnas:

Debet.

Behållning från år 1903.

Stående fonden	28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond . . .	10,000: —	
Sanmarkska fonden	4,000: —	
Årskassan.	6,737: 10	48,737: 10

Inkomster under året.

Statsbidrag för år 1904	6,000: —	
Influtna räntor	2,144: 02	
Ledamotsafgifter	135: —	
Gåfva af Presidenten Isak Fellman .	150: —	
Öfverskott vid inköp af W. Gutzeit & C:o 5 % låneobligation . . .	10: —	8,439: 02
	Summa	57,176: 12

Kredit.

Utgifter under året.

Arvoden:			
åt sekreteraren . . Fmk 100			
» bibliotekarien . » 200			
» vaktmästaren . » 125		425: —	
Reseunderstöd		1,000: —	
Ränta å Sanmarkska fonden . . .		200: —	
Lektor Hj. Hjelt		650: —	
Tryckningskostnader		6,444: 90	
Frakt, annonser, renskrifning m. m.		239: 73	8,959: 63

Afskrifning.

Å kupongränta, som erlagts vid inköp af låneobligation			4: 58

Behållning till år 1905.

Stående fonden	28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond . . .	10,000: —	
Sanmarkska fonden	4,000: —	
Årskassan	6,211: 91	48,211: 91
	Summa	57,176: 12

På förslag af revisorerna rektor M. Brenner och magister O. Alcenius beviljades skattmästaren full ansvarsfrihet för förvaltningen af Sällskapets medel under det förflutna året.

Intendenten, docent Alex. Luther uppläste följande

Årsredogörelse för de zoologiska samlingarnas tillväxt.

*Däggdjurs*samlingen har under året genom gåfvor, byte och inköp ökats med 41 exx. dels skinn, dels uppstoppade eller i sprit inlagda exx., hvilka dock delvis äro afsedda att användas såsom material för byte med utländska museer, 4 skallar, 1 bäfversvans, 4 normala och ett monströst embryo. För gåfvorna stannar museet i tacksamhetsskuld till agronomerna M. Mäenpää och H. B. Åström, prof. J. A. Palmén, d:r K. E. Stenroos, magg. H. Federley, och J. E. Aro, studd. A. Wegelius, K. Siitoin, G. Ekman, prep. O. Lindblad, handlanden Paul Stude och finska Senaten. Lektor S. Lagus och forstmästar M. W. Waenerberg hafva godhetsfullt förmedlat diverse inköp.

Finska *fågel*samlingen har tillvuxit med 229 exx., hvaribland märkas en kollektion af 147 exx. vackert konserverade skinn, hvilka prep. O. Lindblad för synnerligen billigt pris

försalt till museet och en kollektion af 54 skinn, inlämnade af mag. J. E. Aro; de öfriga exx. hafva dels skänkts af herrar H. Inberg, E. Husgafvel, A. V. Nyberg, E. Nordling, ing. P. v. Nandelstadt, forstm. J. Montell och Aminoff, stud. L. Runeberg, d:r A. G. Helenius, lyceisten Seppälä, fröken E. Lindblad, agronom U. Hernberg, v. häradsh. W. Fagerström, prof. J. A. Palmén och Högholmens djursamlingar genom kapten M. Tammelander, dels inköpts genom förmedling af forstm. J. Montell och M. W. Waenerberg. Till äggsamlingen hafva 4 kullar inlämnats af herr E. Nordling. Ett monströst hönsembryo har stud. E. W. Suomalainen förärat.

Af *reptilier* hafva endast några embryoner och ungar inlämnats af prep. G. W. Forssell och d:r A. Luther, af *amfibier* 3 kollekter af herr A. Reuter och d:r A. Luther.

Till *fisk*samlingen hafva skänkts 8 exx. af d:rr A. G. Helenius, G. Schneider, A. Luther, magg. W. M. Axelson och J. A. Wecksell.

*Coleopter*samlingen har vunnit en värdefull tillökning, genom att arkitekt Stenius till museet donerat sin och sin aflidne broders, d:r Erik Stenius', c. 1000 species omfattande samling af denna insektgrupp. Dessutom hafva c. 500 exx. erhållits såsom gåfvor af mag. L. Lagus, lektor L. Kiljander, studd. M. Weurlander, Th. Grönblom, A. G. Wegelius, K. Hj. Frey, U. Sahlberg och F. G. Gottberg, prof. O. M. Reuter, forstm. K. O. Elfving, mag. B. R. Poppius och skoleleven A. Sallmén. — Af *hymenoptera* hafva 222 exx. skänkts till samlingen af stud. M. Weurlander och 1 af mag. Å. Nordström. — *Lepidoptera* har museet fått emottaga i c. 160 exx. af studd. Th. Grönblom, A. Wegelius, E. W. Suomalainen, apot. J. Sucksdorff, d:rr A. Poppius o. R. Fabritius. — Med bestämmandet af den finska *nematocer*samlingen har prof. C. Lundström varit sysselsatt och till densamma äfven afstått en mängd exemplar. Museets finska *Anthomyzidae* hafva genomgåtts af Oberlehrer Stein i Oberweisstritz, *chrysopiderna* af d:r Th. Pleske

i St. Petersburg. Såsom gåfvor hafva inlämnats 236 uppstuckna exx. diptera af mag. B. R. Poppius, 25 prof nematocera i sprit af mag. W. M. Axelson och 1 diptercecidium af frk. E. Lindroth. — *Aphaniptera* hafva erhållits i 3 exx. af mag. K. H. Hällström och handl. P. Stude. — *Trichopter*samlingen har fått emottaga 74 sp. i 540 exx. (uppstuckna imagines) af stud. M. Weurlander äfvensom talrika larver och puppor i sprit af densamma och mag. A. J. Silfvenius, hvilken sistnämnde fortsatt uppställandet af samlingen. — Mag. J. E. Aro har bestämt och uppställt museets finska *ephemerider* (imagines och larver i sprit) och till samlingen skänkt en mängd af honom samlade exemplar. — Af *copeognather* hafva c. 30 prof inlämnats af mag. W. M. Axelson och 1 af d:r E. Reuter och mag. H. Federley, af *mallophaga* c. 50 prof af prep. G. W. Forssell och af handl. P. Stude. Mag. W. M. Axelson har fortfarande ägnat sin tid åt bearbetningen af museets finska *Collembola,* till hvilken samling han äfven skänkt 75 profrör, innehallande ett stort antal arter; till denna samling hafva dessutom inlämnats 22 profrör af mag. A. J. Silfvenius och d:r A. Luther. — Utom ofvannämnda entomologiska samlingar har museet fått emottaga insekter tillhörande diverse ordningar, nämligen c. 600 exx. torra insekter af forstm. J. Montell och 7 exx. af apot. Sucksdorff, äfvensom 7 profrör med larver i sprit af stud. A. L. Forssell.

Af *myriopoder* hafva inlämnats 3 exx. af d:r E. Reuter mag. H. Federley, stud. A. L. Forssell och skoleleven A. Sallmén.

Samlingen af finska *spindlar* har mag. T. H. Järvi begynt anyo uppställa. Tillökningen har utgjorts af åtskilliga kollekter, inlämnade af mag. Järvi och prof. J. A. Palmén, stud. A. L. Forssell, d:r E. Reuter och mag. H. Federley.

Till *krustacé*-samlingen hafva inlämnats ett antal hufvudsakligen relikta krustaceer från olika sjöar af d:r O. Nordqvist, vidare 27 flaskor med diverse krustacéer af studd. A. L. Forssell, E. W. Suomalainen, C. G. Björkenheim, Svenska Reallyceum härstädes och d:r A. Luther.

Dessutom har mag. P. Gadd till museet skänkt 20 mikroskopiska preparat af parasitiska copepoder.

*Mollusk*samlingen har ökats med 50 prof, utgörande gåfvor från skoleleven A. Sallmén, d:r E. Reuter, prep. O. Lindblad, studd. H. Nordqvist, A. L. Forssell, Kuopio museum och d:r A. Luther. Snigelsamlingen har ordnats och uppställts, och inordnandet af lektor Melas mollusker i den finska samlingen påbörjats.

Af maskar hafva inlämnats: 21 prof *oligochæter* af stud. E. W. Suomalainen och d:r A. Luther; 3 prof *hirudineer* af stud. A. L. Forssell och skoleleven A. Sallmén; 61 prof *turbellarier* af stud. A. Ruotsalainen och d:r A. Luther; 12 *trematoder* af studd. A. L. Forssell och fröken E. Munsterhjelm, äfvensom 12 mikroskopiska preparat af den förstnämnde; 54 *cestoder* af prof. W. Pipping, d:r G. Schneider, magg. H. Federley och J. E. Aro, studd. A. L. Forssell, M. E. Savolin och frk. E. Munsterhjelm; 32 *nematoder* af prof. W. Pipping, studd. A. L. Forssell och frk. E. Munsterhjelm samt d:r A. Luther; 56 *acanthocephaler* af stud. A. L. Forssell, d:r G. Schneider och d:r A. Luther samt 138 mikroskopiska preparat af hithörande former af den förstnämnda; 3 *gordiider* af stud. Th. Grönblom. — *Acanthocephal*samlingen, hvilken bestämts af d:r G. Schneider och stud. A. L. Forssell, har under året uppställts; äfven ett antal *gordiider* har af den förstnämnde bestämts.

Kollektionerna af *coelenterater* och *protozoer* hafva förökats med 3 prof inlämnade af stud. E. W. Suomalainen och d:r A. Luther. De finska *spongillid-*, *coelenterat-* och *bryozo*-samlingarna, tidigare bestämda af d:r Levander, hafva uppställts.

Bland under året tillkomna *plankton*-samlingar märkas främst d:r O. Nordqvists omkr. 600 flaskor omfattande kollektion. 96 flaskor hafva dessutom inlämnats af magg. A. E. Streng, K. H. Hällström, D. A. Wikström, T. H. Järvi och stud. A. B. Nyman samt d:r A. Luther. Diverse *hydro-*

faunistiskt material innehallande flaskor, inalles 116, hafva inlämnats af stud. M. Weurlander och mag. A. J. Silfvenius.

1 *cecidium* har skänkts till samlingarna af fröken E. Lindroth.

Då intendenten för de botaniska samlingarna amanuens Harald Lindberg till följd af vistelse på utrikesort var förhindrad att vid mötet närvara, inlämnade professor Fr. Elfving följande

Årsberättelse öfver de botaniska samlingarnas förkofran och bearbetning.

Främst är att omförmäla att det redan i senaste årsberättelse nämnda arbetet med de under aratal hopade nytillkomna fanerogamexemplarens uppfästande och inordnande fortskridit och i hufvudsak afslutats, sa att museets finska fanerogamherbarium nu erbjuder den fullständighet som för tiden är möjlig. En ny upplaga af Herbarium Musei Fennici I torde därför böra blifva en af museiarbetets närmaste uppgifter, och i sådant syfte har intendenten oaflåtligt varit sysselsatt med granskning af samlingens kritiska former. Hurusom studiet af dessa nu träder i förgrunden, framgår tydligt af de under året inlämnade bidragen, bland hvilka hufvudparten utgöras af *Alchimillæ* och *Hieracia*. Amanuensen Lindbergs i 30 häftet af Meddelandena tryckta, redan senaste vår utdelade uppsats om de finska formerna af *Alch. vulgaris*, har riktat flere samlares uppmärksamhet på dessa växter, så att fran olika delar af landet *Alchimilla*-kollektioner, delvis rätt omfattande, inlämnats, nämligen, utom af amanuensen Lindberg själf, af proff. J. A. Palmén och F. Elfving, d:r Hj. Hjelt, magistrarne W. M. Axelson, E. F. Häyrén, K. H. Hällström, C. A. Knabe, O. Sundvik, J. A. Wecksell, studenterne H. Buch, I. Buddén, F. W. Klingstedt och A. A. Sola samt järnvägsbokhållaren O. A. Gröndahl. *Hieracium*-samlingarna (inalles 291 n:rr), för hvilka prof. Norrlins arbeten

utgjort den hufvudsakliga utgångspunkten, och hvilka han till största delen benäget granskat, hafva gjorts i främsta rummet af intendenten, vidare af rektor M. Brenner, d:r W. Laurén, studenterne Laura Högman och K. H. Hällström. — Öfriga bidrag utgöras af 375 exx. kärlväxter, 171 exx. mossor, 12 exx. alger, 1 svamp, 3 n:rr karpologica, 3 n:rr dendrologica samt 6 n:rr till spritsamlingen. För dessa gåfvor har museet att tacka statsrådet L. Munck, proff. J. A. Palmén och F. Elfving, amanuensen H. Lindberg, d:rr G. Borenius, Hj. Hjelt, E. Reuter och W. Laurén, direktor Z. Schalin, rektorerne M. Brenner och H. Zilliacus, lektor A. Alho, magg. Otto Collin, K. H. Hällström, C. A. Knabe, O. A. F. Lönnbohm, I. Nordling, A. Rantaniemi, O. Sundvik och J. A. Wecksell, provisorerne Mether och Nyman, forstmästarne K. O. Elfving, E. af Hällström och J. Montell, agronom K. Grotenfelt, studenterne Greta Andersin, H. Buch, Oiva Eronen, G. v. Frenckell, F. W. Klingstedt, A. Ramsay, H. Rancken, A. A. Sola, K. W. Suomalainen, K. Ståhlberg och A. Vegelius, äfvensom eleverna S. Gripenberg, A. Rancken, H. Saltzman och L. Stark.

Den finska moss-samlingen har under året blifvit slutligt ordnad.

Som nykomlingar till den finska floran äro att anteckna: *Ammophila arenaria* från Tenala (stud. E. W. Suomalainen, eleverna S. Gripenberg och A. Rancken), *Luzula multiflora* × *sudetica*, förut obeskrifven, från Jorois (mag. H. Lindberg), mossan *Dicranodontium longirostre* från Helsingfors (stud. H. Buch) samt flere *Hieracia*, delvis nybeskrifna.

Ytterligare äro ett par omständigheter att beträffande den finska växtsamlingen framhålla, ehuru de falla utom Sällskapets verksamhet. För det första att aflidne rektor O. Bergroths herbarium blifvit till Botaniska museum inköpt. Rektor Bergroth hade från sina resor på Åland och i Ryska Karelen hemfört ganska omfattande, mycket väl konserverade samlingar, som i väsentliga delar tidigare blifvit till Sällskapet öfverläm-

nade. Det som nu tillkommit, kompletterar de tidigare exemplaren och utgör ett värdefullt bytesmaterial. Vidare har Universitetets Consistorium inlöst professor P. A. Karstens på Mustiala stora svampsamling. Af utländska svampar innehåller denna samling 5265 arter, bland dem en mängd typer till arter, beskrifna dels af prof. Karsten, dels af hans korrespondenter; flere exsiccatverk kunna i detta sammanhang påpekas, såsom ingående i samlingen. För oss hafva de finska formerna det största intresset, och hvad dem beträffar, är samlingen enastående. Under sin mer än 40-åriga verksamhet på Mustiala, har prof. Karsten gjort denna ort till en af de i mykologiskt afseende bäst kända orter på jorden, och hvad han här anträffat liksom ock de spridda fynd, som yngre mykologer i vårt land gjort, finnas här samlade. Den är den fullständigaste finska svampsamling som finnes. Den är vidare ett väsentligt komplement till professor Karstens talrika skrifter i Finska Vetenskaps Societetens publikationer och vårt Sällskaps skriftserier. Betydelsen af att denna samling nu införlifvats med Finska museet är uppenbar. Från att Museets svampsamling varit ganska rudimentär har den nu nått en hög rang.

I sammanhang härmed må ännu framhållas önskvärdheten af att unga botanister måtte ägna sig åt studiet af den inhemska svampfloran och i sådant afseende, medan tider är, personligen tillgodogöra sig den rika erfarenhet prof. Karsten besitter, och hvilken han gärna ställer till intresserades förfogande. Om så icke sker, komma vi här i landet att inom kort sakna en mykologisk specialist, hvilket vore högst beklagligt.

Bibliotekarien doktor Enzio Reuter föredrog nedanstående

Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt.

Under nu tilländagångna verksamhetsår har Sällskapets bibliotek erfarit en något mindre ökning än under närmast föregående år, nämligen med 694 nummer, hvilka med hänsyn till innehållet äro fördelade på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	297
Botanik	76
Zoologi	150
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende . .	44
Geografi	17
Geologi, mineralogi, paleontologi	32
Antropologi, etnografi	3
Fysik, kemi, farmaci, medicin	32
Matematik, astronomi, meteorologi	12
Diverse	31
Summa	694

De allra flesta publikationer hafva nu, som tillförne, erhållits genom skriftutbyte med åtskilliga lärda samfund, institutioner och tidskriftsredaktioner. Af dessa hafva under året några upphört med sagda skriftväxling, medan å andra sidan tio nya tillkommit, så att deras sammanlagda antal för närvarande utgör 298. De nytillkomna äro följande:

Deutsche Malakozoologische Gesellschaft, Frankfurt a. M.;

Zoological Laboratory of the University of Texas, Austin, Texas, U. S. A.;

Board of Fisheries for New South Wales, Sydney, Australia;

Kommissionen for Havundersögelser, Köpenhamn;

La Société des sciences naturelles de la Haute-Marne, Longres;

Societas entomologica Bohemiae, Prag;

Springfield Museum of Natural History, Springfiefd, Ill., U. S. A.;

R. Accademia dei Lincei, Rom;

Statens Skogsförsöksanstalt, Stockholm;

Die naturwissenschaftliche Gesellschaft in Winterthur (Schweiz).

För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet dessutom i tacksamhetsskuld till Commission d'Organisation du Congrès inter-

national de Botanique de Vienne 1905; Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht; Société Ouralienne d'Amateurs des Sciences naturelles, Jekaterinenburg; L'Institut agronomique de Moscou; Föreningen »Vanamo», Helsingfors; äfvensom till herrar P. Borissow, P. T. Cleve, H. Conwentz, J. Krakauer, N. I. Kusnezow, S. A. Mokrzecki, S. Murbeck, O. M. Reuter, P. Westberg och W. M. Wheeler.

Sällskapet förrättade härpå val af funktionärer för verksamhetsåret 1905—1906 och återvaldes härvid till

ordförande — professor J. A. Palmén.

vice ordförande — professor Fr. Elfving.

Till sekreterare i stället för docent Erik Nordenskiöld, som undanbedt sig återval, utsågs magister Harry Federley.

Till skattmästare för kalenderaret 1906 återvaldes doktor V. F. Brotherus.

Professor O. M. Reuter, som var i tur att från Bestyrelsen afgå, återvaldes likaså.

Till revisorer för det löpande kalenderarets räkenskaper utsågos äfven de förra revisorerna, rektor M. Brenner och magister O. Alcenius.

Sällskapets representant i kommittén för dryftande af frågan om åstadkommande af naturparker i Finland, professor J. P. Norrlin, hade i bref till Sällskapet anmält sig vara af hälsoskäl förhindrad att deltaga i kommitténs arbete, men lofvade privatim bispringa densamma i dess verksamhet.

Till Sällskapets delegerade i nämnda kommitté utsågos härpå amanuens B. Poppius, såsom ordinarie ledamot, och docent A. K. Cajander såsom suppleant.

Ordföranden meddelade, att till Sällskapet anländt inbjudan att vid den andra internationella botaniska kongressen i Wien låta representera sig af en medlem.

Till Sällskapets representant valdes härpå amanuens Harald Lindberg.

Amanuens B. Poppius meddelade, att professor C. Lundström var sysselsatt med en granskning af Finlands *Nematocera* och uppmanade Sällskapets exkurrentar att för prof. Lundströms räkning insamla representanter för denna diptergrupp.

Till sitt årsmöte hade Sällskapet fått emottaga telegram från rektor Axel Arrhenius i Kristinehamn och Luonnon ystäväin yhdistys Kuopiossa.

De zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte fått emottaga följande gåfvor:

1 ex. *Petromyzon branchialis (Ammocoetes)* från Vichtis, Hiidenvesi af mag. J. A. Wecksell. — 1 hermafroditisk *Astacus fluviatilis* från svenska reallyceum härstädes. — 1 svart råtta från Hattula af stud. Axel Wegelius. — 2 prof *gordiider* ur larver af *Saturnia pavonia* och *Notodonta ziczac*, tagna 1901 af stud. Th. Grönblom. — 1 fullvuxen ♀ och en unge af *Meles taxus* af handl. Paul Stude. — 2 exx. *pulicider* och en mängd *Mallophaga* från *Meles taxus* af densamme. — 1 ex. *Silvanus surinamensis* från H:fors af lyc. A. Sallmén. — 60 spp. *Lepidoptera* från prov. Sb. af stud. E. W. Suomalainen. — c. 600 exx. insekter af olika ordningar från Muonio i Lappland af forstm. J. Montell. — 1 embryo af höns med ett på högra sidan befintligt öfvertaligt benpar, tillvarataget VI. 1904 i Rantasalmi af herr Tor Ekman och inlämnadt till saml. af stud. E. W. Suomalainen. — 15 profrör *Collembola* från Tvärminne, för det mesta samlade på snö af herr A. Luther. — 1 ex. *Corvus frugilegus* skjutet den 18 april d. å. i Haapavesi af d:r A. G. Helenius. — 1 ex. *Fulica atra*, skjutet å stora Enskär, söderom Rönnskär af arbetaren Emil Finneman och skänkt till samlingarna af prof. J. A. Palmén. — 1 varg (uppstoppad) från senaten,

skjuten under vargåret 1881? — Genom köp har museet dessutom förvärfvat: 1 saimasäl från Nyslott genom förmedling af lektor S. Lagus. — 1 lo från Kexholm, från bonden J. S. Virolainen. — 1 ex. *Gulo borealis*, fullv. ♀, 1 ex. *Strix nyctea* och 2 exx. *Lagopus mutus*, vidare ett skinn af varg och två d:o af fjällräf (ungar) äfvensom en för skelettering afsedd fjällräfskropp, alla från Enare, inköpta genom förmedling af forstmästar M. W. Wænerberg. En samling trichopter-larver och puppor från Tvärminne och Thusby af mag. A. J. Silfvenius. — 54 exx. fåglar och 1 hermelin från Björneborgstrakten af mag. J. E. Aro. — 1 prof *Collembola* från Tvärminne af mag. A. J. Silfvenius.

Doktor Enzio Reuter anförde följande om

En för bönodling skadlig collembol.

Ifrågavarande collembol, som enligt bestämning af magister W. M. Axelson tillhörde arten *Onychiurus armatus*, hade under våren 1904 af fil. kand. J. A. Wecksell iakttagits i Vichtis på nyss utsådda bönor, hvilka den tycktes tillfoga skada.

Bulletin Bibliographique

Ouvrages reçus par la Société du 13 mai 1904 au 13 mai 1905.
Tous les livres indiqués sont des in 8.o, sauf indication contraire.

1. Publications des Sociétés correspondantes.

Algérie.

Alger: Société des Sciences Physiques, Naturelles et Climatologiques.
Bulletin:

Bône: Académie d'Hippone.
Bulletin: 30 1899—1900.
Comptes rendus: 1901; 1902.

Allemagne.

Augsburg: Naturhistorischer Verein für Schwaben und Neuburg (a. V.).
Bericht: XXXVI. 1904.

Bautzen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft »Isis«.
Sitzungsberichte und Abhandlungen:

Berlin: K. Akademie der Wissenschaften.
Sitzungsberichte: 1904. 4:o.

— Gesellschaft Naturforschender Freunde.
Sitzungsberichte: 1903.

— Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.
Verhandlungen:

— Museum für Naturkunde. Zoologische Sammlung.
Mitteilungen: II, 4. 1904.
Bericht über das Zoologische Museum zu Berlin 1903. Halle a. S. 1904.

Bonn: Naturhistorischer Verein der Preussischen Rheinlande, Westfalens und des Regierungsbezirks Osnabrück.
Verhandlungen: 61, 1. 1904.

— Niederrheinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Sitzungsberichte: 1904, 1.

— Poppelsdorf. Deutsche Dendrologische Gesellschaft.
Mitteilungen: 1904.

Braunschweig: Verein für Naturwissenschaft.
Jahresbericht:

Bremen: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen:

Breslau: Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur.
Jahresbericht: 81. 1903.
Die Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur. I. Die Hundertjahrfeier. II. Geschichte der Gesellschaft. Breslau 1904.
Schube, Th. Die Verbreitung der Gefässpflanzen in Schlesien preussischen und österreichischen Anteils. Festgabe. Breslau 1903.

— Verein für Schlesische Insektenkunde.
Zeitschrift für Entomologie, Neue Folge: XXIX. 1904.

Chemnitz: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:

Colmar: Société d'Histoire Naturelle.
Bulletin (Mittheilungen), Nouv. Sér.: VII. 1903—1904.

Danzig: Naturforschende Gesellschaft.
Schriften, Neue Folge: XI, 1—2. 1904.
Katalog der Bibliothek: 1. 1904

Dresden: Naturwissenschaftliche Gesellschaft »Isis».
Sitzungsberichte und Abhandlungen: 1903, 2; 1904, 1.

Erlangen: Physikalisch-Medicinische Societät.
Sitzungsberichte: 35. 1903.

Frankfurt a. M.: Senckenbergische Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen: XXVII, 3. 1904. 4:o.
Bericht: 1904.

— (Schwanheim): Deutsche malakozoologische Gesellschaft.
Nachrichtsblatt: XIII—XXXVI 1881—1904; XXXVII, 1—2 1905.

Frankfurt a. d. O: Naturwissenschaftlicher Verein.
Helios: XXI. 1904.
— M. Klittke.
Societatum Litteræ:
Freiburg i B: Naturforschende Gesellschaft.
Bericht: XIV. 1904.
Gera (Reuss): Deutscher Verein zum Schutze der Vogelwelt.
Ornithologische Monatsschrift:
Giessen: Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Bericht:
Görlitz: Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen XXIV. 1904.
Göttingen: K. Gesellschaft der Wissenschaften und der Georg August Universität.
Nachrichten, Mathematisch-physikalische Klasse: 1904, 1—6. 4:o.
Nachrichten, Geschäftliche Mittheilungen: 1904, 1—2. 4:o.
Greifswald: Geographische Gesellschaft.
Jahresbericht:
— Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen.
Mittheilungen: XXXV. 1903.
Guben: Internationeller Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung:
Güstrow: Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg.
Archiv: 57, 2. 1903; 58, 1. 1904.
Halle: K. Leopoldinisch-Carolinisch Deutsche Akademie der Naturforscher.
Nova Acta:
Repertorium:
Katalog der Bibliotek:
Hamburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen:
Verhandlungen, 3:e Folge: XII. 1904.
— Die Hamburgischen Wissenschaftlichen Anstalten.
Jahrbuch: XXI. 1903 u. Beiheft 1 (4:o), 2 u. 3.
— Verein für Naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Verhandlungen: XII. 1900—1903.
Hanau: Wetterauische Gesellschaft für die gesammte Naturkunde
Bericht:

Hannover: Naturhistorische Gesellschaft.

Helgoland: K. Biologische Anstalt.

Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Helgoland, Neue Folge: V, 2. 1904; VI, 1—2. 1904. 4:o.

Hirschberg in Schles.: Riesengebirgsverein.

Karlsruhe: Naturwissenschaftlicher Verein.

Verhandlungen: XVII. 1903—1904.

Kassel: Verein für Naturkunde.

Abhandlungen und Bericht:

Kiel: Kommission zur Wissenschaftlichen Untersuchungen der Deutschen Meere (voy. Helgoland).

Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Kiel, Neue Folge:

— Naturwissenschaftlicher Verein für Schleswig-Holstein.

Schriften: Register zu Band I—XII. 1904.

Königsberg in Pr.: Physikalisch-ökonomische Gesellschaft.

Schriften: XLIV. 1903.

Landshut: Naturwissenschaftlicher Verein (ci-devant: Botanischer Verein).

Bericht: XVII. 1900—1903.

Lübeck: Geographische Gesellschaft und Naturhistorisches Museum.

Mittheilungen: II, 18. 1904.

Magdeburg: Naturwissenschaftlicher Verein.

Jahresbericht und Abhandlungen: 1902—1904.

Marburg: Gesellschaft zur Beförderung der gesammten Naturwissenschaften.

Sitzungsberichte: 1903.

Metz: Société d'Histoire Naturelle.

Bulletin:

München: K. B. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-physikalische (II:e) Classe.

Abhandlungen: XXII, 2. 1904. 4:o.

Heigel, K. Th. von. Zum Andenken an Karl von Zittel. Rede. München 1904. 4.o.

Pringsheim, A. Ueber Wert und angeblichen Unwert der Mathematik. Festrede. München 1904. 4:o.

Sitzungsberichte: 1904, 1—3.

Inhaltsverzeichniss:

Almanach:

München: Bayerische Botanische Gesellschaft.

Berichte: X. 1905.

Mitteilungen: 32—35. 1904—1905.

— Ornithologische Gesellschaft in Bayern.

Jahresbericht:

Verhandlungen: IV (N. F. I) 1903.

Münster: Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst.

Jahresbericht.

Nürnberg: Naturhistorische Gesellschaft.

Abhandlungen, XV, 2. 1903.

Jahresbericht:

Osnabrück: Naturwissenschaftlicher Verein.

Jahresbericht:

Passau: Naturhistorischer Verein.

Bericht:

Regensburg: Naturwissenschaftlicher Verein.

Bericht:

Correspondenz-Blatt:

Stettin: Entomologischer Verein.

Entomologische Zeitung: 65, 2. 1904.

Strassburg in E.: K. Universitäts- und Landes-Bibliotek.

Theses:

Aeckerlein, G., Über die Zerstäubung galvanisch glühender Metalle. In. Diss. Strassburg i. E. 1902.

Berger, H., Ueber Rotationsflächen zweiten Grades, die einem gegebenen Tetraeder eingeschrieben sind. In.-Diss Strassburg i E. 1903.

Bock, K., Über die Kondensation von Benzaldehyd mit Itaconsäure. In.-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Brecher, F., Ueber die durch Anlagerung von Ammoniak an ungesättigte Säuren entstehenden β-Amido-säuren. In.-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Dinter, A., Die Anlagerung von Ammoniak an die Muconsäure und die Oxydation der Δ-$\beta\gamma$-Hydromuconsäure. In.-Diss. Strassburg i E. 1902.

Friedmann, E., Beiträge zur Kenntnis der physiologischen Beziehungen der schwefelhaltigen Eiweissabkömmlinge. In.-Diss. Braunschweig 1902.

Hergesell, H., Ergebnisse der Meteorologischen Beobachtungen

im Reichsland Elsass-Lothringen im Jahre 1900. Strassburg i. E. 1904. 4:o.

Hildebrand, W., Ueber die Condensation des Acetylacetons mit bernsteinsaurem Natrium unter Mitwirkung von Essigsäureanhydrid. In-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Himpel, H., Ueber die Gruppe der 120 Collineationen, durch die ein räumliches Fünfeck in sich selbst übergeht. In.-Diss. Strassburg i. E. 1903.

Jägerschmied, G. A., Beiträge zur Kenntnis der Monochlorbromessigsäure In.-Diss. Strassburg. i E. 1903.

Kalbfleisch, G., Symmetrische Cykliden In.-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Karpinski, L. C., Über die Verteilungen der quadratischen Reste. In.-Diss. Strassburg i. E. 1903.

Kraencher, J., Über die Isobutylitaconsäure und deren Verhalten gegen Brom. In.-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Kraus, P., Ueber Die Dimethyldioxyglutarsäure und einige Derivaten derselben. In.-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Matter, O., Zur Kenntnis der Azlactone und ihrer Umwandlungsprodukte. In.-Diss. Strassburg i. E. 1903.

Moritz, R. E., Ueber Continuanten und gewisse ihrer Anwendungen zahlentheoretischen Gebiete. In.-Diss. Göttingen.

Neukirch, H., Über Actinomyceten. In.-Diss. Strassburg i. E 1902.

Peters, W., Über stereoisomere Körper aus dem Äthylacetylaceton durch Blausäureanlagerung. In-Diss Strassburg i. E. 1903.

Reichert, F., Über die Einwirkung von Stickstofftetroxyd auf Phenylisocrotonsäure. In. Diss. Strassburg i. E. 1903.

Scheen, O., Ueber die Methylitaconsäure und ihr Verhalten gegen Natronlauge und Brom In.-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Schwärtzlin, A, Über die Oxydation der Dimethylitaconsäure und der Dimethylaticonsäure mit Kaliumpermanganat. In.-Diss. Strassburg i. E. 1903.

Wernher, G., Kondensation von Valerolakton und Bernsteinsäureäthylester mit Natriumäthylat. In.-Diss. Strassburg i. E. 1902.

Stuttgart: Verein für vaterländische Naturkunde in Württemberg.
Jahreshefte: 60 1904, nebst Beilage II. Stuttgart 1904.

Wiesbaden: Nassauischer Verein für Naturkunde.
Jahrbücher: 57. 1904.

Zwickau: Verein für Naturkunde.
Jahresbericht: XXXIII. 1903.

Australie.

Brisbane: The Queensland Müseum.
Annals:
Annual Report:

Melbourne: National Gallery of Victoria.

Sidney: Linnean Society of New South Wales.
Proceedings, 2 e Ser.: 1903, 4 (Nr. 112).

— Board of Fisheries for New South Wales. Fisheries and Oyster Fisheries of N. S. W.
Annual Report: I. 1903. 4:o.

Sydney: The Australian Museum.
Records: V, 5. 1904.
Report: 1903—1904. 4:o.

Autriche-Hongrie.

Bistritz: Gewerbeschule.
Jahresbericht: XXIX. 1903--1904.

Brünn: Naturforschender Verein.
Verhandlungen: XLI. 1902.
Bericht der Meteorologischen Commission· XXI. 1901.

Buda-Pest: Magyar Tudomànyos Akadémia (Ungarische Akademie der Naturwissenschaften).
Mathematikai és természettudományi közlemények: XXVIII 2. 1904.
Értekezések a természettudom. köreből:
Értekezések a mathemat. tudomàn. köreből:
Mathemat. és természettudom. ertesitö: XXI, 3—5 1903; XXII, 1—2. 1904.
Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn: XIX. 1901.
Almanach: 1904.
Rapport: 1903.

— Magyar Nemzeti Múzeum (Ungarisches National-Museum).
Annales historico-naturales: II, 1—2. 1904. 4:o.
Természetrajzi Füzetek:
Aquila. Journal pour l'Ornithologie: XI. 1904. 4:o.

— La Rédaction de »Rovartani Lapok».
Rovartani Lapok: XI, 5—10. 1904; XII, 1—3. 1905.

Cracovie: Académie des Sciences. (Akademija Umiejetnossci).

Sprawozdanie komisyi fizyograficznej:

Rozpravy wydzialu matem. przyrodn., 3:e Ser.: III. A & B. 1903.

Bulletin international: 1904, 4—10.

Catalogue of Polish Scientific literature: III, 3—4. 1903—1904; IV, 1—3. 1904.

Graz: Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.

Mittheilungen: 1903.

Hermannstadt: Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.

Verhandlungen und Mittheilungen:

Igló: Ungarischer Karpathen-Verein. (Magyarországi Kárpátegyesület).

Jahrbuch:

Innsbruck: Naturwissenschaftlich-Medicinischer Verein.

Berichte:

Kolozvár (Klausenburg): Rédaction de »Magyar Növenytani Lapok».

Evlolyam:

— Erdélyi Múzeum - Egylet. Orvos Természettudományi Szakosztályából. (Siebenbürgischer Museum-Verein. Medicinisch-Naturwissenschaftliche Section).

II. Természettudományi szak (Naturwissensch. Abth.):
Értesitö (Sitzungsberichte): XXVIII. 1903.

III. Népszerü szak.
Értesitö (Sitzungsberichte):

Prag: K. Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe.

Abhandlungen, VII Folge:

Sitzungsberichte:

Jahresbericht:

Verzeichniss der Mitglieder:

— Naturhistorischer Verein »Lotos».

Lotos, Neue Folge: XXIII. 1903.

— Societas Entomologica Bohemiae.

Acta: I, 1—4. 1904; II, 1. 1905.

Trencsén, Ung: Trencsén Wármegyei Természettudományi Egylet. (Naturwissenschaftlicher Verein des Trencséner Comitates).

Évkönyre (Jahresheft): 1902/1903.

Triest: Museo Civico di Storia Naturale.
Atti, Ser. Nuova:

Wien: K. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe.
Sitzungsberichte, Abth. I:
Anzeiger: 1904, 10—27; 1905, 1—10.
Mittheilungen der Erdbeben-Commission, Neue Folge:

— K. k. Naturhistorisches Hofmuseum.
Annalen:

— K. k. Zoologisch-Botanische Gesellschaft.
Verhandlungen: LIV. 1904.

— K. k. Geographische Gesellschaft.
Mittheilungen:
Abhandlungen:

— Verein zur Verbreitung Naturwissenschaftlicher Kenntnisse.
Schriften: XLIV. 1903—1904.

— Dr. R. v. Wettstein, Professeur.
Oesterreichische Botanische Zeitschrift: LIV. 1904.

Zagreb: Societas Historico-naturalis Croatica.
Glasnik: XVI, 1. 1904.

Belgique.

Bruxelles: Académie Royale de Belgique. Classe des Sciences.
Bulletin de la Classe des Sciences: 1903, 9—12; 1904, 1—4.
Annuaire: 1904

— Société Royale de Botanique.
Bulletin: XL. 1903.

— Société Entomologique de Belgique.
Annales: XLVII. 1903.
Table générale des Annales:
Mémoires: X. 1903; XI. 1903.

— Société Royale Malacologique de Belgique.
Annales:
Procès-Verbaux:
Mémoires:
Bulletin:

— Société Royal Linnéenne.
Bulletin: XXIX, 7—8. 1904; XXX, 1, 3—5. 1905.

Brésil.

Rio di Janeiro: Muceum Nacional.
Archivos:

Canada.

Halifax, N. S.: Nova Scotian Institute of Science.
Proceedings and Transactions:

Chili.

Santiago: Société Scientifique du Chili.
Actes:

Costa Rica.

San José: Museo National. Republica de Costa Rica.
Anales:

Danemarc.

Kjöbenhavn: K. Danske Videnskabernes Selskab.
Skrifter (Mémoires). 7:de Række, naturvidenskab. og mathem. Afdeln.: I, 1—3. 1904; II, 1. 1904. 4:o.
Oversigt: 1904, 2—6; 1905, 1.
— Naturhistorisk Forening:
Videnskabelige Meddelelser: 1904.
— Botanisk Forening.
Botanisk Tidsskrift: XXVI, 1—2. 19 4.
Meddelelser:
Medlemsliste:
Porsild, M. P., Indholdsfortegnelse til Bot. Tidsskrift 1.—25. Bind (1866—1903), Meddelelser 1.—2. Bind (1882—1891) og Festskrift d. 12 April 1890. København 1904.
— Entomologisk Forening.
Entomologiske Meddelelser. Anden Række: I, 5. 1904; II, 5—7. 1904—1905.
— Bureau du Conseil permanent international pour l'exploration de la mer.
Bulletin, Année 1902—1903: Supplément; 1903—1904, 2—4; 1904—1905, 1. 4:o.
Publications de circonstance: 8—21. 1904—1905.
Rapports et Procès-verbaux des Réunions I. 1902—1903. 4:o

Kjöbenhavn: Kommissionen for Havundersögelser.
Meddelelser, Serie Plankton: I, 1—2. 1904. 4:o.

Espagne.

Madrid: R. Academia de Ciencias exactas, fisicas y naturales.
Memorias:
Revista: I, 1—8. 1904; II, 1. 1905.

Zaragoza: Sociedad Aragonesa de Ciencias naturales.
Boletin:

États-Unis.

Austin, Tex.: University of Texas.
Bulletin, Scientific Series: I—II. 1902—1903.

Baltimore, Md.: Johns Hopkins University.
Circulars:
Memoirs from the Biological Laboratory:

Berkeley, Cal.: University of California.
Publications, Zoology:
Publications, Botany:

Boston, Mass.: American Academy of Arts and Sciences.
Proceedings: XXXIX, 5—21. 1903—1904.

— Boston Society of Natural History.
Memoires:
Proceedings:
Occasional Papers:

Bridgeport, Conn.: Bridgeport Scientific Society.
List of Birds:

Brooklyn, N. Y.: Museum of the Brooklyn Institute of Arts and Sciences.
Science Bulletin:

Cambridge, Mass.: Museum of Comparative Zoölogy.
Memoirs: XXIX, Text a. plates. 1903. 4:o.
Bulletin: XXXIX, 9. 1904; XLIII, 2—3. 1904; XLIV, Geol. Series Vol. VII. 1904; XLV, 2, 4. 1904; XLVI, 1—4. 1904—1905.
Annual Report: 1903—1904.

Chapel Hill, N. C.: Elisha Mitchell Scientific Society.
Journal: XX, 2—3. 1904.

Chicago Ill.: Academy of Sciences.
Bulletin:
Bulletin of the Geological and Natural History Survey:
Annual Report:

Cincinnati, Ohio: Society of Natural History.
Journal: XX, 4. 1904.
— Lloyd Library of Botany, Pharmacy and Materia medica.
Bulletin:
Mycological Notes:

Davenport, Iowa: Academy of Natural Sciences.
Proceedings:

Lawrence, Kans.: Kansas University.
Science Bulletin: II, 1—9. 1903.
Annual Report of the Experiment stat on:

Lincoln, Nebr.: Botanical Society of America.
— The University of Nebraska, Zoological Laboratory.
Studies: 59—60. 1904.

Madison, Wisc.: Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Lettres.
Transactions: XIII, 2. 1901; XIV, 1. 1902.
— Geological and Natural History Survey.
Bulletin: IX—XI (Economic Series N:o 5—7). 1903;
XII (Scientific Series N:o 3) 1903.

Meriden, Conn.: Scientific Association.
Transactions:
Proceedings:
Annual Address:

Minneapolis, Minn.: Geological and Natural History Survey of Minnesota.
Reports, Zoological Series:

Newark, Delaw.: Delaware College Agricultural Experiment Station, Entomological Department.
Annual Report:
Bulletin:

New-Brighton, N. Y.: Natural Science Associaton of Staten Island.
Proceedings: IX, 5—10. 1904.
Special:

New-Haven, Conn.: Connecticut Academy of Arts and Sciences.
Transactions:

New-York, N. Y.: New-York Academy of Sciences.
Memoirs:
Annals:
Transactions:
Index:
— New-York Botanical Garden.
Bulletin:

Philadelphia, Pa.: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: LV, 2—3. 1903.
— American Philosophical Society.
Proceedings:
Report:
Subject Register.
Supplement Register:
— Wagner Free Institut of Science.
Transactions: III, 6. 1903.
— University of Pennsylvania.
Contributions from the Botanical laboratory:
— Free Museum of Science and Art, Department of Archæology, University of Pennsylvania.
Bulletin:

Portland, Maine: Society of Natural History.
Proceedings:

Rochester, N. Y.: Academy of Science.
Proceedings:

San Francisco, Cal.: California Academy of Sciences.
Memoirs:
Proceedings, 3. Ser.;
Botany:
Zoology:
Geology:
Math. Phys.:
Occasional Papers:
— The Hopkins Seaside Laboratory of the Leland Stanford Jr. University.
Contributions to Biology: XXXI. 1903; XXXII. 1904. 4:o.

Springfield, Ill.: The State Entomologist of the Illinois.
Report:
— Springfield Museum of Natural History.
Bulletin: 1. 1904.

S:t Louis, Mo.: Academy of Science.

Transactions:

— Missouri Botanical Garden.

Annual Report: XIV. 1903; XV. 1904.

Topeka, Kans.: Kansas Academy of Science.

Transactions:

Trenton, N. J.: New Jersey Natural History Society (formerly The Trenton Natural History Society).

Journal:

Tufts College, Mass.: Tufts College.

Studies:

Urbana, Ill.: Illinois State Laboratory of Natural History.

Bulletin: VI, Index. 1903—1904; VII, 1—3. 1904.

Article:

Annual Report:

Washington, D. C.: Department of Interior (U. S. Geological Survey).

Monographs: XLIV—XLV a. Atlas. 1903. 4:o.

Bulletin: 209—217. 1903.

Annual Report:

Mineral Resources:

Water-Supply and Irrigation Papers: 80—87. 1903.

Professional Papers: 9—10, 13—15. 1902—1903. 4:o.

— Department of Agriculture.

Report:

Yearbook: 1903.

— Division of Ornithology and Mammology.

Bulletin:

— Division of Economic Ornithology and Mammology.

Bulletin:

– Division of Chemistry.

Bulletin:

— Division of Biological Survey.

Bulletin:

North American Fauna:

Smithsonian Institution (U. S. National Museum).

Annual Report: 1900—1901; 1901—1902.

Report of the U. S. National Museum:

From the Smithsonian Report:

Bulletin of the U. S. National Museum:

Washington, D. C.: Anthropological Society.
The American Anthropologist:
Special Papers:
— Entomological Society.
Proceedings: VI, 2—4. 1904; VII, 1. 1905.

Finlande.

Helsingfors: Finska Vetenskaps-Societeten (Société des Sciences de Finlande).
Acta:
Bidrag:
Öfversigt: XLVI. 1903—1904.
Observations météorologiques:
— Geografiska Föreningen.
Vetenskapliga Meddelanden:
Tidskrift: XVI, 3—6. 1904; XVII, 1. 1905.
— Sällskapet för Finlands Geografi (Société de Géographie de Finlande).
Fennia: 19—21. 1902—1904.
— Universitets-Biblioteket.
— Finska Forstföreningen.
Meddelanden: 21. 1905; 22, 1. 1905; 22, Supplement. 1905.
Ströskrifter:
— Fiskeriföreningen i Finland.
Fiskeritidskrift: XIII, 4—8, 10—12. 1904.
Suomen Kalastuslehti: XIII, 4—8, 10—12. 1904.
— La Rédaction de »Tidskrift för jägare och fiskare».
Tidskrift: XII, 3—6. 1904; XIII, 1—2. 1905.

France.

Amiens: Société Linnéenne du Nord de la France.
Mémoires:
Bulletin:
Angers: Société d'Études Scientifiques.
Bulletin, Nouv. Sér.: XXXII. 1902.
Béziers: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin:
Bordeaux: Société Linnéenne.
Actes: LVIII (6:e Sér. T. VIII). 1903.

Caen: Société Linnéenne de Normandie:
Bulletin, 5:e Sér.:

Cherbourg: Société Nationale des Sciences Naturelles et Mathématiques.
Mémoires: XXXIII (4:e Sér. T. III), 2. 1903.

Langres: Société des Sciences Naturelles de la Haute-Marne.
Bulletin: I, 1—4. 1904—1905.

La Rochelle: Académie. Société des Sciences Naturelles.
Annales:

Lyon: Société Linnéenne.
Annales, N. Sér.:

— Muséum d'Histoire Naturelle.
Archives:

— Société Botanique de Lyon.
Annales:
Bulletin:

— Académie des sciences, belles-lettres et arts. Sciences et lettres.
Mémoires, 3:e Sér.:

— Société d'Agriculture, sciences et industrie.
Annales, 7:e Sér.:

Marseille: Musée d'Histoire Naturelle.
Annales, Zoologie:
Annales:
Bulletin, 2:e Sér.:

Montpellier: Académie des Sciences et Lettres.
Mémoires de la section de médecine, 2:e Sér.:
Mémoires de la section des sciences, 2:e Sér.: III, 3. 1903.

Nancy: Société des Sciences. (Ci-devant Société des Sciences Naturelles de Strasbourg).
Bulletin, 2:e Sér.:
Bulletin des séances, Sér. 3: IV, 4. 1903; V, 1. 1904.

Nantes: Société des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.
Bulletin: XIII (2:e Sér. T. III), 2—4. 1903.

— Société Académique de Nantes.
Annales, 8:e Sér.:

Nimes: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin:
Supplement:

Paris: Société Entomologique de France.
Annales: LXX, 1—4. 1901; LXXI, 1—4. 1902.
Bulletin: 1901; 1902.
— Société Zoologique de France.
Mémoires:
Bulletin: XXVIII. 1903.
— Muséum d'Histoire Naturelle.
— Société de Géographie.
La Géographie: VIII, 4—6. 1903; IX, 1—5. 1904.
— Rédaction de »La Feuille des jeunes naturalistes».
Feuille, 4:e Sér.: XXXIV, 405—409. 1904; XXXV, 410—415. 1904—1905.

Reims: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.: XII, 1—4. 1903.
Comptes rendus:
Travaux:
Procès verbaux:

Rouen: Société des Amis des Sciences Naturelles.
Bulletin, 4:e Sér.: XXXVIII, 1—2. 1902.

Toulouse: Société d'Histoire Naturelle.
Bulletin: XXXVI, 8—9. 1903; XXXVII, 1—2. 1904.
— Société des Sciences Physiques et Naturelles.
Bulletin:
— Société Française Botanique.
Revue de Botanique:

Grande-Bretagne et Irlande.

Edinburgh: Royal Society.
Transactions:
Proceedings:
— Botanical Society.
Transactions:
Proceedings:
Transactions and Proceedings: XXII, 1—4. 1901—1905.
Annual Report:
— La Rédaction de »The Annals of Scottish Natural History».
Annals:

Glasgow: Natural History Society.

Proceedings and Transactions, N. S.:

London: Royal Society.

Proceedings: LXXIII, 493—496. 1904; LXXIV, 497—506. 1904.

Ser. A. Vol. 76. N:o A. 507. 1904.

Ser. B. Vol. 76. N:o B. 507. 1904.

Reports to the Evolution Committee. II. London 1905.

Obituary Notices of Fellows of the Royal Society. Pt. I—III. 1904.

— Linnean Society.

Journal, Botany: XXXV, 248. 1904; XXXVI, 254. 1904; XXXVII, 257. 1904.

Journal, Zoology: XXIX, 190—191. 1904—1905.

Proceedings: 1903—1904.

List of the Society: 1904—1905.

— Royal Gardens, Kew.

Bulletin:

— Distant, W. L.

The Zoologist: 4 Ser.:

Newcastle-upon-Tyne: Natural History Society of Northumberland, Durham and Newcastle-upon-Tyne.

Transactions:

Plymouth: Marine Biological Association.

Journal, New Ser. VII, 2. 1904.

Italie.

Bologna: R. Accademia delle Scienze.

Memorie, Ser. 5:

Indici generali:

Catania: Accademia Gioenia di Scienze Naturali.

Atti, Ser. 4:

Bulletino mensile, Nuovo Ser.: 79—82. 1903—1904.

Firenze: Società Entomologica Italiana.

Bulletino: XXXVI, 1—2. 1904.

— Redazione della »Redia», Giornale di Entomologia

Redia: I, 2. 1903.

Genova: Museo Civico di Storia Naturale.

Annali, Ser. 2:a:

— Direzione del Giornale »Malpighia».

Malpighia: XVIII, 6-11. 1904: XIX, 1 3. 1905.

Milano: Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico di storia Naturale.
Atti: XLIII, 2—4. 1904—1905. XLIV, 1. 1905.
Memorie:

Modena: R. Accademia di Scienze, Lettere ed Arti.
Memorie, Ser. 3:
— Società dei Naturalisti e Matematici.
Atti, Ser. 3:
— Redattore della »La Nuova Notarisia».
L. N. Notarisia: XV, 3, 4. 1904: XVI, 1—2. 1905.

Napoli: R. Accademia delle Scienze Fisiche e Matematiche.
Atti, Ser. 2:
Rendiconto, Ser. 3: X, 8—12. 1904; XI, 1. 1905.
— Società Africana d'Italia.
Bulletino: XXIII, 4—11. 1904, XXIV, 1—3. 1905.
— Società di Naturalisti.
Bulletino, Ser. I:
— Museo Zoologico della R. Università.
Annuario (N. Ser.):

Padova: Accademia Scientifica Veneto-Trentino-Istriana (ci-devant Società Veneto-Trentina di Scienze Naturali).
Atti, Nuova Ser.: I, 1—2. 1904.
Bulletino:

Palermo: Redazione della »Naturalista Siciliano».
Il. Natur. Sicil., N. Ser.:
— R. Orto Botanico di Palermo.
Bulletino:
— R. Istituto Botanico di Palermo.
Borzi, A. Contributioni alla Biologia vegetale: III, 2. 1904.

Pisa: Società Toscana di Scienze Naturali.
Memorie: XX. 1904.
Processi verbali: XIV, 3—5. 1904.

Portici: Redazione delle »Rivista di Patologia vegetale».
Rivista: IX, 6—12. 1900—1901; X, 1—12. 1901—1902.

Roma: R. Istituto Botanico.
Annuario: VIII, 2. 1904. 4:o.
— R. Orto Botanico.
Annali di Botanica: I, 5. 1904; II, 1—2. 1905.

Roma: Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio-Emanuele.

Bulletino:

Indice:

— Società Zoologica Italiana (ci-devant Società Romana per gli Studi Zoologici).

Bulletino: Ser. 2: IV, 1—6. 1903.

— R. Accademia dei Lincei.

Rendiconti, classe di scienze fisiche, matematiche e naturali: XIII, 1—12 (Sem. 1°); 1—12 (Sem. 2°) 1904; XIV, 1—8 (Sem. 1°) 1905.

Varese: Società Crittogamologica Italiana.

Memorie:

Atti:

Venezia: Redazione della »Notarisia».

Notarisia, Serie Notarisia-Neptunia: XVII, 13—24. 1902; XVIII, 1—8. 1903.

Sommario:

Japon.

Tōkyō: College of Science, Imperial University.

Journal: XIV. 1904; XVIII, 7—8. 1904; XIX, 3—4, 9, 14—20. 1904; XX, 1—4. 1904. 4:o.

Les Indes occidentales.

Kingston: The Institute of Jamaica.

Journal:

Annual Report:

Les Indes orientales.

Calcutta: Asiatic Society of Bengal.

Journal, P. I: LXVIII, Title page a Index, 1899; LXX, Title page a. Index, 1901; LXXI, Title page a Index, 1902 LXXII, 2. 1903; LXXIII, 1—2. 1904.

Journal, P. II: LXXII, 3—4, Title page a Index, 1903, LXXIII, 1—2. 1904.

Journal, P. III: LXXI, Title page a. Index 1902; LXXII, 2. 1903; LXXIII, 1—2. 1904.

Proceedings: 1903, 6—11 (Extra n:o); 1904, 1—5.

Index:

Annual Address:

Luxembourg.

Luxembourg: Société Botanique.

Recueil des Mémoires et des Travaux:

— »Fauna», Verein Luxemburger Naturfreunde (Société des Naturalistes Luxembourgeois),

Mittheilungen (Comptes Rendus): XIV. 1904.

Norvège.

Bergen: Bergens Museum.

Aarbog: 1904, 1—3.

Aarsberetning: 1903; 1904.

Sars, G. O., An account of the Crustacea of Norway. V, 3—8. 1904—1905. 4:o.

Meeresfauna von Bergen:

Nordgaard, O. Hydrographical and Biological Investigations in Norwegian Fiords. The Protist Plankton and the Diatoms in Bottom samples by E. Jörgensen. Bergen 1905. 4:o.

— Norges Fiskeristyrelse (Direction des pêches de la Norvège).

Aarsberetning: 1903, 5; 1904, 1—3.

Christiania: Universitetet.

— Videnskabs Selskabet.

Forhandlinger:

Nyt Magazin for Naturvidenskaberne:

Stavanger: Stavanger Museum.

Aarshefte: 1903.

Trondhjem: K. Norske Videnskabers Selskab.

Skrifter: 1903.

Tromsö: Museum.

Aarshefter: 26. 1903.

Aarsberetning: 1901; 1902; 1903.

Pays-Bas.

Amsterdam: K. Akademie van Wetenschappen.

Verhandelingen, Afd. Natuurkunde, Tweede Sectie:

Verslagen and Mededeelingen, Afd. Natuurk., 3:e Reeks:

Register of de Verslagen and Mededeelingen:

Verslag van de Gewone Vergaderingen der Wis- en Natuurkundige Afdeeling:
Proceedings of the Section of Sciences:
Jaarboek:

Amsterdam: Genootschap ter Bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde. Sectie voor Natuurwetenschappen.
Maandblad:
Werken, Tweede Serie: V, 2—3. 1905.

Groningen: Natuurkundig Genootschap.
Verslag:
Bijdragen tot de Kennis van de Provincie Groningen en omgelegen Streken:

Harlem: La Société Hollandaise des Sciences.
Archives néerlandaises, Sér. 2: IX, 3—5. 1904; X, 1—2. 1905.
Programme pour l'année 1904.

Leiden: Nederlandsche Dierkundige Vereeiniging.
Tijdschrift, 2:de Sér.: VIII, 2. 1903.
Catalogus d. Bibliothek:

Nijmegen: Nederlandsche Botanische Vereeniging (Société Botanique Néerlandaise).
N. Kruidkundig Archief, 3:de Sér.: Supplement 1903; 1904.
Recueil des travaux botaniques Néerlandais: 1—4. 1904.

s'Gravenhage: Nederlandsche Entomologische Vereeniging.
Tijdschrift: XLVII, 1—4. 1904.
Entomologische Berichten: 13—18. 1903—1904.

Utrecht: Société Provincial des Arts et Sciences.
Verslag:
Anteekeningen:

Portugal.

Lisboa: Academia Real das Sciencias. Classe de science, mathem., physic. e. natur.
Memorias, Nova Ser.:
Journal:

République Argentine.

Buenos Aires: Sociedad Cientifica Argentina.
Anales: LVII, 2—6. 1904; LVIII, 1—6. 1904.

— La Rédaction de »Revista Argentina de Historia Natural«.
Revista:

Buenos Aires: Museo de Productos Argentinos.
Boletin:
— Museo Nacional de Buenos Aires (ci-devant Museo Publico).
Anales, Ser. 3: II. 1903.
Comunicaciones:
Córdoba: Academia Nacional de Ciéncias.
Actas:
Boletin:
La Plata: Museo de la Plata.
Revista:
— Universidad de La Plata. Facultad de Ciencias Fisico-Matematicas.
Publicaciones: 2. 1904.

Roumanie.

Bucarest: L'Herbier de l' Institut botanique.
Bulletin:

Russie.

Dorpat: Naturforscher-Gesellschaft.
Schriften:
Archiv, 2:te Ser.:
Sitzungsberichte:
Irkutsk: La Direction du Musée.
Jakutsk: La Direction du Musée.
Kasan: Société des Naturalistes à l'Université Imperiale de Kasan.
Travaux (Trudi):
Comptes rendues:
Kharkow: Société des Naturalistes à l'Université Impériale de Kharkow.
Travaux (Trudi): XXXVIII, 1—2. 1903.
Kiew: Société des Naturalistes de Kiew.
Mémoires: XIX. 1905.
Procès- Verbal: 1904, p. 1—36.
Совинскій, В. К. Указатель русской литературы по математикѣ, чистымъ и прикладнымъ естественнымъ наукомъ за 1901 годъ.

Minusinsk: Museum.

Отчетъ по Минусинскому мѣстному музею и общественной библіотекѣ за 1903 годъ. 1904.

Moscou: Société Impériale des Naturalistes.

Nouveaux Memoires:

Bulletin: 1903, 4; 1904, 1.

Meteorologische Beobachtungen:

— Directorium der K. Universitäts-Bibliothek.

Gelehrte Nachrichten (Naturhist. Abth.).

Odessa: Société des Naturalistes de la Nouvelle Russie.

Mémoires: XXV, 1—2. 1903—1904.

Riga: Naturforschender Verein.

Korrespondenzblatt: XLVII. 1904.

Arbeiten, Neue Folge:

S:t Pétersbourg: Académie Impériale des Sciences.

Mémoires, 7:e Sér.:

Mémoires, 8:e Sér.:

Mélanges biologiques:

Bulletin, Nouv. Sér.:

Bulletin, V:e Sér.: XIX. 1903.

Annuaire du Musée zoologique: VIII, 3—4. 1903; IX, 1—3. 1904.

Turkestanische Abteilung der Kais. Russischen Geographischen Gesellschaft. Mitteilungen. Bd. IV. Wissenschaftliche Ergebnisse der Aralsee-Expedition. Lief. V. *D. Litwinow*, Die Pflanzen der Küsten des Aralsees gesammelt von L. Berg. St. Petersburg 1905.

— Hortus Botanicus. (Jardin Impérial botanique)-

Acta: XXII, 2. 1904: XXIII, 1—3. 1904; XXIV, 1. 1904; XXV, 3. 1904.

Bulletin:

Извлеченіе изъ отчета Имп. С.-Петербургскаго ботаническаго сада за 1903 г. С.-Петербургъ. 1904.

— Societas Entomologica Rossica.

Horæ:

— La Société Impériale des Naturalistes de S:t Petersbourg.

Trudi (Travaux):

Section de Botanique.

Travaux:

Section de Zoologie et de Physiologie.

Travaux: XXXIV, 2. 1904.

Section de Géologie et Minéralogie.

Travaux:
Comptes rendus: XXXIV, 8. 1903; XXXV, 3—8. 1904.

S:t Pétersbourg: Laboratoire ichthyologique de l'établissement de pisciculture de Nikolsk.
Aus der Fischzuchtanstalt Nikolsk:

Suède.

Göteborg: K. Vetenskaps och Vitterhets Samhället.
Handlingar: 4:de Följden:

Lund: Universitetet.
Acta (Årsskrift). Afd. II. K. Fysiografiska Sällskapets Handlingar:

— La Rédaction de »Botaniska Notiser».
Botaniska Notiser: 1904, 3—6; 1905, 1 a, 1 b, 2.

Stockholm: K. Svenska Vetenskaps-Akademien.
Handlingar, Ny följd: XXXVII, 3, 7—8. 1903—1904; XXXVIII, 1—5. 1904. 4:o.
Arkiv för Botanik: II, 1—4. 1904; III, 1—4. 1904.
Arkiv för Zoologi: I, 3—4. 1904; II, 1—2. 1904.
Öfversigt:
Årsbok: 1904.
Lefnadsteckningar:

— Entomologiska Föreningen.
Entomologisk Tidskrift: 25. 1904.

— Bergianska stiftelsen.
Acta Horti Bergiani:

— Statens Skogsförsöksanstalt.
Meddelanden: 1. 1904.

Upsala: R. Societas Scientarium.
Nova Acta, Ser. 3: XX, 2. 1904; Ser. 4: I, 1. 1905. 4:o.

— Kongl. Universitetet (par Mr le Bibliothécaire, Prof. Annerstedt).
Redogörelse: 1903—1904.
Cleve, P. T., A treatise on the Phytoplankton of the Atlantic and its Tributaries and on the periodical changes of the Plankton of Skagerak. Uppsala. 1897. 4:o.
Bulletin of the Geological Institution:
Results of the Swedish Zoological Expedition to Egypt and the White Nile 1901 under the Direction of L. A. Jägerskiöld. I. Uppsala 1904.

Suisse.

Basel: Naturforschende Gesellschaft.
Verhandlungen: XV, 3. 1904; XVII. 1904.

Bern: Naturforschende Gesellschaft.
Mittheilungen: 1551—1564. 1903.

— La Société Botanique Suisse (Schweizerische Botanische Gesellschaft).
Bulletin (Berichte): XIV. 1904.

Chambésy prés Genève: L'Herbier Boissier.
Bulletin, 2:e Sér.: IV, 6—12. 1904; V, 1—3. 1905.
Mémoires:

Chur: Naturforschende Gesellschaft Graubündens.
Jahresbericht, Neue Folge. XLVI. 1902/03—1903/04.

Genève: Société de Physique et d'Histoire Naturelle.
Mémoires:

— La Diréction du Conservatoire et du Jardin botaniques
Annuaire:

Lausanne: Société des Sciences Naturelles.
Bulletin, 4:me Sér.: XL, 149—151. 1904.

Neuchâtel: Société des Sciences Naturelles.
Bulletin:

Schaffhausen: Schweizerische Entomologische Gesellschaft (Société Entomologique Suisse).
Mittheilungen (Bulletin):

St. Gallen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:

Zürich: Naturforschende Gesellschaft.

Uruguay.

Montevideo: Museo Nacional.
Anales, Ser, 2: I. 1904.
Azara, Geografia fisica y esférica de las Provincias del Paraguay, y Misiones Guaranies (Anales del Museo nac.-Sección Historico-filosofico. I). Montevideo 1904. 4:o.

2. Dons.

Bestyrelsen for Kjöbenhavns Universitets Zoologiske Museum.
Den Danske Ingolf-Expedition: II, 4. 1904; V, 1. 1904. 4:o.

Commission d'Organisation du Congrès international de Botanique de Vienne, 1905:

Briquet, John, Texte synoptique des documents destinés a servir de base aux débats du Congrès international de nomenclature botanique de Vienne 1905. Berlin 1905. 4:o.

Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht.

Maandelijksch Overzicht der Weersgesteldheed in Nederland. 1:e Jaarg. 1904, Mei en Augustus, April en September. Utrecht 1904. 4:o.

van der Stok, J. P., Études des Phénomènes de Marée sur les Côtes Néerlandaises. I. Analyse des Mouvements periodiques et apériodiques du Niveau de la Mer. Utrecht 1904. — II. Résultats d'Observations faites à bord des Bateaux-Phares Néerlandais. Utrecht 1905.

List de Publications 1850-1 Mei 1904. Utrecht 1904.

Société Ouralienne d'Amateurs des Sciences Naturelles, Jekaterinenburg.

Bulletin: XXIV. 1903.

L'Institut Agronomique de Moscou.

Observations faites à l'Observatoire Météorologique de 1903. Moskva 1904.

Имп. русск. Общество акклиматизаціи животныхъ и растеній. Москва.

Дневникъ отдѣла ихтіологіи: II, 1—4. 1903—1904.

Общества изученія Амурского Края, Владивостокъ.

Записки: IX. 1—2. 1903. — Отчетъ: 1903.

Vanamon Kirjasia: I. *A. J. Mela.* Suomen kuorettomat ja kuoreliiset etanat. Helsinki 1904.

— II. *Otto Wellenius,* Suomen myrkkypistiäisiä (Hymenoptera aculeata). Muurahaiset (Heterogyna). Helsinki 1904.

Agricultural Experiment Stations of the Louisiana State University and A. & M. College.

16:th ann. Report. 1903. — Bulletin, Sec. Ser. N:o 76. 1903.

Borissow, P. Ueber den Einfluss der Temperatur der Bodenoberfläche, der thermischen Trägheit und der Strahlung auf die Fehler bei der Bestimmung der wahren Luft-Temperatur Moskva 1904.

Cleve, P. T., The Plankton of the South African Seas. III. Halocypridae. Cape Town 1905.

— Idem. IV. Cypridinae. Cape Town 1905.

Conwentz, H., Om skydd åt det naturliga landskapet jämte dess växt- och djurvärld, särskildt i Sverige. Sep. aftr. ur Ymer. Stockholm 1904.

Krakauer, J., Der Lebertran und seine medizinische Verwendung. Berlin 1904.

Kusnezow, N. I., Отзывъ почетнаго члена И. Р. Г. О. А. В. Григорьева о трудахъ профессора К. И. Кузнецова. С-тъ Петербургъ 1904.

Murbeck, Sv., Parthenogenese bei den Gattungen *Taraxacum* und *Hieracium*. Sep. Abdr. Bot. Not. 1904.

Mokrzecki, S. A., Au sujet de la nutrition extraracinaire des arbres malades. St. Petersburg. 1904.

— Зона и головня на хлѣбахъ и мѣры борьбы съ этими болѣзнями. Симферополь 1904.

— Отчетъ по естественно-историческому музею Таврическаго губернскаго земства за 1904 годъ. Годъ V-й. Симферополь 1904.

— Внутренная терапія и внѣкорневое питаніе растеній Вредныя насѣкомыя консультативная дьятельность Симферополь 1905.

Самосудъ въ наукъ. По поводу брошюры г. Ив. Шевырева, Секретаря Русскаго Энтомологическаго Общества: »Права первенства по вопросу о внѣкорневомъ питаніи«. Симферополь 1905.

Reuter, O. M. Capsidae palaearcticae novae et minus cognitae. Öfv. F. Vet. Soc. Förh. XLVI. N:o 14. 1904.

— Uebersicht der paläarktischen *Stenodema*-Arten. Ibid. N:o 15. 1904.

— Bemerkungen über einige *Phimodera*-Arten. Ibid. N:o 17. 1904.

— Capsidae persicae a D:o N. A. Zarudny collectae enumeratae novaeque species descriptae. Ann. Mus. Zool. de l'Acad. Imp. St. Petersburg. IX. 1904.

— Ännu några ord om Herr Embr. Strands »Norske Fund av Hemiptera». Ent. Tidskr. 25. 1904.

Westberg, P., Das Netz der Kreuzspinnen. Sonderabr. aus »Natur u. Schule». Bd. IV. Leipzig 1905.

Wheeler, W. M., Ethological observations on an American Ant. (*Leptothorax Emersoni* Wheeler). Sonderabdr. aus Journ. für Psychologie u. Neurologie. II, 1—2. 1903.

Helsingfors le 13 Mai 1905.

Enzio Reuter.

Bibliothécaire.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen.

1904—1905.

I. Zoologie.

Mammalia.

Die Verbreitung des Iltis (Foetorius putorius) in Finland: Alex. Luther. S. 33—34.

Darmparasiten des Luchses (Felis lynx L.): Guido Schneider. S. 105—107.

Phoca foetida Müll. Das Vorkommen von *Echinorhynchus semermis* Forssell bei den finländischen Seehunden. Siehe unter Vermes S. 217.

Bieberschwanz, eines im Jahre 1840 in Sodankylä (Lapponia kem.) geschossenen Biebers wurde von Herrn Dozenten Alex. Luther vorgelegt. S. 102.

Phocaena communis Less. Beobachtungen über das Vorkommen dieser Art im Bottnischen Meerbusen: Tornea und Karlö: K. M. Levander; Haukipudas: E. Nordling; Björneborg: J. E. Aro. S. 65.

Aves.

Vermischte Notizen.

Weisse Krähen wurden während des Sommers 1904 in Nyland beobachtet: Barösund: D. A. Wikström. S. 43; Lojo: R. Boldt, Alex. Luther. S. 54.

Vanellus cristatus L. Herr Förster Friberg teilte mit, dass die Art schon am 21. Februar 1905 in Sysmä (Tavastia australis) beobachtet wurde. Herr Preparator Meriläinen erklärte, dass der Vogel sich in der Regel bei Helsingfors anfangs März einfindet. S. 62.

Ein Küchlein mit einem überzähligen Beinpaar auf der rechten Seite wurde von Herrn E. W. Suomalainen vorgelegt. S. 136.

Bericht über seine ornithologische Forschungsreise in der Gegend von Björneborg erstattete Herr Mag. J. E. Aro. S. 19—22.

Neu für das Gebiet.

Alcedo ispida L. Satakunta, Tyrvää: Hugo Stahlberg. S. 6.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Carpodacus erythrinus (Pall.). Nylandia, Helsingfors, VI. 1904: E. Nordling. S. 5.

Corvus frugilegus L. Satakunta, Köyliö: J. E. Aro. S. 22.

Larus minutus Pall. Nylandia, Helsingfors, IX. 1904: E. Nordling. S. 5.

Larus ridibundus L. Nylandia, Helsingfors: E. Nordling. S. 6.

Phalaropus fulicarius (L.). Nylandia, Helsingfors. 11. XI. 1904: P. Meriläinen. S. 64.

Pisces.

Vermischte Notizen.

Gadus morrhua L. Zur Kenntnis der Verbreitung der Art teilte Herr Rektor M. Brenner mit, dass junge Tiere von der Grösse eines Strömlings so weit östlich wie bei Helsingfors vorkommen. S. 46.

Neu für das Gebiet.

Motella cimbria L. Ein 17 cm langes Exemplar wurde von Herrn Fischereiinspektor J. Alb. Sandman westlich von

Nargö in einer Tiefe von 95 m gefangen. S. 58—59. -- Herr Dozent K. M. Levander teilte mit, dass er in der Gottlandstiefe mit einem Oberflächennetze ein 18 mm langes, junges Exemplar im Nov. 1904 erbeutet hatte. Es scheint also, als ob die Art sich sogar so nördlich wie bei Gottland fortpflanzen könnte. S. 60.

Gobius ruthensparri Euphrasén. Alandia, Mariehamn: J. Alb. Sandman. S. 59—60.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Abramidopsis buggenhagii Bloch. Ostrobothnia media, Haapavesi: A. G. Helenius. S. 31—32.

Cottus quadricornis. Savonia borealis, Kuopio: E. W. Suomalainen. S. 64—65.

Insecta.

Blütenbiologische Beobachtungen in Lappland: F. Silén. S. 80—99. Siehe unter Botanik S. 222.

Coleoptera.

Vermischte Notizen.

Crepidodera. Über finnische *Crepidodera*-Arten sprach Herr Amanuensis B. Poppius. Nach den Untersuchungen von Herrn Dr. J. Daniel gehören die in Finland gesammelten und als *Cr. ferruginea* Scop. bestimmten Exemplare garnicht dieser Art an, sondern einer nahe verwandten *Cr. interpunctata* Motsch., welche nebst der var. *sublævis* Motsch. eine sehr grosse Verbreitung hat, während *Cr. ferruginea* Scop. nur in einem Exemplare aus Savonia austr., Valkeala, bekannt ist. Ausser diesen beiden Arten kommt in Finland noch eine rotgelbe vor, welche von Daniel als eine neue Art angesehen wurde; da aber nur 2 ♀♀ (Nylandia, Esbo: B. Poppius) bekannt sind, konnte die Art nicht beschrieben werden. S. 71—73.

Luperus pinicola Duft. Herr Förster K. O. Elfving berichtete, dass die Art in verschiedenen Gegenden auf Isthmus karelicus als ein Schädling der jungen Kiefer auftritt. S. 54.

Leptura quadrifasciata, L. var. *lugubris* U. Sahlberg n. var. — Lateinische Diagnose der neuen Varietät. S. 48.

Smicrus filicornis Fairm. Herr Professor J. Sahlberg las einen Brief des schwedischen Coleopterologen Isaac B. Ericson vor, wo ein Fund dieses in Amerika häufigen in Europa aber seltenen Käfers mitgeteilt wurde. Die Art wurde in grossen Mengen in Södermanland, Schweden, in Kotballen von Elentieren gefunden. S. 48.

Neu für das Gebiet.

Aegialia arenaria Fabr. Nylandia, Lappvik: A. Nordström. S. 5.

Ceutorrhynchus scapularis Gyll. Nylandia, Helsingfors: Th. Grönblom. S. 105.

Crepidodera interpunctata Motsch. Nylandia, Helsingfors; Savonia borealis, Leppävirta: Enwald. S. 73.

Crepidodera interpunctata var. *sublævis* Motsch. In den südlichen und mittleren Gegenden Finlands. S. 73.

Leptura (*Strangalia*) *quadrifasciata* L. *lugubris* n. var. Regio aboënsis, Karislojo: U. Sahlberg. S. 47—48.

Myllaena gracilicornis Fairm. Lapponia imandræ, Konosero: B. Poppius; Lapponia inarensis, Sydvaranger: K. M. Levander. S. 73.

Omophlus amerinæ Curtis. Isthmus karelicus, Mohla: K. O. Elfving. S. 101.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Ceutorrhynchus neutralis Gyll. Tavastia australis, Lempälä: R. Frey. S. 56.

Otiorrhynchus tristis Scop. Nylandia, Helsingfors: R. Frey. S. 55.

Hymenoptera.

Vermischte Notizen.

Strongylogaster geniculatus Thoms. und *cingulatus* Fabr. Nach der Ansicht des Herrn Stud. med. R. Forsius sind die ♂♂ dieser beiden Arten verwechselt. Dies wird durch Beobachtungen in der Natur, Copulation und Frequenz, bestätigt. Da das ♂ von *geniculatus* schon 1818 von Klug als *Str. linearis* beschrieben wurde, müsste der Namen *geniculatus* Thoms. mit *linearis* Klug vertauscht werden. S. 50—52.

Neu für das Gebiet.

Emphytus perla Kl. Regio aboëns., Karislojo: R. Forsius. S. 70.

Synairema rubi Panz. Regio aboëns., Lojo: R. Forsius. S. 50.

Strongylogaster geniculatus Thoms. Karelia borealis, Kontiolaks: Woldstedt; Savonia australis, Rantasalmi: Westerlund; Bothn. or? Coll. Wasastjerna; Regio aboënsis, Pargas: Reuter, Karislojo, Lojo; Forsius; Nylandia, Pärnä, Tvärminne: Nordström. S. 51—52.

Taxonus albipes Thoms. Regio aboënsis, Lojo: R. Forsius. S. 70—71.

Tremex fuscicornis Fabr. Nylandia, Esbo: E. Lind. S. 70.

Diptera.

Vermischte Notizen.

Chrysops. Herr Professor J. Sahlberg demonstrierte die finländischen Arten dieser Gattung. Das Material des Entomologischen Museums hatte Herr Dr. Th. Pleske gütigst bearbeitet, und wurden die finländischen Arten nach seinen Untersuchungen auf 9 festgestellt, von welchen 4 vorher aus Finland nicht bekannt waren. Die neuen Arten sind unter der Überschrift »Neu für das Gebiet» verzeichnet. S. 103—105.

Neu für das Gebiet.

Chrysops divaricatus Loew. » » *lapponicus* Loew. » » *maurus* Siebke. » » *rufipes* Meig.	Die Verbreitung der Arten geht aus dem Verzeichnis auf S. 104 hervor.

Hydrophana convexa Wahlb. Diese Art, von welcher nur ein einziges Exemplar bekannt gewesen ist, wurde von Herrn Förster F. Silén auf *Stellaria crassifolia* in Kittilä, Lapponia kemensis, wieder gefunden. S. 68.

Hydrotaea albipunctata Zett. Karelia ladogensis, Kexholm: F. Silén. S. 68.

Hydrotaea pilipes Stein. Nach einem finländischen Exemplare aus Akkas, Tavastia australis, (Woldstedt) hat P. Stein neulich diese Art aufgestellt: J. Sahlberg. S. 67—68.

Lepidoptera.

Vermischte Notizen.

Ein gynandromorphes Exemplar von Smerinthus populi L.: Th. Grönblom. S. 17—19.

Ephestia (Plodia) interpunctella Hb. Herr Stud. med. R. Forsius erwähnte einen Fall, in welchem diese innerhalb der politischen Grenzen Finlands vorher nicht beobachtete Pyralide in einer Apotheke in Helsingfors auf »Flores verbasci» Schaden angerichtet hatte. S. 68—69.

Neu für das Gebiet.

Lasiocampa trifolii Esp. Alandia, Föglö: E. Hagert. S. 63.

Rhynchota.

Stenodema trispinosum Reuter ist früher mit *St. calcaratum* verwechselt worden (Vergl. Öfvers. Finska Vet. Soc. Förh. XLVI,

N:o 15, p. 8). Die Art hat eine östliche Verbreitung; das einzige bis jetzt bekannte europäische Exemplar stammt aus Solovetsk im Weissen Meer (K. M. Levander): O. M. Reuter. S. 34—35.

Trichoptera.

Vermischte Notizen.

Über Agrypnetes crassicornis Mc Lach.: A. J. Silfvenius. S. 111—117.

Neu für das Gebiet.

Apatania majuscula Mc. Lach. Karelia ladogensis, Sortavala: A. J. Silfvenius. S. 102.

Lype reducta Hag. Karelia ladogensis, Sortavala: A. J. Silfvenius. S. 102.

Micrasema setiferum Pict. Isthmus karelicus, Kivennapa A. J. Silfvenius. S. 102.

Oxyethira mirabilis Mort. Von dieser nur in einem Exemplare bekannten Art fand Herr M. Weurlander auf Geta, Alandia, ein ♂. S. 102.

Collembola.

Onychiurus armatus wurde von Herrn Mag. J. A. Wecksell als ein Schädling junger Bohnenpflanzen beobachtet. S. 180.

Acarina.

Zwei neue Tarsonemus-Arten: E. Reuter. S. 136—142.

Eriophyes piri (Nal.). Dieser Birnbaumschädling, welcher im allgemeinen nur die Blätter angreift, hatte auf einem Baum in Hattula, Tavastia australis, auch die jungen Früchte fast vollständig zerstört: E. Reuter. S. 14—17.

Glycyphagus ornatus Kram. Diese vorher nur aus Deutsch-

land und Italien bekannte Art trat im Winter 1905 in Sjundeå, Nylandia, in einem Viehstall in grossen Mengen auf: E. Reuter. S. 136.

Crustacea.

Crangon vulgaris Fabr. Verschiedene Funde in der Gegend von Hangö wurden von Herrn Fischereiinspektor J. Alb. Sandman gemacht. Dieselben beweisen, dass die Art mit der finländischen Fauna einverleibt werden muss. S. 57.

Cuma rathkei Kröy. 30 Exemplare dieser für das Gebiet neuen Art wurden von Herrn J. Alb. Sandman zwischen Utö und Dagerort in einer Tiefe von 110 m gefangen. S. 58.

Gammarus locusta als Wirttier für *Echinorhynchus polymorphus.* Siehe unter Vermes S. 217.

Palaemon fabricii H. Rtk. Eine von Herrn Dozenten K. M. Levander unternommene Untersuchung der in Finland gefangenen Palæmoniden ergab als Resultat, dass *Palæmon fabricii* die einzige bei uns vorkommende Art ist. Weder *P. squilla* L. noch *Palæmonetes varians* Leach waren in dem Untersuchungsmaterial vertreten. S. 67.

Vermes.

Darmparasiten des Luchses (Felis lynx L.): Guido Schneider. S. 105—107.

Echinorhynchus. Über die Wirttiere einiger finländischen Acanthocephalen sprach Herr Dozent K. M. Levander und teilte mit, dass er eine Larve von *E. clavæceps* Zeder in einer Ostrakode gefunden hatte. Als Zwischenwirt dieser Art wird von Villot *Sialis niger* Latr. angegeben. Da aber *Leuciscus erythrophthalmus* im Finnischen Meerbusen der Hauptwirt des erwachsenen *E. clavæceps* ist und sich hauptsächlich mit allerlei Wasserpflanzen ernährt, scheint es sehr annehmbar, dass wenigstens diese Fischart durch Ostrakoden infiziert wird.

— Der Zwischenwirt von *E. angustatus* Rud. scheint auch im Finnischen Meerbusen *Acellus aquaticus* L. zu sein. S. 66—67.

Echinorhynchus polymorphus. Diese Art kommt als Larve in *Gammarus locusta* vor und zwar so zahlreich, dass Herr Dozent Alex. Luther unter 10 untersuchten Exemplaren dieser Krebstiere 6 infizierte fand, von welchen manche sogar 2 Cysten enthielten. Die Cysten wurden nur anfangs Juni angetroffen; später konnten keine gefunden werden. Vielleicht ist die Ursache der im Juli am Ufer der Tvärminne-Skären zahlreich vorkommenden toten *Gammarus*-Individuen diesen *Echinorhynchus*-Cysten zuzuschreiben. S. 31.

Echinorhynchus semermis Forssell. Ein Exemplar eines Saima-Seehundes enthielt nur *Ech. strumosus*, wogegen *E. semermis* fehlte, was um so merkwürdiger ist, als Seehunde sowohl aus dem Ladoga-See wie auch aus dem Finnischen Meerbusen mit beiden Arten infiziert sind: A. Forssell. S. 64.

Protozoa.

Amoebidium parasiticum Cienk. Diese in Finland vorher unbekannte Art kam massenhaft auf den Antennen einer *Ceriodaphnia*-Art in einer Pfütze in Lojo, Regio aboënsis, vor: Alex. Luther. S. 55.

II. Botanik.

Plantæ vasculares.

Zur Systematik.

Hippuris. Von *H. vulgaris* werden in den floristischen Handbüchern zwei abweichende Formen *fluviatilis* und *maritima* aufgeführt. Die erste dürfte nur eine durch strömendes Wasser hervorgerufene Standortsform sein. Die zweite, deren ältester Name *tetraphylla* Linn. fil. ist, wird wohl meist als eine

ähnliche Form des Brachwassers betrachtet. Dies dürfte aber nicht richtig sein, denn teils wächst sie mit der Hauptart, die dann als f. *litoralis* auftritt, zusammen, teils sollte sie überall an den Küsten, wo *H. vulgaris* wächst, vorkommen, was durchaus nicht der Fall ist. *H. tetraphylla* ist durch die 4- selten 5-blättrige Quirle von *H. vulgaris* mit typisch 9—11 Blättern der Quirle scharf charakterisiert. Ob sie eine eigene Art oder Unterart oder eine geographische Rasse darstellt, muss dahingestellt bleiben, jedenfalls hat sie einen höheren systematischen Wert als *fluviatilis*. Harald Lindberg. S. 107—110.

Populus tremula var. *villosa*. Mit diesem Namen bezeichnet Lang eine Form mit haarigen Blättern. Herr Custos H. Lindberg demonstrierte derartige aus zwei Lokalitäten (Karislojo: H. L.; Karkku; Hj. Hjelt) stammende Zweige, die an Bäumen mit gewöhnlichen glatten Blättern gewachsen waren. Er betrachtet deshalb die Form als eine zufällige, nicht als eine Varietät. S. 29.

Taraxacum. Die von Raunkiær neulich als *T. intermedium* beschriebene und als eine wahrscheinlich selbständige Art bezeichnete Form scheint nur eine Varietät in der Reihe *T. officinale genuinum* Koch (= *vulgare* Lam.), *uncinatum* Brenner, *intermedium* Raunk., *patulum* Brenner zu sein. Es kommen nämlich allerlei Übergänge sowohl mit Bezug auf die Gestalt als die Anzahl der für diese Formen charakteristischen Hüllblätter vor. Das Endglied dieser Reihe wäre *T. Gelertii* Raunk., das jedoch möglicherweise eine selbständige Art darstellt. Die charakteristischen Hüllblätter sind auf einer Tafel abgebildet. M. Brenner: S. 37—40.

Neu für das Gebiet.

Ammophila arenaria. Nylandia, Tenala: Th. Sælan, S. Gripenberg & A. Rancken; Nylandia, Tvärminne: E. W. Suomalainen. S. 30.

Cratægus calycina Peterm. Die als *Cr. monogyna* Jacq. bezeichneten, finländischen *Cratægus* Exemplare, die sämtlich aus

den Ålands Inseln stammen, gehören nach der von Herrn Lektor C. A. M. Lindman in Stockholm vorgenommenen Revision zu *Cr. calycina*, mit einer einzigen Ausnahme (Eckerö, Björnhufvud: H. Lindberg), nämlich der echten *Cr. monogyna*. H. Lindberg. S. 7—9.

Hieracium. Drei neue Arten aus den Ålands Inseln werden von J. P. Norrlin beschrieben S. 73—80. — M. Brenner teilt verschiedene neue Arten und Formen mit S. 143—161. — Ueber neue Hieracien aus Jorois (Savonia borealis) und anderen Gebieten macht H. Lindberg Mitteilungen. S. 44.

Luzula multiflora × *Sudetica*. Diese neue Hybride (*L. hybrida* Lindb. fil. n. hybr.) wurde in Ostrobothnia kajanensis, Paltamo sowie in Kuusamo gefunden. H. Lindberg S. 10, 11.

Polygonum calcatum Lindm. Diese neulich von Lindman aus *P. aviculare* ausgeschiedene Art scheint in Finland seltener als in Schweden zu sein. Im Herbar H. Lindberg, wo *P. aviculare* reich vertreten war, lag, nach Lindman selbst, die neue Art nur von zwei Lokalitäten in Regio aboënsis und Nylandia vor. Herr Rektor M. Brenner hat dieselbe bei Sörnäs unweit Helsingfors gefunden, und in Herb. Mus. Fenn. ist ein offenbar hierher gehörendes Exemplar aus Savonia australis vorhanden. Harald Lindberg. S. 9—10. M. Brenner. S. 11—12.

Rumex aquaticus × *domesticus*. Ostrobothnia borealis, Simo: W. Westerlund. S. 29.

Taraxacum intermedium Raunkiær. Helsingfors: M. Brenner. S. 38.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Agrimonia odorata. Alandia, Jomala: G. v. Frenckell. S. 4, 5.

Alchimilla. Von den neu unterschiedenen Arten von *A. vulgaris* coll. wurden verschiedene aus verschiedenen Gegenden eingeliefert. S. 4, 27, 28, 42, 62, 136.

Alnus glutinosa f. *pinnatifida*. Ostrobothnia media, Nykarleby. M. Nyman, Z. Schalin S. 42, 43.

Alopecurus geniculatus × *pratensis.* Regio aboënsis, Reso: F. W. Klingstedt. S. 27.

Aspidium cristatum × *spinulosum.* Savonia austr., Villmanstrand: H. Buch. S. 42.

Avena pubescens f. *glabrata.* Ostrobothnia austr., Storkyro: H. Rancken. S. 27.

Betula nana × *verrucosa.* Ostrobothnia media, Nykarleby: Z. Schalin. S. 42.

Calamagrostis phragmitoides Hartm. var. *pulchella* Saut. Helsingfors: R. Blom. S. 63.

Calypso bulbosa. Ostrobothnia borealis, Kemi: A. Rantaniemi. S. 28.

Cardamine amara var. *trisecta.* Nylandia, Sibbo: G. Andersin. S. 54.

Cardamine hirsuta. Satakunta, Luvia: K. H. Hällström. S. 136; Ostrobothnia media, Vasa: Hj. Hjelt. S. 4.

Carex acutiformis. Nylandia, Thusby: Otto Collin. S. 28.

Carex disticha. Reg. aboënsis, Reso: F. W. Klingstedt S. 27.

C. riparia. Karelia australis: Otto Collin. S. 28.

Centaurea phrygia. Regio aboënsis, Pargas: E. Reuter. S. 5.

Coralliorrhiza. Savonia borealis, Iisalmi: G. Andersin. S. 42.

Corydalis intermedia. Tavastia australis: Otto Collin. S. 28.

Dentaria bulbifera. Regio aboënsis, Lojo: H. Saltzman. S. 27.

Epipactis palustris. Isthmus karelicus, Nykyrka: O. A. Gröndahl. S. 27.

Epipogum aphyllum. Regio aboënsis, Nystad. S. 4.

Euphrasia brevipila. Savonia austr., Lappvesi: H. Buch. S. 4.

Eu. Reuteri. Savonia austr., Lappvesi: H. Buch. S. 4.

Galeopsis speciosa f. *albiflora.* Reg. aboënsis, Vihti: J. A. Wecksell. S. 42.

Galium mollugo × *verum.* Savonia austr., Lappvesi: H. Buch. S. 4.

Geranium palustre. Tavastia austr., Lammi. S. 4.

Hypochaeris maculata. Satakunta, Tyrvis: I. G. Nordling. S. 62.

Inula salicina. Regio aboënsis, Pargas: E. Reuter. S. 5.

Malachium aqvaticum. Helsingfors: H. Lindberg. S. 4.

Malaxis paludosa. Nylandia, Ingå: W. Brenner. S. 55.

Ornithopus sativus. Helsingfors, Skatudden: M. Brenner. S. 45.

Hieracium. M. Brenner. S. 143—161.

Poa irrigata. Alandia, Mariehamn: H. Buch. S. 101, 110.

Potamogeton gramineus × perfoliatus. Savonia aust., Villmanstrand: H. Buch. S. 42.

Potamogeton nitens. Savonia aust., Lappvesi: H. Buch S. 4.

Potentilla minor. Alandia, Jomala: H. Buch. S. 4.

P. verna. Alandia, Jomala: H. Buch & A. Ramsay. S. 4 & 27. — Karelia ladog.: C. A. Knabe. S. 4.

Rhynchospora fusca. Tavastia australis, Janakkala: F. Elfving. S. 43.

Rubus arcticus × saxatilis. Karelia australis: Otto Collin. S. 28.

Rubus cæsius × Idæus. Alandia, Föglö: E. Eriksson. S. 101.

Rubus idæus f. *inermis.* Reg. aboënsis, Vihti: J. A. Wecksell. S. 42.

Rumex fennicus. Ostrobothnia borealis, Simo: H. Lindberg. S. 62.

Rumex obtusifolius var. *agrestis.* Reg. aboënsis. Pojo: E. af Hällström. S. 43.

Salix aurita × repens. Ostrobothnia austr., Storkyrö: H. Rancken. S. 27.

Salix rosmarinifolia. Alandia, Jomala. H. Buch. S. 4.

Saxifraga granulata. Nylandia, Kyrkslätt: G. Andersin. S. 42. 55; Nyl. Borgå. S. 4. Tavastia australis, Hausjärvi. S. 4.

Scirpus mamillatus. Alandia: G. v. Frenckell S. 4; Alandia, Geta: F. W. Klingstedt S. 27; Isthmus karelicus:

O. A. Gröndahl. S. 27; Ostrobothnia aust., Storkyrö: H. Rancken. S. 27.

Scutellaria hastifolia. Nylandia, Kyrkslätt: G. Andersin. S. 42.

Silene maritima. Ostrobothnia media, Gamla Karleby. S. 4.

Silene noctiflora. Tavastia austr., Somero. S. 4.

Spiræa Filipendula. Reg. aboënsis, Reso: F. W. Klingstedt. S. 27.

Symphytum officinale. Alandia, Mariehamn; Nylandia, Pärnå. S. 4.

Verbascum nigrum × Thapsus. Regio aboënsis, Karislojo: E. af Hällström. S. 101.

Vicia Pannonica β purpurascens. Savonia austr., Villmanstrand: H. Buch. S. 4.

Vincetoxicum. Reg. aboënsis, Reso: F. W. Klingstedt. S. 27; Nylandia, Kyrkslätt: G. Andersin. S. 42, 54.

Viola rupestris. Isthmus karelicus, Kivinebb: O. A. Gröndahl. S. 27.

Viola stagnina. Karelia australis, Jääski: H. Zilliacus. S. 62.

Verwildert oder eingeschleppt.

Bromus commutatus Schrad., *Br. macrostachys* Desf., *Br. racemosus* L., *Br. tectorum* L., *Br. unioloides* Willd. (H. Lindberg S. 4): Helsingfors, Skatudden: M. Brenner. S. 44.

Chenopodium opulifolium. Helsingfors: H. Lindberg. S. 4.

Lathyrus sativus. Satakunta, Hämeenkyrö: A. A. Sola. S. 62. — Ostrobothnia media, Korsnäs. S. 4.

Sisymbrium Pannonicum. Helsingfors. H. Lindberg. S. 4.

S. Lœselii. Helsingfors: H. Lindberg. S. 4.

Xanthium spinosum. Helsingfors, Sörnäs: H. Rancken. S. 27.

Vermischte Notizen.

Blütenbiologie. In Lappland in der Umgebung des Kirchdorfes Kittilä (67° 30′) hat Herr F. Silén während der Sommer 1895—1900 Beobachtungen über blütenbesuchende Insek-

ten gemacht. Im Ganzen hat er 87 Pflanzenarten, darunter viele nordische, beobachtet. Die Besucher, welche so zahlreich sind, dass sie zur Pollination der entomophilen Blüten ausreichen dürften, sind genau verzeichnet S. 80—99. Von besonderem Interesse die Angabe, dass *Cœloglossum viride* vorwiegend durch *Cantharis*-Arten, welche die Blumen in der Zeit von 2 Uhr Nachts bis 10 Uhr Vm besuchen, polliniert wird.

Geschichte der Flora. In zwei Aufsätzen S. 12—14 und 117—135 schildert Herr Rektor M. Brenner die Veränderungen, welche die Flora von Helsingfors durch Vergrösserung der Stadt sowie durch sonstiges Eingreifen der Menschen seit der Mitte des vorigen Jahrhunderts erfahren hat.

Betula verrucosa f. *bircalensis.* Das einzige bekannte Exemplar dieser schnitzblättrigen Birke, in Birkkala westlich von Tammerfors wachsend, war schon längst zerstört. Professor E. Hougberg hat indessen im Jahre 1904 in der Nähe des Mutterexemplares drei etwa mannshohe Sträucher und zahlreiche junge Sprosse mit der charakteristischen Blattform aufgefunden. Th. Sælan. S. 46, 47.

Pyrola chlorantha. Rhizome, die mit allen Verzweigungen etwa 6 Meter lang waren, wurden von Prof. F. Elfving vorgelegt. S. 63.

Berichtigungen.

Bromus commutatus. Eine frühere (April 1884) Angabe über das Vorkommen dieser Art bei Uleåborg als eingeschleppt wird insofern berichtigt, dass die betreffenden Exemplare nicht die typische Art sondern möglicherweise eine Hybride mit *Br. arvensis* darstellen. M. Brenner. S. 45.

Hieracium orbicans in Mela, Suomen Kasvio, ist nicht die echte Art von Almqvist; die finländische Form muss *H. Fenno-orbicans* Norrl. heissen. H. Lindberg. S. 110.

Musci.

Neu für das Gebiet.

Dicranodontium longirostre. Helsingfors, Fredriksberg: H. Buch. S. 29.

Bemerkenswerte Fundorte.

Aongströmia longipes. Savonia austr., Villmanstrand: H. Buch. S. 27.

Grimmia pulvinata. Regio aboënsis, Erstan: F. W. Klingstedt. S. 27.

Leskea paludosa. Tavastia australis, Hattula: H. Rancken. S. 62.

Oncophorus torquescens. Regio aboënsis, Erstan: F. W. Klingstedt. S. 27.

Polytrichum attenuatum. Ostrobothnia, Aavasaksa: H. Buch. S. 62.

Stereodon attenuatus. Ostrobothnia australis, Storkyrö: H. Rancken. S. 62.

Fungi.

Monilia cinera ist im Juni 1904 verheerend auf den Kirschbäumen bei Mustila in Elimä (Nylandia) aufgetreten und zwar auf den Jahrestrieben und Blüten. Früher ist dieser Pilz in der Nähe der russischen Grenze in den Jahren 1897—99 von Woronin beobachtet und eingehend studiert worden.

Die verwandte Art *M. fructigena* dürfte bei uns nicht sehr selten sein. Vorzugsweise wächst der Pilz auf Äpfeln; auf den vegetativen Teilen und den Blüten noch nicht bei uns beobachtet. Enzio Reuter. S. 35—37.

Peridermium pini. Ostrobothnia kajan., Sotkamo: Mether. S. 27.

Stemonites fusca. Nylandia: A. Forssell. S. 62.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 1 oktober 1904.

Sid.

Nordström, A. En för finska faunan ny coleopter *Aegialia arenaria* Fbr. 5

Nordling, E. Ornitologiska iakttagelser 5

Silfvenius, A. J. Jäälintu, *Alcedo ispida*, Tyrväällä 6

Lindberg, H. *Cratægus calycina* Peterm. 7

— *Polygonum calcatum* Lindman 9

— *Luzula Sudetica* (Willd.) Presl. och *L. multiflora* × *Sudetica* (*L. hybrida* Lindb. fil. n. hybr.) 10

Brenner, M. *Polygonum calcatum* Lindm. i Finland 11

— Inom Helsingfors stads område förstörda växtlokaler . 12

Reuter, E. Angrepp på päronfrukt af *Eriophyes piri* (Nal.) . . . 14

Grönblom, Th. Ein gynandromorphes Exemplar von *Smerinthus populi* L. 17

Aro, J. E. Kertomus kesällä 1904 tekemästäni ornitologisesta matkasta Kokemäellä 19

Mötet den 5 november 1904.

Buch, H. En för floran ny mossa *Dicranodontium longirostre* . . 29

Lindberg, H. *Populus tremula* med starkt håriga blad 29

— *Rumex aquaticus* × *domesticus* (*R. aromoraciifolius* Neum.) 29

Sælan, Th. *Psamma arenaria* funnen i Finland 30

Luther, A. Larver af *Echinorhynchus polymorphus* i *Gammarus locusta* 31

— *Abramidopsis Buggenhagii* Bloch från Haapavesi . . . 31

— Die Verbreitung des Iltis (*Foetorius putorius*) in Finland 33

Sid.

Reuter, O. M. En för det finska naturhistoriska området ny Capsid 34
Reuter, E. Härjning af *Monilia cinerea* Bon. å körsbärsträd . . 35
Brenner, M. *Taraxacum officinale*-former i Finland 37

Mötet den 3 december 1904.

Lindberg, H. *Hieracium*-floran i Jorois 44
Brenner, M. För Finland nya adventiv-växter 44
— Sekundär stambildning hos tall, gran och björk i Ingå 45
— Torskyngel vid Helsingfors 46
Sælan, Th. *Betula verrucosa* f. *bircalensis* Mela 46
Sahlberg, U. *Leptura (Strangalia) quadrifasciata* L. var. *lugubris*, ♀ 47
Sahlberg, J. En för Sverige ny Coleopter, *Smicrus filicornis* Fairm. 48
Forsius, R. Två nykomlingar för Finlands bladstekelfauna . . 50

Mötet den 4 februari 1905.

Elfving, K. O. *Luperus pinicola* såsom skadedjur 54
Boldt, R. Fynd af hvita kråkor 54
Brenner, M. Floristiska notiser 54
Luther, A. *Amœbidium parasiticum* funnen i Finland 55
Sahlberg, J. Tvenne intressanta Curculionider 55
Sandman, J. A. Tvenne nykomlingar till vår krustacéfauna . . 56
— Två för vår fauna nya fiskarter 58

Mötet den 4 mars 1905.

Wegelius, A. G. En för vår fauna ny fjäril *Lasiocampa trifolii* L. 63
Elfving, Fr. Rotstockar af *Pyrola chlorantha* 63
Brenner, M. *Calamagrostis phragmitoides* Hrtm. var. *pulchella* Saut. 63
Forssell, A. Förekomsten af *Echinorhynchus semermis* Forssell hos våra sälarter 64
Meriläinen, P. *Phalaropus fulicarius* 64
Suomalainen, E. W. *Cottus qvadricornis* löydetty Saimaan vesistöstä 64
Levander, K. M. Om förekomsten af *Phocæna communis* i Bottniska viken 65
— Några zoologiska notiser 66
Sahlberg, J. Dipterologiska notiser 67

Sid.

F o r s i u s, R. En för finska faunan ny microlepidopter 68
— Tre nykomlingar till Finlands stekelfauna 70
P o p p i u s, B. Om några finska *Crepidodera*-arter 71
— En för vårt naturhistoriska område ny coleopter *Myllæna gracilicornis* Fairm 73
N o r r l i n, J. P. Några *Hieracium*-former från Åland 73
S i l é n, F. Blombiologiska iakttagelser i Kittilä Lappmark 80

Mötet den 8 april 1905.

E l f v i n g, K. O. En för vår fauna ny colepter *Omophlus amerinæ* 101
L u t h e r, A. En bäfversvans 102
S i l f v e n i u s, A. J. Suomen faunalle uusia Trihoptereja 102
S a h l b e r g, J. De finska arterna af diptersläktet *Chrysops* . . . 103
— En nykomling till den finska coleopterfaunan 105
S c h n e i d e r, G. Darmparasiten des Luchses *(Felis lynx* L.) . . 105
L i n d b e r g, H. Finlands *Hippuris*-former 107
— *Poa irrigata* Lindman 110
— *Hieracium Fenno-orbicans* Norrlin 110
S i l f v e n i u s, A. J. Über *Agrypnetes crassicornis* Mc Lach . . 111
B r e n n e r, M. Förändringar i Helsingfors stads flora 117

Mötet den 6 maj 1905.

R e u t e r, E. Ett massuppträdande af *Glycyphagus ornatus* Kram. 136
— Zwei neue *Tarsonemus*-Arten 136
B r e n n e r, M. Hieraciologiska meddelanden. 4. Nya *Hieracium*-former och fyndorter 143

Årsmötet den 13 maj 1905.

R e u t e r, E. En för bönodling skadlig collembol 180

Tjänstemännens årsredogörelser.

Ordförandens årsberättelse 162
Skattmästarens årsräkning 169
Zoologie-intendentens årsredogörelse 170
Botanices-intendentens årsberättelse 174
Bibliotekariens årsberättelse 176

Bulletin Bibliographique.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen.

LIT. G. ARVIDSSON, H:FORS.

Ab = Regio aboënsis	Kton = Karelia transonegensis	N = Nylandia
Al = Alandia	Ks = Kuusamo	Oa = Ostrobothnia australis
Ik = Isthmus karelicus	Ksv = Karelia svirensis	Ob = Ostrobothnia borealis
Ka = Karelia australis	Le = Lapponia enontekiensis	Ok = Ostrobothnia kajanensis
Kb = Karelia borealis	Li = Lapponia inarensis	Om = Ostrobothnia media
Kker = Karelia keretina	Lim = Lapponia Imandrae	Sa = Savonia australis
Kl = Karelia ladogensis	Lkem. = Lapponia kemensis	Sb = Savonia borealis
Kol = Karelia olonetsensis	Lmur = Lapponia murmanica	St = Satakunta
Kon = Karelia onegensis	Lp = Lapponia ponojensis	Ta = Tavastia australis
Kpoc = Karelia pomorica occidentalis	Lt = Lapponia tulomensis	Tb = Tavastia borealis.
Kpor = Karelia pomorica orientalis	Lv = Lapponia Varsugae	

Publications de la Societas pro Fauna et Flora Fennica en vente chez Edlundska bokhandeln (les Frères Hjorth), Librairie, à Helsingfors.

Notiser ur Sällsk:s pro Fauna et Flora Fennica förhandlingar:

8:de häftet	(1864–69, 1882)	à Fmk	2: 50
9:de »	(1868)	» »	4: —
10:de »	(1869)	» »	5: —
11:te »	(1871)	» »	6: —
12:te »	(1874)	» »	6: —
13:de »	(1871—74)	» »	6: —
14:de »	(1875)	» »	4:

Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica:

Vol. I	(1875–77)	à Fmk	10: —
Vol. II	(1881—85)	» »	8: 50
Vol. III	(1886—88)	» »	10: —
Vol. IV	(1887)	» »	10: —
Vol. V, 1, I—III	(1888—95)	» »	6: 50
Vol. VI	(1889—90)	» »	15:
Vol. VII	(1890)	» »	10: —
Vol. VIII	(1890—93)	» »	10: —
Vol. IX	(1893—94)	» »	12: —
Vol. X	(1894)	» »	10: —
Vol. XI	(1895)	» »	12: —
Vol. XII	(1894—95)	» »	8: —
Vol. XIII	(1897)	» »	8: —
Vol. XIV	(1897—98)	» »	8: —
Vol. XV	(1898—99)	» »	10: —
Vol. XVI	(1897 1900)	» »	8: —
Vol. XVII	(1898—99)	» »	9: —
Vol. XVIII	(1899—1900)	» »	7: —
Vol. XIX	(1900)	» »	9: —
Vol. XX	(1900—1901)	» »	7: —
Vol. 21	(1901—1902)	» »	8: —
Vol. 22	(1901—1902)	» »	7: —
Vol. 23	(1901—1902)	» »	13: —
Vol. 25	(1903—1904)	» »	10: —
Vol. 26	(1903—1904)	» »	12: —
Vol. 27	(1905—1906)	» »	12: —
Vol. 28	(1905—1906)	» »	10: —

Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica:

1:sta häftet	(1876)	à Fmk	1: 50
2:dra »	(1878)	» »	2: —
3 dje »	(1878)	» »	2: —
4:de »	(1878)	» »	2: —
5:te »	(1880)	» »	2: 50
6:te »	(1881)	» »	3: —
7:de »	(1881)	» »	2: —
8:de »	(1881)	» »	2: —
9:de »	(1883)	» »	2: —
10.de »	(1883)	» »	2: —
11:te »	(1885)	» »	2: 50
12:te »	(1885)	» »	3: —
13:de »	(1886)	» »	3: —
14:de »	(1888)	» »	3: —
15:de »	(1889)	» »	3: —
16 de »	(1891)	» »	3: —
17:de »	(1892)	» »	3: —
18:de »	(1892)	» »	3: 50
19:de »	(1893)	» »	1: 50
20:de »	(1894)	» »	1: 25
21:sta »	(1895)	» »	1: 75
22:dra »	(1896)	» »	1: 50
23:dje »	(1898)	» »	2: 50
24:de »	(1897—98)	» »	2: —
25:te »	(1898—99)	» »	1: 50
26:te »	(1899—1900)	» »	2: —
27:de »	(1900—1901)	» »	2: —
28:de »	(1901—1902)	» »	1: 75
29:de »	(1902—1903)	» »	2: —
30:de »	(1903—1904)	» »	2: —
31:sta »	(1904—1905)	» »	2: —

Herbarium Musei Fennici:

I. Plantæ vasculares (1889)	à Fmk	3: —
II. Musci (1894)	» »	1: 50

Pris 2: — Fmk.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDEANDRA HÄFTET
1905—1906.

MED EN KARTA OCH FEM FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1906.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDEANDRA HÄFTET
1905—1906.

MED EN KARTA OCH FEM FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

HELSINGFORS 1906.

HELSINGFORS
J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
1906

Societas pro Fauna et Flora Fennica

1905—1906.

Ordförande: Professor J. A. Palmén.

Vice-ordförande: Professor Fr. Elfving.

Sekreterare: Magister Harry Federley.

Skattmästare: Doktor V. F. Brotherus.

Bibliotekarie: Doktor E. Reuter.

Intendenter: för de zoologiska samlingarna: Docent Alex. Luther, t. f.: Magister T. H. Järvi; *för de botaniska samlingarna:* Amanuens H. Lindberg.

Bestyrelse: Professorer J. A. Palmén, Fr. Elfving, O. M. Reuter, J. Sahlberg, J. P. Norrlin, Doktorer K. M. Levander, V. F. Brotherus. — Suppleanter: Amanuens H. Lindberg, Doktor E. Reuter.

Mötet den 7 oktober 1905.

Till inhemska medlemmar i Sällskapet invaldes studerandena Ilmari Buddén (föreslagen af prof. Fr. Elfving) och Joosef Kjäldström (föreslagen af prof. J. Sahlberg).

Sällskapets intendent för de zoologiska samlingarna docent A. Luther anhöll om att på grund af utrikesresa blifva befriad från sin befattning, och biföll Sällskapet till denna anhållan, hvarjämte magister T. H. Järvi utsågs att bestrida den lediga befattningen.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 14,994: 42.

Bibliotekarien meddelade, att Sällskapet genom byte med prof. Maurice Bedot kommit i besittning af de 12 första tomerna af Révue suisse de Zoologie.

Anhållan om skriftutbyte hade inkommit från universiteten i Rennes och Kioto, hvilka öfversändt exemplar, det förra af sina „Travaux scientifiques", det senare af sina „Memoirs", äfvensom från Field Columbian Museum i Chicago, och beslöt Sällskapet till nämnda anhållan bifalla.

Maisteri A. J. Silfvenius ilmoitti painettavaksi:

1. Beiträge zur Metamorphose der Trichopteren.
2. Zur Trichopteren-Fauna von Ladoga-Karelien.

Eläintieteelliset kokoelmat olivat sitten viime vuosikokouksen saaneet lahjoituksia seuraavilta henkilöiltä: maisterit A. Th. Böök, Åke Nordström ja A. J. Silfvenius, hra A. Sallmén, hra Otto Wallenius, hra Clas Stenroth, hra Heikki Pietilä, prepar. G. W. Forssell, piirilääkäri A. G. Helenius, hra Lars Runeberg, luutn. Lauri Saxén, metsänhoit. J. E. Ekström, yhteiskoulul. Antti Aminoff, hra B. Geitlin, hra Ewald K. Holmqvist, tohtori A. Poppius, kultaseppä K. Hägglund, ylioppilaat J. Fabritius, H. Nordqvist, Unio Sahlberg, Th. Schulman ja A. Wegelius. — Sitä paitsi ovat kokoelmiin saapuneet yliopiston prepar. Onni Lindbladin välityksellä ostamat hirvenkallot ja linnut.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste årsmöte inlämnats gåfvor af artist Otto Wallenius, fil. kand. Laura Högman, amanuens Harald Lindberg, fil. mag. A. J. Silfvenius, herr Herm. Ad. Printz, forstm. F. Silén, studenterna Greta Andersin, Oiva Eronen, Alma Keso, F. W. Klingstedt, A. A. Sola och C. G. Tigerstedt.

Professor J. A. Palmén förevisade

Lefvande blekröda exemplar af vanliga flodkräftan.

Kräftorna hade af herr E. K. Holmqvist tillvaratagits ur ett från Vesilaks härstammande förråd.

Maisteri A. J. Silfvenius esitti

Kaksi Suomen faunalle uutta Hydroptilidiä:

Oxyethira falcata Morton ja *O. simplex* Ris. Nämä lajit, jotka molemmat on määrännyt tunnettu trichopterologi K. J. Morton, esiytyivät, varsinkin jälkimmäinen, runsaslukui-

sena kesäkuussa 1905 erään pienen, virtaavan pelto-ojan suussa, joka laskee Byfjärdeniin, lähellä Tvärminnen kylää Uudellamaalla.

Maisteri A. J. Silfvenius jätti seuraavan kertomuksen kesällä 1902 Seuran stipendiaattina tekemistään tutkimuksista:

Tutkimuksia Sortavalan seuduilla kesällä 1902.

Keväällä 1902 sain „Societas pro Fauna et Flora Fennica“ Seuralta 250 mk suuruisen apurahan tutkiakseni seuraavana kesänä Sortavalan lähimmän ympäristön trichopterifaunaa, etenkin näiden hyönteisten muodonvaihdosta ja elintapoja.

Läksin Sortavalaan kesäkuun 5:ntenä päivänä ja viivyin siellä elokuun 30:nteen päivään asti. Kuten jo hakemuksessani huomautin, ei tarkoitukseni ollut tehdä pitempiä, useampia päiviä kestäviä retkiä, koska silloin tarkastuksenalaisten muodonvaihdosasteiden hoito ja tutkiminen tulisi kärsimään. Pisimmät retkeni, Kirjavalahden ja Rautalahden seuduille sekä Laatokan ulkosaaristoon, eivät siis kahta päivää kauemmin kestäneet.

Myöhäisen kesän takia ei trichopterifaunakaan seudulle saapuessani ollut päässyt juuri kehittymään, joten ensi retket olivat sangen tuloksettomat. Epäsuotuisat, sateiset säät vaikeuttivat koko kesän kuluessa tutkimuksiani, varsinkin olivat runsaat iltapäiväsateet haitallisia, ne kun tekivät trichopterein keräämisen niiden varsinaisena lentoaikana useinkin mahdottomaksi. Täten eivät tulokset olleet niin suotuisat, kun seudun erilaisten vesikokoumusten rikkaudesta olisi voinut luulla. Varsinkin näyttäytyivät eräät järvet kaupungin läheisyydessä, joita yleisen luontonsa takia olisi voinut otaksua erittäin trichopteririkkaiksi (Airanne, Tuhkalan lampi y. m.), kuin myös Laatokan sisäsaaristo, sangen vähä tuottaviksi, jota vastoin virtaavissa vesissä saavutin parempia tuloksia.

Trichopterien elintapojen suhteen tein havaintoja imagojen lentotavasta ja -ajasta, kopulatsionista, munien laskemisesta, munastoista, toukan kehityksestä, toukkien ravinnosta,

kodan rakennustavasta, toukan koteloksi ja tämän imagoksi muuttumisesta j. n. e.

Täysikasvaneita trichoptereja keräsin kaikkiaan 87 lajia, muodonvaihdosasteita 73 lajista. Yhteensä tapasin alueella 98 lajia, joista teen lähemmin selkoa samalla julkaistavaksi jättämässäni luettelossa. Sen ohessa keräsin myös jonkun verran muuta hydrofaunistista materialia, m. m. planktonnäytteitä sekä 107 levänäytettä, etenkin heimoihin *Oedogoniaceæ* ja *Zygnemaceæ* kuuluvista levistä.

Syy kertomukseni myöhästymiseen on se, että Sortavalan seudun trichopteri-luetteloani varten olen tahtonut saada muodonvaihdosmaterialinkin tutkituksi, minkä työn vasta viime kesänä sain loppuun suoritetuksi.

Magister Rolf Krogerus gjorde följande meddelande:

Anarta leucocycla Staud. var. Staudingeri Auriv. tagen på finskt område.

Under den resa, som jag tillsammans med studerandena U. Sahlberg och A. B. Nyman sommaren 1905 företog genom finska Lappmarken, gjordes den 30 juni och 1 juli till fjället Ounastunturi i Lapponia kemensis en exkursion, som beredde oss många angenäma öfverraskningar. I synnerhet var det lepidopterologiska utbytet rikligt. Bland annat lyckades det oss att infånga talrika exemplar af en liten grå *Anarta*-art, som vid undersökning visade sig vara *A. leucocycla* Staud. var. *Staudingeri* Auriv.

Hufvudarten är känd uteslutande från Grönland. Var. *Staudingeri*, som utmärker sig bl. a. genom den renare hvita färgen på bakvingarna, är hittills anträffad i nordligaste Skandinavien. Några exemplar från finskt område äro icke tidigare bekanta.

Anarta-släktets arter äro på få undantag när typiska alpina fjärilar, som endast i undantagsfall anträffas nedanför trädgränsen. Äfven *Anarta leucocycla* Staud. var. *Staudingeri* Auriv. anträffades af oss uteslutande inom den alpina regio-

nen, men där flög den ganska talrikt. Dess flygtid infaller under maj och juni månader, hvadan tyvärr de exemplar, som af oss infångades, hörde till de sista för säsongen. De flesta voro också på grund häraf ansenligt slitna, en del dock användbara.

Doktor K. M. Levander föredrog:

Om utbredningen af Ancylus fluviatilis Müll.

Redan Nordenskiöld och Nylander uppgåfvo 1856 Uleå älf som den nordligaste fyndorten för *Ancylus fluviatilis* i Finland. I doktor Luthers 1901 utgifna arbete öfver land- och sötvattengastropodernas utbredning inom det finska naturalhistoriska området finnes ej heller angifvet någon nordligare fyndort än Uleå älf, där exemplar af arten tagits vid Uleåborg af aflidne lektor A. J. Mela. Med anledning häraf får jag omnämna, att jag den 7 augusti detta år under en utflykt från staden Kemi till den 5 km därifrån belägna järnvägsbron fann ett exemplar af *Ancylus fluviatilis* i en oansenlig bäck, som utfaller i Kemi älf nära ändan af järnvägsbron på älfvens högra strand. Det funna exemplaret är tunnskaligt, men af normal storlek (längd 5 mm, bredd 4 mm, höjd $2^1/_2$ mm). På själfva älfstranden sökte jag förgäfves efter denna snäcka, men anmärkas bör, att på det undersökta stället vattnet i älfven rann blott långsamt. Af fyndet framgår sålunda, att arten på finska sidan af Bottniska viken är under nuvarande geologiska period utbredd nära nog lika långt emot norr som den forna *Ancylus*-sjön anses hafva sträckt sig. I Sverige är *Ancylus fluviatilis* ej iakttagen nordligare än i Dalarne, och i Ryssland är densamma enligt tillgänglig litteratur funnen nordligast i Tiudie-ån i ryska Karelen. Ofvannämnda fyndort norr om Kemi ligger på 65° 47′,4 nordl. lat. och 24° 30′,6 ostl. long. från Greenwich.

Rektor M. Brenner föredrog:

Nya växtformer och fyndorter.

Vid genomgåendet af ett af stud. Gunnar v. Frenckell till mitt genomseende öfverlämnadt herbarium, till största delen af honom själf insamladt, har jag haft nöjet anträffa några för vårt lands flora nya eller annars anmärkningsvärda fröväxter, hvilka jag med ägarens begifvande tager mig friheten här förevisa.

Centaurea jacea × *phrygia*. Funnen å Tervik egendom i Pernå, Nyland, på en skogsäng på holmen Trollholmen. Med afseende å holkfjällens beskaffenhet, om man frånser deras ljusa färg, som liknar den hos *C. jacea*, och de öfversta fjällbihangens något helare kanter, öfverensstämmande med *C. phrygia*, liknar den i öfrigt den förstnämnda och bildar sålunda en motsats till den af mag. H. Lindberg på Sällskapets novembermöte 1902 förevisade, *C. phrygia* liknande hybriden från Jorois.

Ranunculus acris × *polyanthemos*. Såsom hit hörande torde tvenne på nämnda egendoms holme Kalfholmen på äng insamlade exemplar böra uppfattas, hvilka båda genom af upptäckaren själf anmärkta „högst obetydligt“ eller „ytterst svagt“ räfflade blomskaft angifva sin intermediära ställning, hvarjämte det ena, till bladformen en fullkomlig *R. polyanthemos*, genom nedtill glatt stjälk och tilltryckt håriga bladskaft därifrån afviker, det andra däremot i anseende till bladform närmar sig *R. acris*, men genom delvis utstående långhårig stjälk och bladskaft hänvisar till *R. polyanthemos*. Utom genom sina blomskaft afviker det förra från *R. polyanthemos* f. *glabratus* Wimm. genom täthåriga blad, det senare åter endast genom blomskaften från *R. acris* f. *velutinus* Lindbl.

Stellaria holostea f. *laciniata* Rostr. Ny för Finland. Genom djupt delade, smalflikiga kronblad skild från hufvudformen. Funnen på Backas i Helsinge, Nyland.

Rubus idæus f. *subviridis* Neum. Ny för Finland. Utmärkt genom på båda sidor gröna, men undertill ludna, smalspetsiga blad, skild från f. *viridis* Aschers. genom taggig

stam. Anträffad i Lemland på Åland, tidigare känd endast från en lokal i Skåne.

Potentilla Goldbachii Rupr. Ny för Nyland. Upptäckt på ängsmark på Tervik, Kalfholmen, artens för närvarande västligaste fyndort.

Carex lævirostris (Bl.). Likaledes ny för Nyland. Funnen af stud. C. G. Tigerstedt i Elimä.

Carex riparia Curt. och *C. paludosa* Good. Af stud. Tigerstedt insamlade i ett sankt skogskärr nordost om Pelkuanmäki i norra delen af Mustila egendom i Elimä, Nyland.

Phacelia tanacetifolia Benth. För Finland ny adventivväxt af familjen *Hydrophyllaceæ* eller *Hydroleaceæ* från sydvästra delen af Nord-Amerika och såsom prydnads- och honungsväxt odlad i Europa, där den såsom förvildad visar benägenhet att sprida sig; har af stud. v. Frenckell senaste sommar anträffats såsom icke odlad i trädgård på Forsby i Pernå, Nyland.

Professor J. A. Palmén lämnade följande meddelande:

Delphinus tursio Cuv. utanför Ekenäs.

Helt nyligen har en sällsynt och oväntad gäst från Atlanten och Nordsjön besökt vår sydkust. En större delfin, *Delphinus tursio* Cuv., uppenbarade sig nämligen halfvägs emellan yttre skärgården och Ekenäs. Från Östersjön hade den tydligen kommit till farleden mellan Tvärminne och Hästö-Busö och därefter fortsatt sin väg öfver Tvärminne Storfjärd, ty den 27 sept. om morgonen blef djuret helt plötsligt synligt vid Lappvik hamn, mellan lastageplatsen och Ekö holme, just bakom en anländande ångbåt, som backade. Delfinen sökte sig ännu samma dag längre inåt fjärden åt Jernö och Björnholmen, i hvilken trakt den flerstädes visade sig de följande dagarna till och med den 30 september. Här förföljdes emellertid det främmande djuret ständigt, när väderleken det tillät, af personer som önskade antingen få se det eller kom-

ma åt det. På skott sparades ej, omväxlande med kulor och hagel; omsider gaf sig djuret mot land vid Skogby (Harpar) sågs bryggor, tre km nordost om Lappvik. Den 2 okt. 1905 anträffades delfinen här död, och blef kroppen genom försorg af disponent John Lillsunde tillvaratagen samt öfversänd till Helsingfors för Universitetets museum.

Med särskild ifver synes djuret förföljts af tvenne arbetare från Ekö såg, Rask och Bremer, af hvilka den förre ytterligare lämnat några närmare uppgifter. Till en början kunde man komma djuret helt nära, på 2—3 stegs afstånd, hvarvid det med tämligen god fart simmade undan med ryggfenan i vattenbrynet. Men efter att hafva blifvit anskjuten dök delfinen raskt ned och dröjde i djupet par tre minuter, innan den åter visade sig. Härefter släppte den ej närmare än 20—30 steg. På helt nära håll fick den en hel laddning hagel, som sedermera dock visade sig hafva trängt endast inom skinnet. Den 29 sept. sattes en mässingskula af 15 millim. diameter i ryggen framom fenan och samma dag på eftermiddagen tre spetsiga blykulor, dels i bröstkorgens vänstra sida, dels strax bakom hufvudet. Detta skedde mellan Danskog-Ekholm och Hermansö. Efter detta måtte delfinen hafva tagit kosan tillbaka västerut, mot fast land, och blifvit något kraftlös, ty den 30 sept. iakttogs densamma närmare Harpar såg af fiskare, som sluppo alldeles tätt intill; de funno sina utlagda nät följande dag vara något sönderslitna. Slutligen, sannolikt natten emellan den 1 och 2 okt., sökte den anskjutne sig i land. Delfinen anträffades sedermera på morgonen sistnämnda dag vid Skogby såg.

Enligt uppgift af hr Lillsunde låg det döda djuret invid sandstranden, med hufvudet mellan timmerspelsbron, som leder från sjön till sågen, och fyrskärningsbryggan, som leder från sågen till sjön. Hit hade den dock ej såsom död drifvit i land, utan anländt lefvande. Ty där djuret låg hade det i sandstranden slagit med stjärten en grop af ungefär $1^1/_2$ meters vidd och $^1/_2$ meters djup och därigenom på sätt och vis stängt in sig. Den bakut piskade sanden hade nämligen mot sjön bildat en vall, som jämte sågtimret hindrade djuret att från platsen taga sig ut på djupet. Smuts i form af lera

och slam låg nära en half tum tjockt på ryggen, i synnerhet mellan ryggfenan och stjärten.

Djuret var en hona. Längd 294,5 cm, omkrets 151 cm, stjärtfenans bredd 67 cm, bröstfenans längd 35 cm, ryggfenans höjd omkr. 30 cm.

Huden tillvaratogs för uppstoppning, skelettet och en del inälfvor konserverades.

Arten har veterligen icke förr anträffats vid Finlands kuster, men väl har ett exemplar af 9 fots längd enligt Lilljeborg tillvaratagits i oktober 1871 ej långt från mynningen af floden Luga, på Finska vikens sydsida.

Mötet den 11 november 1905.

Till inhemsk medlem invaldes studeranden Hugo Gottberg (föreslagen af doktor V. F. Brotherus).

Sällskapets ordförande, professor J. A. Palmén, tackade för de lyckönskningar, som på hans sextioårsdag den 7 november å Sällskapets vägnar af dess bestyrelse till honom framförts.

Magister O. A. Alcenius framförde de medlemmars välgångsönskningar, hvilka icke varit i tillfälle att personligen taga del i den hyllningsgärd, som Sällskapet egnat sin mångårige ordförande på hans högtidsdag.

Enligt af skattmästaren ingifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 9,807: 92.

På därom gjord anhallan beslöt Sällskapet med sina Meddelanden träda i skriftutbyte med Michigan Academy of Science, Ann Arbor, Michigan.

Till publikation anmäldes:

Guido Schneider: Beitrag zur Kenntnis der im Uferschlamm des Finnischen Meerbusens frei lebenden Nematoden. Mit 2 Taf.

B. Poppius: Beiträge zur Kenntnis der Lepidopteren-Fauna der Halbinsel Kanin.

Sedan senaste månadsmöte hade de botaniska samlingarna ökats genom gåfvor af fru Ester Cajanus, fil. kand. Laura Högman, fröken Signe Lagerstam, Helsingfors botaniska bytesförening, professor P. A. Karsten, herr Herm. Ad. Printz, studenterna H. Buch, I. Buddén, E. af Hällström, F. W. Klingstedt, H. Rancken och A. A. Sola, doktor Hj. Hjelt, professor Fr. Elfving, fil. mag. M. A. Waenerberg, fröken V. Runeberg, fil. mag. A. D. Leinberg, fil. kand. Ernst Häyrén, lyceist E. Eriksén och fil. mag. W. M. Axelson.

Professor Fr. Elfving framlade på olika sätt konserverade frukter af

Vaccinium vitis Idæa f. leucocarpa,

hvilka insamlats på berget Huitaperi i Ylitornio, där hvita lingon tyckas förekomma rätt allmänt. Lingonen hade insändts af fru Ester Cajanus.

Polytekniker Gunnar Fabritius förevisade följande

Anmärkningsvärda fjärilar.

1. *Hybernia aurantiaria* Esp., ny för Finland, tagen i Ekenäs af doktor R. Fabritius; förut anträffad bl. a. i Skandinavien till Stockholm och Kristiania samt i Livland.

2. *Eucosmia certata* Hb., ny för Finland, tagen i Ekenäs af föredragaren; förut anträffad i Skåne och Livland.

3. *Bapta bimaculata* Fabr., tagen i Ekenäs i flere exemplar (R. och G. Fabritius), förut hos oss funnen endast en gång i Ladoga-Karelen (närmare uppgifter om fyndet saknas).

4. *Hybernia defoliaria* Cl., i varierande exemplar, däribland var. *obscurata* Staud.: alla exemplaren tagna i Ekenäs (R. Fabritius).

5. *Crasia iris* Zett., var. *crasis* H. S., tagen i Kuopio (G. Fabritius).

Amanuens B. Poppius lämnade

Tvenne lepidopterologiska meddelanden.

1. *Agrotis eversmanni* Peters.

I det nyligen utkomna häftet af „Revue russe d'entomologie", t. V, n:o 3—4, beskrifver direktor W. Petersen en *Agrotis*-art från Östersjöprovinserna, som är mycket nära besläktad med *A. collina* B. Då *A. collina* är anförd äfven från vårt fauna-område, underkastades de finska exemplaren en närmare granskning, och visade det sig härvid, att alla dessa tillhöra, icke *A. collina*, utan den nybeskrifna *A. eversmanni*. Till färgteckningen öfverensstämmer denna nästan fullständigt med *A. collina*, men afviker genom teckningen på framvingarna. Fältet mellan våglinjen och yttre tvärlinjen är nämligen mörkt, hos *A. collina* däremot af samma färg som den öfriga delen af vingen. Den viktigaste olikheten förefinnes dock uti analklaffarnas bildning hos ♂. Hos *A. eversmanni* är den nedåt riktade tanden finare, den öfre något längre; den mellan dessa båda tänder löpande kitinkammen sträcker sig från den öfre i en ganska jämn, tämligen svagt böjd båge ut till basen af den nedre, medan samma bildning hos *A. collina* icke når basen af den nedre tanden, utan ofvanom densamma i en ganska stark vinkel böjer sig framåt.

Petersen framhåller l. c., att de af honom beskrifna exemplaren hafva tydliga borsttaggar på insidan af framti-

bierna äfvensom tre dylika i spetsen af framtibierna på utsidan. Detsamma gäller äfven de finska exemplaren. Härutinnan hafva beskrifningarna af *A. collina* = *A. eversmanni* tidigare varit felaktiga, så hos Lederer, Heinemann och Snellen, såsom äfven Petersen angifver, och äfven hos J. Sahlberg i „Entomologisk tidskr.“ 1892, p. 290.

Hvad utbredningen af *A. eversmanni* i Finland angår, synes den förekomma icke så sällsynt i trakterna norr om Ladoga. Första gången anträffades den af J. Sahlberg och K. Ehnberg vid Kirjavalaks! den 7 och vid Jaakkima kyrkoby! den 12 juli 1884. På det senare stället har den senare anträffats i icke så få exemplar af J. Montell och mellan den 4 och 6 juli af V. Poppius. Vid Kirjavalaks erhöllos den 1 juli 1895 tvenne ♂♂ af mig. Dessutom är att anteckna en tredje, från nämnda långt aflägsen lokal, näml. Ab: Kimito!, 15. VII. 1895, en ♂, funnen af A. Poppius. Såsom synes, infaller flygtiden hos oss i förra hälften af juli. Alla finska exemplar, som jag sett, äro hanar.

A. eversmanni synes vara en osteuropeisk art. Petersen anför den l. c. från följande orter: Estland: Reval; S:t Petersburg; nordliga Ural: Gubacha och Tschussowaja.

2. *Cidaria byssata* Auriv.

I ett arbete „Förteckning öfver Macrolepidoptera funna i Finland efter år 1869“, Acta Soc. Faun. Flor. Fenn. IX, n:o 6, p. 73, anför E. Reuter *C. byssata* såsom ny för den finska faunan enligt ett exemplar från Lr: Kola. Vid en granskning, som jag nyligen underkastade detta exemplar, visade det sig tillhöra en ovanligt enfärgad, till färgteckningen något om *C. byssata* påminnande ♂ med tydligt kammade antenner af *C. incursata* Hb. Äfven saknar exemplaret den starka sidenglans på vingarnas öfre sida, som är betecknande för den förra arten. Emellertid är den äkta *C. byssata* dock att räkna till den finska faunan. Sommaren 1897 fann jag nämligen den 17 juli i Li på högsta toppen af Peldoaivi fjäll i Enare socken ett tiotal exemplar. Tills vidare är arten således icke funnen på Kola-halfön.

Rektor M. Brenner föredrog:

Nykomlingar för Finlands flora.

Härmed ber jag att få förevisa följande af referendariesekreteraren A. W. Lindström mig till granskning och bestämning meddelade fröväxter.

På banvallen af järnvägen emellan Kangasala och Suinula stationer hade han senaste sommar påträffat några exemplar af *Erodium cicutarium,* hos hvilka de två kortare kronbladen saknade de hos den vanliga formen förekommande fläckarna, och hvilka sålunda enligt Ascherson & Græbners „Flora des Nordostdeutschen Flachlandes" tillhöra den hittills hos oss ej anmärkta var. *holoporphyreum* Krause. Ett annat exemplar af samma släkte afviker genom saknaden af stjälk, jämte det bladens småflikar äro starkare tandade eller inskurna, sålunda öfverensstämmande med den tidigare vid Helsingfors på likartad lokal i Sörnäs funna *E. romanum* (L.).

På odlad, fuktig jord i Suinula by af Kangasala socken hade fröken Sally Lindström åter af *Stachys palustris* insamlat tvenne genom skaftade, något bredare och groftandade blad samt långt från hvarandra aflägsnade nedre blomkransar och mörkare blommor från hufvudformen afvikande exemplar, hvilka sålunda närma sig den från östra Finland ända till Kristina i Savolaks kända hybriden *St. palustris* × *silvatica*, dock stående betydligt närmare *Stachys palustris*. Från frodigare exemplar af denna särskiljes denna form hufvudsakligen genom sina groftandade blad och mörka blommor.

Slutligen hade herr Lindström i juli 1904 i ett jordgubbsland å Runni gård i Idensalmi socken insamlat förvildade exemplar af den på Himalaya hemmahörande prydliga *Potentilla atrosanguinea* Loddiges, hvilken enligt uppgift sedan år 1901 i talrika exemplar förekommit på denna plats, dit den förmodats med jordgubbsplantor. sannolikt på grund af den stora likheten hos bladen, hafva inkommit från Peltoniemi i samma socken, utan att likväl därstädes hafva observerats. Arten, hvilken äfven sällsynt torde odlas såsom prydnadsväxt, är ny för vår adventiv-flora.

Ylioppilas Unio Sahlberg esitti:

Colias hecla Lef. var. sulitelma Auriv. tavattu Suomessa.

Tämän perhosen löysin yhdessä yliopp. A. B. Nymanin ja maist. R. Krogeruksen kanssa Suomen Lapissa Utsjoen pitäjässä Tenojoen ja sen toisen alkujoen Inarijoen loivilla rantapenkereillä lähellä Niittyvuopion ja Ulasulan taloja 26—29:ntenä p. heinäk. 1905. Se näkyi täällä olevan sangen yleinen. Naarakset, joilla juuri oli paras lentoaikansa, olivat yleensä kauniita eksemplaareja, kun taas koirakset, joita tapasimme verrattain harvoja, olivat jo ihan repaleisia. — Itse päälaji on kotoisin Grönlannista; var. *sulitelma* taas on tavattu Pohjois-Norjassa ja Siperiassa. On huomattu, että se Pohjois-Norjan läntisissä osissa lentelee säännöllisesti ylhäällä tuntureilla; mutta itäisimmällä tätä ennen tunnetulla norjalaisella löytöalueella, Alattion (Altenin) tienoilla — samoin kuin nytkin Tenojoen laaksossa — on se tavattu ainoastaan alhaalla jokien varsilla.

Vielä esitti ylioppilas Unio Sahlberg:

Agabus (Gaurodytes) gelidus n. sp.

Oblongo-ovatus, ante medium latissimus, parum convexus, nitidulus, niger, capite antice maculisque duabus, palpis apice excepto, antennis pedibusque maxima ex parte rufotestaceis, prothoracis lateribus anguste testaceis; elytris fuscis, marginibus testaceis; capite magno, fronte obsolete quadri-foveolato; prothorace magno, apice late rotundato ad basin transversim depresso, infra apicem irregulariter punctato, tenuiter marginato, prope lateram arcuatim impresso; capite et prothorace distincte reticulato-coriaceis; elytris ad humeros latissimis, perturbate subtiliter punctatis, creberrime subtiliter coriaceis; pec-

tore transversim rugoso, processu prosterni depresso, medio fortiter carinato; metasterni laciniis lateralibus satis angustatis, processu intercoxali punctato-ruguloso, pilis nonnullis tenuissimis ornato.

Mas: Antennis ab articulo 4 usque ad 10 subserratis, tarsis anticis et intermediis modice dilatatis, subtus articulis 1—3 dense patellatis, unguiculo interiore basi levissime dilatato, exteriore angustiore et magis curvato.

Long. 9 mm.

Der Kopf ist gross, dicht und sehr fein maschenförmig gewirkt, vorne mit zwei flachen Quergrübchen und hinter denselben mit zwei schwachen Vertiefungen versehen. Schwarz und glänzend; die vordere Partie des Kopfes, zwei Flecke auf der Stirn und die Mundteile rotgelb; die äusserste Spitze des letzten Palpgliedes dunkel. Die Fühler rotgelb, die letzten Glieder an der Spitze braunschwarz, beim ♂ von 4. bis zum 10. Glied schwach sägeförmig.

Der Halsschild gross, nach vorne nicht sehr stark, fast geradlinig verengt, so breit wie die Flügeldecken an der Basis. Der Vorderrand ist breit und gerundet hervorragend; die Basis gebogen, bei den Hinterecken etwas ausgeschnitten; die Hinterecken scharf rechtwinkelig; die Seiten schmal gerandet. Die Scheibe in der Mitte gewölbt, neben dem Hinter- und Vorderrande deutlich der Quere nach eingedrückt, an beiden Seiten mit einer flachen bogenförmigen Vertiefung versehen. Am Vorderrande befindet sich eine aus feinen Punkten gebildete Querreihe. — Oben schwarz, metallisch glänzend; die Seiten schmal, gelbbraun. Der Halsschild gröber und dichter maschenförmig gewirkt als der Kopf, in der Mitte die Skulptur etwas feiner.

Die Flügeldecken vorne ziemlich gewölbt, an der Basis am breitesten, nach hinten stark verengt. Die Scheibe glänzend, beim ♀ kaum matter als beim ♂, sehr fein dicht lederartig gewirkt; die Skulptur viel feiner, dichter und regelmässiger als die des Halsschildes. Ausserdem ist die Scheibe mit zahlreichen feinen, hinten dichteren, unregelmässig angeordneten Punkten versehen. — Schwarzbraun, die Basis und die

Seiten breit gelbbraun. Die Epipleuren sind etwas ausgehöhlt und ziemlich breit, reichen aber nur bis zur Mitte der Decken, rotgelb.

Die Unterseite ist dicht und stark längsrunzelig, noch gröber querrunzelig; nur der Hinterkörper ist etwas mehr glänzend. Die Fortsetzung des Prosternums scharf, der ganzen Länge nach gekielt. Die Seitenflügel des Metasternums ziemlich schmal, an der hinteren Kante sehr deutlich gebogen. Die Fortsetzung des Metasternums gerunzelt, punktiert und mit einigen feinen gelblichen Haaren versehen. — Die Unterseite schwarz, die Hinterränder der Ventralsegmente rötlich, die Beine mit Ausnahme der schwärzlichen Schenkel rotgelb.

Beim ♂ sind die Vorder- und Mitteltarsen ziemlich stark erweitert, seitlich etwas zusammengedrückt, unten dicht mit rundlichen Saugnäpfchen besetzt. Die innere Vorderklaue ist an der Basis sehr schwach erweitert, die äussere schmäler und gebogen.

Diese Art ist mit *A. dubiosus* B. Popp. nahe verwandt, weicht aber von dieser ab durch den grösseren, an den Seiten geradliniger verengten Halsschild, den schmäleren Körper, die schon von den Schultern an allmählich verengten Flügeldecken und besonders durch die schmäleren, an der hinteren Kante deutlich gebogenen Seitenflügel des Metasternums. — Von *A. zetterstedti* Thoms., der sie auch gleicht, unterscheidet sie sich durch den viel grösseren Halsschild, die Körperform, die glänzenden, sehr dicht lederartig gewirkten Flügeldecken und die — wie bei *A. elongatus* — vom 4. bis zum 10. Glied schwach sägeförmigen Fühler des ♂. *)

Zwei ♂♂ hat Doktor K. M. Levander 1898 bei Jeretik auf der Halbinsel Kola gefunden. — 4 ♂♂ und 2 ♀♀ fanden Mag. R. Krogerus und ich in kleinen mit Moos bewachsenen Gewässern in Süd-Varanger bei Pykeia in der Alpenregion 18. VIII. 1905.

*) *A. dubiosus* B. Popp. hat auch schwach sägeförmige Fühler.

Professor J. Sahlberg lämnade följande meddelande:

Simæthis pariana Hb., en för äppelträden skadlig, hos oss förut föga bemärkt småfjäril.

Senaste sommar, då flera för trädgårdsodlingen skadliga insekter uppträdde med ovanlig kraft, observerade jag i min trädgård i Karislojo, att äppelträdens blad voro angripna af en liten, mig förut obekant fjärillarv. I juni månad syntes åtskilliga blad, i synnerhet på yngre äppelträd, vara halftorkade och rännformigt hopdragna af fina spinntrådar. Vid närmare undersökning fann jag, att dessa blad på öfre sidan voro skeletterade, och genast upptäcktes äfven „causa mali", en liten ljusgrön svartprickig småfjärillarv, som med lifligt slingrande rörelser och stor snabbhet sökte gömma sig i vecken af det af spinntrådar sammandragna bladet.

För att utreda, hvilken fjärils larv lefde på detta sätt, insamlades ett antal af dessa larver, som sedan höllos i en burk med några friska äppelträdsblad. I början af juli lyckades jag erhålla flera exemplar utkläckta af en liten, vackert tecknad, brun- och ljusgråbrokig tineid, som utmärkte sig genom framvingarnas på tvenne ställen hvitfärgade fransar, hvarigenom dessas utkanter föreföllo vågiga. Denna fjäril, som uppträdde i flera färgvarieteter, befanns vara *Simæthis pariana* Hb. För att fästa uppmärksamheten vid denna skadeinsekt, hvilken förekom i tvenne generationer och måhända i en framtid kunde blifva skadlig för fruktodlingen, ber jag att få om dess lefnadssätt meddela efterföljande observationer.

Då bladen blifvit utvecklade, ser man 1—4 exemplar af larven på öfre sidan af ett sådant i färd med att skelettera detsamma och med spinntrådar sammandraga det så, att det bildar en ränna längs efter hufvudnerven.

Larven är tämligen lineär och uppnår en längd af omkr. 12 mm, är vidare framåt obetydligt, bakåt något mera afsmalnande; färgen (lefvande) ljust gulgrön med talrika glänsande svarta vårtor. Hufvudet rundadt, gult; munnen ofvan svartbrun; kinderna med en fin, något böjd svart strimma, som framtill slutar med en ofta isolerad punkt af samma färg.

Första thorakalsegmentet ofvan med 6 vårtlika svarta punkter på hvardera sidan; punkterna ställda i tvenne tvärrader, och de yttre i bakre raden störst; hvardera sidan är därtill ännu försedd med två ofvanför hvarandra belägna svarta vårtpunker. 2:dra och 3:dje segmentet på hvardera sidan med 5 större svarta vårtor, af hvilka de nedersta stå strax ofvanför höfterna och 2 ofvan dessa ställda på längden. — 1:sta—8:de abdominalsegmenten på hvardera sidan med 3 i trekant ställda, stora runda dorsalvårtor samt dessutom med 2 mindre ofvanför hvarandra på segmentens sidor. På första abdominalsegmentet tillkommer stundom en liten tredje sidovårta. Det 9:de segmentet med endast 4 på tvären ställda vårtor, af hvilka de i midten äro närmade hvarandra och större. Hela antalet svarta vårtor på thorakal- och abdominalsegmenten uppgår således till 120 eller 122. Analfötter kraftiga med svartbruna sulor, analröret kort; bröst och abdominalfötter ljusa, enfärgade. Alla segmenten äro försedda med spridda utstående borst liksom hufvudet.

Då larven skall förpuppa sig flyttar den vanligen öfver till ett friskt blad, som med spinntrådar något hopdrages, hvarefter den betäcker sig med ett vidt, något genomskinligt hölje och innanför detsamma förfärdigar sig en tät, vackert hvit, lancettformig kokong af 15—20 mm längd och 5—6 mm bredd. Efter ett par veckors pupphvila utkläckes fjärilen i förra hälften af juli månad samt frambringar ännu en annan generation, som utkläckes i början af september. Denna årstid sågos tämligen talrika exemplar svärma kring äppelträden, men angående deras äggläggning observerade jag intet.

Från larverna utkläcktes äfven några parasitinsekter, nämligen 2 exemplar af en liten ichneumonid af släktet *Phygadeuon*, men då exemplaren voro ♂, och högst få arter äro kända i detta kön, har jag ej kunnat bestämma arten; vidare en art *Microgaster* samt ett exemplar af *Thryptocera crassicornis* Meig. (Tachinariae, Dipt.).

Professor Fr. Elfving gjorde följande meddelande:

Sphærotheca mors uvæ (Schwein.) Berk. i Finland.

Denna för allt hvad krusbärsbuskar heter ytterst farliga parasit har under sitt begynnande härjningståg i Europa numera nått äfven vårt land.

Sommaren 1904 iakttog professor J. P. Norrlin denna svamp vid Vesijärvi kanal och jag i Janakkala socken *), bägge belägna i södra Tavastland. Ingendera af oss kände den och dess farliga egenskaper; vi antogo att det var en till följd af sommarens väta allmännare än eljest uppträdande mjöldaggsvamp. Först på sensommaren 1905, då professor J. Eriksson i Stockholm i den svenska tidningspressen redogjorde för denna svamp med anledning af att den tidigare på året iakttagits i Blekinge, för första gången i Sverige, blef det klart för oss med hvilken farlig svamp vi hade att göra. Under sommaren 1905 hafva från flere ställen underrättelser inlupit om dess härjningar, nämligen från Helsingfors, Borgå, Tusby och Viborg. I betraktande af våra relationer med handelsträdgårdsmästare i Ryssland, där svampen redan vunnit vidsträckt spridning (från Finska viken i norr till Pultava i söder, från tyska gränsen i väster till Simbirsk i öster), synes det högst sannolikt, att *Sphærotheca* kommit till oss från Ryssland. När och huru den kommit dit är icke kändt. Arten är ursprungligen nordamerikansk, utbredd från Atlanten till Klippbergen och hemsökande flere vilda *Ribes*-arter; den har i Nord-Amerika omöjliggjort odlingen af *Ribes grossularia*, som är särskildt ömtålig för den, och om icke åtgärder i tid vidtagas torde krusbärsodlingen äfven hos oss komma att gå under. Svampen har nämligen äfven i vår världsdel visat sig äga stor utbrednings- och härjningsförmåga.

*) Enligt senare meddelande iakttogs svampen redan år 1902 i Janakkala af dåvarande professor A. O. Kihlman.

Amanuens Harald Lindberg förevisade exemplar af den tidigare hos oss endast en gång tagna bastarden

Triticum repens L. × Hordeum arenarium (L.) Aschers. (Tritordeum Bergrothii Lindb. fil. n. hybr.).

Exemplaren förekommo i H. M. F. bland *Triticum repens* och hade insamlats i Karelia pomorica, å hafsstrand vid Russki-Gusowa, den 29 juli 1896 af I. O. Bergroth. De i Pomoria orientalis å hafsstrand vid Pokrofskoje år 1899 af A. K. Cajander insamlade exemplaren stå närmare *Hordeum arenarium (f. subarenarium)* såväl hvad färgen som axets storlek vidkommer, medan de af Bergroth insamlade stå närmare *Triticum repens (f. subrepens)*; jämf. Meddel. 27, p. 103. Hos bägge formerna äro blomfjällen håriga såsom hos *Hordeum arenarium*.

Amanuens Harald Lindberg föredrog vidare:

Cystopteris fragilis Bernh. * eu-fragilis Aschers. var. Dickieana (Sim.).

Syn. *Cystopteris Dickieana* Sim. Gardeners' Journ. 1848. 308.
C. fragilis Bernh. var. *Dickieana* Moore British Ferns and their allies, fig. 28, p. 79.
C. Bænitzii Dörfl. in Bænitz Herb. Europ. N:o 6510 (1891).
C. fragilis Bernh. * eu-fragilis Aschers. var. *Bænitzii* (Dörfl.) Warnst. in Aschers. Græbn. Synops. Mittel-Europ. Flora, I, p. 17.
C. fragilis Bernh. * *Dickieana* Lindb. fil. in sched.

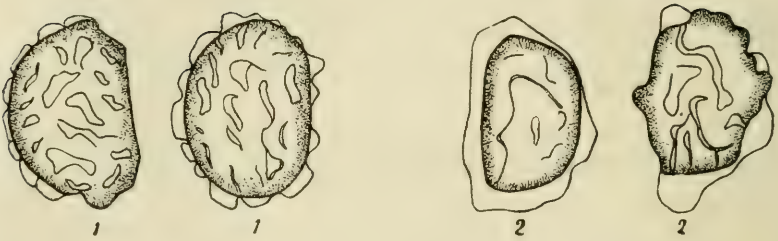

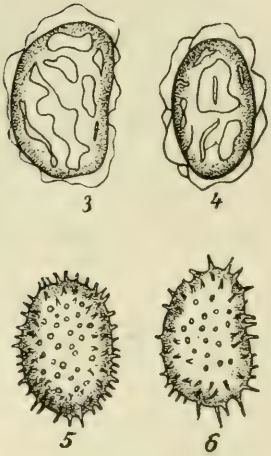

1—4 *Cystopteris fragilis* Bernh. * *eu-fragilis* Aschers. var. *Dickieana* Sim. 1 Karelia Onegensis, Valkiamäki. 2 Kuusamo, Juuma. 3 Kuusamo, Salla. 4 Norwegen, Lille Elvedal. 5—6 *C.* * *eu-fragilis.* 5 Åland, Geta. 6 Karelia Onegensis.

$\frac{300}{1}$

Neulich erhielt ich von Herrn A. L. Backman eine *Cystopteris*-Form aus Kuusamo in Nord-Finnland, welche die für *C. Baenitzii* Dörfler eigentümlichen Sporen besass. Da es von Interesse war, die Verbreitung dieser seltenen Form in Nord-Europa kennen zu lernen, unterwarf ich alles, was wir hier auf dem botanischen Museum von *Cystopteris fragilis* Bernh. aufbewahrt haben, einer eingehenden Untersuchung. Als Resultat dieser Untersuchung erwies es sich, dass diese für die Flora Finnlands neue Form wahrscheinlich in den nördlichen Ländern ziemlich verbreitet ist. Früher war die Pflanze nur von drei Orten, nämlich von zwei in Norwegen und von einem in Californien, bekannt.

Ich habe Gelegenheit gehabt, Exemplare von folgenden Fundorten zu untersuchen:

Norwegen: Lille Elvedal, reg. silv. prope rivulum Tronsån, 6. 8. 1887, leg. H. L.

Finnland:

Kuusamo, Juuma, Hautaniitynvuoma, ad saxam in valle, 20. 8. 1902, leg. A. L. Backman. Kitkajoki, infra Juuma, 8. 8. 1902, leg. A. L. Backman. Salla, in fissuris rupium ad ripam lacus Kaurajärvi, 18. 8. 1898, leg. V. Borg.

Lapponia Enontekiensis, Lätäseno, reg. subalp., Vähäkurkio, in fissuris rupium, 5. 7. 1889, leg. John Lindén.

Lapponia Kemensis, par. Muonioniska, Äkäsjoki, prope Kutuniva, in fissuris rupium, 28. 7. 1877, leg. Hj. Hjelt et R. Hult.

Russland: *Karelia Onegensis,* Valkiamäki, 4. 8. 1888, leg. A. O. Kihlman (sub nom. *Woodsia hyperborea* in Herb. Mus. Univ. Helsingf.).

Spetsbergen: Nordfjorden, 18. 8. 1868, leg. A. J. Malmgren (Plantæ in itineribus Suecorum polaribus collectæ).

Die in Bænitz Herb. Europ. verteilten Exemplare sind an Glimmerschieferfelsen in der Nähe von Kongsvold, Dovre (Norwegen) gesammelt. Übrigens kannte Dörfler (conf. Bot. Centralblatt, 1891, N:o 25, S. 384) diese Form nur noch aus San Bernardino in Südcalifornien. O. Nordstedt (nicht Samzelius wie Ascherson l. c. citiert) meldete in Botaniska Notiser, 1891, p. 174, nach Bænitz Herb. Europ. das Vorkommen dieser Form in Norwegen. Bei dieser Gelegenheit unterwarf er die im Herbarium der Universität Lund aufbewahrten Exemplare von *C. fragilis* einer näheren Prüfung, fand aber von *C. Bænitzii* nur in Gudbrandsdalen (Norwegen) von A. Falck, 3. 7. 1865, gesammelte Exemplare (Elstad, in fissuris rupium ad rivulum parvum.).

Nach Ascherson l. c. entspricht *C. Bænitzii* in der Beschaffenheit der Sporen der früher specifisch getrennten *C. Dickieana* Sim., die in einer Höhle bei Aberdeen in Schottland entdeckt wurde. Da Ascherson anführt, dass die Sporen der *C. Dickieana* denen der *C. Bænitzii* gleichgestaltet sind, glaube ich, dass man diese beiden Pflanzen als identisch ansehen kann. Auch die Verbreitung der Formen spricht dafür. Wie ich gefunden habe, variiert nämlich die Blattform bei dem von mir

untersuchten Material von dieser Form ganz wie bei *C. * eu-fragilis*, so dass das einzige unterscheidende Merkmal zwischen beiden die Beschaffenheit der Sporen ist.

Über den systematischen Wert der *C. Dickieana (C. Bœnitzii)* kann ich mich nicht äussern. Dass die Eigentümlichkeiten dieser Form nicht wie Ascherson und andere glauben nur dem abnormen Standort zuzuschreiben sind, ist ganz sicher, denn sämmtliche von mir untersuchte Exemplare waren ganz normal entwickelt und für die Art gewöhnlichen Standorten entnommen. *C. Dickieana* hat in Fennoscandia orientalis eine östlich-nördliche Verbreitung, welche mehreren von unseren seltneren Arten eigentümlich ist. *C. eu-fragilis* dagegen ist über unser ganzes Florengebiet allgemein verbreitet.

Die hier gegebenen Abbildungen zeigen deutlich wie verschieden gestaltet die Sporen der *C. Dickieana* und * *C. eu-fragilis* sind. Bei der ersteren Form sind dieselben glatt, mehr oder weniger mit unregelmässig gelappten Kämmen besetzt und ohne Andeutung von Stacheln; *C. eu-fragilis* hat bekanntlich dicht scharfstachelige Sporen. Ich habe gefunden, dass die Sporen sowohl bei *C. Dickieana* als bei *C. eu-fragilis* immer gleichförmig ausgebildet sind, und zwar bei der ersteren Form immer mit gelappten Kämmen, bei *C. eu-fragilis* immer mit Stacheln besetzt, ganz wie aus den Figuren hervorgeht.

Student Hans Buch gjorde följande meddelande:

Pohlia bulbifera (Warnst.) Warnst. förekommande äfven i vårt land.

Denna karaktäristiska, af C. Warnstorf år 1896 uppställda art fann jag hösten 1904 i vårt land på fuktig, sandblandad lera icke långt från Helsingfors vid järnvägsstationen Fredriksberg, där den växte tillsamman med *P. grandiflora* Lindb. fil. och *P. annotina* (Leers) Lindb., Warnst.[1]) Sommaren 1905

[1]) Om dessa namn se längre fram under uppsatsen „*Pohlia annotina*".

anträffade jag talrika, vackra exemplar af samma art å Dysterniemi vid Villmanstrand. Här växte den på en sandig strand tillsamman med några exemplar af *P. proligera* Lindb. Jag undersökte därpå allt material af *P. annotina* (Leers) Lindb., Warnst., *P. grandiflora* Lindb. fil. och *P. proligera* Lindb., som var mig tillgängligt, och fann då, att *P. bulbifera* Warnst. hos oss blifvit sammanblandad med *P. annotina* (Leers) Lindb., Warnst. — *P. annotina* (Leers) Lindb., Warnst., *P. bulbifera* Warnst., *P. grandiflora* Lindb. fil. och *P. proligera* Lindb. hafva hos oss tills vidare blifvit funna i följande provinser:

P. annotina (Leers) Lindb., Warnst. N (4)[1], Ik (2), Kl (1), Sb (1), *Om*[2] (1), Ob (3), Ks (2), Lkem (1), Im (1), Li (1), Lmur (1).

P. bulbifera (Warnst.) Warnst. *N* (2), *Ik* (1), *Ta* (1), *Sa* (2), *Oa* (1), *Tb* (1).

P. grandiflora Lindb. fil. *Al* (1), *N* (1), Ik (1), *Oa* (1), *Sa* (2), *Lt* (1).

P. proligera Lindb. *Al* (1), N (2), *Ik* (1), *Sa* (1), Kl (2), Oa (1), Lkem (1), Lp (1).

Af dessa undersökningar framgår, att *P. annotina* (Leers) Lindb., Warnst. hos oss är den allmännaste arten, och att *P. bulbifera* (Warnst.) Warnst. hos oss är en sydlig art. Det är möjligt, att utbredningen af dessa fyra arter i framtiden, när mera material till undersökning finnes att tillgå, visar sig vara i någon mån vidsträcktare än den tills vidare befunnits vara.

Då *P. annotina* (Leers) Lindb., Warnst., *P. bulbifera* (Warnst.) Warnst., *P. grandiflora* Lindb. fil. och *P. proligera* Lindb.[3]), af hvilka *P bulbifera* är relativt sent uppställd, hos

[1]) Siffrorna inom parentes beteckna antalet ställen, på hvilka arten blifvit tagen.

[2]) Kursiveringen betecknar, att arten förut ej uppgifvits förekomma i ifrågavarande provins.

[3]) Synnerligen karaktäristisk för dessa fyra arter är förekomsten af bulbiller på de sterila skotten eller hanplantorna. Bulbiller äro förkortade, förtjockade, endast med rudimentära blad försedda grenbildningar, som sitta

oss ännu äro föga kända, anser jag det icke vara ur vägen att till detta meddelande bifoga en liten examineringstabell.

A Bulbiller sittande talrika tillsamman, bildande buskformiga grupper i bladvecken.

a) Bulbiller långsträckt ovala eller utdraget kilformiga, ofta vridna, vid mognaden bruna, bärande i toppen 2—5 spetsiga, delvis böjda, delvis raka, tydliga blad. Hanplantornas yttre hylleblad nästan dubbelt så stora som stjälkens öfriga blad, 1,8—3 mm långa. *P. grandiflora* Lindb. fil.[1]

b) Bulbiller mycket smala, mer eller mindre spindelformigt vridna och ofta masklikt böjda, vid mognaden gula eller gulbruna, bärande i toppen endast 1—2 otydliga blad, som ibland helt och hållet saknas. Hanplantornas hylleblad ej större än stjälkens öfriga blad, omkring 1 mm långa.
P. proligera Lindb.

B Bulbiller ensamma eller endast sittande 2—3 tillsamman i samma bladveck.

a) Bulbiller stora, 0,16—1 mm långa, 0,16—0,45 mm breda, sittande ensamma i bladvecken, vid mognaden rödbruna, klotformigt äggrunda eller utdraget äggformiga, i toppen försedda med 3—4, sällan 5—6, gröna,

i bladvecken och stå i den vegetativa förökningens tjänst. De äro olika hos de olika arterna och utgöra de bästa kännetecknen på desamma. Dessa bulbiller har doktor Carl Correns ingående studerat och uti sitt framstående arbete „Untersuchungen über die Vermehrung der Laubmoose durch Brutorgane und Stecklinge“, pag. 160, noggrant skildrat deras utseende, utveckling m. m. — En noggrann beskrifning öfver de fyra här omnämnda *Pohlia*-arterna lämnar C. Warnstorf uti „Kryptogamenflora der Mark Brandenburg“, B. II, Laubmoose, pag. 422.

[1]) Hos denna art finner man ofta på äldre skott, som ofta redan förlorat nästan alla sina typiska bulbiller, i vecken af de nedre bladen stora, oftast knopplika bulbiller, som sitta ensamma. De likna ganska mycket dem, som förekomma hos *P. annotina.* Åtskiljandet af *P. grandiflora* från denna art bereder dock inga svårigheter, då man af de talrika ärren efter de typiska bulbillerna kans e, att de suttit flere tillsamman.

upprätа, spetsiga blad. De blad, i hvilkas veck bulbiller sitta, äro utåtpressade, medan de öfriga bladen äro tryckta tätt intill stjälken.

P. annotina (Leers) Lindb., Warnst.

b) Bulbiller mindre, sittande 1—3 i samma bladveck, runda, ovala eller omvändt äggrunda, vid mognaden gula, bärande i toppen 2—3, mera sällan 4—5, kupiga, trubbiga, inåtböjda blad, som kupolartadt omsluta ett tomrum. På de bulbiller bärande skotten äro bladen åtminstone såsom fuktiga starkt utspärrade.

P. bulbifera (Warnst.) Warnst.

Student Hans Buch inlämnade vidare följande meddelande:

„Pohlia annotina".

Dem Moosnamen *Pohlia annotina* widmet Leopold Loeske in seiner Arbeit „Zweiter Nachtrag zur „Moosflora des Harzes"" (Verhandlungen des Botanischen Vereins der Provinz Brandenburg, XLVI Jahrg., 1904, S. 178) einen kleinen Aufsatz. Er schreibt:

„Weil der ältere Name „*Webera*" von einem Monographen der Rubiaceen früher oder später für eine hierhergehörige Gattung in Beschlag genommen zu werden droht, hat Max Fleischer in seiner in vielen Punkten für die systematische Bryologie epochemachenden Bearbeitung der javanischen Moose [1]) den Namen „*Pohlia*" wieder eingeführt, und ist C. Warnstorf in seinem neuen, wichtigen Mooswerke ihm darin gefolgt. Seitdem sind die Meinungsverschiedenheiten über das, was unter „*Webera*" bezw. „*Pohlia annotina*" zu verste-

[1]) „Die Musci der Flora von Buitenzorg", Leiden 1900—1904.

hen sei, leider recht gewachsen. So nennt Warnstorf unsere gewöhnliche „*Webera annotina*" mit den gehäuften, grünen Bulbillen jetzt *Pohlia grandiflora* H. Lindb. Was dagegen Correns als *Webera erecta* (Roth) Correns, später als *W. Rothii* Correns (Limpricht, III, S. 728) der Vergessenheit entriss und für die Wissenschaft eigentlich erst entdeckte, soll jetzt *Pohlia annotina* (L.) Lindb. heissen".

Darauf spricht Loeske die Ansicht aus, dass der Name „*annotina*" bei dem von Hedwig (in Fundamenta II, S. 94, und in Species Musc. Frond.) unter dem Namen *Bryum annotinum* beschriebenen Moose bleiben müsse, und sucht er auf den folgenden Seiten diese seine Ansicht zu begründen. Aus der Beweisführung geht aber deutlich hervor, dass der Verfasser das Werk des Johannes Daniel Leers, „Flora Herbornensis", herausgegeben im Jahre 1775, nicht kennt, weil er sonst wohl zum entgegengesetzten Resultate gekommen sein würde. Dank dem oben genannten Werke bin ich nämlich im Stande zu beweisen, dass der Name „*annotina*" dennoch bei der von Warnstorf (Kryptogamenflora der Mark Brandenburg, II, Laubmoose, S. 427) unter dem Namen *Pohlia annotina* (Leers) Lindb. beschriebenen Art verbleiben muss. Loeske erwähnte, dass die Meinungsverschiedenheiten über das, was unter dem Namen „*Webera*" bezw. „*Pohlia annotina*" zu verstehen sei, jetzt leider recht gross wären. Die Erklärung hierfür ist, wie mir scheint, in dem Umstande zu suchen, dass die allermeisten Autoren, wie auch Loeske selbst, das oben genannte, wahrscheinlich seltene Werk des Leers nicht kannten.

Auf Seite 178 schreibt Loeske weiter: „Die meisten Bryologen dürften mit mir der Ansicht sein, dass eine Bezeichnung, die wie „*annotina*" als Artname für zwei ganz verschiedene, aber bei dem früheren Stande der Mooskunde fortwährend für identisch gehaltene, bezw. mit einander wahllos verwechselte Moose gebraucht wurde, erst von der Zeit an berücksichtigt und untergebracht werden kann und darf, wo die Erkenntnis der Unterschiede beider Arten wenigstens ihren Anfang nimmt. Diese Zeit hat weder mit Hudson und Dillenius, noch mit Linné etwas zu tun, und

wenn S. O. Lindberg das eine Mal *P. annotina* (L.) Lindb., später aber (Leers) Lindb. schrieb, (vergl. Warnstorf, Kryptogamenfl. II, S. 427, Fussnote), so ist das nur ein neuer Beweis dafür, dass die Bezeichung „*annotina*“ sich in der Linnéschen Zeit eben bei keiner der beiden Arten mit Sicherheit unterbringen lässt. Nicht darauf kommt es an, wer den Namen zuerst gebraucht, sondern darauf, wer ihn zum ersten Male mit einer unzweideutig bestimmten Pflanze verbunden hat“.

Dass dies weder zu Hudsons und Dillenius', noch zu Linnés Zeiten geschah, dürfte als unzweifelhaft betrachtet werden können, obgleich der Umstand, dass S. O. Lindberg erst *P. annotina* (L.) Lindb., später aber (Leers) Lindb. schrieb, dafür durchaus keine Beweise liefert. Lindberg schrieb später (Leers) Lindb., weil er eben einsah, dass die Linnésche Beschreibung des *Bryum annotinum* zu schwebend sei um für eine bestimmte Art Verwendung finden zu können. Dagegen entdeckte er in dem oben genannten Werke Leers', der als ein Zeitgenosse Hedwigs betrachtet werden muss, eine vollkommen unzweideutige Beschreibung eines Mooses, *Mnium annotinum*, die seines Erachtens auf die von ihm in der Umgegend von Helsingfors gesammelte Art gut passte, welche Art er also jetzt *P. annotina* (Leers) Lindb., und nicht (L.) Lindb., nannte.

Auf Seite 179 am Ende des oberen Abschnittes schreibt Loeske: „Die Unterscheidung beider Arten knüpft sich nun historisch durchaus an die Unterscheidung der Bulbillen, und die Zeit der Erkenntnis beginnt daher erst mit Hedwig und mit Roth“.

Der erste Teil des Satzes ist vollkommen richtig, dagegen ist der zweite Teil, wo der Verfasser behauptet, dass die Zeit der Erkenntnis der Bulbillen erst mit Hedwig und mit Roth anfange, nicht ganz korrekt. Er erwähnt nämlich garnicht Leers, der doch in seinen oben genannten Arbeit, noch bevor Hedwig mit seinen „Fundamenta“ hervortrat, den Namen „*annotina*“ mit einer ganz bestimmten Art verbunden hatte, für welche er als ganz besonderes Kennzeichen die unzweideutig beschriebenen Bulbillen hervorhebt.

In seinem Werke, „Flora Herbornensis",[1]) giebt Leers auf Seite 231 unten über *Mnium annotinum* folgende Beschreibung[2]): „Mnium, *annotinum*, foliis ovatis acuminatis pellucidis, pedunculis subradicalibus, antheris nutantibus". Darauf folgen einige Litteraturangaben und Angaben über Standorte, und zuletzt auf der folgenden Seite als besonderes Kennzeichen: „Individua *juniora sterilia bulbifera:* Bulbillis *purpureis subrotundis, pellucidis, solitariis, sessilibus in foliorum alis*". Der erste Teil der Beschreibung ist, wie in den meisten botanischen Büchern jener Zeit, ein Zitat aus älteren Werken und hat keinen weiteren Wert. Dagegen ist die Beschreibung der Bulbillen kein Zitat, sondern eine auf die Wahrnehmungen des Verfassers gegründete Schilderung, welche deutlich zeigt, dass er nicht wie die meisten Botaniker vor ihm beinahe ausschliesslich in Büchern nachforschte, sondern die Pflanzen wirklich in der Natur beobachtete. Eine konzisere Beschreibung, als die, welche Leers über die Bulbillen seines *Mnium annotinum* giebt, kan man sich kaum wünschen, wenn man in betracht zieht, wie primitiv die Untersuchungswerkzeuge zu seiner Zeit waren. Sie lautet wörtlich ins Deutsche übersetzt folgendermassen: „Bulbillen rot, beinahe rund, durchsichtig, einzeln, ungestielt in den Blattachsen". Es ist zwar in neuster Zeit erwiesen, dass die Bulbillen nicht ungestielt sind, aber dieser Umstand hat garkeine systematische Bedeutung, und dürfte keiner unter den Bryologen bezweifeln können, dass hier dieselbe Art gemeint ist, welche Warnstorf später unter dem Namen *P. annotina* und Correns unter dem Namen *Webera Rothii* beschrieben haben.

Auf Seite 179 zitiert Loeske die Beschreibung Hedwigs über *Bryum annotinum*, und geht aus derselben deutlich hervor, dass Hedwig dieselbe Art beschrieben hat, welche H. Lindberg und Warnstorf *P. grandiflora* Lindb. fil. nennen. Aber die Forderung den Namen *„annotina"* der Hedwigschen Art zu belassen wird ganz hinfällig, da die Annah-

[1]) Erschien wie schon erwähnt im Jahre 1775, während Hedwigs „Fundamenta" erst 1782 herauskamen.

[2]) Die Kursivierung und Interpunktion sind dieselben wie im Original.

me der Hedwigschen Prioritet, wie schon erwiesen, irrtümlich ist. Hedwigs Art musste vielmer einen neuen Namen erhalten, da der Name „*annotina*“ schon früher für eine andere unzweideutig beschriebene Art benützt worden war. Ein solcher wurde ihr von Harald Lindberg im Jahre 1899 (Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica, N:o 25. S. 41) gegeben und lautet *Pohlia grandiflora* Lindb. fil.

Da Roth mit seiner *Trentepohlia erecta* noch später als Hedwig auftrat, liegt durchaus kein Grund vor, die schon von Leers unter dem Namen *Mnium annotinum* völlig korrekt beschriebene Art *Trentepohlia* bezw. *Webera erecta* [1]) oder *Webera* bezw. *Pohlia Rothii* [2]) zu nennen, besonders da Roth seine Art später selbst wieder einzog [3]), und muss es als vollkommen erwiesen betrachtet werden, dass für diese Pflanze der Name *Pohlia annotina* (Leers) jetzt der richtigste ist.

Ich habe die Exemplare von *P. annotina* (L.) Lindb. [4]) in dem Herbarium S. O. Lindbergs und die von ihm bestimmten Exemplare im „Herbarium Musei Fennici“ untersucht, wobei sich zeigte, dass die von Lindberg als typisch betrachteten Exemplare zu der Art mit den einzelnen, grossen, rotbraunen Bulbillen und den anliegenden Blättern gehörten. Von allen nahestehenden Arten ist diese bei uns in Finnland weitaus die häufigste. *P. grandiflora* Lindb. fil., *P. proligera* Lindb. und *P. bulbifera* (Warnst.) Warnst. sind dagegen ziemlich selten. Da die später von Warnstorf beschriebene *P. bulbifera* von Lindberg nicht erwähnt, sondern offenbar zur *P. annotina* (Leers) gezählt wurde, ist es nicht ganz korrekt die Leerssche Pflanze *P. annotina* (Leers.

---

[1]) *Webera erecta* (Roth.) in Correns, Untersuchungen über die Vermehrung der Laubmoose durch Brutorgane und Stecklinge, S. 160.

[2]) *Webera Rothii* Correns in Limpricht III, S. 728. *Pohlia Rothii* (Correns) Broth. in Engler und Prantl, Natürliche Pflanzenfamilien. 218 Lief., S. 551.

[3]) Loeske, Zweiter Nachtr. zur „Moosfl. des Harzes“, S. 180, Fussnote.

[4]) Auf den Etiketten stand *Lamprophyllum annotinum* (L.) oder *Pohlia annotina* (L.), weil Lindberg erst in seinen letzten Lebensjahren *P. annotina* (Leers) Lindb. schrieb.

Lindb. zu nennen. Da jedoch Lindberg, wie schon erwähnt, nur die Exemplare mit den einzelnen, rotbraunen Bulbillen als typische *P. annotina* betrachtete, besteht immerhin kein Grund den Namen Lindberg zu streichen. Am besten scheint es unter solchen Umständen die Pflanze *P. annotina* (Leers) Lindb., Warnst. zu nennen.

Mötet den 2 december 1905.

Till inhemsk medlem invaldes referendariesekreteraren A. W. Lindström (föreslagen af rektor M. Brenner).

Enligt af skattmästaren ingifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 9,854: 02.

Till medlem af Delegationen för de vetenskapliga föreningarnas hus återvalde Sällskapet professor J. A. Palmén och till suppleant professor J. P. Norrlin.

Från bibliotekarien i de vetenskapliga föreningarnas hus, amanuens Georg Schauman, hade anländt en skrifvelse angående Sällskapets förlagsrörelse, och beslöt Sällskapet bifalla amanuens Schaumans förslag, att Sällskapet skulle låta trycka fakturor, som komme att medfölja försändelserna till bokhandlarne, äfvensom förteckning öfver samtliga Sällskapets förlagsartiklar (äfven separattryck) jämte prisuppgifter, att de vetenskapliga föreningarnas gemensamma bibliotekarie skulle emottaga beställningarna och ansvara för deras expediering, samt att order och reklamationer samt kopior af fakturorna sedermera skulle öfverlämnas åt Sällskapets arkivarie eller skattmästare, hvilka föra bok öfver beställningarna och uppgöra de ekonomiska mellanhafvandena med bokhandlarne.

Amanuens B. Poppius meddelade, att den af Sällskapet på mötet den 5 mars 1904 tillsatta kommittén för bibliotekets inventering slutfört sitt arbete, samt inlämnade en förteckning öfver de volymer, hvilka under revisionen icke kunnat i biblioteket anträffas. Med anledning af särskilda af kommittén framställda förslag beslöt Sällskapet, att resp. medlemmar skulle uppmanas före den 1 jan. 1906 återställa alla utlånade böcker, att alla de volymer, hvilka förkommit, eller om hvilkas återfående föga hopp finnes, skulle afskrifvas, samt att häftade tidskriftsserier med det snaraste skulle inbindas. Till Bestyrelsens pröfning hänskötos frågorna om inköp af de förkomna böckerna och om fastställandet af en bestämd lånetermin.

Till publikation anmäldes:

W. M. Axelson, Beitrag zur Kenntnis der Collembolen-Fauna in der Umgebung Revals.

J. I. Lindroth, Kulturversuche mit finnischen Uredineen. I.

J. A. Palmén, Om ålfångsten på Tvärminne år 1904—05 jämte försök med utsläppande af märkta ålar.

Professor J. A. Palmén föredrog:

Naturalhistoriens ställning i Finlands läroverk.

Under nästföregående decennier har den naturalhistoriska vetenskapen utvecklat sig i full bredd med öfriga naturvetenskaper. På den breda grundval, som dessa lagt i afseende å fundamentala frågor, har den naturalhistoriska eller biologiska forskningen uppfört en egen monumental byggnad, hvars genomgående tanke är utveckling från det enklare till det fullkomligare. Idén om organisk utveckling i naturen har mäktigt befordrat enahanda syn på äfven humanistiska frågor, på de historiska, språkliga och sociologiska vetenskaperna, ja på senare tider äfven på de filosofiska och etiska. Dessa vetenskapers utvecklingshistoriska idéer bilda numera i det mänskliga

samhället en lika viktig stormakt, som resultaten af öfriga naturvetenskapers i det dagliga lifvet djupt ingripande uppfinningar. Forskning bedrifves också uti vårt aflägsna land i naturalhistoria i jämbredd med den i öfriga vetenskapsgrenar. Egna samfund uppbära den, och resultaten äro både kända och erkända långt utom landets gränser.

Men på ett viktigt område har naturalhistorien på ett beklagansvärdt sätt blifvit på efterkälken, hämmad: på skolans.

Det fanns en tid, då en af våra stormän varnade den studerande ungdomen för att rikta sina studier åt naturen, — på det som fås „tunkiosta ja tunkion vierestä". I stället uppmanade han de unga att vända sitt intresse åt historia och filosofi. Men en sådan uppfattning hindrade icke J. W. Snellman att skatta högt äfven naturalhistoriens sträfvanden, blott dessa afsågo ideella resultat. Skulle han nu ge råd, så behöfde vi ej befara, att läroämnet sattes lågt på skalan.

Men under tiden, som gått sedan dess, har naturalhistorien i läroverken ej fått förkofras. Den har ej ens fått stå stilla i sina gamla gängor, utan degraderats. Man studerar den nu icke mera på 4—8:de klassen, då ynglingen vaknar, utan på 3—5(—6) såsom barn. Resultatet blir också därefter. Visserligen har en del af de unga studenterna i denna kunskapsgren utvecklats också under senaste skolår, men de ha gjort det i trots af skolordningen. En stor del har stannat på barnslig ståndpunkt, och många ha alldeles degenererat. De kunna ej ens se i naturen med egna ögon, ej redogöra för hvad de måhända iakttaga, än mindre tänka däröfver och draga slutsatser. De äro så att säga inåtvända i följd af idel grammatik, matematik och dylika discipliner. Naturalhistorisk undervisning i skolan håller hos oss på att gå under, samtidigt som forskning på samma område florerar.

Naturligtvis kan studiet vid universitetet undvara skolans handledning i en del naturvetenskaper, exempelvis kemin, emedan ämnets egen art kan medgifva det. Men naturalhistorien är af annan art. Den utgår från omedelbara iakttagelser i själfva naturen, hvilka redan från tidiga år intressera ungdomen, och från samlande och ordnande, som utgöra en alldeles naturlig sysselsättning för densamma. Såsom läroämnen måste

dess studium otvifvelaktigt under alla skolåldrar uppöfva observationsförmågan och ge anledning till en verksamhet, som kan binda de ungas intresse. Sommarferierna bli ej någon lättjefull hvilotid, hvarunder dåliga romaner läsas, utan hvilotiden gagnar både kropp och själ. Och på de högre klasserna kunna feriernas arbeten medföra till och med strån till forskarenas stack.

Men såsom sagdt, för närvarande ställer skolan själf det största hindret i vägen för elevens naturliga utveckling i naturalhistoria.

Att lärarenas ställning också är abnorm, är äfven en följd af samma skolorganisation. Undervisningen måste på 3—5 klasserna vara den elementäraste, och en sådan tror man läraren kunna ge, om han själf har blott elementär naturalhistorisk bildning. Ämnet förmenas kunna stökas undan på ett fåtal timmar, färre än som tillkomma lektorer, och dylika finnas därför endast i få läroverk. Undervisningen är i stället i de flesta kombinerad med andra ämnen, exempelvis matematik — lyckligtvis numera ej med sådana som allmän historia o. d. —, och vid utnämningar spelar detta läroämne ibland en betydligare roll än naturalhistorien. Följden blir, att dylika kombinerade tjänster ofta måste förgäfves anslås ånyo lediga, af brist på fullt kompetenta sökande, och kanske till slut besättas med matematiker. Detta beror icke därpå, att i landet skulle råda brist på dugliga naturalhistoriker. Det är själfva systemet att kombinera läroämnen som är felaktigt. Det bör så snart som möjligt ändras.

Antalet lektionstimmar är dessutom ingalunda för litet för att inrätta egna lektorat i naturalhistoria uti alla högre läroverk. För det första blir antalet timmar ökadt, när ämnet får sin naturliga utsträckning till högsta klass. För det andra måste medräknas all tid, som går åt till vård och granskning af läroverkets och elevernas samlingar och till exkursioner, odlingsförsök o. d. Och för det tredje bör undervisningen i fysisk geografi, som delvis redan anordnats, lämnas i naturalhistorielärarens händer och här taga modern gestalt. Det lider intet tvifvel, att lektorerna i naturalhistoria och geografi få mera än

fullt upp att göra, blott ämnena få sin naturliga plats i läroverken.

På kompetenta sökande skall det icke heller bli brist, blott man ej på läraren ställer inhomogena fordringar. Men den ökade efterfrågan skall kräfva också för den pedagogiska utbildningen en häfstång till: inrättandet af särskilda öfverläraretjänster vid landets båda normallyceer. Det är ju icke allenast forskarekompetens, som erfordras, utan ock utbildning af undervisningsmetoder, enhetlighet vid samlingars anskaffande och vård, m. m. I dessa hänseenden måste ställas olika fordringar när det gäller folkskolan, de elementära klasserna i högre skolor och de högsta klasserna.

Huru har det öfver hufvud varit möjligt att naturalhistorien i skolan kunnat under decennier trängas till den grad i bakgrunden, att den nått sin nuvarande otidsenliga ställning? Man svarar med en hänvisning till skolämnenas mångfald, särskildt språkens. Men utmönstra då hellre sådana läroämnen, som mindre än naturalhistorien lämpa sig för skolstudium! Och är ej en fundamentalvetenskap, som lär eleven i tid att i naturen iakttaga och tänka däröfver, värd åtminstone lika beaktande som ett enskildt språk, som enligt hvad erfarenheten visar nog kan inläras senare. Att ryskan blifvit detta det mest dominerande språket, vilja vi endast delvis skrifva på vårt skolverks räkning.

Landets styrelse måste utan tvifvel numera, i betraktande af de förändrade tidsförhållandena, vidtaga åtgärder, som åtminstone i någon mån bringa de sist antydda språkmissförhållandena ur världen. Men styrelsen bör jämväl nu hålla ögonen uppe i afseende å ett annat missförhållande, som kanske hittills legat skolöfverstyrelsen alltför nära för att alls bli märkbart, än mindre af densamma afhulpet.

Naturalhistorien har i skolan kommit att intaga en så onaturlig ställning helt enkelt därför, att inom själfva skolverkets centrala styrelse icke någonsin funnits någon enda ledamot, som skulle kunnat fullt förstå denna vetenskapsgrens betydelse såsom uppfostringsmedel och föra dess talan.

Denna brist och dess naturliga följder hade jag för flere år sedan tillfälle att framhålla för skolverkets dåvarande högt

aktade chef. Saken kunde då ej upptagas till skärskådande och reform, emedan alldeles nyss en ny stat och någon reorganisation genomförts. Måhända skulle dock en konsultativ ledamot kunnat tillkallas för ändamålet.

Missförhållandet är emellertid ej afhulpet med halfmesyrer. Det är nödvändigt att inom skolöfverstyrelsen tillsättes en ordinarie öfverinspektor för undervisningen i naturalhistoria och geografi. Därtill bör utses en lärare, som med vetenskaplig kompetens förenar praktisk erfarenhet på skolbanan. Denne bör sedermera så begå, att frågan i hela dess vidd kommer i riktiga gängor.

Det synes mig, som vore just nu rätta tiden att genomföra reformen. En nydanelse förestår nu i alla fall på skolans område, likasom på många andra håll, och skolöfverstyrelsen kan icke heller gärna bli oberörd af den utveckling, som landet i sin helhet i närmaste framtid skall genomgå. Vissa abnormiteter måste ge med sig både i undervisningsplanerna, lärareplatserna och tjänstebesättningar, redan af den orsak att ett enskildt språk abnormt utbredt sig. Det är nu tid att det uppkommande tomrummet åter delvis öppnas för naturalhistorien, som måste få intaga sin naturliga och tidsenliga plats i landets läroverk.

Naturalhistorisk undervisning i utsträckt skala inom läroverken fordras icke allenast för att tjäna till grundval för fortbildningen vid universitetet för blifvande läkare, apotekare, skollärare och vetenskapliga forskare, utan ock för den moderna allmänbildningen öfver hufvud, som i så hög grad påverkats af utvecklingsidén. Och icke minst måste naturalhistorisk undervisning befordras såsom grund för dess praktiska tillämpning i landets modernärings tjänst, både det högre, medelhöga och t. o. m. det lägsta landtbruket, äfvensom för våra skogars vård.

Måtte under den närmaste framtiden vårt lands intresserade skollärare utverka:

1) att undervisningen i naturalhistoria och geografi vid läroverken må utsträckas till högsta klass;

2) att självständiga lektorat däri inrättas uti alla landets högre läroverk, äfvensom

3) öfverläraretjänster i ämnet vid våra båda normallyceer; och

4) att en egen kompetent öfverinspektor i ämnet tillsättes uti Öfverstyrelsen för skolväsendet för att öfvervaka och befordra denna del af undervisningen.

Då skall naturalhistorien i vårt lands skolor återupprättas till förmån för ungdomens utbildning och till gagn för hela fosterlandet.

Vidare föreslog professor Palmén, att Sällskapet skulle till Kejserliga Senaten ingå med en anhållan om vidtagande af åtgärder till förverkligande af ofvannämnda önskningmål.

Under den därpå följande diskussionen, i hvilken ett flertal af Sällskapets medlemmar deltog, ville doktor K. E. Stenroos, understödd af lektor A. Poppius, särskildt framhålla betydelsen af att äfven kemin skulle tilldelas en plats uti den nya läseplanen.

Magister A. J. Silfvenius ansåg, att de i andra klämmen omnämnda lektoraten borde omfatta såväl naturalhistoria som geografi.

Sällskapet omfattade det af föredragaren framställda förslaget, och ombetroddes Bestyrelsen med affattandet af den ifrågavarande skrifvelsen till Senaten, hvilken skulle af samtliga dess ledamöter undertecknas.

Föredrogs en skrifvelse från redaktör Ossian Reuter i Lovisa med följande

Naturalhistoriska meddelanden.

1. Två högvuxna askar och en lind hade af arbetare år 1904 iakttagits på Wåtskär bys mark i Pernå skärgård. Ägaren till gården har bestämt, att träden skola skyddas. År 1905

besöktes platsen af meddelaren. Linden växer där ej alldeles sällsynt såsom vild, men nästan alltid i buskform.

2. Flodmusslor förekomma i stor mängd i en hafsvik invid Brändholms ångsåg, som ligger på en med Vahterpää ö i Pyttis numera sammanvuxen holme. I samma vik, som ej är synnerligen stor, växa hvita näckrosor, och abborrarna där äro mörkfärgade som i skogsträsken, medan de ett par hundra meter utanför viken i det friare vattnet hafva den ljusare färg, som är egen för hafsabborrarna. Vattnets salthalt är i trakten ringa, då den påverkas af sötvattnet från Kymmene älf och Tessjö å. Inne i viken förminskas salthalten än mera genom ytvatten från skogen och dikesvatten från ängar och åkrar.

Amanuens B. Poppius demonstrerade

Tribolium confusum Duv. funnen i Finland.

I „Medd. Soc. pro Fauna et Flor. Fenn.", h. 22, sid. 33, redogör prof. O. M. Reuter för några kosmopolitiska insekter, särskildt Coleoptera, hvilka med mjöl om hösten 1896 inkommit till Helsingfors från Marseille, och af hvilka en del här anträffades i nämnda mjöllager i riklig mängd. Samma mjöl var äfven jag då i tillfälle att undersöka med afseende å där förefintliga insekter. Därvid insamlades de flesta i nyss anförda arbete omnämnda coleopterer, men därjämte några exemplar af en förut hos oss icke observerad, genom handeln öfver en stor del af Europa utbredd art, *Tribolium (Stene) confusum* Duv. Tidigare har denna insekt ej blifvit anträffad så långt norrut. Den är den tredje hos oss iakttagna arten af nämnda släkte; alla tre arterna äro hit införda med utländska handelsvaror.

Student Richard Frey förevisade

Tre för vår fauna nya dipterer.

1. *Sargus rufipes* Wahlb. Särdeles lätt igenkänd på benens hos båda könen enbart gula färg, hvarjämte vingarna hos honan mot basen äro vattenklara samt från och med diskoidalcellen till spetsen tydligt mörkare tingerade. En ♀ af denna art fann föredragaren den 2 juli 1905 å Monala gård i Tyrväntö i Tavastland.

2. *Sargus nigripes* Zett. Kännetecknad genom de mörkfärgade benen och genom ögonen, hvilka sakna den purpurbåge, som hos lefvande exemplar är utmärkande för de allmänna arterna *S. cuprarius* L., *S. iridatus* Scop. etc. Arten tillhör en grupp inom släktet, för hvilken representanter icke tidigare i Finland anträffats, och måste, då Zetterstedt upptager densamma såsom „habitat in Gottlandia rarissime“, betraktas som en stor sällsynthet. En ♂ infångades af föredragaren den 21 juli år 1905 å Monala gård i Tyrväntö.

3. *Pelecocera tricincta* Meig. Utmärkt genom den stora trekantiga tredje antennleden och det korta, förtjockade antennborstet. Representerar ett för vårt fauna-område nytt genus; står närmast den i Finland sällsynt förekommande och ur släktet *Pelecocera* utbrutna *Chamæsyrphus scævoides* Fall. Funnen af Günther i Petrosawodsk.

Student Alvar Palmgren meddelade följande

Floristiska notiser från Åland.

1. *Fritillaria meleagris* L. Funnen i juni 1904 i riklig mängd i en dalsänka på en obebodd holme i utskären i södra delen af åländska ögruppen af studenterna Gustaf Andersson och Alvar Palmgren. Växten var fullkomligt vild och bör sålunda räknas till finska floran. Föredragaren framhöll, att fyndet synes bekräfta riktigheten af den åsikt, som uttalats af Justus Montell, att nämnda växt är vild i Geta, Bolstaholm (Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn., h. 29, sid. 168).

2. *Geranium columbinum* L. Funnen sommaren 1902 i nordvästra delen af fasta Geta af Alvar Palmgren och Fr. Klingstedt. Ny för Finland.

3. *Geranium dissectum* L. Funnen sommaren 1902 af Fr. Klingstedt och Alvar Palmgren på flere, äfven på obebodda, holmar i Lemlands skärgård äfvensom i Geta på samma ställe som *G. columbinum*. På grund af arten af de förut kända lokalerna har växten icke tidigare ansetts såsom växande vild i Finland.

4. *Geranium palustre* L. Funnen af Alvar Palmgren år 1899 i Jomala, Brändö. Tidigare ej tagen på Åland.

5. *Campanula latifolia* L. Funnen af Alvar Palmgren år 1901 på Nåtö i Lemland. Tidigare hos oss tagen såsom vild endast i östra Finland.

Rektor M. Brenner förevisade

Rosa mollis Sm. var. glabrata (Fr.), ny för Finlands flora.

Af magister H. Lindberg under sistlidne vinter upplyst om, att af mig sommaren 1898 på Svartbäck i Ingå, Nyland, tagna och till universitetets samlingar inlämnade exemplar af *Rosa mollis* med glatta blad skulle tillhöra hybriden *R. glauca* × *mollis*, har jag under nu tilländagångna sommar på dess fyndort närmare iakttagit denna form. I stället för att, såsom man af dess förmodade hybrida natur hade kunnat vänta, i något ensamt exemplar förekomma bland de typiska *R. mollis* och *R. glauca* eller i deras grannskap, befanns den nu på platsen, en stenig grusbacke mot söder, i flera från hvarandra långt aflägsnade exemplar längs gärdesgården emellan en i skogskanten befintlig väg och en nedanför vid sjön liggande åker, och i närheten däraf äfvenledes flera exemplar af *R. coriifolia* och *R. glauca* var. *nitida* och var. *virens*, men af den egentliga *R. mollis* sågs därstädes ej ens ett spår. Det synes därför vara sannolikare, att denna form utgör endast en glatt form af *R. mollis*, måhända var. *glabrata* (Fr.), än att den för sin glatthet skulle hafva att tacka *R. glauca*, hvarmed

den för öfrigt ej har någonting gemensamt, om man frånser några svagt böjda taggar, hvilka ju dock äfven förekomma hos *R. mollis.* Med afseende å bladen uppträder denna form under två modifikationer, den ena med undertill endast längs nerverna glandulösa, den andra, i endast ett exemplar, med öfverallt tämligen starkt glandulösa blad, f. *glandulosior.*

Önskligt vore, att dessa former hvad deras förekomstsätt beträffar äfven på andra orter i södra Finland närmare uppmärksammades och fullständiga exemplar däraf insamlades. Såsom kändt, är hufvudformen, med kort tätludna blad, ej någon sällsynthet i de sydligaste trakterna af Finland, och äfven ifrågavarande form torde också annorstädes i västra Nylands kusttrakt hafva anträffats.

I anledning af ofvanstående meddelande anförde amanuens Harald Lindberg, att de af honom å ett tidigare möte förevisade exemplaren af den glatta *R. mollis* från N., Pojo, af pastor L. P. Reinhold Matsson bestämts till *Rosa glauca* × *mollis.* Då den af rektor Brenner i Ingå insamlade formen var identisk med dessa, hade herr Lindberg insatt den i samlingen under det hybrida namnet, oaktadt han för sin del ständigt ansett den vara endast en glatt form af *R. mollis.*

Doktor K. M. Levander inlämnade följande meddelande:

Über das Plankton des Sees Humaljärvi.

Der See Humaljärvi liegt 25 km W von Helsingfors, im Kirchspiele Kyrkslätt, und ist, von Wäldern, Ackern und Wiesen umgeben, durch seine reizende Lage berühmt. Er zerfällt in zwei ziemlich gleichgrosse Teile, welche durch eine Landzunge und durch Inseln von einander getrennt sind. Die Gesamtlänge des Sees beträgt etwa 3 ½ km. Der Boden ist sehr uneben, seichtere Stellen unterbrechen das tiefere Wasser häufig. Die Maximal-Tiefe der östlichen Hälfte, wo meine Planktonproben genommen sind, ist nach Prof. J. E. Rosberg [1]) 10 m.

[1]) Rosberg, J. E., und Fleege, U. A., Kyrkslätt socken, dess natur, utveckling och historia, Helsingfors 1900, S. 40.

Die Oberfläche des Sees befindet sich 15,8 m über der Oberfläche des nahe gelegenen Finnischen Meerbusens.

Das Wasser ist lehmfarbig, nur wenig durchsichtig. Nach Rosberg ist ein weisser Gegenstand nur bis in eine Tiefe von 0,75 m sichtbar. Als ich den See d. 1. Oktober 1905 während eines heftigen Regens besuchte, war das Wasser von einer reichlichen Wasserblüte sehr getrübt. Die Farbe des Wassers schien graugrünlich. Die Wasserblüte war hauptsächlich von *Aphanizomenon flos aquæ* und *Melosira* gebildet.

Über die Beschaffenheit des Bodens kann ich nur bemerken, dass die Dredge sehr schnell mit ziemlich weichem grauem Schlamm gefüllt wurde. Als die Schlammproben gesiebt wurden, zeigte es sich, dass Sandkörner und Seeerz in Form von kleinen runden oder linsenförmigen Körpern, von 2—6 mm in Durchmesser, reichlich vorkamen.

Im See, der nach Rosberg (l. c., S. 117) fischreich ist, kommen folgende Nutzfische vor: *Alburnus lucidus*, *Abramis brama*, *Leuciscus rutilus*, *Osmerus eperlanus* (kleine Form), *Perca fluviatilis*, *Lucioperca sandra* und *Esox lucius*. Bei meinem Besuch fand ich *Cottus gobio* am Ufer. Von den genannten Fischen soll *Lucioperca sandra* im Jahre 1881(?) aus dem Finnischen Meerbusen (Esbo Bucht) in den See eingeführt worden sein. [1])

Die Planktonproben, welche dem nachfolgenden Verzeichnis zu Grunde liegen, wurden am oben genannten Tag von mir genommen. Es dominierte das Phytoplankton, dessen Hauptmasse *Aphanizomenon* und *Melosira*-Formen bildeten. Wie aus dem Verzeichnis hervorgeht, wurden 24 Pflanzen- und 24 Tierarten im Plankton beobachtet. Überhaupt zeigt die Zusammensetzung des Planktons eine sehr weitgehende Übereinstimmung mit der Planktonkomposition der nahe gelegenen Seen Hvitträsk, Lohijärvi und Finnträsk. [2])

Die Bestimmung der *Melosira*-Formen verdanke ich der Liebenswürdigkeit des Herrn E. Lemmermann in Bremen.

---

[1]) Sundman, G., Finlands fiskar. Text af O. M. Reuter.

[2]) Levander K. M., Zur Kenntnis der Fauna und Flora finnischer Binnenseen. Acta Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. XIX, N:o 2, 1900.

Myxophyceæ.[1]

1.	*Chroococcus limneticus* Lemm.	+
2.	*Cœlosphærium nægelianum* Unger	c
3.	*Clathrocystis æruginosa* (Kütz.) Henfr.	c
4.	*Aphanizomenon flos aquæ* (L.) Ralfs	ccc
5.	*Glœococcus mucosus* A. Br. (*Sphærocystis schroeteri* Chod.)	+

Chlorophyceæ.

6.	*Tetracoccus botryoides* West	rr
7.	*Botryococcus braunii* Kütz.	c
8.	*Dictyosphærium pulchellum* Wood	rr
9.	*Kirchneriella lunaris* Schmidle	r
10.	*Cœlastrum reticulatum* (Dang.) Lemm.	+
11.	*Pediastrum angulosum* (Ehrbg) Menegh., var. *araneosum* Racib.	+
12.	„ *boryanum* (Turp.) Menegh., var. *longicorne* Reinsch	+
13.	„ *duplex* Meyen mit den Varietäten *clathratum* A. Br. und *reticulatum* Lagerh.	c
14.	*Staurastrum gracile* Ralfs	r

Flagellata.

15.	*Diplosigopsis frequentissima* (Zach.) Lemm. (auf *Melosira* festsitzend)	r
16.	*Mallomonas* sp.	rr

Peridinida.

17.	*Peridinium willei* Huitfeldt-Kaas	+
18.	*Ceratium hirundinella* O. F. M., Cyste	rr

---

[1]) In diesem Verzeichnis bedeuten nach den Artnamen ccc massenhaft, cc zahlreich, c häufig, + vereinzelt, r selten, rr sehr selten.

Diatomaceæ.

19.	*Melosira granulata* (Ehrbg) Ralfs, var. *jonensis* Grun	ccc
20.	„ *ambigua* (Grun) O. Müller	cc
21.	„ *italica* var. *tenuis* (Kütz.) O. Müller . . .	c
22.	*Surirella biseriata* Bréb.	rr
23.	*Fragilaria capucina* Desmaz.	r
24.	*Asterionella gracillima* (Hantzsch) Heib.	r

Rhizopoda.

25.	*Difflugia limnetica* (Levander)	+
26.	*Cyphoderia* sp. (cnfr. *trochus* Penard)	rr

Infusoria.

27.	*Tintinnidium fluviatile* Stein	c
28.	*Tintinnopsis lacustris* (Entz)	cc

Rotatoria.

29.	*Conochilus unicornis* Rouss.	+
30.	*Asplanchna priodonta* Gosse	cc
	„ „ Exx. mit Dauereiern	+
31.	*Polyarthra platyptera* Ehrbg	c
32.	*Triarthra longiseta* Ehrbg, var. *limnetica* Zach. . .	r
33.	*Diurella porcellus* Gosse	r
34.	*Rattulus capucinus* (Wierz. & Zach.)	r
35.	*Euchlanis dilata* Ehrbg	+
36.	*Anuræa aculeata* Ehrbg	rr
37.	„ *cochlearis* Gosse	cc
	„ „ var. *hispida*	r
38.	*Notholca longispina* (Kellicote)	cc

Cladocera.

39.	*Diaphanosoma brachyurum* (Lievin)	r
40.	*Daphnia cucullata* G. O. S., Weibchen	cc
	„ „ Ephippialweibchen und Männchen	+
41.	„ *cristata* G. O. S.	c

42.	*Bosmina coregoni* Baird, var. *gibbera* Schödler . .	c
	„ „ Männchen	+
43.	*Lynceus quadrangularis* O. F. M. (P. E. Müll.) . .	rr
	„ „ Weibchen mit Dauerei . .	rr
44.	*Alonella excisa* (Fischer), Weibchen mit Dauerei .	rr
45.	*Chydorus sphæricus* (O. F. M.)	+
46	*Leptodora kindtii* (Focke)	c

Copepoda.

47.	*Cyclops oithonoides* G. O. S.	c
48.	*Diaptomus gracilis* G. O. S. mit Jugendstadien . .	cc

Fil. kand. Ernst Häyrén lämnade följande meddelande:

Två fall af sammanväxning hos träd.

1. *Betula verrucosa* Ehrh.

Senaste sommar förevisade mig f. d. lotsen J. J. Österlund i Tvärminne Björkskär, Ekenäs landsförsamling, en omkr. 3 m hög björk (*Betula verrucosa* Ehrh.), som han våren 1904 jämte andra björkar från ett skogssnår flyttat till sin gårdsplan. På den sandiga, för vindar öppna planen hade björken gått ut och var nu alldeles uttorkad. Ungefär midt på stammen fanns en kvist, vid basen omkr. 12 mm i diameter, som efter en låg båge omkr. 1 m högre upp förenade sig med stammen (fig. 1) och tycktes fortsätta snedt uppåt tvärs genom denna och på andra sidan godt en half meter ut i luften. Från kvisten utgingo flere mindre kvistar, äfven ofvanför stället för genomväxningen. Strax ofvan detta ställe utsände stammen en gren, i det närmaste lika tjock som den själf (hvardera något öfver 2 cm i diameter).

Från det sammanvuxna partiet hafva i stammens längdriktning utsågats tvenne bitar, en på hvardera sidan om den fastvuxna kvisten. Genom arbetet hafva tvenne väfnadsskikt

om 2—4 mm tjocklek gått förlorade. På ena sidan har den fastvuxna kvistens märg frampreparerats, och man kan tydligt följa den bruna märgen tvärs öfver stammen ut i den lilla kviststump, som ännu finnes på stammens motsatta sida (fig. 3). Denna stump är alltså fortsättningen på den fastvuxna kvisten.

På samma snittyta (fig. 3) ser man ofvan och under kvisten tvenne på snedden genomskurna märgpartier (*a*), hvilka igenfinnas på den tillhörande lösa biten, där afståndet dem emellan likväl är öfver 1 cm kortare. Dessa märgpartier höra tydligen till märgen i en och samma stamdel, hvars centrala partier böjt sig kring kvisten. På den motsatta snittytan ser man blott ett enda märgparti. Den här befintliga stamdelen har således städse varit rak och får väl därför betraktas såsom hufvudstammens fortsättning; dess diameter är äfven 2—3 mm större än grenens.

Kvisten har således råkat in i en grenvinkel. Orsaken härtill kan dock icke med säkerhet utrönas. Möjligt är, att den till följd af trångt utrymme eller i brist på ljus böjt sig tillbaka mot stammen. Att björken i självfva verket uppspirat i ett tätt snår, framgår af formen på en liten kvist, som utgår från den fastvuxna kvisten omkr. 4 dm nedanför sammanväxningsstället. Den lilla kvisten är nämligen vid basen platt hopklämd, i det den befunnit sig emellan två andra kvistar, hvilka efterlämnat oförtydbara märken.

Äfven kan man tänka sig, att den fastvuxna kvisten genom yttre våld af någon genom snåret framträngande människa eller betande djur, t. ex. älgar, som i trakten varit sedda flera år, ofrivilligt bragts in i grenvinkeln. Tvenne delvis öfvervallade och till färgen mörka ärr på den fastvuxna kvisten visa, att människor eller större djur hafva uppehållit sig i närheten af björken.

I grenvinkeln har kvisten under blåsigt väder antagligen skafvat emot stammen och grenen samt åstadkommit sår med åtföljande nybildning af celler. Måhända har såret några gånger upprifvits, innan kvisten så fast inklämts, att friktion ej mer kunnat komma i fråga. Möjligt är äfven, att kvistens tryck mot de tillstötande stamdelarna hos dessa påskyndat tillväxten i tjocklek, så att korken spruckit och skjutits

undan.[1]) Slutligen har sammanväxning kommit till stånd, och i större utsträckning särskildt på det ställe, där kvisten böjer sig in i stammen. På andra ställen inskjuta bark- och näfverpartier, såsom närmare framgår af fig. 3.

Efter sammanväxningen har en stor del af den näring, som transporterats uppåt genom kvisten, tagit sin väg från denna upp till stammen och kanske främst till grenen, som är ovanligt tjock i jämförelse med hufvudstammen. På grund häraf har den öfre fria delen af kvisten förtvinat och icke mycket tillvuxit i tjocklek. Å andra sidan har den nedåtgående saftströmmen tillfört kvistens nedre del en betydlig näringsmängd, och detta torde vara förklaringen till den omständigheten, att kvisten strax innan den inträder i stammen är omkr. 11 mm i diameter, medan den litet längre ned är blott 8 mm i diam. och där den träder ut från stammen endast omkr. 5 mm i diam. Samma förhållande har enligt ett meddelande af O. G. Petersen[2]) iakttagits hos en bok inom Brahetrolleborg forstdistrikt i Danmark. Boken bar en medels en mindre gren fastvuxen, från samma bok ursprungligen utgående gren, som hade blifvit afhuggen invid förgreningsstället. Den mindre grenen mätte tätt invid bokens stam 32 cm i omkrets, på midten 27 cm och invid den hängande grenen 26 1/2 cm i omkrets.[3])

Såren i grenvinkeln medförde öfvervallningsbildnigar, hvilka, då kvisten var i vägen, måste växa ut öfver denna. Här sammanstötte slutligen stammen och grenen samt sammanväxte ett kortare stycke, såsom synes på en af snittytorna.

---

[1]) Jfr. Örtenblad, V. Th., Om sammanväxningar hos vedstammar. Öfvers. af K. Svenska Vetensk. Förh., 1884, n:o 5.

[2]) O. G. Petersen, En Bög med en fastvoxet hængende Gren. Botanisk Tidsskrift 21, sid. 329.

[3]) Selim Birger beskrifver i Svenska Skogsvårdsföreningens Tidskrift, 1905, 11 häftet, en sammanväxning mellan tvenne furor invid sjön Ljusnan i Sverige, 1 km öster om Aspan, där det mindre trädet afhuggits och likaledes blifvit hängande. Den gren, som uppbär den afhuggna furan, hör till det kvarstående trädet och är rätt tjock. Sammanväxningen tyckes så kommit till stånd, att den mindre, nu afhuggna furan med sin tvådelade krona fattat om denna gren.

Fig. 1.

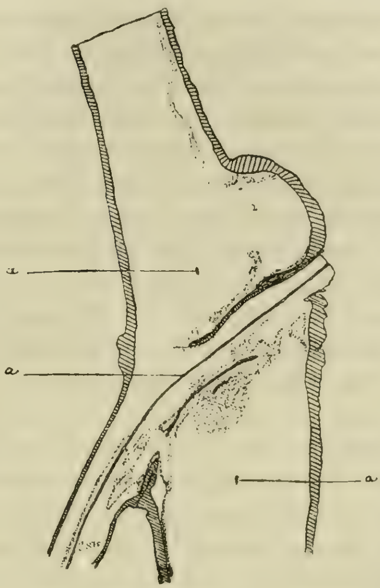

Fig. 3.

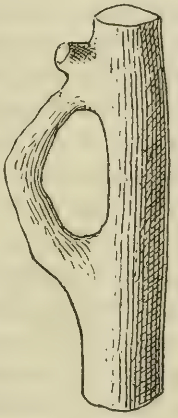
Fig. 4.

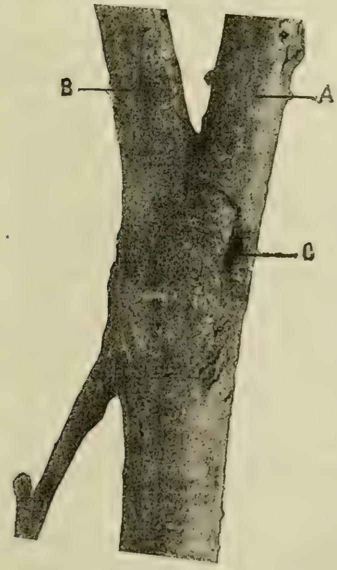

Fig. 2

Figurförklaring.

Fig. 1. Stycke af en björk (*B. verrucosa* Ehrh.), där en kvist åter förenar sig med hufvudstammen. Nyland, Tvärminne. $^1/_{20}$

Fig. 2. Det sammanvuxna partiet. A hufvudstammens fortsättning, B grenen, C den fastvuxna kvistens fortsättning. $^1/_2$

Fig. 3. Snitt längs märgen i den fastvuxna grenen. Näfver- och barkpartierna streckade, de på grund af röta och anhopning af sårgummi svarta eller mörkbruna partierna punkterade, *a* märgpartier. $^2/_3$

Fig. 4. Stycke af en *Populus*-art, där en gren ånyo förenar sig med hufvudstammen. Valamo. $^1/_{20}$

På så sätt hade kvisten blifvit innesluten i stammen. Vidare uppkommo två masurbildningar ofvanför kvisten, en på hvardera sidan om stammen. Den större masurknölen (fig. 2) är omkr. 50 mm lång, 10 mm hög och öfver kviststumpen 21 mm bred. Den mindre masurknölen är omkr. 25 mm lång, endast 4 mm hög och nedtill omkr. 13 mm bred. Emellan masurknölarna inskjuter ett stort bark- och näfverparti med en längd på snittytorna af omkr. 3 cm. Här äro således stam och gren fast tryckta emot hvarandra, men hafva icke sammanvuxit. Strax ofvan masurknölarna antydes detta af två nedlöpande fåror, belägna på hvar sin sida om björken. Fåran på den ena sidan är 22 mm lång och särdeles tydlig; den andra sidans fåra är 16 mm lång.

På masurknölarna äro de öfversta korklagren spruckna och delvis afkastade, så att ytan är uppdelad i flere oregelbundna fält, begränsade af uppåtböjda korklagerkanter. Dessa kanter äro tjocka särskildt mot knölarnas sidor, där korkflisor ej i större mängd afkastats, äfvensom närmare kvisten.

På masurknölarna och invid kvisten, där denna träder in i och ut från stammen, är barken 2—4 mm tjock, medan barkens vanliga tjocklek är 1,5 mm och därunder.

Sammanväxningar mellan stamdelar hos vedväxter äro ofta omtalade i den teratologiska litteraturen och kunna t. o. m. försiggå mellan två individer af olika art. De äro allmänna hos vissa arter, sällsynta hos andra. Sålunda uppgifver O. Penzig i sitt åren 1890—94 utkomna sammelverk „Pflanzen-Teratologie“, som innehåller alla tidigare ämnet berörande uppgifter, sådana sammanväxningar allmänt förekomma hos t. ex. *Ulmus campestris* L. (speciellt i häckar, där det naturligtvis är trångt om utrymme), *Tilia Europæa* L., *Acer campestre* L., *Carpinus Betulus* L., *Corylus Avellana* L., *Quercus robur* L., *Pinus silvestris* L., *Picea excelsa* Lk., *Abies pectinata* DC., *Taxus baccata* L., och mer sällsynt hos t. ex. *Pirus malus* L. och *Populus tremula* L., medan sådana af nämnda författare alls icke antecknats för t. ex. vår vanliga lönn, al och björk.

V. Th. Örtenblad har iakttagit sammanvuxna stamdelar hos i allt 41 arter vedväxter. Största antalet dylika sam-

manväxningar fann[1]) denna forskare hos *Acer platanoides* L., *Ulmus montana* With. och *Carpinus Betulus* L. Däremot framhålles björken (*Betula alba* L.) såsom ett träd, där sammanväxningar endast sällsynt förekomma; Ö. har blott en gång iakttagit tvenne förenade björkstammar. Af ett visst intresse synes det därför vara, att en sammanväxning hos björk tidigare anmälts från Finland, nämligen af A. Wahlberg[2]), som i Föglö funnit två björkstammar 1 m öfver marken förenade genom tvenne mot hvarandra skjutande grenar, hvilka fullständigt sammanvuxit.

På tal om sammanväxning emellan olika arter framhåller Th. M. Fries[3]) såsom något för vedartade växter icke så alldeles sällsynt, att en kvist råkar in i en grenvinkel på ett träd af annan art och där kringväxes af främmande väfnader. Likväl förblir kvisten i de allra flesta fall omgifven af sin egen bark och kork och för sålunda ett självständigt lif. Ett säkert fall af verklig sammanväxning i en grenvinkel anföres från Vestergötland, där en tall uppbar en 7 fot lång gren af en gran. Ett stycke af tallens stam jämte den fastvuxna grangrenen uppbevaras i Uppsala botaniska museum.

2. *Populus* sp.

Då den finska geografiska studentexkursionen år 1902 besökte Valamo, fästes uppmärksamheten bl. a. vid en samling egendomligt vuxna delar af träd: stycken med ovanlig förgrening, egendomligt böjda och svängda partier, masurbildningar o. s. v., hvilken samling hopbragts af munkarna och uppbevarades i det fria invid ena gafvelväggen af ett hus, beläget ett stycke inåt ön från byggnadskomplexen kring hufvudkyrkan. I samlingen fanns bl. a. ett stycke af en *Populus*-art, antagligen *Populus tremula* L., där en 1 dm tjock gren något mer än 3 dm ofvanom förgreningspunkten åter förenade sig med stam-

---

[1]) V. Th. Örtenblad, Om sammanväxningar hos vedstammar, Öfvers. af K. Svenska Vetensk. Förh., 1884, n:o 5.

[2]) Medd. af Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 26, sid. 6.

[3]) Fries, Th. M., Ueber eigenthümliche Verwachsungen bei Nadelhölzern, Botan. Centralbl. 61, sid. 92.

men (fig. 4). Längsta afståndet från grenen till stammen var nära 2 dm; grenen beskref alltså en båge med rätt kort radie.

För *Populus tremula* L. anför Penzig[1]) ett fall af sammanväxning af två stammar. Örtenblad [2]) har iakttagit sammanväxning af stamdelar hos *Populus tremula* L., *P. alba* L. och *P. pyramidalis* Moench., men nämner intet närmare om de organ, emellan hvilka sammanväxning hade försiggått. Någon likhet med Valamo-fallet erbjuder den tall, *Pinus silvestris* L., som omnämnes af Moquin-Tandon [3]), och som bar „une branche, d'environ 2 cm d'épaisseur, termineé par 4 rameaux inégaux, non horisontaux, mais fortement arqués de dehors en devans, d'abord réunis de deux en deux, puis formant un seul corps", hvarefter grenen åter fortsätter regelbundet. Något liknande beskrifver Th. M. Fries [4]), nämligen en tall, som upptill delade sig i 6 grenar, enhvar 3 tum i diam., hvilka grenar ett par fot högre upp sammanväxte till en enda stam. Denna delade sig på nytt, nu i 4 grenar, hvilka äfven de högre upp ånyo sammanväxte. I båda dessa fall är det liksom hos stycket från Valamo fråga om stamdelar, som ett stycke nedanom sammanväxningspunkten just gått åtskiljs, men medan hos tallarna smågrenarna äro likvärda, går hos trädet från Valamo en gren ut från den raka hufvudstammen och förenar sig högre upp åter med denna. — Masters [5]) omtalar hos *Picea excelsa* Lk en ånyo förgrenad gren, där delstyckena upptill äro förenade.

Med den af Moquin-Tandon omnämnda tallen likställer Penzig[6]) de missbildningar, som af Ph. van Tieghem[7]) noggrant undersökts och beskrifvits hos *Pinus Pinaster* Sol., men hvilka likväl, af de små dimensionerna och det flere år å rad förnyade uppträdandet att döma, förefalla att vara något skildt

---

[1]) Pflanzen-Teratologie, II, sid. 322.

[2]) l. c.

[3]) Bull. de la Soc. bot. de France VII, 1860, sid. 877.

[4]) l. c., sid. 91.

[5]) I „Gard. Chronicle" 1874, II, sid. 558, fig. 113, citeradt enligt Penzig, Pflanzen-Teratologie, II, sid. 502.

[6]) Pflanzen-Teratologie, II, sid. 497.

[7]) Bull. de la Soc. bot. de France, deuxième Série, VI, 1884, sid. 299.

för sig. van Tieghem anser, att man här möjligen har att göra med angrepp af insekter.

Edellä olevan ilmoituksen johdosta sanoi ylioppilas I. M. Vartiainen huomanneensa Mikkelin seuduilla kolmessa männyssä yhteenkasvaneita oksia.

Lektor Thorsten Renvall lämnade följande meddelande:

Ornitologiska iakttagelser i Enare socken sommaren 1905.

Nedanstående iakttagelser äro ej gjorda efter någon enhetlig plan, ty min lapska resa blef alldeles plötsligt besluten och är därför att betraktas endast såsom en förberedande färd, genom hvilken jag ville förskaffa mig en inblick i Enare sockens topografiska och fågelbiologiska förhållanden. De erfarenheter jag under denna min resa vunnit hoppas jag kunna använda vid en framtida, mer speciell undersökning.

För en enhetlig undersökning af traktens fågelfauna hade för öfrigt detta år varit mycket olämpligt. Ett lämmelår hade nämligen för två år sedan öfvergått området, och rofdjur och roffåglar, hvilka städse följa lämlarna i spåren, hade gjort sitt till att decimera fågelstammen i betänklig grad. Därför fanns det äfven år 1905 alldeles ovanligt litet fåglar i Enare.

Den fullständigaste karta man finner öfver Enare socken är uppgjord af landtmäteristyrelsen. Men också den är ställvis i hög grad ofullständig och delvis oriktig. Ett enda fall vill jag här anföra såsom exempel.

Väster om Patsjoki, ungefär 6 km från älfven, ligger enligt kartan en ensam sjö vid namn Kesjäyri. Denna sjö utgör emellertid i verkligheten centralsjön i ett helt litet vattensystem. Först och främst ligger emellan Kesjäyri och Patsjoki den $^{1}/_{2}$ mil långa Korpjärvi, i hvilken inmynnar afloppsån från den ung. 3 km åt NO belägna Kantojärvi. Ån i fråga genomrinner, förrän den infaller i Korpjärvi, tvenne små sjöar: Kantojärven-lompuli och Korpjärven-lompuli Korpjärvi själf

äger två afloppsåar. Den ena flyter genom Ristinjärvi till Patsjoki, den andra åter genom Möddgöslompuli till Kesjäyri.

Hvad Kesjäyri åter beträffar, upptager den i sitt östra hörn en liten å, som kommer ifrån den närbelägna Keinojoaskanjäyri, hvilken sjö åter i sig upptagit vatten från den i NO belägna Okajärvi, som åter genom en å står i förbindelse med Poornjärvi. Alldeles invid Kesjäyri befinner sig Pikku-Ristinjärvi, som emellertid afger sitt vatten till Kesjäyris afloppså.

Ingen enda af alla dessa sjöar, med undantag af Kesjäyri, finnes upptagen på kartan.

Någon närmare redogörelse för Enare sockens natur anser jag ej behöflig i denna min lilla uppsats, utan hänvisar jag den härför intresserade läsaren till Elis Nordlings afhandling: Fågelfaunan i Enare socken (Acta Soc. pro Fauna et Flora Fenn. XV, n:o 3, Helsingfors 1898) samt öfvergår nu direkte till de skilda fågelarterna.

Luscinia suecica.

Anträffades endast på buskmarker kring Ivalojoki.

Luscinia phœnicurus.

Anträffas lika ofta, om ej oftare, inne i den djupa ödemarken som vid människoboningar, helst i blandskog.

Saxicola œnanthe.

Ehuru fågeln helst uppehåller sig på stenmarkerna i ödemarken, anträffar man dock arten äfven på torra steniga skogsmarker utan stenkummel. Den 16 juli flögo ungarna ut ur ett bo vid Kesjäyri. Äggmått:

$$\frac{21,5}{15,5} \cdot \frac{21}{15} \cdot \frac{20}{14,5} \cdot \frac{20}{14,5} \cdot \frac{20}{14,5} \cdot \frac{19}{14,5} \cdot \frac{19}{15} \cdot$$

Turdus iliacus.

Uti sitt arbete „Fågelfaunan i Enare socken“ uttalar Elis Nordling den förmodan, att arten skulle lägga tvenne kullar om sommaren. Detta anser jag säkert vara händelsen. Den 21 juni fann jag nämligen ett bo af arten innehållande 3 ägg, och den 23 var kullen, bestående af 5 ägg, fulltalig.

Boet var beläget på marken under en enrisbuske. Och för att åstadkomma nödig stadga åt boet hade fågeln urholkat en grop i marken, i hvilken nedre delen af boet var belägen. Den 1 juli anträffade jag ytterligare ett bo, också detta på marken vid foten af en björk och innehållande 4 orufvade ägg. Den 3 juli påträffade jag första gången ur boet utflugna ungar. Från denna dag anträffade jag sådana så godt som hvarje dag.

Nu säga emellertid Kolthoff och Jägerskiöld i „Nordens Fåglar“:

„Trots talrika uppgifter om att trastarna i norden skulle häcka tvenne gånger årligen, äro vi öfvertygade om motsatsen. Vi ha aldrig varit i tillfälle att iakttaga att någon trast, innan han upphört att mata första kullens ungar, börjat bygga nytt bo, hvilket däremot är lätt att iakttaga hos grönsiskor, talgoxar eller gråsparfvar m. fl. fåglar, som lägga kullar. Ett sent fynd af ägg eller späda ungar, och det är vanligen härpå man stödt sin åsikt, bevisar däremot intet. De kunna nämligen tillhöra fåglar, som fått en eller flere äggkullar fördärfvade och därigenom tvungits att lägga om, ett mycket vanligt förhållande. Vore det regel, att trastarna lade tvenne kullar, skulle ej heller hanarnas sång upphöra så tidigt, utan fortsätta under större delen af sommaren, såsom fallet just är med de fåglar, som häcka två gånger“.

Detta sistnämnda är emellertid just händelsen med rödvingetrasten i Enare. Hela den tid jag vistades inom socknen till den 15 juli hördes om aftnar och nätter rödvingetrastens karaktäristiska sång. För resten är det väl knappast möjligt, att här ute i den folktoma ödemarken olyckan skulle förföljt några rödvingetrastpar till den grad, att de då ännu skulle vara sysselsatta med äggläggning (hur mångte gången?), när öfriga par redan ha ur boet utflugna ungar. Mig synes mina ofvan anförda iakttagelser otvetydigt bevisa, att rödvingetrasten i Enare — åtminstone gäller det vissa par — lägger tvenne kullar årligen.

Kullen den 1 juli ägde följande mått:

$$\frac{27}{18{,}5} \cdot \frac{26{,}5}{18{,}5} \cdot \frac{26}{18} \cdot \frac{24{,}5}{18} \cdot$$

Turdus pilaris.

Den 1 juli anträffades för första gången ur boet utflugna ungar.

Muscicapa grisola.

Den 22 juni påträffades ett bo med 5 ägg i en blandskog ungefär 2 km från kyrkbyn. Till följd af ett häftigt regn lämnade jag boet oundersökt och äggen ouppmätta till följande dag. Men då återfann jag ej boet, hur jag än sökte.

Lanius excubitor.

Själf såg jag ej fågeln, men af en lapp erhöll jag ett ägg, som uppvisade följande mått:

$$\frac{26,5}{19,5}.$$

Parus lapponicus.

Anträffas såväl i barr- som blandskog, oftast, men ej alltid, på lågländal marker. Den 23 juni fann jag ett bo med ungar i en murken tall i en tallskog. Den 29 juni såg jag för första gången ur boet utflugna ungar. En uppmätt äggkull ägde följande mått:

$$\frac{16}{13} \cdot \frac{15,5}{12,5} \cdot \frac{15,5}{12,5} \cdot \frac{15,5}{12,5} \cdot \frac{15,5}{12} \cdot \frac{15}{12} \cdot \frac{15}{12} \cdot \frac{15}{11,5}.$$

Motacilla flava f. *borealis.*

Uppehåller sig i regeln på öppna marker, men anträffas äfven rätt ofta i glesa skogar, ifall en sådan skog befinner sig i närheten af någon vattensamling eller ett kärr. Ofta är man äfven i tillfälle att se gulärlan sittande i ett träd. Den 13 juli såg jag utflugna ungar i en lundartad björkskog vid randen af en med tät björk bevuxen myr.

Corvus cornix.

Den 13 juli påträffade jag ett bo af arten vid Keinoja torp vid Kesjäyri. Ungarna flögo ur boet. Bostommen utgjordes af ett lager torra tallkvistar, utanpå beklädda med ett

tunt skikt af björkkvistar. Själfva boet utgjordes af skägglaf, innanför hvilken följde ett tjockt lager renhår och skinnbitar af ren med vidfästade hår. Dessa sistnämnda hade kråkan tagit från skogen ett stycke från boet. Här fann jag nämligen diverse lämningar efter en ren, som vargarna under vintern sönderslitit. Några andra kråkor än denna kull fann jag ej under min vistelse i Enare.

Garrulus infaustus.

Är lappmarkens kanske intressantaste fågel. Ytterst nyfiken är den och på samma gång listig och slug. Den är full af konster. Ett exempel vill jag här anföra. En dag klef jag upp i ett träd för att undersöka ett bo af *Fringilla montifringilla.* Detta mitt görande iakttogs uppmärksamt af tvenne lafskrikor. Då jag kommit ned från trädet och gått ett stycke i skogen, hörde jag plötsligt lafskrikans varningsrop, och strax därpå såg jag en sådan fågel, som ängsligt flög omkring mig. I ett närbeläget träd såg jag ett bo, och då jag slog mot trädet, flög en lafskrika ut ut boet. Jag märkte trädet och kom följande dag tillbaka. Nu voro båda fåglarna borta, och då jag klifvit upp i trädet, fann jag boet vara ett gammalt bo från senaste vår, till hvilket fåglarna velat narra mig upp. Jag tror, att just till följd af liknande händelser påståendet att lafskrikan skulle häcka tvenne gånger om året uppstått och vunnit allmän utbredning hos befolkningen i Enare. Emellertid häckar lafskrikan endast en gång om året, tidigt på våren. Då jag anlände till Enare, voro ungarna redan utflugna ut boet.

Boet finner man vanligen i någon tät tall i en dalsänka. Alla de bon jag undersökte utgjordes enbart af skägglaf med ett lager omgifvande torra tallkvistar.

Pinicola enucleator.

Den 9 juli såg jag en hona i en tallskog vid Tiainen och den 12 en hane i tallskogen mellan Patsjoki och Kesjäyri.

Fringilla montifringilla.

Liksom förhållandet är med dess släkting i södra Finland, bofinken, finner man äfven hos denna art ägg af antingen en brunare eller en blåare grundfärg. Den senare färgnyansen föreföll mig att vara den allmännare. En uppmätt kull af det förra slaget ägde följande mått:

$$\frac{18,5}{14} \cdot \frac{18}{14} \cdot \frac{18}{14} \cdot \frac{18}{14} \cdot \frac{18}{14} \cdot \frac{17,5}{14},$$

af det senare slaget åter:

$$\frac{18,5}{14,5} \cdot \frac{18,5}{14} \cdot \frac{18,5}{14} \cdot \frac{18,5}{14} \cdot \frac{18}{14} \cdot \frac{17,5}{13,5}.$$

Picus minor.

Den 2 juli anträffade jag vid Kaamasjoki utflugna ungar för första gången.

Falco æsalon.

Ägg i en uppmätt kull visade följande mått:

$$\frac{40,5}{31} \cdot \frac{40}{31} \cdot \frac{39}{31,5} \cdot \frac{38,5}{31,5}.$$

Haliaëtus albicilla.

Den 13 juli såg jag hufvud och fötter af denna fågel i Keinoja torp vid Kesjäyri. Fågeln hade blifvit fångad i sax vid Enare sjö i början af juni. Hafsörnen bör sålunda äfven räknas såsom hörande till Enare sockens fågelfauna.

Tetrao urogallus.

Den 13 juli såg jag för första gången flygskickliga tjäderungar.

Lagopus albus.

Förekommer talrikt inom området, äfven på öar i Enare sjö. På en af dessa anträffade jag den 2 juli en kull af ung. en vecka gamla och den 3 juli en annan af nyssläckta ungar.

Ungarnas läte påminner i hög grad om en hönskycklings pipande. Den 15 juli såg jag för första gången flygskickliga (3 veckor gamla) ungar. En kull ägg ägde följande mått:

$$\frac{44}{31} \cdot \frac{44}{30} \cdot \frac{43}{30} \cdot \frac{42{,}5}{31} \cdot \frac{42{,}5}{30{,}5} \cdot \frac{42{,}5}{30} \cdot \frac{42{,}5}{30} \cdot \frac{42}{30} \cdot \frac{41{,}5}{31} \cdot \frac{41{,}5}{31} \cdot \frac{41{,}5}{30{,}5} \cdot \frac{41{,}5}{30} \cdot$$

Charadrius apricarius.

Arten anträffade jag uteslutande på öppna, jämförelsevis torra myrar. Den enda gång jag fann fågelns bo, nämligen den 2 juli, var det beläget invid en renspång, vid foten af en halftorr dvärgbjörkbuske på torr, icke försumpad mark, någon famn från myren. Boet låg för resten alldeles öppet för betraktaren och bestod af en obetydlig fördjupning i marken. Äggen, från hvilka ungarna just höllo på att framkläckas, visade uppmätta följande mått:

$$\frac{52}{36} \cdot \frac{52}{36} \cdot \frac{51}{37{,}5} \cdot \frac{50}{36} \cdot$$

Totanus fuscus.

Om denna art skrifver Kolthoff i sitt arbete „Ur djurens lif“: „honan bryr sig föga om ägg och ungar. Hon flyger någon tid omkring i träsken obekymrad om afkomman och beger sig sedermera redan i början af juli månad af på flyttning mot södern“. Det förra var jag i tillfälle att konstatera. Aldrig anträffade jag honan hos ungarna. Emellertid träffade jag på min återfärd från Enare en norsk ornitolog, H. Th. L. Schaanning, som är bosatt vid Patsjoki på ryska sidan. Han påstod, att honan nog också har omsorg om ungarna, ehuru hon är till ytterlighet skygg, så att man i regeln ej blir i tillfälle att se henne. Men skjuter man hanen och ligger tyst och väntar, tills ungarna efter ungefär en half timmes förlopp börja pipa, då kommer honan till dem. Härom ville jag emellertid med egna ögon öfvertyga mig. Jag hade nämligen några gånger med kikaren i hand försökt smyga mig på kullar af denna snäppa för att se hanen skötande om sina små, och vid dessa tillfällen hade jag aldrig sett ens en skymt af honan. Då herr Schaanning sade, att på myren, ett stycke från hans boning,

häckade tre par af denna snäppa, begåfvo vi oss dit. Men ehuru vi ströfvade en stor del af natten omkring på myren, funno vi ej en enda kull. Antagligen hade kullarna redan begifvit sig längre bort. Herr Schaannings iakttagelser lämnar jag därför härmed att konstateras eller vederläggas af naturforskare, som härtill äro i tillfälle.

En kull ägg uppvisade följande mått:

$$\frac{44,5}{31} \cdot \frac{44}{30,5} \cdot \frac{43}{31} \cdot \frac{42,5}{29,5} \cdot$$

Totanus glareola.

De tre gånger jag i början af juli anträffade fågeln i närheten af boet eller ungarna, såg jag endast till den ena af föräldrafåglarna. Ehuru jag sorgfälligt undersökte omgifningen, lyckades jag upptäcka hvarken boet, ungarna eller den andra föräldrafågeln. Är det i Lappland sålunda endast hanen, som rufvar äggen och har ledningen af ungarna sig anförtrodd?

Totanus glottis.

När denna art äger ungar, är den i hög grad djärf och oförskräckt. Roffåglar förföljas under skarpa skri, lika ifrigt som sädesärlan gör det i södra Finland. I början af juli anträffade jag ungar. Bägge föräldrafåglarna ha ungarnas ledning om hand. Ännu den 16 juli, då jag vid Patsjoki anträffade fullvuxna ungar, voro b å d a föräldrafåglarna hos dem. Två ungar stodo under hanens ledning. En kull ägg visade följande mått:

$$\frac{52,5}{35,5} \cdot \frac{52,5}{35} \cdot \frac{51}{35} \cdot \frac{49,5}{35} \cdot$$

Actitis hypoleucus.

Den 12 juli påträffade jag nästan flygfärdiga ungar på stenar vid stranden af Patsjoki. Då båten närmade sig, döko de ned i vattnet, summo till stranden och gömde sig där bland stenar och vattenväxter.

Anas acuta.

Den 2 juli påträffade jag 8 nyss utkläckta ungar på en liten tufholme nära stranden af en sjö norr om Aksujärvi. Modern var frånvarande i en kärrmark ett stycke från sjön. Den var ovanligt skygg. Då ungarna rusade ned i vattnet, höll den sig borta vid sjöns motsatta strand. Först när ungarna voro långt ute på sjön, vågade den ändtligen simma till dem.

Oidemia fusca.

Denna and häckar senast af alla änder i Enare. Den 7 juli såg jag 10 alldeles nyss utkläckta ungar vid Mustajärvis afloppsås utflöde i Ivalojoki.

Oidemia nigra.

Den 3 juli iakttog jag ett par, hane och hona, i en liten fjällsjö norr om Aksujärvi. Fåglarna häckade här med säkerhet, men boet fann jag ej, och tiden medgaf mig icke att anställa närmare efterforskningar.

Glaucion clangula.

Den 18 juni fann jag ett bo med 8 starkt rufvade ägg i en ihålig torr tall. Den 20 juni såg jag för första gången nyss utkläckta ungar. Så fort ungarna kommit ned i vattnet beger sig hanen bort. Den slår sig tillsamman med andra hanar till små flockar, hvilka besöka skogskärr och små insjöar. Honan tål ej, att någon hane kommer i närheten af ungarna. Gör han det, simmar honan under ett knorrande läte emot honom, och då hanen viker undan, jagar hon efter honom, plaskande med vingarna mot vattnet, tills hon drifvit honom tillräckligt långt bort från ungarna. Detta var jag i tillfälle att iakttaga den 15 juli i Keinojoaskanjäyri.

Harelda hiemalis.

Häckar i fjällsjöar norr om Aksujärvi. I samma sjö, där jag anträffade ett par af *Oidemia nigra,* fann jag den 3 juli

också en hona af denna art. Af hela hennes beteende fann jag att hon rufvade, men ej ens hennes bo fann jag. Endast ett fjolårigt bo anträffade jag. Detta var beläget invid vattnet på en af videbuskar skymd afsats vid strandbrädden.

Mergus merganser.

Den 2 juli fann jag ett storskrakbo innehållande 7 ägg på en holme i Aksujärvi. Boet var beläget under en videbuske. Det bestod af en grop i marken, beklädd med torra grässtrån och torra björklöf, samt var invändigt fodradt med gråa dun från fågelns egen kropp. Äggen uppvisade följande mått:

$$\frac{72{,}5}{45} \cdot \frac{68{,}5}{43{,}5} \cdot \frac{68}{43} \cdot \frac{67}{44} \cdot \frac{65{,}5}{43{,}5} \cdot \frac{65}{42{,}5} \cdot \frac{64}{43} \cdot$$

Den 18 juli iakttog jag en flock af 11 hanar i Patsjoki.

Mergus serrator.

Den 22 juni anträffade jag vid Joenjoki ett bo innehållande 8 halfrufvade ägg. Boet var beläget på en tufva under en videbuske. Det bestod af en grund grop, omgifven af fina kvistar och förmultnade växtdelar. Därpå följde inåt ett lager af torr mossa och slutligen en krans af mörka dunhår från fågelns egen kropp. Äggen uppvisade följande mått:

$$\frac{61}{42} \cdot \frac{60{,}5}{41{,}5} \cdot \frac{59{,}5}{42} \cdot \frac{59}{42} \cdot \frac{59}{42} \cdot \frac{58{,}5}{41{,}5} \cdot \frac{58}{42{,}5} \cdot \frac{58}{41{,}5} \cdot$$

Mergus albellus.

Denna sällsynta fågel anträffas i Enare socken egentligen endast i trakten kring Ivalojokis mynning. Här häckar den i ihåliga träd och stubbar, i utlagda holkar och enligt allmogens uppgift någon gång, undantagsvis, på marken. Äggen ligga städse på ett underlag af dun, som fågeln plockat från sitt bröst.

Till sin natur är salskraken ytterligt skygg och försiktig. Det är, enligt samstämmiga uppgifter, omöjligt att höst och vår skjuta den från båt. Endast en ren tillfällighet kan göra, att man dessa tider kan fälla en salskrake. Om sommaren

däremot erbjuder det ingen svårighet att skjuta honan från ungarna, då de äro små, ty hennes moderskärlek är starkare än hennes skygghet.

Ifall salskraken, förrän äggkullen blifvit fulltaligt lagd, märker, att dess bo blifvit upptäckt af en människa, öfvergifver den genast detsamma och värper återstoden af äggen i något knipbo, hvarifrån den utan vidare, tack vare sin hvassa näbb, fördrifver den rättmätiga ägarinnan. Därför anträffar man ej så sällan, enligt hvad allmogen försäkrat, bon med salskrak- och knipägg hopblandade om hvarandra. Äfven kullar af såväl knip- som salskrakungar under en salskrakhonas ledning säger sig allmogen ha iakttagit. Salskrakhonan äger äfven ett knorrande varningsrop, som mycket påminner om kniphonans, ehuru det är mindre sträft och, så att säga, mer dämpadt.

Salskrakhonan lefver för öfrigt i fred med änderna. Så fann jag i en liten vik af Mustajärvi sjö en bläsand- och en salskrakkull i all vänskaplighet tillsamman söka sin föda. Då jag närmade mig med båten, sam först bläsandhonan ut, plaskande med vingarna, och därpå salskrakhonan på samma sätt. Bläsandungarna följde efter modern, men salskrakungarna stannade kvar. Emellertid ville jag ej skjuta i kullen för att ej onödigtvis såra, utan jag närmade mig ytterligare med båten i hopp om att kullen skulle sprida sig och jag sålunda bli i tillfälle att fälla en enda dunungе. Men plötsligt dök hela kullen på en gång — och var försvunnen. Endast en liten krusning här och där på vattenytan visade mig stället, där någon unge för någon sekund stack näbben upp för att andas. Ungarna äga nämligen en alldeles otrolig färdighet i att dyka och en rent af häpnadsväckande förmåga att kunna gömma sig mellan vattenväxter och rötter vid stranden, ty de gå ej upp på land. Lika hastiga och kvicka i sina rörelser som ett möss är på land äro dessa ungar vid ett tillfälle sådant som detta i vattnet. Att nu få korn på en unge och hinna skjuta var otänkbart. Efter några minuter hade alla ungarna gömt sig, och huru vi än sökte bland vattenväxterna vid stranden, huru vi än plaskade med årorna för att skrämma någon unge ut, voro och förblefvo de borta. Ej en enda unge påträffade vi numera.

Då salskrakhonan märkte, att ungarna voro i säkerhet, flög hon utan vidare sin väg.

Följande dag upprepade jag försöket. Då voro ungarna redan betydligt skyggare. De läto mig ej ens komma inom skotthåll innan de redan döko och gömde sig.

Tre gånger upprepade jag försöket, alltid med samma negativa resultat. Den fjärde gången anträffade jag kullen i ån, som förenar Mustajärvi med Ivalojoki. På det ställe, där kullen befann sig, erbjödo stränderna ej lika goda gömställen för ungarna som sjöstränderna. En af ungarna vågade därför försöket att simma tvärs öfver ån till den motsatta stranden. Denna unge fällde jag. Detta skedde den 4 juli.

D u n u n g e n: ofvan brunsvart; öfvergumpen nästan svart; under gråhvit, i det att dunen äro grå och fanfjädrarna hvita; halsens sidor svartgrå; på undre sidan är halsen nedtill gråhvit, upptill gråbrun; kinderna och strupen snöhvita; trakten kring ögonen jämte tyglarna svartbruna. Hvita teckningar förekomma längs vingens bakre kant och längs yttre kanten af lillvingen; en hvit fläck på ryggen, bildande liksom fortsättning af den hvita teckningen på vingens bakre kant; på hvardera sidan af öfvergumpen en långsträckt hvit teckning; vingen är under hvit med ett mörkt tvärband; under nedre ögonlocket en hvit, halfmånformig fläck. — Näbben mörkt blågrå; näbbnageln ljust gråbrun. Iris mörkbrun. Fötterna blågrå; på bakre sidan äro de liksom äfven simhuden mörkare blågrå.

Då salskrakhonan flyger, påminner den om knipan, men skiljes med lätthet genom sin hvita teckning på kinderna och sina båda hvita tvärband öfver vingen. På ett visst afstånd förefaller det som om näbben hos den flygande honan vore krokigt böjd. Då honan simmar, framträder det hvita på undre delen af hufvudet mycket tydligt. Hos den mörkfärgade dunungen blir den hvita teckningen på hufvudet ännu tydligare; däremot äro vingens hvita teckningar otydliga.

Äggmått: $\frac{53}{36} \cdot \frac{52,5}{36} \cdot \frac{52,5}{36} \cdot \frac{52}{36,5} \cdot \frac{52}{36,5} \cdot \frac{51,5}{36} \cdot \frac{51,5}{35,5} \cdot \frac{51,5}{35,5} \cdot \frac{51}{37} \cdot \frac{51}{37} \cdot \frac{51}{36,5} \cdot$

samt $\frac{51}{37,5} \cdot \frac{50,5}{37} \cdot \frac{50,5}{35,5} \cdot \frac{49,5}{37} \cdot$

De fyra sistnämnda äggen äro tagna från ett bo, som fågeln öfvergaf, då den fann boet upptäckt.

Sterna paradisea.

Då perliderna i medlet af juli uppträda i stora svärmar vid floderna i Enare, lefver denna fågel kanske uteslutande af dessa. Sålunda iakttog jag vid Patsjoki den 17 juli i ungefär en timmes tid, hur en flock rödnäbbade tärnor uteslutande fångade dessa insekter både i flykten och från vattenytan.

Colymbus arcticus.

Är en ytterst svagt begåfvad fågel. Härpå må följande händelse tjäna såsom exempel. Ungefär en vecka före midsommar anträffade en lapp i en liten kärrsjö invid Enare sjö ett bo af denna fågel. Boet innehöll tvenne orufvade ägg. Lappen tog äggen, och eftersom lapparne anse lomkött för en läckerhet, placerade han framför boet en löpsnara, för att också fånga honan, samt lade i boet tvenne stenar, som i någon mån voro af lomäggens storlek och form. Den 26 juni besökte jag boet tillsammans med lappen i fråga. Vi sågo genast, att lommen flitigt besökt boet och rufvat stenarna. Snaran, som ej varit af tagel eller af fintråd, hade lommen märkt. Den hade förargad dragit ned den och trampat in den i hvitmossan. Då vi kommo fram, var lommen visserligen ej i boet, men väl i kärrsjön, och såväl lappen som jag var öfvertygad om att den fortfarande rufvade stenarna. I annat fall skulle den säkerligen ej såsom nu oroligt simmat fram och tillbaka. Säkerligen hade den sett oss komma gående öfver myren och då glidit ned från boet i sjön.

Den 12 juli såg jag två nyss utkläckta ungar i Patsjoki. De endast tittade då båten närmade sig; hvarken simmade de undan eller döko de. De läto utan att visa spår till rädsla släta sig med handen öfver ryggen. Först då modern anlände och upphäfde sitt hesa knorrande varningsrop, blefvo de oroliga och simmade från båten.

Då modern vill draga uppmärksamheten från ungarna, reser hon sig, utstötande varningsropet, nästan lodrätt upp från vattnet och flaxar med vingarna. Sänker sig därpå och reser sig igen. Ungarnas läte är ett fint hvisslande.

Mötet den 3 februari 1906.

Till inhemsk medlem invaldes fil. mag. Lauri Helle (föreslagen af doktor K. M. Levander).

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 11,196: 80.

Anhållan om skriftutbyte hade inkommit från Museum für Natur- und Heimatkunde zu Magdeburg, som insändt sina „Abhandlungen und Berichte", och beslöt Sällskapet i utbyte gifva sina Acta och Meddelanden.

Till publikation anmäldes:

B. Poppius: Zur Kenntnis der Pterostichen-Untergattung Cryobius (Motsch.) J. Sahlb.

A. J. Silfvenius: Trichopterologische Untersuchungen I. Über den Laich der Trichopteren.

Eläintieteelliset kokoelmat olivat lokakuun kokouksen jälkeen saaneet lahjoituksia seuraavilta henkilöiltä: hra Väinö V. Vaalivirta, tirehtööri Hermann Kauffman, lehtori Thorsten Renvall, tohtori Lindman, maisteri T. H. Järvi. kansakouluntarkastaja O. A. Lönnbohm ja lehtori Ludv. Kiljander. — Tämän lisäksi olivat kokoelmat lisääntyneet kahdella metsänhoitaja M. W. Waenerbergin välityksellä tehdyllä ostolla.

De botaniska samlingarna hade sedan novembermötet ökats genom gåfvor af herr Knut Tammelander, forstm. J. Montell, järnvägsbokh. O. A. Gröndahl, referendariesekr. O. W. Lindström, forstm. Edv. af Hällström och studenterna A. L. Backman och H. Buch.

Maisteri A. J. Silfvenius esitti tieteelle uuden trikopterin:

Hydropsyche silfvenii Ulmer,

josta hän vuonna 1902 kesäkuun 30:ntenä p:nä oli tavannut useampia yksiöitä Sortavalan pitäjässä, Lohiojan varrella. Tämän uuden lajin selitys, jonka on antanut herra Georg Ulmer Hamburgissa, on painettuna kirjoituksessa: A. J. Silfvenius, Zur Trichopterenfauna von Ladoga-Karelien, Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica 27, n:o 8, p. 15—16.

Student Richard Frey förevisade

Tvenne för vår fauna nya dipterer.

1. *Sciomyza simplex* Fall. Fyra exemplar tagna af meddelaren den 4 augusti sistlidne sommar i Messuby, helt nära Tammerfors.

2. *Cheligaster ciliata* Stæg. Det första finska exemplaret af denna utmärkta art, en ♂, taget i Kangasala den 21 augusti samma sommar.

Ylioppilas E. V. Suomalainen esitti:

Tietoja merimetson, Phalacrocorax carbo, leviämisestä.

Heinäkuun 12:ntena p:nä v. 1905 näin *Phalacrocorax carbo*'n L. Enontekiön Lapissa Puolikka-niva nimisessä koskessa Könkämäenossa. Venemiehet sanoivat lintujen oleskelevan pitkin

kesää koskissa, luulivatpa sen pesivänkin tunturin seinämillä. Sen nimenä täällä on haikara.

Pohjois-Savossa näyttäytyy merimetso joka vuosi ja melkein poikkeuksetta aina syksyllä. Niinpä se on viimeisinä vuosina ammuttu tahi nähty Kuopion seuduilla: 23. IX. 1897; 18. IX. 1899; 26. IX. 1900; 23. IX. 1902; 27 ja 29. IX. 1903, useita; alkup. X. 1905 ja 8. X. 1905. Keväällä ainoastaan kerran: V. 1897.

Lektor Thorsten Renvall gjorde följande

Ornitologiska meddelanden.

1. År 1888 sköts i Åbo ett exemplar af turturdufvan. Arten har, enligt hvad meddelaren hade sig bekant, anträffats i sydvästra Finland särskilda gånger.

2. Sommaren 1905 sköts på Kumlinge en hvit stork.

Edellä olevan ilmoituksen johdosta kertoi ylioppilas E. V. Suomalainen, että turturikyyhkynen on ammuttu Nilsiässäkin, 15:ntenä p:nä syyskuuta 1904.

Maisteri T. H. Järvi esitti:

Einige aus dem finnischen Faunengebiete bisher unbekannte Araneen.

Theridioidæ Thor.

1. *Lephthyphantes keyserlingii* Auss. — Nyland: Tvärminne. Ein einziges Exemplar wurde am 10. Aug. 1904 auf einem aus dem Dünensande aufgewachsenen Grasbüschel westlich vom Dorfe Tvärminne gefunden.

2. *Theridium simile* C. L. Koch — Nyland: Tvärminne. Kommt ziemlich zahlreich auf dem Callunetum des Kiefernwaldes ringsum den Binnensee Tvärminneträsk vor.

3. *Porrhomma pygmæa* Bl.? — Nyland: Tvärminne. Keine *Porrhomma*-Art ist aus Finland vorher mitgeteilt worden.

4. *Trachygnatha dentata* Wid. — Nyland: Tvärminne.

5. *Kulczyńskiellum agrestre* Bl. — Nyland: Tvärminne.

6. *Erigone atra* Bl. — Nyland: Tvärminne, Syndalen, auf dem Sande des Meeresstrandes.

7. *Erigone arctica* White. — Nyland: Tvärminne. 2 Männchen, die zusammen mit den Exemplaren der folgenden Varietät derselben Art gefangen sind, und welche Herr Prof. Wl. Kulczyński, der die Exemplare bestimmt hat, eher dem typischen *E. arctica* als der Varietät zuzählt.

8. *Erigone arctica* White var. *maritima* Kulcz. — Nyland: Tvärminne. Kommt ziemlich zahlreich unter den von den Wellen hinaufgetriebenen und halbgetrockneten *Fucus*-Haufen am offenen, sandigen Meeresstrande beim Dorfe Björkskär vor.

9. *Mœbelia penicillata* Westr. — Nyland: Helsingfors. Im Frühling (April) in den Spalten eines Lindenstammes angetroffen.

Misumenoidæ Thor.

10. *Xysticus erraticus* Bl. — Nyland: Tvärminne, ein ♂ unweit Krogen.

Salticoidæ Thor.

11. *Heliophanes auratus* C. L. Koch — Nyland: Tvärminne, Brändskär, Långskär.

12. *Epiblemum cingulatum* Panz. — Nyland: Tvärminne.

13. *Attus saltator* Sim. — Nyland: Tvärminne, Syndalen. Kommt recht häufig unter und zwischen den Stämmen von *Arctostaphylos uva ursi* bei der Waldgrenze des sandigen Meeresstrandes vor.

14. *Sitticus caricis* Westr. — Nyland: Tvärminne, Lernäs. Ein Exemplar auf den Gräsern einer feuchten Wiese gefangen.

Die oben genannten Arten, mit Ausnahme einer einzigen, sind also in Tvärminne gefunden worden, wo ich mich an der neueingerichteten zoologischen Station sowohl im Sommer 1903

als auch im Sommer 1904 einige Wochen aufhielt. Die kritischen Arten sind von Herrn Prof. Dr. Wl. Kulczyński in Krakau bestimmt worden.

Rektor M. Brenner redogjorde för

Några afvikande växtformer.

Under exkursioner i den västnyländska socknen Ingå var jag sistlidna sommar i tillfälle att iakttaga och tillvaratage exemplar af några hos oss hittills ej bekantgjorda växtformer, hvilka jag tager mig friheten här förevisa och i korthet känneteckna.

Anthoxanthum odoratum var. *majus* Lge. Axvippan yfvig, pyramidformig, med utstående grenar, de nedra utdragna och åtskilda. På åkerkant i Svartbäck. Något liknande exemplar, men med smalare vippa, finnas i universitetsherbariet från Pyttis, Ristisaari, och från Uguniemi.

Carex vulgaris var. *cæspitiformis.* Tätt och fast tufvad, fertila stjälkar med svartbruna bladlösa, icke trådlikt upprispbara slidor. Skild från var. *juncella* genom bredare, icke hoprullade blad och endast få svartbruna slidor vid basen, från *C. cæspitosa* genom grågrön färg, äfven nedtill bladig stjälk med få mörka, icke upprispbara bladlösa slidor, rännformiga blad, delvis bladlika, ehuru korta, skärm och nerviga fruktgömmen. I dike på en sank strandäng i Joddböle. Liknande exemplar från hafsstrand i Iniö, Åbo skärgård, finnas i nämnda herbarium.

Polygonatum officinale f. *latifolium.* Alla blad, äfven toppbladen, bredt ovala, ej lancettlika eller äggrunda. På berg i Joddböle. Förut insamlad från Jomala, Åland.

Stellaria media f. *pachyphylla.* Hafsstrandform med något tjocka och köttiga blad. Vid vattenbrynet på stenig strand i Svartbäck.

Batrachium marinum f. *terrestre.* Liten och upprät landform med bredare bladflikar. På lerstrand vid långvarigt lågvatten i Svartbäck.

Peplis portula f. *aquatica.* Storväxt och storbladig, krypande, rotslående vattenform, steril. Af min son Widar funnen i ängsdike i Svartbäck.

Slutligen kan här nämnas en småblommig form af *Epilobium angustifolium*, med blommor dubbelt mindre än vanligt. Anträffad på backe i Sörnäs vid Helsingfors.

I anledning af rektor Brenner's andragande meddelade statsentomologen, doktor Enzio Reuter, att han på en stenig sjöstrand i Sildala i Pargas för flere år sedan anträffat tjockbladiga exemplar af *Stellaria media*, hvilka med all sannolikhet tillhörde formen *pachyphylla.*

Föredrogs ett bref från föreståndaren för Närpes folkhögskola Jacob Tegengren med följande

Ornitologiska meddelanden.

Tharraleus modularis L. Sommaren 1905 observerade meddelaren i Keuru tvenne flockar flygvuxna ungar.

Parus ater L. Ett svartmespar häckade sommaren 1905 i en fågelholk på Vasklot utanför Vasa. Äfven tidigare anmärkt från Vasa-trakten.

Oriolus galbula L. Sommaren 1904 såg meddelaren i Sysmä flygvuxna ungar af denna art. Enligt uppgift af doktor Buss därsammanstädes lär fågeln häcka inom socknen. För ett par år sedan var hr Tegengren i tillfälle att under en järnvägsresa mellan Seinäjoki och Sydänmaa stationer se en sommargylling, hvilken, skrämd af bantåget, lyfte från en nära banvallen stående gran.

Passer domesticus L. Sommaren 1891 fann meddelaren i trädgården på Suojärvi gård i Saarijärvi socken i hvar sin gran, cirka 3 à 4 m från marken, ett gråsparfbo med ägg. Bona voro sammanflätade af höstrån, till formen som en oxblåsa, men till storleken något mindre, med öppning på sidan och inuti beklädda med mjuka dun. Några tidigare uppgifter

om att gråsparfven hos oss skulle häckat i träd torde icke finnas offentliggjorda. I „Nordens fåglar“ af Kolthoff och Jägerskiöld omtalas sådana fall från Nordamerika.

Emberiza miliaria L. Fågeln, som icke förut anträffats i vårt land, men för meddelaren var väl bekant från studieresor i Danmark och Skåne, iakttogs i juni och juli månader sommaren 1903 på Muikunlahti gård i Viitasaari socken. Fågeln torde hafva häckat å någon af åkrarna i gårdens grannskap. Honan sågs visserligen aldrig, men hanen däremot så godt som alla dagar. Hans älsklingsplats var antingen toppen af en björk, tätt invid manbyggnaden, eller också på det lilla taket öfver matklockan, och lät han, särskildt om morgnarna, sin egendomliga, gnisslande sång ideligen ljuda. Han var ytterst trätlysten och sågs flere gånger i strid med sparfvarna på gårdsplanen.

Picus canus Gmelin. Ses någon gång i Närpes. Ett exemplar iakttogs hösten 1905 i Norrnäs skärgård.

Caprimulgus europæus L. Har upprepade gånger af meddelaren iakttagits å fasta landet midt emot ön Storgrund omkr. 1$^1/_2$ mil norr om Vasa stad; fågeln förekommer här ganska talrikt.

Cypselus apus L. I det förmultnade halmtaket till en gammal riebyggnad i Kronoby fann meddelaren tvenne tornsvalbon med ägg. Fåglarna hade i den till mull förvandlade halmen utgräft gångar, hvilka voro längre än att man med armen kunde nå till bottnen. I ett af boen låg honan så hårdt på äggen, att hon fasttogs med handen.

Falco æsalon Tunstall. En dvärgfalk iakttogs af meddelaren i Yttermark, vintern 1902 i medlet af januari, i nedre farstun till folkhögskolebyggnaden, dit han förföljt en talgoxe, som sökt och funnit en fristad i öfre farstun. 1 februari 1905 sågs i samma trakt ett exemplar af fågeln stryka lågt öfver en åker.

Vanellus cristatus M. & W. Tvenne vårar å rad, 1894 och 1895, iakttog meddelaren i Yttermark ett exemplar af denna fågel. Sommaren 1905 sågs den 2 augusti under en andjakt i Kjulo träsk en flock om 7 st.

Anas clypeata L. Vid Kjulo träsk anträffades ett år flere bon med ägg.

Harelda glacialis L. Sommaren 1905 sköt meddelaren så sent som den 26 juni från en större skock ett exemplar å fjärden ett stycke utanför mynningen af Närpes å.

Podiceps auritus L. Ett exemplar sköts, för cirka 8 à 10 år sedan i augusti af meddelarens broder, i saltsjön utanför Vasa.

Vidare förevisades några af folkhögskoleföreståndare Jacob Tegengren till samlingarna förärade fågelägg af ovanlig färg eller storlek, af honom insamlade i skärgården utanför Vasa.

Doktor K. M. Levander meddelade några

Smärre zoologiska notiser.

1. *Daphnia magna.* Såsom ett bidrag till kännedomen om cladocerernas utbredning får jag anföra, att *Daphnia magna* Straus (= *D. schæfferi* Baird), den största af våra *Daphnia*-arter, anträffades af mig den 13 augusti 1905 i några invid hafvet belägna bergsputtar på Räfsö utanför Björneborg. Exemplaren utgjordes af honor, af hvilka en del hade subitanägg, andra ephippialägg, och hanar. Arten synes sålunda vara utbredd på enahanda lokaler vid Bottenhafvets finska kust som i skärgården emellan Helsingfors och Hangö, där arten anträffas här och där i yttre skärgården i sötvattensamligar, som bildats på klipporna[1]). Ifrån de inre delarna af vårt land är denna art däremot tills vidare fullkomligt okänd[2]). Liksom i Finland

---

[1]) Stenroos, Die Cladoceren der Umgebung von Helsingfors, 1895, sid. 16. — Jag har funnit arten flerstädes i Esbo och Kyrkslätt skärgård, t. ex. vid Porkkala. Student K. Siitoin har tagit densamma vid Tvärminne Zoologiska station.

[2]) Arten nämnes icke af Stenroos och Linko i deras skrifter om ryska Karelens cladocerer, ej heller i det af Stenroos utgifna arbetet öfver vattenfaunan i Nurmijärvi. Enligt muntligt meddelande af student Siitoin, som studerat krustacéfaunan i Sordavala-trakten, har arten ej blifvit iakttagen af honom därstädes.

synes arten äfven i höga norden vara utbredd längs hafskusterna, i det den förekommer vid Vardö (enligt Lilljeborg), på ön Srednii Olenii i Kolafjorden (Linko) och på Grönland (Wesenberg-Lund). Dessa omständigheter tyda på, att *D. magna* hufvudsakligen skulle spridas förmedels vadare o. a. fåglar, som på sina flyttningsfärder stryka längs kusterna, ehuru måhända äfven skeppsfarten, såsom Lilljeborg förmodar,[1]) spelar en roll vid artens utbredning.

2. *Polycelis nigra.* Utbredningen af de i våra vatten lefvande triklada turbellarierna är ännu föga utredd. I synnerhet gäller detta formerna af släktet *Polycelis*, som kännetecknas af att djuren äga ett stort antal ögonpunkter längs randen af främre kroppshälften. Med hänsyn härtill kan det förtjäna att meddelas, att ett antal af mig insamlade *Polycelis*-exemplar, hvilka jag nyligen sände till dr A. Thienemann i Greifswald, befunnos af honom tillhöra arten *Polycelis nigra* Ehrbg. De ifrågavarande exemplaren härstammade från följande fyra lokaler: 1) Kiikala, Kuninkaanlähde källa, den 19 juni 1897. Arten förekom här i djupsvarta exemplar synnerligen talrikt i mossan vid källans rand. 2) Kiikala, sjön vid Johannislund glasbruk, juni 1897. Talrika exemplar. 3) Kiikala, sjön Kolosi, den 17 juni 1897. Talrika exemplar. 4) Kyrkslätt, Hvitträsk, den 13 juli 1894. Talrika brunaktiga exemplar, som funnos på stranden.

Veterligen är *Polycelis nigra* den enda hittills från Finland kända representanten för släktet. Den anföres redan af Spoof i hans 1889 utkomna skrift[2]) såsom lefvande i sött vatten i Helsinge och i bräckt vatten vid Runsala.

3. *Triænophorus nodulosus.* Som kändt är laken (*Lota vulgaris* Cuv.) en af de sötvattenfiskar, som hemsökas af det största antalet intestinalmaskar. Enligt egen erfarenhet och enligt upplysningar, hvilka jag erhållit från särskilda personer, förekomma i lefvern hos de i våra vatten fångade lakarna synnerligen

---

[1]) Lilljeborg, Cladocera Sueciæ, sid. 76.

[2]) Spoof, Notes about some in Finland found species of nonparasitical worms, Åbo 1889, sid. 9.

allmänt, ofta i stort antal, mjuka runda-ovala blåsor af en ärts storlek, inneslutande ett hvitt innehåll. Då jag nyligen (i januari) varit i tillfälle att undersöka dylika „blåslefrar“ af tvenne i januari detta år fångade lakar, af hvilka den ena var från Säkylä, Pyhäjärvi, den andra från Sääksmäki, Rautunselkä, får jag meddela som resultat af den företagna undersökningen, att de ifrågavarande blåsorna innehöllo mellanstadiet af en cestod, *Triænophorus nodulosus* (Pall.). Arten lefver i könsmoget tillstånd i tarmen hos gäddan. Dessutom anträffades i de undersökta lefrarna resp. bukhinnorna larver af *Dibothriocephalus latus* (L.) och *Abothrium rugosum* (Gorge). Det är högst sannolikt, att de lätt i ögonen fallande parasitiska blåsorna i laklefvern i de flesta fall utgöras af inkapslade larvstadier af *Triænophorus nodulosus*, ehuru äfven andra inälfsmaskar där kunna vara inkapslade. Så t. ex. fann jag i maj 1904 i en i Nagu i hafvet fångad lake inkapslade nematoder (*Ascaris* sp.) i lefvern. — En utförligare, populärt skrifven redogörelse öfver mina undersökningar om parasitmaskar i laklefvern ingår i januarihäftena af Luonnon Ystävä, Finlands fiskeritidskrift och Suomen kalastuslehti.

4. *Anopheles claviger*. Frossmyggan, *Anopheles claviger* Fabr., har i vårt land endast en gång iakttagits (af prof. C. Lundström) om vintern [1]). Jag ber därför få meddela, att i min bostad, som är belägen i andra våningen af stenhuset Kyrkogatan 4, anträffades af mig den 13 januari en hona af denna stickmygga, flygande omkring min lampa, kl. 2 om natten. Alldenstund veterligen inga dammar eller andra dylika vattensamlingar finnas i närheten, synes det mig vara mest antagligt, att exemplaret blifvit om sommaren utkläckt i hafsvattnet i Norra hamnen, hvarifrån kortaste afståndet till min bostad är 120 m. Det fångade exemplaret konserverades och bevaras, efter behandling med kalilut, inneslutet i glycerin som mikroskopiskt preparat för att tjäna till kontroll på artbestämningens riktighet.

---

[1]) Sivén, V. O., Till frågan om myggteorin och malarian i Finland, F. Läkaresällskapets Handl., band 47, n:o 9, 1905, sid. 253.

Amanuens B. Poppius inlämnade följande meddelande:

De genom handelsvaror till Finland importerade skalbaggarna.

I medlet af december senaste år öfverlämnade fröken M. Luther åt mig ett majsprof, som nyss importerats från Senegambien. Detta prof var mycket starkt angripet af olika skalbaggar, af hvilka en del förekommo mycket rikligt såväl i larv- som äfven i fullbildadt stadium. De flesta af dem äro sådana, som på likartadt sätt äfven tidigare till oss hafva införts. Endast en art, som förefanns i stor ymnighet, har tidigare ej blifvit observerad här, nämligen den i Medelhafstrakterna och västra Afrika hemmahörande *Carpophilus dimidiatus* Fabr. De andra i profvet funna arterna voro:

Leptus ferrugineus Creutz, talrik.
Silvanus surinamensis L., enstaka.
Tribolium ferrugineum L., talrik.
Calandra granaria L., enstaka.
C. oryzæ L., den rikligast förekommande.

Alla de här uppräknade, tidigare hos oss påträffade arterna hafva ej lyckats acklimatisera sig i vårt klimat. Däremot hafva några andra till oss importerade arter så småningom spridt sig i betydlig grad, äfven till landsorten. Då dessa former torde ha ett visst intresse, har jag i det följande gjort en sammanställning af alla förefintliga uppgifter rörande de skalbaggar, som från varmare trakter blifvit hit importerade, detta äfven af den orsak, att hithörande notiser finnas spridda uti talrika smärre meddelanden från Societas' pro Fauna et Flora Fennica möten och äfven på andra ställen. En del sammanställningar finnas visserligen, men de äro dels af äldre datum, dels behandla de endast några vissa arter. I Finska Vet. Soc. Öfversigt, XII, har prof. F. W. Mäklin i en uppsats, „Verldshandelns inflytande på en del djurarters geografiska utbredning", sammanställt uppgifterna öfver därförinnan hos oss påträffade importerade skalbaggar. En utförligare redogörelse öfver utbredningen af några arter lämnar prof. O. M. Reuter

i Meddelanden af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn., h. 22, i en uppsats, „Insekter, importerade med utländska mjölförsändelser“, men för öfrigt finnas inga sammanställningar. För en del arter hafva tillkommit nya fyndorter, som ej blifvit tidigare publicerade, hvarför en enhetlig sammanställning äfven af detta skäl torde hafva ett visst intresse.

Carpophilus hemipterus L. Enligt J. Sahlberg i „Enum. Col. Clavic.“ i Acta Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. är denna art funnen „några gånger i södra Finland, i synnerhet i de större handelsstäderna bland ris och andra handelsvaror“. I universitetets finska samlingar finnas endast tvenne exemplar, det ena för längre tid sedan taget i Åbo af Pippingskiöld, det andra taget i Helsingfors i november 1884 i fikon af R. Hammarström. — Synes sålunda endast i enstaka exemplar blifvit till oss importerad.

C. dimidiatus Fabr. Förefanns ytterst ymnigt i den nyss omtalade majssändningen, men har ej tidigare införts till oss.

Dermestes vulpinus Fabr. I samlingarna uppbevaras tvenne exemplar från Vasa, för lång tid tillbaka funna af Wasastjerna och med största sannolikhet dit på ett eller annat sätt införda. Mäklin anför arten i sitt ofvan omtalade arbete såsom af honom anträffad på zoologiska museet, dit den blifvit införd med naturaliesändningar.

Attagenus trifasciatus Fabr. Det af Wasastjerna vid Vasa funna exemplaret har med största sannolikhet dit blifvit från sydligare trakter infördt.

A. obtusus Gyll. Äfven denna, likaledes vid Vasa funna art är säkert genom handelsvaror dit införd.

A. pantherinus Ahr. Larver och ett fullbildadt exemplar påträffades af mig våren 1897 å entomologiska museet, dit arten inkommit med någon insektsändning.

Anthrenus verbasci L. Denna art är några gånger funnen hos oss. Mäklin anför den från Viborg, där den af Mannerheim blifvit funnen i en låda med utländska insekter; äfven har han själf funnit den i boningsrum såväl där som i Helsingfors, troligen inkommen med insektsändningar. På sistnämnda ort fann C. Sahlberg den år 1831 och J. Sahl-

berg å zoologiska museet 22. IV. 1868 och i en gammal insektsamling våren 1882.

Leptus ferrugineus Creutz. I de finska samlingarna uppbevaras ett exemplar, funnet för en tid sedan i Helsingfors af Heimbürger. I Savolax funnen af Savenius (se J. Sahlberg i Medd. 13, p. 235—6). I den nyssnämnda majssändningen förefanns arten rikligt.

Tenebrioides mauretanica L. Flere gånger importerad med säd. Tidigare känd från Åbo och Vasa, Nygård i Yläne, Nurmijärvi och Muonio. Senast rikligt anträffad i en mjölsändning från Marseille i larv- och fullbildadt stadium i Helsingfors hösten 1895.

Silvanus surinamensis L. Några gånger påträffad i torkade frukter: Kakkarais vid Åbo, Pippingsköld; Lojo, i torkade plommon, A. Luther; Helsingfors, Salvén. Ganska rikligt i nyss anförda majssändning. Mäklin omnämner den äfven såsom funnen i risgryn i Helsingfors.

Nausibius clavicornis Kug. Mäklin fann denna art i en råsockersändning, som till Helsingfors inkommit från Bahia.

Lyctus sp. Anföres af Mäklin, funnen tillsammans med föregående art, äfvensom

Apatidæ, 4 spp. ign.

Cathartus advena Walt. För lång tid sedan funnen af F. Sahlberg, troligen i Helsingfors.

Niptus hololeucus Fald. Denna skalbagges första uppträdande hos oss sträcker sig ganska långt tillbaka i tiden, i det i universitetets samlingar uppbevaras ett exemplar, taget i Helsingfors på 1870-talet af H. Ingelius. Det är dock först från senare datum, som dess egentliga invasion hos oss vidtog. I mars 1891 anmälde prof. O. M. Reuter arten såsom funnen i boningshus i Helsingfors, dit den antagligen blifvit importerad med fotografiutensilier. Under de närmaste därpå följande åren synes dess spridning alltmer hafva fortskridit, ty då och då ha fynd af densamma blifvit uppmärksammade. På de senaste åren synes den här fullständigt hafva acklimatiserat sig och förekommer nu icke så sällsynt. I en del bostadskvarter synes den hafva funnit synnerligen lämpliga existensbetingelser, så att

den där uppträder massvis och äfven gör sig kännbar såsom ett obehagligt och med svårighet utrotadt skadedjur. Vidare synes den från Helsingfors hafva utbredt sig till landsbygden. Redan år 1892 uppmärksammade jag den å Esbogård i Esbo, dit den antagligen med födoämnen inkommit, och där den sedan förökade sig starkt i skafferier. Ännu år 1901 var jag i tillfälle att därstädes iakttaga den i stor ymnighet. Vid ett besök hösten 1898 å Frugård i Mäntsälä socken fann jag den ånyo, icke sällsynt. Senare har den blifvit funnen i Hattula socken af herr A. Wegelius äfvensom i Tammerfors af herr Grönblom. Säkert är, att dess utbredning är större, och att den i den närmaste framtiden kommer att utbreda sig än vidare. Här ha vi ett synnerligen framträdande fall, där en kosmopolit inom en kort tid hunnit utbreda och acklimatisera sig inom ett ganska vidsträckt område

En lika snabb utbredning ha vi kanske att söka hos en annan närbesläktad skalbagge, *Ptinus raptor* Sturm. För närvarande anträffas denna art ganska vanligt i de södra delarna af landet inom hus, på samma sätt som en del andra till samma släkte hörande arter. Att den dock för ej så lång tid sedan haft en annan utbredning, kunna vi sluta af uppgifter i Mäklins anförda arbete. Han framhåller där, att denna art såväl i Viborg som i Helsingfors ofta anträffas i den ryska militärens proviantmagasiner, dit den införts med mjöl från Ryssland. Således synes den då hafva förekommit endast på de större garnisonsorterna, och troligen har den under senare decennier sedan spridt sig vidare, på samma sätt som *Niptus hololeucus* under nyaste tid. Till samma kategori hafva vi att hänföra flera numera hos oss allmäntut bredda arter, som lefva inom hus, såsom flera dermestider, *Tenebrio molitor* och *T. obscurus*, *Sitodrepa panicea* m. fl. Att den sistnämnda är en form, som äfven i en senare tid synes hafva utbredt sig hos oss, framgår särskildt af den omständigheten, att den ej ännu hos oss har en alltför stor spridning. Mycket ofta införes denna insekt allt fortsättningsvis, särskildt med herbariesändningar.

Cartodere filiformis Gyll. Hos oss har denna art tills vidare en ringa spridning och synes hit hafva blifvit införd dels genom insektsändningar, dels med pressade växter. Å

zoologiska museet i Helsingfors har den redan för en lång tid sedan påträffats af Mäklin, och senare har ända till nyaste tid då och då exemplar blifvit funna å entomologiska museet och å botaniska institutet. I herbarier har jag ofta sett den, och amanuens H. Lindberg har meddelat mig, att han likaså då och då funnit den i sitt herbarium, där den äfven uppträdt skadligt. I samlingarna finnes den äfven från Karislojo socken, där den tagits af prof. Sahlberg, och dit den antagligen på nyssnämndt sätt inkommit.

C. filum Aubé. Endast en enda gång har denna art införts till Helsingfors. Hösten 1898 öfverlämnade nämligen amanuens H. Lindberg åt mig talrika exemplar, som han utplockat från en sändning frukter från S:t Croix. — I „Entomologisk Tidskr.“ 1905, h. 4, p. 199, anföres den, antagligen genom ett misstag, såsom ej sällsynt å botaniska institutet i Helsingfors. Uppgiften är att hänföras till föregående art.

Necrobia rufipes Deg. Denna art anför redan Mäklin, l. c., såsom af Mannerheim funnen i till honom anlända insektsändningar. Senare har den år 1900 och äfven senaste höst anträffats å zoologiska museets preparatorsrum, dit införd med djurskinn.

N. pilifera Reitt. Liksom föregående art funnen å zoologiska museet.

Gnathocerus cornutus Fabr. Denna art har flera gånger med mjölsändningar inkommit till Helsingfors utan att, såsom det synes, här hafva vunnit fotfäste. Så är den för längre tid sedan tillvaratagen af Mäklin och Mela. År 1874 omnämnes den af O. M. Reuter såsom funnen i bröd. I november 1879 anträffades den af L. Homén rikligt äfven i larvstadium i ryska mjölmattor. Senast har den hit importerats i den tigare omnämnda mjölsändningen från Marseille, där den förefanns ganska ymnigt. A. Westerlund omtalar dess förekomst i Kuopio (Luonnon Ystävä 1898, n:o 2).

Tribolium ferrugineum L. Har fyra gånger blifvit iakttagen i mjölsändningar i Helsingfors. Första gången omnämnes den af prof. J. Sahlberg, då han anför, att den uppträdde i mjölnederlaget i cellfängelset på Skatudden i januari 1894, och antager han, att den här redan en längre tid måtte

hafva lefvat. Andra gången påträffades den i den nyss omtalade mjölsändningen från Marseille, där såväl larver som imagines funnos i mängd. År 1904 omnämner professor O. M. Reuter ett fynd af densamma i knäckebröd, i det den antagligen med någon utländsk mjölsändning inkommit till bageriet. Senast fanns den i stor ymnighet i ofvan omtalade majssändning. Af allt att döma har ej heller denna insekt hos oss lyckats acklimatisera sig.

Tr. confusum Duv. Endast en gång iakttagen hos oss. Förefanns sparsamt i mjölsändningen från Marseille hösten 1895 i Helsingfors.

Bruchus pisorum L. Då och då införd till oss med ärter och s. k. välska bönor *(Vicia faba).* Anföres redan af Mäklin och har senare anträffats såväl i Hangö som Helsingfors. Synes dock ej trifvas i vårt klimat. Prof. O. M. Reuter anför visserligen, att han i maj 1902 här i staden sett den inflyga genom ett öppet fönster. Härvid är dock att märka, att densamma i någon handelsbod i närheten har kunnat utkläckas och därifrån influgit. Tills vidare finnas inga uppgifter öfver detta skadedjurs förekomst i det fria på landsbygden.

Br. rufimanus Schönh. Det enda exemplaret, som för lång tid sedan tagits i Vasa af Wasastjerna, är troligen genom några handelsvaror dit infördt.

Caryoborus nucleorum Fabr. För lång tid sedan af Inberg funnen i brasilianska nötter i några exemplar.

Aræocerus fasciculatus Deg. Några exemplar anträffades å botaniska museet hösten 1897 i s. k. litschi-frukter, inkomna från Hamburg.

Calandra granaria L. Då och då införd med mjölsändningar. Anföres af Mäklin. På 1870-talet anträffad i Helsingfors af Bj. Wasastjerna. Förefanns sparsamt i mjölet från Marseille år 1895. Å botaniska institutionen tillvaratogos af prof. Fr. Elfving talrika exemplar i en sändning frukter. Enstaka exemplar funnos i den ofvan omtalade majssändningen. År 1896 uppträdde den rikligt i ett kornparti från Estland å Kymmene aktiebryggeri.

C. oryzæ L. Liksom föregående då och då införd. Funnen i Helsingfors i risgryn af Mäklin samt i de nyss omta-

lade mjölsändningarna i mycket riklig mängd. Äfven tagen å Kakkarais vid Åbo af Pippingskiöld. Till Åbo i början af 1880-talet införd med ris enligt meddelande af doktor E. Reuter.

Ylioppilas A. A. Sola jätti seuraavan kertomuksen kesällä 1905 Seuran stipendiaattina tekemistään tutkimuksista:

Floristisia tutkimuksia Näsijärven länsipuolisissa seuduissa kesällä 1905.

Keväällä 1905 sain Societas pro Fauna et Flora Fennica'lta stipendin, suuruudeltaan 100 Smk, floristisia tutkimuksia varten Näsijärven länsipuolisissa seuduissa, nimenomaan Hämeenkyrössä. Samalla kun pyydän tästä Seuralle esiintuoda vilpittömät kiitokseni, saan seuraavassa lyhykäisesti kertoa niistä kesätöistä, joita tämän kautta tulin tilaisuuteen suorittaa.

Stipendihakemuksessa olin maininnut, paitsi floristista työskentelyä ylipäänsä, aikomukseni olevan tehdä keräyksiä *Hieracium*-lajeista ja koettaa selvittää n. s. jalojen lehtipuiden leviämistä näillä tienoin. Viimeksimainitussa suhteessa tuntui olevan mahdollisuutta mieltäkiinnittävien havaintojen tekoon, kun ottaa huomioon, että useampi mainituista puista näillä tienoin saavuttaa levenemisensä pohjoisrajan. Erikoisesti mainitsen tällöin *Ulmus*-lajit, joita entisten tiedonantojen mukaan piti löytymän Näsijärven länsipuolella olevissa seuduissa. Toivoin voivani vahvistaa ja lisätä näitä tietoja, ja kun entisistä havainnoistani olin tullut huomaamaan, että nämä puut ainakin Tampereen tienoilla etupäässä esiintyvät suurempien vesien rannoilla, ja kun kesällä 1903 jo olin tutustunut Viljakkalan kappelissa olevan Karhejärven länsipuolisiin seutuihin, niin päätin nyt asettautua jonnekin Karhejärven itäpuolelle lähelle Näsijärveä. Täällä, Ylöjärven Pengonpohjan Hempurassa, olikin sitten kesäk. 8 p:stä elok. 10 p:ään pää-olinpaikkani. Elo-

kuun lopulla ja syyskuun alussa tein vielä lyhytaikaisen retken Hämeenkyröön.

Kesä kului taajoihin ekskursiooneihin, joiden tarkotuksena oli tutustuminen kasvikunnan eri ryhmien esiintymiseen paikkakunnalla. Keräysten esineenä olivat etupäässä jäkälät, sammalet ja fanerogaamit. Ensinmainitut ovat vielä suureksi osaksi määräämättä, jotenka en niistä tässä voi tehdä selkoa. Sammalista, joiden nimitykset maist. H. Lindberg hyväntahtoisesti on tarkastanut, mainitsen seuraavat, joita Herbarium Musei Fennici II ei luettele Satakunnasta, nim. *Jungermania inflata* Huds., *Chiloscyphus polyanthos* (L.) Dum., *Cincinnulus trichomanis* (L.), *Mnium cinclidioides* (Blytt) Hüben. ja *Entodon palatinus* (Neck.) Lindb. Sitäpaitsi löysin seuraavat *Sphagnum*-lajit: *S. medium* (Limpr.), *S. centrale* C. Jens., *S. subsecundum* N. v. Es., *S. teres* Ångstr., *S. squarrosum* Pers., *S. compactum* DC., *S. acutifolium* Ehrh., *S. Warnstorfii* Russ., *S. fuscum* (Schimp.) Klinggr., *S. Russowii* Warnst., *S. Russowii* f. *Girgensohnioides* (Russ.), *S. Girgensohnii* Russ., *S. fimbriatum* Wils., *S. apiculatum* Lindb. fil., *S. parvifolium* (Sendt.) Warnst., *S. obtusum* Warnst., *S. riparium* Ångstr. ja *S. cuspidatum* Ehrh., jotka suurimmaksi osaksi ovat alueelle uusia.

Sen, mitä fanerogaameista olen mielestäni mainitsemisen arvoista havainnut, esitän seuraavassa systemaattisesti järjestetyssä katsauksessa. Täydellisyyden vuoksi on siinä jokunen muinakin kesinä eri tilaisuuksissa poimittu tieto, jotka nekin ylipäänsä kohdistuvat Näsijärven länsipuolella oleviin seutuihin, siis alueeseen St. Ainoastaan pari lehtipuiden levenemistä koskevaa tietoa on Etelä-Pirkkalasta, alueesta Ta; tästä on silloin erittäin huomautettu.

Botrychium lunaria (L.) Sw. — Suoniemi, Kulju.

Isoëtes lacustre L. — Ylöjärvi, Pengonpohja: samannimisessä Näsijärven lahdessa runsaasti.

Sparganium ramosum Huds. — Hämeenkyrö: Kirkkojärvessä runsaasti.

S. glomeratum Læst. — Viljakkala: Hirvilahden pohjukassa maantien vieressä.

Scheuchzeria palustris L. — Hämeenkyrö p.

Sagittaria sagittifolia L. — st fq (Näsijärvi, Pyhäjärvi, Kyrösjärven reitti).

Butomus umbellatus L. — st fq.

Milium effusum L. — p.

Calamagrostis purpurea Trin. — Ylöjärvi fq — st fq.

Poa palustris L. — Ylöjärvi st fq.

Glyceria remota (Fors.) Fr. — Ylöjärvi, Pengonpohja 11/VII 05. Alueelle uusi.

Graphephorum arundinaceum (Liljebl.) Aschers. — Ylöjärvi, Pengonpohja-lahdessa runsaasti; Hämeenkyrö, Kirkkojärvi runsaasti.

Scirpus mamillatus Lindb. fil. — Ylöjärvi, Pengonpohja.

Carex Goodenoughii Gay. — Tästä vaihtelevasta lajista mainitsen pari lusus-muotoa, nim. f. *basigyna* Rchb. sekä toinen, jonka ♀-tähkät osaksi kantoivat ♂-kukkiakin; molemmat Ylöjärvi, Pengonpohja.

C. panicea L. — Tästäkin lajista löysin *basigyna*'a vastaavan f. *rhizogyna* Rchb.: Ylöjärvi, Pengonpohja.

Juncus supinus Moench f. *fluitans* (Lam.) — Jämijärvi, matala, pieni järvi Hämeenkankaalla maantien vieressä.

Luzula multiflora (Hoffm.) Lej. — fqq.

L. pallescens (Wahlenb.) Bess. — Ylöjärvi fq.

Neottia nidus avis (L.) Rich. — Hämeenkyrö: Isosaari Kyrösjärvessä, samoin Kyröskosken lähellä sen itäpuolella.

Alnus glutinosa (L.) Gærtn. — Tervalepän yleisyydestä Pohjois-Satakunnassa on ollut eriäviä mielipiteitä: toiselta puolen Malmgren (Botanisk resa till Satakunta och Södra Österbotten, s. 36) lausuu: „högst allmän vid vatten", toiselta puolen Herlin (Paläontologisk-växtgeografiska studier i Norra Satakunta, s. 17): „*A. gl.* anträffar man ganska sällan, oftast i djupa kärr och då vanligen buskformig. Vid mindre bäckar, skogsträsk och vid sjöstränder har jag stundom funnit sådana med utbildad stam. Dess freqvens är något större än lindens". Mitä tutustumaani Näsijärven länsipuoliseen seutuun tulee, niin luulisin Hjeltin (Conspectus) koko Satakunnalle ilmoittaman st fq pitävän paikkansa senkin suhteen. Mikäli tähän asti olen huomannut, esiintyy tervaleppä siellä vaan järvien rannoilla,

useimmiten joko yksitellen tai yksinkertaisessa rivissä, kevättulvavyöhykkeessä. Lukuisimpana tapasin sitä Pengonpohjalahden rannoilla, niukemmin metsäjärvien rannoilla.

Corylus Avellana L. — Jo Malmgren mainitsee pähkinäpensaan Viljakkalasta ja Herlin (edellämainittu teos, s. 18) antaa tästä sen pohjoisimmasta löytöpaikasta meidän maassa tarkempia tietoja. Viljakkalan kirkon lähellä Ansomäen etelärinteellä ilmottaa hän kesällä 1895 tavanneensa sitä parikymmentä pensasta. Kun itse kävin paikalla heinäkuussa 1903, löysin sitä ainoastaan neljä yksilöä, korkeudeltaan noin 3 m, 3 m, 4 m ja 5 m, jotapaitsi ilmotettiin niitä vielä löytyvän pari muutakin, vaikka en niitä löytänyt. Muutamia pensaita oli kaivettu ylös ja siirretty talojen pihoihin, missä ne kumminkin olivat lakastuneet. Sitäpaitsi oli paikalla tapahtuneessa isonjaon järjestelyssä paljon linjoja hakkailtu, niin että mahdollisesti senkin kautta niitä on hävinnyt. — Näkemissäni pensaissa oli ainoastaan vähän hedelmiä ja niukanpuoleisesti juurivesojakin.

Paitsi Ansomäkeä kertoo Herlin toisestakin löytöpaikasta: „En annan förekomst af hassel torde vara något öster om Parvilahti inom samma socken“. Käydessäni täällä en kuitenkaan pähkinäpensasta löytänyt eikä siitä paikkakuntalaisetkaan mitään tienneet, vaikka esim. Ansomäen pähkinäpensaat hyvin tunsivat. Sitävastoin tapasin täältä runsaasti lehmusta, jonka kanssa luultavasti sekotus on tapahtunut. En myöskään kuullut Kyröskosken tienoilla mainittavan mistään sellaisesta löytöpaikasta, johonka olisi sopinut Hjeltin tiedonanto „prope cataractam Kyrö“.

Uusi löytöpaikka on Pirkkalassa, Ta, Pyhäjärven eteläpuolella, Topparin puustellin maalla. Pyhäjärvestä pistäytyvän Savilahden kaakkoispohjukasta vähän matkan päässä on tiheän lepikön suojassa kaksi runsasvesaista, noin 4 m korkeaa pensasta. „Toisinaan tehneet paljonkin pähkinöitä, kuta kuinkin kypsiä“, vaikkei tällä kerralla ollut kuin jokunen.

Ulmus campestris L. * *scabra* Mill. (*U. montana* With.) — Jalava on Pyhäjärven rantamailta ollut tunnettu ainakin Gaddin ajoista asti. Molempia lajia ei kuitenkaan toisistaan erotettu, ennenkuin sen teki Fr. Nylander 1843. Vanhalla

yhteisnimellä sen kuitenkin vielä mainitsee C. G. Asp (Yrjö-Koskinen: Kertomus Hämeenkyrön pitäjästä. 1852), ilmoittaen sen löytyvän Hämeenkyrössä. Oleskellessani täällä kesällä 1903 ja 1905 en jalavaa kumminkaan mistään löytänyt. Olisikohan kuollut sukupuuttoon? — Samoilta seuduilta on toinenkin tiedonanto, koskien nimenomaan *U.* * *scabra*'a. Herlin (e. t., s. 18) lausuu: „*U. montana* är känd blott från en lokal öster om Karhejärvi. Huru den där uppträder har jag ej lyckats erhålla kännedom eller upplysningar om", — paneepa sen vielä kartalleenkin. Häntä siteeraa Hjelt (Consp.), vieden kuitenkin erehdyksestä Karhejärven Ikaalisiin (pitää olla Viljakkala). Tämän johdosta tein erikoisen matkan Karhejärven tienoille, mutta en mitään jalavaa nähnyt. Karhejärven itärannalla olevassa Soukon talossa kertoi vanha eläkevaari nuoruutensa aikana käytetyn „jalaja"-nimisen puun kuorta viikatteen niteeksi, muttei muistanut puun ulkonäköä eikä kasvupaikkaa. En ole muualla kuullut tällaisesta käytännöstä, jotenka on mahdollista, että tiedonantaja tarkottikin lehmusta (paikkakunnalla „niinipuu"; „lehmus" luultiin joksikin ulkomaan puuksi!), jonka niintä ainakin täälläpäin mainittuun tarkotukseen käytettiin, kunnes rottingi astui tilalle. Toiselta puolen on kumminkin huomattava, että harvinaisen puun käyttäminen selittäisi sen katoamisen. Mitä nimenomaan *U.* * *scabra*'an tulee, niin pidän luultavana, että Herlinin yllämainittu epävarma tiedonanto kohdistuukin seuraavaan lajiin, jota alusta pitäen on täältä mainittu.

U. pedunculata Fougrx (*U. effusa* Willd.). — Kuten jo mainittiin, huomasi tämän lajin esiintymisen meidän maassa ensinnä Fr. Nylander, joka siitä antaa seuraavan tiedonannon (Spicilegium Plantarum Fennicarum. Centuria prima. 1843; s. 16): „In sylvis Fenniæ interioris, in Tavastia inter Viljakkala et Näsijärvi primum observavi . . .". Mutta yhtä vähän kuin edellistä olen tätäkään lajia osotetulta seudulta tavannut. Jos ei sitä vieläkin tarkemmalla etsimisellä sieltä kenties löytäisi, täytynee otaksua sen kuolleen sukupuuttoon näiltä main, mikä kuuden vuosikymmenen kuluessa ja asutuksen yhä lisääntyessä on hyvinkin mahdollista. Voi kuitenkin tehdä senkin otaksuman, että epätarkka lausetapa „inter Vil-

jakkala et Näsijärvi" olisikin muistiin luottaen syntynyt ja tarkottaisikin hiukan eteläisempiä seutuja, Pyhäjärven pohjoispuolella olevaa Pirkkalan pitäjän osaa, jolloin se vielä nykyäänkin pitäisi paikkansa. (Tällainen pieni maantieteellinen erehdys olisi sitä ymmärrettävämpi, kun Nylander ylipäänsä ei annakaan paikkakunnallisia detaljitietoja, paitsi juuri *Ulmus*-lajeista: „Geographica harum specierum expansio in Fennia adhuc non liquet, quare pauca autopta loca attuli"!)

Pyhäjärven-Kuloveden vesistöreitin varrelta sitävastoin tunnetaan *U. pedunculata* (samoin kuin edellinenkin laji) monista paikoin. Entisten tietojen lisäksi ovat seuraavat.

Yksinäisen, noin 6 m korkean puun tapasin Pirkkalassa, St, Siuron aseman lähellä, sen niemen etelärannalla, joka Nokianvirran laajetessa Kulovedeksi muodostuu reitin pohjoispuolelle. Se kasvoi juuri tulvarannan reunassa, yläpuolella peltomaita, ympärillä siellä täällä jokunen leppäpensas. Juurivesoja oli hiukan.

Toinen löytöpaikka on Pirkkalassa, Ta, edellämainitun Topparin puustellin maalla, Savilahden länsirannalla. Jonkun askelen päässä veden partaasta on laakealla (sirotettuja paasia!) rannalla yksi noin 9 m korkea ja tyvestä pari dm paksu 3-haarainen puu ja vieressä toinen pienempi;

saman Savilahden kaakkoisrannalla, tulvarajassa, jyrkemmän rantaäyrään kupeessa on ainakin 6 edellisen kokoista tai vähän pienempää rehevää puuta, useimmat tyvestä asti haaraiset. Yläpuolella on niitty; täten syntyneessä rantavyöhykkeessä kasvoi muuten haapoja.

Cannabis sativa L. — Ylöjärvi, Pengonpohja: vikkeripellossa satunnaisena.

Urtica dioeca L. — Tavallisten kaksikotisten yksilöiden joukossa muutamia yksikotisia, joiden kukinnon alaosa ♀, yläosa ♂: Ylöjärvi, Pengonpohja.

Fagopyrum esculentum Moench. — Hämeenkyrö, Ylöjärvi: pelloissa st fq.

Chenopodium polyspermum L. — p.

C. bonus Henricus L. — Hämeenkyrö, Kyröskoski: aitovierellä.

Coronaria flos cuculi (L.) A. Br. — f. *albiflora:* Ylöjärvi, Pengonpohja.

Agrostemma githago L. — Pelloissa fq.

Vaccaria segetalis (Neck.) Gke. — Hämeenkyrö, Parila: pellossa satunnaisesti.

Aquilegia vulgaris L. — Suoniemi, Kulju: metsässä 1897.

Sinapis arvensis L. — Hämeenkyrö: kaurapellossa.

Camelina linicola Sch. et Sp. * *macrocarpa* (Heuff.). — Hämeenkyrö: pellavamaassa.

Sedum maximum (L.) Suter. — Hämeenkyrö, Kyröskoski.

Chrysosplenium alternifolium L. — fq — st fq.

Parnassia palustris L. — st fq.

Ribes alpinum L. — fq.

R. rubrum L. — p.

R. nigrum L. — st fq.

Prunus padus L. — fqq.

Rubus arcticus L. — st fq.

Alchimilla pubescens Lam. — Ylöjärvi, Pengonpohja.

A. glomerulans Bus. — Ylöjärvi st fq.

A. filicaulis Bus. — fqq — fq.

A. pastoralis Bus. — fqq.

A. subcrenata Bus. — st fq?

A. acutangula Bus. — fqq — fq.

Rosa cinnamomea L. — fq.

R. glauca Vill. — st fq — p.

Vicia silvatica L. — p.

V. * *angustifolia* (L.) All. *α segetalis* (Thuill.) Koch. — Pelloissa st fq.

V. Faba L. — Ylöjärvi, Pengonpohja: vikkeripellossa satunnaisesti.

Lathyrus sativus L. — Hämeenkyrö, Kalkunmäki: kaurapellossa satunnaisesti 1903.

Geranium pratense L. — Hämeenkyrö, Kyröskoski: asutuilla paikoilla.

Acer platanoides L. — Vahteraa kasvaa Pirkkalassa, Ta, Topparin puustellin maalla, Savilahden rannalla. Järven puolella on paikka kivikkoista, ja kasvaa siinä epälukuisia *Tilia*

cordata-pensaita sekä jokunen haapa ja nuori kuusi; maassa on korkeaa ruoho- ja yrttikasvullisuutta *(Calamagrostis)*. Täällä on vahteraa siroteltuna monta yksilöä, pensasmaisista alkaen noin 9 m korkeisiin ja tyvestä 1,5 dm paksuihin puihin saakka. Tästä rantakaistasta erottaa aita hiukan ylävämmän raiskatun laidunmaan, josta olen merkinnyt: *Betula verrucosa*, *B. pubescens*, *Lonicera xylosteum*, *Frangula Alnus*, *Ribes alpinum*, *Daphne mezereum*, *Viola mirabilis*, *Pulmonaria officinalis* ja *Paris quadrifolius*. Täällä oli vahteraa siellä täällä jokunen, muutama varjossakin.

Impatiens noli tangere L. — st fq.

Frangula Alnus Mill. — fq.

Tilia cordata Mill. — Lehmusta on Ylöjärvellä, Viljakkalassa, Hämeenkyrössä, Suoniemessä ja Pirkkalassa siksi lukuisissa paikoissa, ettei yksityisten löytöpaikkojen luetteleminen voi tulla kysymykseen. Useimmiten se kasvaa puronvarsilla ja lehdoissa, varjoisissa paikoissa, ja tulee silloin verrattain hoikaksi, mutta yli 10:nkin m korkeaksi. Harvoissa, valoisissa lehti- tai sekametsissä jää se matalammaksi, miltei pensasmaiseksi. Vihdoin näin Hämeenkyrössä Kalkunmäen kylän läheisellä Patasen vuorella miltei paljaalla kalliolla muutamia lehmuksia, joiden 4:kin dm paksut rungot olivat hyvin mutkaisia ja aluksi maata pitkin painuneita. — Yleisyysasteen arvostelisin st fq.

Viola mirabilis L. — p.

Daphne mezereum L. — st fq.

Circæa alpina L. — st fq.

Gentiana campestris L. * *Germanica* (Froel.) Murb. — p.

Echium vulgare L. — Hämeenkyrö, Kyröskoski: asutulla paikalla.

Galeopsis tetrahit L. * *bifida* (Boenn.). — f. *rosea* Neum. ja f. *sulfurescens* Neum., molemmat pelloissa fqq.

Scrophularia nodosa L. — st fp — p.

Veronica agrestis L. — Hämeenkyrö, Kyröskoski.

Euphrasia brevipila B. & G. — Hämeenkyrö.

E. curta Fr. — fqq.

E. Fennica Kihlm. — p.

Viburnum opulus L. — p.

Lonicera xylosteum L. — st fq — p.

Succisa pratensis Moench. — fq.
Campanula patula L. — fq.
C. persicifolia L. — fq.
C. glomerata L. — fq — st fq.
Lobelia Dortmannia L. — st fq.
Bidens tripartitus L. — fq.
B. cernuus L. — st fq — p.
Anthemis tinctoria L. — p.
A. arvensis L. — st fq — p.
Achillea ptarmica L. — p.
Chrysanthemum vulgare (L.) Bernh. — st fq.
Lampsana communis L. — Pelloissa fq.

Mitä *Hieracium*-lajeihin tulee, niin sattui kesä 1905 olemaan huono vuosi niiden suhteen, jotenka keräykseni jäivät verrattain niukoiksi. Niiden luetteleminen tässä ei liene tarpeen, koska Seuran kokoelmiin olen kustakin lajista jättänyt yksilöitä.

Mötet den 3 mars 1906.

Till inhemsk medlem invaldes folkhögskoleföreståndaren Jacob Tegengren (föreslagen af professor J. A. Palmén).

Enligt af skattmästaren ingifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 11,194: 20.

Anhållan om skriftutbyte hade inkommit från Carnegie Institution of Washington, U. S. A., från Cambridge Philosophical Society i Cambridge, England, samt från Station viticole i Villefranche, Frankrike, och beslöt Sällskapet antaga de gjorda anbuden samt åt de två förstnämnda institutionerna sända sina Acta och Meddelanden, åt den sistnämnda sina Meddelanden.

Till publikation anmäldes:

Carl Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands I. Mycetophilidæ.

Rafael Björkenheim, Havaintoja Evon kruununpuiston vierin- ja murtokivimaiden kasvillisuudesta.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte gåfvor inlämnats af professor Th. Saelan, rektor M. Brenner och student A. A. Sola.

Ylioppilas I. M. Vartiainen luki kertomuksen Seuran apurahalla Pohjois-Laatokan saaristossa kesällä 1904 ja 1905 tekemistään kasvitieteellisistä retkistä.

Ylioppilas E. W. Suomalainen näytti perhosen:

Argynnis aglaja ab. arvernensis.

Tämä Suomen faunalle uusi aberrationimuoto oli Kuopiosta löydetty.

Professor Th. Saelan förevisade

Silene dichotoma Ehrh.

och yttrade därvid:

„Sistlidne sommar hade professor Emil Hougberg vänligheten att sända mig åtskilliga exemplar af *Silene dichotoma* Ehrh., anträffade i midten af sistlidne juli å en åker i närheten af Pitkäniemi centralanstalt.

Denna *Silene*-art, som jag har äran att här förevisa för Sällskapet, skiljer sig från den närastående *S. nutans* L. bland annat genom oskaftade eller nästan oskaftade blommor och från *S. gallica* L. genom saknaden af glandelhår samt har förut anträffats hos oss endast på ett par ställen, nämligen i Tölö-

park vid Helsingfors och i Jorois socken vid Järvikylä på en odlad äng.

Prof. Hougberg antager, att åkern, där örten fanns växande, blifvit besådd med rysk eller utländsk hafre".

Amanuens Harald Lindberg redogjorde i ett förelöpande meddelande för

De i Finland förekommande formerna af släktet Menta

samt förevisade härvid talrika pressade exemplar och uttalade den förhoppningen, att genom intresserade exkurrenter ett rikligare material af dessa kritiska växter skulle sammanbringas. Föredragaren utlofvade att vid ett senare tillfälle återkomma till desamma. Vidare förelade han exemplar af en tidigare icke urskild, god art, *Menta Arrhenii* Lindb. fil., som hos oss jämte den äkta gått under namnet *M. gentilis*, från hvilken den dock afviker bl. a. genom större, håriga blommor, öfver hela ytan håriga foder samt ganska håriga blomskaft. Arten är mångenstädes i södra Finland ett allmänt ogräs.

Student H. Rancken förevisade följande, af honom och student H. Gottberg sommaren 1905 insamlade

Sällsynta Bryum-arter från Åland.

1. *Br. salinum* Hag. Funnen i Eckerö skärgård 16. VII. 1905. Arten har tidigare tagits af kamrer J. O. Bomansson i närheten af Mariehamn, men icke förut anmälts såsom förekommande i Finland.

2. *Br. stenotheca* Bom. (jfr Acta Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. XVIII, n:o 4). Tvenne nya fyndorter: Eckerö och Kökar.

3. *Br. insularum* Bom. Funnen i Kökar.

4. *Br. Hagenii* Limpr. Funnen i Jomala och Kökar.

5. *Br. fissum* Ruthe. Tagen i Föglö, Gripö, 29. VI. 1905.

Doktor K. M. Levander gjorde följande meddelande

Om larver af Dibothriocephalus latus (L.) hos insjölax.

Under en af fiskeriinspektör J. A. Sandman i oktober 1905 företagen resa till Saimen anträffades af honom hos en 84 cm lång insjölax (*Salmo lacustris* L.), hvilken blifvit fångad vid Vuoksenniska den 16 oktober, talrika små intestinalmaskar på bukhinnorna. En del af dessa intestinalmaskar konserverades i formol och öfverlämnades sedermera åt mig till undersökning. Med anledning häraf ber jag få meddela, att ifrågavarande parasiter hafva af mig befunnits vara plerocerkoider af människans breda bandmask, *Dibothriocephalus latus* (L.). De voro i allmänhet af betydlig storlek, de större exemplaren höllo i konserveradt tillstånd 7—9 mm i längd och 1—2 mm i bredd. Förekomsten af larver af människans breda bandmask uti insjölax torde icke härförinnan blifvit i vårt land iakttagen.

Vidare föredrog doktor K. M. Levander:

Notiz über das Winterplankton in drei Seen bei Kuopio.

Während eines kurzen Aufenthalts in Kuopio fischte ich zu Weihnachtszeiten einige Planktonproben aus den bei der Stadt gelegenen Gewässern Kallavesi, Maljalampi und Valkeinen. Die Gewässer waren sehr spät zugefroren, jedoch taxirte ich die Dicke der mit Schnee bedeckten Eisdecke auf etwa 1 dm. Das Plankton wurde in der Weise gefischt, dass ein kleines, an einem 2 m langen Stock festgebundenes Apsteinsches Netz hin und her in Eislöchern herumbewegt wurde.

Im Folgenden erlaube ich mir, eine tabellarische Zusammenstellung der in den Proben enthaltenen 34 Pflanzen- und Tierarten zu geben. In der Tabelle bedeuten cc zahlreich, c häufig, + vereinzelte Exemplare, r selten, rr sehr selten.

Plankton-Species.	Kallavesi 24. XII. 05.	Maljalampi 21. XII. 05.	Valkeinen 2. I. 06.
Myxophyceæ.			
1. *Cœlosphærium nægelianum* Unger 1)	c	—	—
2. *Anabæna spiroides* Klebahn	rr	—	—
3. *Aphanizomenon flos aquæ* (L.) Ralfs	rr	—	—
Chlorophyceæ.			
4. *Botryococcus braunii* Kütz.	r	—	r
Flagellata.			
5. *Synura uvella* Ehbg	rr	r	—
6. *Uroglena volvox* Ehbg	—	r	—
7. *Chlorangium stentorinum* Ehbg 2)	—	—	r
8. *Eudorina elegans* Ehbg	—	rr	—
Diatomaceæ.			
9. *Asterionella gracillima* (Hantzsch)	+	—	—
10. *Tabellaria fenestrata* Kütz.	r	—	rr
11. „ *flocculosa* Kütz.	rr	—	—
Protozoa.			
12. *Dileptus anser* (O. F. M.)	—	rr	—
13. *Tintinnidium fluviatile* Stein	rr	r	—
14. *Tintinnopsis lacustris* (Entz)	—	rr	—
15. *Stentor cœruleus* Ehbg	—	r	—
16. *Vorticella* sp.	rr	r	—
Rotatoria.			
17. *Conochilus unicornis* Rousselet 3)	—	r	—
18. *Asplanchna priodonta* Gosse 4)	r	c	—
19. *Synchæta* sp.	r	+	—

Plankton-Species.	Kallavesi 24. XII. 05.	Maljalampi 21. XII. 05.	Valkeinen 2. I. 06.
20. *Polyarthra platyptera* Ehbg	r	+	r
21. *Triarthra longiseta* Ehbg, v. *limnetica* Zach.	—	rr	+
22. *Euchlanis dilatata* Ehbg	—	r	—
23. *Metopidia lepadella* Ehbg	—	rr	—
24. *Anuræa aculeata* Ehbg 5)	+	c	cc
25. „ *cochlearis* Gosse	+	c	—
26. *Notholca striata* (O. F. M.)	—	r	—
27. „ *longispina* (Kellicot)	+	+	—
Copepoda.			
28. *Cyclops strenuus* S. Fischer	rr	r	cc
29. *Diaptomus gracilis* G. O. S.	—	c	+
Cladocera.			
30. *Daphnia pulex* (De Geer) 6)	—	—	+
31. „ *cristata* G. O. S.	—	+	—
32. *Bosmina longirostris* (O. F. M.) P. E. M. .	—	+	+
33. *Alonella nana* (Baird, Norman & Brady) .	rr	—	—
34. *Chydorus sphæricus* (O. F. M.) 7) . . .	—	+	r
Zahl der Species	18	24	11

Bemerkungen.

1) In der Regel nur aufgelockerte Coenobien.

2) Auf *Cyclops strenuus* sitzend.

3) In einer früheren Veröffentlichung [1]) habe ich die im Maljalampi vorkommende *Conochilus*-Art unter der Bezeichnung *C. volvox* Ehbg aufgeführt. Die beiden Formen sind im konservirten Zustand oft schwer aus einander zu halten.

[1]) Levander, K. M., Kleine Beiträge zur Kenntnis des Thierlebens unter dicker Eisdecke in einigen Gewässern Finlands. Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn., H. 20, 1894.

4) Im Januar 1891 fand ich diese Art sowie *Anuræa cochlearis* auch im Valkeinen.

5) Die Exemplare aus Maljalampi mit Übergänge zur Varietät *brevispina* Gosse.

6) Ephippialweibchen und Männchen.

7) Die meisten Exemplare waren Männchen.

Es war auffallend, dass die Proben aus dem grossen See Kallavesi in qvantitativer Hinsicht viel weniger Plankton enthielten als die Proben aus den zwei kleinen Seen. Die relativ grosse Menge Planktonalgen in Kallavesi spricht dafür, dass diese in den grossen Seen sich längere Zeit schwebend halten als in den kleineren Gewässern. Überhaupt waren in allen Proben sehr wenig Phytoplankton vorhanden. Im Valkeinen bildete *Cyclops strenuus* die Hauptmasse des Planktons.

Rektor M. Brenner föredrog:

Nya Taraxacum officinale-former.

I Botanisk Tidsskrift 25, 2, uppställer, såsom kändt, C. Raunkiaer en genom bristen på pollen från *Taraxacum officinale* f. *vulgare* Lam. (*genuinum* Koch) skild egen art, *T. Ostenfeldii.* Anslutande sig härtill, upptager H. Dahlstedt uti Botaniska Notiser 1905, 3, denna form bland de skandinaviska *Taraxacum*-former, som äfven i Finland (sydvästra delen) anträffas, dock såsom underart till *T. officinale* (Web.), skild bland annat genom breda, mer eller mindre lancettlika, tillbakaböjda ytterholkfjäll.

Genom magister H. Lindbergs förmedling i tillfälle att med af amanuens Dahlstedt bestämda exemplar jämföra hos oss förekommande *Taraxacum*-former, har jag kunnat konstatera förekomsten af denna *T. officinale*-form äfven här i Helsingfors, i Ulrikasborgs- och Brunnsparkstrakten.

Men därjämte har jag på Sörnäs lastageplats vid Helsingfors och i Ingå socken i västra Nyland anträffat en annan närastående form, hvilken på grund af sina smala sylformiga ytterholkfjäll ej kunnat därmed indentifieras. Jag har där-

för varit tvungen att uppställa den såsom en särskild, f. *genuinum* närmare stående form af *T. officinale* under namnet var. *stenolepis,* hvars diagnos här följer.

T. officinale var. *stenolepis.* Mediocre — sat humile; folia obscure viridia, tenuia — sat firma, lingulata, regulariter pinnatifida, laciniis vulgo contiguis, triangularibus, reversis, integerrimis vel dentatis, glabra subglabrave; scapi erecti, sæpe curvati, colorati, leviter araneo-villosi — glabri; capitula mediocria — parva, angustiflora, radiantia; squamæ involucelli angustæ, subulatæ, sigmoideæ, reflexæ ad scapumque adpressæ; antheræ sine polline. Præsertim squamis involucelli angustis a var. *Ostenfeldii* diversum. — Ad Sörnäs prope Helsingforsiam et in par. Ingå Nylandiæ in ruderis.

Genom sina starkt nedböjda, S-formiga, vanligen till korgskaftet tryckta ytterholkfjäll samt bristen på pollen öfverensstämmande med *T. officinale* var. *Ostenfeldii,* afviker denna form genom den smala, syllika formen hos ytterholkfjällen.

Å andra sidan förekomma i Ingå, och utan tvifvel äfven annorstädes, exemplar, hvilka, med afseende å pollenbristen tillhörande samma grupp som de nu nämnda, genom breda, nästan äggrundt lancettlika ytterholkfjäll öfverensstämma med var. *Ostenfeldii,* men genom dessas utstående riktning och klolika böjning påminna om var. *uncinatum* Brenn. Dessa exemplar sammanföras här såsom var. *ungulatum* af *T. officinale* med följande diagnos.

T. officinale var. *ungulatum.* Vulgo elatum; folia læte viridia petiolis lætis, tenuia, elongata, regulariter pinnatipartita, inter lacinias vulgo subulato-dentata, laciniis triangularibus, vulgo reversis, acutis — subulatis, integerrimis vel plus minusve dentatis, glabra vel leviter pilosa; scapi erecti, sæpe curvati, versicolores, sub capitulo saltem araneo-villosi; capitula mediocria — majora, angustiflora, plana vel convexa, plena; squamæ involucelli latæ, subovatæ, acutæ, unguiformes, patentes — recurvæ; squamæ involucri sat latæ, ad apicem vulgo gibbiferæ; antheræ sine polline. Differt a var. *uncinato* statura majore petiolis foliorum lætis præsertimque squamis involucelli majoribus latioribusque, a var.

Ostenfeldii squamis involucelli patentibus unguiformibus. — Ingå Svartbäck et Vesterkulla in agris, pinetis betuletisque ad margines viarum.

Från denna genom pollenbrist samt breda, klolikt utstående eller nedböjda ytterholkfjäll utmärkta var. *ungulatum* afviker en annan *T. officinale*-form genom S-formigt böjda, utstående ytterholkfjäll, sålunda påminnande om den af Raunkiaer äfvenledes i Bot. Tidsskrift 25, 2, särskilda *T. intermedium*, men afvikande från denna genom sin brist på pollen. För denna, likaledes i Ingå och i Helsingfors-trakten insamlade form föreslås här beteckningen var. *divaricatum*.

T. officinale var. *divaricatum*. Sicut var. *ungulatum*, sed squamæ involucelli sigmoideæ, divaricatæ, ut in var. *intermedio*; antheræ sine polline. Variat foliis obovatis, subintegris, vel plus minusve incisis — pinnatis laciniis angustissimis subulatis remotis, petiolis sæpe rufis. Squamis involucelli interdum subreflexis in var. *Ostenfeldii* transit. — Ad Helsingforsiam in ruderis, Helsinge Fölisön ad rupem, Ingå Svartbäck in ruderis, agris, marginibus viarum campisque graminosis.

Närmast stående varr. *ungulatum* och *intermedium*, närmar sig denna form stundom genom starkare nedböjda ytterholkfjäll äfven var. *Ostenfeldii*.

Mera skild från de nu nämnda står en *T. officinale*-form, hvilken på grund af sina vanligen oregelbundet sönderflikade blad kunde kallas var. *lacerum*. Saknande pollen, utmärker den sig vidare genom sina långa, smala, oregelbundet utåt eller nedåt riktade, oftast svagt S-formiga ytterholkfjäll, som sålunda påminna om var. *intermedium*, men tillika framstå genom sin betydliga längd. Denna form karaktäriseras vidare som följer.

T. officinale var. *lacerum*. Vulgo humile; folia prasina, firma, brevipetiolata, obovato-oblonga, obtusa subacutave, irregulariter incisa vel laciniata, basin versus profundius incisa, vel tota folia profunde pinnatipartita lobis triangularibus reversis — subsemilunaribus, acutissimis, integerrimis vel grosse dentatis, vulgo pilis brevibus pilosa vel araneo-villosa; scapi erecti vel suberecti, vinose colorati, vulgo, sub capitulo saltem,

araneo-villosi; capitula parva, vulgo angustiflora, convexa planave, plena; squamæ involucelli longæ angusteque lineares, vulgo rufescentes, irregulariter patentes — recurvæ, leviter sigmoideæ, intimæ squamis involucri sæpe parum breviores; antheræ sine polline. — Foliis laceris, squamis longis divaricatis involucelli facile dignotum. Capitula rare breviter radiantia floribusque latioribus. Squamæ involucri interdum apice gibbiferæ. — Ingå Svartbäck et Vesterkulla in pascuis apricis juxta litus marinum.

Såsom af ofvanstående framgår, sakna ståndarknapparna hos de nu anförda *Taraxacum*-formerna pollen. Genom olivgrå- eller gulaktiga frukter med näbben kortare än en tredjedel af frukten samt mot spetsen jämnt afsmalnande ytterholkfjäll af en likartadt örtartad konsistens visa de sig vidare tillhöra *T. officinale* (Web.).

Bland pollenförande skandinaviska *T. officinale*-former, som anträffats i Finland, omnämner H. Dahlstedt i Bot. Notiser 1905, 3, sidd. 157 och 158, en af honom såsom subsp. *tenebricans* Dahlst. betecknad form, hvaraf han sett exemplar från Egentliga Finland och Nyland, och hvilken alltså äfven vore ny för vårt land. Att döma af såväl auktors beskrifning som af af honom meddeladt exemplar från Stockholm, torde denna form dock ej kunna skiljas från den af mig år 1889 i Medd. af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 16, sidd. 111—113, publicerade var. *patulum,* hos hvilken bladen dock oftast äro mer regelbundet djupdelade, ungefär som hos subsp. *Gelerti* (Raunk.) Dahlst. i Bot. Not., sid. 158, men utan röda skaft, och för öfrigt ej heller med afseende å ytterholkfjällen öfverensstämmande med Raunkiaers afbildning i Bot. Tidsskr. 25, 2, sid. 110, af *T. Gelertii* Raunk.

De tills vidare hos oss observerade *T. officinale*-formerna äro alltså: de pollenförande f. *genuinum* Koch, var. *uncinatum* Brenn., var. *intermedium* Raunk., var. *patulum* Brenn. och möjligen var. *opacum* Dahlst. eller en denna närastående form, hvaraf ett storväxt, glattare exemplar med röda bladskaft anträffats på gräsmark i Ingå, Svartbäck, samt de pollensaknande var. *Ostenfeldii* (Raunk.), var. *stenolepis* Brenn., var. *ungulatum* Brenn., var. *divaricatum* Brenn. och var. *lacerum* Brenn.

Professor Carl Lundström föredrog:

Om Desmometopa-arternas snyltgästning hos spindlar och rofinsekter.

Biró publicerade 1885 i Ravartani Lapok sina första observationer öfver *Desmometopa M-atrum* Meig. och *D. M-nigrum* Zett. såsom snyltgäster hos spindlar. Han hade nämligen sommaren förut i Ungern för första gången varit i tillfälle att se, huru några individer af *D. M-atrum* utan någon som helst fruktan ifrigt omsvärmade, kröpo på och slickade ett dödadt bi, hvilket samtidigt utsögs af spindeln *Misumena vatia* Cl. Liknande observationer gjordes sedan af honom flere gånger, och snyltgästerna tillhörde alltid *D. M-atrum* eller *D. M-nigrum*, och värden var vanligtvis en spindel, men en gång äfven en fluga, *Machimus rusticus* Meig.

Ett ännu märkvärdigare förhållande fann samme forskare på Nya Guinea råda emellan *Desmometopa minutissima* v. der Wulp och en asilid, *Ommatius minor* Doleschall. Denna senare stora roffluga härbärgerade nämligen ofta på sin rygg ett till tre exemplar af *D. minutissima.* I sin första publikation år 1897 i Ravartani Lapok måste dock B. lämna oafgjordt, huruvida de små flugorna äro „commensaler till eller blott låta fortskaffa sig af den snabbt flygande stora rofflugan".

I juni månad 1899 blef B. i tillfälle att på Moluckerna närmare studera dessa båda flugors förhållande till hvarandra. Berättelsen härom finnes intagen i Természetrajzi füzetek 1899 [1]). Ur densamma framgår, att äfven *D. minutissima* v. der Wulp deltager i sin värds måltider, ehuru den förstått att ställa det ännu bekvämare för sig än dess europeiska släktingar. Den låter nämligen rofflugan icke allenast sköta om provianteringen, utan använder dessutom densammas stora kropp till bostad, för att alltid vara till hands, då något byte vankats.

---

[1]) Birós uppsatser 1885 och 1889 finnas öfversatta till tyskan i Természetrajzi füzetek 1889 samt hans uppsats 1897 i Ravartani Lapok för samma år.

I anslutning till dessa observationer lämnar B. i samma uppsats ytterligare några meddelanden om *Desmometopa M-nigrum.* Särskildt anmärkningsvärda äro hans observationer i Fiume och Buccari. Där fann han nämligen ofta nämnda fluga såsom snyltgäst hos rof-skinnbaggen *Harpactor iracundus.* Så länge den sistnämnda stod på lur efter byte, syntes ingen fluga till, men så snart ett sådant, vanligen ett bi, blifvit fångadt, voro strax de små flugorna framme för att deltaga i måltiden. De tycktes mycket hålla på att endast i sällskap med sin värd intaga sin föda, ty så snart *Harpactor* af B. aflägsnades, lämnade äfven flugorna det dödade biet. Det lyckades dock slutligen B. att framlocka dem genom att invid biet placera den nyss dödade *Harpactor.* Hade densamma däremot dödats några timmar tidigare, utöfvade den icke mera någon dragningskraft på de små flugorna, hvaraf B. drager slutsatsen, att desamma äro utrustade med „god näsa“.

Mik har äfven publicerat en observation, som bestyrker Birós iakttagelser. Observationen finnes intagen i Wiener Entom. Zeitung 1898. Mik hade nämligen i augusti samma år observerat en grupp af *D. M-atrum* på kroppen af ett nyss dödadt bi, hvilket hängde i en spindeltråd. Gruppen utgjordes af 13 individer, hvilka ifrigt tumlade omkring på det döda biet och girigt berörde detsamma med sina knäböjda snablar. Spindeln, som dödat biet, observerades däremot icke.

Mik, som icke då kände till Birós tidigare omnämnda uppsats af år 1885, men väl till dennes första meddelande om *Desmometopa minutissima* och *Ommatius minor,* tänkte sig möjligheten af, att äfven i detta fall de små flugorna låtit sig transporteras af biet, men icke ännu uppfattat att deras bärare var död. Dock lämnade han oafgjordt, om icke flugorna, både i Birós och hans eget fall, lockats till de stora insekterna endast för att på dem förtära några exkretoriska ämnen.

Efter denna lilla litteraturöfversikt skall jag nu komma till den observation, som gifvit anledning till dessa rader.

Den 17 juni förlidne sommar observerade jag en hop af 20 till 40 små, svarta flugor svärma kring en blomflock på en *Cornus alba*-buske i Jullas trädgård på Kuustö. Vid närmare undersökning befanns det icke vara blommorna, som dit-

lockade flugorna, utan ett nyss dödadt bi, hvilket som bäst fasthölls vid hufvudändan och utsögs af en spindel. Oupphörligt satte sig några af de små flugorna på biets abdomen, dröjde där några ögonblick samt flögo sedan upp för att förena sig med svärmen och lämna rum för andra, men svärmen i sin helhet höll sig hela tiden oförändrad, flygande rundt biet.

Jag infångade med ett tag af håfven en del af flugorna jämte bi och spindel.

Af flugorna tillvaratogos 6 exemplar, hvilka genast igenkändes höra till släktet *Desmometopa.* Vid senare anställd, närmare undersökning befunnos 2 exemplar vara *D. M-nigrum* Zett. och 4 exemplar *D. M-atrum* Meig.

Spindeln undersöktes godhetsfullt af herr magister T. H. Järvi och befanns vara en fullvuxen hona af *Misumena vatia* Cl.

Jag kände icke då till Birós ofvan relaterade uppsatser i de ungerska tidskrifterna, men väl hade jag tillfälligtvis läst Miks afhandling i Wiener Ent. Zeitung — och beslöt därför att försöka utreda, huruvida de små flugorna använde biet såsom transportmedel eller såsom matbod.

Ehuru den frågan då, mig ovetande, allaredan af Biró var utredd, kunna mina experiment hafva ett visst intresse, emedan de bestyrka en af Birós observationer.

Jag infångade bi efter bi, hvilka strax efter infångandet noga undersöktes på möjliga *Desmometopa*-ryttare, naturligtvis med negativt resultat. De dödade bien uppstuckos därefter på insektnålar, medels hvilka de fästes vid blomflockar på *Cornus alba*-busken, i hopp om att jag sålunda skulle lyckas ditlocka *Desmometopa.* I samma afsikt uppstuckos med honung bestrukna papperslappar i busken. Experimenten upprepades de närmaste dagarna, men förgäfves. *Desmometopa* var och förblef borta. De små flugorna föraktade alldeles, såsom vid Birós likartade experiment i Fiume, de erbjudna läckerheterna, då deras välgörare, spindeln, var borta.

Man kunde måhända tänka sig, att jag med min håf infångade alla *Desmometopa*-exemplar, som funnos i närheten. Så otroligt detta än är, så borde icke ens ett sådant förhållande

hafva inverkat synnerligt på resultatet, då endast 6 stycken tillvaratogos och de öfriga oskadade återfingo friheten strax efter infångandet och i omedelbar närhet af fångststället.

Huru skall man förklara, att två, åtminstone hos oss, mycket sällsynta flugarter plötsligt och tillsammans uppträda i stor mängd och under så egendomliga förhållanden?

Kan man tänka sig, att luktsinnet, som ju hos en del insekter är ytterst utveckladt, skulle leda de spridda, fåtaliga individerna till samma mål? I så fall skulle endast den förenade lukten af spindeln och det nyss fångade bytet utöfva denna dragningskraft, ty till ett eljes nyss dödadt bi synes ju *Desmometopa* icke infinna sig. Detta vore visserligen ganska kompliceradt, men är kanske likväl möjligt.

Mig synes dock sannolikare, att nämnda flugarter, strax efter det de utvecklats ur puppan, uppsöka en spindel eller rofinsekt för att sedermera ständigt uppehålla sig i densammas grannskap, närande sig uteslutande af resterna af dess byte.

Ett sådant förhållande skulle nämligen förklara, hvarför *Desmometopa*-arterna i allmänhet så sällan erhållas vid vanlig fångst med håf, oaktadt de stundom på ett ställe kunna uppträda nog så talrikt; de finnas i regel endast i sina värdars omedelbara närhet.

Ifrågavarande flugor äro visserligen mycket små, men så pass egendomliga genom den svarta, M-formiga teckningen på pannan, att de det oaktadt knappast skulle undgå uppmärksamheten, ifall de vore allmännare spridda.

På Kuustö t. ex. har jag under de tre senaste somrarna tillvaratagit så godt som alla till familjen *Agromyzinæ* hörande individer, som jag infångat, utan att ett enda exemplar af *Desmometopa M-nigrum* eller *D. M-atrum*, utom denna enda gång, erhållits.

Biró uppgifver också sig aldrig hafva påträffat *Desmometopa* ensam, utan alltid i sällskap med en „rofinsekt“ vid det af denna nyss dödade rofvet.

Då *Desmometopa*-arternas större eller mindre sällsynthet sålunda står i ett visst sammanhang med ämnet, skall jag

meddela de få uppgifter, som nu stå mig till buds om desammas förekomst här i norden.

Desmometopa M-nigrum Zett.

Finland: 1 exemplar taget af J. A. Palmén i Tavastland, universitetets samlingar.

Sverige: Zetterstedt, Dipt. Scand., tom VII, pag. 2743: „Hab. in Svecia media, ibique in Ostrogothia ad Wadstena in floribus Umbellatarum versus finem mensis Augusti certis annis copiose legi, nec alibi mihi obvia. In Gottlandia ad Läderbro ♀ a D. Boheman 8 Aug. 1847 rarius lecta".

Tom VII utkom år 1848 och tom XIV år 1860. Under mellantiden hade inga nya fynd af arten gjorts i Sverige.

Norge: Siebke, Enumeratio, pag. 179: „In horto botanico ad Christianiam 6 September 1849 mihi obvia". Enumeratio utkom 1877, så att på 28 år hade intet nytt fynd af arten gjorts i Norge.

Desmometopa M-atrum Meig.

Har mig veterligen förut tagits hvarken i Sverige, Norge eller Finland.

Möjligen anträffades *D. M-nigrum* vid Vadstena under liknande förhållanden som af mig på Kuustö, ehuru sammanhanget undgick Zetterstedts uppmärksamhet.

Mötet den 7 april 1906.

Till inhemsk medlem invaldes fil. mag. Rafael Björkenheim (föreslagen af docent A. K. Cajander).

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 12,538: 90.

Framlades ett af president Isak Fellman utgifvet och af honom till Sällskapet föräradt arbete i fyra delar: „Anteckningar under min vistelse i Lappmarken af Jacob Fellman".

Från Den danske arktiske station Disko, Grönland, hade anländt en skrifvelse med anhållan att Sällskapet måtte tillställa stationen sådana dess publikationer, som behandla den arktiska faunan och floran; i gengäld skulle Sällskapet erhålla stationens skrifter. Denna anhållan bifölls.

Anhållan om skriftutbyte hade dessutom ingått från Kaukasiska museet i Tiflis, som tillställt Sällskapet sina „Mitteilungen", och beslöt Sällskapet med bifall till museets anhållan i utbyte lämna sina Meddelanden.

Till publikation anmäldes:

K. M. Levander, Zur Kenntnis des Sees Pitkäniemenjärvi der Fischereiversuchsstation Evois.

Resestipendier tilldelades följande personer till nedanstående belopp:

student Hans Buch 150 mark för studium af floran och särskildt mossorna i Lappvesi;

student Ilmari Buddén 100 mark för planktonundersökningar i Savonia borealis;

student Runar Forsius 150 mark för en exkursionsresa i entomologiskt syfte till de östliga delarna af Åland;

student Richard Frey 150 mark för insamling af lafvar och insekter, främst dipterer, i de östliga delarna af Åland;

amanuens Harald Lindberg 250 mark för fytopaleontologiska torfmarksundersökningar och studium af särskilda kritiska fanerogamsläkten på fasta Åland;

preparator Onni Lindblad 200 mark för utforskande af molluskfaunan och studium af vertebraterna i Karelia pomorica;

student Holger Rancken 450 mark för floristiska och särskildt bryologiska undersökningar i trakten öster om Tana älf mellan Utsjokis och Karasjokis inflöden;

student K. Siitoin 200 mark för mikrofaunistiska och -floristiska studier i några sjöar nordost om Ladoga;

student E. V. Suomalainen 150 mark för ornitologiska undersökningar i Kuopio-trakten;

student I. M. Vartiainen 150 mark för undersökning af kärlväxtfloran i Sordavala-trakten.

De botaniska samlingarna hade sedan senaste möte ökats genom gåfvor af assistent Ch. Em. Boldt, forstmästar Edv. af Hällström, fil. mag. W. M. Axelson, fil. kand. Ernst Häyrén, rektor M. Brenner, fröknarna Greta Andersin, Helmi Hackstedt, Laura Högman och Alma Keso samt student H. Buch.

Fiskeriinspektör J. A. Sandman uppläste ett meddelande från föreståndaren för fiskodlingsanstalten Nikolsk i novgorodska guvernementet i Ryssland, doktor O. Grimm, i hvilket yngre zoologer erbjudas fria arbetsplatser vid anstalten.

Fiskeriinspektör J. A. Sandman meddelade vidare, att under instundande sommar kunde blifva tillfälle för någon yngre vetenskapsidkare att på fiskeriångaren „Nautilus" under dess resor bedrifva ichtyologiska och andra hydrofaunistiska studier.

Slutligen förevisada fiskeriinspektör J. A. Sandman ett exemplar af

Harelda stelleri Pallas.

Fågeln, som skjutits på Åland, förärades till samlingarna af baron M. Wallén.

Amanuens B. Poppius förevisade tvenne af forstmästar F. Silén funna,

För Finlands fauna nya dipterer.

1. *Cheilosia chloris* Meig. En ♀ tagen på Kalliosaari vid Kexholm den 16 juli 1904.

2. *Hilara pinetorum* Zett. En ♂ funnen i Kexholm den 5 juni 1905.

Student Richard Frey förevisade följande

För Finlands fauna nya dipterer.

Främst ber jag att här få förevisa en stor, vacker syrphid, *Brachypalpus bimaculatus* Macq. Någon art af detta släkte har förut icke anmärkts hos oss. Emellertid har i den finska diptersamlingen stått ett hithörande exemplar, hvilket forstmästar F. Silén, enligt Schiner, Fauna austriaca, bestämt till *Br. angustus* Egg., hvilket namn för öfrigt, enligt hvad Verrall i British Flies utredt, måste vika för det tidigare *Xylota bimaculata* Macq. Exemplaret är taget af prof. J. A. Palmén. Ett andra exemplar är funnet af stud. R. Forsius år 1898 i Lojo, Torhola.

En annan, ganska vacker art, *Alophora aurulans* Meig., är funnen i två exemplar af stud. R. Forsius i Karislojo, Suurniemi, resp. år 1904 en ♂ samt år 1905 den 2 juli en ♀. Denna art är utmärkt genom sina starkt mörkbrunt färgade

vingar med några få ljusare punkter och hör till den lilla familjen *Phasidæ*, som i våra samlingar hittills representerats af blott 5 arter. I Skandinavien torde den förut icke blifvit anträffad, ifall ej *Phasia umbrata* Zett. bör anses som synonym till densamma.

Vidare är jag i tillfälle att anmäla en nykomling till de allbekanta stickflugorna, *Stomoxys*. Vår allmännaste och oftast i rum förekommande art är *St. calcitrans* L. Föga mindre allmän är *St. stimulans* Meig., som vanligen uppehåller sig ute i det fria. På grund af sina långa, framsträckta palper har denna art förts till släktet *Hæmatobia* Rob. Desv. Alldeles närbesläktad är *Hæmatobia melanogaster* Meig., hvilken förut ej blifvit urskild hos oss, utan förvarats bland våra *stimulans*-exemplar. Emellertid har både forstmästar Silén och jag tagit den, hvarigenom min uppmärksamhet fästs vid densamma, och har jag företagit mig att plocka ut de exemplar, som höra hit, ur universitetets *stimulans*-material. I sina typiska exemplar äro de båda arterna mycket lätt åtskilda. *H. stimulans* är betydligt mörkare med något mörka vingar och breda thorax-strimmor; *H. melanogaster* däremot är af en ljusgrå färgton med ganska klara vingar samt har de yttre thorax-strimmorna reducerade till tvenne par punktformiga fläckar, af hvilka det främre paret står snedt. Likväl förekomma affärgade individer, hvilka det är svårt att säkert bestämma. Den viktigaste hållpunkten förefaller mig därvid färgen på thorax att vara; den är hos *H. stimulans* mörkbrun, hos *H. melanogaster* ljusgrå. Benens färg synes icke vara något säkert kännetecken, emedan densamma, främst hos *H. stimulans*, varierar från svartbrunt till gult.

H. melanogaster tyckes hafva en ganska stor utbredning i Finland och torde nog komma att, blott man mera uppmärksammar den, visa sig vara rätt allmän hos oss. De förevisade exemplaren äro från provinserna Al, N, Ta och Ka. I södra delarna af Europa synes den vara mycket sällsynt.

Slutligen ber jag att få förevisa en intressant ny empid, efter allt att döma *Empis cinerea* Zett., funnen i ett honexemplar af forstmästar F. Silén den 30 maj 1903 i Kexholm Detta exemplar visar dock anmärkningsvärda afvikelser från

Zetterstedts beskrifning. Främst är det större och har mycket mörkare, brunaktigt tingerade vingar än det Zetterstedt omnämner. Det närmar sig likväl ingen annan *Empis*-art. *E. cinerea*, ♀, är enligt Zetterstedt, Dipt. Scand., p. 4609, förut tagen på Öland.

Fil. kand. Ernst Häyrén omnämnde några

Anmärkningsvärda mossor från Björneborgstrakten.

Bland de mossor, som af mig insamlats i Björneborgstrakten sommaren 1901, och hvilka godhetsfullt granskats af amanuens Harald Lindberg, torde följande förtjäna ett närmare omnämnande.

Riccia crystallina L., hos oss förut känd från Åland och Ik, förekom rätt sparsamt i närheten af Inderö by i en för sandtäkt upptagen grop, som under regniga somrar säkert innehåller vatten, men under den torra sommaren 1901 endast var i någon mån fuktig på bottnen.

Riccia fluitans L. observerades i ymnighet uti och vid kanten af lergropar i närheten af Björneborgs stad och uppträdde tillsamman med en eller flere af de tre *Lemna*-arterna.

Sphagnum obtusum Warnst. insamlades i försumpningar innanför den stora dynen å sydvästra stranden af Ytterö udde.

Polytrichum Swartzii (Hartm.) C. Hartm. förekommer på lågländа, regelbundet öfversvämmade ängsmarker i nedre delen af Kumo älfs delta. Insamlades på Välisanta och Krootilan santa.

Mnium cinclidioides (Blytt) Hüben. anträffades å Kumnäs i Björneborgs landsförsamling.

Orthotrichum obtusifolium Schrad. iakttogs flerstädes, alltid på asp (Ulfsby, Koivisto; Björneborg, Torbonäs, Ytterö och Kumnäs; Norrmark, Södermark).

Ulota americana (P. B.) Lindb. växte på flere ställen på stenar i Lyttskärs skärgård.

Grimmia maritima Turn. uppträder i hafszonen rätt ymnigt, så snart berg eller större stenar finnas invid stränderna.

Hypnum sericeum L. förekommer flerstädes på bergväggarna nordost om Kumo älfs mynningsvik.

Neckera crispa (L.) Hedw. observerades på ett par ställen nordost om Kumo älfs mynningsvik.

Exemplar af ofvanstående arter hafva af mig tidigare inlämnats till samlingarna.

Amanuens Harald Lindberg gjorde några

Växtsynonymiska meddelanden.

1. *Calamagrostis chalybæa* Fr. är identisk med den nordasiatiska och nordryska *C. obtusata* Trinius, hvilket namn såsom varande äldre bör användas.

2. *Agrostis laxiflora* R. Br., auct. Ross., bör kallas *A. clavata* Trinius och ej *A. scabra* Willd., till hvilken art *A. Bottnica* Murb. förts af senare författare, ehuru den är synonym med *A. clavata* Trinius.

Euphrasia Fennica Kihlm. kan ej specifikt skiljas från *E. hirtella* Jord., utan bör upptagas såsom synonym till eller som en obetydlig form af denna.

Fröken Laura Högman afgaf följande berättelse öfver en

Resa för insamling af Hieracia i Åbo-trakten och på Åland.

Öfver min med Sällskapets understöd förliden sommar utförda resa för insamling af *Hieracia* i Åbo skärgård och på Åland får jag härmed afgifva följande redogörelse.

Den under sommaren rådande väderleken omöjliggjorde förverkligandet af den ursprungliga arbetsplanen, enligt hvilken insamling af de särskilda *Hieracium*-grupperna skulle medhinnas såväl på Luonnonmaa ö i närheten af Åbo som på Åland. Arbetsplanen hade uppgjorts under förutsättning att floran såsom vanligt skulle vara något senare utvecklad på Åland än i närheten af Åbo. Under den förlidna sommaren var förhållandet dock motsatt, hvartill orsaken låg däri, att den under sommaren rådande torkan i juni månad var svårare på Åland än på Luonnonmaa. Härigenom gestaltade sig arbetet sålunda, att jag på Luonnonmaa från den 12 till den 27 juni insamlade *Acaulia, Furcata, Cauligera* och *Oreadea* samt på Åland mellan den 29 juni och 20 juli hufvudsakligen *Rigida, Murora, Vulgata, Cymosa* och *Oreadea.*

Hvarken på Luonnonmaa eller i den åländska skärgården hade *Hieracia* i större grad lidit i följd af den rådande torkan. På fasta Åland däremot hade deras framkomst hämmats genom torkan, och de blommande exemplaren voro ofta härjade af insekter, hvarför dugligt material här endast med möda kunde hopbringas. Förfång vid insamligen gjorde jämväl den tidiga höbärgningen, hvilken vidtog de första dagarna af juli, två veckor tidigare än under vanliga år.

På Åland koncentrerades arbetet kring Äppelö och det tätt invid belägna Grönskär. Insamling har dessutom företagits i Geta, hufvudsakligen på Bolstaholm och Olofsnäs ägor samt på Dånö och Isaksö, i Eckerö på Öra, i Finström i Godby och på Bergö, i Hammarland på Berghamnsudd, Skarpnåtö, Gloskär och Skälskär samt i Jomala på ängar vid Sviby vik. — I Åbo-trakten har insamling företagits i Reso på Luonnonmaa och Ekstensholm samt dessutom i Katrinedal park invid Åbo.

Det insamlade materialet, som utgjordes af 535 ark, inlämnades i oktober månad till botaniska museet och har efter hand genomgåtts af professor J. P. Norrlin, ehuru det ännu icke är till alla delar närmare bestämdt, hvilket särskildt gäller *Acaulia, Furcata* och några *Rigida.* Bland mera anmärkningsvärda fynd från Åland må anföras omkring ett dussin för finska floran nya *Hieracia.* Några af dem (såsom *H. inte-*

gratum Almqv.) äro tidigare kända från mellersta Sverige. En annan del utgöres af ännu obeskrifna former, af hvilka fyra (*H. conistum, H. nubiceps, H. archæum * heteroideum* och *H. * dissensum*) äro utdelade i prof. Norrlins exsicc., fasc. VII och VIII. — Från Åbo-trakten må anföras några nya smärre former af komplexerna *H. bottnicum* Dahlst. och *H. auriculæforme* auctt. samt dessutom en redan tidigare på Luonnonmaa anträffad ny underart af *H. cymosum* (i prof. Norrlins exs. VII utdelad under namn af *H. occultum* Norrl.). Af andra fynd må nämnas *H. pratense* Tausch. (*H. dimorphum* Norrl.), som nu anträffats nog långt bortom sitt egentliga utbredningsområde (på odlad äng i Reso).

Rektor M. Brenner demonstrerade

Erythrocarpa Taraxacum-former i Finland.

I Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica, 16, för år 1889, sidd. 107—111, har bland andra *Taraxacum*-former såsom självständig art under namn af *T. lævigatum* (Willd.) DC. framhållits den sedan 1852 från Åland, Föglö, 1870 från Hogland och sedan 1878 äfven från Finlands fastland kända s. k. *T. officinale * corniculatum* (Kit.). Såväl här som uti nämnda Medd. 18 för 1889, sidd. 159 och 160, och senare uti Medd. 28 för 1901, sidd. 8—11, hafva skälen för användandet af Willdenows namn för denna art närmare utlagts, jämte det bland andra synonymer äfven namnet *erythrospermum* Andrz. i Fl. Dan. 2594 anförts.

Af denna på sina äggrunda, till en kort trubbig spets vanligen tvärt hopdragna, hvitt eller rödlätt hinnkantade, pruinerade och vanligen fint cilierade, uppräta eller svagt utstående ytterholkfjäll lätt igenkännbara art har därjämte i ofvannämnda Medd. 16, sidd. 110 o. 111, samt 28, sid. 10, omnämnts en knölbärande var. *cornigerum* Aschers., äfvensom en annan genom utstående, nedåt bågböjda, något smalare ytterholkfjäll utmärkt var. *reflexum* Brenn.

Sedermera har amanuens H. Dahlstedt i sin uppsats om skandinaviska *Taraxacum*-former i Bot. Notiser 1905, 3, under artnamnet *T. erythrospermum* Andrz. i Besser Enum. offentliggjort några af honom särskilda underarter, bland hvilka * *proximum,* * *marginatum,* * *rubicundum* och * *lætum* äfven förekommande i södra Finland. Af dessa är den med namnet *T.* * *marginatum* betecknade den, som allmänt i södra Finland ända till Viljakkala och Birkkala i Satakunta samt Hattula i södra Tavastland anträffas och af mig under namnet *lævigatum* med var. *reflexum* samt delvis var. *cornigerum* här tidigare afsetts. Såväl till blad som ytterholkfjäll är denna underart mycket varierande och öfverensstämmer ej alltid med beskrifningen i Bot. Notiser, i det t. ex. ytterholkfjällen ofta äro äggrunda eller mycket korta eller otydligt kantade eller starkt nedböjda eller starkt knölbärande, men de af amanuens Dahlstedt bestämda exemplaren från Finland utvisa dock, att de alla, nämnda afvikelser oaktadt, af honom hitföras. Den genom korta, föga kantade, starkt knölbärande ytterholkfjäll karaktäriserade *T.* * *rubicundum* synes utgöra en genom en väl utpräglad bladform skild form af *T. lævigatum* (*T.* * *marginatum* Dahlst.) och har tills dato hos oss påträffats endast på Åland, i Eckerö och Geta. Den motsvarar var. *cornigerum* ex p. i Medd. 16, sid. 110. Från dessa två, som sakna pollen, afviker den på Åland, i Eckerö och Hammarland, samt enligt Dahlstedt äfven i Nyland[1]) insamlade *T.* * *lætum* hufvudsakligen genom pollenförande ståndare och utgör, äfven den, en del af nyss anförda var. *cornigerum.*

Habituellt, äfvensom genom sina likartadt örtartade ytterholkfjäll, utan eller med otydlig hinnkant, liknande *T. officinale*-former med smalare, ut- eller nedböjda ytterholkfjäll, har *T.* * *proximum* Dahlst. i ofvan omnämnda uppsats om några

---

[1]) Möjligen den i Medd. 16, pag. 114, såsom en förmodad hybrid emellan *T. officinale* och *T. lævigatum* omnämnda formen från Rödbergstrakten i Helsingfors, att döma såväl af beskrifningen som af Dahlstedts bestämning af de på samma ställe omnämnda liknande exemplaren från Enköping i Sverige. Såväl fyndplatsen i Rödbergstrakten som de på 1880-talet där insamlade och till Soc. pro Fauna et Flora Fennica inlämnade exemplaren äro numera förstörda.

Taraxacum-former i Medd. 16 icke till *T. lævigatum* hänförts och torde också, fruktlikheten oaktadt, naturenligen ej kunna hitföras. År 1870 insamlad på Hogland, hänfördes den då till *T. officinale α genuinum* och dess f. *gibbiferum*, från hvilken den dock skiljes ej mindre genom sina frukter än genom bristen på pollen och genom mer utstående ytterholkfjäll. Den torde rättast böra betraktas såsom en egen art, skild från både *officinale* och *lævigatum* och med afseende å frukten hänförbar till en med den sistnämnda gemensam kollektivgrupp, *erythrocarpa*. Utom från Hogland finnes den från Åland, Geta; Åbo-trakten, Pargas; samt Nyland, Ingå och Helsingfors.

Mycket närastående *T. proximum* är en på öppna betesbackar och annan torr mark i Ingå, Nyland, anträffad småväxt form, skild genom smalare och tunnare, jämnbredt afsmalnande och i en smal spets långt utdragna ytterholkfjäll och sålunda stående i ungefär samma förhållande till denna som f. *stenolepis* till f. *Ostenfeldii* af *T. officinale*. Den liknar äfven f. *uncinatum* af *T. officinale*, men skiljes hufvudsakligen genom rödbruna frukter och sterila ståndare. — Diagnos: *T. attenuatum*. Humile; folia sat longa, obscure viridia, vulgo breviter, raro longius parcipilosa — glabra, lingulata, reverse dentata, subobtusa, vel anguste oblonga, pinnatifida, acuta, laciniis triangularibus, reversis, contiguis, integerrimis — parce dentatis, vel subfalciformibus, 1—2 dentibus subulatis interpositis, petiolis sæpe rufis; scapi erecti — adscendentes vel denique curvati, partim vel ubique rufescentes, plus minusve araneo-pilosi — glabri; capitula parva, vulgo angustiflora, plena vel haud raro breviter radiantia; squamæ involucelli longæ, e basi latiore sensim attenuatæ, in apicem longum angustumque protractæ, virides vel brunneæ, immarginatæ — subimmarginatæ, uncinato-recurvæ — subsigmoideo-reflexæ, sicut squamæ involucri raro gibbiferæ; antheræ sine polline; fructus brunnei vel rufescentes. — Differt a *T. proximo* Dahlst. squamis involucelli tenuibus, angustis, in apicem longum sensim attenuatis. *T. officinalis* var. *uncinato* Brenn. sat simile, sed differt antheris sterilibus fructibusque rufescentibus, nec non foliis vulgo acutioribus, interdum etiam *T. officinalis* f. *stenolepidem* Brenn.

imitans. — In pascuis apertis campisque duris sterilibus ad Svartbäck par. Ingå Nylandiæ inventum.

Såvidt hittills kändt är, äro de till Finlands flora hörande erythrocarpa *Taraxacum*-formerna följande: de genom likartadt örtartade, mot spetsen småningom afsmalnande ytterholkfjäll, likasom hos *T. officinale*, karaktäriserade *T. proximum* Dahlst. och *T. attenuatum* Brenn., hvardera saknande pollen, och de med äggrunda — äggrundt lancettlika, till en kort spets hopdragna, oftast hvitt eller rödlätt hinnkantade ytterholkfjäll försedda *T. lævigatum* (Willd.) = *T. *marginatum* Dahlst., med var. *cornigerum* Aschers. och var. *reflexum* Brenn., samt *T. * rubicundum* Dahlst., båda utan pollen, och *T. * lætum* Dahlst., med pollen, hvartill kommer en af Dahlstedt nyligen särskiljd, ännu obeskrifven, med * *lætum* nära besläktad *T. * limbatum*, från Åbo-trakten, äfven den pollenförande.

Professor Ernst Edv. Sundvik föredrog:

Iakttagelser i afseende å Volucella pellucida.

Uti Souvenirs etymologiques af J. H. Fabre (Paris, utan datum och tryckningsår) anser denna entomolog sig kunna på grund af gjorda observationer antaga, att *V. plumatella*, som lefver i getingbon, ej är en på dessa insekters larver parasiterande gäst, utan snarare ett renhållningshjon, som de underjordiska getingarna därför väl fördraga. Den lefver sålunda blott af döda, af getingarna utkastade larver, äfvensom af andra afskräden.

Som bevis anföres bland annat:

1. Att *Volucella*-larverna aldrig af honom iakttagits döda eller anfalla de som bekant fullständigt blottade, i cellerna liggande getinglarverna;

2. Att han funnit dem inskjuta sin öfre del mellan cellens vägg och larvens kropp, tydligen, som han antager, i akt och mening att söka exkrementer i cellens botten, samt att de tydligen genom denna handling kunna förmå larverna att afgifva tarmsekret, som de sedan förtära.

Då emellertid, enligt uppgift af prof. Odo Reuter, getinglarverna vid denna period sakna öppen anus, sålunda ock exkrementer i vanlig bemärkelse, måste *Volucella*-larven förorsaka bildandet af en så att säga anus præternaturalis hos getinglarven, hvarefter volucellan kan erhålla näring. Det synes mig, att här en ofullständig observation af Fabre blifvit gjord. Kanske skulle han under en längre observationstid funnit, att de sålunda undersökta larverna om någon tid blifvit sjuka och slutligen hemfallit åt *Volucella*-larven, sedan de dött. Omständigheter i det följande tala nämligen för, att *Volucella*-larven alls icke är det oskyldiga renhållningshjon som Fabre antager. På grund af mina undersökningar vill jag hålla före, att *Volucella*-larven möjligen sårat getinglarven på dennes mest sårbara del, den mot bottnen af cellen vända bakdelen.

Nämnda *Volucella*-art har jag i stort antal, dock alltid blott en och en hona, funnit i Lojo under senaste sommar. Emedan jag då icke kände dess egenheter, försummade jag att undersöka de till något tiotal uppgående getingbon, som jag vid uppsökande af humlebon anträffade gömda under tufvor vid dikeskanter. Jag kom likväl att infånga ett antal på grund af deras likhet med helt små arbetshumlor. De voro utomordentligt hemmastadda i trakten af gräsrötterna och gömde sig där vid förföljelse, i motsats till humlorna, som genast söka nå det fria.

Jag går nu att beröra den *Volucella*-art (*V. pellucida*?), hvars larver återfinnas i humlornas bon, i synnerhet hos de på öppna fältet bobyggande, till sådant antal, att jag måste komma till den öfvertygelsen, att denna insekts larver måtte vara de farligaste fiender för de under sådana förhållanden lefvande humlorna. Mina observationer grunda sig på iakttagelser vid omkring 70 humlebon, som jag funnit i omgifningen af Pulli och Vaanila gårdar i Lojo socken sommaren 1905. Under senaste sommar blef jag icke i tillfälle att finna ett enda skogshumlebo, sannolikt på grund af den för sådana olämpliga terrängen.

De första humlebona påträffade jag dagarna före midsommar, så att jag omkring den 25 juni funnit 16. En under-

sökning visade, att blott första generationen af 6—10 kokonger vid denna tid var på väg att utvecklas. Då under sådana förhållanden hvarken vax eller honing, de ämnen, som jag framför allt önskade erhålla, funnos på lager, lät jag bona ostörda utvecklas. Omkring den 6 juli påbörjades höslåttern, hvarför jag måste söka rädda mina bon från slåtterredskapen och från kråkorna. Min förvåning var stor, då jag fann, att alla bon voro förstörda. Alla kokonger voro i öfre, stundom i hvardera ändan öppnade, dock så, att öppningen var mindre än den skulle varit, om den färdiga insekten utkrupit. I några bon, som voro fullständigt orubbade hvad den närmaste omgifningen beträffar, voro t. o. m. kokongskalens rester försvunna. Fruktan att förlora ett helt års möda bragte mig därhän, att jag undersökte äfven de öfriga bona, som ej direkte hotades, — allt med samma resultat. I bona kunde ej spår af flygande parasiter anträffas; större djur hade bestämdt icke rört dem, då de voro hvad byggnaden vidkommer orubbade. De vanliga acariderna kunde icke åstadkomma sådana skador.

I ett par fall observerade jag däremot ett slags egendomliga larver, ytterst rörliga, lätt igenkännliga på de i krets omkring abdominaländan ordnade 6 fotlika griporganen. De voro halfannan centimeter långa och därunder. Vid närmare observation befunnos alla bon, som ännu hade kokonger, resp. öppnade sådana med rester af innehåll, hysa sådana larver till ett antal af 6 à 8 stycken. Vid beröring af boet förflyttade de sig snabbt till boets hölje, resp. till jorden därunder.

Det gällde nu främst att afgöra dessa gästers uppgift och betydelse för humlesamhället.

I början af augusti togos efter hvarandra tvenne humlebon med mossa och allt samt inneslötos i mindre lådor, som fästes under fönstret. Genom glasfönster, som kunde täckas med lock, kunde humlornas lif iakttagas. Bona hade hvartdera 9 à 11 kokonger; de gamla, öppnade, hvilka voro toma, medtogos icke. På lådans botten utbreddes ett mullager. Arbetshumlornas antal var halftannat tiotal; dessutom fanns den gamla, kraftiga visen, som aldrig flög ut.

Jag fann emellertid, att humlorna, som i början ofta visade sig vid ut- och inflykt, blefvo allt sällsyntare. Till en början skyllde jag detta på den mängd småfågel, som vistades i trädgården utanför fönstret. Slutligen, fruktande det värsta, uttog jag boet och lossade betäckningarna. I det mullager, hvarmed jag betäckt lådans botten, fann jag resp. 8 och 9 larver af det slag jag förut omnämnt, men de voro nu så godt som orörliga, tjocka som korfvar. Fabre kallar dem ock i detta stadium „porcs-épics". De voro sålunda färdiga för förpuppning. — Af humlekokongerna fanns ingen ny generation. Alla kokongskal voro genombrutna; af resterna i ett par af dem kunde man sluta, att humlelarven redan närapå fullt utvecklats.

Det är samma observation, som jag iakttagit vid genomsökande af alla de af mig sedermera funna humlebona. Särskildt upplysande var ett fall, hvarom jag vill skildt nämna.

Boet upptäcktes i början af augusti, således efter slåttern. För att hindra dess ödeläggande genom kråkor och kreatur täckte jag det med en gammal, söndrig trälåda, hvilken vid vackert väder borttogs för den tid jag kunde vistas i närheten.

Detta bo var synnerligen humlerikt. Många minuter förgingo icke utan att humlor sågos flyga ut och in. Den gamla visen sågs vid vackert väder ifrigt syssla på boets tak, noga riktande torra strån o. s. v., som råkat i olag. Jag gjorde mig goda förhoppningar om en god skörd af vax och honing från detta bo.

Snart inträffade här samma företeelse som jag förut iakttagit, — innevånarnes flykt blef allt sällsyntare. Då jag slutligen icke sett visen på flere dagar, beslöt jag mig för boets uttagande. Visen låg död i midten af boet. En nyss utkrupen arbetshumla af minsta storleken, hvilken blott med svårighet kunde röra sig, var numera enda återstoden af boets legitima befolkning; men dessutom funnos i boets nedre lager omkring 8 *Volucella*-larver. Ej ett spår af honing eller vax kunde upptäckas. Kokongerna voro öppnade och tömda.

Då nämligen arbetshumlans lifstid (Hoffer, Hummeln Steyermarks) varar blott 20 à 30 dagar, är det tydligt, att, då inga nya invånare tillkomma, bonas befolkning snart skall

decimeras. De få, som möjligen finnas kvar, räcka icke till för boets ans och skötsel, för samling af pollen samt för åstadkommande af vax och honing.

Af allt hvad jag ofvan haft äran framställa synes tydligt, att fiender till humlorna uträttat det arbete, som slutligen ledt till hela koloniernas undergång. Att det är *Volucella*-larverna, skall väl efter allt detta icke kunna bestridas.

Man kunde kanske invända: „*Volucella*-larvernas förekomst kunde ju vara af sekundär art och humlelarvernas död bero af annan orsak; *Volucella* larverna hafva blott begagnat sig af den rikliga tillgången på näring och därför innästlat sig i bona".

Ett aktgifvande på humlornas lif måste dock leda till uteslutande af en sådan tanke, som ju annars kunde vara nog så grundad. Högst sällan finner man i ett humlebo döda larver, hvilka då torka in i kokonghöljet. Jag har senaste sommar erhållit (å annan ort) ett bo af *B. rajellus* från en sågspånshög; boet togs ut af en arbetare och lämnades åt mig. Det hade 4 generationer, mer eller mindre långt utvecklade. Dessa löstogos klumpvis i och för åtkommande af honing och vax.

De sålunda skattade kokongklumparna slungades omkring 10 meter långt öfver ett plank och fingo ligga där ett par dagar. Vid ett besök å stället, där boet funnits, fann jag att fortfarande en mängd humlor ifrigt sökte efter sitt bo. Jag samlade åter ihop 3 kokongklumpar, sökte så vidt möjligt bringa dem på samma ställe, där boet förut funnits, täckte dem med en bred takpärta och fyllde därpå med sågspån samt kvarlämnade blott ett mindre hål för humlorna. Efter ett par dagar hade dessa fullkomligt satt sig in i den nya positionen; de flögo åter in och ut, och efter någon tid var det lätt att se, att en ökning af antalet kommit till stånd.

Sista dagarna af augusti togs boet åter ut. Omkring 15 humlor hade utkläckts, en mängd nya ägg blifvit lagda och 4 större honingsbehållare blifvit byggda af vax i brist på toma kokonger, som vanligen för sådant ändamål användas af humlor. Efter det grofva våld, för hvilket kokongerna utsatts, hade blott 2 larver dött, i det att deras höljen intryckts.

Detta fall skall väl i sin mån tala för den stora resistens, som den i kokonghöljet inneslutna larven besitter gentemot yttre våld. Likaså finner man ständigt, att en tid efter det ett humlebo tagits och lagts i en låda på torrt ställe, ständigt och ständigt unga humlor utkrypa, de där genast börja uppsöka honingförrådet; ty så vidt jag funnit matas aldrig de unga humlorna af sina äldre syskon, en iakttagelse, som äfven andra anföra.

Sålunda kvarstår som det enda antagandet, att *Volucella*-larven är den enda, som kan hafva kolonins död till följd. Af dessa larvers storlek och välfödda form att sluta, behöfde hvarje åtminstone tvenne humlelarver för sin utveckling. Härmed stämmer det förhållandet äfven öfverens, att jag i allmänhet funnit blott 8 eller 10 sådana i boet.

Som ett ytterligare bevis, om sådant är nödigt, må gälla, att jag icke blott sett arten *Volucella pellucida* flygande omkring mina domesticerade (!) humlebon, utan ock infångat ett par sådana, däraf en-inuti ett af bona. — Såsom redan förut nämnts, sågs *V. plumatella* ymnigt, synnerligen under förra hälften af sommaren, men städse endast längs diken och omkring tufvor, där den lätt fäste uppmärksamheten vid sig genom sin säregna flykt och sitt sätt att vistas invid marken.

Inlämnades följande, af forstmästare F. Silén författade uppsats:

Blombiologiska iakttagelser i södra Finland.

De iakttagelser, som här meddelas, äro gjorda under åren 1899—1905 hufvudsakligen i Kexholmstrakten, i stadens omnejd och i Kaukola socken. Andra orter, där jag gjort enstaka observationer, äro Tavastehus, Tusby, Lempäälä och Björneborg.

Liksom vid mina tidigare arbeten af detta slag har jag haft förmånen att af professor J. Sahlberg, professer O. M.

Reuter och adjunkt E. Reuter erhålla bistånd vid bestämmandet af vissa insekter, och ber jag att här offentligen få tacka dessa herrar för deras hjälp.

Thalictrum flavum L. Besökare: 1. Sericomyia borealis Fall. ♂, ett exemplar förtärde pollen, 19 $\frac{10}{7}$ 01 Tavastehus. — 2. Apis mellifica L. ☿, uthålligt samlande pollen, 19 $\frac{21}{6}$ 01 T:hus. — 3. Bombus sp. sågos understundom samlande pollen, T:hus.

Caltha palustris L. Besökare: 1. Cheilosia pulchripes Loew. ♂ ♀, talrik, sugande, 19 $\frac{23}{5}$, $\frac{26}{5}$ 03 och 19 $\frac{25}{5}$ 04 Kexholm. — 2. Ch. pubera Zett. ♂ ♀, talrik, 19 $\frac{23}{5}$, $\frac{26}{5}$ 03 och 19 $\frac{25}{5}$ 04 Kexholm. — 3. Ch. antiqua Meig. ♂, enstaka, 19 $\frac{25}{5}$ 04 Kexholm. — 4. Ch. sp. ♀, två exx., 19 $\frac{26}{5}$ 03 Kexholm. — 5. Ch. morio Zett. ♀, ett ex., 19 $\frac{23}{5}$ 03 Kexholm. — 6. Ch. præcox Zett. ♂ ♀, enstaka, 19 $\frac{23}{5}$ 03 och 19 $\frac{25}{5}$ 04 Kexholm. — 7. Melanostoma mellina L. ♂ ♀, talrik, 19 $\frac{23}{5}$ 03 Kexholm. — 8. Rhamphomyia dispar Zett. ♀, ett ex., 19 $\frac{23}{5}$ 03 Kexholm. — 9. Anthomyia sp., små, obestämda, 19 $\frac{25}{5}$ 04 Kexholm.

Nuphar luteum Sm. Besökare: 1. Hydromyza livens Fabr., talrik, ofta flere i samma blomma, 19 $\frac{14}{7}$ 00 Tusby Rusutjärvi, 19 $\frac{17}{7}$ 05 Kexholm Vuoksen. — 2. Små Anthomyinæ, sparsamt, som föregående.

Dianthus arenarius L. Nattsvärmareblomma. Arten förekommer i täta, vackert blommande tufvor ymnigt å en brant rullstensås å Multamäki nära Kexholm. Arten är gynodioik med honblommor dels lika stora, dels något mindre än de tvåkönade. Om natten kl. 9—11 observerades följande besökare: 1. Sphinx pinastri L. ♂ ♀, mycket talrik, ifrigt och uthålligt sugande, 19 $\frac{22}{6}$, $\frac{27}{6}$ 03. — 2. Dianthœcia compta F. ♂, ett ex., flyktigt besökande, 19 $\frac{22}{6}$ 03. — 3. Spilogaster duplaris Zett., som föregående.

Silene inflata Sm. Besökare: 1. Plusia bractea Fabr., en individ, sugande, 19 $\frac{4}{7}$ 01 Tavastehus Aulangonharju. — 2. Deilephila porcellus L. ♂, ett ex., sugande, 19 $\frac{22}{7}$ 02 Kexholm Kalliosaari.

Silene nutans L. Nattfjärilblomma. I närheten af Kexholm antecknades följande besökare: 1. Dianthœcia albima-

cula Borkh. ♂ ♀, talrik, uthålligt sugande i skymningen samt om natten i mörkret, 19 $\frac{21}{7}$, $\frac{25}{7}$ och $\frac{4}{8}$ 02. — 2. D. nana Rott. ♂ ♀, talrik, som föreg., 19 $\frac{21}{7}$, $\frac{26}{7}$ 02. — 3. D. compta Fabr. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{21}{7}$ 02. — 4. Plusia chrysitis L. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{25}{7}$ 02. — 5. P. bractea Fabr. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{4}{8}$ 02. — 6. Mamestra dentina Esp. ♂, ett ex., sgd , 19 $\frac{25}{7}$ 02. — 7. Deilephila porcellus L. ♂ ♀, talrik, uthålligt sugande, 19 $\frac{25}{7}$, $\frac{26}{7}$ och $\frac{4}{8}$ 02. — 8. Cidaria hydrata Tr., 19 $\frac{25}{7}$ 02. — 9. Cidaria sp., som föreg. — 10. Botys sp., som föregående.

Melandrium album (Mill.). Nattfjärilblomma. Besöktes i Kexholmstrakten af följande fjärilarter: 1. Dianthœcia carpophaga Borkh. ♂ ♀, talrik, uthålligt sugande, 19 $\frac{28}{7}$, $\frac{30}{7}$ 02. — 2. D. compta Fabr. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{30}{7}$ 02. — 3. Cucullia umbratica L. ♂, flere exemplar, uthålligt sugande, 19 $\frac{28}{7}$, $\frac{31}{7}$ och $\frac{3}{8}$ 02. — 4. Mamestra dentina Esp. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{22}{7}$ 02. — 5. Hadena lateritia Hufn. ♂, enstaka, sgd., 19 $\frac{28}{7}$, $\frac{20}{8}$ 02. — 6. H. monoglypha Hufn. ♂, två exx., sgd., 19 $\frac{28}{7}$, $\frac{29}{7}$ 02. — 7. Plusia pulchrina Haw. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{2}{8}$ 02. — 8. P. interrogationis L. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{20}{8}$ 02. — 9. P. festucæ L. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{20}{8}$ 02. — 10. Xanthia lutea Ström ♂, som föregående. — 11. Botys sp., 19 $\frac{25}{8}$ 02.

Spergularia rubra Presl. Syrphidæ-blomma. Besöktes i Kexholm af följande insekter: 1. Syrphus corollæ Fabr. ♂ ♀, talrik, uthålligt sugande, 19 $\frac{24}{7}$, $\frac{26}{7}$ 05. — 2. S. ribesii L. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{26}{7}$ 05. — 3. Melithreptus dispar Loew. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{26}{7}$ 05. — 4. M. tæniatus Meig. ♀, som föreg. — 5. Melithreptus sp. ♀, som föreg. — 6. Onesia sepulcralis Meig. ♂ ♀, som föreg. — 7. Anthomyinæ, små, obestämda, som föregående. — Blommorna tillslöto sig omkring klockan 2 och 30 minuter på eftermiddagen.

Stellaria holostea L. Syrphidæ-blomma. Å Kalliosaari holme invid Kexholm antecknades följande besökare: 1. Syrphus topiarius Meig. ♀, talrik, uthålligt sugande, 19 $\frac{6}{6}$, $\frac{14}{6}$ 05. — 2. S. ribesii L. ♀, enstaka, som föregående, 19 $\frac{6}{6}$, $\frac{14}{6}$ 05. — 3. S. venustus Mg. ♀, enstaka, uth. sgd., 19 $\frac{6}{6}$ 05. — 4. S. lineola Zett. ♂ ♀, enstaka, som föregående. — 5. Platycheirus albimanus F. ♂ ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{16}{6}$ 04 och 19 $\frac{6}{6}$, $\frac{14}{6}$ 05. — 6. P. peltatus Mg. ♂ ♀, talrik, sgd., 19 $\frac{14}{6}$ 05. — 7. P. cly-

peatus Mg. ♀, ett ex., 19 $\frac{6}{6}$ 05. — 8. Cheilosia variabilis Panz. ♂, ett ex., 19 $\frac{14}{6}$ 05. — 9. Helophilus pendulus L. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{16}{6}$ 04 och 19 $\frac{14}{6}$ 05. — 10. H. lunulatus Mg. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{14}{6}$ 05. — 11. Eristalis arbustorum L. ♂, ett ex., 19 $\frac{28}{5}$ 03. — 12. E. nemorum L. ♂, som föreg. — 13. Pipiza binotata Zett. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{6}{6}$ 05. — 14. Melithreptus scriptus L. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{28}{5}$ 03 och 19 $\frac{16}{6}$ 04 samt 19 $\frac{6}{6}$, $\frac{14}{6}$ 05. — 15. M. dispar Loew. ♂, ett ex., 19 $\frac{14}{6}$ 05. — 16. M. pictus Meig. ♀, som föreg. — 17. M. tæniatus Meig. ♂, som föreg. — 18. Empis tessellata Fabr. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{16}{6}$ 04 och 19 $\frac{14}{6}$ 05. — 19. Hylemyia conica Wied ♂ ♀, sög aldrig, men förtärde stundom pollen, talrik, 19 $\frac{6}{6}$, $\frac{14}{6}$ 05. — 20. Aricia marmorata Zett. ♀, ett ex., som föreg., 19 $\frac{14}{6}$ 05. — 21. Anthomyia sp., 19 $\frac{16}{6}$ 04. — 22. Sarcophaga sp. ♀, 19 $\frac{16}{6}$ 04. — 23. Andrena nana Kirb. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{16}{6}$ 04. — 24. A. fucata Smith. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{14}{6}$ 05.

Stellaria media Cyrillo. Besöktes i Kexholm af: 1. Syritta pipiens L. ♂ ♀, mycket talrik, uthålligt sugande, 19 $\frac{24}{7}$, $\frac{26}{7}$ 05. — 2. Syrphus corollæ Fabr. ♂, enst., sgd., 19 $\frac{24}{7}$ 05. — 3. Platycheirus albimanus Fabr. ♀, ett ex., som föregående. — 4. P. peltatus Mg., som föregående. — 5. P. manicatus Mg. ♀, ett ex., 19 $\frac{26}{7}$ 05. — 6. Melithreptus tæniatus Mg. ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{26}{7}$ 05. — 7. Cheilosia pulchripes Loew. ♀, ett ex., 19 $\frac{26}{7}$ 05. — 8. Helophilus affinis Wahlb. ♂, som föreg. — 9. Anthomyia radicum L. ♂, som föreg. — 10. Prosopis annulata (L.) Thoms. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{24}{7}$ 05.

Oxalis acetosella L. Å Kalliosaari holme invid Kexholm antecknades följande besökare: 1. Syrphus arcuatus Fall. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 05. — 2. S. cinctellus Zett. ♂, som föreg. — 3. S. vittiger Zett. ♂, som föreg. — 4. S. luniger Mg. ♀, som föreg. — 5. Platycheirus albimanus Fabr. ♀, som föreg. — 6. Cheilosia pulchripes Loew. ♂ ♀, som föreg. — 7. Aricia marmorata Zett. ♂, som föregående.

Rhamnus frangula L. Getingträd eller -buske. Å Kalliosaari holme invid Kexholm antecknades följande besökare: 1. Vespa rufa L. ♀ ☿, flere exemplar, uthålligt sgd., 19 $\frac{2}{8}$, $\frac{9}{8}$ 02. — 2. V. saxonica F. ♀ ☿, mycket talrik, uth. sgd., 19 $\frac{2}{8}$, $\frac{4}{8}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{8}{8}$, $\frac{9}{8}$, $\frac{13}{8}$ 02. — 3. V. norvegica F. ☿, enstaka, sgd., 19 $\frac{2}{8}$, $\frac{8}{8}$ 02. —

4. Ancistrocerus trifasciatus Fabr. ♀, fåtalig, sgd., 19 $\frac{2}{8}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{9}{8}$ 02. — 5. A. parietinus L. ♂ ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{5}{8}$, $\frac{8}{8}$, $\frac{9}{8}$, $\frac{13}{8}$ 02. — 6. A. parietum L. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{9}{8}$, $\frac{13}{8}$ 02. — 7. Odynerus bifasciatus L. ♂ ♀, enstaka, 19 $\frac{8}{8}$ 02. — 8. Lionotus pubescens Thms. ♂, ett ex., 19 $\frac{9}{8}$ 02. — 9. Eumenes coarctata L. ♂ ♀, fåtalig, sgd., 19 $\frac{5}{8}$, $\frac{8}{8}$, $\frac{9}{8}$, $\frac{13}{8}$ 02. — 10. Bombus terrestris L. ☿, enstaka, sgd., 19 $\frac{19}{6}$ 03. — 11. B. schrimshiranus Dahlb. ♀, sgd. och psd., som föreg. — 12. B. pratorum L. ♀, enstaka, uthålligt sgd. och psd., 19 $\frac{13}{7}$ 00 Tusby.

Fragaria vesca L. Besökare vid Kexholm: 1. Cheilosia gigantea Zett. ♂, ett ex., 19 $\frac{28}{5}$ 03. — 2. C. pulchripes Loew. ♂, som föregående. — 3. Melithreptus scriptus L. ♂, som föreg. — 4. M. tæniatus Mg. ♂, som föregående.

Potentilla tormentilla Scop. Besöktes å Hirvisaari holme af följande insekter: 1. Helophilus lunulatus Mg. ♀, flere exx., uthålligt sgd., 19 $\frac{27}{6}$ 05. — 2. Microdon devius L., ett ex., som föregående. — 3. Pollenia rudis Fabr. ♀, som föregående. — 4. Andrena listerella Kirb. ♀, som föregående. — 5. A. albicrus Kirb. ♀, som föregående.

Circæa alpina L. I närheten af Kexholm iakttogos följande besökare: 1. Dilophus vulgaris Mg. ♂, ett ex., sugande. 19 $\frac{29}{6}$ 03. — 2. Små muscideer, som föregående. — Blommorna besöktes för öfrigt af några mycket små skalbaggar, hvilka jag ej lyckades fånga, äfvensom af Chironomus-arter och andra små dipterer. Jag såg ej några Syrphidæ i blommornas närhet.

Lythrum salicaria L. Besökare: 1. Bombus arenicola Thoms. ♂, uthålligt sgd., ☿ enstaka, uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{2}{8}$ 01 Tavastehus. — 2. B. agrorum F. ♂, sgd., ☿ talrik, uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{2}{8}$ 01 Tavastehus. — 3. B. agrorum F. var. ♂, uth. sgd., 19 $\frac{8}{8}$ 01 Lempäälä. — 4. Eristalis apiformis Fall. ♂ ♀, talrik, ifrigt och uth. sgd., besökte ej någon annan blomma, 19 $\frac{18}{7}$ och $\frac{2}{8}$ 01 Tavastehus, 19 $\frac{8}{8}$ 01 ♂ Lempäälä. — 5. Eristalis intricarius L. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{22}{7}$ 03 Kexholm. — 6. Pieris brassicæ L., flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{2}{8}$ 01 Tavastehus. — 7. Gyrodroma nigricornis Nyl. ♂, sgd., 19 $\frac{17}{7}$ 00 Tavastehus.

Sedum telephium L. Besökare: 1. Syrphus lineola Zett. ♀, flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{14}{8}$ 01 Björneborg Reposaari. — 2. S. vittiger Zett. ♀, ett ex., som föregående. — 3. Psithyrus vestalis Fourcr. ♂, ett ex., som föreg. — 4. Bombus pratorum L. ♂, ett ex., som föreg. — 5. Cilissa hæmorrhoidalis F. ♀, ett ex., 19 $\frac{12}{8}$ 02 Kexholm Kalliosaari. — 6. Megachile centuncularis L. ♂ ♀, två exx., som föreg. — 7. Anthidium manicatum L. ♀, ett ex., som föregående.

Ribes nigrum L. Getingbuske. Besöktes af följande insekter: 1. Vespa holsatica F. ♀, fåtalig, uth. sgd., 19 $\frac{11}{6}$ 02 Kexholm, 19 $\frac{13}{6}$ 02 Pärnäjoki. — 2. V. rufa L. ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{13}{6}$ 02 Kexholm Pärnäjoki — 3. V. saxonica F. ♀, som föreg. — 4. V. vulgaris L. ♀, ett ex., som föreg. — 5. Cheilosia chrysocoma Mg. ♀, sgd., som föreg.

Ribes rubrum L. Getingbuske. Besökare: 1. Vespa holsatica F. ♀, uth. sgd., 19 $\frac{13}{6}$ 02 Kexholm Pärnä by. — 2. V. vulgaris L. ♀, som föregående.

Chrysosplenium alternifolium L. Besöktes i Kexholm af följande insekter: 1. Cercus bipustulatus Payk., flere exx., förtärande honing, 19 $\frac{16}{5}$, $\frac{18}{5}$ 03. — 2. Cyphon padi L., som föreg. — 3. Halyzia 14-guttata L., ett ex., som föreg., 19 $\frac{18}{5}$ 03. — 4. Dorytoneus bituberculatus Zett., ett ex., 19 $\frac{18}{5}$ 03. — 5. Apion simile Kirby, tre exx., förtärande honing, 19 $\frac{18}{5}$ 03. — 6. Chironomus sp. ♂ ♀, medelstor art, mycket talrik, uth. förtärande honing, 19 $\frac{16}{5}$, $\frac{18}{5}$ 03. — 7. Chironomus sp., mycket liten art, som föreg. — 8. Små ichneumonider, flere arter, som föreg. — 9. Myrmica sulcinodis Nyl., flere exx., som föreg. — 10. Sepsis sp., som föreg. — 11. Sciara sp., sparsam, som föreg. — 12. En Phoridæ, ett ex., 19 $\frac{16}{5}$ 03. — 13. Cheilosia pulchripes Loew. ♂, ett ex., sgd. ,19 $\frac{18}{5}$ 03. —14. Ch. sp., 19 $\frac{16}{5}$ 03. — 15. Tephritis sp., ett ex., 19 $\frac{18}{5}$ 03.

Linnæa borealis L. Besökare: 1. Syrphus tricinctus Fall. ♀, ett ex., uth. sgd., 19 $\frac{14}{7}$ 00 Tusby Rusutjärvi.

Cassandra calyculata Don. Bombus-blomma. Besöktes af följande insekter: 1. Bombus rajellus K. ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{2}{6}$, $\frac{4}{6}$ 02 Kexholm. — 2. B. terrestris L. ♀, flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{9}{5}$ 03 Kexholm. — 3. B. jonellus Kirb. ♀, ett ex., som föreg. — 4. B. agrorum F. ♀, som föreg. — 5. Psithyrus

vestalis Fourcr. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 02 Kexholm. — 6. Formica rufa L. ☿, mycket talrik, äter sönder blomkronorna, 19 $\frac{9}{5}$ 03 Kexholm. — 7. Vespa rufa L. ♀, talrik, sgd., 19 $\frac{2}{6}$, $\frac{4}{6}$ 02 Kexholm. — 8. V. vulgaris L. ♀, enstaka, som föregående. — Blommorna hafva mycket trång mynning, hvarför getingar endast kunna intränga i blommor, som blifvit sönderfrätta af myror.

Pyrola rotundifolia L. Besöktes stundom vid Tavastehus och Kexholm af humlor.

Pyrola media Sw. Besökare: 1. Leptura maculicornis Deg., flere exx., 19 $\frac{6}{7}$ 01 Tavastehus Aulangonharju. — 2. Grammoptera tabacicolor Deg., som föreg. — Dessa skalbaggar kröpo talrikt omkring på blommorna, men endast ett par stycken inträdde i blommorna underifrån. Det torde därför tills vidare vara osäkert, huruvida de äro verkliga befruktare.

Pyrola minor L. Besökare: 1. Sericomyia lappona L. ♀, en individ besökte alla blommor i två stånd, 19 $\frac{14}{7}$ 00 Tusby Rusutjärvi. — 2. Bombus sp., en liten individ, hvilken jag ej lyckades fånga, samlade pollen från flere blommor, 19 $\frac{17}{7}$ 02 Kexholm Kalliosaari.

Pyrola secunda L. Besökare: 1. Leptura melanura L., flere exx., besökte uthalligt och trängde till bottnen af blommorna, 19 $\frac{14}{7}$ 00 Tusby Rusutjärvi. — 2. L. maculicornis Deg., ett ex., som föreg. — 3. L. tabacicolor Deg., flere exx., som föregående. — 4. Empis tessellata F. ♂, en individ, uth. sgd., 19 $\frac{6}{7}$ 01 Tavastehus Aulangonharju. — 5. Volucella plumata Deg. ♀, ett ex., som föreg. — 6. V. bombylans Linn. ♂, två individer, som föreg. — 7. Bombus terrestris L. ♀ ☿, flere exx., uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{6}{7}$ 01 Tavastehus Aulangonharju. — 8. B. pratorum L. ♀ ☿, två exx., som föreg. — 9. B. agrorum F. ☿, ett ex., uthålligt samlande pollen, som föreg.

Pyrola uniflora L. Besökare: 1. Bombus terrestris L. ♀, en individ samlande pollen i tre blommor, hvarefter den infångades, 19 $\frac{26}{6}$ 02 Kexholm Kalliosaari.

Convolvulus arvensis L. Besökare i Kexholm: 1. Bombus hypnorum L. ☿, två exx., uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{6}{7}$, $\frac{11}{7}$ 03. — 2. B. arenicola Thoms. ☿, ett ex., 19 $\frac{11}{7}$ 03. —

3. B. lapidarius L. ☿, ett ex., samlande pollen, 19 $\frac{11}{7}$ 03. — 4. Eristalis intricarius L. ♀, ett ex., 19 $\frac{6}{7}$ 03. — 5. E. arbustorum L. ♂ ♀, två exx., 19 $\frac{4}{7}$ 03. — 6. E. nemorum L. ♂, två exx., 19 $\frac{6}{7}$, $\frac{11}{7}$ 03.

Asperugo procumbens L. Besökare: 1. Platycheirus peltatus Mg. ♀, flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{7}{7}$ 05 Kexholm.

Pulmonaria officinalis L. Besökare: Bombus rajellus K. ♀, ett ex., 19 $\frac{11}{6}$ 02 Kexholm Pärnäjoki.

Solanum dulcamara L. Besökare: 1. Bombus hypnorum L. ☿, uthålligt besökande blommorna, 19 $\frac{31}{7}$ 02 Kexholm.

Scrophularia nodosa L. Getingblomma. Å Kalliosaari holme i närheten af Kexholm besöktes blommorna af följande insekter: 1. Vespa saxonica F. ♀, mycket talrik, uth. sgd., 19 $\frac{21}{7}$, $\frac{7}{8}$ 02, ☿ mindre talrik, uth. sgd., 19 $\frac{30}{7}$, $\frac{4}{8}$, $\frac{7}{8}$ 02. — 2. V. media Retz. ♀, ett ex., uth. sgd., 19 $\frac{21}{7}$ 02. — 3. V. rufa L. ♀, flere individer, uth. sgd., 19 $\frac{21}{7}$, $\frac{22}{7}$ 02. — 4. Bombus agrorum F. ☿, enstaka individer, sgd., 19 $\frac{22}{7}$, $\frac{30}{7}$ 02.

Veronica chamædrys L. I Kexholmstrakten iakttogos följande besökare: 1. Chrysotoxum arcuatum Linn. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{3}{7}$ 02. — 2. Platycheirus peltatus Mg. ♂ ♀, enstaka, uth. sgd., 19 $\frac{3}{7}$ 02, 19 $\frac{8}{6}$, $\frac{16}{6}$ 03. — 3. P. clypeatus Mg. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{9}{6}$ 03. — 4. P. albimanus F. ♂, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{8}{6}$, $\frac{9}{6}$, $\frac{15}{6}$, $\frac{16}{6}$ 03. — 5. Syritta pipiens L. ♂ ♀, mycket talrik, uth. sgd., 19 $\frac{15}{6}$ 03. — 6. Cheilosia antiqua Meig. ♂ ♀, som föreg. — 7. Pipiza campestris Fall. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{3}{7}$ 02. — 8. Helophilus affinis Wahlb. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{15}{6}$ 03. — 9. H. pendulus L. ♂, som föreg., 19 $\frac{16}{6}$ 03. — 10. H. hybridus Loew. ♂ ♀, enstaka, uth. sgd., 19 $\frac{18}{6}$ 03. — 11. Melithreptus strigatus Staeg. ♂, enstaka, sgd., 19 $\frac{3}{7}$ 02, 19 $\frac{15}{6}$ 03. — 12. M. scriptus L. ♂ ♀, enstaka, uth. sgd., 19 $\frac{8}{6}$, $\frac{9}{6}$, $\frac{16}{6}$ 03. — 13. M. dispar Loew. ♂, som föreg. — 14. M. pictus Mg. ♂, enstaka, sgd., 19 $\frac{15}{6}$ 03. — 15. M. menthastri L. ♀, två exx., 19 $\frac{15}{6}$, $\frac{16}{6}$ 03. — 16. M. tæniatus Mg. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{9}{6}$, $\frac{16}{6}$ 03. — 17. Hylemyia conica Wied. ♀, enstaka, sätter sig ofta på öfversta kronbladet och rör sig oregelmässigt inom blomman; dess betydelse som befruktare är därför mycket tvifvelaktig, 19 $\frac{15}{6}$ 03. — 18. Anthomyia sp. ♀, som föreg. — 19. Ocyptera cylindrica Fabr., ett ex., 19 $\frac{3}{7}$ 02. — 20. Bombus terrestris L. ♀, enstaka, uth.

sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{3}{7}$ 02. — 21. B. hypnorum L. ☿, ett ex., sgd., 19 $\frac{4}{7}$ 02. — 22. Halictus rubicundus Chr. ♀, som föreg. — 23. Andrena fucata Sm. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{3}{7}$ 02.

Melampyrum silvaticum L. Besöktes af: 1. Chrysotoxum bicinctum L. ♀, ett ex., 19 $\frac{24}{6}$ 01 Lempäälä. — 2. Syrphus cinctellus Zett. ♂ ♀, tämligen talrik, uthålligt besökande, 19 $\frac{24}{6}$ 01 Lempäälä, 19 $\frac{6}{7}$ 01 Tavastehus, 19 $\frac{1}{7}$ 05 Kexholm. — Äfven andra små syrphideer besökte ofta blommorna.

Mentha arvensis L. I Kexholmstrakten antecknades följande besökare: 1. Syritta pipiens L. ♂, enstaka, sgd., 19 $\frac{10}{9}$ 02. — 2. Helophilus pendulus L. ♀, som föreg. — 3. H. floreus L. ♂, som föreg. — 4. Eristalis arbustorum L. ♀, som föreg. — 5. Calliphora erythrocephala Mg. ♂ ♀, talrik, som föreg. — 6. Lucilia cornicina F. ♂ ♀, som föreg. — 7. Pollenia rudis F. ♀, som föreg. — 8. Rhamphomyia flava Fall. ♀, ymnig, sgd, 19 $\frac{12}{8}$ 05 Höyrykorpi holme nära Kexholm. — 9. R. nigripennis Zett. ♂, som föregående.

Lycopus europæus L. Å Kalliosaari holme invid Kexholm antecknades följande besökare: 1. Macropis labiata Panz. ♂ ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{18}{7}$ och $\frac{25}{8}$ 02. — 2. Ancistrocerus pictipes Thoms. ♀, två exx., sgd., 19 $\frac{18}{8}$, $\frac{19}{8}$ 02. — 3. Hoplomerus lævipes Sh. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{18}{8}$ 02. — 4. Odynerus bifasciatus L. ♂, ett ex., 19 $\frac{27}{8}$ 02. — 5. Chrysotoxum bicinctum L. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{28}{8}$ 02. — 6. Helophilus pendulus L. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{19}{8}$ 02. — 7. Eristalis tenax L. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{22}{8}$ 02. — 8. Melanostoma mellina L. ♂, ett ex., 19 $\frac{25}{8}$ 02. — 9. Melithreptus menthastri L. ♀, ett ex., 19 $\frac{27}{8}$ 02. — 10. Lucilia cæsar L. ♂ ♀, mycket talrik, uth. sgd., 19 $\frac{19}{8}$, $\frac{25}{8}$, $\frac{27}{8}$ 02. — 11. Cynomyia mortuorum L. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{19}{8}$ 02. — 12. Calliphora erythrocephala Mg. ♂ ♀, mycket talrik, uth. sgd., 19 $\frac{25}{8}$, $\frac{27}{8}$, $\frac{28}{8}$ 02. — 13. C. vomitoria L. ♂, enstaka, sgd., 19 $\frac{27}{8}$ 02. — 14. Onesia sepulcralis Mg. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{22}{8}$, $\frac{25}{8}$ 02.

Glechoma hederacea L. Besökare: 1. Bombus rajellus Kirby ♀, flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{7}{6}$, $\frac{11}{6}$ 02 Kexholm. — 2. B. agrorum Fabr. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{11}{6}$ 02 Kexholm. — 3. B. lapidarius L. ♀, ett ex., som föreg. — 4. B. terrestris L. ☿, som föregående.

Stachys palustris L. Besökare: 1. Bombus hypnorum L. ♂, ett ex., uth. sgd., 19 $\frac{2}{8}$ 01 Tavastehus. — 2. B. agrorum Fabr. ☿, flere exx., uth. sgd. och samlande pollen, som föreg. — 3. Psithyrus vestalis, Fourcr. ♂, talrik, uth. sgd., som föreg. — 4. P. quadricolor Lep. ♂, som föregående.

Leonurus cardiaca L. Besökare: 1. Bombus jonellus K. ☿, enstaka, sgd., 19 $\frac{27}{8}$ 02 Kexholm. — 2. B. rajellus K. ♂, som föreg. — Följande fjärilar togos den 19 $\frac{25}{8}$ 02 om kvällen i mörkret i Kexholm: 3. Cidaria truncata Hufn. — 4. C. didymata L. — 5. C. bilineata L. — 6. Dyschorista suspecta Hübn.

Scutellaria galericulata L. Besökare: 1. Bombus agrorum Fabr. ♀, två exx., sgd., 19 $\frac{8}{8}$ 03 Kexholm.

Ajuga reptans L. Besökare: 1. Bombus agrorum Fabr. ♀, två exx., sgd., 19 $\frac{27}{6}$ 02 Kexholm Kalliosaari.

Utricularia vulgaris L. Syrphidblomma. Besökare: 1. Helophilus lineatus Fabr. ♂ ♀, flere exx. besökte uthålligt och trängde våldsamt in i blommorna, så att de nästan helt och hållet försvunno i desamma, 19 $\frac{12}{7}$ 05 Kexholm Suosaari. — Följande arter besökte samtidigt å samma ställe några blommor, men förmådde ej intränga i desamma: 2. Ochthera mantis Deg., två exx. — 3. Cordylura sp., ett ex. — Helophilus versicolor Fabr. ♂ ♀, flög ofta nära förbi blommorna, men besökte dem ej; besökte endast Comarum palustre och Alisma plantago.

Trientalis europæa L. Syrphusblomma. Besökare på Kexholm Palosaari: 1. Syrphus topiarius Mg. ♀, mycket talrik, uthålligt besökande, 19 $\frac{10}{6}$ 02. — 2. S. ribesii L. ♂, talrik, som föreg. — 3. S. lineola Zett. ♀, enstaka, som föreg. — 4. S. lunulatus Mg. ♂, som föreg. — 5. S. ochrostoma Zett. ♀, ett ex. som föreg. — 6. Melithreptus tæniatus Mg. ♀, som föreg. — 7. Syrphus cinctellus Zett. ♂, som föreg., 19 $\frac{20}{6}$ 02.

Lysimachia vulgaris L. I blommorna har jag ofta funnit ståndarknapparna med moget pollen i beröring med märket Insektbesök synas vara mycket sällsynta. Följande insektbesök hafva blifvit antecknade: 1. Chrysotoxum bicinctum L. ♀, ett ex., 18 $\frac{14}{8}$ 99 Kemi. — 2. Syrphus annulatus Zett. ♀, en individ uppehöll sig länge i en blomma och förtärde pol-

len, 18 $\frac{14}{8}$ 99 Kemi. — 3. Macropis labiata Fabr. ♀, ett ex., 19 $\frac{22}{7}$ 03 Kexholm.

Polygonum amphibium L. Besökare vid Kexholm: 1. Spilogaster hyalinata Zett. ♂, flere exx., 19 $\frac{23}{7}$, $\frac{24}{7}$ 03. — 2. Hylemyia strigosa Fabr. ♀, ett ex., 19 $\frac{27}{7}$ 03. — 3. H. coronata Zett. ♀, ett ex., 19 $\frac{24}{7}$ 03. — 4. Limnophora septemnotata Zett. ♀, 19 $\frac{23}{7}$ 03. — 5. Lispe uliginosa Fall., flere exx., 19 $\frac{23}{7}$, $\frac{27}{7}$ 03. — 6. Ochthera mantis Deg., ett ex., 19 $\frac{23}{7}$ 03.

Polygonum aviculare L. Denna art växte med uppräta. ända till 40 cm höga stjälkar å en gårdsplan invid Tavastehus. Följande besökare antecknades: 1. Halictus levis K. ♀, ett ex., 19 $\frac{25}{7}$ 01. — 2. Platycheirus clypeatus Mg. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{27}{7}$ 01. — 3. Syrphus corollæ F. ♀, flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{25}{7}$ 01. — 4. Melithreptus scriptus L. ♂ ♀, var., talrik, uth. sgd., 19 $\frac{25}{7}$, $\frac{26}{7}$, $\frac{29}{7}$ 01. — 5. M. dispar Loud. ♂, enstaka, uth. sgd., 19 $\frac{25}{7}$, $\frac{27}{7}$ 01. — 6. M. pictus Mg. ♂ ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{25}{7}$, $\frac{26}{7}$, $\frac{27}{7}$, $\frac{29}{7}$ 01. — 7. M. menthastri L. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{1}{8}$ 01. — 8. M. nitidicollis Zett. ♂ ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{25}{7}$, $\frac{26}{7}$, $\frac{27}{7}$, $\frac{29}{7}$ och $\frac{1}{8}$ 01. — 9. M. tæniatus Mg. ♂ ♀, som föregående.

Salix pentandra L. Besökare vid Kexholm: 1. Bombus terrestris L. ♀, talrik, uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 2. Colletes cunicularius L. ♀, talrik, uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{30}{5}$ 02. — 3. Andrena rufitarsis Zett. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 4. Ichneumonid, ett ex., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 5. Adela cuprella, 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 6. Eristalis intricarius L. ♂ ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{30}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 03. — 7. E. nemorum L. ♂ ♀, som föreg. — 8. E. arbustorum L. ♂ ♀, som föreg. — 9. E. horticola Deg. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 10. Helophilus hybridus Loew. ♂, ett ex., som föreg. — 11. H. affinis Wahlb. ♀, som föreg. — 12. H. pendulus L. ♀, flere exx , som föreg. — 13. Sericomyia lappona L. ♀, ett ex., som föreg. — 14. Syrphus ribesii L. ♂ ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{30}{5}$. $\frac{2}{6}$ 03. — 15. S. topiarius Mg. ♂, sgd., ett ex., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 16. S. lineola Zett. ♂, enstaka, sgd., 19 $\frac{30}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 03. — 17. S. cinctellus Zett. ♂ ♀, flere exx., som föreg. — 18. S. arcuatus Fall. ♂ ♀, som föreg. — 19. S. venustus Mg. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 20. S. excisus Zett. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 21. S. lasiophthalmus Zett.

♀, som föreg. — 22. S. nitidicollis Mg. ♂ ♀, flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{30}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 03. — 23. Melanostoma mellina L. ♂, ett ex., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 24. Platycheirus albimanus Fabr. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 25. Cheilosia gigantea Zett. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 26. C. pulchripes Loew. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 27. Syritta pipiens L. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 28. Empis sp. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 29. Rhamphomyia æthiops Zett. ♀, ett ex., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 30. R. nigripes F. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 31. R. spissirostris Fall. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 32. Rhamphomyia sp., som föreg. — 33. Hilara pinetorum Zett. ♂ ♀, talrik, sgd., 19 $\frac{30}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 03. — 34. Sarcophaga carnaria L. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 35. Onesia sepulcralis Mg. ♂ ♀, enstaka, som föreg. — 36. Stomoxys stimulans Mg. ♂, ett ex., som föreg. — 37. Calliphora erythrocephala Mg. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 38. Lucilia sericata Mg. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 39. Pyrellia cadaverina L. ♂, som föreg. — 40. Cyrtoneura hortorum Fall. ♂, som föreg. — 41. Aricia albolineata Fall. ♂ ♀, mycket talrik, uth. sgd., 19 $\frac{30}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 03. — 42. A. serva Mg. ♀, ett ex., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 43. A. umbratica Meig. ♀, ett ex., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 44. Spilogaster hyalinata Zett. ♂, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{30}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 03. — 45. S. duplicata Meig. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 46. S. duplaris Zett. ♂, som föreg. — 47. S. urbana Meig. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 48. Hylemyia strigosa Fabr. ♂ ♀, flere exx., sgd., 19 $\frac{30}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 03. — 49. H. æqualis Zett. ♀, två exx., som föreg. — 50. H. coronata Zett. ♀, två exx., 19 $\frac{2}{6}$ 03. — 51. H. conica Wied. ♀, enstaka, 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 52. Chironomus sp. ♀, 19 $\frac{30}{5}$ 03. — 53. Simulia sp., som föreg. — 54. Culex nemorosus Meig. ♂ ♀, talrik, sgd., som föregående.

Salix nigricans Sm. Besökare vid Kexholm: 1. Bombus lapidarius L. ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 02. — 2. B. hypnorum L. ♀, enstaka, som föreg. — 3. Colletes cunicularius L. ♂ ♀, mycket talr., uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{30}{5}$, $\frac{31}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 02. — 4. Andrena albicans Müll. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{30}{5}$, $\frac{31}{5}$ 02. — 5. Vespa rufa L. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 02. — 6. Syrphus arcuatus Fall., enstaka, sgd., 19 $\frac{22}{5}$ 03. — 7. S. nitidulus Zett. ♀, som föreg. — 8. Platycheirus scambus Staeg. ♂, ett ex., som föreg. — 9. P. immarginatus Staeg. ♂, som föreg. — 10. Melanostoma

mellina L. ♂, som föreg. — 11. Melithreptus scriptus L. ♂, som föreg. — 12. Pollenia rudis Fabr. ♀, som föreg. — 13. Sepsis violacea Mg. ♀, som föreg. — 14. Sciara sp., som föreg. — 15. Chironomus sp., som föreg. — 16. Liten fluga, som föregående.

Salix phylicæfolia L. Vid Kexholm antecknades följande besökare: 1. Bombus terrestris L. ♀, talrik, sgd., 19 $\frac{25}{5}$ 02. — 2. B. lapidarius L. ♀, flere exx., som föreg. — 3. B. rajellus K. ♀, enstaka, som föreg. — 4. Colletes cunicularius L. ♀, mycket talrik, uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{25}{5}$ och $\frac{2}{6}$ 02. — 5. Andrena albicans Müll. ♀, enstaka, sgd. och psd., 19 $\frac{2}{6}$ 02. — 6. A. albicrus Kirb. ♀, som föreg. — 7. Vespa rufa L. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{25}{5}$ 02. — 8. Bombus hypnorum L. ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 02.

Salix cinerea L. Besökare vid Kexholm: 1. Bombus terrestris L. ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{29}{5}$ 02. — 2. Colletes cunicularius L. ♀, som föregående.

Salix aurita L. Besöktes i närheten af Kexholm af följande insekter: 1. Enstaka Bombus-individer, 19 $\frac{2}{6}$ 02. — 2. Colletes cunicularius L. ♀, talrik, uth. sgd., 19 $\frac{2}{6}$ 02. — 3. Andrena albicans Müll. ♀, talrik, uth. sgd. och samlande pollen, 19 $\frac{2}{6}$ 02. — 4. A. albicrus Kirb. ♀, mindre talrik, som föreg. — 5. Eristalis intricarius L. ♂ ♀, flere exx., sgd., 19 $\frac{25}{5}$ 03. — 6. E. nemorum L. ♂ ♀, som föreg. — 7. E. anthophorinus Zett. ♂, ett ex., som föreg. — 8. E. cryptarum Fabr. ♀, sparsam, som föreg. — 9. E. rupium F. ♀, ett ex., som föreg. — 10. Helophilus pendulus L. ♀, som föreg. — 11. H. affinis Wahlb. ♀, som föreg. — 12. H. arcticus Zett. ♂, som föreg. — 13. Syrphus luniger Mg. ♂, som föreg. — 14. S. venustus Mg. ♂ ♀, sparsam, som föreg. — 15. Melanostoma mellina L. ♂ ♀, flere exx., sgd., 19 $\frac{1}{6}$ 04. — 16. Orthoneura elegans Mg. ♀, ett ex., sgd., 19 $\frac{1}{6}$ 04. — 17. Cheilosia pulchripes Loew. ♂ ♀, flere exx., uth. sgd., 19 $\frac{1}{6}$ 04. — 18. C. chrysocoma Mg. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{25}{5}$ 03. — 19. C. gigantea Zett. ♂, ett ex., sgd., 19 $\frac{1}{6}$ 04. — 20. C. præcox Zett. ♂ ♀, mycket talrik, uth. sgd., 19 $\frac{1}{6}$ 04. — 21. C. chloris Mg. ♀, flere exx., som föreg. — 22. C. gilvipes Zett. ♀, ett ex., som föreg. — 23. Cheilosia sp., som föreg. — 24. Musca corvina Fabr. ♀, ett ex., som föreg. —

25. Spilogaster duplaris Zett. ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{30}{5}$ 04. — 26. Aricia lugubris Meig. ♂ ♀, tämligen talrik, sgd., 19 $\frac{1}{6}$ 04. — 27. Anthomyia lactucæ Bouché ♂ ♀, två exx., som föreg. — 28. Ochtera mantis Deg., ett ex., som föreg. — 29. Lucilia cornicina Fabr. ♀, ett ex., 19 $\frac{25}{5}$ 03. — 30. Rhamphomyia sulcata Fall. ♂ ♀, enstaka, sgd., 19 $\frac{25}{5}$ 03.

Orchis maculata L. Besökare: 1. Leptura maculicornis Deg., talrik, flere exx. med pollinier å pannan, uth. flygande från blomma till blomma, 19 $\frac{14}{7}$ 00 Tusby Rusutjärvi, 19 $\frac{27}{6}$ 05 Kexholm Hirvisaari två exx. utan pollinier. — 2. L. melanura L., en individ tagen på Spiræa salicifolia med 11 pollinier fästa på pannan, 19 $\frac{14}{7}$ 00 Tusby Rusutjärvi. — 3. Cychramus luteus Ol., inkrupen i en blomma, 19 $\frac{18}{6}$ 03 Isohevossaari. — 4. Volucella bombylans Linn. ♀, ett ex. med pollinier, 19 $\frac{3}{7}$ 05 Kexholm Isohevossaari. — 5. Helophilus affinis Wahlb. ♀, några individer utan pollinier, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 6. Empis livida L. ♂ ♀, talrik, uth. besökande blommorna, två honor med ett pollinium oregelmässigt fäst å ögat, en tredje hona med ett pollinium på pronotum, 19 $\frac{9}{7}$ 00 Hollola Hersala. Empis livida torde vara en ganska osäker befruktare.

Platanthera bifolia Reich. Besökare: 1. Sphinx pinastri L., ett ex., sugande i några blommor, undkom, 19 $\frac{23}{6}$ 03 Kaukola.

Listera ovata R. Br. Ichneumonidblomma. Följande insektbesök antecknades: 1. Bruchus atomarius L., ett ex. utan pollinier, 19 $\frac{23}{6}$ 03 Kaukola. — 2. Dolopius marginatus L., ett ex. med ett pollinium midt på vertex, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 3. Rhagonycha limbata Thoms., två exx., utan pollinier, 19 $\frac{4}{7}$ 04 Kexholm Hirvisaari. — 4. Leptura maculicornis Deg., ett ex. taget i närheten af en blomstängel med ett pollinium å hufvudet, 19 $\frac{26}{6}$ 05 Kexholm Hirvisaari. — 5. Ichneumonider, uth. besökande blommorna, ett par stycken med polliner, 19 $\frac{1}{7}$ 02 Kexholm Palosaari. — 6. Ichneumon grossorius Fabr. ♂, en individ med pollinier å clypeus, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 7. I. computatorius Müll. ♀, två exx., det ena med kvarlefvor af ett pollinium å clypeus, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 8. Cryptus sp., med en mängd pollinier å clypeus, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 9. Tryphonid med flere pollinier å ansiktet, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 10. Små ichneumonider, några med pollinier, 19 $\frac{23}{6}$ 03 Kaukola.

— 11. Perineura sp., ett ex. med flere pollinier å clypeus, 19 $\frac{4}{7}$ 04 Kexholm Hirvisaari. — 12. Gorytes mystaceus L., med pollinier å clypeus, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 13. Trypoxylon figulus L., utan pollinier, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 14. Empis tessellata Fabr. ♀, utan pollinier, 19 $\frac{4}{7}$ 04 Kexholm Hirvisaari. — 15. Melanostoma mellina L. ♂, utan pollinier, 19 $\frac{4}{7}$ 04 Kexholm Hirvisaari. — 16. Oscinis nasuta Schrank, utan pollinier, ett ex., 19 $\frac{23}{6}$ 03 Kaukola. — 17. Tachina sp., talrik, alltid utan pollinier, 19 $\frac{25}{6}$ 03 Kaukola. — 18. Sciara sp., ett ex. med pollinier, 19 $\frac{1}{7}$ 02 Kexholm Palosaari. — 19. Sciara sp., talrik, alltid utan pollinier, 19 $\frac{23}{6}$ 03 Kaukola, 19 $\frac{4}{7}$ 04 Hirvisaari.

Corallorrhiza innata R. Br. Syrphusblomma. Å Liersaari holme nära Kexholm anträffade jag under sommaren 1905 ett par fläckar, å hvilka arten förekom i sådan mängd, att den kunde bevakas. Resultatet af bevakningen blef följande besökare: 1. Syrphus cinctellus Zett. ♂ ♀, talrik, uthålligt sgd., 19 $\frac{16}{6}$, $\frac{19}{6}$ 05. — 2. Aricia semicinerea Wied. ♂, sgd., 19 $\frac{19}{6}$ 05. — 3. Chironomus sp. ♂, ett ex., flyktigt besökande, 19 $\frac{13}{6}$ 05. — Å Kalliosaari holme antecknades 19 $\frac{1}{7}$ 04 följande flyktiga besökare: 4. Siphona geniculata Deg. ♀, ett ex. — 5. Empis vernalis Meig. ♀, ett ex. — 6. En Hymenopter. — Pollinierna sakna klibbskifva, hvarför de fastna hvarken å en besökande insekts hufvud eller å en införd blyertspenna. De sönderfalla i äldre blommor i flere bitar.

Mötet den 5 maj 1906.

Till inhemsk medlem invaldes student Gunnar Ekman (föreslagen af doktor K. M. Levander).

Sällskapets rörliga kapital utvisade enligt af skattmästaren afgifven kassarapport en behållning af Fmk 9,388: 90.

Redaktionen af Magyar Botanikai Lapok, Budapest, hade jämte anhållan om skriftutbyte tillställt Sällskapet de hittills utgifna fyra årgångarna af nämnda tidskrift, och beslöt Sällskapet i utbyte sända fyra volymer af Acta äfvensom Sällskapets framdeles utkommande publikationer.

Tohtori A. J. Silfvenius ilmoitti painettavaksi:

Zur Trichopteren-Fauna des Finnischen Meerbusens.

Till de botaniska samlingarna hade gåfvor inlämnats af Helsingfors botaniska bytesförening.

Amanuens Harald Lindberg förevisade följande

Anmärkningsvärda fanerogamer.

Thalictrum flexuosum Bernh. Af denna för finska floraområdet nya *Thalictrum*-art förelades ett den 29 juli 1900 på Strömsö i Snappertuna af eleven Eva Furuhjelm insamladt exemplar. Den funna formen öfverensstämmer fullkomligt med den gottländska och livländska formen, af hvilken särskilda exemplar till jämförelse förevisades. I Sverige är arten känd från Gottland, Östergötland och Stockholms skärgård. Neuman upptager densamma under namnet *Th. minus* L. *α elatum* (Jacqu.) Lec. och betecknar den gottländska såsom f. *Kochii* Fr., med hvilken exemplaret från Snappertuna närmast öfver-

ensstämmer på grund af de små, skarpt tandade småbladen (cirka 10 mm långa och 6 mm breda). Till bladformen är det af Eva Furuhjelm tagna exemplaret fullkomligt likt den under namnet *Th. flexuosum* Bernh. i Herb. Austr.-Hung., n. 2558, II, utdelade formen, som i Becks Flora von Nieder-Österreich, I, sid. 425, upptages såsom *α collinum* (Wallr.). Den i Lappmarken och ryska Karelen tagna *Th. Kemense* Fr. afviker bl. a. genom sina stora och breda småblad och torde höra till en annan ostligare formkrets af den högst varierande *Th. minus* L. i vidsträcktaste mening.

Juncus glaucus L. Till Helsingfors bytesförening insändes för någon tid sedan af ingeniör Herm. Ad. Printz under namn af *J. effusus* L. exemplar af ifrågavarande art från St., Hämeenkyrö, Kyröskoski, insamlade den 20 juli 1905. På förfrågan meddelade herr Printz, att arten under en längre följd af år förekommit vid ett afstjälpningsställe invid Kyröskoski bruk. Tidigare insamlad såsom tillfällig på barlast invid Åbo.

Amanuens Harald Lindberg redogjorde vidare för

Finlands Camelina-former.

Föredragaren, som hade bearbetat det å botaniska museet förvarade, särdeles intrasslade *Camelina*-materialet, förevisade talrika herbarieexemplar af hithörande former. Inom Finland äro funna följande former:

C. microcarpa Andrz.
C. sativa Fr.
C. linicola Sch. et Sp.
* *fœtida* (Fr.) med var. *dentata* Pers.
* *macrocarpa* (Heuff.).

Af dessa förekomma de tvenne förstnämnda tillfälligtvis på ruderatplatser invid gårdar, på barlast o. d., medan *C. linicola* endast anträffas bland lin och vårsäd, särskildt hafre.

C. microcarpa igenkännes på sin långa fruktställning med små, hårda, tätt ställda, snedt uppåt riktade frukter på korta, styfva skaft. Blom- och fruktställningen är hos *C. sativa* betydligt kortare och frukterna äro betydligt större, för öfrigt är denna form närmast släkt med *C. microcarpa*. *C. linicola* skiljer sig från de föregående förutom genom växplatsen genom stora, mjukskaliga frukter, som sitta i en kort och gles fruktställning; fruktskaften äro långa och oftast mer eller mindre nedåtböjda; bladen äro få, glest ställda och tidigt affallande. *C. * fœtida* har korta, i spetsen intryckta frukter, *C. * macrocarpa* åter längre, i spetsen afrundade frukter. Var. *dentata* har mer eller mindre flikade blad.

I anledning af det gjorda meddelandet omnämnde student Hans Buch, att han funnit exemplar af *Camelina microcarpa* i Hoplaks invid Helsingfors.

Student Runar Forsius lämnade följande meddelande

Om Phyllœcus eburneus André.

För omkring 30 år tillbaka sände prof. O. M. Reuter en samling *Calastogastra* till den franske hymenopterologen Ed. André för att granskas, och i sitt år 1879 publicerade arbete „Species des Hyménoptères d'Europe et d'Algérie I" beskref André sedermera från denna samling tre nya species, dem han kallade *Phyllœcus eburneus*, *Nematus fennicus* och *Dolerus fennicus*. Anmälan härom ingår i Sällskapets „Meddelanden" för den 4 mars 1882.

Då emellertid fil. kand. Å. Nordström och jag vid genomgåendet af oss tillgängligt finskt material af familjen *Cephidæ* undersökte Andrés typexemplar för *Ph eburneus* (som numera tillika med hela den s. k. andréska samlingen tillhör universitetet), funno vi till vår förvåning, att ifrågavarande insekt ingalunda var någon *Phyllœcus* Neum., ja ej ens tillhörde hela familjen, utan var en tenthredinid af släktet *Emphytus*

Klug. Den kännetecknas nämligen af 9-ledade antenner, hvilkas första led är längre än den andra; ögonen nå ej mandiblernas bas; framtibierna hafva tvenne apikalsporrar; på framvingarna mynnar diskoidaltvärnerven i cubiti början; vidare hafva framvingarna 2 radialfält och 3 cubitalfält (på så sätt att tvärnerven 1 saknas), af hvilka det andra upptager hvar sin nervus recurrens; lancettfältet har sned tvärnerv, och bakvingarnas diskfält äro icke slutna. Den beskrifning, som André (sid. 527) lämnar öfver *Ph. eburneus*, gör det sannolikt, att han haft för sig en ♀ af *Emphytus perla* Klug, som af en eller annan anledning fått kroppen tillklämd från sidorna. Detta har vid jämförelse äfven konstaterats vara fallet. Det andréska exemplaret är visserligen obetydligt ljusare än de exemplar af *E. perla* Klug, som jag varit i tillfälle att se, men detsamma motsvarar dock i allo den beskrifning, som Klug i „Die Blattwespen" (år 1818 i Berlin) lämnar öfver denna art. — Man vore nästan böjd att tro, att någon förväxling med exemplar förelåge, ifall ej den individ, som af André betecknats med „*Ph. eburneus* n. sp.", fullkomligt skulle motsvara André's beskrifning. André maste därför hafva underlåtit att vid beskrifvandet granska antenner, vingar och framben, bedragen af abdomens cephidliknande form.

Ph. eburneus André har af den framstående forskaren på detta område, Fr. W. Konow, i hans Calastogastra förts såsom en färgvarietet under *Janus compressus* F.; Konow bygger dock endast på Andrés beskrifning. Namnen *Phyllœcus eburneus* André och *Janus compressus* F. var. *eburneus* Konow böra sålunda utgå och endast tagas i betraktande såsom synonymer till *E. perla* Klug.

I den andréska samlingen förekomma för öfrigt åtskilliga grofva determinationsfel. Alla arter (se meddelandet af prof. Reuter den 4 mars 1882), som med Andrés auktoritet angifvits såsom finska, måste därför betecknas såsom ytterst osäkra så länge de icke blifvit å nyo granskade.

Årsmötet den 13 maj 1906.

Ordföranden, professor J. A. Palmén, uppläste följande

Årsberättelse rörande Sällskapets verksamhet 1905—1906.

Vi samlades här för ett år sedan under förhållanden, som länge tryckt hela vårt land och därför verkade tyngande, hämmande äfven på vetenskaplig forskning. Men redan då hyste vi bestämd öfvertygelse därom, att hårdt väder aldrig kan räcka länge. Det måste sluta! Och kanske kunde ovädret medföra till och med någon nytta. Ty åskväder rensar ju luften, ozoniserar den, så att både växter och djur efteråt känna uppfriskad lefnadslust.

Nu har detta också gått i fullbordan. Urladdningen i november försiggick alldeles som efter meteorologiska lagar. Spänningen kulminerade i öster, där den blifvit starkast. Här hos oss skedde utbrottet i rätt tid, fortgick i god ordning och så godt som målmedvetet. Ingen visste dock af någon ledning, eller när enskildheterna skulle inträffa, huru slutverkan skulle gestalta sig, och allra minst hvad framtiden skulle medföra. Ännu i dag, ett halft år senare, ter sig mycket af förloppet helt gåtlikt för oss alla. Men ett är säkert, och det är, att en stor rensning då blef utförd. Mycket osundt hade dessförinnan fått samlas; nu däremot kännes den politiska och sociala luften åter frisk. Får rensningen ännu någon tid fortgå och nya lefnadsformer gestalta sig, så skall ny, dådkraftig lifslust allt mera sprida sig och frodas i alla samhällets lager. En betydelsefull garanti finge hela omgestaltningen hos oss, i fall den liknande, men mer gigantiska energiomsättning, som nu försiggår där borta i öster, komme att också där leda till det eftersträfvade målets fullständiga vinnande.

Skola de nya förhållandena under det återvunna lugnet utöfva inflytande också på det vetenskapliga lifvet hos oss?

Helt visst skall så ske. Lugnet skall först bringa med sig, att allehanda nyss afstannade arbeten slutföras, och att arbetskrafterna åter ledas från distraherande yttre frågor tillbaka till de vetenskapliga. Måhända skall arbetet sedan fortgå såsom förut, under lugn och småningom skeende utveckling. Men det kan också hända, att framtiden skall på forskningen ställa andra kraf än den förgångna tidens. Jag vill ej säga, att dessa kraf skola vara högre än våra hittillsvarande, men de kunna blifva annorlunda artade. Om så sker, så böra våra vetenskapliga samfund redan nu gifva akt på tidens tecken och söka förstå samtidens nya fordringar. Forskningen bör, under fortsatt kultivering af hvad vi hittills lärt oss skatta högt, ej underlåta att söka motsvara hvad framtiden kan därutöfver begära. Det är särskildt den yngre generationen, som bör för sig klargöra en möjligen försiggaende programförändring. Låt oss därför kasta en kort blick på hvad vårt Sällskaps ungdom har att besinna.

Man hör ofta uttalas, att naturvetenskaperna äro materialistiska, och denna mening hyllas kanske särskildt bland dem, som själfva hafva endast föga reda på deras mål och medel. För min del tror jag vår slags materialism innebär en nykter och hälsosam motvikt mot den mångenstädes ännu härskande, rent aprioristiska spekulation, som söker nå snillrika, drömda ideella mål utan att vända sig till verkligheten. I detta afseende står vår tids naturvetenskap på mera reell botten.

Också samhällsskicket hos oss står på en skäligen reell botten. Men dagens lösen siktar åt mera demokratiska framtidsmål, och dessa komma att fordra ännu mera realitet också af forskningen. I långa tider hafva vi sysselsatt oss med att samla, beskrifva och förteckna vårt områdes växt- och djurarter och deras utbredning. Det var ett godt steg framåt, att man började utreda dessa arters utveckling och deras beroende af naturbetingelserna i olika delar af vårt land, likaså att man gaf akt på huru de bilda naturliga samfund äfvensom på naturgruppernas fysionomi. Allt detta har utredts utan någon som helst annan syn på ämnet än naturens egen. Det gällde ju att utreda naturen, att förstå den.

Kommer däremot framtiden att utveckla sig i sådan demokratisk anda, som nyss antyddes, så händer det lätt, att dy-

lika rent vetenskapliga syften skola förefalla mången utomstående vara alltför platoniska, måhända betydelselösa sträfvanden. Dessa våra fundamentalspörsmål få vi emellertid ej uppoffra. Hellre må vi göra oss i tid beredda att bredvid dem odla de nya frågor, som den nya tiden medför. Ett framtida landtmannahusbondeskap i vårt land skall säkerligen begära, att i högre grad än hittills skall upptagas naturvetenskapliga spörsmål af mera praktisk art. Jag menar därmed ingalunda de enbart praktiska, dem som syfta åt landtbrukets rent ekonomiska frågor, ehuru också de äro af stor bärvidd och säkerligen i än högre grad än de rent vetenskapliga kunna räkna pa välvillig hjälp af statsverket. Att redan nu rent faunistiska och floristiska ämnen med stor framgång kunna studeras för vetenskapliga frågors afgörande, ehuru de närmast betingas och därför äfven utföras af institutioner för praktiska statsmål, bevisas till fullo af amerikanska föredömen. Särskilda departement af styrelseverk äro där borta ägnade åt vetenskaplig forskning rörande olika växt- och djurgrupper, som äga betydelse för landtbruk, skogsvård, produktion af industriella råmaterial o. s. v. Också hos oss finnes början till dylika institutioner så att säga af botanisk art, för skogsvård, torfmossodling m. m., och för zoologiska frågor, husdjur, fiskevård, skadeinsekter m. m.

För min del tror jag, att i dylika riktningar i framtiden skola gifvas vida flere uppslag än hvad man nu kan antaga, och detta i all synnerhet om vårt samhälle kommer att administreras af män från de djupa lederna.

Såsom redan sagdt, skola vi ingalunda lämna å sido hvad för oss varit hufvudfrågan, vår natur. Men med stadgad insikt, vunnen från själfva naturen, skall framtiden med så mycket större framgång gå fosterlandets önskningar till mötes äfven när det gäller frågor, som kunna hafva också praktisk bärvidd. Och landets styrelse skall då ej heller hafva orsak att ringa uppskatta den vetenskapliga forskningen och undandraga dess bärare nödiga hjälpmedel.

Månne ej i nuvarande brytningstid våra unga naturforskare med fog böra tänka på denna sida af saken och, jämte det de bedrifva vetenskapliga studier för dessas egen skull,

söka göra sig hemmastadda äfven med den praktiska tillämpningen af insikterna.

Jag har berört dessa frågor, enär de kanske för oss äldre framstå lättare i deras inre organiska sammanhang än för mången yngre, som måhända hellre fattar frågan såsom en ren brödfråga. I sistnämnda fall skall man måhända förlora ur sikte dess ideellare, mera vetenskapliga sida, hvilken dock utgör bottnen för det hela.

De yngres antal är i vårt samfund stort nog, det framgår däraf att våra möten städse varit besökta af 35 à 38 personer. Att dessa bidragit väsentligen till intresset för våra regelbundet hållna möten, visas af deras meddelanden. Under sammanträdena hafva i år de zoologiska andragandena varit något öfver 30, delgifna af inemot 20 personer, nämligen herrar G. Fabritius, R. Forsius, K. Hj. R. Frey, T. H. Järvi, R. Krogerus, K. M. Levander, C. Lundström, J. A. Palmén, R. B. Poppius, Th. Renvall, Enzio Reuter, Ossian Reuter, J. Sahlberg, U. Sahlberg, G. Schneider, A. J. Silfvenius, E. Sundvik, K. E. Suomalainen och J. Tegengren. Botaniska meddelanden åter hafva lämnats af herrar M. Brenner, H. Buch, Fr. Elfving, E. Häyrén, H. Lindberg, A. Palmgren och H. Rancken.

Förutom förevisningar och smärre meddelanden hafva under mötena anmälts följande afhandlingar och uppsatser:

A. J. Silfvenius, Beiträge zur Metamorphose der Trichopteren.

A. J. Silfvenius, Zur Trichopteren-Fauna von Ladoga-Karelien.

G. Schneider, Beitrag zur Kenntnis der im Uferschlamm des Finnischen Meerbusens frei lebenden Nematoden. Mit 2 Tafeln.

B. R. Poppius, Beiträge zur Kenntnis der Lepidopteren-Fauna der Halbinsel Kanin. Mit 1 Tafel.

H. Buch, „Pohlia annotina“.

Th. Renvall, Ornitologiska iakttagelser i Enare socken sommaren 1905.

K. M. Levander, Über das Plankton des Sees Humaljärvi.

V. M. Axelson, Beitrag zur Kenntnis der Collembolen-Fauna in der Umgebung Revals.

J. I. Lindroth, Kulturversuche mit finnischen Uredineen I.

B. R. Poppius, De genom handelsvaror till Finland importerade skalbaggarna.

B. R. Poppius, Zur Kenntnis der Pterostichen-Untergattung Cryobius (Motsch.) J. Sahlb.

A. J. Silfvenius, Trichopterologische Untersuchungen I. Über den Laich der Trichopteren.

C. Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands. I. Mycetophilidæ.

C. Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands. II. Tipulidæ.

K. M. Levander, Notiz über das Winterplankton in drei Seen bei Kuopio.

K. M. Levander. Zur Kenntnis des Sees Pitkäniemenjärvi der Fischereiversuchsstation Evois.

R. Björkenheim, Havaintoja Evon kruununpuiston vierin- ja murtokivimaiden kasvillisuudesta.

A. J. Silfvenius, Zur Trichopteren-Fauna des Finnischen Meerbusens.

Skulle man enbart hålla sig till Sällskapets protokoll, så kunde det se ut som hade de rikligt inflytande meddelandena icke kommit till publikation. Men detta är långt ifrån fallet. Från pressen hafva utgått tvenne häften Acta. N:o 27 har på grund af tillfälligheter likväl ej kunnat fås hit till mötet i fullfärdigt skick, och af n:o 28 skall i dessa dagar det redan uppsatta sista arket tryckas. Jag nödgas därför anhålla, att Sällskapet ville hafva öfverseende med dröjsmålet och betrakta det som skulle båda banden redan nu föreligga.

Volymen 27 af Acta innehåller afhandlingar af herrar Levander, Silfvenius (3), Forssell, Karsten, E. Reuter och Schneider samt omfattar 379 sidor, 9 taflor och 11 textfigurer. Volymen 28 åter fylles af herrar Levander, Axelson, Poppius (2) och Silfvenius. Det under tryck varande 29 bandet är påbörjadt med afhandlingar af herrar Lundström och Levander. Slutligen har Hj. Hjelts

Conspectus floræ fennicæ fortskridit så långt, att snarligen hela bandet, Acta n:o 30, kan afslutas.

Af Meddelanden äro häftena 31 och 32 under tryckning och skola inom kort blifva färdiga till utdelning. Däri ingå Sällskapets förhandlingar för åren 1904—1905 och 1905—1906.

Reseberättelser hafva under året afgifvits af:

Silfvenius	öfver en	zool.	resa 1902	till	Sordavalatrakten,
Sola	„	bot.	„ 1905	„	Hämeenkyrö,
Vartiainen	„	„	„ „	„	skärgården i norra Ladoga,
Högman	„	„	„ „	„	Åland.

Sällskapet har under året diskuterat och beslutit beträffande frågor om Sällskapets förlagsrörelse samt om inventering af biblioteket, ombesörjd af en särskild kommitté. Likaledes har Sällskapet beslutit hos landets styrelse göra ett uttalande rörande förbättrandet af naturalhistoriens föga tidsenliga läge i landets läroverk.

För nästkommande sommar har Sällskapet beslutit utgifva reseunderstöd åt

amanuens H. Lindberg, 250 mk för fytopaleontologiska undersökningar och studium af kritiska fanerogamer på Åland;

stud. H. Rancken, 450 mk för floristiska och bryologiska undersökningar i Tana älfdal;

stud. H. Buch, 150 mk för studium af floran, särskildt mossorna, i Savonia australis;

stud. I. M. Wartiainen, 150 mk för studium af kärlväxtfloran i Sordavalatrakten;

preparator O. Lindblad, 200 mk för undersökningar öfver mollusker och vertebrater i Karelia pomorica;

stud. R. Forsius, 150 mk för insamling af insekter på Åland;

stud. E. V. Suomalainen, 150 mk för ornitologiska undersökningar i Kuopiotrakten;

stud. R. Frey, 150 mk för insamling af dipterer och lafvar på Åland;

stud. K. Siitoin, 200 mk för mikrofaunistiska och mikrofloristiska undersökningar i Ladoga- och ryska Karelen;

stud. I. Buddén, 100 mk för planktonstudier i Savonia borealis.

Sammanlagdt 1,950 mark.

Likasom förut har Sällskapet äfven under detta år förstärkt sig med unga krafter, nämligen genom inval af nya medlemmar: herrar studd. I. Buddén, J. Kjäldström, H. Gottberg, G. Ekman, magg. L. Helle och R. Björkenheim, folkhögskoleförest. J. Tegengren, konservator O. Lindblad och ref. sekr. A. W. Lindström.

Däremot hafva med döden afgått bland utländska ledamöter fyra bekanta botanister, åt hvilka här ägnas följande minnesord, nedskrifna af prof. Fr. Elfving.

„Bland de under året aflidne bör främst nämnas professorn i kemi vid Uppsala universitet Per Theodor Cleve, hvilken den 18 juni 1905 afled i en ålder af 65 år. Denne synnerligen mångsidige och framstående forskare, hvilken inom sitt hufvudfack, kemin, utfört högst värdefulla undersökningar rörande de sällsynta jordarterna, var den förste, som i norden mer ingående begynte studera sötvattensalgerna efter den äldre Agardhs tid. Hans på 1860-talet offentliggjorda arbeten om de svenska desmidiéerna, zygnemacéerna o. a. alggrupper beteckna början till det intensiva algologiska arbete, som kännetecknat de sista decennierna i Sverige. Senare koncentrerade sig Cleve på diatomacéerna och var under det senaste kvartseklet en af de allra främsta kännarne på detta område, tagen i anspråk både af botanister och geologer. Tack vare sin ofantliga arbetsförmåga fann han tid att, oftast om kvällarna då det kemiska dagsarbetet var slut, studera diatomacématerial från alla delar af världen. Äfven de hos oss gjorda samlingarna har han genomgått och bestämt och däröfver i Acta offentliggjort en fullständig förteckning, den enda som tills vidare existerar. En speciell användning fingo dessa Cleves insikter för den under de senaste decennierna utvecklade oceanografin, och var han ledare för de hithörande biologiska undersökningarna i de nordiska hafven; växlingarna här i planktons sammansättning under inverkan af hafsströmmar och årstider har han i deras hufvuddrag utredt. — Redan år 1868 kallades Cleve till hedersledamot af vårt Sällskap.

Lektorn vid Skogsinstitutet i Stockholm Albert Nilsson afled den 23 mars detta år i en ålder af endast 47 år. Hans verksamhet för utredande af skogarnas utveckling och vegetation i Sverige har haft många beröringspunkter med den inom vårt Sällskap kultiverade växttopografin, och hans framställning af de olika ståndorternas, särskildt försumpningarnas, utveckling har äfven för oss varit mycket lärorik. Vid naturforskaremötet i Helsingfors 1902 höll Nilsson ett föredrag häröfver.

Den 23 sistvikne april afled i Bremen den framstående monografen af familjen *Juncaceæ*, skolrektor emeritus, prof. dr Franz Buchenau i en ålder af 75 år. Honom hafva vi att tacka för den kritiska bearbetningen af vårt museums juncacéer.

Axel Nikolaus Lundström, e. o. prof. i växtbiologi vid Uppsala universitet, afled den 30 december 1905 i Uppsala. Han föddes i Piteå den 23 mars 1847. Deltog i 1875 års arktiska forskningsfärd, hvarefter han ägnade sig hufvudsakligen åt växtbiologiska studier. Sista tiderna hafva hans studier mest varit riktade åt de norrländska skogarnas utvecklingshistoria, och han uppgjorde plan till en växtbiologisk försöksstation i Norrbotten, hvilken kom till stånd i Luleå. År 1897 blef han förste innehafvare af en genom privat initiativ grundad professur i växtbiologi. Uti universitetskretsar i Uppsala intog L. i följd af sin ovanliga kvickhet och snarfyndighet och sitt oförbränneligt goda humör en mycket framskjuten plats, och bevaras han af många i kärt minne.“

Af inhemske män har vårt samfund förlorat tvenne, som med intresse följt naturalhistoriens fortgång i vårt land.

Den 22 november 1905 afled godsägaren, mag. Michael v. Essen vid 60 års ålder. Under sin yngre tid idkade han både botaniska och zoologiska studier, men öfvergick efter hand till dessas användning i praktikens tjänst på sitt gods Herrenäs i Hattula. Här intresserade han sig i synnerhet för försök rörande vissa foderväxters, särskildt baljväxters, härdighet i vårt klimat och deras odlingsvärde samt sysslade med frågor om mångåriga fodervallars lämplighet, med frågor rörande våra ogräs och med andra agrikulturella spörsmål.

Den andre bortgångne är statsarkivarien Karl August Bomansson, som afled den 7 februari 1906 inemot 79 år

gammal. Jämsides med sin tjänsteverksamhet bedref han ifrigt bryologiska studier så länge hans syn det tillät.

Jag har till sist sparat nämnandet af en åtgärd af Sällskapet, som jag personligen bevarar i tacksamt minne, nämligen den vänlighet som Sällskapet senaste höst bevisade mig i anledning af en viss åldersgräns. Välviljan skall jag alltid minnas, men den skulle icke minskas, i fall Sällskapet ännu ville taga ett steg till, det nämligen att låta sin gamle tjänare nu fara i frid. Jag själf känner bättre än någon annan, huru Sällskapets arbeten blifvit eftersatta, just genom dess ordförandes efterlåtenhet, och detta bör ej få fortfara. Den arbetstid, som stundar och hvarom jag i ingressen af detta andragande antydt, kräfver yngre krafter, och sådana finnas tillräckligt. Måtte de få öfvertaga arbetet att drifva Sällskapets angelägenheter.

Föredrogs den af skattmästaren, doktor V. F. Brotherus, sammanställda

Årsräkning för år 1905,

ur hvilken lämnas följande utdrag:

Debet.

Behållning från år 1904.

Stående fonder	28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	10,000: —	
Sanmarkska fonden	4,000: —	
Årskassan	5,944: 41	47,944: 41

Inkomster under året.

Statsanslag för året	6,000: —	
Anslag ur Längmanska fonden	5,000: —	
Influtna räntor	2,206: 87	
Ledamotsafgifter . . . . . . , . . .	15: —	
Återburet stipendium	250: —	
Inlösta kuponger från 1904	267: 50	13,739: 37
	Summa Fmk	61,683: 78

Kredit.

Utgifter under året.

Arvoden:			
åt sekreteraren	200: —		
„ bibliotekarien	200: —		
„ vaktmästaren	125: —	525: —	
Reseunderstöd		1,500: —	
Ränta å Sanmarkska fonden		234: 45	
Lektor Hj. Hjelt		250: —	
Tryckningskostnader		2,227: 60	
Frakt, annonser, renskrifning m. m. . .		104: 61	4,841: 66
Behållning till år 1906.			
Stående fonden		28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond		10,000: —	
Sanmarkska fonden		4,000: —	
Årskassan		14,842: 12	56,842: 12
		Summa Fmk	61,683: 78

På förslag af revisorerna, herrar Brenner och Alcenius, beviljades härpå skattmässtaren full ansvarsfrihet för hans förvaltning af Sällskapets medel.

Intendenten, amanuens Harald Lindberg, afgaf följande

Årsredogörelse öfver de botaniska samlingarnas tillväxt.

Under det sistförflutna läseåret hafva Sällskapets samlingar som vanligt ihågkommits af särskilda personer, som till desamma förärat större eller mindre samlingar. Främst har fanerogamsamlingen tillvuxit med 950 exemplar, och står Sällskapet i tacksamhetsskuld till nedannämnda personer för ökningen af denna samling. De mest omfattande kollektionerna hafva inlämnats af student A. L. Backman, rektor M. Bren-

ner samt Helsingfors botaniska bytesförening. Mindre samlingar hafva förärats af referendariesekreterare A. V. Lindström, doktorer E. Hougberg och Hj. Hjelt, ingeniör Herm. Ad. Printz, forstmästare F. Silén och Edv. af Hällström, magistrar W. M. Axelson, Ch. Em. Boldt, Otto Collin samt Laura Högman äfvensom af studenter Greta Andersin, H. Buch, Helmi Hackstedt, Alma Keso, F. W. Klingstedt, A. A. Sola och C. G. Tigerstedt samt slutligen af amanuens H. Lindberg.

Bland kryptogamerna hafva särskildt mossorna ökats genom inlämnade gåfvor, som sammanlagdt uppgå till 267 exx., och hafva följande personer bidragit till denna ökning: forstmästare Edv. af Hällström, magister W. M. Axelson, som lämnat det största bidraget, studenter H. Buch, H. Gottberg, H. Rancken och A. A. Sola samt Helsingfors botaniska bytesförening. Svampsamlingen har ökats med 56 nummer, hvilka inlämnats af professorer Fr. Elfving och P. A. Karsten, magister M. A. Waenerberg, forstmästare K. O. Elfving, fröken V. Runeberg samt studenter H. Rancken och A. A. Sola. Den finska lafsamlingen har ökats med 16 exemplar, inlämnade af studenter H. Buch och A. A. Sola. Af alger har 1 ex. förärats af student I. Buddén. Till spritsamlingen hafva tillkommit 10 nummer af fil. kand. E. Häyrén och lyceist E. Eriksén. Frösamlingen har ökats med 81 nummer, som inlämnats af doktor Hj. Hjelt, ingeniör H. A. Printz, artist Otto Wallenius, forstmästare J. Montell, mag. Laura Högman samt studenter Greta Andersin, O. Eronen, H. Gottberg, E. af Hällström, Alma Keso, F. W. Klingstedt, H. Rancken samt A. A. Sola.

V. t. intendentti, maisteri T. H. Järvi luki seuraavan

Vuosikertomuksen eläintieteellisten kokoelmien lisääntymisestä.

Eläintieteellisten kokoelmain kasvamista kuluneella toimintakaudella osoittavat seuraavat tavanmukaiset tilastolliset tiedot:

Nisäkäskokoelma on lisääntynyt 32 kappaleella 14 eri lajista ja kolmella kallolla kahdesta lajista. Erikoisina arvokkaimpina lisäyksinä mainittakoon *Eliomys nitela* Ilomantsista, *Delphinus tursio* Tvärminnesta ja yliopiston ostamat susi ja naali Inarista. Lintukokoelma on kasvanut 79 kappaleella 43 lajia, 2 pesyeellä ja parilla kallolla. Näistä on kuitenkin melkoinen osa, 48 kpl., edustaen 16 lajia, yliopiston tekemän oston kautta hankittu. Mateliakokoelma on suurentunut vain 6 kappaleella yhta ainoaa lajia. Kalakokoelma on lisääntynyt 14 pienemmällä näytteellä, siis heikosti sekin. Molluskikokoelman lisäys on 27 pienempää näytettä. Hyönteiskokoelmain kasvu on jakautunut eri lahkoille seuraavasti. Lisäys koleopteroissa on 20 kpl., hymenopteroissa 294 kpl., lepidopteroissa noin 30 kpl., dipteroissa 86 kpl., trikopteroissa 167 kpl, muissa yhteensä 8 kpl. Täysikasvuisten hyönteisten lisäys on siis noin 454 kpl. Näitten lisäksi on kokoelmiin saatu pienempiä toukkanäytteitä koleopteroista 20 näytt., hymenopteroista ja lepidopteroista yhteensä 15 näytt., dipteroista 20 näytt. ja trikopteroista 21 näytt., yhteensä siis pienempiä toukkanäytteitä 76. Araknidikokoelmista ovat vaan hämähäkkikokoelmat kasvaneet. Ne ovat lisääntyneet 14 Suomen faunalle uudella lajilla ja niitten lisäksi 36 pienemmällä näytteellä. Äyriäiskokoelmat ovat kasvaneet 12 pienemmällä näytteellä. Madot ovat lisääntyneet 52 näytteellä, bryozoit yhdellä näytteellä. Planktonia y. m. hydrofaunistista materialia on saatu 66 näytettä.

Näistä lisäyksistä on Seuran kiittäminen seuraavia 39 henkilöä, jotka ovat kokoelmia lahjoituksillaan muistaneet: hra Antti Aminoff, metsänh. Backman, maist. A. Th. Böök, yliopp. Gunnar Ekman, metsänh. J. E. Ekström, yliopp. Armas Ensiö, hra J. Fabritius, maist. H. Federley, yliopp. R. Forsius, prepar. G. W. Forssell, hammaslääk. P. A. Gadd, hra B. Geitlin, yliopp. G. Gottberg, piirilääk. A. G. Helenius, yliopp. H. Hindersson, hra Harry Hintze, hra Ewald K. Holmquist, kultaseppä K. Hägglund, maist. T. H. Järvi, ins. Hermann Kauffmann, toht. Lindman, toht. A. Luther, kansakouluntark. O. A. Lönnbohm, maist. Åke Nordström, yliopp. Harald Nordqvist, hra Heikki Pietilä, toht. A. Poppius, maist. B. Poppius, leht. Thorst. Ren-

vall, hra Lars Runeberg, yliopp. U. Saalas, hra A. Sallmén, luutn. Lauri Saxén, yliopp. Th. Schulman, toht. A. J. Siltala, hra Clas Stenroth, hra Väinö V. Vaalivirta, vphra M. Walléen, hra Otto Wallenius ja yliopp. A. Wegelius.

Yliopiston ostamain kokoelmain välittäjinä ovat toimineet tohtori O. A. Forsström, prepar. Onni Lindblad ja metsänhoitaja M. W. Waenerberg.

Tarkempi selonteko lahjoituksista käy ilmi seuraavasta luettelosta:

Mammalia: *Plecotus auritus* Helsingistä, yliopp. H. Hindersson. — *Sciuropterus volans* 3 kpl., 2:sta ruumista, Nurmelta Viipurin läänissä, ins. Hermann Kauffmann. — *Sciurus vulgaris* Kotkasta, hra A. Sallmén. Sama, värimuunnos, Orimattilan Mallusjoelta, hra Väinö V. Vaalivirta. — *Eliomus nitela* Ilomantsista, metsänh. Backman. — *Arvicola glareola* 15 kpl. ja *A. agrestis* 3 kpl. Pernajan pitäjästä, maist. Åke Nordström. — *Myodes lemmus* Ounastunturilta, yliopp. Armas Ensiö. — *Lepus timidus* Hämeenlinnasta, maist. A. Th. Böök. — *Fœtorius putorius* Nurmelta Viipurin lään., ins. Hermann Kauffmann. — *Canis lupus* ja *Vulpes lagopus* Inarista, yliopiston ostamat metsänh. M. W. Waenerbergin välityksellä. — Saimaan hylkeen kallo ja osia toisesta, yliopp. H. Nordqvist. — *Alces alces* ♂ 2 kpl. kalloja, yliopiston ostamat prep. Onni Lindbladin välityksellä, Kar. pom. occ. Minovasta. — *Rangifer tarandus* Sortavalasta, yliopiston ostama toht. O. A. Forsströmin välityksellä. — *Delphinus tursio* Tvärminnestä, sahanhoitaja John Lillsunde.

Aves: *Luscinia rubecula* ♂ Kemistä, hra Otto Wallenius. — *Garrulus glandarius* Tyrväältä ja *Picus major* Sipoosta, prepar. G. W. Forssell. — *Pernis apivorus* ♂ Kemiöstä, hra Clas Stenroth. — *Syrnium uralense* Renkoosta, hra Heikki Pietilä. — *Asio otus* ♀ Tampereelta, prepar. G. W. Forssell. — *Asio accipitrinus* ynnä 5 sen munaa Haapavedeltä, piirilääkäri A. G. Helenius. — *Tetrastes bonasia*, vaalea muunnos, Helsingin torilta ostettu, hra Lars Runeberg. — *Tetrao urogallus* ♂, valkea muunnos, Kalajoelta, toht. Lindman. — *Tetrao tetrix* ♀ Stor Svartholm-saaresta Porkkalassa, luutn. Lauri Saxén. — *Tetrao* sp., poikalintu Rantasalmelta, *Charadrius apricarius*, poikalintu Inarista, ja *Totanus ochropus*, poikalintu Rantasalmelta, yliopp. Gunnar Ekman. — *Tringa alpina* Tyrväältä, prepar. G. W. Forssell. — *Fulica atra* Olkijoelta Raahen luona, hra Harry Hintze. — *Anser temminckii*, poikalintu Inarista, yliopp. Gunnar Ekman. — *Fuligula stelleri* Ahvenasta, vphra M. Walléen. — *Mergus serrator* jun. + Sipoosta, prepar. G. W. Forssell. — *Mergus albellus* ynnä 5 munaa

Inarista, yliopiston ostamat metsänh. M. W. Waenerbergin välityksellä. — *Mergus albellus*, poikalintu Inarista, leht. Thorsten Renvall. — *Sterna hirundo* Kotkasta, hra A. Sallmén. — *Sterna (paradisea)*, poikalintu Inarista, yliopp. Gunnar Ekman. — *Larus canus* ♂, puvunvaihteessa, Peltosalmelta, yhteiskoul. Antti Aminoff. — *Larus argentatus*, nuori lintu Kirkkonummelta, metsänh. J. E. Ekström. — *Larus minutus* Metsäpirtistä, yliopp. Gunnar Ekman. — *Podiceps auritus* 3 kpl. Espoosta, hra B. Geitlin. — *Podiceps auritus* Helsingistä Villingeeltä, metsänh. J. E. Ekström. — *Podiceps griseigena*, poikalintu Pyhäjärveltä Viipurin läänissä, yliopp. Gunnar Ekman. — *Colymbus lumme*, Kirkkonummelta Michelskäriltä, metsänh. J. E. Ekström.

Sitä paitsi on yliopisto museo-varoilla prepar. Onni Lindbladilta ostanut seuraavat: *Hydrobata cinclus*, *Muscicapa grisola*, *Motacilla flava*, *Parus borealis*, *Parus cinctus* 12 kpl., *Emberiza rustica* 13 kpl., *Garrulus infaustus* 3 kpl., *Falco tinnunculus*, *Astur palumbarius*, *Pandion haliaëtus*, *Buteo vulgaris* 3 kpl., kaikki Kuhmoniemeltä, *Strix bubo* Ristijärveltä, *Nyctale tengmalmii*, *Surnia ulula* 4 kpl., *Syrnium uralense*, *Tetrao urogallus*, *Anser arvensis*, kaikki Kuhmoniemeltä, sekä kallot linnuista *Astur palumbarius*, *Buteo vulgaris* ja *Strix bubo*.

Reptilia: *Lacerta vivipara* 6 kpl. Kotkasta, hra A. Sallmén.

Pisces: *Cottus gobio* Kotkasta, hra A. Sallmén. — *Gadus callarias*, nuori, Tvärminnestä, tohtori A. Luther. — Hermaphrodiittiset siian sukupuolielimet, yliopp. H. Nordqvist. — 11 näytettä pikkukaloja Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö.

Mollusca: *Anodonta* 9 kappaletta Tohmajärvestä Tohmajärven pitäjässä, maist. O. A. Lönnbohm. — 26 näytettä Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö.

Insecta: Pienempi kokoelma Uudeltamaalta, maist. Pehr Gadd. — *Coleoptera* 20 kpl., *Hymenoptera* 29 kpl., *Lepidoptera* 4 kpl., *Diptera* 56 kpl., *Trichoptera* 73 kpl., *Ephemerida* 3 kpl., *Neuroptera* 3 kpl., Enontekiöstä, Kittilästä ja Muoniosta, tohtori A. J. Siltala. — *Coleoptera*-toukkia 20 näytettä, *Hymenoptera*- ja *Lepidoptera*-toukkia 15 näytettä, *Diptera*-toukkia ja koteloita 20 näytettä, *Ephemerida*-toukkia 9 näytettä ja *Trichoptera*-toukka- ja kotelo-näytteitä 21, Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö. — *Lepidoptera* 1 kpl., *Hemiptera* 1 kpl., *Hymenoptera aculeata* 65 kpl., Etelä-Suomesta, yliopp. R. Forsius. — *Tenthredinidæ* 200 kpl. Etelä-Suomesta, maist. B. Poppius. — Eräitä *Bombus*- ja *Volucella*-kappaleita Lohjan pitäjästä, professori E. Sundvik. — *Lepidoptera* 19 kpl. Tammisaaresta ja Tyrväältä, m. m. Suomen faunalle uudet *Hybernia aurantiaria* ja *Eucosmia certata*, yliopp. J. Fabritius. — *Lepidoptera* Ab:sta, toht. A. Poppius. — 4 harvinaista perhosta, m. m. kokoelmalle uusi *Parnassius Apollo*-muunnos, Porvoon seuduista, yliopp. Th. Schulman. — *Trichoptera* 62 lajia (90 kpl.) Sortavalasta, 1 laji Espoosta, 1 Kuopiosta, 1 Räisälästä, toht. A. J. Siltala. — Toukka Kotkasta, hra A. Sallmén. — *Diptera* 30 kpl., yliopp. R. Forsius. — Parasi-

teeravia *Diptera*-toukkia Hattulasta, yliopp. A. Wegelius. — *Copeognatha*-näyte Tvärminnestä, toht. A. Luther.

Arachnida: 14 Suomelle uutta hämähäkkilajia, etupäässä Tvärminnen eläintieteelliseltä asemalta, maist. T. H. Järvi. — 27 pienempää *Arancidi*-näytettä Suomen Lapista, yliopp. Unio Saalas. — Pienempi kokoelma samoja Ahvenasta, yliopp. G. Gottberg. — 11 pienempää näytettä samoista Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö. — Näyte hämähäkkejä Hattulasta, yliopp. A. Wegelius.

Crustacea: *Astacus fluviatilis*, 5 punaista kpl. Vesilahdelta, hra Ewald K. Holmqvist. — 11 näytettä Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö.

Vermes: *Oligochæta* 15, *Polychæta* 6, *Hirudinea* 11, *Trematoda* 4, *Nemathelminthes* 2 ja kalaparasiitteja 12 näytettä Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö. — Lahnasta saatu *Ligula* Hattulasta, yliopp. A. Wegelius. — *Mermis*-laji Ivalojoen Kolmosenkoskesta, kultaseppä K. Hägglund.

Bryozoa: näyte Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö.

Plankton-näytteitä y. m. hydrofaunistista materialia: 50 näytettä, yliopp. H. Nordqvist — 16 näytettä Suomen Lapista, yliopp. Armas Ensiö.

Suurimman osan järjestelytöistä yliopiston eläintieteellisellä museolla, jossa Seurankin kokoelmat säilytetään, kohdistuessa tänä vuonna ulkomaisiin muotoihin, on vaan pienemmässä määrässä Seuran kokoelmia järjestelty ja määräilty. Loppuun saatettuna työnä on kuitenkin mainittava tohtori A. J. Siltalan suorittama trikoptera-toukkain ja koteloitten järjestely, mitkä laajat kokoelmat jo pitemmän aikaa olivat olleet työnalaisina. Hämähäkkikokoelman alustavaa järjestelyä on myöskin jatkettu. Hyönteismuseon puolella on maist. Åke Nordström järjestänyt suomalaisen *Macrolepidoptera*-kokoelman.

Seuran kokoelmista on pieni valikoima hämähäkkejä ollut nähtävänä prof. W. Kulczyński llä Krakaussa, joten 14 Suomen eläimistölle uuden hämähäkkilajin esiintyminen meillä on saanut kuuluisan tuntijan vahvistuksen.

Bibliotekarien, statsentomolog Enzio Reuter uppläste sin

Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt.

Från den 13 maj 1905 till samma dag 1906 har Sällskapets bibliotek tillvuxit med icke färre än 987 nummer, med hänsyn till innehållet fördelade på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	441
Zoologi	222
Botanik	126
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende	42
Geografi	34
Oceanografi	19
Geologi, mineralogi, paleontologi	17
Antropologi, etnografi	3
Fysik, kemi, medicin, farmaci	19
Matematik, astronomi, meteorologi . . .	30
Diverse	34
Summa	987

Likasom förut hafva de flesta publikationer erhållits af de lärda samfund, vetenskapliga institutioner och tidskriftsredaktioner, med hvilka Sällskapet underhåller regelbundet skriftutbyte. Dessa uppgå för närvarande till 309, af hvilka under det senaste verksamhetsåret tillkommit följande elfva:

L'Université de Rennes;

College of Science and Engineering, Kyoto Imperial University, Japan;

Field Columbian Museum, Chicago;

Michigan Academy of Science, Ann-Arbor, Michigan;

Museum für Natur- und Heimatkunde, Magdeburg;

Carnegie Institution of Washington;

Cambridge philosophical Society, Cambridge, England;

Station viticole à Villefranche;

Kaukasisches Museum, Tiflis;

Den danske arktiske Station Disko, Grönland;

Redaktionen för „Bulletin botanique hongrois", Budapest.

För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet i tacksamhetsskuld till: Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht; Société Ouralienne d'Amateurs des sciences naturelles, Jekaterinenburg; Institut agronomique de Moscou; The John Crerar Library, Chicago; Louisiana State University and A. & M. College, Agricultural Experiment Station, Baton Rouge, La; Finska Landtbruksstyrelsen; äfvensom till herrar A. Handlirsch, Ch. Janet, G. A. Koschevnikow, A. P. Mauro,

S. A. Mokrzechi, J. A. Palmén och C. A. Westerlund, hvarjämte Sällskapet genom välvillig bemedling af professor M. Bedot i Genève erhållit de 13 hittills utkomna volymerna af Revue Suisse de Zoologie.

Vid de statutenligt härpå företagna valen af tjänstemän och öfriga funktionärer i Sällskapet återvaldes till

ordförande professor J. A. Palmén,
viceordförande professor Fr. Elfving,
sekreterare magister Harry Federley,
skattmästare doktor V. F. Brotherus,
bibliotekarie doktor Enzio Reuter,
medlem i Bestyrelsen den i tur afgående, professor J. P. Norrlin,
suppleanter i Bestyrelsen amanuens Harald Lindberg och doktor Enzio Reuter,
revisorer af pågående kalenderårs räkenskaper rektor M. Brenner och magister O. Alcenius.

Till revisorssuppleant utsågs doktor A. Poppius.

Till intendent för de zoologiska samlingarna återvaldes doktor A. Luther, till intendent för de botaniska samlingarna amanuens Harald Lindberg.

Anhållan om skriftutbyte hade inkommit från Студенческій кружокъ для изслѣдованія русской природы при Московскомъ Университетѣ i Moskva. Med bifall till denna anhållan beslöt Sällskapet i utbyte gifva sina Meddelanden.

Till publikation anmäldes:

J. E. Aro, Zur Kenntnis der in Finland vorkommenden Ephemeriden.

Carl Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands. II. Tipulidæ.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste

möte inlämnats gåfvor af magister O. Collin samt studenter H. Gottberg och H. Rancken.

Amanuens Harald Lindberg förevisade första fascikeln (n:ris 1—50) af exsiccatverket

Plantæ Finlandiæ Exsiccatæ.

Med förarbetena till detta exsiccatverk vidtog för omkring 30 år sedan dåvarande amanuensen, doktor Hjalmar Hjelt, och arbetet har senare fortsatts af dåvarande docent A. Osv. Kihlman. Exsiccatverket utgår i 25 exemplar och distribueras af Botaniska museet vid Universitetet i Helsingfors.

Professor Ernst Edv. Sundvik meddelade några

Biologiska iakttagelser angående humlorna (humlevägar).

Humlorna, omgifna af fiender och fientliga naturförhållanden under hela sitt lif, skulle sannolikt inte förmå upprätthålla sitt släktes bestånd, såframt ej vissa egenskaper hos desamma i hög grad förmådde skydda dem under vistelsen i det fria. Här är främst att märka dessa djurs fenomenala flygskicklighet. Hvar och en, som gifvit akt på dem, har visst kunnat iakttaga, hurusom en långsamt flygande humla i ett ögonblick är försvunnen. Likaså lätt som djuret förmår flygande röra sig exempelvis inuti hallonsnår, likaså lätt kastar det sig, då det iakttagit någon fara, med ett språng i luften och är försvunnet. Intet öga är då i stånd att följa humlans flykt, äfven om man hör dess brummande, hvilket kunde tjäna till vägledning. Ett annat högst märkligt förhållande, som står öppet att iakttaga för hvarje intresserad, anhåller jag att här få omnämna. Jag gör det så mycket hellre, som jag icke sett någon notis härom i de arbeten rörande humlornas lif jag varit i tillfälle att studera. De första observationerna i

denna sak gjorde jag i Karislojo, sedermera 1902 i Ikalis, 1903—1904 i Bromarf, och i synnerhet detta år i Lojo, Pulli gård.

Har man i juli och början af augusti, då fält- och skogshumlorna till antalet ökats, funnit en tämligen brant, mest med löfträd resp. buskar bevuxen sluttning, på hvilken helst finnas af kreatur upptrampade stigar jämte mer eller mindre rakt förlöpande, meterbreda öppningar under löfverket, och sätter sig ned i och för aktgifvande, så finner man ofta, att denna trakt genomflyges af humlor, ofta i stort antal. Man kan sålunda hvarje minut se eller höra en humla, som, oftast i samma riktning och nära intill marken, passerar längs efter eller korsar en af stigarna. Nu ses en humla. Hon flyger tätt till marken emot en stubbe, af hvilken en bestämd del af henne noga utforskas, gör ock kanske en tur omkring densamma, lämnar den, flyger till en annan stubbe, belägen 2 à 3 meter därifrån, besiktigar allt under flykten och särskildt noggrant en utgräfning mellan dess rötter för att åter flyga till nedersta delen af ett enträd, därpå till ett bart ställe emellan tvenne delvis jordhöljda, invid hvarandra liggande rullstenar, o. s. v. Så fortfar den att besöka det ena stället efter det andra, ofta under en sträcka af flere tiotal meter. Men det visar sig snart, att det inte är *en* humla. Alla humlor, som flyga här (äfven i motsatt riktning) följa samma väg, besöka samma, ofvannämnda haltpunkter, allt under full flykt. Humlan stannar i sin flykt framför resp. ställen något ögonblick för att genast åter fortsätta till nästa haltpunkt. Än sker flykten, som aldrig höjer sig mer än på sin höjd $^3/_4$ meter öfver marken, öfver lägsta löfverket (hallonris, låga buskar, ormbunkar etc.), än under detsamma, emellan de, som man skulle tycka, störande stjälkarna, resp. stammarna. Alla humlor göra samma afvikningar från den raka vägen, alla besöka de samma stubbar, samma träds rötter, alldeles som om en öfverenskommelse skett dem emellan om den väg de böra följa. Detta sker icke blott i dag. Vi kunna göra samma observation i morgon, om det blott är solsken resp. uppehållsväder, och likaså dag efter dag i veckotal. Denna humlornas flykt upphör vanligen kl. 2 à 3 på dagen (i aug.), ehuru enstaka individer väl äfven senare kunna ses. Har man

följt från station till station dessa humlor, kommer man slutligen till närheten af en äng. Under det man i den bevuxna regionen kan finna på en gång ett större antal humlor, som komma från motsatt håll och mötas framför samma plats för att i all skyndsamhet åter skiljas, finner man, ju närmare man kommer till slutpunkten, allt färre kvar. Under färden hafva flere lämnat vägen för att flyga direkte till sina bon, resp. till en annan betesmark. Tillsammans med mag. S. räknade jag på 15 minuter 20 humlor, som flögo i samma riktning och besökte ett hål i en gammal tallstubbe; de i motsatt riktning flygande räknades icke. Denna stund var det visserligen för tillfället intet regn, men dagen var dock regnig och mulen (den 11 augusti). Jag har vid andra tillfällen iakttagit 6 à 8 humlor, som anländt från olika håll och samtidigt besökt samma plats, och har på 15 minuter räknat ända till 60 och 73 humlor. Alla dessa kunna icke tillhöra samma samhälle. Det stora antalet och framför allt den omständigheten, att flere olika species följde samma väg, utgöra bästa bevisen härför.

Hvad kan vara orsaken till denna humlornas egendomliga flykt? Äro haltpunkterna ställen, som djuren i afseende å utseendet inpräglat i sitt minne under flykt från och till boet, på det att de åter skola finna vägen hem? Man vore frestad att antaga detta som sannolikt. Rubbar jag exempelvis något eller förändrar utseendet af ett sädant besökt ställe, bortrifver barken från en stubbe eller gräfver upp jorden, så visar humlan ett högst eget beteende. Stundom blir hon så förskräckt, att hon som slungad flyger i en emot den rätta vinkelrät riktning. I alla händelser känner hon sig i hög grad oroad och osäker om hvilken riktning hon bör inslå. Hon vänder tillbaka till den nästföregående haltpunkten, ofta upprepade gånger, innan hon slutligen kan bestämma sig för den gamla riktningen. Det är stundom rätt kuriöst att se den villrådighet, hvaraf humlan gripes under sådana förhållanden.

Anmärkas må, att humlornas flykt under sådana omständigheter, såvidt de icke oroas af iakttagaren, oftast sker fullkomligt ljudlöst. Med ögat fäst på haltpunkten, finner man den ena efter den andra ljudlöst infinna sig och lika ljudlöst

aflägsna sig. Då vägen gick längs en i hallonbusksnår upptrampad gångstig, besöktes så godt som alla bara platser (fotspår af kreatur), äfven om de voro blott några få decimeter aflägsna från hvarandra.

Säkert är dock, att humlorna i detta sitt flygsätt äga ett godt skydd gentemot insektätande fåglar, som ju för det mesta fånga sina rof på öppna platser, resp. från högre belägna trädgrenar, och aldrig, såvidt jag iakttagit, på marken nere i busksnår. Visserligen är en fara för handen. En flugsnappare t. ex. kunde på en lågt belägen plats infånga hundraden af humlor, den ena efter den andra, om dess vana vore sådan. Jag tror att detta sällan händer.

Detta flygsätt utgör äfven ett skydd för boet, som icke så lätt upptäckes. I början gjorde jag en mängd onyttiga gräfningar efter humlebon i den tanke, att ett sådant rastställe vore orten för boet. Det förefaller mig därför, som om denna humlornas så sällsamma egenhet kunde tjäna till att vilseleda en del af deras fiender. Då humlan lämnar sin allfarväg, kastar den sig vanligen med ett ryck i luften och är försvunnen.

Såsom nämndt hafva de iakttagna humlorna varit af olika slag. *Bombus lapidarius*, *B. terrestris* och *B. silvarum* har jag kunnat igenkänna; sannolikt föra de flesta species samma lefnadssätt.

Gäller denna humlornas egenhet en sträfvan att så mycket som möjligt dölja sig under färden från och till betesplatserna, så är det icke att undra, att de sluttningar, som sålunda väljas, äro de, hvilka i möjligaste mån äro beskuggade. I Bromarf var höjdens sträckning NE till SW, och den åt NW vettande, af löfskog beskuggade sluttningen var tämligen fuktig. I Ikalis användes en gammal brant strandvall, vettande åt norr och bevuxen med gamla aspar, alar och enar. I Lojo (Pulli) användes den norra, den södra och den östra sluttningen af en 15 meter hög höjd, som brant stupade mot sjön åt öster, likaså ställvis brant åt ängar i norr. Den södra sluttningen var mindre brant, tätt bevuxen med furor, gråal och täta snår bildande, höga enar med kala stammar. Här gick vägen tätt intill marken från stubbe till stubbe (resp. rishög)

emellan de kala, undre delarna af enstammarna och alarna, slutligen på skuggsidan om gärdet. I allmänhet väljes, där det är möjligt, en åt N vettande sluttning, hvarjämte orten för vägen alltid valts nära den linje, där sluttningen öfvergår till horisontal mark.

Såsom af en för Sällskapet visad skiss synes, befunno sig ängsmarker i alla riktningar af humlevägarna, såväl vid änd- som begynnelsepunkterna. Det kan väl därför antagas, att humlorna under sin flykt från betesmarken till bona sålunda söka dölja sig. Vid denna tid (augusti 1905) voro de odlade ängarna fullsatta af blommande *Odontites rubra*, hvilken talrikt besöktes af humlorna.

Bulletin Bibliographique.

Ouvrages reçus par la Société du 13 mai 1905 au 13 mai 1906.

Tous les livres indiqués sont des in 8:o, sauf indication contraire.

I. Publications des Sociétés correspondantes.

Algérie.

Alger: Société des Sciences Physiques, Naturelles et Climatologiques.

Bulletin:

Bône: Académie d'Hippone.

Bulletin:

Comptes rendus:

Allemagne.

Augsburg: Naturhistorischer Verein für Schwaben und Neuburg (a. V.).

Bericht:

Bautzen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis".

Sitzungsberichte und Abhandlungen:

Berlin: K. Akademie der Wissenschaften.

Sitzungsberichte: 1905. 4:o.

— Gesellschaft Naturforschender Freunde.

Sitzungsberichte: 1904; 1905.

— Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.

Verhandlungen: XLVI. 1904.

— Museum für Naturkunde. Zoologische Sammlung.

Mitteilungen: III, 1. 1905.

Bonn: Naturhistorischer Verein der Preussischen Rheinlande, Westfalens und des Regierungsbezirks Osnabrück.

Verhandlungen: 61, 2. 1904; 62, 1. 1905.

Bonn: Niederrheinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Sitzungsberichte: 1904, 2; 1905, 1.

— Poppelsdorf. Deutsche Dendrologische Gesellschaft.
Mitteilungen: 1905.

Braunschweig: Verein für Naturwissenschaft.
Jahresbericht:

Bremen: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen: XVIII, 1. 1905.

Breslau: Schlesische Gesellschaft für Vaterländische Cultur.
Jahresbericht: 82. 1904; Ergänzungsheft zum 81. Jahresbericht. 1904.

— Verein für Schlesische Insektenkunde.
Zeitschrift für Entomologie, Neue Folge: XXX. 1905.

Chemnitz: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:

Colmar: Société d'Histoire Naturelle.
Bulletin (Mittheilungen), Nouv. Sér.:

Danzig: Naturforschende Gesellschaft.
Schriften, Neue Folge: XI, 3. 1905.

Dresden: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis".
Sitzungsberichte und Abhandlungen: 1904, 2; 1905, 1—2.

Erlangen: Physikalisch-Medicinische Societät.
Sitzungsberichte: 36. 1904.

Frankfurt a. M.: Senckenbergische Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen: XXVII, 4. 1905. 4:o.
Bericht: 1905.

— (Schwanheim): Deutsche Malakozoologische Gesellschaft.
Nachrichtsblatt: I—XII. 1869—1880; XXXVII, 3—4. 1905; XXXVIII, 1—2. 1906.

Frankfurt a. d. O.: Naturwissenschaftlicher Verein.
Helios: XXII. 1905.

— M. Klittke.
Societatum Litteræ:

Freiburg i. B.: Naturforschende Gesellschaft.
Bericht:

Gera (Reuss): Deutscher Verein zum Schutze der Vogelwelt.
Ornithologische Monatsschrift: XXX, 6—12. 1905; XXXI, 1—5. 1906.

Giessen: Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Bericht: 34. 1905.

Görlitz: Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen:

Göttingen: K. Gesellschaft der Wissenschaften und der Georg August Universität.

Nachrichten, Mathematisch-physikalische Klasse: 1905, 1—5; 1906, 1. 4:o.

Nachrichten, Geschäftliche Mittheilungen: 1905, 1—2. 4:o.

Greifswald: Geographische Gesellschaft.

Jahresbericht: IX. 1903—1905.

— Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen.

Mittheilungen: XXXVI. 1904.

Guben: Internationeller Entomologischer Verein.

Entomologische Zeitschrift: XIX, 1—2. 1905—1906.

Güstrow: Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg.

Archiv: 58, 2. 1904; 59, 1. 1905.

Halle: K. Leopoldinisch-Carolinisch Deutsche Akademie der Naturforscher.

Nova Acta:

Repertorium:

Katalog der Bibliotek:

Hamburg: Naturwissenschaftlicher Verein.

Abhandlungen:

Verhandlungen, 3:e Folge: XII. 1904.

— Die Hamburgischen Wissenschaftlichen Anstalten.

Jahrbuch: XXII. 1904 u. Beih. 1. 4:o, 2—5. 8:o, 1905.

— Verein für Naturwissenschaftliche Unterhaltung.

Verhandlungen:

Hanau: Wetterauische Gesellschaft für die gesammte Naturkunde.

Bericht:

Hannover: Naturhistorische Gesellschaft.

Jahresbericht: 50—54. 1899/1900—1903/04.

Helgoland: K. Biologische Anstalt.

Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Helgoland, Neue Folge: VII, 1. 1905. 4:o.

Hirschberg in Schles.: Riesengebirgsverein.

Karlsruhe: Naturwissenschaftlicher Verein.

Verhandlungen: XVIII. 1904—1905.

Kassel: Verein für Naturkunde.

Abhandlungen und Bericht: XLIX. 1903—1905.

Kiel: Kommission zur Wissenschaftlichen Untersuchungen der Deutschen Meere (voy. Helgoland).
Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Kiel, Neue Folge: VIII. 1905. 4:o.

— Naturwissenschaftlicher Verein für Schleswig-Holstein.
Schriften: XIII, 1. 1905.

Königsberg in Pr.: Physikalisch-ökonomische Gesellschaft.
Schriften: XLV. 1904. 4:o.

Landshut: Botanischer Verein.
Bericht:

Lübeck: Geographische Gesellschaft und Naturhistorisches Museum.
Mittheilungen: II, 20. 1905.

Magdeburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht und Abhandlungen:

— Museum für Natur- und Heimatkunde.
Abhandlungen und Berichte: I, 1. 1905.

Marburg: Gesellschaft zur Beförderung der gesammten Naturwissenschaften.
Sitzungsberichte: 1904.

Metz: Société d'Historie Naturelle.
Bulletin: XXIII. 1904.

München: K. B. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-physikalische (II:e) Classe.
Abhandlungen:
Sitzungsberichte: 1905, 1—3.
Inhaltsverzeichniss, Nachtrag vom Jahre 1900 bis zum Schlusse des Jahres 1904.
Almanach:

— Bayerische Botanische Gesellschaft.
Berichte:
Mitteilungen: 36—39. 1905—1906.

— Ornithologische Gesellschaft.
Verhandlungen: V. 1904.

Münster: Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst.
Jahresbericht:

Nürnberg: Naturhistorische Gesellschaft.
Abhandlungen:
Jahresbericht:

Osnabrück: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht:

Passau: Naturhistorischer Verein.
Bericht:

Regensburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Bericht:
Correspondenz-Blatt:

Stettin: Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung: 66, 1—2. 1905; 67, 1. 1906.

Strassburg in E.: K. Universitäts- und Landes-Bibliotek.
Theses: par *A. Arnold, F. Bade, D. Bauer, E. Gässler, O. Giese, R. Krause, Ph. Lötzbeyer, A. Ohl, N. Papalexi, H. Reckbaus, R. Rieber, L. Schulz-Bauneler, W. Wedermann, E. H. Wolf.*
Hergesell, H. Deutsches meteorologisches Jahrbuch für 1901. Elsass-Lothringen. Strassburg i. E. 1905. 4:o.

Stuttgart: Verein für Vaterländische Naturkunde in Württemberg.
Jahreshefte: 61. 1905, nebst Beilage.

Wiesbaden: Nassauischer Verein für Naturkunde.
Jahrbücher: 58. 1905.

Winterthur: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Mitteilungen: V. 1903—1904.

Zwickau: Verein für Naturkunde.
Jahresbericht:

Australie.

Brisbane: The Queensland Museum.
Annals: 6. 1905.
Annual Report:

Melbourne: Public Library, Museums and National Gallery of Victoria.
Catalogue of the Current Periodicals received at the Public Library of Victoria. Melbourne 1905.

Sydney: Linnean Society of New South Wales.
Proceedings, 2:e Ser.: 1904, 1 (N:r 113), 4 (N:r 116).

— The Australian Museum.
Records: V, 6. 1905; VI, 1—2. 1905.
Report: 1905. 4:o.

— Department of Fisheries of New South Wales.
Report of Board: 1904.

Autriche-Hongrie.

Bistritz: Gewerbeschule.

Jahresbericht: XXX. 1905.

Brünn: Naturforschender Verein.

Verhandlungen: XLII. 1903.

Bericht der Meteorologischen Commission: XXII. 1902.

Schindler, H. Beitrag zur Kenntnis der Niederschlagsverhältnisse Mährens und Schlesiens. Brünn 1904.

Buda-Pest: Magyar Tudomànyos Akadémia (Ungarische Akademie der Naturwissenschaften).

Mathematikai és természettudományi közlemények:

Értekezések a természettudom. köreböl:

Értekezések a mathemat. tudomàn. köreböl:

Mathemat. és természettudom. ertesitö:

Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn:

Almanach:

Rapport:

— Magyar Nemzeti Múzeum (Ungarisches National-Museum).

Annales historico-naturales: III, 1—2. 1905.

Természetrajzi Füzetek:

Aquila. Journal pour l'Ornithologie:

— La Rédaction de „Rovartani Lapok".

Rovartani Lapok: XII, 4—10. 1905; XIII, 1—4. 1906.

— La Rédaction de „Bulletin botanique hongrois".

Cracovie: Académie des Sciences. (Akademija Umiejetnossci).

Sprawozdanie komisyi fizyograficznej:

Spis Autorów i Rzedzy. I. Spis Autorów. 1905.

Rozpravy wydzialu matem. przyrod, 3:e Ser.: 4 A, 4 B. 1904.

Bulletin international: 1905, 1—7.

Catalogue of Polish Scientific literature: IV, 4. 1904; V, 1—2. 1906.

Graz: Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.

Mittheilungen: 1904.

Hermannstadt: Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.

Verhandlungen und Mitteilungen: LIII. 1903.

Igló: Ungarischer Karpathen-Verein. (Magyarorszàgi Kárpátegyesület).

Jahrbuch: XXXII. 1905.

Innsbruck: Naturwissenschaftlich-Medicinischer Verein.

Berichte: XXIX. 1903/1904—1904/1905.

Kolozvár (Klausenburg): Rédaction de „Magyar Növenytani Lapok“.

Evlolyam:

— Erdélyi Múseum-Egylet. Orvos Természettudományi Szakosztályából. (Siebenbürgischer Museum-Verein. Medicinisch-Naturwissenschaftliche Section).

II. Természettudományi szak (Naturwissensch. Abth.):

Értesitö (Sitzungsberichte):]

III. Népszerü szak.

Értesitö (Sitzungsberichte):

Prag: K. Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe.

Abhandlungen, VII Folge:

Sitzungsberichte: 1904; 1905.

Jahresbericht: 1905.

Verzeichniss der Mitglieder:

Generalregister 1884—1904. 1906.

Kostlivy, S. Untersuchungen über die klimatischen Verhältnisse von Beirut, Syrien. Prag 1905.

— Naturhistorischer Verein „Lotos“.

Lotos, Neue Folge:

— Societas Entomologica Bohemiæ.

Acta: II, 2—4. 1905; III, 1. 1906.

Trencsén, Ung.: Trencsén Wármegyei Természettudományi Egylet. (Naturwissenschaftlicher Verein der Trencséner Comitates).

Évkönyre (Jahresheft):

Triest: Museo Civico di Storia Naturale.

Atti, Ser. Nuova:

Wien: K. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe.

Sitzungsberichte, Abth. I: CXII, 4—10. 1903; CXIII, I—10. 1904.

Anzeiger: 1905, 11—27; 1906, 1—10.

Mittheilungen der Erdbeben-Commission, Neue Folge: XXII—XXVII. 1903—1905.

— K. k. NaturhistorischesHofmuseum.

Annalen: XVIII, 2—4. 1903; XIX, 1—4 1904.

— K. k. Zoologisch-Botanische Gesellschaft.

Verhanlungen: LV. 1905.

— K. k. Geographische Gesellchaft.

Mittheilungen: XLVIII, 1—12. 1905.

Abhandlungen: V, 2—3. 1903—1904.

Wien: Verein zur Verbreitung Naturwissenschaftlicher Kenntnisse.
Schriften: XLV. 1904/1905.
— Dr. R. v. Wettstein, Professeur.
Oesterreichische Botanische Zeitschrift: LV, 1—12. 1905.

Zagreb: Societas Historico-naturalis Croatica.
Glasnik:

Belgique.

Bruxelles: Académie Royale de Belgique. Classe des Sciences.
Bulletin, 3:me Sér.: 1904, 5—12; 1905, 1—5.
— Société Royale de Botanique.
Bulletin: XLI, 1—3. 1902—1903; XLII, 1—2. 1904—1905.
— Société Entomologique de Belgique.
Annales: XLVIII. 1904.
Table générale des Annales: IX. 1902.
Mémoires:
— Société Royale Malacologique de Belgique.
Annales: XXXVII—XXXIX. 1902—1904.
Procès-Verbaux:
Mémoires:
Bulletin:
— Société Royal Linnéenne.
Bulletin: XXX, 6—9. 1905; XXXI, 1. 1905, 3. 1906.

Brésil.

Rio de Janeiro: Muceum Nacional.
Archivos:

Canada.

Halifax, N. S.: Nova Scotian Institute of Science.
Proceedings and Transactions: XI, 1. 1902—1903.

Chili.

Santiago: Société Scientifique du Chili.
Actes:

Costa Rica.

San José: Museo National. Republica de Costa Rica.
Annales:

Danemarc.

Disko (Grönland): Den danske arktiske station Disko.

Kjöbenhavn: K. Danske Videnskabernes Selskab.
Skrifter (Mémoires). 6:te Række, naturvidenskab. og mathem. Afdeln.:
Oversigt: 1905, 2—6; 1906, 1.

— Naturhistorisk Forening.
Videnskabelige Meddelelser: 1905.

— Botanisk Forening.
Botanisk Tidsskrift: XXVI, 3. 1905; XXVII, 1. 1905.
Meddelelser:
Medlemsliste:

— Entomologisk Forening.
Entomologiske Meddelelser. Anden Række: III, 1. 1906.

— Bureau du Conseil permanent international pour l'exploration de la mer.
Bulletin, Année: 1904—1905, 2—4; 1905—1906, 1. 4:o.
Publications de circonstance: 13 B. 1905; 22—34. 1905—1906.
Rapports et Procès-verbaux des Réunions: III. 1905; IV. 1904—1905. 4:o.

— Kommissionen for Havundersögelser.
Meddelelser, Serie Plankton: I, 3. 1905. 4:o.

Espagne.

Madrid: R. Academia de Ciencias.
Memorias: XXII. 1905; XXIII. 1905.
Revista: II, 2—5. 1905; III, 1—5. 1905.

Zaragoza: Sociedad Aragonesa de Ciencias naturales.
Boletín: I. 1902; II. 1903; III. 1904; IV. 1905; V, 1—2. 1906.

États-Unis.

Ann Arbor, Mich.: Michigan Academy of Science.
Annual Report: V. 1903.

Baltimore, Md.: Johns Hopkins University.
Circulars:
Memoirs from the Biological Laboratory: V. 1903. 4:o.

Berkeley, Cal.: University of California.
Publications, Zoology: I, 2—6. 1903—1904; II, 3. 1905.
Publications, Botany: II, 1—6. 1904—1905.
Announcement of the University of California Publications. 1905.

Boston, Mass.: American Academy of Arts and Sciences.
Proceedings: XXXIX, 22—24. 1904; XL, 1—24. 1904—1905; XLI, 1—13. 1905.
The Rumford Fund. Boston 1905.

— Boston Society of Natural History.
Memoires: V, 10—11. 1903—1904; VI, 1. 1905. 4:o.
Proceedings: 31, 2—10. 1903—1904; 32, 1—2. 1904.
Occasional Papers: VII. Fauna of New England 1—3. 1904.

Bridgeport, Conn.: Bridgeport Scientific Society.
List of Birds:

Brooklyn, N. Y.: Museum of the Brooklyn Institute of Arts and Sciences.
Memoirs of Natural Sciences: I, 1. 1904. 4:o.
Science Bulletin: 1, 5—6. 1905.
Cold Spring Harbor Monographs: III—V. 1905.

Cambridge, Mass.: Museum of Comparative Zoölogy.
Memoirs: XXVI, 5. 1905; XXX, 1—2. 1904—1905; XXXI, Text & Plates. 1904; XXXII. 1905; XXXV, 2. 1905. 4:o.
Bulletin: XLV, 3. 1904; XLVI, 10—13. 1905—1906; XLVII. 1905; XLVIII, 1—2. 1905—1906; XLIX (Geol. Ser. Vol. VIII, 1—3). 1905—1906.
Annual Report: 1904—1905.

Chapel Hill, N. C.: Elisha Mitchell Scientific Society.
Journal: XXI, 1—4. 1905; XXII, 1. 1906.

Chicago Ill.: Academy of Sciences.
Bulletin: II, 4. 1901.
Bulletin of the Geological and Natural History Survey:
Bulletin of the Natural History Survey: III, 2. 1902; V. 1902.
Special Publication: 1. 1902.
Annual Report:

— Field Columbian Museum.

Cincinnati, Ohio: Society of Natural History.
Journal:

— Lloyd Library of Botany, Pharmacy and Materia medica.
Bulletin:
Mycological Notes:

Davenport, Iowa: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: IX. 1901—1903.

Lawrence, Kans.: Kansas University.
Quarterly: Ser. A. Science and Mathematics:
Science Bulletin: II, 10—15.
Annual Report of the Experiment station:

Lincoln, Nebr.: Botanical Society of America.

— The University of Nebraska, Zoological Laboratory.

Studies: 61–67. 1905—1906.

Henry B. Ward, The Relations of Animals to Disease. 1905.

Madison, Wisc.: Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Lettres.

Transactions: III—IX. 1875—1893; XIV, 2. 1903.

— Geological and Natural History Survey.

Bulletin: XIII (Ec. Ser. n:o 8) 1904.

Meriden, Conn.: Scientific Association.

Transactions:

Proceedings:

Annual Address:

Minneapolis, Minn.: Geological and Natural History Survey of Minnesota.

Reports, Zoological Series:

Newark, Delaw.: Delaware College Agricultural Experiment Station, Entomological Department.

Annual Report:

Bulletin:

New-Brigton, N. Y.: Natural Science Associaton of Staten Island.

Proceedings: IX, 11—16. 1905.

Special:

New-Haven, Conn.: Connecticut Academy of Arts and Sciences.

Transactions:

New-Kork, N. Y.: New-York Academy of Sciences.

Memoirs:

Annals:

Transactions:

Index:

— New-York Botanical Garden.

Bulletin: 10–12. 1904—1905; 15. 1906.

Philadelphia, Pa.: Academy of Natural Sciences.

Proceedings: LVI, 1—3. 1904; LVII, 1—2. 1905.

— American Philosophical Society.

Proceedings:

Report:

Subject Register:

Supplement Register:

— Wagner Free Institut of Science.

Transactions:

Philadelphia, Pa.: University of Pennsylvania.
Contributions from the Botanical laboratory:
— Free Museum of Science and Art, Department of Archæology, University Pennsylvania.
Bulletin:

Portland, Maine: Society of Natural History.
Proceedings:

Rochester, N. Y.: Academy of Science.
Proceedings: IV, p. 137—202. Pl. 13—18. 1904—1905.

San Francisco, Cal.: California Academy of Sciences.
Memoirs:
Proceedings, 3. Ser.:
Botany: II, 11. 1904. 4:o.
Zoology: III, 7—13. 1904. 4:o.
Geology: I, 10. 1904. 4:o.
Math. Phys.:
Occasional Papers:
Constitution and by-laws, Officers, Trustees, and Members 1904.
— The Hopkins Seaside Laboratory of the Leland Stanford Jr. University.
Contributions to Biology:
Annual Register: XIV. 1904—1905.

Springfield, Ill.: The State Entomologist of the Illinois.
Report:

S:t Louis, Mo.: Academy of Science.
Transactions: XII, 9—10. 1902—1903; XIII, 1—9. 1903; XIV, 1—8. 1904; XV, 1—5. 1905.
— Missouri Botanical Garden.
Annual Report: XVI. 1905.

Topeka, Kans.: Kansas Academy of Science.
Transactions:

Trenton, N. J.: New Jersey Natural History Society (formerly The Trenton Natural History Society).
Journal:

Tufts College, Mass.: Tufts College.
Studies: 8. 1904.

Urbana, Ill.: Illinois State Laboratory of Natural History.
Bulletin: VII, 4—5. 1905.
Article:
Bienniel Report:

Washington, D. C.: Department of Interior (U. S. Geological Survey).
Monographs:
Bulletin:
Annual Report:
Mineral Resources:
Water-Supply and Irrigation Papers:
Professional Papers:

— Department of Agriculture.
Report:
Yearbook: 1904.

— Division of Ornithology and Mammology.
Bulletin:

— Division of Economic Ornithology and Mammology.
Bulletin:

— Division of Chemistry.
Bulletin:

— Division of Biological Survey.
Bulletin:
North American Fauna:

— Smithsonian Institution (U. S. National Museum).
Annual Report:
Report of the U. S. National Museum: 1903; 1904.
From the Smithsonian Report: 1902: 1407—1410; 1903: 1515—1527, 1529, 1540; 1905: 1598, 1617—1629, 1650.
Bulletin of the U. S. National Museum:

— Anthropological Society.
The American Anthropologist:
Special Papers:

— Entomological Society.
Proceedings: VII, 2—4. 1905.

— Carnegie Institution of Washington.
Publication: 23, 24, 30 (Papers of Station for Experimental Evolution at Cold Spring Harbor, New-York. N:rs 1—3. Washington 1905.

Finlande.

Helsingfors: Finska Vetenskaps-Societeten (Société des Sciences de Finlande).
Acta: XXXII. 1906. 4:o.
Bidrag: 63. 1905.
Öfversigt: XLVII. 1904—1905.
Observations météorologiques:

Helsingfors: Geografiska Föreningen.
Vetenskapliga Meddelanden:
Tidskrift: XVII, 2—6. 1905; XVIII, 1—3. 1906.
— Sällskapet för Finlands Geografi (Société de Géographie de Finlande).
— Universitets-Biblioteket.
— Finska Forstföreningen.
Meddelanden: XX. 1905; XXII, 2—4. 1905—1906.
Ströskrifter:
— Fiskeriföreningen i Finland.
Fiskeritidskrift: XIV, 1—8. 1905; XV, 1—3. 1906.
Suomen Kalastuslehti: XIV, 1—8. 1905; XV, 1—3. 1906.
— La Rédaction de „Tidskrift för jägare och fiskare".
Tidskrift: XIII, 3—6. 1905; XIV, 1—2. 1906.

France.

Amiens: Société Linnéenne du Nord de la France.
Mémoires: XI. 1903—1904.
Bulletin: XV, 333—344. 1901; XVI, 345—356. 1902—1903.
Angers: Société d'Etudes Scientifiques.
Bulletin, Nouv. Sér.: XXXIII. 1903.
Béziers: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin: XXV. 1902; XXVI. 1903.
Bordeaux: Société Linnéenne.
Actes:
Caen: Société Linnéenne de Normandie.
Bulletin, 5:e Sér.: VII. 1903; VIII. 1904.
Cherbourg: Société Nationale des Sciences Naturelles et Mathématiques.
Mémoires: XXXIV. 1904.
Langres: Société de Sciences Naturelles de la Haute-Marne.
Bulletin: II, 5—7. 1905; III, 8—9. 1906.
La Rochelle: Académie. Société des Sciences Naturelles.
Annales: 1904.
Lyon: Société Linnéenne.
Annales, N Sér.: L. 1903; LI. 1904.
— Muséum d'Historie Naturelle.
Archives:
— Société Botanique de Lyon.
Annales: XXVIII. 1903; XXIX. 1904.
Bulletin:

Lyon: Académie des sciences, belles-lettres et arts. Sciences et lettres.
Mémoires. 3:e Sér.. VIII. 1905.
— Société d'Agriculture, sciences et industrie.
Annales, 7:e Sér.:

Marseille: Musée d'Histoire Naturelle.
Annales, Zoologie: VIII. 1903. 4:o.
Annales: IX, 1. 1904—1905. 4:o.
Bulletin, 2:e Sér.:

Montpellier: Académie des Sciences et Lettres.
Mémoires de la section de médecine, 2:e Sér.: II, 2. 1905.
Mémoires de la section des sciences, 2:e Sér..

Nancy: Société des Sciences (Ci-devant Société des Sciences Naturelles de Strasbourg).
Bulletin, 2:e Sér.:
Bulletin des séances, Sér. 3: V, 2—4. 1904; VI, 1—2. 1905.

Nantes: Société des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.
Bulletin, 2:e Sér.: IV, 1—4. 1904; V, 1—3. 1905.
— Société Académique de Nantes.
Annales, 8:e Sér.: IV. 1903; V. 1904.

Nimes: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin: XXXI. 1903; XXXII. 1904.
Supplement:

Paris: Société Entomologique de France.
Annales:
Bulletin:
— Société Zoologique de France.
Mémoires: XVI. 1903; XVII. 1904.
Bulletin: XXIX. 1904.
Tables du Bulletin et des Mémoires de la Soc. Zool. de France (Années 1876 a 1895) redigées per François Secques. Paris 1905.
— Muséum d'Histoire Naturelles.
— Société de Géographie.
La Géographie: IX, 6 1904; X. 1904; XI. 1905; XII, 1—4. 1905.
— Rédaction de „La Feuille des jeunes naturalistes".
Feuille, 4:e Sér.: XXXV, 416—422. 1905; XXXVI, 423—427. 1906.

Reims: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.: XIII, 1—4. 1904.
Comptes rendus:
Travaux:
Procès verbaux:

Rennes: L'Université.

Travaux scientifiques: III. 1904.

Rouen: Société des Amis des Sciences Naturelles.

Bulletin, 4:e Sér.: XXXIX, 1—2. 1903.

Toulouse: Société d'Histoire Naturelle.

Bulletin: XXXVII, 3—9. 1904. XXXVIII, 1. 1905; XXXIX, 2. 1905.

— Société des Sciences Physiques et Naturelles.

Bulletin:

— Société Française Botanique.

Revue de Botanique:

Villefranche: Station viticole.

Grande-Bretagne et Irlande.

Cambridge: Cambridge Philosophical Society.

Edinburgh: Royal Society.

Transactions:

Proceedings:

— Botanical Society.

Transactions:

Proceedings:

Transactions and Proceedings: XXIII, 1. 1905.

Annual Report:

— La Rédaction de „The Annals of Scottish Natural History".

Annals:

Glasgow: Natural History Society.

Proceedings and Transactions, N. S.:

London: Royal Society.

Proceedings: Ser. A. Vol. 76. N:o A. 508—514. 1905—1906; Vol. 77 N:o A. 515—518. 1906. Ser. B. Vol. 76. N:o B. 508—515. 1905—1906; Vol. 77. N:o B. 516—519. 1906.

Reports of the Sleeping Sickness Commission: 5. 1905.

Obituary Notices: IV. 1905.

— Linnean Society.

Journal Botany: XXXVI, 255—256. 1905; XXXVII, 258—259. 1905.

Journal, Zoology: XXIX, 192—193. 1905—1906.

Proceedings: 1904—1905.

List: 1905—1906.

London: Royal Gardens, Kew.

Bulletin: 1899; 1900; 1901; 1902; 1903; 1904; 1905.

Hooker's Icones Plantarum. Third Ser. I—IX. London 1867—1891.

— Distant, W. L.

The Zoologist, 4 Ser.:

Newcastle-upon-Tyne: Natural History Society of Northumberland, Durham and Newcastle-upon-Tyne.

Transactions: XV, 1. 1905; New. Ser.: I, 2. 1905.

Plymouth: Marine Biological Association.

Journal, New Ser.:

Italia.

Bologna: R. Accademia delle Scienze.

Memorie, Ser. 5: IX, 1—4. 1900—1902; X. 1902—1904; Ser. 6: I. 1904. 4:o.

Indici generali: 1890—1903.

Rendiconti, N. Ser.: V. 1900—1901; VI. 1901—1902; VII. 1902—1903; VIII. 1903—1904.

Catania: Accademia Gioenia di Scienze Naturali.

Atti. Ser. 4: XVI. 1903; XVII. 1904.

Bulletino mensile, Nuovo Ser.: 83—87. 1905—1906.

Firenze: Società Entomologica Italiana.

Bulletino: XXXVI, 3—4. 1904.

— Redazione della „Redia", Giornale di Entomologia.

Redia: II, 1. 1904.

Genova: Museo Civico di Storia Naturale.

Annali. Ser. 3:a: I (XLI). 1904—1905.

— Direzione del Giornale „Malpighia".

Malpighia: XVII, 9. 1903; XIX, 4—12. 1905.

Milano: Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico di Storia Naturale.

Atti: XLIV, 2—4. 1905—1906.

Memorie:

Modena: R. Accademia di Scienze, Lettere ed Arti.

Memorie, Ser. 3: V. 1905. 4:o.

— Società dei Naturalisti e Matematici.

Atti, Ser. 4: IV (Anno XXXV) 1902; V! (XXXVI). 1903; VI (XXXVII) 1904.

— Redactore della „La Nouva Notarisia".

L. N. Notarisia: XVI, 3—4. 1905; XVII, 1—2. 1906.

Napoli: R. Accademia delle Scienze Fisiche e Matematiche.
Atti, Ser: 2:
Rendiconto, Ser. 3: IX, 8—12. 1903; X, 1—7. 1904; XI, 2—3. 1905.
Indice generale dei lavori pubblicati dal MDCCXXXVII al MDCCCCIII. Napoli 1904

— Società Africana d'Italia.
Bolletino: XXIV, 4—11. 1905; XXV, 1—2. 1906.

— Società di Naturalisti.
Bolletino, Ser. I: XIX. 1905.

— Museo Zoologico della R. Università.
Annuario (N. Ser.): I, 21—35. 1904—1905.

Padova: Accademia scientifica Veneto-Trentino-Istriana (ci-devant Società Veneto-Trentina di Scienze Naturali).
Atti, Nuova Ser.: II, 1. 1905.
Bulletino:

Palermo: Redazione della „Naturalista Siciliano".
Il. Natur. Sicil., N. Ser.:

— R. Orto Botanico di Palermo.
Bolletino:

— R. Istituto Botanico di Palermo.
Contribuzioni alla Biologia vegetale: III, 3. 1905; IV, 1. 1905.

Pisa: Sicietà Toscana di Scienze Naturali.
Memorie:
Processi verbali: XIV, 6—8. 1905.

Roma: R. Istituto Botanico.
Annuario:
Annali di Botanica: II, 3. 1905; III, 1—3. 1905; IV, 1—2. 1906.

— Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio-Emanuele.
Bolletino:
Indice:

— Società Zoologica Italiana. (Ci-devant Società Romana per gli Studi Zoologici).
Bolletino, Ser. 2: V, 1—8. 1904; VI, 1—6. 1905.

— R. Accademia dei Lincei.
Atti: XIV, 9—12 (1:o Sem.) 1905; XIV, 1—12 (2:o Sem.) 1905; XV, 1—6 (1:o Sem.) 1906.

Varese: Società Crittogamologica Italiana.
Memorie:
Atti:

Venezia: Redazione della „Notarisia".
Notarisia, Serie Notarisia-Neptunia:
Sommario:

Japon.

Kyōto: College of Science and Engineering, Kyōto Imperial University.

Memoirs: I, 2. 1904—1905.

Tōkyō: College of Science, Imperial University.

Journal: XX, 5—10. 1905. 4:o.

Les Indes occidentales.

Kingston: The Institute of Jamaica.

Journal:

Annual Report:

Les Indes orientales.

Calcutta: Asiatic Society of Bengal.

Journal, P. I: LXXIII, 3—4. 1904; Extra n:o 1904.

Journal, P. II: LXXIII, 3—5. 1904; Supplement 1904 Title page and Index for 1904.

Journal, P. III: LXXIII, 3—4. 1904, Extra n:o 1904.

Proceedings: 1904, 6—11 (Extra n:o).

Journal & Proceedings: I, 1—4. 1905.

Index:

Annual Address:

Luxembourg.

Luxembourg: Société Botanique.

Recueil des Mémoires et des Travaux:

— „Fauna", Verein Luxemburger Naturfreunde (Société des Naturalistes Luxembourgeois).

Mittheilungen (Comptes Rendus): XV. 1905.

Feltgen, J. & E. Vorstudien zu einer Pilz-Flora des Grossherzogthums Luxemburg. Theil I. — Ascomycetes. Nachträge IV. Luxemburg 1905.

Norvège.

Bergen: Bergens Museum.

Aarbog: 1905, 1—3.

Aarsberetning: 1905.

Sars, G. O., An account of the Crustacea of Norway: V, 9—12. 1905—1906. 4:o.

Meeresfauna von Bergen:

Bergen: Norges Fiskeristyrelse (Direction des pêches de la Norvège).
Aarsberetning: 1904, 4; 1905, 1—3:

Christiania: Universitetet.

— Videnskabs Selskabet.
Forhandlinger:
Nyt Magazin for Naturvidenskaberne:

Stavanger: Stavanger Museum.
Aarshefte: 1904.

Trondhjem: K. Norske Videnskabers Selskab.
Skrifter: 1904

Tromsö: Museum.
Aarshefter: 21—22. 1898—1899; 3 Afdeling, 1904; 27. 1904.
Aarsberetning: 1904.

Pays-Bas.

Amsterdam: K. Akademie van Wetenschappen.
Verhandelingen. Afd. Natuurkunde, Tweede Sectie: X, 1—6. 1903—1904; XI. 1905; XII, 1—2. 1905.
Verslagen and Mededeelingen, Afd. Natuurk., 3:e Reeks:
Register of de Verslagen and Mededeelingen:
Verslag van de Gewone Vergaderingen der Wis- en Natuurkundige Afdeeling: XII, 1—2. 1903 - 1904; XIII, 1—2. 1904—1905.
Proceedings of the Section of Sciences: VI, 1—2. 1903—1904; VII, 1—2. 1904—1905.
Jaarboek: 1903; 1904.

— Genootschap ter Bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde. Sectie voor Natuurwetenschappen.
Maandblad:
Werken Tweede Serie: V, 4. 1906.

Groningen: Natuurkundig Genootschap.
Verslag: 1903; 1904.

Harlem: La Société Hollandaise des Sciences.
Archives néerlandaises, Sér. 2: X, 3—5. 1905; XI, 1—2. 1906.

Leiden: Nederlandsche Dierkundige Vereeiniging.
Tijdschrift, 2:de Sér.: VIII, 3—4. 1904; IX, 1—4. 1905.
Catalogus d. Bibliothek: IV, 1. 1904.
Aanwinsten van de Bibliotheek 1 Jan.—31 Dec. 1904. Leiden 1905.

Nijmegen: Nederlandsche Botanische Vereeniging.
N. Kruidkundig Archief, 3:de Sér.: 1905.

Recueil des Travaux Botaniques Néerlandais: II, 1—2. 1905.
Prodromus Florae Batavae: I, 3 (Ed. 2). Nijmegen 1904.

s'Gravenhage: Nederlandsche Entomologische Vereeniging.
Tijdschrift: XLVIII, 1—4. 1905; XLIX, 1. 1906.
Entomologische Berichten: 19—24. 1904—1905.

Utrecht: Société Provincial des Arts et Sciences.
Verslag: 1904; 1905.
Aanteekeningen: 1904; 1905.

Portugal.

Lisboa: Academia Real das Sciencias. Classe de science, mathem., physic. e. natur.
Memorias, Nova Ser.:
Journal:

République Argentine.

Buenos Aires: Sociedad Cientifica Argentina.
Anales: LIX, 1—6. 1905; LX, 1—2, 4—6. 1905; LXI, 1. 1906.

— La Rédaction de „Revista Argentina de Historia Natural".
Revista:

— Museo de Productos Argentinos.
Boletin:

— Museo Nacional de Buenos Aires. (Ci-devant Museo Publico).
Anales, Ser. 3: III. 1904; IV. 1905.
Comunicaciones:

Córdoba: Academia Nacional de Ciéncias.
Actas:
Boletin: XVII, 4. 1904; XVIII, 1—2. 1905.

La Plata: Museo de la Plata.
Revista:

— Universidad de La Plata. Facultad de Ciencias Fisico-Matematicas.
Publicaciones:

Roumanie.

Bucarest: L'Herbier de l'Institut botanique.
Bulletin:

Russie.

Dorpat: Naturforscher-Gesellschaft.

Schriften: XII. 1903. 4:o; XIII. 1904; XIV. 1904. 4:o; XV. 1904; XVI. 1905. 4:o.

Archiv, 2:te Ser.: XII, 3. 1905; XIII, 1. 1905.

Sitzungsberichte: XIII, 3. 1903; XIV, 1. 1904.

Irkutsk: La Direction du Musée.

Jakutsk: La Direction du Musée.

Kasan: Société des Naturalistes à l'Université Imperiale de Kasan.

Travaux (Trudi): XXXVIII, 1—3. 1903-1904; XXXIX, 1—6. 1904—1905.

Comptes rendues: 1903—1904.

Kharkow: Société des Naturalistes à l'Université Impériale de Kharkow.

Travaux (Trudi):

Kiew: Société des Naturalistes de Kiew.

Mémoires: XX, 1. 1905.

Procès- Verbal:

Указатель русской литературы по математикѣ, чистымъ и прикладнымъ естстевеннымъ наукамъ за 1902 годъ. Ser. 2. T. IV. Kiew 1905.

Minusinsk: Museum.

Очтетъ: 1904.

Moscou: Société Impériale des Naturalistes.

Nouvaux Mémoires:

Meteorologische Beobachtungen:

Матеріалы къ познанію фауны и флоры россійской имперіи. Отдѣлъ зоологическій. VI. Moskva 1905. Idem: Отдѣлъ ботаническій: III—V. 1899—1905.

— Directorium der K. Universitäts-Bibliothek.

Gelehrte Nachrichten (Naturhist. Abth.):

Nikolsk: Hydrobiologisches Laboratorium der Fischzuchtanstalt Nikolsk.

Aus der Fischzuchtanstalt Nikolsk: 9—10. 1904—1905.

Odessa: Société des Naturalistes de la Nouvelle Russie.

Mémoires: XXVII. 1905; XXVIII. 1905.

Riga: Naturforschender Verein.

Korrespondenzblatt: XLVIII. 1905.

Arbeiten, Neue Folge:

S:t Pétersbourg: Académie Impériale des Sciences.
Mémoires, 7:e Ser.:
Mémoires, 8:e Sér.:
Mélanges biologiques:
Bulletin, Nouv. Sér.:
Bulletin, V:e Sér.: XX. 1904; XXI. 1904.
Annuaire du Musée zoologique: IX, 4. 1904; X, 1—2. 1905.
Travaux du Musée botanique: II. 1905.
Schedae ad Herbarium Florae Rossicae. V (N:o 1201—1600). 1905.

— Hortus Botanicus. (Jardin Impérial botanique).
Acta: XXIV, 2. 1905.
Bulletin:

— Societas Entomologica Rossica.
Horæ:

— La Société Impériale des Naturalistes de S:t Petersbourg.
Trudi (Travaux):
Travaux de l'Expedition Aralo-Caspienne: VII. 1905.
Section Botanique.
Travaux: XXXIV, 3. 1904.
Section de Zoologie et de Physiologie.
Travaux: XXXIV, 4. 1905; XXXV, 2. 1905, 4. 1906.
Section de Géologie et Minéralogie.
Travaux: XXXIII, 5. 1905.
Comptes rendus: XXXVI, 1. N:o 2—8. 1905; XXXVII, 1. N:o 1—2. 1906.

Tiflis: Kaukasisches Museum.
Mitteilungen: II, 1. 1905.

Suède.

Göteborg: K. Vetenskaps och Vitterhets Samhället.
Handlingar, 4:de Följden:

Lund: Universitetet.
Acta (Årsskrift). Afd. II. K. Fysiografiska Sällskapets Handlingar: XXXIX. 1903. 4:o.

— La Rédaction de „Botaniska Notiser".
Botaniska Notiser: 1905, 3—6; 1906, 1—2.

Stockholm: K. Svenska Vetenskaps-Akademien.
Handlingar, Ny följd: 39, 1—6. 1905; 40, 2 3. 1906. 4:o.
Arkiv för Botanik: IV, 1—4. 1905; V, 1—2. 1905.
Arkiv för Zoologi: II, 3—4. 1905; III, 1. 1906.
Öfversigt:
Årsbok: 1905.
Lefnadsteckningar:

Stockholm: Entomologiska Föreningen.
Entomologisk Tidskrift: 26. 1905.

— Bergianska Stiftelsen.
Acta Horti Bergiani: III, Afd. 2. 1905. 4:o.

— Statens skogsförsöksanstalt.
Meddelanden: 2. 1904.

Upsala: R. Societas Scientarium.
Nova Acta, Ser. 4: I, 2—3. 1905. 4:o.

— Kongl. Universitetet (par Mr le Bibliothécaire, Prof. Annerstedt).
Redogörelse: 1904—1905.
Ekman, S. Die Phyllopoden, Cladoceren und freilebenden Copepoden der nord-schwedischen Hochgebirge. Inaug.-Diss. Naumburg a. S. 1904.
Haglund, E. Ur de högnordiska vedväxternas ekologi. Ak. afh. Uppsala 1905.
Hesselman, H. Zur Kenntnis des Pflanzenlebens schwedischer Laubwiesen. Inaug.-Diss. Jena 1904.
Odhner, Th. Die Trematoden des arktischen Gebietes. Inaug.-Diss. Jena 1905. 4:o.
Trägårdh, I. Monographie der arktischen Acariden. Inaug.-Diss. Jena 1904. 4:o.
Results of the Swedish Zoological Expedition to Egypt and the White Nile 1901 under the Direction of L. A. Jägerskiöld P. II. Uppsala 1905.
Bulletin of the Geological Institution: VI, 11—12. 1902—1903.

Suisse.

Basel: Naturforschende Gesellschaft.
Verhandlungen: XVIII, 1—2. 1906.

Bern: Naturforschende Gesellschaft.
Mittheilungen: 1565—1590. 1905.

— La Société Botanique Suisse (Schweizerische Botanische Gesellschaft).
Bulletin (Berichte): XV. 1905.

Chambésy prés Genève: L'Herbier Boissier.
Bulletin, 2:e Sér.: V, 4—12. 1905; VI, 1—5. 1906.
Mémoires:

Chur: Naturforschende Gesellschaft Graubündens.
Jahresbericht, Neue Folge: XLVII. 1904/1905.

Genève: Société de Physique et d'Histoire Naturelle.
Mémoires: XXXV, 1. 1905. 4:o.

Genève: La Direction du Conservatoire et du Jardin botaniques.
Annuaire: 7—9. 1904—1905.

Lausanne: Société Vaudoise des Sciences Naturelles.
Bulletin, 5:me Sér.: XLI, 152—154. 1905.

Neuchâtel: Société des Sciences Naturelles.
Bulletin: XXIX. 1900—1901; XXX. 1901—1902; XXXI. 1902—1903.

Schaffhausen: Schweizerische Entomologische Gesellschaft (Société Entomologique Suisse).
Mittheilungen (Bulletin): XI, 2—3. 1905.

St. Gallen: Naturwissenschaftliche Gesellshaft.
Bericht:
Jahrbuch: 1904,

Zürich: Naturforschende Gesellschaft.

Uruguay.

Montevideo: Museo Nacional.
Anales, Ser. 2: II. 1905.
Anales, Sección historico-filosofica: II, 1. 1905.
Arechavaleta, J., Flora Uruguaya: II, p. 161—292. 1905.

2. Dons.

Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht.
Meteorologisch Jaarboek (Annuaire météorologique): 1902. Utrecht 1903. 4:o; 1903, A. Météorologie, B. Magnétisme terrestre. 1904—1905. 4:o.
Observations néerlandaises pour les Études internationales des nuages en 1891—1897. Utrecht 1904. 4:o.
Études des phénomènes de marée sur les côtes Néerlandaises. III. Tables des courantes par *J. P. van der Stok.* Utrecht 1905.

The John Crerar Library, Chicago.
Tenth annual Report for the year 1904. Chicago 1905.

Louisiana State University and A. & M. College, Agricultural Experiment Station.
Bulletin N:o 81, 84. Baton Rouge, La. 1905.

Société Ouralienne d'Amateurs des sciences naturelles, Jekaterinenburg.
Bulletin. T. XXV. 1905.

Institut Agronomique de Moscou.
Observations faites à l'Observatoire Météorologique 1902. Moscou 1903.

Дневникъ зоологическаго отдѣленія императорскаго общества любителей естествознанія, антропологіи и этнографіи. III. N:o 6. Moskva 1905. 4:o.

Императ. русское общество акклиматизаціи животныхъ и ростеній. Дневникъ отдѣла ихтиологіи. II. 5—6. Moskva 1905.

Finska Landtbruksstyrelsen (Suom. Maanviljelyshallitus).

Meddelanden (Tiedonantoja):

XLVII. *Reuter, Enzio.* 9. Berättelse öfver skadeinsekters uppträdande i Finland år 1903. Helsingfors 1904. 4:o.
Id. en finnois.

XLVIII. *Bredenberg, G. A.* Berättelse från Mustiala Försöksstations Mejeriafdelning för åren 1901, 1902 och 1903. Helsingfors 1905.

XLIX. Landtbruksstyrelsens berättelse för år 1903. Helsingfors 1903. 4:o.
Id. en finnois.

L. *Reuter, Enzio.* 10. Berättelse öfver skadeinsekters uppträdande i Finland år 1904. Helsingfors 1904. 4:o.
Id. en finnois.

LI. *Stening, Klas.* Redogörelse öfver fruktodlingen vid Mustiala Institut under perioden 1894–1904. Helsingfors 1906. 4:o.
Id. en finnois.

Årsberättelse till Finska Meijerisamfundet från dess ombud i Storbrittanien, 1903—1904. Helsingfors 1906. 4:o.
Id. en finnois.

de Bruyn-Ouboter, E. Das finnische Pferd. Zürich 1903 (Par M. *J. A. Palmén*).

Handlirsch, A. Friedrich Moritz Brauer. Sep. Abdr. Verh. k. k. zool.-bot. Ges. Wien 1905.

Janet, Ch. Études sur les Fourmis les Guêpes et les Abeilles. Note 1. Sur la Production des Sons chez les Fourmis et sur les organes qui les produisent. Paris 1893.

— — Note 17. Système glandulaire tégumentaire de la Myrmica rubra. Observations diverses sur les Fourmis. Paris 1898.

— — Note 18. Aiguillon de la Myrmica rubra. Appareil de fermeture de la glands à venin. Paris 1898.

— — Anatomie du Gaster de la Myrmica rubra. Paris 1902.

— — Notice sur les travaux scientifiques. Lille 1902. 4:o.

Koschevnikow, G. A. Окская экспедиція 1903 года. Moskva 1905. 4:o.

Mauro, A. P. L'Universale, organo filosofico della dimostrazione dell' ente principio creativo ed ordinatore del Mondo criterio assoluto ed universale. Catania 1905.

Mokrzecki, S. A. Вредныя насѣкомыя по наблюденіямъ, произведеннымъ въ 1905 году. Симферополь 1905.

— — Отчетъ по естественно-историческому музею Таврическаго губернскаго земства за 1905 годѣ. Годъ VI. Симферополь 1905.

Westerlund, C. A. Skandinavisk oologi. Stockholm 1905.
— — Sveriges, Norges, Danmarks och Finlands land- och sötvattenmollusker. Exkursionsfauna (1884). Tillägg (1904). Stockholm 1904.
— & *Otto Ottosson,* Skandinaviska Foglarnes fortplantningshistoria. Tillägg II. Stockholm 1905.

Helsingfors le 13 mai 1906.

Enzio Reuter.
Bibliothécaire

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1905—1906.

I. Zoologie.

Über die Stellung der Naturgeschichte in den Lehranstalten Finlands sprach Herr Professor J. A. Palmén. Ein vom Vortr. gemachter Vorschlag, es möchte die Gesellschaft die Regierung um besondere, näher spezifizierte Massnahmen zur Beförderung namentlich des zoologischen und botanischen Unterrichts und zu entsprechend höherer Würdigung der biologischen Disziplinen in den Schulen Finlands ersuchen, wurde einstimmig acceptiert. S. 33—38.

Mammalia.

Delphinus tursio Cuv. Ein Weibchen dieser vorher an den Küsten Finlands nicht beobachteten Art wurde Ende September 1906 in den Ekenäs-Skären herumschwimmend gesehen. Am 2. Oktober wurde das Tier, auf welches vielfach geschossen worden war, am Ufer in der Umgegend von Ekenäs tot angetroffen. Das Exemplar mass die folgenden Dimensionen: Länge 294,5 cm, Umkreis 151 cm, Breite der Schwanzflosse 67 cm, Länge der Brustflosse 35 cm, Höhe der Rückenflosse c:a 30 cm. Das ausgestopfte Tier ist im Zoologischen Museum der Universität aufbewahrt: J. A. Palmén. S. 8—10.

Aves.

Vermischte Notizen.

Ornithologische Beobachtungen im Kirchspiel Enare im Sommer 1905: T. Renvall. S. 53—66.
Ornithologische Mitteilungen: J. Tegengren. S. 71—73.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Harelda stelleri. Alandia: M. Wallén. S. 107.
Phalacrocorax carbo. Lapponia enontekiens., Puolikka-niva, $^{12}/_{7}$ 1905; Savonia bor., Umgegend von Kuopio, jährlich und zwar namentlich im Herbste (September und Anfang Oktober), nur ausnahmsweise im Frühjahr (Mai 1897) angetroffen: E. V. Suomalainen. S. 67—68.
Turteltaube. In Åbo 1888 geschossen, im südwestlichen Finland verschiedene Male angetroffen: T. Renvall. S. 68. Savonia bor., Nilsiä, $^{15}/_{9}$ 1904 geschossen: E. V. Suomalainen. S. 68.
Weisser Storch. Alandia, Kumlinge, im Sommer 1905 geschossen: T. Renvall. S. 68.

Pisces.

Vermischte Notizen.

Lota vulgaris als Wirttier verschiedener Intestinalwürmer, siehe unter *Vermes,* S. 196.
Salmo lacustris als Wirttier von *Dibothriocephalus latus*-Larven, siehe unter Vermes, S. 196.

Mollusca.

Vermischte Notizen.

Ancylus fluviatilis, welcher in Finland bisher nicht nördlicher als im Flusse Uleå-älf gefunden worden war, wurde von Herrn Doktor K. M. Levander am 7. August 1905 in einem kleinen in den Fluss Kemi-älf ausfallenden Bach, 5 km nördlich von der Stadt Kemi, angetroffen. Der Fundplatz befindet sich am 65° 47′,4 n. Br. und 24° 30′,6

östl. Long. von Greenwich. Aus diesem Funde geht also hervor, dass die betreffende Art in der gegenwärtigen geologischen Periode an der finländischen Seite des Bottnischen Meerbusens beinahe ebenso weit nach Norden verbreitet ist, wie sich der ehemalige *Ancylus*-See mutmasslich erstreckt haben dürfte. S. 6.

Flussmuscheln gedeihen in grosser Anzahl in einem kleinen brackigen Meerbusen unweit der Stadt Lovisa: O. Reuter. S. 39.

Insecta.

Blütenbiologische Beobachtungen im südlichen Finland: F. Silén. S. 120—134.

Coleoptera.

Vermischte Notizen.

Agabus (Gaurodytes) gelidus n. sp.: U. Sahlberg. S. 15—17.

Die mit Kaufmannswaren nach Finland importierten Käfer. Unter dieser Rubrik gibt Herr Amanuensis B. Poppius eine Zusammenstellung sämtlicher bisher bekannten Fälle, wo ausländische Käfer auf irgend welcher Weise nach Finland eingeschleppt worden sind. S. 76—82.

Neu für das Gebiet.

Agabus (Gaurodytes) gelidus n. sp.: Betreffs der Fundorte siehe S. 17.

Carpophilus dimidiatus, mit Mais aus Senegambien Dezember 1905 eingeschleppt: B. Poppius. S. 76, 77.

Tribolium confusum, mit Mehl aus Marseille im Herbste 1895 eingeschleppt: B. Poppius. S. 39, 81.

Hymenoptera.

Vermischte Notizen.

Hummeln, ihre Beziehungen zu den Larven von *Volucella pellucida*, siehe unter Diptera, S. 192.

Biologische Beobachtungen über Hummeln. Diese Insekten sollen während ihrer Ausflüge durch Waldungen und über

mit Sträuchern bewachsenen Abhänge stets bestimmten Wegen folgen: E. Sundvik. S. 156—160.

Phyllœcus eburneus André ist gar keine *Phyllœcus*-Art, stellt auch keine Varietät von *Janus compressus* F. dar, wie dies Konow meint, sondern ist, wie dies durch sorgfältige Untersuchung des Typenexemplars zur Evidenz konstatiert worden ist, nur ein ♀ von *Emphytus perla* Klug, dessen Abdomen aus irgend welcher Ursache zugedrückt worden ist: R. Forsius. S. 137—138.

Diptera.

Vermischte Notizen.

Anopheles claviger. Von dieser Art, die vorher nur einmal in Finland im Winter angetroffen worden ist, wurde ein ♀ am 13. Januar (1905) von Herrn Dozenten K. M. Levander in einem Wohnzimmer in Helsingfors gefangen. S. 75.

Desmometopa. Über die Schmarotzerei der *Desmometopa*-Arten bei Spinnen und Raubinsekten sprach Herr Professor C. Lundström. Zu den vorher von Biró und Mik veröffentlichten Beobachtungen fügt der Verf. einen neuen Fall. Von *Desmometopa M-nigrum* und *D. M-atrum*, die überhaupt in Finland sehr selten sind, wurde ein Schwarm von etwa 20—40 Individuen beobachtet, welche um eine soeben getötete und gleichzeitig von der Spinne *Misumena vatia* ausgesogene Biene herumflogen. Auf Grund verschiedener Beobachtungen kommt der Vortr. zu der Auffassung, dass die betreffenden Fliegenarten, sogleich nachdem sie aus ihren Puppen entschlüpft sind, eine Spinne oder ein Raubinsekt aufsuchen, um sich dann stets in der Nähe der betreffenden Raubtiere aufzuhalten und sich ausschliesslich von den Resten derer Beute zu ernähren. Am Schlusse wird die Verbreitung dieser Fliegenarten im Norden angeführt. S 100—104.

Thryptocera crassicornis Meig. als Schmarotzer der Raupen von *Simaethis pariana* Hb., siehe unter *Lepidoptera*, S. 193.

Volucella. Im Gegensatz zu J. H. Fabre, nach dessen Ansicht die in Wespennestern lebenden Larven von *Volucella plumatella* nicht als Schmarotzer der Wespenlarven anzusehen seien, sondern sich nur von toten Wespenlarven und allerlei Abfall ernähren und demnach eher zur Reinigung der Wespennester beitragen sollen, weshalb sie auch angeblich von den unterirdischen Wespen geduldet werden, hebt Herr Professor E. E. Sundvik auf Grund eingehender Untersuchungen an etwa 70 Hummelnestern hervor, dass die in diesen Nestern lebenden Larven von *Volucella pellucida* ganz unzweifelhaft an den Hummellarven schmarotzen. S. 115—120.

Neu für das Gebiet.

Alophora aurulans Meig. Regio aboëns., Karislojo, Suurniemi, 2 Exx.: R. Forsius. S. 107—108.

Brachypalpus bimaculatus Macq. Regio aboëns., Lojo, Torhola: R. Forsius. S. 107.

Cheilosia chloris Meig. Karelia ladogensis. Kalliosaari bei Kexholm: F. Silén.

Cheligaster ciliata Staeg. Tavastia austr., Kangasala: R. Frey. S. 67.

Desmometopa M-atrum Meig. Regio aboëns., Kuustö, Jullas: C. Lundström. S. 100—102.

Empis cinerea Zett. Karelia ladogensis, Kexholm: F. Silén. S. 108.

Haematobia melanogaster Meig. Alandia; Nylandia; Tavastia austr.; Karelia austr.: R. Frey. S. 108.

Hilara pinetorum Zett. Karelia ladogensis, Kexholm: F. Silén. S. 107.

Pelecocera tricincta Meig. Karelia onegens., Petrosawodsk: A. Günther. S. 40.

Sargus nigripes Zett. Tavastia austr., Monala in Tyrväntö: R. Frey. S. 40.

S. rufipes Wahlb. Tavastia austr., Monala in Tyrväntö: R. Frey. S. 40.

Sciomyza simplex Fall. Tavastia austr., Messuby nahe der Stadt Tammerfors: R. Frey. S. 67.

Lepidoptera.

Vermischte Notizen.

Agrotis eversmanni Peters. Sämtliche vorher als *Agr. collina* B. gedeuteten finländischen Exemplare haben sich bei erneuerter Untersuchung als der von Petersen neubeschriebenen *A. eversmanni* zugehörend erwiesen. Ihre Verbreitung in Finland ist wie folgt: Karelia ladogens., Kirjavalaks: J. Sahlberg, K. Ehnberg, B. Poppius; Jaakkima Kirchendorf: J. Sahlberg, K. Ehnberg, J. Montell, V. Poppius; Regio aboëns., Kimito: A. Poppius. *Agr. collina* B. ist demnach von der Lepidopterenfauna Finlands auszuschliessen. S. 12—13.

Cidaria byssata Auriv. Ein aus Lapponia tulomens., Kola, stammendes und vorher als *C. byssata* Auriv. gedeutetes Exemplar stellt in der Tat ein ungewöhnlich einfarbiges und inbezug auf die Zeichnung an *C. byssata* erinnerndes Stück von *C. incursata* Hb. dar. Die wahre *C. byssata* Auriv. ist inzwischen am 17. Juli 1897 zum ersten Mal in dem finländischen Faunengebiete und zwar in Lapponia inarens., Peldoaivi im Kirchspiel Enare, in einer Anzahl von etwa 10 Individuen gefunden. Die Art ist dagegen bisher nicht auf der Kola-Halbinsel angetroffen: B. Poppius. S. 13.

Simaethis pariana Hb. Über ein schädliches Auftreten der Raupen dieser Art auf Apfelbäumen in Karislojo berichtet Herr Professor J. Sahlberg. Als Parasiten der genannten Raupe wurden beobachtet: eine *Phygadeuon*-und eine *Microgaster*-Art sowie die Fliege *Thryptocera crassicornis* Meig. S. 18—19.

Neu für das Gebiet.

Agrotis eversmanni Peters. Betreffs ihrer Verbreitung siehe oben!

Anarta leucocycla Staud. var. *staudingeri* Auriv. Lapponia kemens., Ounastunturi, $^{30}/_{6}$—$^{1}/_{7}$ 1905, zahlreiche Exemplare: R. Krogerus, A. B. Nyman, U. Sahlberg. S. 5—6.

Argynnis aglaja ab. *arvernensis.* Savonia bor., Kuopio: E. W. Suomalainen. S. 91.

Cidaria byssata Auriv. Vgl. oben!

Colias hecla Lef. var. *sulitelma* Auriv. Lapponia inarens., bei Niittyvuopio und Ulasula im Kirchspiel Utsjoki, $^{26}/_{6}$—$^{29}/_{6}$ 1905, häufig: U. Sahlberg, A. B. Nyman, R. Krogerus. S. 15.

Eucosmia certata Hb. Nylandia, Ekenäs: G. Fabritius. S. 11.

Hybernia aurantiaria Esp., Nylandia, Ekenäs: R. Fabritius. S. 11.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Bapta bimaculata Fabr. Nylandia, Ekenäs: R. und G. Fabritius. S. 12.

Crasia iris Zett. var. *crasis* H. S. Savonia bor., Kuopio: G. Fabritius. S. 12.

Hybernia defoliaria Cl. und var. *obscurata* Staud. Nylandia, Ekenäs: R. Fabritius. S. 12.

Trichoptera.

Über seine im Sommer 1902 in der Umgegend von Sortavala gemachten trichopterologischen Untersuchungen berichtet Herr Magister A. J. Silfvenius. Im ganzen wurden 87 Arten angetroffen. S. 4—5.

Neu für das Gebiet.

Hydropsyche silfvenii Ulmer. Karelia ladogens., bei Lohioja im Kirchspiel Sortavala, mehrere Individuen am 30. Juni 1902 von Herrn Mag. A. J. Silfvenius eingesammelt. Die von Ulmer gegebene Beschreibung dieser für die Wissenschaft neuen Art findet sich in einer Arbeit von Herrn Silfvenius in Acta Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 27, N:o 8, S. 15—16. S. 67.

Oxyethira falcata Morton }
O. simplex Ris } Nylandia, Tvärminne: A. J. Silfvenius. S. 3—4.

Arachnoidea.

Vermischte Notizen.

Einige aus dem finnischen Faunengebiete bisher unbekannte Araneen: T. H. Järvi. S. 68—70.

Misumena vatia Cl. und *Desmometopa*-Arten, siehe unter Diptera, S. 191.

Neu für das Gebiet.

14 für das finländische Faunengebiet neue Arten werden von Herrn Mag. T. H. Järvi aufgezählt. S. 68—70.

Crustacea.

Vermischte Notizen.

Astacus fluviatilis, lebende bleichrote, aus Satakunta, Vesilaks, herstammende Individuen wurden vorgelegt: E. K. Holmqvist. S. 3.

Daphnia magna Straus (= *D. schæfferi* Baird) wurde von Herrn Dozenten K. M. Levander in einigen am Meeresufer gelegenen Felsentümpeln auf Räfsö unfern der Stadt Björneborg angetroffen. Die Art ist demnach an der finländischen Küste des Bottnischen Meerbusens, auf ähnlichen Lokalen wie in den zwischen Hangö und Helsingfors gelegenen Skären, verbreitet, aus den inneren Teilen des Landes aber nicht bekannt. Der Umstand, dass diese Art auch im hohen Norden nur bei der Meeresküste auftritt — Vardö (nach Lilljeborg), Insel Srednii Olenii im Kolafjord (Linko), Grönland (Wesenberg-Lund) — scheint darauf hinzudeuten, dass *Daphnia magna* hauptsächlich durch Stelzenläufer und andere Vögel, die während ihrer Züge den Küsten entlang streichen, verbreitet werden würde, obgleich vielleicht auch die Schiffsfahrt, wie dies Lilljeborg meint, eine Rolle für die Verbreitung dieser Art spielt. S. 73—74.

Vermes.

Vermischte Notizen.

Dibothriocephalus latus (L.). Im Bauchfell eines 84 cm langen, bei Vuoksenniska (Savonia austr.) am 16. Oktober 1905 erbeuteten Individuums von *Salmo lacustris* L. wurden von Herrn Fischereiinspektor J. A. Sandman zahlreiche kleine Intestinalwürmer angetroffen, die von Herrn Doktor K. M. Levander als Plerocerkoiden des *Dibothriocephalus latus* (L.) erkannt wurden. Die grössten Exemplare dieser Parasiten waren (in Formol konserviert) 7—9 mm. lang und 1—2 mm. breit. Das Vorkommen von Larven der genannten Cestode bei *Salmo lacustris* war vorher in Finland nicht beobachtet worden. S. 93.

Triænophorus nodulosus (Pall.). In der Leber zweier in Säkylä, Pyhäjärvi (Satakunta), bezw. in Sääksmäki, Rautunselkä (Tavastia austr.), im Januar 1906 erbeuteten Quappen (*Lota vulgaris*) wurde von Herrn Dozenten K. M. Levander zahlreiche weiche, rund-ovale, erbsengrosse Blasen angetroffen, die eingekapselte Larven der Cestode *Triænophorus nodulosus* enthielten. Ausserdem kamen in den untersuchten Lebern, bezw. im Bauchfell, Larven von *Dibothriocephblus latus* (L.) und *Abothrium rugosum* (Goeze) vor. Sehr wahrscheinlich ist, dass die leicht in die Augen fallenden parasitischen Blasen in der Leber der Quappe in den meisten Fällen von eingekapselten Larvenstadien des *Tr. nodulosus* bestehen, wenn auch andere Intestinalwürmer ebendaselbst eingekapselt sein können. So erwies sich die Leber einer im Meere im Kirchspiel Nagu (Regio aboëns.) im Mai 1904 gefangenen Quappe von eingekapselten Nematoden (*Ascaris* sp.) befallen. S. 74—75.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Polycelis nigra Ehrbg. Regio aboëns., Kiikala, Quelle Kuninkaanlähde, im See bei der Glashütte Johannislund, und im See Kolosi, im Juni 1897, zahlreich; Nylandia, See Hvitträsk im Kirchspiel Kyrkslätt $^{13}/_{7}$ 1894, zahlreich:

K. M. Levander Die Exemplare waren von Herrn Doktor A. Thienemann in Greifswald determiniert worden. S. 74.

Plankton.

Über das Plankton des Sees Humaljärvi: K. M. Levander. S. 42—46.

Notiz über das Winterplankton in drei Seen bei Kuopio: K. M. Levander. S. 93—96.

II. Botanik.

Reiseberichte.

Der Stipendiat, Stud. A. A. Sola, berichtete über die floristischen Resultate seiner Exkursionen in Satakunta, in der Gegend westlich vom See Näsijärvi. S. 82—90.

Der Stipendiat, Cand., Fräulein Laura Högman, berichtete über ihre Reise im Sommer 1905 in Regio aboënsis und auf den Ålands-Inseln. S. 110—112.

Unterrichtswesen.

Herr Professor J. A. Palmén spricht über die Stellung der Naturwissenschaften in Finlands Lehranstalten. S. 33—38. Siehe oben unter Zoologie, S. 188.

Plantæ vasculares.

Systematische Notizen.

Cystopteris fragilis Bernh. * *eu-fragilis* Aschers. var. *Dickieana* (Sim.). Eine von Figuren begleitete Erläuterung der finländischen *Cystopteris*-Formen und ihrer Verbreitung wird von Herrn Custos H. Lindberg gegeben. S. 21—24.

Menta Arrhenii Lindb. fil. n. sp. Diese Art, die früher nebst der echten als *Menta gentilis* bezeichnet wurde, weicht von jener u. a. durch grössere, haarige Blumen, durch

über der ganzen Fläche mit Haaren bekleidete Kelchblätter und durch recht haarige Blumenstiele ab: H. Lindberg. S. 92.

Taraxacum-Formen. Von Herrn Rektor M. Brenner werden die finländischen Formen von *Taraxacum officinale* besprochen und vier Varietäten als neu beschrieben. S. 96—99.

Herr Rektor M. Brenner demonstriert weiter die erythrocarpen *Taraxacum*-Formen in Finland. Eine Form wird als neu beschrieben. S. 112—115.

Neu für das Gebiet.

Cystopteris fragilis Bernh. * *eu-fragilis* Aschers. var. *Dickieana* (Sim.). Sämtliche Fundorte S. 23 verzeichnet.

Geranium columbinum. Alandia, Geta: A. Palmgren und Fr. Klingstedt. S. 41.

Hieracium-Formen. Alandia und Regio aboënsis: Laura Högman. S. 111—112.

Menta Arrhenii Lindb. fil. n. sp. Ist an manchen Orten in Südfinland ein häufiges Unkraut: H. Lindberg. S. 92.

Rosa mollis Sm. var. *glabrata* (Fr.). Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 41. Hierher gehört wohl auch die von Herrn Custos H. Lindberg vorgelegte, von Herrn Pastor L. P. Reinhold Matsson als *R. glauca* × *mollis* bezeichnete Form aus Nylandia, Pojo. S. 42. (Siehe auch Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 30, S. 50 und 220).

Taraxacum attenuatum Brenn. Nylandia, Ingå: M. Brenner.

Taraxacum officinale-Formen:

var. *stenolepis* Brenn. Nylandia, Helsingfors und Ingå: M. Brenner. S. 97.

var. *ungulatum* Brenn. Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 97.

var. *divaricatum* Brenn. Nylandia, Helsingfors und Ingå: M. Brenner. S. 98.

var. *lacerum* Brenn. Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 98.

Thalictrum flexuosum. Nylandia, Snappertuna: Eva Furuhjelm. S. 135.

Seltenheiten. — Wichtigere Fundorte.

Acer platanoides. In Tavastia austr., Birkkala Toppari, hat Herr Stud. A. A. Sola mehrere Sträucher und bis 9 m hohe Bäume in der Nähe des Binnensees Savilahti beobachtet. S. 88—89.

Alchimilla glomerulans. Satakunta, Ylöjärvi: A. A. Sola. S. 88.

Alnus glutinosa. In der Gegend westlich vom See Näsijärvi in Satakunta ist die Schwarzerle recht häufig, kommt aber nur an den Ufern der Gewässer in der Region des Frühlingshochwassers vor, teils vereinzelt, teils in einfacher Reihe: A. A. Sola. S. 84—85.

Anthoxanthum odoratum var. *majus* Lge. Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 70.

*Camelina linicola * macrocarpa.* Satakunta, Hämeenkyrö: A. A. Sola. S. 88.

Campanula latifolia. Alandia, Lemland: A. Palmgren. S. 41.

Carex lævirostris. Nylandia, Elimä: C. G. Tigerstedt. S. 8.

C. acutiformis (C. paludosa Good.). Nylandia, Elimä: C. G. Tigerstedt. S. 8.

C. riparia. Nylandia, Elimä: C. G. Tigerstedt. S. 8.

Centaurea jacea × *Phrygia.* Nylandia, Pernå: G. v. Frenckell. S. 7.

Corylus Avellana. Der nördlichste finländische Fundort (61° 40′ nördl. Br.) des Haselstrauches: Satakunta, Wiljakkala, der schon von Malmgren (1861) und Herlin erwähnt ist, wurde von Herrn Stud. A. A. Sola im Jahre 1905 besucht. Die Sträucher, deren Anzahl im Jahre 1895 nach Herlin etwa 20 betrug, waren jetzt, wohl hauptsächlich infolge der von den Bauern vorgenommenen Verpflanzung, stark dezimiert. Herr Sola konnte nur 4 Individuen (Höhe 3—5 m) auffinden; angeblich waren doch etliche andere vorhanden. S. 85.

Ein neuer Fundort des Haselstrauches ist Tavastia austr., Birkkala Toppari, wo zwei ungefähr 4 m hohe Sträucher wuchsen: A. A. Sola. S. 85.

Euphrasia Fennica. Satakunta p: A. A. Sola. S. 89.

Fritillaria meleagris. Alandia, unbewohnte Insel in den äusseren Skären im Süden: G. Andersson und A. Palmgren. Im Juni 1904 in reichlicher Menge als vollkommen wildwachsend gefunden. Der Fund scheint die Ansicht des Herrn J. Montell zu bestätigen, die Pflanze sei wildwachsend auch in Alandia, Geta Bolstaholm, wo Herr Montell dieselbe schon früher aufgefunden hat (Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 29, S. 255). S. 40.

Geranium dissectum. Alandia, Lemland und Geta: Fr. Klingstedt und A. Palmgren. S. 41.

G. palustre. Alandia, Jomala: A. Palmgren. S. 41.

Glyceria remota. Satakunta, Ylöjärvi: A. A. Sola. S. 84.

Hieracium pratense. Regio aboënsis, Reso: Laura Högman. S. 112.

Potentilla Goldbachii. Nylandia, Pernå: G. v. Frenckell. S. 8.

Ranunculus acer × *polyanthemus.* Nylandia, Pernå: G. v. Frenckell. S. 7.

Rubus Idæus f. *subviridis* Neum. Alandia, Lemland: G. v. Frenckell. S. 7.

Stellaria holostea f. *laciniata* Rostr. Nylandia, Helsinge: G. v. Frenckell. S. 7.

Tilia cordata. Ziemlich häufig in Satakunta in der Gegend westlich des Sees Näsijärvi. Wächst am häufigsten in geschützten Bachtälern und Hainen und erreicht hier eine Höhe bis 10 m, ist aber dabei immer schlank. In lichten Wäldern ist die Art niedriger und oft sträuchenformig. Im Gebirge wurden einige Linden beobachtet, deren bis 4 dm dicke, sehr gebeugte Stämme am unteren Teil dem Boden entlang lagen. A. A. Sola. S. 89.

Tritordeum Bergrothii Lindb. fil. n. bybr. (=*Triticum repens* × *Hordeum arenarium*) f. *subrepens.* Karelia pomorica, Russki-Gusowa: I. O. Bergroth. S. 21.

Ulmus campestris * *scabra.* Die Rüster, die nach C. G. Asp (1852) in Satakunta, Hämeenkyrö, vorkommt, wurde von Herrn Stud. A. A. Sola in den Jahren 1903 und 1905 dort nicht wiedergefunden und scheint somit ausgestorben zu sein. — Nach Herlin (1895) kommt der Baum in

Satakunta, Wiljakkala Karhejärvi, vor, wurde aber auch hier nicht von Herrn Sola beobachtet; eine Verwechslung mit *U. pedunculata* ist nach Sola hier möglich. S. 85—86.

Ulmus pedunculata. Die Angabe von Fr. Nylander (1843), dass diese *Ulmus*-Art in der Gegend zwischen Wiljakkala und Näsijärvi in Satakunta vorkommt, konnte Herr Stud. A. A. Sola nicht bestätigen, lässt aber dahingestellt, ob der Baum ausgegangen ist, oder ob die Angabe auf eine Verwechslung mit einer etwas südlicheren Lokalität in Birkkala beruht. S. 86—87.

Neue Fundorte nach A. A. Sola: Satakunta, Birkkala unweit der Eisenbahnstation Siuro, ein 6 m hoher Baum mit einigen Wurzelsprossen. — Tavastia austr., Birkkala Toppari, am Westufer des Sees Savilahti ein Baum, der 9 m hoch und an der Basis ein Paar dm im Durchmesser ist; in der Nähe ein zweiter, niedrigerer Baum. — Am südöstlichen Ufer desselben Sees 6 bis 9 m hohe Bäume. S. 87.

Vaccinium vitis Idæa f. *leucocarpa.* Ostrobothnia bor., Ylitornio: Ester Cajanus. S. 11.

Verwildert oder eingeschleppt.

Camelina microcarpa. Nylandia, Helsinge: H. Buch. S. 137.

Erodium cicutarium var. *holoporphyreum* Krause. Tavastia austr., Kangasala: A. W. Lindström. S. 14.

E. Romanum. Tavastia austr., Kangasala: A. W. Lindström. S. 14.

Juncus glaucus. Satakunta, Hämeenkyrö: Herm. Ad. Printz. S. 136.

Phacelia tanacetifolia. Nylandia, Pernå: G. v. Frenckell. S. 8.

Potentilla atrosanguinea. Savonia bor., Iisalmi: A. W. Lindström. S. 14.

Silene dichotoma. Satakunta, Birkkala Pitkäniemi: Emil Hougberg. S. 91.

Vaccaria vaccaria. Satakunta, Hämeenkyrö: A. A. Sola. S. 88.

Monstrositäten und Formen.

Ranunculus Baudotii f. *marina*. Eine Landform, f. *terrestre*, aus Nylandia, Ingå wird von Herrn Rektor M. Brenner vorgelegt. S. 70.

Carex Goodenoughii var. *cæspitiformis* Brenn. Regio aboënsis, Iniö, und Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 70.

Epilobium angustifolium. Eine kleinblütige Form aus Nylandia, Helsingfors, wurde von Herrn Rektor M. Brenner vorgelegt. S. 71.

Peplis portula f. *aquatica* Brenn. Nylandia, Ingå: Widar Brenner. S. 71.

Polygonatum polygonatum f. *latifolium* Brenn. Alandia, Jomala, und Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 70.

Stachys paluster. Eine von Fräulein Sally Lindström in Tavastia australis, Kangasala, eingesammelte Form, die sich dem Bastarde *St. paluster* × *silvaticus* nähert, wurde von Herrn Rektor M. Brenner vorgelegt. S. 14.

Stellaria media f. *pachyphylla* Brenn. Regio aboënsis, Pargas: E. Reuter; Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 70—71.

Synonymische Notizen.

Agrostis laxiflora R. Br., auct. Ross., muss nach Herrn Custos H. Lindberg *A. clavata* Trinius heissen, nicht *A. scabra* Willd., wozu *A. Bottnica* Murb. von späteren Verfassern gezogen worden ist, obgleich diese Form mit *A. clavata* Trinius synonym ist. S. 110.

Calamagrostis chalybæa Fr. = *C. obtusata* Trinius. Der letztere Name ist älterer und soll daher angewandt werden: H. Lindberg. S. 110.

Cystopteris Dickieana Sim. wird von Herrn Custos H. Lindberg als identisch mit *C. Bænitzii* Dörfl. angesehen. S. 23.

Euphrasia Fennica Kihlm. kann nach Herrn Custos H. Lindberg von *E. hirtella* Jord. nicht specifisch getrennt werden, muss aber als Synonym oder unbedeutende Form dieser Art angesehen werden. S. 110.

Taraxacum-Formen. Die Synonymik einiger *Taraxacum*-Formen wird von Herrn Rektor M. Brenner besprochen. S. 96–99 und S. 112—115.

Tritordeum Bergrothii Lindb. fil. n. hybr. = *Triticum repens* L. × *Hordeum arenarium* (L.) Aschers: H. Lindberg. S. 21.

Vermischte Notizen.

Verwachsungen von Stammteilen, ein Fall bei *Betula verrucosa* aus Nylandia, Ekenäs, ein anderer bei *Populus* sp. aus Karelia ladogensis, Walamo, wurden von Herrn Cand. E. Häyrén besprochen und abgebildet. S. 46—53.

Blütenbiologische Beobachtungen, an 55 Pflanzenarten, darunter 4 Orchidéen und 5 *Salix*-Arten, in Südfinland gemacht, werden von Herrn Förster F. Silén mitgeteilt S. 120—134.

Die in Finland gefundenen *Camelina*-Formen wurden von Herrn Custos H. Lindberg demonstriert. S. 136—137.

Plantæ Finlandiæ Exsiccatæ. Mit den Vorarbeiten zu diesem Exsiccatwerke begann vor etwa 30 Jahren der damalige Custos, Herr Doktor Hjalmar Hjelt, und die Arbeit ist später vom damaligen Dozenten, Herrn A. Osw. Kihlman, fortgesetzt worden. Das Exsiccatwerk wird in 25 Exemplaren ausgegeben und vom Botanischen Museum der Universität Helsingfors distribuiert: H. Lindberg. S. 156.

Musci.

Neu für das Gebiet.

Bryum salinum. Alandia, Eckerö: H. Rancken und H. Gottberg; Alandia, Mariehamn: J. O. Bomansson.

Pohlia bulbifera. Früher mit *P. annotina* verwechselt. Nylandia, Helsingfors; Isthmus karelicus; Tavastia austr.; Savonia austr, Villmanstrand; Ostrobothnia austr.; Tavastia bor.: Hans Buch. S. 25.

Seltenheiten. — Wichtigere Fundorte.

Pohlia grandiflora. Alandia; Nylandia, Helsingfors; Ostrobothnia austr.; Savonia austr.; Lapponia tulomensis: Hans Buch. S. 25.

P. proligera. Alandia; Isthmus karelicus; Savonia austr., Willmanstrand: Hans Buch. S. 25.

Vermischte Notizen.

Pohlia-Arten. Herr Stud. H. Buch giebt eine diagnostische Übersicht der vier Arten *P. annotina*, *P. bulbifera*, *P. grandiflora* und *P. proligera* nebst einer Übersicht ihrer Verbreitung in Finland. *P. annotina* ist die in Finland häufigste Art, *P. bulbifera* hat eine südliche Verbreitung. S. 24—27.

In einem Aufsatz in deutscher Sprache: „Pohlia annotina", bespricht Herr H. Buch weiter die Synonymik dieses Mooses. S. 27—32.

Herr Stud. A. A. Sola hatte in Satakunta, in der Gegend westlich des Sees Näsijärvi, 22 bemerkenswerte und zum Teil für die Provinz neue Moosarten, unter ihnen 18 *Sphagnum*-Formen, beobachtet. S. 83.

Bryum-Arten. Von Herrn Stud. H. Rancken wurden 5 seltene *Bryum*-Arten aus den Ålands-Inseln vorgelegt. S. 92.

Zehn bemerkenswerte Moose aus der Umgegend der Stadt Björneborg in Satakunta, unter ihnen *Riccia crystallina*, wurden von Herrn Cand. E. Häyrén erwähnt. S. 109—110.

Algæ.

Plankton aus dem See Humaljärvi in Nylandia, Kyrkslätt: K. M. Levander. S. 43—45.

Plankton aus drei Seen bei Kuopio in Savonia borealis: K. M. Levander. S. 93—96.

Fungi.

Sphærotheca mors uvæ hat jetzt auch Finland erreicht; dieser Pilz wurde im Jahre 1902 in Tavastia austr., Janakkala, von Herrn Prof. A. O. Kihlman, im Jahre 1904 daselbst von Herrn Prof. Fr. Elfving und in Tavastia austr., Asikkala, von Herrn Prof. J. P. Norrlin beobachtet. Im Sommer 1905 wurde er auch in Nylandia (Helsingfors; Borgå; Tusby) und in Karelia austr. (Wiborg) aufgefunden: Fr. Elfving. S. 20.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 7 oktober 1905

Sid.

Palmén, J. A. Lefvande blekröda exemplar af vanliga flodkräftan . . 3

Silfvenius, A. J. Kaksi Suomen faunalle uutta Hydroptilidiä . . . 3

— Tutkimuksia Sortavalan seuduilla kesällä 1902 4

Krogerus, Rolf. *Anarta leucocycla* Staud. var. *Staudingeri* Auriv. tagen på finskt område 5

Levander, K. M. Om utbredningen af *Ancylus fluviatilis* Müll . . 6

Brenner, M. Nya växtformer och fyndorter 7

Palmén, J. A. *Delphinus tursio* Cuv. utanför Ekenäs 8

Mötet den 11 november 1905.

Elfving, Fr. *Vaccinium vitis Idæa* f. *leucocarpa* 11

Fabritius, Gunnar. Anmärkningsvärda fjärilar 11

Poppius, B. Tvenne lepidopterologiska meddelanden 12

Brenner, M. Nykomlingar för Finlands flora 14

Sahlberg, Unio. *Colias hecla* Lef. var. *sulitelma* Auriv. tavattu Suomessa 15

— *Agabus (Gaurodytes) gelidus* n. sp. 15

Sahlberg, J. *Simæthis pariana* Hb., en för äppelträden skadlig, hos oss förut föga bemärkt småfjäril 18

Elfving, Fr. *Sphærotheca mors uvæ* (Schwein.) Berk. i Finland . . 20

Lindberg, Harald. *Triticum repens* L. × *Hordeum arenarium* (L.) Aschers. (*Tritordeum Bergrothii* Lindb. fil. n. hybr.) . . 21

— *Cystopteris fragilis* Bernh. * *eu-fragilis* Aschers. var. *Dickieana* (Sim.). 21

Buch, Hans. *Pohlia bulbifera* (Warnst.) Warnst. förekommande äfven i vårt land 24

— *„Pohlia annotina“* 27

Mötet den 2 december 1905.

Sid.

Palmén, J. A. Naturalhistoriens ställning i Finlands läroverk . . . 33
Reuter, Ossian. Naturalhistoriska meddelanden 38
Poppius, B. *Tribolium confusum* Duv. funnen i Finland 39
Frey, Richard. Tre för vår fauna nya dipterer 40
Palmgren, Alvar. Floristiska notiser från Åland 40
Brenner, M. *Rosa mollis* Sm. var. *glabrata* (Fr.), ny för Finlands flora 41
Levander, K. M. Über das Plankton des Sees Humaljärvi 42
Häyrén, Ernst. Två fall af sammanväxning hos träd 46
Renvall, Thorsten. Ornitologiska iakttagelser i Enare socken sommaren 1905 53

Mötet den 3 februari 1906.

Silfvenius, A. J. *Hydropsyche silfvenii* Ulmer 67
Frey, Richard. Tvenne för vår fauna nya dipterer 67
Suomalainen, E. V. Tietoja merimetson, *Phalacrocorax carbo*, leviämisestä 67
Renvall, Thorsten. Ornitologiska meddelanden 68
Järvi, T. H. Einige aus dem finnischen Faunengebiete bisher unbekannte Araneen 68
Brenner, M. Några afvikande växtformer 70
Tegengren, Jacob. Ornitologiska meddelanden 71
Levander, K. M. Smärre zoologiska notiser 73
Poppius, B. De genom handelsvaror till Finland importerade skalbaggarna 76
Sola, A. A. Floristisia tutkimuksia Näsijärven länsipuolisissa seuduissa kesällä 1905 82

Mötet den 3 mars 1906.

Suomalainen, E. V. *Argynnis aglaja* ab. *arvernensis* 91
Saelan, Th. *Silene dichotoma* Ehrh. 91
Lindberg, Harald. De i Finland förekommande formerna af släktet *Menta* 92
Rancken, H. Sällsynta *Bryum*-arter från Åland 92
Levander, K. M. Om larver af *Dibothriocephalus latus* (L.) hos insjölax . . . , . . , ... 93
— Notiz über das Winterplankton in drei Seen bei Kuopio . 93
Brenner, M. Nya *Taraxacum officinale*-former 96
Lundström, Carl. Om *Desmometopa*-arternas snyltgästning hos spindlar och rofinsekter 100

Mötet den 7 april 1906.

Sid.

Sandman, J. A. *Harelda stelleri* Pallas 107
Poppius, B. För Finlands fauna nya dipterer 107
Frey, Richard. För Finlands fauna nya dipterer 107
Häyrén, Ernst. Anmärkningsvärda mossor från Björneborgstrakten . 109
Lindberg, Harald. Växtsynonymiska meddelanden 110
Högman, Laura. Resa för insamling af *Hieracia* i Åbo-trakten och på Åland 110
Brenner, M. Erythrocarpa *Taraxacum*-former i Finland 112
Sundvik, Ernst Edv. Iakttagelser i afseende å *Volucella pellucida* 115
Silén, F. Blombiologiska iakttagelser i södra Finland 120

Mötet den 5 maj 1906.

Lindberg, Harald. Anmärkningsvärda fanerogamer 135
— Finlands *Camelina*-former 136
Forsius, Runar. Om *Phyllœcus eburneus* André 137

Årsmötet den 13 maj 1906.

Lindberg, Harald. Plantæ Finlandiæ Exsiccatæ 157
Sundvik, Ernst Edv. Biologiska iakttagelser angående humlorna (humlevägar) 157

Tjänstemännens årsredogörelser.

Ordförandens årsberätelse 139
Skattmästarens årsräkning 147
Botanices-intendentens årsredogörelse 148
Eläintieteellisten kokoelmain intendentin vuosikertomus 149
Bibliotekariens årsberättelse 153

Bulletin Bibliographique 161

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1905—1906 188

LIT. G ARVIDSSON H:FORS.

Ab = Regio aboënsis
Al = Alandia
Ik = Isthmus karelicus
Ka = Karelia australis
Kb = Karelia borealis
Kker = Karelia keretina
Kl = Karelia ladogensis
Kol = Karelia olonetsensis
Kon = Karelia onegensis
Kpoc = Karelia pomorica occidentalis
Kpor — Karelia pomorica orientalis
Kton = Karelia transonegensis
Ks = Kuusamo
Ksv = Karelia svirensis
Le = Lapponia enontekiensis
Li = Lapponia inarensis
Lim = Lapponia Imandrae
Lkem. = Lapponia kemensis
Lmur = Lapponia murmanica
Lp = Lapponia ponojensis
Lt = Lapponia tulomensis
Lv = Lapponia Varsugae
N = Nylandia
Oa = Ostrobothnia australis
Ob = Ostrobothnia borealis
Ok = Ostrobothnia kajanensis
Om = Ostrobothnia media
Sa = Savonia australis
Sb = Savonia borealis
St = Satakunta
Ta = Tavastia australis
Tb — Tavastia borealis.

Publications de la Societas pro Fauna et Flora Fennica en vente chez Edlundska bokhandeln (les Frères Hjorth), Librairie, à Helsingfors.

Notiser ur Sällsk:s pro Fauna et Flora Fennica förhandlingar:

8:de häftet	(1864—69, 1882)	à Fmk		2: 50
9:de „	(1868)	„	„	4: —
10:de „	(1869)	„	„	5: —
11:te „	(1871)	„	„	6: —
12:te „	(1874)	„	„	6: —
13:de „	(1871—74)	„	„	6: —
14:de „	(1875)	„	„	4: —

Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica:

Vol. I	(1875—77)	à Fmk		10: —
Vol. II	(1881—85)	„	„	8: 50
Vol. III	(1886—88)	„	„	10: —
Vol. IV	(1887)	„	„	10: —
Vol. V, 1, I—III	(1888—95)	„	„	6: 50
Vol. VI	(1889—90)	„	„	15: —
Vol. VII	(1890)	„	„	10: —
Vol. VIII	(1890—93)	„	„	10: —
Vol. IX	(1893—94)	„	„	12: —
Vol. X	(1894)	„	„	10: —
Vol. XI	(1895)	„	„	12: —
Vol. XII	(1894—95)	„	„	8: —
Vol. XIII	(1897)	„	„	8: —
Vol. XIV	(1897—98)	„	„	8: —
Vol. XV	(1898—99)	„	„	10: —
Vol. XVI	(1897—1900)	„	„	8: —
Vol. XVII	(1898—99)	„	„	9: —
Vol. XVIII	(1899—1900)	„	„	7: —
Vol. XIX	(1900)	„	„	9: —
Vol. XX	(1900—1901)	„	„	7: —
Vol. 21	(1901—1902)	„	„	8: —
Vol. 22	(1901—1902)	„	„	7: —
Vol. 23	(1901—1902)	„	„	13: —
Vol. 25	(1903—1904)	„	„	10: —
Vol. 26	(1903—1904)	„	„	12: —
Vol. 27	(1905—1906)	„	„	12: —
Vol. 28	(1905—1906)	„	„	10: —

Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica:

1:sta häftet	(1876)	à Fmk		1: 50
2:dra „	(1878)	„	„	2: —
3:dje „	(1878)	„	„	2: —
4:de „	(1878)	„	„	2: —
5:te „	(1880)	„	„	2: 50
6:te „	(1881)	„	„	3: —
7:de „	(1881)	„	„	2: —
8:de „	(1881)	„	„	2: —
9:de „	(1883)	„	„	2: —
10:de „	(1883)	„	„	2: —
11:te „	(1885)	„	„	2: 50
12:te „	(1885)	„	„	3: —
13:de „	(1886)	„	„	3: —
14:de „	(1888)	„	„	3: —
15:de „	(1889)	„	„	3: —
16:de „	(1891)	„	„	3: —
17:de „	(1892)	„	„	3: —
18:de „	(1892)	„	„	3: 50
19:de „	(1893)	„	„	1: 50
20:de „	(1894)	„	„	1: 25
21:sta „	(1895)	„	„	1: 75
22:dra „	(1896)	„	„	1: 50
23:dje „	(1898)	„	„	2: 50
24:de „	(1897—98)	„	„	2: —
25:te „	(1898—99)	„	„	1: 50
26:te „	(1899—1900)	„	„	2: —
27:de „	(1900—1901)	„	„	2: —
28:de „	(1901—1902)	„	„	1: 75
29:de „	(1902—1903)	„	„	2: —
30:de „	(1903—1904)	„	„	2: —
31:sta „	(1904—1905)	„	„	2: —
32:dra „	(1905—1906)	„	„	2: —

Herbarium Musei Fennici:

I. Plantæ vasculares	(1889)	à Fmk		3: —
II. Musci	(1894)	„	„	1: 50

Pris 2: — Fmk.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDETREDJE HÄFTET
1906—1907.

MED EN KARTA OCH TRE FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1907.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDETREDJE HÄFTET
1906—1907.

MED EN KARTA OCH TRE FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN.

HELSINGFORS 1907.

HELSINGFORS
J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
1908

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

Societas pro Fauna et Flora Fennica

1906—1907.

Ordförande: Professor J. A. Palmén.

Vice-ordförande: Professor Fr. Elfving.

Sekreterare: Magister Harry Federley.

Skattmästare: Doktor V. F. Brotherus.

Bibliotekarie: Doktor E. Reuter.

Intendenter: för de zoologiska samlingarna: Docent Alex. Luther, t. f.: Fil. kand. Åke Nordström; *för de botaniska samlingarna:* Amanuens Harald Lindberg.

Bestyrelse: Professorer J. A. Palmén, Fr. Elfving, O. M Reuter, J. Sahlberg, J. P. Norrlin, Doktorer K. M. Levander, V. F. Brotherus. — Suppleanter: Amanuens Harald Lindberg, Doktor E. Reuter.

Mötet den 6 oktober 1906.

Till intendent för de zoologiska samlingarna under den tid ordinarie intendenten, docent A. Luther, var stadd på utrikesresa, utsågs fil. kand. Åke Nordström.

Sällskapets ordförande, professor J. A. Palmén, meddelade, att han å Sällskapets vägnar till professor V. Lilljeborg i Upsala afsändt ett lyckönskningstelegram i anledning af dennes 90-årsdag.

Af Sällskapets Acta framlades volymen 27, för hvilken bokhandelspriset fastställdes till 12 mark, af Sällskapets Meddelanden häftet 31 för verksamhetsåret 1904—05, redigeradt af fil. mag. Harry Federley, äfvensom häftet 32 för verksamhetsåret 1905—06, redigeradt af fil. kand. Ernst Häyrén. Nämnde redaktörer tackade särskilda af Sällskapets medlemmar för den hjälp de vid arbetet fått röna. Bokhandelspriset fastställdes för hvartdera häftet Meddelanden till 2 mark.

Anhållan om skriftutbyte hade ingått från Biologische Wolga-Station i Saratov och från Бессарабское общество естествоиспытателей i Kischinev, och beslöt Sällskapet till denna anhållan bifalla.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 7726: 21.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste årsmöte inlämnats gåfvor af student A. Palmgren, prof. E.

Sundvik, fröknar Greta Andersin, S. Lagerstam, L. Strandberg och K. Åström, ingeniör Herm. Ad. Printz, student A. A. Sola, forstm. F. Silén, fil. mag. A. Leinberg, student G. v. Frenckell och amanuens Harald Lindberg.

Preparator G. W. Forssell förevisade

Ett svart exemplar af Lepus timidus L.

Exemplaret, som af konsul Bruno Wendelin skänkts till samlingarna, var skjutet den 1 sept. 1906 i Lappfjärd socken af herr Matti Olin. Enligt uppgift skulle ett annat svart exemplar hafva skjutits i trakten af Björneborg vid samma tid.

I anslutning härtill meddelade student G. Ekman, att han för 7 år sedan i Rantasalmi socken observerat en svart hare.

Ylioppilas E. W. Suomalainen antoi tietoja kahdesta harvinaisesta linnusta,

Phalaropus fulicarius L. ja Coracias garrula L.

Leveänokkaisen vesipääskysen oli esittäjä löytänyt kuolleena Kuopion pitäjässä Puijonsarven huvilalla hietarannalta 1. VIII. 1906. Lintu, vanha kesäpukuinen koiras, oli luultavasti kuollut aivan äskettäin, koskapa se, silloin vallinneista kuumista ilmoista huolimatta oli niin hyvässä kunnossa, että se vaikeudetta voitiin täyttää. Paino ainoastaan 0,025 kg.

Lukuunottamatta Jäämeren rannikkoa on tätä harvinaista lintua tavattu ainoastaan kahdesti ennen alallamme, molemmilla kerroilla myöhään syksyllä: $^{10}/_{11}$ 1851 Espoo; $^{11}/_{11}$ 1904 Tirhälle, Helsingin itäinen saaristo. (Kts. Meddel. 31, siv. 64).

Sininärhen luita, pyrstösulkia ja höyheniä oli esittäjä löytänyt 14. VIII. 1906 lähellä Kuopion kaupunkia. Linnun oli joku haukka repinyt. Sininärhi on kerran ennenkin eksynyt Kuopioon. Kesäkuussa 1900 näki sen yhteiskoulun oppilas Einar Sahlstein Puijon juurella Julkulan maantiellä.

Ylioppilas A. A. Sola ilmotti

Kaksi huomattavaa jäkälälöytöä:

Rhizocarpon rubescens Th. Fr. ja *Cladonia pyxidata* Fr. f. *pachyphyllina* Wallr. Edellisen, joka on maakunnalle uusi, esittäjä oli löytänyt Ylöjärveltä St $^{13}/_{7}$ 1905; ennen tunnettu Lieksasta Kb: *Lecidea rubescens* (Th. Fr.) Nyl. f. *dispersa* Wainio, katso Wainio, Adjum. ad Lichenogr. Lapp. fenn. atque Fenn. bor. II, Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 10, siv. 140. Jälkimäisen hän oli löytänyt Espoosta N $^{19}/_{5}$ 1906; ennen se luonnontieteellisellä alueellamme on tavattu ainoastaan Lapissa.

Rektor M. Brenner lämnade följande meddelande om

Sorbus hybrida L. i Ingå.

Bland den västeuropeiska florans nordöstra förposter i vårt land, hvaraf under det senaste decenniet flere nya arter inom västra Nyland uppdagats, är jag denna gång i tillfälle att omnämna *Sorbus hybrida* L. (*S. fennica* Kalm), under senaste sommar af min son Thord upptäckt på Svartbäck rusthåll i Ingå. Den förekommer här såsom ett litet, 2 m högt, sterilt träd af omkring 20 à 25 års ålder, bland enbuskar i en gles ungskog af tall, gran, björk, rönn, asp och sälg på den steniga östra sluttningen af en i den s. k. oxhagen befintlig bergsrygg, på en knapp kilometers afstånd från den till Fagervik framträngande hafsviken. Såsom af här företedda kvist framgår, är det funna exemplaret mycket småbladigt och äfven eljes klent till växten.

Fyndet är af intresse såsom ådagaläggande artens förekomst i vildt tillstånd äfven på Finlands fastland. Såsom kändt är trädet tidigare, utom på Åland och i Åbo skärgård, funnet på en holme, Lökholmen, i Lovisa skärgård i östra Nyland och för öfrigt odladt i södra Finland, bland annat så nordligt som vid Björneborg.

Rektor M. Brenner demonstrerade vidare

Former af Sorbus aucuparia L. i Finland.

Den vanliga rönnen uppträder hos oss under några med afseende å bladformen olika modifikationer, hvilka jag ber att här få förevisa. Härvid är först att märka, att dessa olikheter hufvudsakligen förefinnas hos de fertila skottens blad, hvaremot dessa hos de sterila äro mer likformiga. Öfverhufvudtaget äro dessa senares småblad hos de skilda rönnformerna aflånga — äggrundt lancettlika med smal spets samt jämnt hvassågade eller på de egentliga nyskotten och sterila träd starkt dubbelsågade eller inskurna — nästan flikade. Att på grund af de sterila skotten igenkänna de förefintliga formerna låter sig därför icke göra.

De fertila skottens småblad däremot äro antingen af samma form och tandning som hos de sterila (f. *homomorpha*) eller mer jämnbreda — omvändt äggrunda med helbräddade kanter antingen endast på bashälften eller ända till ett stycke ofvanom midten (f. *heteromorpha*). Emellan dessa ytterligheter kan man särskilja en mellanform, där de olika skottens småblad mera likna hvarandra, med endast litet högre upp helbräddade kanter hos de fertila skotten (f. *subheteromorpha*).

För öfrigt kunna småbladen hos f. *homomorpha* vara jämnt småsågade med enkla tänder eller groft dubbelsågade (subf. *didyma*) samt hos f. *heteromorpha* och f. *subheteromorpha* antingen bredspetsade, nästan trubbiga (subff. *platyglossa* och *platyphylla*), eller smalspetsade (subff. *stenoglossa* och *stenophylla*). Uddbladen hos dessa former variera i hög grad, äfven på samma kvist. Hos alla formerna blifva bladen och bladskaften på sensommaren mycket ofta glatta — nästan glatta, men knopparna äro dock hvitt eller grått filtludna (f. *lanuginosa* Schur).

De i hvarandra öfvergående f. *homomorpha* och f. *subheteromorpha* synas hos oss vara de allmännast förekommande, den senare i Helsingfors och i södra Enontekis vid foten af Ounastunturi äfven funnen med glatta knoppar (f. *calvata*). Den hos oss sällsyntare f. *heteromorpha*, med endast ofvan midten sågade småblad, motsvarar enligt Beck von Mannagetta, Flora von Nieder-Oesterreich, pag. 708, *S. subserrata* Opiz och synes, att döma af diagnoserna i Hartmans Skand. Flora

11:te uppl. och Meinshausens Flora Ingrica, såväl i väster som öster om oss vara den vanligaste formen.

Amanuens Harald Lindberg förevisade följande

Fanerogamer från sydvästra Finland.

1. *Cratægus monogynus* Jacq., under sistlidne sommar på Åland påträffad på flere nya fyndorter. Likväl är, såsom i ett tidigare meddelande framhållits (Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 31, sid. 7), *Cratægus calycinus* Peterm. vida allmännare på fasta Åland och i den åländska skärgården än förstnämnda art.

2. Blommande exemplar af *Sorbus aucuparia* × *Fennica*, insamlad i Geta, Dånö.

3. En lususform af *Betula verrucosa* Ehrh. från Hammarland, Skarpnåtö.

4. *Pirus malus* L. från särskilda ställen på Åland, och redogjordes i sammanhang härmed för olikheten mellan den ursprungliga, vilda formen och den förvildade.

5. Särskilda *Alchimillæ*, däribland *A. obtusa* Bus. från Hammarland, ny för Åland, samt *A. acutidens* Bus. och *A. glomerulans* Bus. från Lojo, nya för Regio Aboensis.

I anledning af den förevisade lususformen af *Betula verrucosa* omnämnde doktor Enzio Reuter, att samma egendomliga bladform för flere år sedan iakttagits hos ett par i Pargas skärgård växande träd, men hade densamma sedermera öfvergått i den normala, så att träden nu knappast kunna skiljas från hufvudformen. Föredragaren konstaterade, att detta fall bevisade formens lususkaraktär.

Doktor Enzio Reuter meddelade följande

Mykologiska notiser.

1. *Cladosporium cucumerinum* Ell. & Arth.

I likhet med den s. k. amerikanska krusbärsmjöldaggen,

Sphærotheca mors uvæ (Schwein.) Berk., har äfven *Cladosporium cucumerinum* för icke länge sedan från Amerika invandrat till Europa och här spridt sig till flera olika länder. Först år 1889 blef denna art i Amerika beskrifven af Ellis och Arthur och redan år 1892 anträffades den i växthus i Berlin samt beskrefs här som ny af Frank under namn af *Clad. cucumeris*. Sedermera har den iakttagits jämväl på andra orter i Tyskland, såsom i Breslau och Hannover.

Ännu senare blef arten känd i Skandinavien. I sin år 1902 utkomna „Plantepatologi" anför prof. E. Rostrup den ännu icke från Danmark. Enligt skriftligt meddelande af honom (sommaren 1906) har sagda snyltsvamp emellertid under de senaste par åren uppträdt rätt skadligt på gurkor flerstädes i Danmark. I Norge iakttogs denna svamp veterligen första gången år 1905, då den enligt Schöyen i medlet af augusti så starkt angrep frilandsgurkorna i en handelsträdgård i Baerum, att alla gurkfrukter mer eller mindre ödelades af densamma. Huruvida den observerats äfven i Sverige, har jag mig ej bekant.

I Finland blef denna som det synes rätt skadliga parasitsvamps förekomst konstaterad sommaren 1906, men den torde dock hafva uppträdt här redan tidigare. Från föreståndarinnan för Sippola trädgårdsskola, fröken Jenny Elfving, erhöll jag i medlet af sistlidne augusti månad några ännu unga, starkt fläckiga gurkfrukter jämte meddelande om att den sjukdom, som angripit desamma, under flere somrar anställt stora förödelser på gurkorna i ofvannämnda trädgård. Artens identitet har blifvit fastställd af prof. E. Rostrup, som erhållit prof till påseende, och som med sitt kända, välvilliga tillmötesgående äfven bestämt de tvenne öfriga i detta meddelande omnämnda parasitsvamparna.

Den af *Clad. cucumerinum* förorsakade sjukdomen yttrade sig enligt fröken Elfving däri, att gurkämnena antingen genast ruttnade eller, om de ock utvecklade sig något, erhöllo talrika större eller mindre mörka, insjunkna fläckar samt delvis ruttnade, vanligen i den nedre ändan.

2. *Glœosporium Lindemuthianum* Sacc. & Magn.

Enligt meddelande af fröken J. Elfving uppträdde i Sippola trädgårdsskola på störbönor en rätt svårartad sjukdom, som angrep såväl blad som baljor, och hvilken visade sig vara förorsakad af ofvannämnda svamp. Speciellt å baljorna är sjukdomsbilden synnerligen karaktäristisk och utmärkes därigenom att desamma, medan de ännu äro unga och halfutvecklade, erhålla mer eller mindre talrika, i midten insjunkna fläckar, hvilka omgifvas af en förtjockad rand. Dessa fläckar kunna förekomma spridda eller ock delvis sammanflyta med hvarandra. Självfva svampen intränger ofta till de i baljan inneslutna bönorna, hvilka erhålla liknande fläckar; om sedermera dessa angripna bönor begagnas till utsäde, sprides sjukdomen med detta.

Arten är sedan gammalt känd såväl i Europa som Amerika och betraktas såsom en för bönodlingen rätt farlig parasitsvamp. I Skandinavien har den särskilda gånger uppträdt skadligt. Angående dess förekomst i Finland hafva mig veterligen icke några uppgifter hittills varit synliga i litteraturen.

3. *Graphiola Phœnicis* (Moug.).

Denna till *Ustilaginaceæ* hörande svamp uppträder på bladen af dadelpalmer (*Phœnix* sp.) i växthus. Enligt Rostrup (Plantepatologi, 1902) bildar den på bladen „talrika små, svarta, hårda behållare, hvilka innehålla den blekgula spormassan, bestående af de mycket små, klotformade, nästan färglösa sporerna.“ Intill år 1902 hade den anträffats på ett par ställen i Danmark, men enligt skriftligt meddelande af prof. Rostrup (i januari 1906) har den de sista åren därstädes uppträdt icke så alldeles sällsynt på *Phœnix*-palmer såväl i växthus som boningsrum utan att dock göra någon större skada.

Af denna svamp angripna *Phœnix*-blad hafva insändts från en handelsträdgård härstädes, som importerat palmen i fråga från Tyskland.

I anledning af ofvanstående meddelande upplyste fil. mag. Harry Federley, att nämnda svamp af honom observerats på ett ifrån Lübeck år 1901 importeradt exemplar af en *Phœnix*-art.

Fil. kand. Ernst Häyrén meddelade följande iakttagelser om

Kampen emellan rönn och tall.

Sommaren 1905 gjorde mig lektor Jonatan Reuter, ägare till Loviksund villaparcell i Tvärminne Björkskär, Ekenäs landsförsamling, uppmärksam därpå, att rönnen under årens lopp i betydlig grad förökat sig på platsen, och att detta delvis skett på tallens bekostnad. En närmare granskning visade, att flerstädes på villaområdet funnos grupper om ett eller ett par tiotal unga rönnar, 2—4 m höga. Stundom bildade rönnarna självständiga bestånd, oftare omgåfvo de i en krans en eller ett par äldre tallar med yfvig krona. Rönnarna sköto upp emellan tallarnas grenar och mångenstädes tvärs genom det rätt täta barrverket. På sådana beskuggade platser förekom ett större antal rönnar än ute på öppnare ställen, så att rönnarna tydligen trifdes väl i tallarnas skugga.

Tvärsöfver området sträckte sig en dalsänka, på hvars norra sida, där sluttningen upp emot berget vidtog, fanns en fritt stående grupp af en rönn, en tall och en vildrosbuske (*Rosa glauca* Vill.). Busken var gles och syntes icke hafva gjort något men åt träden. Afståndet mellan dessa var på marken omkr. 0,5 m. Båda voro omkr. 4,5 m höga. Rönnen bestod af 4 rotstammar; 3 af dem mätte nedtill 5 och den fjärde 2 cm i diam. Trädet var något yfvigare på den från tallen vända sidan, d. v. s. grenarna bildade större vinklar med stammen och sträckte sig därför längre utåt, men äfven in mot tallen sträckte sig talrika grenar med friska gröna blad. — Den 18 år gamla tallen, hvars stam vid basen mätte omkr. 1,5 dm i diam., var däremot synnerligen osymmetrisk. Vid 8 års ålder hade nämligen dess topp, tydligen till följd af rönnens beskuggning, böjt sig åt sidan och sedermera vuxit blott långsamt; nu var den fullkomligt oskadade toppen blott något öfver 1 m lång och vid basen omkr. 2 cm i diam. Af de 5 grenskott, som samma år utvecklades, hade två, som växte i riktning från rönnen, riklig tillgång till ljus och blefvo därför kraftiga. De böjde sig senare uppåt och fungerade sommaren 1905 såsom toppar, medan två andra grenskott, som växte in mot rönnen,

blifvit helt små och slutligen förtorkat (resp. 2 och 4 dm långa och vid basen omkr. 1 cm i diam.). Det femte skottet växte ut åt sidan till en omkr. 2 m lång gren. Både ofvanom och nedanför detta ställe finnas grenar af såväl första som högre ordning, hvilka dels böjt sig undan rönnen, dels till följd af dess beskuggning blifvit helt korta och lidande eller alldeles förtorkat.

Än mer instruktiv var en högre upp i dalsänkan ungefär midt emellan de båda sluttningarna belägen grupp af en rönn, en tall och en brakvedsbuske. Afståndet mellan rönnen och tallen var på marken 1 m, mellan rönnen och brakvedsbusken nära 2 m och mellan den sistnämnda och tallen 1,4 m. Rönnen bestod af två rotstammar, hvilka vid basen voro resp. 9 och 6 cm i diam., och af hvilka den kraftigare befann sig närmast tallen. Den var vidare nära 1 m högre än sin granne och sände talrika, löfrika grenar in i dennas krona. Tallens stam böjer sig redan under sjunde året (diam. 4 cm) något litet, under åttonde (diam. 2,5 cm) och nionde (diam. 1 cm) åren däremot rätt betydligt i riktning från rönnen. Under tionde året borttorkar slutligen toppskottet, hvilket för öfrigt icke lidit af något yttre våld och ej heller synes angripet af insekter. Det tionde årets sidoskott äro två, det ena 1 dm långt och det andra, som sommaren 1905 fungerade såsom topp, omkr. 4,5 dm. På den nya toppen funnos två våningar tills vidare väl utvecklade grenar. Af de lägre ned befintliga grenarna voro endast de väl utvecklade, som vuxit i riktning från rönnen. De rakt mot rönnen vända grenarna hade, efter det de vanligen i mer eller mindre skarp vinkel böjts från denna, till stor del förtorkat eller åtminstone blifvit helt små. Många hade borttorkad topp, och i detta fall hade en gren af andra ordningen intagit toppens plats. Egendomlig var en lång och spenslig sådan gren, som böjt sig hit och dit emellan rönnens grenar, men ännu icke funnit vägen ut till ljuset. De grenar slutligen, hvilka från hufvudstammen utgått i en riktning vinkelrät emot de förut nämnda, hade äfven de för det mesta böjts ut mot ljuset och därför vanligen blifvit relativt korta. — Brakvedsbusken stod på relativt långt afstånd från tallen och hade icke utöfvat något större inflytande på dennas växtsätt.

Redan dessa två exempel visa, att rönnen bättre trifves i skugga än tallen, hvilken skyr t. o. m. den förstnämndas beskuggning. Det förefaller vidare, som om rönnen på den friska mark, där iakttagelserna gjordes, i sinom tid skulle förkväfva om ej alla, så dock en stor mängd tallar. I stället skulle då utbildas en lundartad vegetation, snarlik den på den närbelägna Lotsholmen. Ett villkor härför är emellertid, att området liksom hittills fredas för såväl betande djur som löfsamlande människor.

Student Richard Frey förevisade

Nemosoma elongatum L. från Finland.

Jag ber att få förevisa en särdeles intressant medlem af vår coleopter-fauna, nämligen *Nemosoma elongatum* Linné. Den hör till Thomsons serie *Platysoma*, fam. *Trogositidæ*, enligt Seidlitz till fam. *Peltidæ*, grupp *Nemosomini*. Arten uppgifves lefva på ek i tomicidernas gångar, hvartill äfven dess smala kroppsbyggnad tyckes göra den lämplig. Fyndet är intressant äfven därför, att det bekräftar artens existensrätt i den finska faunan. Arten är nämligen enligt en gammal uppgift för ett halft sekel sedan tagen af von Essen under dennes skoltid i Åbo på tall, men har exemplaret gått okända öden till mötes. Det här demonstrerade exemplaret är taget af undertecknad sistlidne sommar på Åland i Sund socken, Tranvik, den 28 maj genom håfning i gräs.

Student Richard Frey lämnade vidare följande meddelande:

Über Helophilus consimilis Malm und ihre Verwandten.

Die von A. W. Malm in seiner Arbeit „Anteckningar öfver Syrphici", Seite 80, beschriebene *Helophilus*-Art, *H. consimilis*, ist während langer Zeit vollkommen unbeachtet und verkannt gewesen, ist aber, meiner Ansicht nach, eine sehr gute und leicht erkennbare Art. Dadurch dass sie eine recht

grosse Verbreitung in Finnland zu haben scheint und stellenweise sogar sehr häufig vorkommen kann, habe ich Gelegenheit gehabt eine grössere Anzahl Exemplare derselben zu untersuchen. Sie gehört zu der kleinen, wohlbegrenzten *frutetorum*-Gruppe, die durch die einfarbig rothen Fühler und die hauptsächlich nach der *pendulus* Gruppe angeordneten Flecke des Hinterleibes charakterisiert ist. Daher wollte ich mit diesen Zeilen eine genauere Beschreibung derselben geben, vor Allem im Zusammenhang mit ihren nächsten Verwandten, *H. frutetorum* Fabr. und *H. versicolor* Fabr., welche beide auch in Finnland gefunden sind.

Die Zweifel an der Existenzberechtigung dieser Art rühren offenbar davon her, dass Malm in seiner Arbeit die zwei Arten, *H. frutetorum* och *H. versicolor,* mit einander verwechselt und dadurch einigermassen unrichtige Vergleichkombinationen gemacht hat, was auch Verrall in seinem Werke „Syrphidae of Great Britain", S. 539, konstatiert. Dieser spricht deshalb auch den Wunsch aus, dass man durch eine grössere Materialbearbeitung dieser Gruppe auseinandersetzen möge, wie es sich mit *H. consimilis* Malm verhalte.

Wenn man nun mehrere Exemplare dieser drei Arten zum Vergleich besitzt, fällt sogleich ihre verschiedene Grundfarbe in die Augen. Während *H. frutetorum* und *H. versicolor* durch ihre matte, von der reichlichen gelben Behaarung bedingte, etwas ins Gelbe ziehende, schwarze Farbe einander gleichen, weicht *H. consimilis* durch ihre rein sammetschwarze Grundfarbe ab. Auch in anderen Beziehungen weicht *H. consimilis* mehr von *H. frutetorum* und *H. versicolor* als diese gegenseitig von einander ab. So ist das Gesicht der *H. consimilis* bedeutend mehr vorgezogen als das der zuletzterwähnten, deren Männchen an den Hinterschenkeln charakteristische Haarbüschel besitzt, während das Männchen der *H. consimilis* keine, keineswegs eine auffallende Behaarung an den Hinterschenkeln, höchstens eine Gruppe äusserst kurzer Haare an der Basis derselben hat. Ausserdem ist das Schildchen bei allen Exemplaren, die ich gesehen habe, von oben betrachtet, an der Basis schwarzglänzend, während es bei den beiden anderen Arten stets einfarbig, gelblich erscheint.

Ich glaube, dass die Verschiedenheiten dieser drei Arten am besten durch nachfolgende Tabelle der bedeutendsten Gleich- und Ungleichheiten hervortreten werden.

H. frutetorum Fabr. ♂♀	*H. versicolor* Fabr. ♂♀	*H. consimilis* Malm. ♂♀
Die Grundfarbe schwarz, mit einem Stich ins Gelbe.		Grundfarbe dunkler, rein sammetschwarz.
Mund nicht länger vorgezogen als der Fühlerhöcker (von der Seite betrachtet).		Mund länger vorgezogen als der Fühlerhöcker.
Vorderschienen einfarbig rotgelb.		Vorderschienen gegen die Spitze schwarzgeringelt.
Stirn über den Fühlern einfarbig schwarzbehaart, hinter den Augen gelbhaarig mit einer Reihe weniger schwarzer Borsten.	Stirn stellenweise gelbhaarig, hinter den Augen einfarbig gelbbehaart.[1]	Stirn einfarbig schwarzbehaart, hinter den Augen einfarbig gelbhaarig.
♂	♂	♂
Die Seitenflecken der zweiten und dritten Ringe des Hinterleibs von einander getrennt.	-- -- -- deutlich zusammenhängend.	
Das vierte Segment fast einfarbig gelb mit einer schwarzen Strieme in der Mitte.	-- -- -- schwarz mit drei deutlichen gelben Flecken.	Wie bei *H. frutetorum!*
Hinterschenkel an der Basis der	Hinterschenkel an der Basis der	Hinterschenkel einfach, ohne auf-

[1]) Ich kenne das Weibchen der *H. versicolor* nicht, es muss aber nach den Beschreibungen eine ebenso gefärbte Stirnbehaarung haben.

H. frutetorum Fabr.	*H. versicolor* Fabr.	*H. consimilis* Malm.
unteren Seite mit einem sehr auffallenden Büschel dichter, allein schwarz gefärbter, auf einem deutlich vortretenden kleinen Höcker sitzender Haare.	Innenseite mit einer auffallenden Gruppe dünner, längerer, hauptsächlich gelb, aber auch einiger schwarz gefärbten Haare.	fallende Behaarung.
♀	♀	♀
Erster Hinterleibsring mit einem einzigen, grauen, halbmondförmigen Flecke.	Wie bei *frutetorum* (nach Verrall fig. 369).	Erster Hinterleibsring beiderseits mit zwei getrennten grauen Flecken.

Verbreitung in Finland.

Helophilus frutetorum Fabr. Prov. Alandia. 2 ♂♂ und 2 ♀♀ am 11. Juni 1906 auf blühendem Flieder etc. im Kirchdorfe Finström vom Verfasser und 1 ♂ ebenda von Stud. med. R. Forsius gefangen.

Helophilus versicolor Fabr. Prov. Alandia. 3 ♂♂ mit der vorigen an demselben Orte vom Verfasser gefangen.

Helophilus consimilis Malm. Prov. Alandia. 1 ♀ von Stud. med. R. Forsius mit der vorigen und an demselben Orte gefangen. — Prov. Ostrobothnia media. 1 ♀, Prof. J. Sahlberg (in den Sammlungen der Universität Helsingfors unter dem Namen *H. frutetorum* Fabr. aufbewahrt). — Prov. Karelia. In zahlreichen Exemplaren bei Kexholm vom Förster F. Silén und 1 ♂ daselbst von Prof J. Sahlberg gesammelt (in den Sammlungen der Universität Helsingfors unter dem Namen *H. versicolor* Fabr.)

Ylioppilas Armas Nyman luki seuraavan kertomuksen Seuran apurahalla maisteri Rolf Krogeruksen ja ylioppilas U. Sahlbergin seurassa v. 1905 tekemästänsä retkestä Ounas- ja Tenojoen seuduille:

Kertomus lapinmatkasta kesällä v. 1905.

Jo kesällä v. 1904 suunnittelimme matkaa Lappiin kesäksi 1905. Kesän tullen kävimme tuumiamme toteuttamaan. Seuralta pyysimme matkaavustusta 250 mk miestä kohti. Matkamme ilmoitimme ennen muuta aiheutuvan halustamme saada tutustua Lapin luontoon, sen eläimistöön ja kasvistoon. Stipendianomustamme taas perustelimme pääasiallisesti sillä, että suunnittelema matkamme kävi Ounasjoen latvajokiseutujen ja Tenojoen yläjuoksun kautta, joitten seutujen fauna lienee verrattain vähän tutkittu. Seura suostui stipendihakemukseemme. Lienee sen vuoksi kohtuullista, että nyt aluksi yleispiirteisesti teemme matkastamme Seuralle selvää.

Aivan kesäkuun ensi päivinä lähti meistä Rolf Krogerus Kittilään toivoen ehtivänsä sinne kevättulvaajaksi. Ajoissa tulikin hän Kittilään. Pajut kukkivat ja lehdet puhkeilivat puihin. Saalis kevättulvien rannalle ajamista kovakuoriaisista oli kuitenkin niukanlainen.

Kesäkuun 7 päivänä lähdimme me muut liikkeelle kotoamme. Kittilään saavuimme varhain aamulla saman kuun 13 päivänä. Jo hevosmatkallamme Kemistä Kittilään pysähdyimme useita kertoja majataloihin muutamiksi tunniksi saadaksemme tilaisuuksia retkeillä niitten lähimmässä ympäristössä. Jo täällä aloimme tehdä havaintoja siiran (*Asellus*) ja katkan (*Gammarus*) esiintymisestä ja ottaa myös näytteitä niistä. Hyönteistoukkia, molluskeja ja muita luurangottomia aloimme kerätä. Kalahavaintoja aloimme tehdä, mikäli tuo oli mahdollista, sekä tiedustella kalastajilta, mitä kaloja tiesivät kussakin järvessä löytyvän. Pian tulimme huomaamaan, että he ainakin oman luulonsa mukaan erittäin hyvin tunsivat järviensä ja jokiensa kalat. Kuitenkin tunsivat he vain niitten järvien kalat, joissa löytyi suurempia, syötäviksi kelpaavia kaloja. Vain tämänlaisille järville ovat he omien tiedonantojensa mukaan

nimiä antaneet. Niinpä väitti Tarkiaisen isäntä (talo noin 5 km Rovaniemen kirkolta), että kuhia löytyy Unarin järvessä, joten kuhan pohjoisin olinpaikka siirtyisi 66° 47′:sta 67° 25′:tiin. Tiedonanto lienee oikea, sillä, kun panimme miehen selittämään, minkälainen kala se kuha on, selitti hän sen sangen hyvästi, joten hän siis tunsi kuhan. Näitä kalahavaintoja ja kalaluetteloja teimme noin 15 eri järvestä. Myöhemmin teemme niistä tarkemmin selkoa, sillä ainakin Melan Suomen Luurankoisiin sisältävät ne jonkun verran täydennyksiä. Niinpä esim. mitä tulee kolmipiikkiseen rautakalaan (*Gasterosteus aculeatus trachurus*), jota tapasimme Utsjoella sekä metsälammissa että kovien könkäitten yläpuolla Tenojoessa.

Kittilässä sijoituimme asumaan majataloon jotenkin keskelle kirkonkylää. Ensi päivänä sinne tulomme jälkeen retkeilimme kylässä ja sen lähimmässä ympäristössä. *Erebia disa*'a ja *E. lappona*'a lenteli tällöin runsaasti.

Teimme sitten retken Kätkätunturille, joka on noin $1\,^1/_2$ peninkulman päässä kirkonkylän majatalosta. Muutaman kilometrin päässä Kätkätunturista jonkun verran kaakossa maantien toisella puolella on Levitunturi. Aivan erilaisia ovat nämä tunturit. Levitunturi on ikäänkuin tavaton kiviröykkiö, Kätkätunturi taasen tavallisen suomalaisen tunturityypin tapainen moreenisorakumpu. Kauniita metsälampia on Kätkätunturin juurella; tunturipurojakin lirisee sen rinteillä, joita rehevät metsät peittävät. Tunturin laella lenteli *Anarta melanopa* lukuisena. Vain harvoja exemplareja saimme kuitenkin kiinni, sillä tavattoman taidokasta on sen lento, ja maahan jäkälille kun se laskeutuu, on sitä mahdoton löytää.

Retken teimme Kittilän kirkonkylästä myös Aakenustunturille, joka on majatalosta noin $2\,^1/_2$ penikulmaa miltei suoraan länteen. Suoraan suurien jänkien poikki, pitkin vaarain rinteitä sinne riensimme. Tunturin juurelle tulimme, sen laelle nousimme. Hyvin sympaatiselta tuntui loivarinteinen tunturimme, jonka itäistä rinnettä useat pajukkorantaiset tunturipurot kostuttelivat. Tunturin läntisellä juurella ovat Pyhäjärvi ja Kukasjärvi, jonka viimemainitun rannalla on pienoinen talo. Kovakuoriastuloksemme täällä olivat runsaanlaiset. Ruparantaisesta Kukasjärvestä kokoilimme hydrofaunistista materiaalia: spon-

gillideja, oligochaeteja, hirudinideja y. m. Paluumatkamme oli sangen vaivaloinen, sillä jänkiä polviin asti vajoten saimme kulkea. Tien viittaajanamme oli vain kompassi. Jonkinlaisia ihmisten astumia polkuja lie täälläkin ollut, mutta niitä emme osanneet poron poluista eroittaa ja niin turvauduimme yksin ilmansuunnan näyttäjään.

Kesäkuun 19:sta päivänä aloimme nousta Ounasjokea jatkaaksemme matkaamme Enontekiään. Matkallamme retkeilimme miltei koko ajan jokirannoilla sieltä hyönteisiä etsien. Alakyrön kylään pysähdyimme leiriytyen kiertokoulutaloon. Maksuttoman, erittäin tilavan asunnon täällä saimme. Kahdeksan päivää viivyimme näillä mailla. Retken teimme myös Pallastunturille. Saivakerolla tapasimme ensi kerran *Diapensia lapponica*'n kukkivana. *Oeneis bore*'n ja *Psodos coracina*'n saimme täältä. Hyvin lukuisasti esiintyi Saivakerolla regio alpinassa *Lagopus mutus*'ia, joka niin muodoin elelee jo Kittilän pitäjän pohjoisosissa. Saivakeron vieressä oleva Jäkäläkero näytti hyvin kuivalta ja köyhältä. Juhannuksen vietimme länteen loivanlaisesti, itään jyrkästi viettävällä laaja- ja tasalakisella Taivaskerolla. Kukkivina tapasimme täällä *Sibbaldia procumbens*'in ja *Cardamine bellidifolia*'n sekä *Salix herbacea*'n. Taivaskeron ylimmillä kivikkorinteillä kasvoi paljon *Allosurus crispus*'ta. Vatiojan kurussa, jossa *Oxyria digyna* juuri alkoi kukkia, juoksevasta purosta kokoilimme korkealla regio alpinassa planarioita, koska on mahdollista, että täällä löytyisi alpeilla tavattavaa *Planaria cornuta*'a. Muuallakin, kuten esim. Utsjoen Ailigastunturilla kokoilimme planarioita korkealla regio alpina seudussa. Niitä ei ole kuitenkaan vielä määrätty, joten ei voida sanoa, mitä lajeja ne ovat. Pallasjärvellä kävimme. Autiona entisten asujantensa hylkäämänä on järven rannalla talo. Pieni hökkeli on siellä kalastajien käytettävänä ja myös matkustajille avaa se ystävällisesti ovensa. Täällä päivän retkeiltyämme lähdimme paluumatkalle Alakyröön. Kylän lähistöllä retkeilimme vielä pari päivää ja lähdimme sitten jatkamaan matkaamme Enontekiään.

Noin 3 penikulmaa Alakyröstä pohjoiseen on Ketomellan kylä. Täällä olevan Ketomellakosken pohjoispuolella loppuivat kuuset miltei yhtäkkiä. Kosken alapuolella näimme tuon

tuostakin vielä kuusiryhmiä; sen yläpuolella emme niitä enää ensinkään nähneet. Hauska oli venemiestemme varmuus havaintojensa oikeudesta. Veneensä lupasivat meille, jos olisimme löytäneet kuusia vielä sen jälkeen, kuin he sanoivat, tässä näette viimeiset kuuset. Ounasjärven koiliskulman puolla kuului joitakuita kuusia löytyvän. Myös Peltovuomassa kuuluu löytyvän kuusitäpliä. Saavuimme sitten Hettaan.

Täältä teimme retken Ounastunturille. Tuulinen oli päivä, jona tänne tulimme, joten perhoset eivät piilopaikoistaan olleet halukkaat liikkeelle lähtemään. Mutta yön tunturilla vietettyämme valkeni toinen, oikea perhosten ilopäivä. Ilma oli tyyni, aurinko paistoi mitä lämpimimmin. Hyvin runsaasti lenteli täällä *Argynnis chariclea*'ta, tuota harvinaista pohjan perhosta. Vielä monilukuisemmin kuin *Argynnis charclea*'ta lenteli täällä Suomen faunalle uutta *Anarta staudingeri*'a. *Argynnis charclea*'ta saimme yhteensä noin 60 exemplaria. Jälkimäisiä emme ottaneet niin runsaasti, syystä että useimmat olivat huonoja exemplareja, niitten lentoaika kun alkoi olla jo lopussa. Myös tapasimme täällä muutamia *Argynnis polaris*'eja. Parhain, hauskin päivä koko matkallamme oli tuo päivä.

Hettaasta teimme retken myös Näkkälään, joka on 3 penik. Hettaasta jotenkin suoraan pohjoiseen. Hyvin ovat jänkäisiä ja runsasjärvisiä Näkkälän seudut. Tämän kanssa yhteydessä on varmaan Näkkälän sääskirikkaus, josta seutu on kuulu. Tänne matkallamme huomasimme mäntyjen loppuvan. Paljon toivoimme täältä löytävämme löydettävän arvoista, siellä ei ennen liene luonnontutkijoita käynyt. Mutta tyhjiin raukesivat toiveemme, sillä pahoin sade meitä hätyytteli, joten emme, vaikka retkiä teimmekin, paljon löytäneet. Yhtäkään sateetonta päivää emme täällä saaneet, vaikka viikon siellä viivyimme. Kalaparasiitteja kokoilimme noina sateisina päivinä. Paitsi näitä retkiä teimme kirkonkylän lähistölle useita retkiä.

Heinäkuun 11 päivänä lähdimme Hettaasta Peltovuomaan jatkaaksemme sieltä matkaamme Kalmakaltion autiotuvalle, joka on noin 4 penikulmaa Peltovuomasta koiliseen. Ennen lähtöämme Hettaasta hankimme siellä itsellemme oman veneen, sillä sellainen täytyy olla, kun Maanselän poikki kulkee. Veneellemme annoimme ensi koskia laskiessamme nimen Gyrinus.

Peltovuomaan tultuamme taukosi satamasta. Yhden päivän täällä retkeilimme ja jatkoimme sitten matkaamme Kalmakaltioon. Puolimatkassa Nunnasen ja Kalmakaltion välillä tulimme hyvin laajalle hiekkakentälle, jolla oli runsaasti hiekkadyynejä. Tutkimme niitä, mutta kovin vähän huomasimme niillä eloa. Koko sympatisia retkeilymaita ovat Kalmakaltion ympäristöt: Kalmakaltio- ja Käkkälöjoen vuoroin kivikko-, vuoroin hiekka-, vuoroin pensasreunaiset rannat, lehtimetsäiset vaarat ja jäkäläpeitteiset tunturilaet. Itse tulimme jalkasin Kalmakaltioon; kun venemiehemme muutaman päivän perästä saapuivat veneinemme ja hevosineen, aloimme paikkapaikoin muotkien kulkea Maanselän yli.

Lähin päämäärämme oli nyt Skietschemjoen autiotupa. Maanselän yli tultuamme teimme sen havainnon, ettei enää metsälammissa ja lätäköissä löytynyt siiroja. Viimeksi tapasimme niitä Maanselän eteläpuolella Näkkälässä ja Maltijärvessä Käkkälöjoessa. Näyttää siltä kuin olisi Maanselkä vesisiiran levenemisen pohjoisraja. Skietschemjoen laaksossa tapasimme kukkivina muun muassa *Saxifraga nivalis*'en, *Thalictrum kemense*'n ja *Th. alpinum*'in. Matkamme varrella retkeilimme pitkin jokirantamia. Skietschemjoen autiotuvalta lähdettyämme alkoi mäntyjä taas esiintyä, ja niitten mukana kuusanka (*Garrulus infaustus*).

Angelin (Vuopionsuun) otimme sitten seuraavaksi pysäyspaikaksemme. Sinne saavuimme 21 päivänä heinäk. Täältä teimme eri tahoille useampia pieniä retkiä. Ensi kerran tapasimme nyt matkallamme *Erebia polaris*'en. Löytöpaikka paljoa eteläisempi kuin mikään tähän astisista meidän maassamme. Myöhemmin tapasimme sitä pitkin Tenojoen jokirantaa aina Njuorgamiin, Suomen pohjoisimpaan kylään asti.

Heinäkuun 24 päivänä lähdimme Angelista Ranttilaan. Ranttilasta pari penikulmaa sisämaahan päin on Kuossavaara, jolla kasvaa kuusia. Emme niitä kuitenkaan löytäneet. Ranttilan kun jätimme, lähti Rolf Krogerus tunturitse Niittyvuopioon, me muut joitse. Mitään erityistä ei tunturilta löytynyt. Venematkallamme me huomasimme *Colias*-perhosia lentelevän rannalla. Riensimme niitä pyydystämään ja huomasimme ne *Colias hecla*'iksi, joita Suomessa ei ennen ole varmuudella tavattu. Jotenkin yleisenä lenteli se paikkapaikoin jokirannoilla täältä

aina Uulasuulaan asti. Vain harvoja koiraksia tapasimme niitten joukossa.

Niittyvuopiosta jatkoimme matkaamme Outakoskelle. Täällä otti lappalaissyntyinen kansakoulunopettaja Josef Guttorm meidät ystävällisesti vastaan ja antoi koulussaan meille asunnon. Täältä teimme päivän kestävän retken Paistunturin länsipuolisille rinteille. Siellä oli laajoja suomaita, joissa lukuisia matalia lammikoita. Viivyimme Outakosken kansakoululla aina viidenteen päivään elokuuta. Täältä jatkoimme matkaamme Utsjoen nimismiehen puustelliin. Matkan varrella pysähdyimme kuitenkin Sparresuoloon kahdeksi päivää retkeilemään sekä kävimme myös Rastekaisalla, jonne käyntiin niinikään meni pari päivää. Utsjoen nimismiehen puustellista teimme retkiä läheisille tuntureille, jokirantamille ja Mandojärvelle. Tämän leiripaikkamme jätimme 13 p:nä elok. Njuorgamiin pysähdyimme vielä Suomen puolla pariksi päivää ja jatkoimme sitten matkaamme Vesisaareen. Skippakuruun kuljimme veneellä. Siellä kuletti hevonen maanteitse tavaramme Vesisaareen. Itse marssimme jalan tuon 7 penikulmaa.

Vesisaaresta teimme erittäin hauskan retken Etelä-Varankiin. Siellä löysi Unio Sahlberg jo selittämänsä tieteelle uuden kovakuoriaisen *Agabus gelidus'*en.

Palasimme takaisin pitkin Norjan rannikkoa Narvikiin, tieltä Luulajaan ja täältä Tornioon sekä sieltä kotiin. Paluumatkalla viivähdimme Tromsössä 3 päivää, jossa kaupungin museota tutkimme, varsinkin sen palearktista kovakuoriaiskokoelmaa. Kotiin saavuimme syyskuun ensipäivinä, joten matkamme kesti jotenkin 3 kuukautta.

Lyhyesti olemme tässä tehneet selkoa matkamme kulusta. Sen tuloksista emme vielä voi selvää tehdä, sillä kaikilla meillä matkalla olleilla on ollut niin kiireisiä puuhia, ettemme vielä ole sieltä tuomia kokoelmiamme ehtineet tutkia. Hyönteisiä kokosimme alun toistakymmentä tuhatta yhteensä.

Professor O. M. Reuter lämnade följande meddelande:

Chrysochraon poppiusi Miram, en för finska området ny orthopter.

De Universitetets samlingar tillhöriga sibiriska rätvingarna hafva nyligen varit sända till St. Petersburgs K. Vetenskaps-Akademis zoologiska museum, där de bearbetats af fröken E. Miram, som till publikation i Öfversikt af Finska Vetenskaps-Societetens Förhandlingar sändt en afhandling öfver desamma. I samlingen finnas exemplar äfven från några europeiska lokaler, ett par också från Finlands naturhistoriska område. Vid den af fröken Miram företagna granskningen har det befunnits, att härifrån finnes t. o. m. en hittills obeskrifven art, *Chrysochraon poppiusi* Miram, afvikande från andra samsläktingar genom påfallande smalare kropp och hos hanen uppblåsta, breda, vid spetsen snedt aftrubbade vingar. Arten tyckes hafva en vidsträckt utbredning. I Petersburgs museum finnes den från Tunguska och Petschora, i vårt från Schigansk vid floden Lena (B. Poppius), de Abakanska bergverken i Minusinska kretsen (Ehnberg och Hammarström), Arkanghnsk (Envald) och Olenitsa (Levander), hvilken sistnämnda ort redan ligger inom Finlands naturhistoriska gränser.

Professor O. M. Reuter meddelade vidare några notiser om

Tvenne sällsynta skalbaggar, återfunna vid Åbo.

I närheten af Åbo togos på C. R. Sahlbergs tid åtskilliga skalbaggar, hvilka senare alls icke eller blott efter flere decenniers mellantid blifvit där återfunna. Detta är särskildt fallet med några hittills hos oss blott på Runsala funna, delvis stora och i ögonen fallande ekskogsarter, såsom *Calosoma inquisitor* L., *Dendroxena qvadripunctata* L. och *Osmoderma eremita* L. Den sistnämnda, som för omkring tre decennier sedan återfanns på Runsala af numera aflidne mag. H. Ingelius, har åter i sommar därstädes blifvit tagen i två exemplar, det ena af med

dr A. Grunér, i hvars rum det flög in genom ett öppet fönster, det andra under eklöf af reallyceisten W. Hellén.

En annan skalbagge, som enligt Insecta Fennica blifvit tagen vid Åbo, men senare endast anträffats för flere tiotal år sedan på Ispois nära nämnda stad af kir. mag. Pippingsköld, är *Aphodius villosus* Gyll. Af denna art fann jag senaste sommar ett exemplar vid håfning på en torr backe på Ålön i Pargas. Enligt muntligt meddelande af prof. J. Sahlberg torde den egentligen förekomma under i upplösning stadd sjötång vid hafsstränder.

Professor O. M. Reuter föredrog:

Oceller, felslagna hos en lygæid (Aphanus phœniceus Rossi).

Bland de snart hundra exemplar, som jag samlat af denna sällsynta hemipter under *Arctostaphylos*-tufvor på den sandiga stranden af Sandö i Nagu, utmärker sig ett, i öfrigt fullständigt normalt, därigenom att ocellerna icke utbildats; det saknar sålunda en för familjen *Lygæidæ* väsentlig karaktär. På ocellernas plats finnas till höger några intryckta punkter, till vänster en något utbredd, rund, svagt upphöjd, chagrinerad fläck. Detta fynd är af intresse därför, att det bestyrker en förmodan, som jag länge hyst beträffande naturen af på samma ställen hos vissa capsider förekommande runda, till skulpturen från omgifningen afvikande fläckar eller (hos andra) tydliga punktformiga intryckningar eller gropar, hvilka ofta hos svarta arter äro stötande i lergult, med andra ord icke hafva utbildat pigmentet. De anträffas i synnerhet hos arter af divisionen *Laboparia*, men äfven hos några släkten af andra lägre stående divisioner (*Globiceps*, *Mecomma*, *Heterocordylus*, *Pilophorus*). Utan tvifvel böra de tolkas såsom rester från en tid, då oceller typiskt tillhörde de former, från hvilka de nuvarande, alltid oceller saknande capsiderna härstamma. Då jag på annat ställe närmare skall utlägga detta ämne, har jag här velat omnämna fallet med en oceller saknande *Aphanus* såsom ett exempel på huru missbildningar stundom kunna vara af betydelse vid tolkningen af morfologiska frågor.

Ännu meddelade professor O. M. Reuter några iakttagelser om

„Sotare" bland bina.

För många år sedan visade mig doktor A. Krook i Åbo ett antal kolsvarta bin af släktet *Apis,* som flugit mot fönstret inne i hans rum och kort därpå dött. Jag kom dock ej att tillvarataga något af dem, hvilket efteråt mången gång grämt mig, då såsom kändt ännu ingen helfärgadt kolsvart ras af honungsbiet är bekant. Till min glädje visade mig professor C. Lundström nyligen några alldeles dylika bin, hvilka han hade tagit på Jullas i Kustö, där de till ett antal af inemot 20 flugit mot fönstren inne i ett rum och, likasom de af dr Krook observerade, likaledes inom kort dött. Vid den närmare undersökning af dessa bin, som företogs af mag. B. Poppius och mig, kommo vi emellertid snart till det öfverraskande resultat, att den jämna kolsvarta färgen hos dem i själfva verket härrörde af sot och lossnade vid beröring med ett fuktigt föremål. Denna iakttagelse saknar emellertid icke sitt lilla biologiska intresse, i det den visar, att alla dessa bin sökt sig in i rummen den ovanliga vägen genom skorstenspipan och under vägen blifvit så inpyrda med sot, som någonsin en mänsklig sotare. Orsaken till deras död låg utan tvifvel däri, att sotet inträngt äfven genom stigmerna i trachéerna. Egendomligt är, att i Universitetets finska museum fanns ett dylikt „sotarebi", redan för mer än trettio år tillbaka funnet på Jullas af prof. Lundström. Dessa bin återkalla för öfrigt i minnet det af mig förut för Sällskapet relaterade fallet (se Meddel. XXX, p. 83), då bin byggde bo i en skorstenspipa på Ispois, hvilket äger icke ringa intresse därför, att det visar huru instinkten att inträda i boet på horisontal väg (genom flustret) genom omständigheterna kan förändras. Antagligt är nämligen knappast, att någon springa i skorstensmuren agerat fluster, utan hafva bina i detta fall, för att komma i boet, nödgats flyga vertikalt nedåt. Af stort intresse hade varit att erfara, huru kakorna i sådant fall varit placerade, hvilket emellertid omöjliggjordes däraf, att de samtligen

vid spjällets öppnande om hösten föllo ned i kakelugnen. Enligt uppgift af min broder, agronom A. Reuter, har han för öfrigt flere gånger observerat bin komma inflygande i rummen på Ispois genom kakelugnsluckorna. I sammanhang härmed må erinras om det kända fall, då en tysk entomolog, som på sitt bord hade en hona af bombyciden *Lasiocampa quercus*, fann denna omsvärmad af hanar, oaktadt dörrar och fönster till rummet voro tillslutna, och slutligen såg huru hanarna kommo in genom kakelugnen, till hvilken spjället stod öppet. I detta fall vägleddes de af honlukten. Hvad som däremot lockat bina att söka sig fram den långa vägen genom kakelugnsrören är tills vidare okändt.

I anslutning till sistnämnda meddelande omnämde doktor A. Poppius, att han äfven varit i tillfälle att iakttaga ett bisamhälle i en skorsten i närheten af Åbo. Bina hade äfven inkommit i rummen, och begagnade de sig i detta fall af skorstensmynningen för att nå boet.

Slutligen inlämnade professor O. M. Reuter till publikation i Meddelandena:

Nya anteckningar om finska Neuroptera.

År 1894 publicerade jag i Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica IX (N:o 8) en förteckning och beskrifning öfver Finlands då kända neuropterer, inalles 36 arter. År 1895 kompletterades denna afhandling i Medd. af Soc. pro Fauna et Flora Fennica 21, p. 62 med några anteckningar om finska neuropterer, i hvilka den förut såsom varietet af *Chrysopa perla* anförda *Chr. Walkeri* Brauer upptogs såsom själfständig art, hvarigenom antalet arter steg till 37.

För ett par år sedan sammanställde dr Siltala allt senare samladt material af denna grupp och sände det jämte ett par i prof. Mäklins samlingar funna arter att bestämmas af en specialist i Österrike, dr Kempny, som någon tid därefter skickade det tillbaka med bifogade namn. Nu här nedan of-

fentliggjorda anteckningar, genom hvilka kunskapen om våra arters utbredning i synnerhet åt norr i icke ringa mån ökas, stöda sig till största delen på dessa bestämningar. Antalet finska *Neuroptera* ökas genom dem till 42. Coniopterygiderna hafva granskats af dr Enderlein, som haft dem till påseende i och för utarbetandet af sin monografi öfver samma grupp. Vid återsändandet gick största delen af samlingen förlorad, hvarför det vore af vikt att samlare ville ägna dessa smådjur uppmärksamhet och genom nya fynd fylla luckorna i samlingen.

Svårast bestämda äro arterna af släktet *Hemerobius*. Mc Lachlan har i Entom. Monthl. Mag. (2) XII, 1901, underkastat dem en revision, i hvilken särskildt den karaktäristiska olika byggnaden af genitalbihangen hos de skilda arternas hanar framhålles. Jag har i efterföljande anteckningar återgifvit dessa karaktärer, med tillhjälp af hvilka, sammanställda med beskrifningarna i min förteckning af år 1894, alla arter böra kunna med säkerhet igenkännas.

1. *Myrmeleon formicarius* L.

Jorois i juli 1889 (ur A. Westerlunds samling).

2. *Chrysopa perla* L.

St. Andreae (Lydecken); Mohlais, Lappvesi, Rantasalmi (Siltala); Kirjavalaks (Poppius); Karelia rossica (Stenroos); Jalguba (Poppius); Jakobstad (Poppius); Kajana (Aro).

* 3. *Chr. dorsalis* Burm., Reut., Acta F. et Fl. F. IX, N:o 8, p. 18, not. 1.

Ett exemplar, bestämdt af Kempny, taget i Uskela (Mäklin).

4. *Chr. abbreviata* Curt.

Uskela (Bonsdorff); Rantasalmi (Westerlund).

5. *Chr. phyllochroma* Wesm.

Åland på Eckerö (Lydecken); Uskela (Mäklin); Nyslott (Lydecken).

*6. *Chr. prasina* Burm., Reut., l. c. p. 20, not. 1.

Två exemplar, bestämda af Kempny, från Uskela (Mäklin).

7. *Chr. septempunctata* Wesm.

Sordavala (Siltala).

8. *Chr. vittata* Wesm.

Lappvesi (Siltala).

9. *Sisyra fuscata* F.

Lappvesi (Siltala); Kirjavalaks (Poppius); Enare, Nuortjärvi, vid Lutto-floden (Poppius).

10. *Micromus aphidivorus* Schr.

Kirjavalaks (Poppius); Dianova gora, Kosmosero, Velikaja Guba (Poppius).

11. *Megalotomus hirtus* L.

Kirjavalaks (Poppius).

12. *Drepanopteryx phalænoides* L.

Tavastland (Lundell).

13. *Hemerobius inconspicuus* Mc Lachl. — Mc Lachl., Ent. Monthl. Mag. (2) XII, 1901, p. 222.

Hanens genitalbihang tvågrenade, öfre grenen (från sidan sedd) hakformigt tillspetsad, undre grenen i spetsen klufven med undre grenen nedåtböjd. Subgenitalplåten lång, i spetsen uppåtböjd.

En närastående, äfven i Skandinavien funnen art är *H. pellucidus* Walk., som afviker genom gråaktiga, icke rökbruna vingar med oftast färgade trappstegsnerver. Hanens subgenitalplåt är mycket kortare, spetsen af genitalbihangens öfre gren nästan rak och undre grenens båda grenar nästan parallella.

14. *Hemerobius nitidulus* F. — Mc Lachl., Ent. Monthl. Mag. (2) X, 1899, p. 184.

Förekommer hufvudsakligen på barrträd.

Denna och följande art hafva vanligen öppet postcostalfält. Hanens genitalbihang, sedda från sidan, bredare, i spetsen bredt tvåklufna med öfre grenen helt kort, slutande i en mycket hvass, inåt vänd spets; nedre grenen med bred spets; urbuktningen mellan grenarna trubbig.

*15. *H. micans* Ol. — Reut., l. c., p. 24, not. Mc Lachl., l. c., p. 185.

Ett exemplar från Pargas (Reuter), bestämdt af Kempny.

Hanens genitalbihang aflånga, breda vid basen, men småningom afsmalnande mot spetsen, som är svagt utvidgad och tvåklufven med starkt divergerande, korta grenar, den öfre läng-

re och finare med spetsen hvass och starkt inåt vänd, den undre kortare och tjockare med trubbig spets.

16. *H. limbatellus* Zett. — Mc Lachl., Ent. Monthl. Mag. (2) X, 1899, p. 151.

Saariselkä (Poppius).

17. *H. pini Steph.* — Mc Lachl., l. c., p. 150.

Yläne (Sahlberg); Kangasniemi (Sundman); vid Enare träsk (P.); Ryska Lappmarken (Sahlb.), Volikka ljuba (P.).

18. *H. atrifrons* Mc Lachl. — Mc Lachl., l. c., p. 152.

Sordavala (Siltala).

De tre sista arterna torde icke vara annat än raser af en och samma; hanens genitalbihang äro hos alla lika byggda, från sidan sedda i spetsen klufna med öfre grenen mycket spetsig med spetsen vänd uppåt och inåt; den undre grenen lika lång som den öfre eller något längre.

19. *H. stigma* Steph. — Mc Lachl., l. c., p. 150. — *H. strigosus* Reut., l. c., p. 12.

Skiljes från föreg. genom de af mig l. c. framhållna karaktärer, särdeles genom den olika förgreningen af vingnerverna. Hanens genitalbihang likna dessa arters, men deras undre gren är kortare än den öfre.

20. *H. orotypus* Wallengr. — Mc Lachl., l. c., p. 131.

Rantasalmi (Westerlund.).

Skiljes från de tre följande lätt genom sin långsträcktare form. Pronotum kortare än hos dessa, transversellt. Abdomen ofvan svartaktig. Framvingar aflångt-ovala, den svarta fläcken nära basen mycket tydlig. Hanens genitalbihang mycket breda, i spetsen tvågreniga med djup urbuktning emellan grenarna, den öfre starkare, i spetsen uppåt och inåt böjd, slutande i en klolik hake, den undre rak, fingerlik.

21. *H. humuli* L. — Mc Lachl., l. c., p. 130.

Petrosavodsk (Günther); Patsjoki, Enare (Poppius); Dianova gora (Poppius).

Abdomen vanligen svartaktig hos torra exemplar. Framvingar bredt ovala, mer gråaktiga än hos följande, den svarta fläcken nära vingbasen vanligen mycket tydlig. Hanens genitalbihang tämligen breda, i spetsen klufna med bred urbuktning mellan grenarna, af hvilka den öfre bred, i spetsen tvär-

huggen med det nedre hörnet hvasst och det öfre utdraget i en utåt och uppåt riktad tagg; undre grenen sned och kort.

*22. *H. lutescens* Steph. — Mc Lachl., l. c., p. 129.

Två exx., etiketterade „Fennia", bestämda af Kempny, likaså ett från Kontiolaks (Linnaniemi).

Liknar följande. Abdomen vanligen gulaktig hos torra exemplar, upptill på hvardera sidan med en rad mörka fläckar. Framvingar bredt ovala; den svarta fläcken nära basen tydlig; costalfältet smalt. Hanens genitalbihang från sidan sedda aflånga, tjocka, utvidgade vid basen och spetsen med öfre randen nästan rät, den undre starkt urbuktad, spetsen nästan tvärhuggen, dess öfre hörn med en inåtvänd hake.

23. *H. marginatus* Steph. — Mc Lachl., l. c., p. 128.

Saariselkä (Poppius); Enare träsk, floden Lutto (Popp.).

Till färgen lik föreg., men abdomen vanligen brun hos torra exemplar. Framvingar bredt ovala, den svarta fläcken nära basen liten och ofta otydlig; subcostalfältet vid basen mycket bredare än hos de tre föregående arterna. Hanens genitalbihang enkla, bestående af två aflånga, böjda, i spetsen trubbiga, utvändigt konvexa, inåt konkava valvler, som invändigt före spetsen bära rader af små svarta tänder.

24. *H. subnebulosus* Steph. — Mc Lachl., l. c., p. 79.

Hanens genitalbihang breda och tämligen korta, den tvärt afstötta spetsen (från sidan sedd) inåt under rät vinkel utdragen i ett långt, böjdt, tillspetsadt och om en metkrok påminnande utskott, hvars hulling i utkanten är fint sågad.

25. *H. nervosus* F. — Mc Lachl., l. c., p. 78.

Lik föreg., men vanligen med framvingarna starkare fläckiga. Hanens genitalbihang långa och tämligen smala, mot spetsen plötsligt starkt inåtböjda, före själfva spetsen i inkanten fint sågade.

26. *H. concinnus* Steph. — Morton, Ent. Monthl. Mag. (2) XII, 1901, p. 163.

Patsjoki (Poppius).

Hanens genitalbihang breda, småningom tillspetsade med den öfre, svagt urbuktade randen mycket längre än den undre.

27. *H. quadrifasciatus* Reut. — *Hemerobius concinnus* var.

quadrifasciatus Reut., l, c., p. 12. Ut species: Morton, l. c., p. 164.

Morton fäster l. c. uppmärksamheten därpå att denna, som han betraktar såsom god art, ehuru den med hänsyn till hanens genitalbihang visar stor öfverensstämmelse med föreg., dock afviker ej blott genom den mycket olika färgen och de starka teckningarna, utan äfven i bildningen af ett inre utskott, som utmynnar i spetsen af hanens abdomen (sedd ofvanifrån) och hvilket hos *H. quadrifasciatus* i självfva spetsen är enkelt, spetsigt, men däremot hos *H. concinnus* bredare och klufvet. *H. quadrifasciatus* förekommer i höga norden samt flerstädes i Brittannien och i kontinentens fjälltrakter. Den förekommer enl. Mc Lachlan (Ent. Monthl. Mag. (2) XII, 1901, p. 201) icke tillsammans med *H. concinnus.*

28. *Raphidia notata* F.

Kirjavalaks (Poppius).

29. *R. ophiopsis* L., Schumm.

Kuolemajärvi (Siltala); Enare träsk (Poppius).

30. *R. xanthostigma* Schumm.

Nykyrka, Kuolemajärvi (Siltala); Varkaus, Rantasalmi (Westerlund); Jakobstad (Poppius).

31. *Sialis flavilatera* L.

Rantasalmi (Westerlund); floden Lutto (Poppius).

32. *S. fuliginosa* Pict.

Kuolajärvi (Linnaniemi); Enare sjö (Poppius).

33. *Coniopteryx fuscipennis* Reut., Acta Soc. F. et Fl. Fenn. IX, N:o 8, 1894, p. 13, 35. Tullgr., Ark. Zool. III, N:o 5, p. 13. *Parasemidalis* id. Enderl., Zool. Jahrb. XXIII, H. 2, 1906, p. 219, f. 20 b. *Parasemidalis annæ* Enderl., Wien. Ent. Zeit. XXIV, 1905, p. 198, f. 1. Zool. Jahrb. XXIII, H. 2, 1906, p. 218, f. 20.

Jag delar Tullgrens åsikt att den ringa olikheten mellan min *C. fuscipennis* och *P. annæ* är rent individuell. Då exemplar finnas (J. Sahlbergs från Sammatti), hos hvilka tvärnerven mellan radius och dess sektor når sektorns förgreningspunkt, är detta en tydlig mellanlänk mellan sådana, hos hvilka den når dess skaft eller dess öfre skänkel. Vingarnas starkare eller svagare iridisering är väl af ingen specifik betydelse. *C. fuscipennis,* som icke heller synes mig så olik

de öfriga *Coniopteryx*-arterna, att den förtjänar bilda ett skildt släkte, är numera funnen äfven i Sverige (Gotland), Tyskland (Berlin) och Schweiz. Äfven vid Petersburg af herr Bianchi.

34. *C. tineiformis* Curt., Brit. Entom. XI, T. 528. Enderl., Zool. Jahrb. XXIII, H. 2, 1906, p. 197, f. 3, 35, 37, 54, 59, 60. Tullgr., Ark. Zool. III, N:o 5, p. 10, f. 4. *C. lactea* Löw, Sitz. Ber. Akad. Wiss. Wien, math. naturw. Classe XCI, 1885, p. 86, T. 1, f. 19. Reut., Act. Soc. F. et Fl. Fenn. IX, N:o 8, 1894, p. 14, 33. Medd. Soc. F. et Fl. Fenn. XXI, 1895, p. 64.

Denna art är utan tvifvel hos oss den af alla coniopterygider vanligaste. Jag har funnit den i Pargas icke blott på gran och tall, utan äfven på ek, poppel och alm. J. Sahlberg har tagit den vid Kexholm och i Kirjavalaks.

*35. *Conwentzia pineticola* Enderl., Ber. west-preuss. bot.-zool. Ver. 26—27, 1905, p. 10, f. 1. Zool. Anz. XXIX, 1905, p. 226. Zool. Jahrb. XXIII, H. 2, 1906, p. 193, f. 2 et 45. — *Coniopteryx psociformis* F. Löw, Sitz. Ber. Ak. Wiss. Wien. math. nat. Classe XCI, Abt. 1, 1885, p. 84 (♀), T. 1, f. 18 (nec Curt.). *Coniopteryx reticulata* Tullgr., Ark. Zool. III, N:o 5, p. 14, f. 9.

Jakobstad, 1 ♀ (Poppius).

Släktet *Conwentzia* har l. c. 1905 uppställts af Enderlein för *Coniopteryx psociformis* Curt. och *pineticola* n. sp., hvilka från öfriga arter afvika därigenom att bakvingarna äro betydligt kortare och smalare än framvingarna och deras nervförgrening mycket reducerad. *C. pineticola* End., den hos oss funna arten, som äfven nyligen af Tullgren l. c. beskrifvits från Stockholm under namn af *Coniopteryx reticulata*, skiljer sig från *C. psociformis* genom fåtaligare antennleder (28—34 i stället för 38—43), hvilka i gisseln äro längre än breda, svagare förtjockade baktibier och annan bildning af tarserna, hvilkas båda första leder förhålla sig till hvarandra såsom 10 : 4 (♂) eller 8 : 3 (♀) i stället för 14 : 4. Nervförgreningen är något variabel, dock träffar tvärnerven mellan radius och dess sektor (på framvingarna) vanligen själfva sektorn eller dess förgreningspunkt, icke, såsom hos *C. psociformis* Curt., den öfre skänkeln. Att på grund af små olikheter i vingförgrenin-

gen uppställa särskilda „varieteter“, såsom varr. *furcilla* och *tetensi* Enderl., synes mig vara att förväxla variationsbegreppet med individuell aberration. Vid Stockholm uppträder arten normalt med den nervförgrening, som utmärker var. *tetensi*, eller hos hvilken tvärnerven mellan radius och dess sektor träffar själfva radialgaffelns förgreningspunkt, och detta är fallet äfven med exemplaret från Jakobstad.

Mötet den 3 november 1906.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk. 7.569:33.

På förslag af professor O. M. Reuter beslöt Sällskapet att ingå med anhållan om skriftutbyte till The Maryland Academy of Sciences samt The New-York entomological Society.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan senaste årsmöte inlämnats gåfvor af följande personer: lektor John Lindén, forstm. M. W. Waenerberg, doktor A. J. Siltala, herr L. Hohenthal, preparator O. Sorsakoski, konsul B. Wendelin, folkhögskoleföreståndare J. Tegengren, tullförvaltare H. Hintze, borgmästare H. Söderman, professor O. M. Reuter, magister B. Poppius, filosofiekandidater E. Häyrén, A. Ilmonen, T. H. Järvi och A. Palmgren, studenter A. Ensiö, G. Fabritius, R. Frey, E. Holm, T. Koskenhovi, E. W. Suomalainen och I. Välikangas.

Sedan senaste möte hade gåfvor till de botaniska samlingarna inlämnats af prof. P. A. Karsten, fil. mag. Harry

Federley, fröken L. Högman, elev Gunnar Marklund, stationsinsp. Axel Lindfors, ingeniör Herm. Ad. Printz, prof. Fr. Elfving, doktor V. F. Brotherus, fil. mag. O. Collin, rektor M. Brenner, amanuens Harald Lindberg samt studenter G. von Frenckell, R. Frey, Eva Segerstråle, H. Snellman och J. K. V. Tuominen.

Ylioppilas A. A. Sola lahjoitti dosentti A. K. Cajanderin nimessä Seuralle A. J. Melan Suomen kasvion viidennen painoksen.

Student A. Wegelius inlämnade till samlingarna en skalbagge,

Trechus discus Fabr., ny för Finland.

Denna skalbagge hade föredragaren anträffat i Hattula socken.

Pofessor Fr. Elfving redogjorde i ett af skioptikonbilder illustreradt föredrag för förekomsten af

Phallus impudicus L. i Finland.

De enda i litteraturen tillgängliga uppgifterna om denna svamps förekomst i vårt land härstamma från Pehr Adrian Gadd, som för 151 år tillbaka iakttagit den i Raumotrakten. (Se härom A. Thesleffs meddelande, Meddel. Soc. pro F. Fl. Fenn. 21 (1895), s. 85). Senaste sommar hade emellertid med. stud. Henry Snellman i närheten af Jomala prästgård på Åland insamlat några exemplar af ifrågavarande svamp. Han säger sig dessutom med säkerhet hafva tidigare observerat densamma i Korpo.

Fil. kand. Alvar Palmgren demonstrerade

Tvenne sällsynta hybrider från Åland.

1. *Fragaria vesca* L. × *viridis* Duch. (*collina* Ehrh.). Tagen af föredragaren år 1902 på tre holmar och år 1904 på en fjärde holme i Lemlands skärgård. Hybriden växte tillsammans med föräldrarna och uppträdde ymnigare än dessa. Är tidigare ej funnen i Finland, däremot omnämnd i tyska och svenska arbeten.

2. *Gentiana amarella* L. * *lingulata* C. A. Ag. × *campestris* L. * *Suecica* Murb. Tagen af föredragaren år 1899 i två exemplar på Ramsholmen i Jomala socken på Åland. Torde tidigare vara känd i endast ett exemplar, äfven detta taget i Finland, nämligen år 1864 af P. E. Eriksson, och af Sv. Murbeck omnämndt år 1892 i hans arbete „Studien über Gentianeen der Gruppe Endotricha Froel".

Amanuens Harald Lindberg förevisade följande

Anmärkningsvärda fanerogamer.

1. *Taraxacum palustre* Ehrh., *T. Balticum* Dahlst. och *T. litorale* Raunk. Af dessa förekommer *T. Balticum* flerstädes på Åland och sällsynt i Åbo skärgård; arten växer hos oss uteslutande på hafsstränder. *T. palustre* finnes flerstädes på Åland och vanligen på fuktiga löfängar. *T. litorale* är tills vidare känd från ett enda ställe på Åland. Formerna voro bestämda af amanuens H. Dahlstedt.

2. *Sisymbrium Wolgense* M. B. Denna hos oss ytterst sällsynta adventivväxt hade sommaren 1906 anträffats af stationsinspektor Axel Lindfors vid Suoniemi platform i Karkku socken. Arten är tidigare tagen af W. Laurén vid Vasa ångkvarn år 1887 och har hos oss gått under namnet *S. Austriacum* Jacq.

Amanuens Harald Lindberg demonstrerade vidare

Höstfärgning hos Alchimilla-blad.

Föredragaren påvisade, hurusom bladen hos *Alchimillæ* under hösten antaga konstanta och för hvarje art karaktäri-

stiska fläckar och färgförändringar. Då bladen härstammade från exemplar, hvilka alla odlats på samma ställe i botaniska trädgården i Helsingfors och där under tvenne år varit utsatta för samma yttre inflytanden, måste dessa förändringar tillmätas en viss systematisk betydelse.

Student Alb. Backman demonstrerade följande

Anmärkningsvärda kärlväxter.

1. *Aspidium Robertianum* (L.) Luerssen. Hade af föredragaren sommaren 1902 anträffats tämligen ymnigt på en mindre fläck vid foten af en klippa på bottnen af Jäkälävuoma nära Juuma gård vid Kitkajoki. Arten, som är ny för Kuusamo, växer i samma klippdal, där en mängd andra intressanta arter tidigare anträffats (jfr. Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 29, sid. 115).

2. En af pastor O. Kyyhkynen, Suomussalmi, hopbragt kollektion växter, bland hvilka märktes:

Epipogon aphyllus Sw. Ett tiotal exemplar i blandskog i Maaninka år 1904.

Ranunculus Cassubicus L. Kuopio socken, Kasurila by, torr ängsmark i bäckdal 1904; Nilsiä kyrkoby. Ny för provinsen Sb.

Drosera rotundifolia L. En enblommig form från Suomussalmi.

Rubus arcticus L. × *saxatilis* L. Suomussalmi; ny för provinsen Ok.

Epilobium alsinifolium Vill. × *palustre* L. Denna sällsynta bastard anträffades sommaren 1905 rikligt på fuktig äng i Suomussalmi nära prästgården. På samma ställe växte *E. palustre* i riklig mängd, nära intill äfven *E. alsinifolium.*

Pinguicula villosa L. Suomussalmi; förekommer på flere ställen.

3. Följande af student Wäinö Kokko insamlade växter:

Athyrium alpestre (Hoppe) Nyl. Tämligen allmän på Pallastunturi, sommaren 1904.

Aspidium lonchitis (L.) Sw. Kivakkatunturi 1905; ny för Kk.
Carex rupestris All. Kivakkatunturi 1905.
Luzula Wahlenbergii Rupr. Pallastunturi 1904.
Cardamine bellidifolia L. Pallastunturi 1904.
Veronica saxatilis Scop. Kivakkatunturi 1905; ny för Kk.

Rektor M. Brenner föredrog:

Om tallens och granens kortbarriga former.

Såväl af tallen (*Pinus silvestris* L.) som granen (*Picea excelsa* Link) finner man ofta exemplar, som på grund af sina korta barr afvika från den vanliga formen. Dylika exemplar hafva gifvit anledning till uppställandet af en särskild form af hvardera af dessa arter, hos tallen benämnd f. *brevifolia* eller f. *brachyphylla* eller, då de korta barren tillika äro ordnade i från hvarandra aflägsnade kransar, f. *lapponica*, samt hos granen f. eller lusus *brevifolia*.

Att såväl den ena som den andra af dessa kortbarriga former endast angifver minimumgränsen för dessa arters barr, hvilka i följd af olika yttre betingelser, särskildt hvad näringsförhållandena beträffar, i hög grad variera till sin längd, är uppenbart. Denna variation går så långt, att, medan i normala fall tallens barr äro vida längre än granens, fall gifvas, då af i hvarandras närhet växande träd granen har de längre barren.

Då vidare någon gräns emellan längre och kortare barr hos dessa träd ej kan uppdragas, synes det vara tydligt att någon skillnad i systematiskt hänseende emellan lång- och kortbarriga ej kan förefinnas.

Genom odling i kruka inomhus af den vanliga långbarriga granen erhåller man busklika, ytterst kortbarriga exemplar, som, efter att i bästa fall under några få år hafva frodats, småningom aftyna och dö, och å andra sidan kan man stundom få se huru skott på en s. k. f. *brevifolia* erhålla barr af den vanliga längden. Äfven genom att på ett eller annat sätt misshandla normala träd eller annars störa dem i deras trefnad kan man förvandla dem från lång- till kortbarriga, hvarom enhvar lätt kan öfvertyga sig genom en exkursion

i Helsingfors stads utkanter i Tölö park och Berghäll. De här talrikt förekommande, redan under många år oafbrutet stympade yngre tallarna och granarna äro alla kortbarriga, medan de stora och härigenom mindre lätt åtkomliga träden äro långbarriga. Och äfven eljes är det företrädesvis på yngre, svagare exemplar som de korta barren anträffas.

Hvad slutligen de den s. k. f. *lapponica* af *Pinus silvestris* karaktäriserande, från hvarandra åtskilda barrkransarna beträffar, så förekomma de äfven hos den vanliga långbarriga tallen på hanskotten och uppstå i följd af de under flere år å rad på hvarandra följande och med hvarandra omväxlande haninflorescenserna och barren, af hvilka de förra snart affalla och sålunda emellan barrkransarna lämna bara grenstycken.

I anledning af detta meddelande uttalade professor Fr. Elfving den förmodan, att de olika barrformerna icke endast äro framkallade af stympningar eller ogynnsamma förhållanden, utan i flere fall kunna anses vara verkliga systematiska karaktärer. I denna riktning uttala sig flere författare som studerat barrträden.

Amanuens Harald Lindberg sade sig äfven på SOLhem i Lojo hafva iakttagit dvärgformer hos gran, hvilka icke kunde vara förorsakade af stympningar eller otillräcklig näring. (Jämför Medd. Soc. Fauna et. Fl. Fenn. 28, sid. 32 A).

Med anledning af dessa yttranden önskade herr Brenner tillägga följande:

Att i hvarje fall med säkerhet angifva orsaken till ifrågavarande modifikationer af granens och tallens barr kan väl mången gång vara svårt nog eller rent af omöjligt, dock synes det mig som om de af mig observerade och nu delvis antydda fallen tydligen hänvisade på abnorma yttre förhållanden såsom orsak härtill.

Då frö af den vanliga granen i kruka inomhus, hvarvid icke nödvändigtvis olämplig jordmån, utan äfven andra omständigheter, såsom genom bristande utrymme, parasiter eller

andra orsaker åsamkadt svagt rotsystem, luftens beskaffenhet, fuktighet, temperatur, belysning o. s. v. ofördelaktigt kunna medverka, gifver upphof åt en dvärgform med ytterst korta barr, ligger det nära till hands att antaga, att äfven i naturen anträffade liknande exemplar för sin uppkomst hafva att tacka dylika eller andra ogynnsamma förhållanden, i synnerhet som, såvidt jag har mig bekant, fröbärande exemplar af sådana dvärggranar icke anträffats, utan äfven dessa måste hafva uppstått från frö af normala granar.

Har vidare ett sådant exemplar, såsom här anförts, efter många års, såsom det förefallit, konstant kortbarrighet plötsligt på något eller några skott börjat utveckla normala barr, så kan detta helt naturligt bero på, att rötterna, som dittills haft att tillgå endast olämplig jordmån, numera, åtminstone delvis, råkat på lämpligare näring, hvilken dock ännu ej hunnit komma hela exemplaret till godo, liksom man omvändt på exemplar, hvilka genom sköfling af topp och grenar förvandlats till kortbarriga, ännu efter många år kan finna barr af den normala längden. Och i självfva verket har jag haft tillfälle att observera, huru en på mager jord på ett sluttande berg nära dess kant växande tynande gran i toppen begynt få ett frodigare utseende, utan tvifvel i följd af att en del af dess rötter numera nått den bördigare jormånen vid bergets kant.

En dylik förklaring på den nämnda företeelsen förefaller mig vara vida naturenligare än antagandet af den intetsägande termen „naturens lek“, hvarjämte i alla fall den här ådagalagda faktiska inverkan af ogynnsamma yttre omständigheter förtjänar beaktas.

Rektor M. Brenner föredrog vidare:

Picea excelsa f. oligoclada Brenn. i Ingå och f. virgata Jacq. i Snappertuna.

Af den i Sällskapets Meddelanden 21 sid. 7 beskrifna granformen *oligoclada* hafva under sist förlidna sommar tre träd i Ingå socken i västra Nyland upptäckts, alla tre något olika

hvarandra, men öfverensstämmande med afseende å grenarnas ringa grenighet.

Det genom sin relativt stora täthet mest afvikande exemplaret är ett vidpass 11 m högt och 22 år gammalt frodigt träd med rask tillväxt, hvilket genom sina visserligen täta, men korta och vanligen ogrenade, trinda grenar af andra ordningen med allsidigt sittande barr skarpt afsticker från sina grannar, äfvenledes frodiga samt lika gamla och höga granar af hufvudformen, tillsammans bildande ett tätt granbestånd på fuktig eller delvis våt mark i den s. k. kohagen på Svartbäck rusthålls mark, nära hafsviken Sundsfjärden.

En fullkomlig motsats till detta frodiga exemplar bildar det i barrskog på underlag af berg invid ett litet skogskärr på Joddböle mark befintliga trädet, hvilket, ehuru äfvenledes omkr. 22 år gammalt, nått endast 4 m i höjd och, att döma ej mindre häraf än af dess få och glesa, starkt lafbelupna grenar, synes föra en tynande tillvaro. I likhet med i Sällskapets Meddelanden 30 sid. 10 omnämnda exemplar af f. *virgata* Jacq. utgöres detta exemplar egentligen af en upprätt växande trädlik gren från basen af en tidigare afskuren liten gran af den vanliga formen och nedtill ännu bärande delvis vissnade grenar af denna form. Bristfällig näring på den olämpliga platsen jämte den försiggångna åverkan utgöra tydligen äfven här orsak till den inträffade förändringen från f. *typica* till f. *oligoclada.*

Det tredje exemplaret slutligen är ett 170 cm högt, vidpass 14-årigt träd med mycket glesa grenar, men af ett tämligen frodigt utseende, växande på fuktig mark vid foten af en backsluttning bland tall, gran och björk uti den s. k. oxhagen å Svartbäck.

I motsats till ofvan nämnda svaga exemplar på Joddböle mark förete de två Svartbäck-exemplaren icke någonting, som skulle tyda på brist eller svaghet i ett eller annat afseende, och öfverensstämma häruti med Lojo-exemplaret af samma form.

I sammanhang härmed må nämnas, att de två på Sällskapets oktobermöte 1903 såsom delvis borttorkade omnämnda, till sin öfre del *virgata*-artade små granarna nu 1906 äro så godt som

fullständigt utgångna, äfvensom att en förut icke omnämnd, väl utvecklad ormgran finnes uti en trädgård på Fagernäs i Snappertuna, äfvenledes i västra Nyland.

Med. stud. Runar Forsius lämnade följande

Coleopterologiska meddelanden.

1. *Cynegetis impunctata* L., en för vår fauna ny coleopter, står närmast den hos oss tämligen allmänna *Epilachna* (*Subcoccinella*) *globosa* Schn. och föres likasom denna till gruppen *Epilachnini* af fam. *Coccinellidæ*. Från *E. globosa* skiljes den lätt genom oklufna klor och afsaknaden af flygvingar. Till färgen är den gulbrun med ventralsidan, benen, hufvudet och ett otydligt, rättstående M på thorax svarta. Elytra äro besatta med tättstående, korta, ljusa hår och sakna hos de i Finland anträffade exemplaren mörka fläckar, hvilka ofta förekomma hos utländska exemplar (= var. *punctata* L.). Längd 3,5—4 mm.

Arten påträffades af stud. R. Frey och mig i ett 20-tal exemplar på en sank äng mellan Kastelholm och Tosarby i Sund socken på Åland den 23 maj detta år. Något senare, den 2 juni, fann fil. kand. Å. Nordström densamma i stort antal i Degerby på Föglö, och då jag i slutet af juni exkurrerade tillsammans med sistnämnde person därsammastädes, voro vi i tillfälle att taga kännedom om en del drag ur denna intressanta arts lefnad.

I Degerby förekom *Cynegetis* på ett några meter omfattande område tätt invid tullstationens lusthus någon meter från hafsstranden. Grunden var stenig och bevuxen med bl. a. *Avena elatior* och *A. pubescens*. Den förra af dessa växter befanns vara värdväxt för vår skalbagge. Dess blad företedde på både öfre och undre sidan talrika bruna fläckar, och ett par gånger fingo vi se insekten äta af bladen. Den åt aldrig hål, utan afgnagde endast de mera ytliga lagren. På *Avena pubescens* sågs den ej af oss, och dennas blad voro enligt hvad vi kunde finna alldeles oskadade. — Insekten var företrädesvis i rörelse på eftermiddagen, men påträffades i mindre antal också

på öfriga tider af dygnet. Den kröp rätt lifligt omkring på bladen, men fällde sig ögonblickligen till marken då den oroades och förblef under lång tid orörligt kvarliggande.

Om *C. impunctata* har tidigare (Seidlitz) antecknats endast, att den påträffas under stenar på sanka ängar. Dess förekomst på en ort torde väl dock få anses betingad af fodervästen. — Den kopulerade i slutet af juni och försvann kort därpå. Enligt uppgift af fil. kand. Nordström begynte den åter visa sig i talrik mängd i augusti. Larven är hittills okänd och undgick vår uppmärksamhet.

Tidigare känd från Sverige och Östersjöprovinserna, men föga utbredd, väl på grund af saknaden af flygvingar.

2. *Heterocerus obsoletus* Curtis är likaledes ny för vår fauna. Den föres till undersläktet *Heterocerus* i. sp. Muls. och tillhör den grupp af arter, som kännetecknas af kantad thorax. Står närmast vår allmännaste art, *H. fusculus* Kies., men skiljes på den något längre och ojämnare behåringen och förekomsten af en kort fläck på basen af skalvingarna tätt invid scutellum.

Den är en af de största *Heterocerus*-arterna och mäter 5 mm. På en exkursion till Emkarby i Finström (Åland) fann jag den 9 juni 1906 ett exemplar af denna art, och då stud. R. Frey och jag några dagar senare besökte samma lokal, påträffade vi hvar sitt exemplar. Den förekom i en lerig bäckstrand tillsammans med *H. fusculus* och utdrefs ur sina gångar med vatten som vi uppstänkte på stranden. — Tidigare känd från Sverige, men saknas i Östersjöprovinserna.

3. *Agrilus integerrimus* Ratzb. är enligt en äldre uppgift tagen i södra Tavastland, men har härintills saknats i U. F. M. Anträffades af fil. kandidaterna R. Krogerus och Å. Nordström samt mig den 16 juli 1904 på Karkkali i Karislojo genom håfning på buskar. Inlämnad till mus. entomologicum.

4. *Micruria melanocephala* Marsh. har hittills räknats till vår fauna. Det enda, från Mohla (J. Sahlberg) härstammande exemplaret i U. F. M. har dock visat sig tillhöra *Heterhelus solani* Heer. Bör sålunda tills vidare utgå från vår fauna.

Doktor Enzio Reuter lämnade följande meddelande:

Pflanzenteratologische Notizen.

1. *Ranunculus repens* L. Eine ausgesprochene Fasciation des Stengels im Verein mit Synanthie wurde vor mehreren Jahren in Lofsdal im Kirchspiel Pargas von Herrn Prof. O. M. Reuter angetroffen.

2. *Barbarea vulgaris* R. Br. Auf dem Gute Kvarnby im Kirchspiel Sjundeå wurden auf einem kleinen Rasen mehrere Jahre hindurch unter normalen Individuen viele (20—25) Exemplare vorliegender Art von mir angetroffen, die eine Blütenanomalie zeigten. Die Blütenblätter sämtlicher Blüten dieser Exemplare erwiesen sich als schwach vergrünt, etwas zusammengerollt und nach innen gekrümmt, wodurch die Blüten als halb geschlossen erschienen, und erreichten nur etwa die halbe Länge der normalen Blütenblätter. Die inzwischen angelegte Schote wurde in ihrer Entwicklung gehemmt sowie mehr oder weniger stark gekrümmt und verwelkte vorzeitig. Von tierischen Schädigern (etwa Eriophyiden oder Aphiden) oder von Pilzen konnten bei der mikroskopischen Untersuchung keine Spuren beobachtet werden. Bemerkenswert ist, dass in verschiedenen Jahren dieselben Pflanzenindividuen die nämliche Anomalie aufwiesen, welche demnach mutmasslich auf besondere Eigentümlichkeiten der Wurzeln oder auf die Bodenverhältnisse zurückzuführen war.

3. *Dianthus Caryophyllus* L. Vor mehreren Jahren wurde von Herrn Agronom Arno Reuter in einem Garten (Ispois unfern der Stadt Åbo) eine Gartennelke gefunden, deren Stengel an einer Strecke von etwa 8—10 cm stark aufgebläht und zugleich derartig gedreht war, dass die Blätter eine mit Verwachsung der Primordien verbundene spiralige Anordnung erhielten, somit eine typische Zwangsdrehung aufweisend.

4. *Trifolium repens* L. Mitte Juli 1906 fand ich auf einem kleinen Rasen auf dem Pfarrgute im Kirchspiel Sjundeå zahlreiche abnorme Infloreszenzen des weissen Klees, welche einigen sehr üppigen Pflanzenindividuen zugehörten. Es handelte sich in den meisten Fällen um eine mehr oder weniger

Fig. 1.

ausgesprochene Prolifikation, d. h. um eine Verlängerung der Achse über das Köpfchen hinaus; diese Erscheinung zeigte aber oft ein wechselndes Verhalten. Bisweilen trug die bis mehrere Centimeter verlängerte Achse ein zweites, kleineres, terminales, ganz regelmässig ausgebildetes Köpfchen, in anderen Fällen erwies die Achse eine schwache, bandartige Erweiterung, und der proximale Teil des terminalen Köpfchens nahm dann eine etwas ährenförmige Gestalt ein (Fig. 1 a); noch andere Modifikationen zeigen uns die Figg. 1 b und 1 c. In einigen Köpfchen waren die terminalen Blüten von kleinen Laubblättern ersetzt.

5. *Geum rivale* L. Eine Diaphyse floripare ist bei dieser Art nicht selten von mir beobachtet worden.

6. *Cirsium arvense* L. Von Herrn Bahnhofsinspektor Oskar Brander wurden am 6. September 1906 bei der Eisen-

bahnstation Paimio (im Kirchspiel Pemar) mehrere Exemplare der Ackerdistel eingesammelt und dem botanischen Museum der Universität überlassen, deren Köpfchen je zahlreiche durch axilläre Prolifikationen entstandene kleine sekundäre Köpfchen besassen.

7. *Taraxacum officinale* Vill. Eine c:a 2 cm breite Fasciation des Stengels wurde von mir an einer grosswüchsigen, auf schattigem Boden wachsenden Pflanze auf Lofsdal in Pargas angetroffen. — Im Kirchspiel Sjundeå sind ganz am Ende kurz gegabelte Stengel mit zwei getrennten, d. h. nicht mit einander verwachsenen, Köpfchen mehrmals beobachtet worden.

8. *Campanula rotundifolia* L. Verbreiterung des Blütenbodens und dadurch verursachte polymere Blüten sind von dem Schüler Allan Reuter auf Lofsdal an mehreren Exemplaren angetroffen worden. Vielzählige, sonst normale Blüten kommen bei dieser Art oft vor.

9. *Salix phylicæfolia* Sm. Vor einigen Jahren wurden Ende August auf Lofsdal in Pargas zahlreiche blühende, an Laubsprossen terminal stehende ♀-Kätzchen von mir beobachtet. Ein ähnliches Verhalten habe ich bei derselben Art auch in der Nähe der Eisenbahnstation Dickursby bemerkt. Von Penzig (Pflanzen-Teratologie II, 1894) wird diese Erscheinung nicht für *S. phylicæfolia* angegeben.

10. *Phleum pratense* L. Eine Gabelteilung des Halmes wurde von mir auf Lofsdal Ende Juni 1899 beobachtet. Von dem obersten Halmknoten ging innerhalb der Blattscheide ausser dem normalen aufrecht stehenden ährentragenden Halme noch ein bedeutend kleinerer und schlankerer, seitlicher Halmzweig aus, der ebenfalls mit einer allerdings viel kleineren Ähre endete, die nur ein wenig oberhalb der Blattscheide emporragte. Recht eigentümlich war, dass dieser letztere Halmzweig eine durch Angriffe der Milbe *Pediculoides graminum* hervorgerufene totale Weissährigkeit aufwies, während der normale Halm sammt seiner Ähre ganz unbeschädigt war.

Doktor Enzio Reuter föredrog vidare:

Forstentomologisches.

1. *Cheimatobia boreata* Hb. Im Frühling 1906 traten die Raupen dieser Art vielerorts im Regierungsbezirk Nyland, so in den Kirchspielen Esbo, Kyrkslätt, Sjundeå und Lojo, in den Birkenwäldern verheerend auf, und zwar wurden an einigen Orten ziemlich grosse Birkenbestände fast vollständig kahl gefressen. Nach Angabe eines Villabesitzers in Esbo sollen die Raupen auch junge, zwischen und unter den Birken stehende Fichten angegriffen haben. Diese Angabe erscheint mir jedoch sehr fraglich, denn bei einer von mir am 16. Juni in Sjundeå vorgenommenen Untersuchung eines stark verheerten Birkenbestandes, wo auch Fichten wechselnden Alters in unmittelbarer Nähe der ganz abgelaubten Birken standen, erwiesen sich jene als ganz unbeschädigt; höchstens waren einzelne Nadeln ganz schwach benagt. Dagegen war das unter den Birken wachsende Heidelbeerkraut recht stark angefressen worden. Ähnliche Behauptungen bezüglich des Verhaltens der Raupen dieses Spanners den Fichten gegenüber sind auch in Schweden gemacht worden, ihre Unzuverlässigkeit ist aber auch dort nachgewiesen worden (vgl. Entomolog. Tidskrift, Jahrg. 26, 1905, S. 38—39). Recht bemerkenswert ist, dass *Cheimatobia boreata,* die bisher in Finland als eine ziemlich seltene Art angesehen worden ist, sich jetzt als eine wahre Verwüsterin unserer Birkenwälder erwiesen hat.

2. *Cossus cossus* L. Nicht selten werden die Stämme verschiedener Laubhölzer auch in unserem Lande von den Raupen dieses Falters mehr oder weniger stark beschädigt. Im Sommer 1906 wurde aber eine ganz ungewöhnlich starke Ansammlung von Raupen des genannten Schädigers im Stamme einer kleinen Eberesche auf Lofsdal im Kirchspiel Pargas von mir beobachtet. Der etwa 2,5 m hohe, auf felsigem Boden vereinzelt wachsende Baum lenkte durch sein sehr krankhaftes Aussehen die Aufmerksamkeit auf sich. Die Untersuchung ergab, dass die Krankheit auf Angriffe von *Cossus*-Raupen

zurückzuführen war, und zwar wurden an dem jungen Baume im ganzen mehr als 100 Individuen in verschiedenen Altersstufen, von nur 9—10 mm zu 3—4 cm langen, halberwachsenen Raupen angetroffen. Während die grösseren Raupen vorwiegend ihre Gänge im Holze gleich oberhalb der Wurzeln gebohrt hatten, fanden sich die kleinsten Räupchen dicht unter der Rinde auf einer Höhe von beinahe 1 meter oberhalb der Bodenfläche.

3. *Holcocneme erichsoni* (Htg.) Knw. Im Jahre 1896 wurde eine Pflanzung von Lärchen *(Larix sibirica)* auf dem Gute Swidja im Kirchspiel Sjundeå ziemlich stark von Afterraupen angegriffen, die aller Wahrscheinlichkeit nach der sog. grossen Lärchenblattwespe, *Holcocneme erichsoni*, angehörten, deren Identität es mir aber damals nicht gelang mit voller Sicherheit festzustellen, weil ich von denselben keine Imagines erhielt. Nach einer Mitteilung von Herrn Förster K. O. Elfving (Meddel. af Soc. pro Fauna et Flora Fenn. Heft 29, S. 72—73) traten im Sommer 1902 die Larven dieser Art auf 20—25-jährigen Lärchen (*Larix europæa* und *L. sibirica*) bei dem Forstinstitut Evois verheerend auf; zum ersten Mal wurden sie dort im Jahre 1897 von Herrn Lektor E. Furuhjelm beobachtet. Im Frühjahr 1903 wurde das Vorkommen dieser Blattwespe von Herrn Elfving in einer Lärchenpflanzung *(L. sibirica)* nahe der Eisenbahnstation Galitzina im Kirchspiel Mohla konstatiert (vgl. Medd. F. et Fl. Fenn. Heft 30, S. 30—31). Im Sommer 1906 wurden auf einer alten, im Garten der Villa Ekeberga in Sjundeå (in der Nähe von Swidja) wachsenden *Larix europæa* zahlreiche Afterraupen von mir angetroffen, die mit den früher in Swidja gefundenen identisch waren. Bei einem Vergleich dieser Raupen mit den von Herrn Elfving in Evois gesammelten, von denen er mehrere Exemplare in Spiritus aufbewahrt hatte, konnte die Identität der von mir erbeuteten Larven ohne Schwierigkeit konstatiert werden. *Holcocneme erichsoni*, der erst vor einigen Jahren als ein Neuling der finländischen Hymenopteren-Fauna angemeldet wurde, scheint also im südlichen Finland eine ziemch weite Verbreitung zu haben.

Amanuens B. Poppius lämnade följande meddelande:

Eine neue Philonthus-Art aus Nord-Russland.

Philonthus archangelicus n. sp. ♂. Glänzend, schwarz, ohne Metallschimmer, die Flügeldecken und der Hinterkörper weniger glänzend, kurz braungrau behaart. Die Spitze der Flügeldecken ziemlich breit rot gefärbt. Die Beine braunschwarz.

Der Kopf ist ziemlich gross, etwas schmäler als der Halsschild, rundlich viereckig, die Schläfen länger als die Augen. Hinter den letzteren befinden sich mehrere grobe Punkte. Die Fühler sind dünn, gegen die Spitze sehr schwach verdickt, vorletztes Glied etwas quer.

Der Halsschild ist etwas schmäler und kürzer als die Flügeldecken, nach vorne kaum merkbar stärker verengt als nach hinten, mit vor den Hinterecken seicht ausgeschweiften Seiten, vorn und an den Seiten mit einigen Punkten besetzt. Die dorsalen Punktreihen bestehen aus fünf, mässig grossen Punkten, von denen die vorderen näher zu einander gestellt sind als die hinteren.

Die Flügeldecken sind ziemlich grob und dicht punktiert. Die Punktur des Hinterkörpers ist etwas dichter und viel feiner, die vorderen Dorsalsegmente hinter der Basis nicht winkelig vorgezogen. Die Schienen sind schwach bedornt, die Vordertarsen schwach erweitert. Erstes Glied der Hintertarsen etwas länger als das letzte. — Long. 6 mm.

Dem *Ph. diversipennis* Bernh. täuschend ähnlich, unterscheidet sich aber durch zahlreichere Punkte in den Dorsalreihen auf dem Halsschilde. Ausserdem ist die rote Farbe auf den Flügeldecken viel weniger ausgedehnt als bei der genannten Art. Schliesslich sind die Flügeldecken etwas länger und augenfällig kräftiger punktiert. — Von *Ph. dimidiatus* Sahlb. zu unterscheiden durch kleineren Körper, andere Form des Halsschildes, gestrecktere Flügeldecken, sowie durch gröbere und dichtere Punktur derselben. In der Punktur der Flügeldecken ziemlich an *Ph. varians* Grav. erinnernd. Die Farbe der Flügeldecken ist aber eine andere, der Kopf ist mehr viereckig, die Flügeldecken sind länger und die Dorsalsegmente sind dichter punktiert und behaart. Ausserdem ist der Körper kleiner.

Fundort. Nord-Russland, am unteren Laufe des Flusses Petschora!, ein ♂ in meiner Sammlung.

Vidare inlämnade amanuens B. Poppius till publikation:

Zur Kenntnis der finländischen Arten der Gattung Notiophilus Dum.

Lange Zeit sind aus Finland nur drei *Notiophilus*-Arten bekannt gewesen und zwar die häufigen *N. aquaticus* L., *N. palustris* Duft. und *N. biguttatus* Fabr. Vor einiger Zeit publi cierte A. Semenow einige Notizen über das Vorkommen zweier Arten dieser Gattung im finländischen Faunen-Gebiete und zwar *N. pusillus* Waterh. aus den Umgebungen von Petrosawodsk in Onega-Karelien, sowie *N. hypocrita* Putz. aus Kar. austr., Nykyrka. Neulich hat Semenow das Vorkommen einer dritten Art bei uns nachgewisen: *N. reitteri* Spaeth aus Varsuga an der Südküste der Halbinsel Kola. Ebenso hat Münster hervorgehoben, dass die meisten Exemplare aus dem nördlichen Norwegen, die als *palustris* Duft. bezeichnet worden sind, zu *hypocrita* Putz. gehören, woher zu erwarten war, dass die letztgenannte Art bei uns eine weitere Verbreitung hat. Neulich, als ich mein im Jahre 1903 in Nord-Russland eingesammeltes *Notiophilus*-Material durchsah, wurde ich nicht wenig erstaunt hier eine Art zu finden, die früher nur aus Ost-Sibirien bekannt gewesen ist, und zwar *N. fasciatus* Mäkl. Dies veranlasste mich unser einheimisches Material der genannten Gattung näher durchzusehen. Das Resultat dieser Untersuchungen war, dass wir in unserem Faunen-Bezirke nicht weniger als fünf weit verbreitete und eine sechste, seltenere Art besitzen. Diese sind: *N. aquaticus* L., *N. pusillus* Waterh.. *N. hypocrita* Putz., *N. palustris* Duft., *N. biguttatus* Fabr. und *N. fasciatus* Mäkl., von denen *pusillus* am seltensten ist. Dagegen können wir, wie näher unten erwähnt wird, *N. reitteri* Spaeth aus unserer Fauna ausmustern.

1. *Notiophilus aquaticus* L. Von allen Arten zeigt diese bei uns die weiteste Verbreitung, ist aber in den nördlicheren Teilen

des Gebietes häufiger, wo dieselbe auch auf den Tundren und in der alpinen Region der Gebirge vorkommt. Mir liegen Exemplare aus folgenden Provinzen vor: *Al:* Geta! (ipse), Jomala! (Mäklin); *Ab:* Åbo! (Mäklin), Kaxkerta! (v. Bonsdorff); *N:* Helsingfors! (Levander); *Ka:* Mohla! (J. Sahlb.); *St:* Yläne! (Sahlb.); *S:* Eno! (Woldstedt), Kuopio! (Levander); *Ob*: Pudasjärvi! (Brander); *Kr:* Solovetsk! (Levander); *L:* Kuolajärvi! (Axelson), Sodankylä! (Sundman), Enare!, nicht selten (ipse); *Lr:* Kantalaks! (Envald, Sahlberg), Sassheika! (Envald, Edgren), Hibinä! (Edgren), Imandra! (Envald), Konosero! (Kihlman, Levander), Umba! (Levander), Varsuga! (Edgren, Levander), Tschavanga!, Tschapoma! (Kihlman), Ponoj! (Sahlb., Envald), Triostroff! (Kihlman, Envald), Lumbofski!, Jokonga!, Svjätoinoss!, Semostrova!, Gavrilova!, Semljanoj!, Kola!, Jeretik! (Envald), Kildin! (Edgren, Iljin). Jekaterinski ostroff!, Srednaja Guba!, Olenijostr.! (Iljin), Suboffska!, Tschipnavolok! (Edgren), Ora!, Nuortjaur! (Envald), Pulosero! (Edgren). — Hieraus geht besonders deutlich das häufige Auftreten der Art auf der Halbinsel Kola hervor.

2. *Notiophilus pusillus* Waterh. (*bigeminus* Thoms.). In Mittel-Europa kommt diese Art besonders in der Ebene vor, wo dieselbe *N. aquaticus* ersetzt.[1] Bei uns ist die Art sehr selten und nur in den südlichsten Teilen des Gebietes gefunden. In den Sammlungen des zoologischen Museums der Universität befindet sich ein Exemplar aus *N:* Helsingfors! (Levander). Ausserdem ist die Art nach Semenow auch bei Petrosawodsk in Onega-Karelien gefunden worden.

3. *Notiophilus palustris* Duft. Diese Art ist hauptsächlich nur in den südlicheren Gegenden des Gebietes vorzufinden, kommt aber auch, obgleich, wie es scheint, sehr vereinzelt, bis zum südl. Lappland vor.

Ab: Pargas! (Ingelius). Åbo! (Sahlb.); *N:* Tvärminne! (ipse). Helsingfors! (Sahlb., ipse), Hogland! (Sievers); *Ka*: Kivinebb! (Boman). Konevits!, Metsäpirtti! (Sahlb.), S:t Johannes! (ipse); *T:* Kuhmois! (Ehnberg), Saarijärvi! (Wold-

[1]) F. Spaeth, Verh. K. K. Zool. bot. Ges. Wien, XLIX, p. 515.

stedt); *S:* Rantasalmi! (Pylkkänen), Kuopio! (Levander), Suonenjoki! (Laitinen); *K:* Walamo!, Tohmajärvi! (Hammarström), Salmis! (A. v. Bonsdorff); *Oa*: G. Karleby! (Hellström), Jakobstad! (ipse); *L:* Kuolajärvi! (Envald).

4. *Notiophilus hypocrita* Putz. Ist über das ganze Gebiet verbreitet, scheint aber in den nördlicheren Teilen etwas häufiger vorzukommen und ersetzt hier *N. palustris.* Hervorzuheben ist auch das Vorkommen auf den Åland-Inseln, wo sie mehrmals gefunden worden ist, während von dort *palustris* bis jetzt nicht vorliegt und also seltener sein muss.

Al: ohne Fundortsangaben (v. Bonsdorff!), Geta! (ipse); *Ab:* Kaxkerta! (v. Bonsdorff), Karislojo! (Sahlb.); *N:* Tvärminne! (ipse); *Ka:* Nykyrka sec. Sem.; *T:* Hollola! (Sahlberg); *S:* Iisalmi! (Sahlb.); *K:* Sordavala! (Woldstedt); *Kr:* Petrosawodsk! (Günther), Tiudie! (ipse), Juustjärvi (Sahlb.); *Ob:* Kuusamo! (Mäklin); *L:* Muonio! (Palmén, Sahlberg), Ivalo! (Sahlb.), Enare!, auf einigen Stellen (ipse); *Lr:* Kantalaks! (Edgren), Konosero! (Kihlman), Jokonga!, Semljanoj! (Envald), Jekaterinski ostr.! (Iljin), Kola!, Nuortjaur! (ipse).

5. *Notiophilus biguttatus* Fabr. Diese Art gehört zu den häufigsten in den südlicheren und mittleren Teilen des Gebietes, ist aber im Norden desselben sehr selten und wird hier von der folgenden Art ersetzt.

Al: Geta! (ipse); *Ab:* Kaxkerta! (v. Bonsdorff); *N:* Tvärminne!, Hogland! (ipse), Esbo! (Sundman, ipse), Helsingfors (Mäkl.); *St:* Yläne! (Sahlb.); *T:* Laukas! (Woldstedt), Padasjoki! (Ehnberg); *S:* Kuopio! (Ehnberg); *K:* Kirjavalaks! (ipse), Walamo! (Woldstedt), Kontiolaks! (Axelson); *Oa:* G. Karleby! (Hellström); *Kr:* Jalguba! (Sahlb.), Perguba! (ipse), Solovetsk! (Levander); am nördlichsten ist die Art in *L:* Muonio! (Palmén) gefunden worden.

6. *Notiophilus fasciatus* Mäkl. Über diese Art habe ich schon früher in Öfv. Finsk. Vet. Soc. Förh., XLVIII, N:o 3, p. 21, berichtet. Zuerst ist diese Art von Mäklin aus dem Küstengebiete des Ochotsk'ischen Meeres beschrieben worden und scheint eine lange Zeit den Coleopterologen unbekannt gewesen zu sein; auch Spaeth l. c. scheint die Art nicht gekannt zu haben. Im Jahre 1901 fand ich diese Art auf einigen Stellen

an der unteren Lena und ausserdem habe ich auch Exemplare aus dem unteren Jenissej-Gebiete gesehen, die mit den Mäklin'schen Typen-Exemplaren übereinstimmend sind. Wie oben kurz erwähnt worden ist, habe ich dieselbe Form auch später im Sommer 1903 in Nord-Russland gefunden und ebenso sind alle Exemplare, die in den Sammlungen des hiesigen zoologischen Museums aus dem nördlichsten Finland und aus der Halbinsel Kola sich als *biguttatus* Fabr. befinden, auf diese Art zu beziehen, während *biguttatus*, wie oben erwähnt ist, eine südliche Verbreitung bei uns hat. Semenow hat in Rev. russe d'Entom., 1904, N:o 6, p. 300, *N. reitteri* Spaeth als auf der Halbinsel Kola vorkommend aufgeführt. Diese Angabe habe ich in einer Arbeit „Kola-halföns och Enare Lappmarks Coleoptera“ in Festschr. f. Palmén, N:o 12, wiedergegeben. Obgleich ich dieses Exemplar nicht gesehen habe, bin ich überzeugt, dass es zu *fasciatus* Mäkl. gehört, und dass also *reitteri* aus unserer Fauna zu streichen ist.

Ob *N. reitteri* mit *N. fasciatus* synonym ist, ist unmöglich ohne Typen-Material zu entscheiden. Aus der Beschreibung geht wohl hervor, dass die beiden Arten mit einander nahe verwandt sind. In einigen Hinsichten stimmt die Spaeth'sche Beschreibung l. c. nicht mit *fasciatus* überein. Beide haben wohl die Zeichnung, die gewölbte Körperform und die gewölbten, fein chagrinierten Zwischenräume der Flügeldecken gemeinsam. Der Körper scheint aber kleiner und gestreckter zu sein, der Kopf mit den Augen ist etwas breiter als der Halsschild, dessen Seiten vor den Hinterecken ausgeschweift sind. Die Hinterecken sind rechtwinkelig. Am nächsten ist unsere Art mit dem nordamerikanischen *N. sylvaticus* Esch. verwandt. Unter den nordeuropäischen Arten ist sie nur mit *biguttatus* Fabr. zu verwechseln. Von dieser ist sie zu unterscheiden durch gestreckteren und gewölbteren Körper. Der Kopf ist etwas kleiner mit fast parallelen Stirnfurchen. Der Halsschild ist kürzer und schmäler, gegen die Basis mehr verengt und hier deutlich schmäler. Die Flügeldecken sind gestreckter und besonders stärker gewölbt und zur Spitze steiler abfallend. Die äusseren Zwischenräume sind etwas gewölbter, fein chagriniert.

Schliesslich ist die helle Farbe auf den Decken der ganzen Länge nach ausgedehnt.

Was die Verbreitung dieser Art betrifft, scheint dieselbe sehr gross zu sein. Die Art ist als arktisch-boreal zu betrachten und scheint im nördlichen Waldgebiete und auf den Tundren die südlichere *biguttatus* zu ersetzen. Soweit wir es jetzt wissen, erstreckt sich ihr Verbreitungsgebiet vom nördlichen Norwegen und Lappland im Westen bis zu den Küsten des Stillen Ozeans im Osten. Sicher ist sie wohl auch in Nord-Skandinavien vorzufinden und ist wohl mit *N. biguttatus* verwechselt worden.

Aus unserem Faunen-Gebiete ist die Art mir aus folgenden Gegenden bekannt: *K:* Nurmes! (Sahlberg); *Kr:* Dianovagora! (ipse); *Ob:* Kuusamo! (Sahlberg); *L:* Tana-Fluss! (ipse); *Lr:* Kantalaks! (Edgren), Konosero! (Levander), Imandra!, Hibinä!, Ponoj! (Sahlberg), Umba! (Edgren), Nuortjaur! (Lindén, ipse).

Ausserhalb unseres Gebietes sind folgende Fundorte mir bekannt: N. Norwegen: Nejden! in S. Varanger (ipse); Mesen! (ipse); unter. Jenissej!; untere Lena bei Agrafena!, Shigansk!, Kytylyk! und Tit-ary! — c.72° n. Br. — (ipse); Port Ajan! (Collan, Pippingsköld).

Mötet den 1 december 1906.

Till inhemska medlemmar invaldes prosten Anselm Nyström i Lappajärvi (föreslagen af student A. Backman) och student J. K. V. Tuominen (föreslagen af professor Fr. Elfving).

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 6771:56.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte gåfvor inlämnats af herr F. Remmler, fil. kand. Å. Nordström, doktor R. Fabritius, doktor A. G. Helenius samt studenter U. Ahava, R. Forsius, E. W. Suomalainen och A. Wegelius.

Forstmästare G. Lång inlämnade till samlingarna

Alectoria Fremontii Tuckerm.

Arten, som är ny för vårt floraområde, hade af föredragaren anträffats i Karelia borealis, Lieksa.

Student F. W. Klingstedt demonstrerade den inom vårt naturhistoriska område förut icke iakttagna

Sparganium ramosum Huds. × simplex Huds.,

af fil. kand. A. Palmgren och föredragaren anträffad på Åland, Geta, där den förekom i ett träsk på Bolstaholm äfvensom i ett par andra träsk i rätt stort individantal och i olika, mellan stamarterna stående former.

Ingeniör G. Fabritius förevisade

Tvenne sällsynta fjärilar.

1. *Caradrina selini* B. Ny för Finlands fauna, af föredragaren tagen i Kuopio.
2. *Hydrilla lepigone* Möschl. Af föredragaren funnen vid Ekenäs.

I anledning af detta meddelande omnämnde amanuens B. Poppius, att han sommaren 1902 anträffat *Hydrilla lepigone* rätt allmänt på dynerna vid Jakobstad.

Docent K. M. Levander demonstrerade

Ryggradskrökning eller skolios

hos två löjor, *Alburnus lucidus* Heckel & Kner. Löjorna voro fångade vid Mariehamn den 8 november 1906.

Fil. kand. Alvar Palmgren anmälde

Tvenne fanerogamfynd.

1. *Ruppia spiralis* (L.) Dum. Ny för Åland. Funnen år 1899 vid Ramsholmen i Jomala socken samt senare i Lemland och Eckerö.

2. *Torilis anthriscus* (L.) Gmel. Anträffad i Hammarland socken, Åland, i *Hippophaë*-snår. Tidigare omnämnd från Geta af forstmästare Justus Montell (Meddel. af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 24, sid. 15).

Amanuens B. Poppius förevisade

Två anmärkningsvärda coleopterer.

1. *Brachypterus glaber* Newm. Af denna för landet nya art inlämnade herr H. Söderman nyligen till samlingarna ett exemplar, hvilket redan för en tid sedan af honom insamlats invid Åbo. Det var äfven att vänta, att denna art skulle påträffas hos oss, då den blifvit funnen såväl i Sverige som i Ost-Preussen.

2. *Hylesinus fraxini* Panz. Denna tomicid är visserligen ej ny för faunan, ity att den enligt en gammal uppgift är tagen i Ab. Den är dock af intresse, då den på länge ej blifvit änyo anträffad hos oss och dessutom saknas i de finska samlingarna. Äfven denna art är inlämnad af herr H. Söderman, som funnit den för en tid sedan dels vid Helsingfors, dels vid Nystad, således på från hvarandra vidt aflägsna ställen, hvarför den väl hos oss torde hafva en vidsträcktare utbredning än hvad man hittills förmodat.

Doktor Alfred Poppius lämnade

Tvenne lepidopterologiska notiser.

1. *Acidalia trigeminata* Hw. hade fångats uti Sandroos' apotek i Helsingfors den 18 maj 1906. Detta tidiga datum gifver vid handen, att arten med all sannolikhet hit importerats jämte någon drog.

2. *Botys œrealis* SV. upptages i Tengström's katalog sid. 604 såsom finsk från Kr, Tiudie 8/7 63. Detta beror emellertid på ett tryckfel och bör vara *B. œnealis* SV., såsom tydligt är angifvet med författarens handstil å exemplaret i Tengström's samling. Någon *B. œrealis* SV. finnes i själfva verket icke, utan endast *B. œrealis* Hb. och *B. œnealis* SV. Exemplaret i Tengström's samling tillhör äfven *B. œnealis* SV., hvilken art för öfrigt är tagen af E. Reuter (se Medd. af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 18, sidd. 188 och 234, äfvensom Acta Soc. Fauna et Fl. Fenn. XV, n:o 5, sid. 16). *B. œrealis* Hb. är härintills således icke anträffad i Finland.

Amanuens Harald Lindberg demonstrerade några

Anmärkningsvärda fanerogamer från Finland.

1. *Potentilla Egedi* Wormsk., icke tidigare uppgifven från vårt floraområde, hade här anträffats på särskilda ställen längs Ishafvet och Hvita hafvet samt i mindre väl utpräglade former vid nordligaste delen af Bottniska viken. Arten påminner mycket om *P. anserina* L., af hvilken den ock torde rättast kunna uppfattas som en arktisk ras, men afviker genom på undre sidan matta blad, färre och trubbigare bladtänder och trubbiga foderblad samt är dessutom mycket spädare till alla delar. För öfrigt är den utbredd på Island och Grönland, i nordligaste Nordamerika, i Norge på de nordligaste kusterna samt på Kanin. Den har ofta kallats *P. anserina* L. f. *Grœnlandica* Norm.

2. *Taraxacum Dahlstedtii* Lindb. fil., *T. hæmatopus* Lindb. fil. samt *T. intermedium* Raunk. I sammanhang härmed meddelade föredragaren, att *T. tenebricans* Dahlst. och *T. intermedium* Raunk. visat sig vara samma art, hvarför det förra namnet såsom yngre bör upptagas såsom synonym till *T. intermedium* Raunk.

Professor J. Sahlberg föredrog:

Några på odlade Rosa-arter lefvande tenthredinider.

Bland våra odlade växter torde få vara så utsatta för angrepp af skadeinsekter som rosorna, och det förefaller nästan såsom om de finaste slagen af dem vore mest eftersökta och därför svårast att skydda. Flera arter af *Coleoptera*, *Lepidoptera*, *Hemiptera* och *Hymenoptera* ansätta nästan hela sommaren dessa våra älsklingsväxter, och man måste vara mycket flitig och ihärdig i att förfölja dessa olika slag af fiender, om man vill undgå att se örtbladen skeletterade eller uppätna, nyskotten ihoprullade eller sammanskrumpna, blomknopparna söndergnagade eller vid skaftet afbitna eller t. o. m. hela buskarna förstörda af glupska insekter, dels under larvstadiet, dels såsom imago.

Särskildt finnas bland sågsteklarnas grupp talrika arter, som mer eller mindre uteslutande lefva på bekostnad af *Rosa*-arter.

För mer än ett decennium sedan hade jag äran till Sällskapet inlämna ett meddelande om de arter, som jag anträffat på frilandsrosor i min trädgård i Karislojo, och hvilket ingår i Medd. af Soc. pro Fauna et Flor. Fenn. 21, p. 10—12.

Då jag senaste vår den 19—21 maj gjorde en kort utflykt till min villa, beslöt jag att undersöka de buskar af *Rosa alba*, *muscosa*, *hybrida* och *rugosa*, som här finnas planterade, och hvilka vid mitt besök hade några unga, nyss utspruckna blad. Afsikten var att fånga och utrota äggläggande honor af de mest skadliga arterna: *Hylotoma rosarum* och *Emphytus cinctus*.

Då jag härvid fann äfven några af mig förut ej anträffade species af denna stekelfamilj och det i talrika exemplar, och då några förut ej äro anförda från vårt land, ber jag att få förevisa dem för Sällskapet samt därom såsom ett tillägg till min tidigare omnämnda uppsats lämna ett kort meddelande.

1. *Ardis plana* Klug. (= *sericans* Hartig). — Talrika, omkr. 50, honexemplar anträffades dels krypande på grenar, dels på unga blad, där de voro i färd med att medels sin såg inskära bladen och i deras parenkymmassa införa sina ägg den 19—21 maj. Arten är oftare funnen i mellersta Europa och uppgifves vara tagen därstädes på *Fraxinus*.

2. *Eriocampoides æthiops* Fabr. (= *atratula* Thoms.). — Förekom tillsammans med föregående, men betydligt sparsammare (omkr. ett dussin exemplar). Den är enl. Thomson ej sällsynt i mellersta och södra Sverige samt förekommer äfven i mellersta Europa.

3. *Lygæonematus punctifrons* Thoms.? — Endast sex exemplar funnos tillsammans med de föregående den 21 maj. — Förut funnen i Skåne.

4. Dessutom lyckades jag finna några exemplar af *Ardis bipunctata* Klug, hvilken jag förut funnit i ett enda exemplar på samma ställe.

Med. stud. R. Forsius anförde i anledning af förestående meddelande följande:

Enligt professor J. A. Palméns opublicerade „Anteckningar rörande finska tenthredinider" är *Ardis plana* Klug (= *Blennocampa rosarum* Brischke), där kallad *Blennocampa sericans* Htg, känd från Nyland. Motsvarande exemplar påträffas i den kollektion *Chalastogastra*, som professor J. A. Palmén medfört på en studieresa till utlandet, och bär etiketten „Helsinge, Palmén". Senaste sommar togs arten af mig i Finström och Hammarland i början och medlet af juni.

Eriocampoides æthiops Fabr. uppgifves af J. A. Palmén från provinserna Ab. och N. under namnet *Blennocampa æthiops* Fabr. Arten synes dock hafva ett större utbredningsområde, i det jag sett exemplar från Karislojo, Lojo, Eriksberg, Helsinge, Borgå och Weckelaks. Senaste sommar togs den af Å. Nord-

ström, R. Frey och mig i flere socknar på Åland. Pastor Fr. W. Konow uppgifver i Zeitschr. Hym. Dipt. om denna art, att den i likhet med föregående såsom larv lefver på *Rosa*-arter.

Forstmästare A. W. Granit lämnade följande meddelande om

Härjningar af Cidaria dilutata Borkh.

Senaste sommar härjades björkskogarna i Simo älfdal af larven till töckniga fältmätaren, *Cidaria dilutata* Borkh. Då jag strax efter midsommaren vidtog med forstrevisionsarbetet inom Simo revier väster om Hosio by, voro björkskogarna på vidsträckta arealer beröfvade en stor del af sin löfskrud. Angreppet var intensivast under förra hälften af juli och upphörde de första dagarna i augusti månad. Efter förpuppningstiden uppträdde fjäriln från slutet af augusti till början af oktober i så kolossala massor, att de verkade besvärande vid skogsarbetet. Fjärilarna fladdrade i matkärlen, inträngde i kläderna och framkallade genom sitt flygsätt och sin ljusa färgteckning illusionen af ymnigt fallande, obehagligt stora snöflingor.

Det löfskogsområde, som var utsatt för larvens angrepp, sträcker sig genom nästan hela nedre delen af Simo revier mellan Kivalo-höjderna och Simo älf. Björken uppträder här dels i rena bestånd, dels och hufvudsakligast i blandning med medelålders tall. Svårast härjade larven på de talrika moholmar, som omgifva Lumiaapa, Tainivaaranaapa och Martimoaapa flackmossar. Här observerade jag flere tiotal hektar stora bestånd med halfkala björkar. I allmänhet tycktes larven sköfla öfre delen af kronan och lämna det lägre löfverket relativt oberördt. Enstaka unga träd voro dock totalt aflöfvade.

Frånsedt den något minskade massetillväxten för året, åstadkom ej larven nämnvärd skada inom de trakter jag var i tillfälle att undersöka. Däremot är det högst antagligt, att en del af de angripna björkarna komma att torka på Keskipenikka, Kirakkavaara m. fl. hölstriga och sterila höjder inom

angränsande delar af Kemi revier. Analoga fall ha iakttagits i Lappland, där unga björkskogsbestånd ofta dukat under på mindre växtliga marker, t. ex. ställvis på Karvaselkä-höjderna i södra Enare.

Doktor Enzio Reuter föredrog:

Häxkvast på Acer platanoides L., förorsakad af Taphrina acerina Eliass.

Senaste oktober månad af professor J. A. Palmén uppmärksamgjord på att en vid Boulevardsgatan i Helsingfors växande lönn, *Acer platanoides* L., bar en väl utbildad häxkvast, erhöll jag genom stadsträdgårdsmästarens benägna medverkan densamma nedtagen till undersökning. Häxkvasten, uppstigande nära ändan af en c. 2,5 cm tjock, till följd af häxkvastens tyngd halft nedhängande gren, mätte i genomskärning på bredden resp. 1,50 och 0,90 meter och i höjd 1,10 meter samt var för öfrigt af det utseende som vidstående afbildning utvisar.

Fyndet är af rätt stort intresse, enär liknande bildningar på detta trädslag hittills veterligen anträffats endast på ett ställe, nämligen å egendomen Stafsund i Sverige, belägen vid Mälaren ungefär halfannan mil söder om Upsala, där enligt en af den svenske botanisten A. G. Eliasson publicerad uppsats (*Taphrina acerina* n. sp., Bih. K. Sv. Vet.-Akad. Handl., Bd. 20, Afd. III, n:o 4, 1895) en större lönn (*Acer platanoides* L.) ådrog sig uppmärksamhet genom att den i sin krona var rikligt försedd med häxkvastbildningar. Dessa voro enligt nämnde författares undersökningar förorsakade af en förut okänd *Taphrina*-art, som af honom efter värdväxten benämnts *T. acerina*, och hvars sporsäckar såsom fullt utbildade å de på häxkvasten sittande bladens yta framkallade ett dagglikt öfverdrag och därjämte åstadkommo, att bladskifvan inom området för deras uppträdande fick ett mer eller mindre rynkigt utseende.

Vid den tidpunkt, i oktober, då förenämnda häxkvast af mig undersöktes, förefanns naturligtvis icke mera något sådant öfverdrag å bladens yta, men väl visade häxkvastens

samtliga blad, hvilka öfver hufvud voro af mindre storlek än de å öfriga delar af samma träd befintliga, ett karaktäristiskt rynkigt utseende, som väl öfverensstämde med Eliassons beskrifning. Enär icke någon annan orsak till häxkvastens uppkomst kunde upptäckas, låg det därför nära till hands att an-

taga, att densamma också i detta fall förorsakats af *Taphrina acerina.*

För säkerhets skull öfversände jag i sprit konserverade skott och blad af denna häxkvast till professor E. Rostrup i Köpenhamn, som i bref om resultatet af sin undersökning meddelat mig följande: „Efter alt hvad der foreligger kan jeg ikke skönne rettere end at det modtagne material af *Acer platanoides* er angrebet af *Taphrina acerina* Eliasson. Herpaa tyder Hexekostdannelsen, de fint rynkede Partier langs Hovedribberne m. m. I saa henvisnede Blade er der naturligst ikke længer Spore af *Taphrina* at finde, men jeg har dog under Cuticulaen fundet nogle tomme Sporesakke, der nok kunde se ud til at tilhöre *Taphrina;* endvidere har jeg fundet Hyfer i Bladstilke og de unge Skud, som ganske ligner *Taphrina*-Hyfer.“ Det torde sålunda få anses såsom tämligen säkert, att förevarande häxkvast faktiskt förorsakats af *Taphrina acerina* Eliass., hvilken svamp tillika är att betraktas såsom en nykomling till den finska kryptogamfloran.

I detta sammanhang begagnar jag tillfället att rätta en oriktig uppgift angående häxkvastbildning på *Acer.* I sin öfversikt öfver de trädslag och buskar, å hvilka häxkvastar hittills blifvit observerade (Über Hexenbesen auf *Quercus rubra* L., nebst einer Zusammenstellung der auf Holzpflanzen beobachteten Hexenbesen, Naturwiss. Zeitschr. f. Land- u. Forstwirtsch. Jahrg. 3, 1905, sid. 17—23) anför Solereder (sid. 18) efter Just, Jahresber. 1895, I, p. 184, att de af Eliasson iakttagna och af *Taphrina acerina* förorsakade häxkvastarna skulle förekommit å *Acer tataricum* L. Eliasson omnämner visserligen, att på *Acer tataricum* anträffats en *Taphrina*-art, men att denna är *T. polyspora* (Sorok.) Johans., hvilken veterligen icke är häxkvastbildare. Huruvida den i Nordamerika på *Acer spicatum* lefvande *Taphrina lethifera* (Peck) ger upphof till sådana bildningar, framgår enligt Eliasson icke af de knappa uppgifter, som angående denna sistnämnda arts uppträdande varit synliga i litteraturen. *T. acerina* Eliass. är sålunda veterligen den enda art, som med full visshet förorsakar häxkvastbildningar å någon *Acer*-art, och detta, såvidt hittills bekant, uteslutande å *Acer platanoides* L.

Vidare redogjorde herr Reuter för några nyare undersökningar angående häxkvastbildningar på särskilda trädslag och buskar förorsakade af eriophyider.

Slutligen omnämnde herr Reuter

En egendomlig plats för boet af Odynerus parietum (L.) Latr.

För åtskilliga år sedan förevisade jag vid ett af Sällskapets möten ett bo af nämnda solitära getingart, som anbringats mellan de utstående pärmarne på en inbunden bok, förvarad i ett boningsrum på Lofsdals egendom i Pargas socken. Tidigare hade af professor J. Sahlberg ett liknande fall omnämnts från Helsingfors. Senaste sommar (1906) observerade jag, att samma getingart inredt sitt bo inne i låset till en byrålåda i ett boningsrum i Sjundeå prästgård, onekligen en rätt egendomlig plats för detta ändamål. Af dessa fynd framgår tillika, att *Odynerus parietum* (L.) Latr. (= *Ancistrocerus parietinus* L.), hvilken räknats till våra sällsyntare getingarter, synes förekomma på tämligen vidt spridda lokaler i sydliga Finland.

Professor Ernst Edv. Sundvik lämnade följande meddelande angående

Ett af sätten för ekens spridning i vårt land.

Då jag under sommaren 1905 var bosatt å Pulli hemman i Lojo socken, fann jag en mängd ekplantor växande i närheten af gården. Omkring 200 meter från gårdens trädgård, hvari växte tre ekar af tämligen hög ålder, befunno sig två höjder, för några år sedan bevuxna med skog, numera med spridda barrträd och gråalar, ställvis med busksnår af enar. Jag upptäckte på båda kullarna en mängd ekplantor, hvilka jag slutligen genom beräkning fann uppgå till minst ett par hundra. Genom att afskära en del af dessa fann jag vidare, att de voro 4—5 år gamla, de flesta väl fyra år.

Till en början antog jag, att de voro utvecklade genom sådd, och fäste mindre uppmärksamhet vid dem. Sedan jag genom samtal med flera af gårdens invånare funnit, att de icke hade den ringaste aning om tillvaron af dessa bestånd, icke ens ägaren af gården och hans vuxna söner, måste jag antaga, att en naturlig sådd här försiggått, — men huru?

Med kännedom därom, att ekollon ofta icke gro förrän året efter sådden, i synnerhet om nedgräfning af desamma icke sker, måste jag anse som sannolikt, att dessa ekollon utsåtts hösten år 1900. Några uppburo ännu det klufna skalet, upplyft omkring en centimeter öfver marken.

År 1900 var jag bosatt i Walkeala socken och var där i tillfälle att påträffa åtminstone tvenne af som ollonspridare ansedda fåglar: *Nucifraga caryocatactes* L. och *Sitta europæa* L., hvilka detta år uppträdde i mängd. Jag anser som sannolikt, att det varit dessa eller liknande slags fåglar, som här i Lojo ombesörjt utplanteringen af ollonen. Sannolikt hafva *Garrulus*-arterna liknande seder. Skygga som alla dessa fåglar äro, våga de icke knäcka frukterna i närheten af människoboningen, utan föra sitt rof till skogen, där måltiden äger rum. Härunder råkar ollonet falla till marken, och enligt fåglars sätt uppsökes icke alltid det förlorade, utan ett nytt afhämtas.

Att tillgången med största sannolikhet varit sådan, kunde ses däraf, att aldrig en ekplanta befann sig i midten af en äfven blott ett par tre meter vid, trädlös glänta, utan alltid under själfva trädet eller nära detsamma, liksom hade frukten fallit uppifrån trädet.

Men äfven tätt intill ett gärde, som skilde de båda höjderna åt, funnos åtta ekplantor. Märkvärdigt nog befunno sig dessa i alla åtta fallen aldrig på andra ställen än där, hvarest ett par gärdesgårdsstörar nedsatts. Fågeln har, anser jag, här satt sig på gärdesstörarna för att knäcka ollonet och förlorat detsamma.

Såsom allmän åsikt har dessutom uttalats, att en del af ofvannämnda fåglar hafva som sed att, då nöten eller ollonet är för hårdt, gräfva ned detsamma för att, sedan det börjat gro och sålunda mjuknat, åter uppsöka det. Detta senare

skola de ofta glömma och sålunda tjäna som af naturen utsedda planterare af ek och hassel, kanske ock andra träd.

I sammanhang med ofvan anförda omständighet vill jag beröra en annan fråga. Ekens aftagande i vårt land har man sökt förklara t. o. m. sålunda, att ändrade klimatologiska förhållanden skulle verka såsom en af de främsta orsakerna. Jag tror, att en del andra förhållanden äro viktigare, främst allmogens bekymmerslöshet och likgiltighet, då det gäller ett träd, som är statens egendom, och som man icke har rätt att draga nytta af, äfven om det växer på egen mark. Den tilltagande kulturen hindrar fortbeståndet af stora allmänningar, där fordom eken trifdes godt. De stora boskapshjordarna få nu för tiden mera än förr tillfälle att nedtrampa och afbita de unga telningarna af ek, lind och dylika sällsyntare trädslag. En jämförelse med *Trapa natans*, som fordom hos oss synes förekommit ymnigt, och i afseende å hvilkens utdöende väl äfven andra omständigheter än klimatförändring verkat, kan helt visst icke här komma i fråga. Öfverallt, där ett vildt ekbestånd finnes, skall man ock finna en mängd unga träd och unga telningar, som i de flesta fall blott hafva att tacka kreatursfötter därför om de förr eller senare utdö. Detta har jag bland annat observerat i Karislojo med dess vackra ekbestånd å Pipola hemman.

Enstaka, genom fåglar förmedlad spridning af ekollon har jag funnit i Bromarf år 1903 och i Lojo, Lylyis, år 1898. Här var afståndet till närmaste fruktbärande ek omkring en half kilometer.

I anledning af detta meddelande omnämnde fil. kand. Alvar Palmgren, att han i Lemland och Jomala i Ålands skärgård iakttagit *Nucifraga caryocatactes* L. i juli och augusti, och att fågeln var känd af ortsbefolkningen, hvilket han ansåg tala för att arten här uppträdde såsom häckfågel. Vidare tyckes ett på Åland förekommande talesätt, „att gömma såsom nötkråkan", hvarmed afses att gömma så att man icke återfinner det undangömda, tyda på att den af professor Sundvik om-

nämnda egenheten hos nötkråkan att nedgräfva hasselnötter och ekollon i jorden äfven är känd af åläuningarna.

I anslutning härtill anförde professor J. A. Palmén, att *Nucifraga caryocatactes* L. funnits häckande i Korpo.

Ylioppilas I. Välikangas ilmoitti viime kesänä tavanneensa punasen muodon flagellatista

Euglena sanguinea Ehrenb. Pohjois-Savossa.

Laji esiintyi suunnattomin joukoin, muodostaen yhtenäisen, punasen kerroksen erään lammikon pinnalle Taivalharjulla, Kuopion lähellä. Esittäjä huomasi ilmiön ensi kerran heinäkuun alussa, ja sitä kesti sitten ainakin syyskuun alkuun. Rankkasateiden aikana tuo punainen peite hävisi, eläimet kun silloin painuivat syvemmälle, kohotakseen sitten hyvällä säällä taas pinnalle. — Kysymyksessä oleva lammikko oli summittaisen mittauksen mukaan lähes 400 m^2 laajuinen, pohjakasvullisuuden muodosti suurimmaksi osaksi *Hypnum fluitans.*

Tämän punasen *Euglena sanguinea*-muodon esiintyminen — ainakin näin suurissa joukoin — lienee Suomessa jokseenkin harvinaista. Ensi kerran sen tapasi toht. Siltala Viipurin lähellä v. 1899, muita tapauksia ei liene tiedossa.

Tohtori K. M. Levander ilmoitti saaneensa tarkastettavaksi herra Välikankaan alkoholissa säilytetyn näytteen punasesta *Euglena*'sta ja antoi siitä seuraavan selonteon.

Ruumis (solu) on 88—100 μ pitkä, 25 μ leveä, sukkulanmuotoinen; etupää on pyöristetty, takapää puikkomaiseksi kärjeksi suippeneva. Ruumiinmuoto muistuttaa niinmuodoin enemmän *Euglena viridis*-lajia ja Ehrenberg'in (1, T. VII, kuv. 6) ja Stein'in (2, T. XX, kuv. 19) kuvia *E. sanguinea*'sta kuin Dangeard'in kuvia viimemainitusta lajista (3, kuv. 8, A, B), joissa ruumiin kekomainen takapää on esitetty sangen tylppänä. Dangeard'in kuvaama muoto on myös huomattavasti suurempi, nimittäin 120 μ pitkä ja 30 μ leveä. Kumminkin esillä

oleva muoto on melkoisesti suurempi kuin *E. viridis* Ehbg, jonka pituus Klebs'in (4) mukaan on 52 μ, leveys 14 μ. Myös viimemainitun tutkijan mukaan *E. sanguinea* eroaa *E. viridis*-lajista yleensä suuremman kokonsa puolesta. Soluketto on ohut ja ilman huomattavaa spiraliviivaisuutta, joka selvästi on esitetty Stein'in *E. sanguinea*-kuvassa ja joka Klebs'in mukaan tällä muodolla on selvempi kuin *E. viridis*-lajilla.

Toiselta puolen on mainittava Lemmermann'in (5) havainto, jonka mukaan eräässä kalalammikossa Sandfortin luona runsaasti esiintyvältä muodolta myös puuttui selvästi spiraliviivainen soluketto samoin kuin silmäpiste. Hän arvelee senvuoksi että tuo Sandfortissa esiintyvä, vettä punaiseksi värjäävä muoto kuuluu *Astasia*-sukuun ja että se on ennemmin identtinen *Astasia hæmatodes* Ehbg lajin kuin *E. sanguinea*'n kanssa. *Astasia hæmatodes*, jonka Ehrenberg v. 1829 löysi Siperiassa, on kumminkin vielä tuiki kysymyksen alainen muoto. Ehrenberg itse sanoo sitä tutkineensa epätarkasti ja Stein (2, s. 68) myös epäilee onko se muu kuin *E. sanguinea*. Ehkä voi otaksua että soluketon spiraliviivaisuus ei ole aina selvästi esiintyvä ominaisuus *E. sanguinea*-lajilla. — Ruumiin etupäässä voi huomata nielukanava, mutta silmäpistettä (stigma) en ole voinut nähdä ja siima (flagellum) on aina säilytetyssä aineksessa hävinnyt. Cytoplasmaa on vähän, siitä tuskin voi huomata jälkeäkään, sen sijan täyttävät, mikäli näyttää, miltei kokonaan kiiltävä, muodoltaan tavallisesti pyöreät, mykiömäiset paramylum-jyväset, joista isoimmat ovat 12—13 μ läpimitaten. Kaikki näkemäni lukuisat yksilöt olivat täynnään näitä paramylumkappaleita. Lisättäessä peitinlasin alle pisara 40 $^0/_0$ formaldehydia, niiden kerroksinen rakenne ja hajaantuminen spiralilangaksi esiintyy (vrt. Bütschli 7). Kellolasin muotoisia en ole varmuudella nähnyt, joita Bütschli selittää *Eugl. granulata*'lla olevan. Näiden välissä ja päällä ihan soluketon alla esiintyy hienoja lipakromijyväsiä, tavallisesti runsaasti. Ne näyttävät ruosteen ruskeilta niinkuin koko spriissä säilytetty näytekin on ruosteen värinen. Väkevöitty rikkihappo värjää ne siniseksi, mutta liuottaa ne pian. Klorofyllikappaleita ja pyrenoiideja en ole voinut nähdä en myöskään väriaineita ole voinut saada näkyviksi, jonka vuoksi luulen, että ne paramylum-

kappalten lisääntyessä ovat hävinneet. Dangeard'in mukaan myös paramylum-kappalten suuresti lisäännyttyä, pyrenoiidit ovat hävinneet ja nauhamaiset klorofylli-kappaleet muuttuneet muodoltaan, supistuneet vahvasti värjäytyväksi verkoksi, joka häviää jakautumisen lähestyessä (3, s. 68). Tuma on paramylum-kappalten peitossa, mutta ulos puserrettuna soluruumiista se osottaa pyöreän rakon muodon, jonka läpimitta on 18 μ, jonka keskuksessa on verrattain iso sisäkappale (nucleolus). Tämäkin on pyöreä, 13 μ läpimitaten, ja sisällykseltään tasainen, vahvasti värjäytyvä metyleenisinellä. Tumarajan eli tumaketon ja tuon sisuskappaleen välissä on kirkas, ei-värjäytyvä kerros eli nukleoplasma. Kokonaisuudessaan tuma on aivan sellainen kuin Dangeard kuvaa sen *E. sanguinea*'lla.

Vaikka niinmuodoin en ole voinut nähdä silmäpistettä, jonka väriaine ehkä on liuonnut säilytysnesteeseen[1]), eikä kierteisviivaisuutta soluketossa, luulen kumminkin sen olettamuksen todenmukaiseksi, että puheena oleva punainen flagellati kuuluu *E. sanguinea*-lajiin, joka päättäen siitä annettujen kuvien erilaisuudesta on ehkä vaihteleva tai kollektiivinen muoto. Dangeard on osottanut, että paramylum-kappalten erinoimaisesti lisääntyessä, joka seuraa erikoisista ravitsemussuhteista (vrt. Klebs 4, s. 43), pyrenoiidit häviävät ja kloroplastit vaalenevat ja joutuvat erinomaisten muutoksien alaisiksi. Pidän senvuoksi mahdollisena, että samoissa olosuhteissa silmäpistekin voi resorbeerautua — tämä ehkä lähinnä yhteydessä yleisen lipokroomi muodostuksen kanssa — ja soluketon viivaisuus heikontua huomaamattomaksi. Lemmermann'in huomaama *Astasia hæmatodes* Ehbg on ehkä tällainen *Euglena sanguinea*'an kuuluva muoto. Joka tapauksessa olisi näitten seikkojen selvittämiseksi suotava, että uusia havaintoja ja kokeita tehtäisiin *E. sanguinea*'n elotoiminnoista ja rakennemuutoksista.

Lopuksi saan lisätä, että jakautumisasteita ei näkynyt eikä myös kuorilla varustettuja koteloja; kumminkin useat olivat vetäyneet pallomaisesti kokoon, jolloin niiden läpimitta oli 62 μ.

---

[1]) Tämä on kumminkin vähemmin luultavaa, koska muu lipokroomi oli säilynyt; ehkä säilytysnesteen heikkouden takia.

Kirjallisuutta.

1. Ehrenberg, Die Infusionsthierchen als vollkommene Organismen. Leipzig 1838.
2. Stein, Der Organismus der Infusionsthierchen. Abth. III.
3. Dangeard, Recherches sur les Eugléniens. Poitiers 1902.
4. Klebs, Über die Organisation einiger Flagellatengruppen. Leipzig 1883.
5. Lemmermann, Resultate einer biol. Untersuchung der Forellenteiche von Sandfort.—Forsch. ber. Plön. V.
6. Kutscher, Beitrag zur Kenntnis der *Euglena sanguinea.* Zeitschr. für physiol. Chemie 24. 1898.
7. Bütschli, O., Beiträge zur Kenntnis des Paramylons. Arch. f. Protistenkunde VII. 1906.

Student Richard Frey inlämnade till publikation:

Beiträge zur Kenntnis der Dipteren-Fauna Finlands.

1. *Hilara barbipes* n. sp.

Eine sehr ausgezeichnete Art, welche in dieser artenreichen Gattung recht isoliert zu stehen scheint.

♂ 2,5 mm. Schwarz. Hinterkopf und Stirne mattschwarz. Thorax stark schwarzglänzend, unbestäubt, ebenso die Brustseiten. Die Dorsocentralbörstchen ziemlich lang, schwarz, zweireihig, Akrostichalbörstchen einreihig (oder sehr undeutlich in zwei Reihen). Schildchen mit vier schwarzen Borsten, die mittleren länger. Hinterleib mattschwarz, weissgelblich behaart, Epipygium sehr gross, etwas glänzend, seitlich ganz zusammengedrückt, schwach behaart, oben durch einen vortretenden Zipfel bedeutend über das Hinterleibsende aufragend. Schwinger dunkel, schwarz. Flügel rauchbräunlich getrübt, besonders am Vorderrande, mit einem deutlichen, langgestreckten, schwarzbraunen Stigma. Die obere Zinke der gegabelten, dritten Längsader fast rechtwinkelig, dann gebogen und so gerade, ziemlich divergierend bis zum Flügelrande verlaufend. Beine des Männchens hell schwarzbraun (wahrscheinlich noch unausgefärbt), recht kurz und plump, kurz feinhaarig. Die Schenkel

und Schienen der Vorderbeine einfach, die Schienen aussen mit ungefähr 7—8 ausserordentlich langen Borstenhaaren. Vordermetatarsen sehr breit, zusammengedrückt, = 2/3 Schiene = den übrigen Tarsengliedern, kurz behaart, aber aussen mit etwa 10 sehr langen Haaren, die folgenden Tarsenglieder breiter als lang, aussen auch mit einigen langen Haaren. Mittel- und Hinterbeine einfach, ohne auffallende Behaarung, nur mit den gewöhnlichen Borstenreihen, die Tarsenendglieder unbedeutend länger als breit.

Von dieser charakteristischen, niedlichen Art kenne ich nur zwei ♂-Exemplare. Das erstere, früher in den Sammlungen der Universität Helsingfors als *H. chorica* Fall. bezettelt, ist in der Provinz Sav. bor. bei Tuovionlaks von Herrn Prof. C. Lundström gefunden, das zweite in Tav. austr. bei Monala im Juli 1905 vom Verf. Dieses habe ich dem Herrn Stadtbaurat Th. Becker in Liegnitz zur Ansicht gesandt, welcher gütigst dieselbe auch als für ihn unbekannt erklärte.

2. *Meromyza decora* n. sp.

♀ 3 mm. Blassgelb, schwarz, gestriemt, hauptsächlich wie *M. pratorum* Mg. gefärbt. Kopf ganz blassgelb, nur der kleine Ocellenfleck schwarz. Augen ziemlich klein, etwas länglich. Fühler rotgelb, drittes Glied klein, viereckig, oben gerade und schwach verdunkelt. Borste kurz, weisslich. Untergesicht nicht allzu stark zurückweichend. Wangen, im Vergleich mit *pratorum* und *saltatrix* L., breit, dagegen auf dieselbe Weise wie bei var. *nigriventris* Macq. gebaut. Taster gelb, an der Spitze schwarz. Thorax sehr fein pubescent, mit zwei deutlichen, schwarzen, hinten zweispaltigen, aussen etwas bogig eingeschnittenen Seitenstriemen, eine dritte, mittlere nur vorn angedeutet. Humeralpunkte schwarz, klein. Schildchen gelb, mit wenigen, schwarzen, apikalen Borsten. Hinterrücken schwarz. Hinterleib rotgelb, mit einer schwarzen Rückenstrieme und am ersten Ringe jederseits mit einem schwarzen Punkte. Beine blassgelb, wie bei den übrigen Arten gebildet, die Tarsenendglieder verdunkelt. Über den Hinterhüften ein schwarzer Punkt. Schwinger wässerig blassgelb. Flügel etwas gelblich, die Adern

blass. Mündung der zweiten Längsader der der ersten näher gerückt als der Mündung der dritten (während sie sich bei den übrigen mir bekannten Arten gewöhnlich in der Mitte zwischen beiden befindet).

Die Beschreibung dieser Art ist nach einem einzigen Stücke gemacht, das in Tavastia bei Kangasala am 13. August 1905 vom Verf. gesammelt wurde. Sie weist aber in manchen Punkten so grosse Unterschiede gegenüber den mir bekannten *Meromyza*-Arten, dass ich mich nicht bedacht habe, sie mit einem eigenen Namen zu belegen. Sie steht *M. læta* Mg. und *M. cerealium* E. Reut. am nächsten, unterscheidet sich jedoch von diesen Arten durch den nur mit einer schwarzen Rückenstrieme gefärbten Hinterleib.

Im allgemeinen scheinen die *Meromyza*-Arten sehr zu variieren und noch nicht ganz sicher getrennt zu sein.

3. *Platychirus scutatus* Mg. var. *pygmæus* n. var.

Am 24. Juli 1905 fand ich in Tavastia unweit der Stadt Tammerfors in einem Garten ein eigentümliches Zwerg-Männchen einer *Platychirus*-Art. Dasselbe stimmt in allen systematischen Charakteren mit *Pl. scutatus* Mg. überein, nur ist die Behaarung der Beine überall dünner und weniger reichlich. Gesicht von der Seite gesehen in zwei kleinen Höckern ausgezogen. Hinterleib matt sammetschwarz, mit drei Paaren sehr kleiner, dunkler, gelbgrauer Seitenfleckchen. Beine gelblich, die Schenkel und Schienen in der Mitte und die Tarsen verdunkelt. 5,5 mm. lang. Sonst wie *Pl. scutatus*.

Da ich nur ein Stück dieser auffallend dunklen, schmalen, kleinen Form besitze, kann ich nicht entscheiden, ob sie als eine konstante Form oder nur als eine Abnormität zu betrachten ist.

Mötet den 2 februari 1907.

Lehtori D. A. Wikström esitti koulukomitean laatiman ehdotuksen luonnonhistorian järjestämisestä kouluissamme uuden opetuskaavan mukaan.

Ingeniör C. T. Eriksson höll ett af skioptikonbilder ledsagadt föredrag om sina resor i Central- och Syd-Afrika och uppehöll sig härvid speciellt vid de större däggdjursarterna i de genomresta trakterna. Till åhörande af föredraget hade äfven utom Sällskapet stående personer inbjudits.

Sällskapets ordförande, professor J. A. Palmén, tackade föredragaren för det stora intresse denne under sina resor visat för det finska Universitetets sträfvanden, hvilket bland annat fagit sig uttryck uti en stor mängd särdeles värdefulla gåfvor till Universitetets zoologiska museum.

Rektor M. Brenner föredrog:

En af namnförbistring hotad Taraxacum-form. Gamla former med nya namn.

En af våra bäst utpräglade och därigenom mest kännspaka *Taraxacum*-former synes vara på väg att i följd af alltför stor namnrikedom blifva alldeles bortblandad.

Det gäller den af mig i Sällskapets Meddelanden 16, 1889, sid. 111—113, publicerade *T. officinale* var. *patulum*, hvars förnämsta kännetecken utgöres af de vid den stora holkens tvära bas i en tät, kranslik spiral vanligen rätt utstående, korta och breda, nästan trubbiga ytterholkfjällen.

Efter att, i likhet med öfriga af mig då urskilda former, i 12 års tid hafva af våra botanister negligerats, upptogs den år 1901 af H. Lindberg i hans Förteckning öfver Finlands

ormbunkar och fröväxter på grund af utländsk auktoritet under namn af *T. officinale* var. *lævigatum* Willd.

Sedan misstaget med detta namn i Sällskapets Medd. 28, 1901, sid. 9—11, af mig påvisats, förgingo åter några år, tills jag i nämnda Medd. 32, 1906, sid. 99, med anledning af en af H. Dahlstedt i Botaniska Notiser 1905, 3, sid. 157 och 158 uppställd, från *T. Gelertii* Raunk. afsöndrad *T. officinale* **tenebricans*, föranleddes att framhålla denna forms identitet med ofvan nämnda var. *patulum*.

Emellertid har nu senast på Sällskapets december-möte H. Lindberg såsom början på en af honom utlofvad utredning af de enligt hans utsago hittills alldeles försummade och okända *Taraxacum*-formerna, till ett antal af 20—30 konstanta former i vårt land, jämte ett par af honom som nya uppställda och namngifna, såsom en af dessa hos oss hittills okända *Taraxacum*-former anfört och förevisat ett antal exemplar af just denna redan flere gånger förut för Sällskapet demonstrerade och till sin mycket kännspaka holk i Medd. 31 år 1904 afbildade, af honom tidigare var. *lævigatum* Willd. benämnda var. *patulum* Brenn., nu under namn af *T. intermedium* Raunk., hvilket namn enligt H. Dahlstedts nyaste uppfattning vore synonym till **tenebricans* Dahlst.

Sedan den år 1889 först publicerades och benämndes, har denna form alltså redan erhållit 5 namn och 4 gånger blifvit för Sällskapet presenterad.

Nu gäller det att visa, att det verkligen är denna min *Taraxacum officinale* var. *patulum* från 1889, som gått under alla dessa benämningar.

Hvad namnet *lævigatum* Willd. beträffar, har mag. Lindberg själf medgifvit, att han härmed afsett denna *patulum*, ehuru han efter utländskt föredöme gifvit den namnet *lævigatum*.

Om **tenebricans* Dahlst. åter heter det i Bot. Notiser 1905, 3, sid. 150 och 157, bland annat: blad mörkt gröna, glatta eller glest spindelväfshåriga, blomfärg rent gul, inåt mörkare, märken grönaktiga, ytterholkfjäll korta, äggrunda—äggrundt lancettlika, snedt till rakt utstående, samt om var. *patulum* i Medd. af Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 16, 1889, sid. 113: mörkgrön, hårig—nästan glatt, med höggula blomster, märket dunkelt,

ytterholkfjäll korta, äggrundt jämnbreda, breda, trubbiga, raka eller svagt böjda, vågrätt utstående — uppräta, alltså så vidt möjligt lika med afseende å de anförda karaktärerna, hvarjämte såväl de af Dahlstedt som Lindberg bestämda exemplaren af *tenebricans* öfverensstämma med mina exemplar af *patulum.* Hvardera har dessutom pollenförande ståndare. Dessa två namn äro sålunda tydligen synonyma.

Då vidare enligt Dahlstedt *T. intermedium* Raunk. vore ett tidigare namn för **tenebricans* Dahlst., och denna sistnämnda utbrutits ur den kollektiva *T. Gelertii* Raunk., så blefve äfven dessa två namn, det sistnämnda dock endast ex parte, synonymer till det äldsta namnet *patulum,* mot hvars användande för denna form tills vidare ännu icke något skäl kunnat anföras.

Hvad för öfrigt namnet *T. intermedium* Raunk. beträffar, synes mig dess synonymi med **tenebricans* Dahlst. och följaktligen äfven med *patulum* Brenn. vara minst sagdt tvifvelaktig. I Botanisk Tidsskrift 25, 1903, sid. 123, omtalar C. Raunkiaer „Individer, som med Hensyn til de ydre Svöbblade, hvis Forskelligheder afgav det ledende Kendetegn ved Artsbestemmelsen, stod midt mellem *T. vulgare* och *T. Gelertii;* eftersom disse Individer lignede mest *T. vulgare* eller *T. Gelertii,* henförtes de efter bedste Skön til den ene eller den anden af disse Arter; Afgörelsen var imidlertid ofte utilfredsstillende. Jeg pröfvede derfor att opföre den omtalte Mellemform som en selvstændig Art, som jeg kaldte *T. intermedium*“, alltså tydligen icke *T. Gelertii* eller den inom denna enligt Dahlstedt inbegripna **tenebricans,* utan en självständig art, en mellanform emellan *T. vulgare* och *T. Gelertii.* Tillika hänvisar han till den afbildning af denna forms holk, sid. 110, fig. 1 b, som af mig vid sid. 40 i Sällskapets Medd. 31 återgifvits. Denna afbildning, hvilken öfverensstämmer med diagnosen sid. 139 i Bot. Tidsskrift: Squamis involucri exterioribus lineari-lanceolatis divaricatis vel recurvis, utvisar vidare, att Raunkiaer här med sin *T. intermedium* afser en form, hvars ytterholkfjäll till formen äro långa, smala, spetsiga och S-formigt böjda såsom hos *T. vulgare,* icke korta, äggrunda — äggrundt lancettlika såsom hos *T. Gelertii* och den af honom enligt Dahlstedt, som ofvan nämndes, däruti innefattade **T. tenebricans* Dahlst.

=*patulum* Brenn., men väl utstående som hos denna. Holken hos denna *T. Gelertii* finnes afbildad i Bot. Tidsskrift, sid. 110, fig. 1 c, och dess diagnos, sid. 139, lyder: „Squamis involucri exterioribus ovato-lanceolatis patentibus". Skillnaden emellan holkarna hos ifrågavarande tre former åter framgår tydligt af teckningarna e—h vid sid. 40 i Sällskapets Meddelanden 31. Vidare uppställas de två arterna *intermedium* och *Gelertii* uti Raunkiaers Conspectus öfver Danmarks *Taraxacum*-former, sid. 139 i Bot. Tidsskrift, i hvar sin hufvudafdelning, och föres den förra närmast *T. vulgare*, en anordning, som föga stämmer med den uppfattning, att *tenebricans* såsom en del af *Gelertii* vore identisk med *intermedium*. Jämföra vi ytterligare det af Raunkiaer sid. 120 i Bot. Tidsskrift afbildade bladet af en *T. intermedium* med Dahlstedts afbildningar under samma namn sid. 168 i Botaniska Studier tillägnade F. R. Kjellman, Upsala 1906, och uppmärksamma den därstädes sid. 171 förekommande beskrifningen på bladen hos den senares *intermedium*, d. v. s. *tenebricans*, finna vi ännu vidare huru vidt skilda dessa två former äro från hvarandra, hvaremot de nämnda teckningarna af bladformen hos Dahlstedt alldeles öfverensstämma med blad hos *patulum*, teckningen hos Raunkiaer åter med en del blad af den *Taraxacum*-form, som jag den 5 november 1904 under namn af *T. intermedium* presenterade för Sällskapet såsom ny för Finland samt den 3 mars 1906 för jämförelse med de af mig då förevisade nya formerna. Att Raunkiaers ursprungliga *T. intermedium* var en kollektiv formgrupp, synes väl framgå af de ofvan citerade orden sid. 123 i Bot. Tidsskrift, och kan den alltså möjligen hafva omfattat äfven något mer långfjälligt exemplar af *patulum (tenebricans)*; dock utvisar såväl hans afbildning till holken som hans diagnos och bladteckning, att den till hufvudsaklig del var någonting helt annat. Att på grund af något eller några möjligtvis inblandade exemplar tvärtemot diagnos och afbildningar tilldela *patulum (tenebricans)* namnet *intermedium* Raunk., vore sålunda ej mera skäl till, än att benämna denna form *T. Gelertii* Raunk. på grund af att den, såsom Dahlstedt i Bot. Not. sid. 158 anför, ursprungligen af Raunkiaer inbegripits äfven inom denna art. Och slutligen hade Raunkiaer naturligtvis icke i sin Conspectus,

sid. 139, såsom en från *T. Gelertii* skild art uppställt *T. intermedium* samtidigt som han där, ifall den vore identisk med **tenebricans*, såsom Dahlstedt framhåller, sammanfört den därmed.

Af de 4 namn, som efter 1889 tillagts den då af mig publicerade *T. officinale* var. *patulum*, äro således endast **tenebricans* Dahlst. (och *T. Gelertii* Raunk. ex parte enl. Dahlstedt) verkliga synonymer, hvaremot *T. lævigatum* Willd. och *T. intermedium* Raunk. icke kunna hitföras.

Men icke heller namnet *T. intermedium* Raunk. är, såsom ofvan framhållits, nytt för Sällskapet. Den 5 november 1904 förevisade jag här i Helsingfors af mig insamlade exemplar af en *Taraxacum*-form, hvilka såväl till holk som blad öfverensstämma med Raunkiaers ofvannämnda teckningar och diagnos af *T. intermedium* Raunk., och framhöll jag tillika denna forms intermediära ställning emellan *genuinum* Koch och *patulum* Brenn. Ytterligare förevisades af mig den 3 mars 1906 i Ingå och Helsingfors insamlade exemplar af samma form, i sammanhang med de densamma liknande, då såsom nya uppställda *divaricatum* Brenn. och *lacerum* Brenn.

Af denna vid ofvan nämnda tillfällen af mig förevisade och i Medd. 31 och 32 under namn af *T. intermedium* Raunk. behandlade form är det som nu, den 1 december 1906, vid basen röda exemplar såsom ny form under namn af *T. hæmatopus* Lindb. fil. af mag. H. Lindberg förevisades.

Den tredje af mag. Lindberg såsom ny förevisade formen, *T. Dahlstedtii* Lindb. fil., slutligen, är densamma som redan den 7 december 1889 af mig såsom f. *gibbiferum* af *T. officinale α genuinum* Koch för Sällskapet framlades och i dess Medd. 16, sid. 112, offentliggjordes.

Jämte det rektor Brenner till förtydligande af ofvanstående framlade såväl fullständiga exemplar som teckningar af blad och holkar af ifrågavarande former, presenterade han i sammanhang härmed för Sällskapet

En för Finland ny Taraxacum officinale-form, T. læticolor Dahlst.

Denna form, hvilken uti den genom pollenförande ståndare karaktäriserade serien af *T. officinale*-former står emellan *intermedium* Raunk. och *patulum* Brenn. (*tenebricans* Dahlst.), afviker från den sistnämnda, hvilken den står närmast, genom ljusare gröna blad med triangulära, mindre starkt tandade, icke parvis motsatta, utan skiftevis ställda flikar, samt spetsigare och i följd af de tillbakarullade kanterna skenbart smalare ytterholkfjäll, sålunda snarare än *patulum* påminnande om *intermedium* i den mening denna form af mig på grund af auktors egna teckningar och originaldiagnos uppfattats.

De nu framlagda exemplaren äro funna af mig här i Helsingfors i Ulrikasborgs brunnspark och på den till Lappviks sjukhus ledande vägen emellan begrafningsplatserna. Tidigare är formen enligt amanuens H. Dahlstedt känd från södra och östra Sverige intill Upsala i norr.

Mötet den 2 mars 1907.

Till inhemska medlemmar invaldes gymnastiklärare Bruno Florström (föreslagen af amanuens Harald Lindberg) och ingeniör C. T. Eriksson (föreslagen af professor J. A. Palmén).

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 5,817: 00.

Till publikation anmäldes:

Harald Lindberg, Bidrag till kännedomen om Finlands kvartärflora.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan decembermötet gåfvor inlämnats af professor J. A. Palmén, doktor K. Hirn, lektor J. E. Aro, doktor A. Poppius, professor C. Lundström, fil. mag. B. Poppius samt studenter J. Brüning, R. Forsius, Th. Grönblom, M. E. Savolin och H. Snellman.

Student G. von Frenckell förevisade följande, af honom insamlade

Fanerogamer från Nyland.

1. *Zea Mays* L. Funnen likasom de två följande såsom barlastväxt på Skatudden i Helsingfors.
2. *Anethum graveolens* L.
3. *Lycopersicum esculentum* Mill.
4. *Centaurea jacea* L. f. *pallens*. Funnen i Pernå.

Amanuens Harald Lindberg framlade de åtta första fasciklarna (n:ris 1—400) af exsiccatverket

Plantæ Finlandiæ Exsiccatæ.

För de i dessa fasciklar ingående växterna hade amanuens Lindberg redogjort i en särskild publikation, Schedæ operis quod inscribitur plantæ Finlandiæ exsiccatæ e museo botanico universitatis Helsingforsiensis distributæ, Helsingforsiæ 1906, 127 sid., 8:o, jämte en karta.

Vidare föredrog amanuens Harald Lindberg öfver

Kvartärflorans utveckling i Finland

samt redogjorde härvid bl. a. för några af honom gjorda fynd af växtfossilier i Sotkamo på en höjd af 160 meter öfver hafs-

ytan. Fynden tillhörde dels brakvattenväxter, såsom *Zannichellia polycarpa* Nolte och *Ceratophyllum demersum* L., dels hos oss utprägladt sydliga former, såsom *Carex pseudocyperus* L. Föredragaren betonade speciellt, huru svårt det var att förena de i vårt land vunna phytopaleontologiska erfarenheterna med den af svenska geologer uppställda teorin om ett stort och sött postglacialt innanhaf, Ancylus-sjön.

Med anledning af föredraget uppstod en kortare diskussion, i hvilken deltogo professorer F. Elfving och J. Sahlberg.

Ylioppilas E. W. Suomalainen esitti:

Kalalokkeja (Larus canus L.) talvella Helsingin satamassa.

Tämäntalviset omituiset ilmastosuhteet lienevät syynä siihen, että pitkin talvea on huomattu useita kertoja kalalokkeja (*Larus canus* L.) satamassamme. Alempana mainitsen kaikki omat havaintoni näistä.

Vuoden vaihteessa sattuneet ankarat pakkaset (20—25° C) jäädyttivät satamat ja merenkin pitkälti. Siitä huolimatta näkyi alkupuolella tammikuuta päivittäin useampia lokkeja Eteläsatamassa, jossa ne kalastelivat höyrylaivojen avaamassa vedessä. Vielä 5, I puolenpäivän aikaan huomasin niitä 8 kpl. Päivällä oli lumisade ja —7° C. Tämän jälkeen ne olivat poissa aina 9 p:ään tammik., jolloin näin 3 kpl. eri aikoina. Heikko W-tuuli, ± 0° C. Olisi luullut 16 ja 22, I sattuneiden ankarain pakkasten (22—28° C) karkoittaneen kaikki muuttolinnut pois, mutta ei, 24, I oli jo taas lokkeja Eteläsatamassa, tällä kertaa 2 kpl. Mainittuna päivänä vallitsi ankara W- tahi SW-tuuli ja —2° C:n pakkanen. Lunta satoi ajoittain. 25, I, lokit, 2 kpl. taas satamassa. Tuuli vieläkin ankarampi kuin eilen, 10 Beauf. (meteorol. observ. ilm.). $^{1}/_{2}$3 seutuun iltapäivällä näin yhden lokin tuulen mukana lentävän Katajanokan yli Pohjoissatamaan. 26, I oli 4 lokkia Eteläsatamassa. „Sammon“ särkemässä uomassa kalastelivat. 27, I

entinen luku, 2 kpl. Eteläsatamassa. (Laivaliike loppui eilen). — Tämän jälkeen en huomannut lokkeja ennenkuin 16, II, jolloin noin klo 5 aikaan i. p. näin yhden ainoan aivan lähellä laituria avovedessä. Ilma kylmähkö — 3° C, kova S- tahi SSW-tuuli, lumisade. 23, II, 3 kpl. lokkeja Eteläsatamassa. Heikonpuoleinen E-tuuli, — 1° C.

Doktor E. Reuter förevisade

Tvenne för finska faunan nya sköldlöss.

1. *Phenacoccus aceris* (Sign.). Flera exemplar af denna art anträffades af mig i juli 1904 på barken af några åldriga äppelträd i Herrenäs trädgård i Hattula socken. Arten är enligt Newstead (Monograph of British Coccidae) antagligen utbredd öfver hela Europa, ehuru tills vidare endast jämförelsevis få uppgifter föreligga angående dess förekomst. Den lefver enligt nämnde författare på åtskilliga löfträd och buskar, men uppgifves vara mindre allmän på äppelträd. I Sverige är den af Tullgren (Ent. Tidskr. årg. 27, 1906, p. 95) funnen på krusbärsbuskar (Stockholm) samt i grofva sprickor på en ekstam (Åtvidaberg).

2. *Newsteadia floccosa* (De Geer). Denna art hör till underfamiljen *Ortheziinæ* och har tidigare räknats till släktet *Orthezia*, men på grund af påfallande olikheter i antennernas och extremiteternas byggnad af Green utbrutits ur detta släkte, och utgör den enda representanten för det af honom nybeskrifna släktet *Newsteadia*. Flera exemplar af densamma hafva särskilda år under senare hälften af augusti och början af september anträffats af mig på Lofsdal i Pargas; märkeligt nog har den alltid iakttagits sittande på undre sidan af fårtickor *(Polyporus ovinus)*. Äfven prof. O. M. Reuter har funnit den på fårtickor på Harasholm i Pargas. Arten i fråga synes vara jämförelsevis föga känd. Enligt Newstead är den i Europa med säkerhet funnen endast på Brittiska öarna, Guernsey (Engelska kanalen), Tyskland och Böhmen, men förmodas af honom äga en betydligt vidsträcktare ut-

bredning i vår världsdel. Den har anträffats på mycket olikartade lokaler, nämligen dels på alldeles torra ställen vid basen af grässtrån, bland vissnade löf och allehanda affall, dels i våt mossa *(Sphagnum)*. Af Newstead uttalas den förmodan, att insekten här lifnärt sig antingen af själfva mossan eller af bland denna befintliga alger. Dess förekomst i vårt land på undre sidan af fårtickor, hvilka tillika i en del fall visade spår af insektens angrepp i form af insjunkna fläckar, synes med säkerhet tyda på, att denna sköldlus här faktiskt lifnär sig af saften hos nyssnämnda svamp. Enär den af djuret producerade, till karaktäristiskt formade och regelbundet anordnade hvita plåtar stelnade vaxafsöndringen har nästan fullkomligt samma färg som fårtickans undre sida, är insekten ofta rätt svår att upptäcka, i synnerhet som den mestadels sitter alldeles orörlig, tätt tryckt intill svampens yta. I Australien har denna art anträffats under rätt egendomliga förhållanden, nämligen på vått timmer i en grufva i Gippsland, 300 fot under jordytan. Den är icke af Tullgren upptagen bland de i Sverige funna sköldlössen.

Student Hans Buch lämnade följande meddelande:

Männliche Pflanzen von Anisothecium humile (Ruthe) Lindb.

Im August 1906 fand ich in Finland, in Savonia australis, Lappvesi, bei dem Dorfe Kiiala, in einem sandig-lehmigen Graben massenhaft reichlich fruchtende Exemplare von *Anisothecium humile* (Ruthe) Lindb. *(Dicranella humilis* Ruthe). Beim Konservieren des Materials entdeckte ich darunter einige Gruppen ♂-Pflanzen, die nur der *A. humile* angehören konnten. Als ich von meinem Funde Herrn Harald Lindberg erzählte, erwähnte er, dass auch er unter den von ihm schon vor mehreren Jahren in Savonia borealis, Jorois, gesammelten Exemplaren desselben Mooses ♂-Pflanzen gesehen zu haben glaubte. Er zeigte mir die betreffenden Exemplare, und ich fand auch wirklich unter ihnen einige ♂-Individuen, die ganz mit den von mir gesammelten übereinstimmten. Da ♂-Pflanzen

von *A. humile*, wie es scheint, noch nicht bekannt sind, so lasse ich hier eine Beschreibung folgen, in welcher auch die ♂-Pflanzen der nächstverwandten Art, *Anisothecium rufescens* (Dicks.) Lindb. [*Dicranella rufescens* (Dicks.) Schimp.] zum Vergleich herangezogen sind.

Männliche Pflanze meist kleiner als die weibliche, sonst in Bezug auf die Form und Farbe des Stengels und der Stengelblätter und auf das Zellnetz der letzteren mit der -Pflanze vollkommen übereinstimmend. Männliche Blüte dick knospenförmig, dicker als bei *A. rufescens.* Hüllblätter viel grösser als die Stengelblätter, trocken nicht einseitswendig, der obere pfriemenförmige Teil kraus verbogen, grün; bei *A. rufescens* einseitswendig, nicht kraus verbogen und, wie auch alle übrigen Teile der Pflanze, rotbraun überlaufen. Der untere Teil der Hüllblätter breit, verkehrt herzförmig und scheidig, braun; bei *A. rufescens* nicht so breit und meist allmählicher in den Pfriementeil übergehend. Zellen etwas breiter im Verhältniss zur Länge als bei *A. rufescens.* Paraphysen dünnwandig; in jeder von mir untersuchten Blüte fanden sich zwar nur sehr wenige Paraphysen, bei denen einige der oberen Zellen durch Längswände geteilt waren (Fig. 1—3; Fig. 1 und 2 sind Paraphysen zweier Blüten aus Kiiala, Fig. 3 einer Blüte aus Jorois). Die Dünnwandigkeit der Paraphysen kann nicht auf Jugendlichkeit beruhen, da die Antheridien sämtlicher untersuchten Blüten schon entleert waren. Paraphysen von *A. rufescens* auch in Blüten, die nur unentleerte Antheridien enthalten, besonders am Ende, derbwandig; die Zellen derselben langgestreckt und niemals durch Längswände geteilt (Fig. 5 und 6). — Ich habe die Paraphysen auch von folgenden *Anisothecium*- und *Dicranella*-Arten untersucht und zwar *A. rubrum* (Huds.) Lindb. [*D. varia* (Hedw.) Schimp.], *A. crispum* (Schreb.) Lindb. [*D. Schreberi* (Sw.) Schimp.], *D. crispa* (Ehrh.) Schimp. und *D. cerviculata* (Hedw.) Schimp. Bei keiner einzigen der aufgezählten Arten fanden sich Paraphysen, deren Zellen durch Längswände geteilt waren. Sehr charakteristische Paraphysen besitzt *A. crispum*, es findet sich nämlich in jeder ♂-Blüte eine grosse Anzahl derselben, die am Ende eine etwas erweiterte, aus sehr

kurzen Zellen bestehende Partie besitzen (Fig. 4, a). Ausserdem sind alle Zellen derbwandig. Bei den übrigen eben aufgezählten Arten sind die Paraphysen ähnlich wie bei *A. rufescens.* Da, wie diese Beispiele zeigen, die Paraphysen in manchen Fällen recht gute Merkmale abzugeben scheinen, müssten sie in den Artbeschreibungen auch berücksichtigt werden, was jedoch bis jetzt meistens nicht geschehen ist.

Paraphysen von ♂-Pflanzen von *Anisothecium humile* (1—3), *A. crispum* (4) und *A. rufescens* (5 u. 6) Im Übrigen siehe den Text.

Da mir im ganzen nur etwa 40 ♂-Individuen von *A. humile* zur Verfügung standen, und diese nur von zwei verschiedenen Standorten herstammten, so kann ich natürlich noch nicht mit Sicherheit entscheiden, ob die hier angeführten, speziell für die ♂-Pflanzen der betreffenden Art charakteristischen Merkmale konstant sind.

Amanuens B. Poppius inlämnade till publikation:

Zur Synonymik einiger nord-europäischer und sibirischer Carabiden.

Carabus etholéni Mannh.

Diese *Carabus*-Art ist von Mannerheim im Bull. Soc. Imp. Mosc. 1849, p. 226, nach einem ♂ aus Jakutsk in Ost-Sibirien beschrieben worden. Das Exemplar, das ich in der früheren Mannerheim'schen Sammlung habe untersuchen können, ist nur ein kleineres, auf dem Vorderkörper kupferfarbiges, auf den Flügeldecken grünlich kupfernes Exemplar mit etwas stärkerer Sculptur auf dem Halsschilde von dem in Sibirien weit verbreiteten, obgleich selten vorkommenden *Carabus* (*Hemicarabus*) *tuberculosus* Dej. und ist also nicht als selbständige Art aufrecht zu halten.

Carabus (Diocarabus) truncaticollis Eschsch.

In Annuaire Mus. Zool. S:t P:bourg, X, p. 303, habe ich die Unterschiede zwischen dem dort neuaufgestellten *Car. polaris* m. (*truncaticollis* Auct.) und dem richtigen von Eschscholtz von den Aleutischen Inseln beschriebenen *C. truncaticollis* hervorgehoben. Damals hatte ich vor mir nur ein ♀ aus den Aleutischen Inseln, das vollkommen mit der Beschreibung Eschscholtz's übereinstimmt. In der Mannerheim'schen Sammlung befinden sich drei Exemplare, die alle mit einander sowie auch mit dem aleutischen Exemplare betreffs der Sculptur übereinstimmen und sich also erheblich von dem rein arktischen, die sibirischen und nordost-europäischen Eismeerküsten bewohnenden *C. polaris* unterscheiden. Ausserdem sind bei allen Exemplaren das erste Fühlerglied, die Schenkel und die Tibien rotbraun gefärbt, was also für diese Art kennzeichnend zu sein scheint. Die Farbe der Oberseite ist ebenso variabel wie bei *C. polaris*. Eines von den vier mir vorliegenden Exemplaren ist oben lebhaft metallisch goldgrün schimmernd, ein zweites ist lebhaft grün, ein drittes ist dunkel grün und das vierte ist einfarbig schwarz. Die drei Mannerheim'schen Exemplare stammen

alle aus der Halbinsel Kamtschatka, weshalb diese Art auch der paläarktischen Fauna zuzurechnen ist.

Carabus (Aulonocarabus) canaliculatus Ad. var. *brevior* n. var.

Überall in Nordost-Sibirien, soweit das Verbreitungsgebiet sich dort gegen Norden ausdehnt, tritt *Car. canaliculatus* in einer besonderen, bemerkenswerten Varietät auf. Dieselbe ist bedeutend kleiner als die südsibirischen Stücke, nur 20—22 mm. Die Flügeldecken sind gedrungener und breiter, stärker glänzend und in den Zwischenräumen der Längsleisten deutlicher sculptiert. Alle Exemplare dieser Form, die ich gesehen habe, etwa 20 Stück, haben rotbraune—braune Flügeldecken. Ob diese Form in den südlichen Grenzgebieten mit der Hauptart durch Zwischenformen verbunden ist, ist mir unbekannt, ihr konstantes Vorkommen in nördlicheren Gegenden ist aber so augenfällig, dass sie als eine geographische Form einen eigenen Namen verdient. — Die Varietät kenne ich aus dem mittleren Lena-Thal, wo ich sie im Jahre 1901 einzeln erbeutete; im Helsingfors'er Universitätsmuseum befinden sich Exemplare ausserdem aus Nertschinsk!, Kamtschatka! und zahlreiche aus Port Ajan! am Ochotsk'ischen Meere.

Pelophila gebleri Mannh.

Diese Form ist sicher nur eine Var. der variablen *P. borealis* Payk., ausgezeichnet durch die feine Streifung der Flügeldecken und durch lebhafteren Metallglanz der Oberseite. Übergänge von *gebleri* zu der Hauptform findet man oft in Lappland. Die beiden *P. marginata* Mannh. und *elongata* Mannh. von Kamtschatka sind nicht einmal als Formen aufrecht zu halten.

Calathus sibiricus Gebl. und *C. tarsalis* J. Sahlb.

In der letzten Zeit ist allgemein die Auffassung verbreitet worden, dass diese beiden Formen mit einander synonym wären. In der Mannerheim'schen Sammlung befindet sich ein Exemplar des *C. sibiricus,* das von Kusnetsk im Altaigebiete stammt und welches von Gebler selbst geschickt

worden ist. Dieses Exemplar ist aber eine besondere Form von *C. micropterus* Duft., während *C. tarsalis* J. Sahlb. eine dunkle Form von *C. melanocephalus* Linn. ist, die zusammen mit der Hauptform in Lappland selten vorkommt. Mir scheint es also unrichtig, die beiden genannten Formen als mit einander synonym aufzuführen.

Agonum olivaceum Dej. = *A. dolens* Sahlb.

Nach einem Exemplare der erstgenannten aus Kamtschatka, von Eschscholtz versandt, in der Mannerheim'schen Sammlung, ist *Agonum olivaceum* Dej. mit dem in Nordost-Sibirien nicht seltenen *A. dolens* Sahlb. identisch.

Pterostichus boreellus J. Sahlb.

Pt. boreellus wurde vor Jahren nach zwei Exemplaren aus Muonioniska im finnischen Lappland beschrieben und ist teils in die Untergattung *Pseudocryobius* Motsch. (= *Cryobius* Chaud.), teils zu *Argutor* Steph. gestellt worden. Es ist ein echter *Argutor*, wie auch spätere Autoren hervorgehoben haben. Trotzdem finden wir ihn in dem letzten „Catalogus Coleopterorum Europæ" von 1906 in der Untergattung *Pseudocryobius* untergebracht. *Pt. boreellus* ist aber nicht eine verschiedene Art, sondern eine Var. des *Pt. diligens* Sturm. Die Exemplare sind zwar klein, solche findet man aber nicht selten in ganz Finland, besonders in den nördlicheren Teilen. An dem einen Exemplar ist der Halsschild monströs ausgebildet, wodurch die Form desselben etwas kräftiger herzförmig erscheint, beim anderen ist der Halsschild wie bei gewöhnlichen *Pt. diligens* gebaut. Die Flügeldecken sind etwas gedrungener als im allgemeinen bei *Pt. diligens*, man findet aber auch hierin nicht scharfe Grenzen, sondern deutliche Übergänge.

Eine sehr problematische Art ist auch *Pter.* (*Argutor*) *wasastjernæ* J. Sahlb., die vor langer Zeit bei Wasa in Mittel-Finland in einem einzigen Exemplare aufgefunden wurde und seitdem nicht mehr erbeutet ist. Die Unterschiede zwischen *Pt. wasastjernæ* und *Pt. strenuus* Panz. sind höchst unbedeutend, nur der Halsschild ist etwas breiter, denn die Streifung der

Flügeldecken und die Sculptur der Vorderbrust, die auch als Unterschiede hervorgehoben worden sind, variieren bei *Pt. strenuus.* Dieser Unterschied des Halsschildes ist meiner Ansicht nach nicht genügend um daraufhin eine besondere Art aufrecht zu halten, und bin ich geneigt *Pt. wasastjernæ* als eine Form von *Pt. strenuus* aufzufassen.

Pterostichus wagneri Tschit.

Nach zwei Exemplaren, die in der Mannerheim'schen Sammlung stecken und die von Gebler selbst vor Zeiten versandt worden sind, ist *Pt. wagneri* Tschit. synonym mit *Pt. monticola* Gebl., welche Art von Gebler zuerst aus dem Altai-Gebiete beschrieben worden ist. Die zwei Typen-Exemplare stammen aus „Mont. Kusnetzk.“ Die Art scheint eine weite Verbreitung in Ost- und Central-Sibirien zu besitzen. Tschitscherin's *wagneri* wurde nach Exemplaren aus Gonyi Zerentui beschrieben. Ausserdem habe ich Exemplare aus Transbaikalien, leider aber ohne nähere Fundortsangaben (Leder!) gesehen, sowie auch aus Osnatjennaja in West-Sibirien.

Harpalus lumbaris Mannh.

Nach den zwei Typen in der Mannerheim'schen Sammlung ist *H. lumbaris* Mannh. = *H. cervicis* Motsch., weshalb die Art den erstgenannten, älteren Namen führen muss.

Harpalus solitaris Dej.

Diese von Dejean aus Kamtschatka beschriebene Art ist, nach einem von Eschscholtz versandten, im Helsingfors'er Museum befindlichen Exemplar eine ausgezeichnete und leicht zu erkennende Art, die dem *H. latus* Linn. am nächsten steht.

Harpalus soginoides J. Sahlb.

Die Sahlberg'sche Art ist als synonym zu dem schon früher von Tschitscherin in Ann. Soc. Ent. France, Vol. LXVII, 1898, p. 178, beschriebenen *H. alajensis* zu stellen.

Rektor M. Brenner meddelade

Några växtsynonymiska data.

I afsikt att förekomma den förvirring och oreda, som naturligtvis måste uppstå, då samma växtform betecknas med olika namn, meddelas här några data för bedömandet af hvilka namn med uteslutande af andra i dylika fall rätteligen böra användas. De flesta af dessa uppgifter angå former af släktet *Hieracium* och hafva framkallats af de benämningar, hvarunder några af dessa uti en nyligen utkommen sammanställning af en del i Finland förekommande former af detta släkte publicerats, hvarjämte tillika några nödig befunna namnförändringar äfvensom ett fåtal andra växters synonymi i detta sammanhang berörts.

Hieracium sabulosorum Dahlst. Sydöst. Sver. Hier. I p. 9 (*H. macrolepis* l. *macrolepideum* var. *gracilior* Norrl., namn tidigare användt för andra *Hieracium*-former).

H. luteiflorum Brenn. var. **medioximum** Brenn. Sydf. Pilos. p. 15 (*H. mollipes* Norrl. var. *medioximum* Brenn. Nyl. Piloselloidea p. 49).

H. tephreilema Brenn. Sydf. Pilos. p. 33 (*H. steneilema* Brenn. Nyl. Hier. p. 59).

H. griseiceps, nytt namn för *H. leontodontoides* Brenn. Nyl. Hier. p. 55, 1895, på grund af det tidigare namnet *H. leontodontoides* Arv.-Touv. et Briq., 1894.

H. arctatum, nytt namn för *Pil. pubescens* var. *contracta* Norrl. Adnot. Pil. Fenn. p. 169, 1884, *H. contractum* (Norrl.) Brenn. Nyl. Pilosell. p. 6, 1894, af Arvet-Touvet 1876 begagnadt för en annan *Hieracium*-form; äfven namnet *hirsutulum* N. P. Hier. Mittel-Europas p. 417, 1885, oanvändbart, såsom i samma arbete p. 537 och därefter af andra författare antaget för en *H. prœaltum*-form.

H. leucopterum Brenn. Nyl. Pilosell. p. 8, 1894 (*Pilosella subcurvescens* Norrl. Pilos. bor. p. 69, 1895, *H. subcurvescens* Norrl. Suomen keltanot p. 531, 1899, och 68, 1906).

H. Zizianum Tausch i Flora 1828 p. 58, N. P. l. c. p. 718 (*Pilosella austerula* Norrl. Adnot. Pil. Fenn. p. 146, 1884, *H. austerulum* Norrl. Suomen kelt. p. 529, 1899, och p. 69, 1906).

H. umbelliflorum (N. P.) Dahlst. Sydöst. Sver. Hier. I p. 92, 1890 (*H. Zizianum *umbelliflorum* N. P. l. c. p. 719, 1885, *H. juncicaule* Norrl. i Herb. Mus. Fenn. ed. II p. 152, 1889, samt Suom. kelt. p. 531, 1899, och 71, 1906).

H. hyperadenium Brenn. Nyl. Pilosell. p. 7, 1894 (*Pil. atrobulbosa* Norrl. Pilos. bor. p. 62, 1895, *H. atrobulbosum* Norrl. Suom. kelt. p. 531, 1899, och 71, 1906).

H. subpræaltum Lindeb. Hier. Scand. exs. 20, 1868 (*H. præaltum* Vill. ε *subpræaltum* Lindeb. i Blytt Norges Fl. p. 635, 1861, *H. Zizianum *subpræaltum* Lindeb. N. P. l. c. p. 719, 1885, *Pil. pruinosa* Norrl. Adnot. Pil. Fenn. p. 152, 1884, *H. pruinosum* Norrl. Suom. kelt. p. 530, 1899, och 72, 1906).

H. ambiguum Ehrh. i Rchnb. Deutschl. Fl. 19 p. 72, 1860, enligt N. P. l. c. p. 465 (*Pil. galactina* Norrl. Adnot. Pil. Fenn. p. 154, 1884, *H. galactinum* Norrl. Suom. kelt. p. 530, 1899, och 73, 1906).

H. glomeratulum Almqv. enl. Dahlst. l. c. p. 95, till åtskillnad från den kollektiva *H. glomeratum* Froel. (*H. glomeratum* Fr., Lindeb. i Norrl. Suom. kelt. p. 529, 1899, och 73, 1906).

H. pycnochætum Brenn. l. c. p. 10, 1894, och Nyl. Hier. p. 31, 1895 (*H. pycnochetum* Brenn., Norrl. Pilos. bor. p. 76, 1895, *H. litoreum* Norrl. Suom. kelt. p. 536, 1899, och 83, 1906).

H. diluticolor Brenn. Nyl. Pilosell. p. 26 (*P. albiciliata* Brenn., Norrl. Herb. Pilos. Fenn. II, 165, ej *H. albiciliatum* Brenn. l. c. p. 18).

H. pellucidum Laest. i Kgl. Sv. Vet. Akad. Handl. p. 172, 1824, & Dahlst. l. c. II p. 80, 1893 (*H. nigroglandulosum* Lönnr. i Öfvers. Vet. Akad. förhandl. 1882 p. 72 & Brenn. Sydf. Archier. p. 123, 1892, *H. melanolepis* Almqv. i Norrl. Bidr. Hier. fl. i Skand. p. 87, 1888, & Suom. kelt. p. 543, 1899, och 98, 1906).

H. defloccatum Brenn. Hierac. Medd. 4 p. 153, 1906 (*H. distractum* Norrl. Suom. kelt. p. 543, 1899, och 99, 1906, ex parte).

H. distendens Brenn. l. c. p. 150, 1906, namn och i december 1904 affattad beskrifning, jämte andra hieraciologiska meddelanden, den 6 maj 1905 inlämnadt till publikation (*H. Fenno-orbicans* Norrl. i Medd. af Soc. pro F. & Fl. Fenn. 31 p. 110, 1906, namn utan beskrifning meddeladt 8 april 1905, *H. fenno-orbicans* Norrl. Suom. kelt. p. 100, 1906).

H. prætenerum Almqv. i Dahlst. l. c. p. 158 var. **proximum** (Norrl.) Brenn. Nyl. Hier. p. 25—27, 1895 (*H. patale *proximum* Norrl. i Herb. Mus. Fenn. ed. II p. 151, 1889, „caule aphyllo, foliis obscuris caesio-prasinis basi haud obtusis, summis anguste lanceolatis, subtus floccosis deorsum profunde et argute dentatis", *H. proximum* Norrl., Brenn. Sydf. Archier. p. 125, 1892, *H. proximum* Norrl. Suom. kelt. p. 544, 1899, och 103, 1906, ex parte. *H. proximum* Norrl. i Herb. Mus. Fenn. är sålunda ej synonym till *H. prætenerum* Almqv., utan endast en mindre form däraf).

H. prætenerum Almqv. var. **sertuliferum** Brenn. Nyl. Hier. l. c. (*H. sertuliferum* Brenn. Sydf. Archier. p. 126, *H. proximum* Norrl. Suom. kelt. p. 544, 1899, och 103, 1906, ex p.).

H. prætenerum Almqv. var. **subpatale** Brenn. Hier. Medd. 4 p. 151 (*H. patale* Norrl., Brenn. Sydf. Archier. p. 124 ex. p., *H. prætenerum* var. *patale* (Norrl.) Brenn. Nyl. Hier. p. 25—27, *H. proximum* Norrl. ll. cc. ex p.).

H. lanugineum, nytt namn i stället för *H. lanuginosum* Lönnr., Dahlst. l. c. p. 190, 1893, såsom yngre namn än *H. lanuginosum* N. P. l. c. p. 195 & 202, 1885.

H. Hjeltii Norrl. i Herb. Mus. Fenn. ed. II p. 151, 1889 (*H. ptychophyllum* Dahlst. l. c. p. 117, 1893, Brenn. Sydtav. o. Nyl. Hier. p. 16, 1903).

H. petioliferum Brenn. Sydf. Archier. p. 131 (*H. petiolatum* Brenn. l. c. p. 100).

H. hololoma Brenn. Hier. Medd. 4 p. 151 (*H. holophyllum* Brenn. Sydf. Archier. p. 127).

H. chlorellum Norrl. Bidr. Hier. fl. i Skand. p. 97, 1888, Sael. & Norrl. i Herb. Mus. Fenn. ed. II p. 151, 1889 (*H. latilobum* Almqv. i Dahlst. l. c. p. 166, 1893, Brenn. Nyl. Hier. p. 19, 1895).

H. acidotum Dahlst. l. c. p. 59 (*H. macrolepis* Kindb., Brenn. Sydf. Archier. p. 121, för en annan *Hieracium*-form tidigare användt namn).

H. crispans Norrl. Suom. kelt. p. 111 (*H. crispulum* Norrl. i Herb. Mus. Fenn. ed. II p. 150).

H. diaphanoides Lindeb. var. **tenebrosum** (Norrl.) Brenn. Sydtav. o. Nyl. Hier. p. 14 o. 15 (*H. tenebrosum* Norrl. Bidr. Hier. fl. i Skand. p. 106: „foliis angustis, breviter petiolatis vel subsessilibus“, alltså ej sammanfallande med *H. diaphanoides* Lindeb., *H. tenebrosum* Norrl. Suom. kelt. p. 116 ex p.).

H. diaphanoides Lindeb. var. **subtenebrosum** Brenn. l. c. (*H. subtenebrosum* Brenn. Vestnyl. Hier. p. 16).

H. diaphanellum Brenn. Nordösterb. Hier. p. 27, 1893 (*H. præcipuum* Dahlst. in sched., Norrl. Suom. kelt. p. 117, 1906).

H. interspersum Brenn. Sydf. Archier. p. 131 (*H. intermixtum* Brenn. l. c. p. 103).

H. hemipsilum Brenn. l. c. p. 106, 1892 (*H. approximatum* Norrl. Bidr. Hier. fl. i Skand. p. 112, 1888, namn af Jordan 1848 användt för en annan *Hieracium*-form, *H. adunans* Norrl. Suom. kelt. p. 559, 1899, och 120, 1906).

H. angusticeps Brenn. Sydf. Archier. p. 107, 1892 (*H. subadunans* Norrl. l. c. p. 561, 1899, *H. *umbricola* Sael. var. *subadunans* Norrl. l. c. p. 123, 1906).

H. vulgatum Fr., Almqv. i Thed. Fl. p. 361, 1871, (*H. triviale* Norrl. l. c. p. 560, 1899, och 124, 1906).

H. vulgatum Fr., Almqv. var. **triviale** (Norrl.) Brenn. l. c. p. 94 (*H. *triviale* Norrl. Bidr. Hier. Fl. i Skand. p. 104: olik *H. vulgatum* Almqv. däruti att holkarna icke äro „rätt starkt glandulösa“, *H. triviale* Norrl. Suom. kelt. p. 560, 1899, och

124, 1906, ex. p. *H. triviale* Norrl. är sålunda endast en form af *H. vulgatum* Almqv., ej synonymt därmed.

H. constringens Norrl. l. c. p. 125, 1906 (*H. constrictum* Norrl. Bidr. Hier. fl. i Skand. p. 108).

H. cæsium (Fr.) Almqv. Stud. öfver släktet Hier. p. 22 (*H. plumbeum* var. *bifidum* Lindeb., Norrl. l. c. p. 102, *H. bifidum* Lindeb., Norrl. Suom. kelt. p. 565, 1899, och 128, 1906).

H. laciniifolium Brenn. Sydf. Archier. p. 109 (*H. exaltatum* Dahlst., tidigare af Arvet-Touvet för en annan *Hieracium*-form användt namn).

H. subobatrescens Brenn. Sydtav. o. Nyl. Hier. p. 5 (*H. suboatrescens* Brenn. i Norrl. l. c. p. 138, 1906).

H. crepidioides Norrl. i Herb. Mus. Fenn. ed. II p. 147, 1889 (*H. lapponicum* Fr. f. *phyllopodum* Brenn. Nordösterb. Hier. p. 19, 1893).

H. scaberulum Brenn. Sydtav. o. Nyl. Hier. p. 6 (*H. scabrellum* Brenn. Nyl. Hier. p. 6).

H. mixopolium Dahlst. l. c. III p. 224 (*H. griseellum* Dahlst. in sched. & Brenn. Nyl. Hier. p. 7).

H. *semiumbellatum Norrl. Suom. kelt. p. 142, 1906 (*H. *subumbellatum* Norrl. i Herb. Mus. Fenn. ed. II p. 146, 1889, och Suom. kelt. p. 574, 1899, tidigare förbrukadt namn).

H. botniense Brenn. Nordösterb. Hier. p. 10, 1893 (*H. chloromelanum* Dahlst. in sched., Norrl. Suom. kelt. p. 144, 1906, detta namn redan 1886/87 af A. Peter användt för en annan *Hieracium*-form).

Taraxacum officinale (Web.) ***gibbiferum** Brenn. i Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 16 p. 112, 1889, pro f. *genuini* Koch (*T. Dahlstedtii* H. Lindberg in sched., 1906).

T. officinale *laceratum, nytt namn för var. *lacerum* Brenn. l. c. 32 p. 98, 1906, af M. Gandoger 1888 förbrukadt namn.

T. officinale *patulum Brenn. l. c. 16 p. 113, 1889, pro var. (*T. *tenebricans* Dahlst. i Bot. Not. 1905 p. 157, *T. intermedium* Raunk., Dahlst. i Bot. Stud. tillägnade F. R. Kjellman p. 171,

1906, ej Raunk. i Bot. Tidsskrift 25 p. 110 o. 139, 1903). Då namnet *T. intermedium* DC. ännu användes för en *T. palustre*-form, föreslås för *T. intermedium* Raunk. i Bot. Tidsskr. namnet **T. officinale *medians.**

T. lævigatum (Willd.) DC., Brenn. l. c. p. 110, 1889, med var. **cornigerum** Aschers., Brenn. l. c. ex p. och var. **reflexum** Brenn. i Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 28 p. 10, 1902 (*T. erythrospermum* Andrz. **marginatum* Dahlst. i Bot. Not. 1905 p. 165).

Euphrasia brevipila Burn. & Gr. ***tenuis** Brenn. Observ. Nordf. Fl. p. 233, 1899 (*E. officinalis* var. *tenuis* Brenn. Flor. Handb. p. 145, 1886, *E. tenuis* Brenn., Wettst. Mon. Euphr., 1896, *E. tenuis* Wettst. i Falu Bot. För. byteskat. 1901—1902 p. 5, ej Wettst. Mon. Euphr.)

E. hebecalyx Brenn. i Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 22 p. 72, 1896, och 24 p. 98 o. 99, 1901, Bot. Not. 1898 p. 181 —183 (*E. micrantha* Brenn. i Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 5 p. 77, 1880, och Wettst. Mon. Euphr., 1896, *E. bottnica* Kihlman i Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 24 p. 94, 1901, där det redan tidigare, 1896 och 1897, som namn på två olika sammansatta kollektivformer publicerade namnet *E. bottnica* nu för första gången tillägges *E. hebecalyx* såsom ren art. Utan bifogade litteraturuppgifter är det sålunda omöjligt att veta, hvilken af de tre växtgrupperna i hvarje särskildt fall med namnet *E. bottnica* Kihlm. afsetts).

Chenopodium album L. var. **pedunculare** (Bertol.) Moq., Brenn. i Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 18 p. 211, 1892 (*Ch. album* var. *glomerulosum* Auct.)

Alnus incana (L.) Willd. var. **virescens** Whlnb. (*A. incana* var. *borealis* Norrl.)

Juncus fuscoater Schreb., Brenn. i Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 16 p. 50—56, 1888 (*J. alpinus* Vill., tvetydigt namn, betecknande enl. Villars' diagnos: „humilis, foliis articulatis, paniculam simplicissimam subaequantibus", samt Ledebour tillgängliga autentiska exemplar, småväxta former med enkelt, mycket få- och glesblommigt knippe, af

både *J. lampocarpus* Ehrh. och *J. fuscoater* Schreb. „Villarsius *Juncum* suum *alpinum* non nisi ex habitu constituerat, eodemque nomine formas pusillas tam hujus quam *J. articulati* comprehenserat, ut comparatis speciminibus authenticis edoctus sum. Optimo igitur jure, ut mihi videtur, *J. fusco-atri* nomen a Schrebero datum olim praetulerem". Ledeb. Fl. ross. IV p. 225; *J. ustulatus* Hoppe, F. Nyl. Spicil. pl. fenn. I n:o 46).

J. *arthrophyllus Brenn. l. c. p. 56 (*J. fuscoater* Auct. rec.).

J. lampocarpus Ehrh., Brenn. l. c. p. 57 (*J. lamprocarpus* Auct. „Non *lamprocarpus*, ut recentiorum nonnullis corrigere placuit, quasi peccasset b. Ehrhart in fingendo plantae nomine. Hallucinati sunt. Lampocarpi analoga sunt *λαμπουρος* apud Theocritum, *λαμπουρις* apud Hesychium. Forma certe sonorior illa; ne dicam de lege, petulantes nominum mutationes interdicente." Led. l. c.).

Med. stud. Runar Forsius inlämnade till publikation:

Bidrag till kännedomen om Finlands Chalastogastra.

Som bekant har någon förteckning öfver vårt naturhistoriska områdes *Chalastogastra* hittills icke blifvit publicerad. *) Det synes mig därför vara skäl att i det följande från vårt land omnämna ett antal sällsynta arter, så mycket hellre som dessa icke tidigare funnits i universitetets samlingar eller ock först på

*) På slutet af 1860-talet bestämde jag största delen af de dittills hos oss insamlade tenthrediniderna, omkr. 200 former i ett par tusen exemplar. Arbetet afbröts af brist på tid, och förteckningen af år 1870 offentliggjordes icke, emedan bestämningarna ännu behöfde granskas. *J. A. Palmén.*

senaste tid blifvit beskrifna. Jag anför dessa arter från Finlands naturhistoriska område så mycket hellre, då en stor del af dem icke tidigare varit kända från Skandinavien och delvis dessutom hittills endast blifvit tagna på ett fåtal fyndorter. Såsom en länk i kännedomen om utbredningen af *Chalastogastra* i Europa torde de följande uppgifterna icke sakna sitt intresse, så mycket mera som tvenne af de omnämnda arterna tills dato med all sannolikhet icke varit kända från europeiskt område. — En del af de följande arterna hafva välvilligt granskats af pastor Fr. W. Konow i Mecklenburg, till hvilken universitetet står i stor tacksamhetsskuld för den beredvillighet, med hvilken han åtagit sig att granska universitetet tillhörigt *Chalastogastra*-material.

1. *Pamphilius balteatus* Fallén. Svensk. Akad. Handl. Vol. 29, p. 225, 1818. — Tillhör undersläktet *Bactroceros* Knw och står i systematiskt afseende närmast den hos oss rätt allmänna *P. hortorum* Klug. Skiljes dock lätt bl. a. på grund af tredje antennleden, som är mer än två gånger så lång som den fjärde, och hufvudet, som hos ♀ bär en ljusgul bågstrimma på hjässan och hos ♂ starkt afsmalnar bakom ögonen. L. 9—11 mm. Utbredd öfver hela mellersta Europa; lefver som larv i hoprullade rosenblad.

Förekom senaste sommar i stor myckenhet på Åland, där den af fil. kand. Å. Nordström, stud. R. Frey och mig antecknades från följande lokaler: Sund, 24.—30. V. 06, talrika ♂♂; Saltvik, 5. VI. 06, 2 ♂♂; Finström, 11 och 13. VI. 06, talrika ♂♂ och ♀♀; Hammarland, 15—18. VI. 06, talrika ♀♀, få ♂♂; Eckerö, 20. VI. 06, en ♀. En ♀, tagen af Westerlund på Esbo-Löfö, påträffades å mus. ent. härstädes i en låda med diverse obestämdt material.

2. *P. sertatus* Konow ♀. Zeitschr. Hym. Dipt., Vol. 3, p. 37, 1903. — Påminner till färgteckningen något om *P. inanitus* Vill., men tillhör likasom föregående art undersläktet *Bactroceros* Knw. Står ej synnerligen nära någon af våra tidigare kända arter, ehuru den tillhör *latifrons*-gruppen. Vingmärket är tvåfärgadt och abdomen bär ett rödt tvärband. L. 11 mm; de finska exemplaren mäta dock i konserveradt tillstånd endast 10 mm. Beskrifven från Ural (europeiskt område?).

I samlingarna finnas 3 ♀♀ från Nilsiä (Lundström), Botnia or. ? (Coll. Wasastj.) och Petrosawodsk, 20. VI. 69, (J. Sahlberg).

3. *P. inanitus* Villiers. Linn. Ent., Vol. 3, p. 125, 1789. — Räknas till *Pamphilius* i. sp., men liknar till färgteckningen ingalunda vår mörka *P. silvaticus* L. Är tvärtom lifligt färgad: abdomen hos ♀ i midten likasom anus och hos ♂ nästan helt och hållet gulröd; stigmats bas ljus; benen och en stor del af hufvudet gula. L. 9—11 mm. Lefver på *Rosa*-arter och har en vidsträckt utbredning i Europa.

Förekom senaste sommar på kyrkogårdarna i Finström och Hammarland tillsammans med *P. balteatus* Fall. Finström, 11. VI. 06, en ♀ (ipse!), och 13. VI. 06, en ♀ (Nordström); Hammarland, 15—18. VI. 06, 11 ♂♂ och 12 ♀♀ (Nordström, Frey, ipse!).

4. *Lyda* (*Itycorsia* Knw) *hieroglyphica* Christ. Naturg. Ins., p. 459, 1791. — En rätt prydlig art med rödt band öfver abdomen. Liknar till färgteckningen ingen af våra öfriga *Lyda*-arter. L. 12—17 mm. Lefver på tall i största delen af Europa, men är ingenstädes allmän.

En ♀, 16. VI. 05, Karislojo Suurniemi (Nordström).

5. *Janus luteipes* Lepelletier. Mon. Tenthr., p. 20, 1823. — Tillhör tribus *Macrocephides* Knw af subfamiljen *Cephides* Knw och riktar sålunda vår fauna såväl med ett nytt släkte som ett nytt tribus.*) Släktet *Janus* karaktäriseras af trådlika antenner, hvilkas tredje led är längre än den fjärde, bakvingar med slutet diskfält, och baktibier med tvenne supraapicalsporrar. *J. luteipes* Lep. kännetecknas af mörk abdomen och mörka lår. L. 8—9 mm. Känd från södra och mellersta Europa, där larven lefver i rosenstjälkar.

Vid genomgåendet af universitetets finska cephid-material på mus. ent. påträffades af denna art en ♀, etiketterad *Cephus tabidus* Fabr., Uskela. Förmodligen tagen af Mäklin, enär lappen bär hans handstil.

---

*) *Janus compressus* Fabr. var. *eburneus* André har som bekant visat sig tillhöra *Emphytus perla* Klug. (Meddelanden af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 30, p. 137).

6. *Praia taczanowskii* Ed. André. Spec. Hym. Eur., Vol. I, p. 572, 1881. — En egendomlig och sällsynt art, som ursprungligen upptäcktes af Wankowicz. Den tillhör subfamiljen *Cimbicidæ* Knw och är ensam i sitt släkte. Kännetecknas bl. a. genom antenner med 7 leder, af hvilka tvenne tillhöra klubban. Honan liknar i någon mån *Clavellaria amerinæ* L. ♀, men är betydligt mindre och har på abdomen fullständigare ljusa ringar. L. 13—17 mm.

Känd från Finland i ett ♀-exemplar från Kantalahti (J. Sahlberg). Arten anses som en stor sällsynthet och uppgifves af Wützmann endast från Ryssland, Tyskland och Norge. I detta sammanhang kan därför förtjäna omnämnas, att i den utländska *Chalastogastra*-samlingen å mus. ent. härstädes finnes en ♀ af denna art från Ajan (Holmberg) vid Ochotska hafvet, samt att prof. J. Sahlberg i sin privatsamling äger en ♀ från trakten af Jenisej i Sibirien. Artens utbredningsområde synes sålunda sträcka sig från Atlanten till Stilla hafvet.

7. *Trichiosoma nigricoma* Konow. Zeitschr. Hym. Dipt., Vol. 6, p. 122, 1906. — Senaste höst af Konow beskrifven från Solowetski öarna (finskt område!). Identisk med den *Tr. betuleti* Klug, som jag på februarimötet 1904 demonstrerade för Sällskapet (Meddel. af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 30, p. 63). Karaktäriseras af mörk, nästan svart behåring, mörka tibier och kort kindtagg. Står för öfrigt närmast *Tr. lucorum* L. och liknar rätt mycket denna arts var. *betuleti* Klug, ehuru denna vanligen har rätt ljus behåring.

2 ♂♂ från Solowetsk (Levander) förvaras å mus. ent. härstädes. Typerna till hvartdera könet tillhöra kejs. naturh. mus. i S:t Petersburg.

8. *Tr. opaca* Konow. Zeitschr. Hym. Dipt., Vol. 6, p. 122, 1906. — Närmast besläktad med vår öfver hela landet utbredda art, *Tr. silvatica* Leach, som den för öfrigt till ytterlighet liknar. Skiljes främst på grund af grofvare och tätare skulptur på mesonotum, som därigenom blir nästan matt. L. 15—20 mm. Tidigare känd endast från Sibirien (Irkutsk), men torde väl knappast saknas i norra Ryssland.

En ♂ från Torneå lappmark, 13. VII. 67, (Palmén) och

en ♀ från Lappland (Blank), det senare exemplaret utan närmare lokaluppgift.

9. *Tr. sericea* Konow. Ann. Mus. Zool. Acad. Sc. S:t Pétersbourg, Vol. 8, p. 115, 1903. — Står närmast *Tr. vitellinæ* L. och har abdominalsegmentens dorsalsida från och med det tredje segmentet med kort, nedliggande, sidenglänsande behåring samt det sista dorsalsegmentet baktill afsmalnande och afrundadt utan tydliga bakhörn. L. 13—20 mm. Beskrifven från Sibirien, hvarifrån B. Poppius jämväl hemfört exemplar. Det är därför något oväntadt att hos oss påträffa denna art och därtill så pass sydligt som i Ab.

En ♂ 19. VI. 04, och en ♀ 20. VI. 04, i Karislojo Suurniemi (ipse!).

10. *Cladius crassicornis* Stephens. Ill. Brit. Ent. Mandib., Vol. 7, p. 28, 1835. — Står närmast vår finska *Cl. pectinicornis* Fourcr. och den mellaneuropeiska *Cl. hyalinopterus* Knw. Den är till och med så nära besläktad med den förstnämnda, att R. v. Stein säger sig icke kunna skilja samtliga individer af dessa tvenne arter. Emellertid anses de fortfarande såsom skilda arter och synas för öfrigt hafva ett i någon mån olika lefnadssätt. Enligt Konow skiljes *Cl. crassicornis* Steph. (Knw) på grund af baktarserna, som äro något kortare än tibian, och tredje tarsleden, som knappast är hälften längre än den fjärde. Från *Cl. hyalinopterus* Knw skiljes *Cl. crassicornis* Steph. för öfrigt lätt på grund af vingarna, som äro svagt rökiga med ljusare bas och spets. Hos *Cl. crassicornis* Steph. afsmalnar dessutom hufvudet ej bakom ögonen. Hvad vingfärgen vidkommer, måste emellertid uttryckligen anmärkas, att den bör bedömas på relativt färska exemplar, emedan den mörka färgen bleknar efter någon tids förlopp så starkt, att vingarna efter några år blifva alldeles genomskinliga. Detta är framför allt fallet, ifall samlingen utsättes för direkt solljus. L. 5—6 mm.

En ♀, 15. VI. 06, Hammarland Kyrkobyn (ipse!); en ♀, 4. VII. 06, Jomala Prästgården (ipse!); ytterligare en ♀, 7. VII. 06, Jomala Södersunda (ipse!). — Larven är hittills obeskrifven. Lefver måhända på *Rosa*, enär samtliga ofvannämnda exemplar togos på rosenbuskar. Arten har en vidsträckt utbredning i Europa och torde knappast saknas i våra södra provinser.

11. *Cladius comari* Stein. Ent. Nachr., Vol. 12, p. 35, 1886. — Karaktäriseras af starkt rökiga vingar med ljusare spets. Hos ♂ bär därjämte åttonde antennleden ett svagt utsprång på dorsalsidan. Om vingfärgen gäller detsamma som om *Cl. crassicornis* Steph. *Cl. comari* Stein står för öfrigt rätt nära *Cl. pectinicornis* Fourcr. och är märkbart mindre än *Cl. crassicornis* Steph.

En ♂, 6. VI. 06, Godby, på en exkursion vid Godby träsk (ipse!). Tidigare känd från ett fåtal orter i mellersta Europa. Lefver som larv på *Comarum palustre* L.

12. *Dolerus arcticola* Kiaer. Tromsø Mus. Aarsh., Vol. 19, p. 58, 1898. — Står synnerligen nära *D. arcticus* Ths. och är måhända endast en form af denna; åtminstone anträffas individer, som i viss mån bilda en öfvergång mellan dessa arter. Då emellertid Fr. W. Konow fortfarande upptager denna art och själf bestämt det exemplar jag här nedan anför såsom *D. arcticola* Kiaer, har jag icke tvekat att upptaga densamma såsom finsk. *D. arcticola* Kiaer karaktäriseras till skillnad från *D. arcticus* Ths. genom tätare och mera regelbunden punktering på hufvudet och thorax, hvarjämte bakhufvudet är utan tydliga sidofåror och vingarna nästan hyalina. L. 6,5—8,5 mm. Tidigare känd från Norge.

Mig bekant från följande fyndorter: en ♂ från Lappland (Palmén), en ♂ från Enare Lappmark (J. Sahlberg), en ♂ från Fl. Lutto och 3 ♀♀ från Nuortijärvi (B. Poppius) samt 5 ♀♀ från Kittilä (R. Krogerus). Exemplaren från Kittilä variera dock något hvad punkturen beträffar.

13. *D. rufotorquatus* Costa. Ann. Mus. Zool. Napoli, Vol. 2, p. 97, 1864. — Tidigare endast känd från Italien och ett fåtal orter i Mellaneuropa. Pronotum och mesonoti midtellob mörkröda; kroppen i öfrigt likasom extremiteterna svart. L. 9 mm.

En ♀ från Lappland (J. Sahlberg) utan närmare lokalanteckning. Har härintills icke blifvit observerad i Fennoscandia.

14. *Loderus ornatulus* Konow. Wien. Ent. Zeitschr., Vol. 16, p. 184, 1897. — Påminner rätt mycket om vår tämligen allmänna *L. gilvipes* Klug, ehuru den står närmast *L. pratorum* Fall., med hvilken den öfverensstämmer i afseende å antennernas byggnad. Har tvåfärgadt stigma, men saknar rödt

tvärband på abdomen. L. 5—6 mm. Arten är beskrifven från Sibirien år 1897 och hade år 1905 ännu icke observerats annanstädes.

Från vårt naturhistoriska område har jag sett endast en ♀ från Saarijärvi (Woldstedt), 12 ♀♀, 5. VI. 06, från Sunds kyrkoby och 2 ♀♀, 8. VI. 06, från Finström Ämnäs (ipse!).

15 *Macrophya punctum album* L. Syst. Nat., ed. 12, Vol. I, p. 924, 1764. — Står rätt nära den hos oss vidt utbredda *M. 4-maculata* Fabr., men har scutellum och pronoti lober gulhvita, kroppen svart, baklåren röda och tibierna baktill hvitkantade. L. 7 mm.

En ♀, 11. VI. 06, på en asktelning utanför kyrkogården i Finström (ipse!). Utbredd öfver nästan hela Europa; larven lefver på ask och liguster.

I den skandinaviska litteraturen har det icke lyckats mig att finna någon uppgift om att följande sju arter tidigare hade annoterats från Fennoscandia: *Pamphilius sertatus* Knw, *Janus luteipes* Lep., *Trichiosoma opaca* Knw, *Tr. sericea* Knw, *Cladius comari* Stein, *Dolerus rufotorquatus* Costa och *Loderus ornatulus* Knw. Af dessa äro dessutom *Trichiosoma opaca* Knw, *Tr. sericea* Knw och *Loderus ornatulus* Knw helt säkert icke tidigare omnämnda från europeiskt område. Däremot har jag icke lyckats i litteraturen finna någon uppgift därom, huruvida Konow beskrifvit *Pamphilius sertatus* från Europa eller Asien; dock bör väl uppgiften „Ural“ få tolkas såsom hänförande sig till europeiska Ryssland.

Ehuru i litteraturen notiser om finska *Chalastogastra* påträffas till ytterlighet sparsamt, hafva dock ett antal oriktigheter insmugit sig bland de publicerade uppgifterna. Jag är numera i tillfälle att rätta några af dessa, främst med ledning af de upplysningar, som gifvits mig af pastor Fr. W. Konow, som välvilligt granskat ett antal finska arter, som jag i januari detta år tillsände honom.

1. Redan tidigare (Medd. af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 32, p. 137) har jag varit i tillfälle att varna för tilltro till uppgifter om finska *Chalastogastra,* som baserats på Ed. André s determinationer. Det skulle måhända på denna grund kunna anses öfverflödigt att återkomma till dessa uppgifter, ifall de ej hade gifvit upphof till notiser till och med i utländska, vetenskapliga tidskrifter. Så har jag i Entomologisk tidskrift, Stockholm, funnit en uppsats af prof. O. M. Reuter, i hvilken bekantgöras fynden af 21 för Skandinavien nya „växtsteklar", härstammande från vårt naturhistoriska område. Uppsatsen bär rubriken „Entomologiska meddelanden från Societas pro Fauna et Flora Fennicas sammanträden åren 1882—1884" och återfinnes på sidan 165 i årgång 5, 1884. I denna uppsats hänvisas till våra Meddelanden. Dock påträffas i Meddelanden 9, p. 139, 1882, endast en anmälan af Ed. Andrés nyss utkomna arbete Species des Hymenoptères d'Europe I, och i detta sammanhang omnämnas de tre arter, som André beskrifvit från Finland. Af de i Ent. tidskrift uppräknade 21 arterna äro emellertid ett stort antal oriktigt bestämda. Pastor Konow rättar dem såsom af följande sammanställning ses:

Dolerus fumosus Zadd. = *D. nigratus* Müll. ♀.
— *asper* Zadd. — „nicht erkennbar"; dock ej *D. asper* Zadd.
— *ravus* Zadd. (= *D. sanguinicollis* Klug var. *ravus* Zadd.) = *D. carinatus* Knw.
— *mutillatus* Klug (= *D. anthracinus* Ths.) = *D. liogaster* Ths.
— *leucopterus* Zadd. (= *D. picipes* Klug) = *D. nigratus* Müll.
— *brevis* Zadd. (= *D. sanguinicollis* Klug var. *ravus* Zadd.) = *Loderus palmatus* Klug.
Nematus hypoxanthus Först. (= *Pteronus hypox.* F.) = *Pteronus miliaris* Pz. ♂.
— *dispar* Zadd. (André) (= *Pteronus bergmanni* Dahlb.) = *Pteronus myosotidis* Fabr. ♂.
Eriocampa repanda Klug (= ?) = *Phyllotoma* spec.
Cephus pumilus Mocs. — numera indragen under *C. pilosulus* Ths.

Ungefär på samma sätt förhåller det sig med Andrés öfriga determinationer i den af O. M. Reuter hopbragta samlingen. De kunna på grund häraf tillmätas ingen som helst betydelse.

2. Tvenne af typexemplaren i Reuters samling förtjäna ytterligare att beröras, enär de hvardera visat sig böra indragas. Huru den tredje „nya arten", *Phyllœcus eburneus* André, bör tydas, har jag redan tidigare visat (Medd. af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 32, p. 137).

Om typen för *Dolerus fennicus* André säger Konow: „*Dolerus fennicus* André ist *Dolerus pratensis* L. var. *nigripes* Knw ♀ mit zufälliger, sicher nicht konstanter Färbung des Mesonotum." Denna art bör sålunda uppföras såsom synonym till *D. pratensis* L. Emellertid synas mig Andrés typexemplar och äfven ett antal andra exemplar, som befinna sig i entomologiska museets i Helsingfors ägo, vara så pass karaktäristiska till sin färgteckning, att det måhända vore skäl att fortfarande bibehålla namnet *fennicus* André för den färgvarietet, som André höll för en egen art.

Nematus fennicus André förklarar Konow vara *Leptocercus* (*Platycampus*) *luridiventris* Fall. ♀. — På sid. 136 i Zeitschrift für systematische Hymenopterologie und Dipterologie, Volym 1, säger Konow (som då endast kände *N. fennicus* André genom Andrés beskrifning) om denna art bland annat: „Zu *Pontania collactanea* Först. würde auch *N. fennicus* André zu rechnen sein . . ." Samma uppgift påträffas också i Wützmanns katalog öfver *Chalastogastra* och rättas härmedels i likhet med föregående.

3. I Medd. af Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 30, sid. 63, 1904, har jag såsom för landet ny anmält *Trichiosoma betuleti* Klug från Solowetsk Det har emellertid (se förra delen af denna uppsats!) visat sig, att de ifrågavarande exemplaren böra hänföras till en annan art, som af Konow år 1906 afskiljts från den förstnämnda och beskrifvits under namnet *Tr. nigricoma* enligt exemplar tagna på Solowetsk-öarna och tillhöriga kejs. naturh. mus. i S:t Petersburg. — I detta sammanhang förtjänar omnämnas, att *Tr. betuleti* Klug likasom hufvudarten, *Tr. lucorum* L., hos oss, mig veterligt, påträffats endast i en ♂, 26. V. 06, i Sund, Löfvik (ipse!).

Mötet den 6 april 1907.

Till inhemsk medlem invaldes student W. Pekkola (föreslagen af doktor K. M. Levander).

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 8,042: 00.

Sällskapet biföll ett af skattmästaren framställdt förslag om fondering af räntorna från Palménska och Sanmarkska fonderna.

Från Svenska reallyceum i Helsingfors hade genom dess rektor till sällskapet riktats en förfrågan, huruvida nämnda läroverk kunde för sitt bibliotek emotse ett exemplar af Sällskapets skrifter, och beslöt Sällskapet att tillställa nämnda bibliotek framdeles utkommande publikationer äfvensom, såvida upplagornas storlek det medgåfve, äldre årgångar af Acta och Meddelanden.

Till publikation anmäldes:

Carl Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands III. Cylindrotomidæ und Limnobiidæ.

Resestipendier tilldelades på ansökan och i enlighet med bestyrelsens förslag följande personer till nedanstående belopp:

student F. W. Klingstedt 200 mark för en undersökning af floran uti skärgården väster om Porkkala;

fil. kand. Ernst Häyrén 250 mark för studium af växtlifvet och dess villkor i hafsbandet i Ekenäs skärgård;

fil. kand. Alvar Palmgren 400 mark för floristiska och topografiska undersökningar i Ålands skärgård.

Till Sällskapet hade anländt inbjudning att sända delegerade till sjunde internationella zoologkongressen, som

skulle afhållas i Boston, Massachusetts, den 19—23 augusti 1907, och beslöt Sällskapet åt bestyrelsen uppdraga att vidtaga de åtgärder, hvartill ärendet kunde föranleda.

Sällskapet hade likaså fått emottaga inbjudning att låta sig representeras vid den åminnelsehögtid, som i anledning af 300:de årsdagen af Aldrovandis död skulle afhållas i Bologna den 12 juni 1907, och beslöt Sällskapet till nämnda fest afsända ett telegram.

Från Kongliga Universitetet i Upsala och från Kongliga Svenska Vetenskapsakademien i Stockholm hade till Sällskapet ingått inbjudning till deltagande i de högtidligheter, som i anledning af att 200 år förflutit sedan Carl von Linnés födelse skulle föranstaltas i Upsala och Stockholm den 23—25 maj 1907.

Sällskapet beslöt att vid nämnda tillfällen låta sig representeras af professor O. M. Reuter eller, i händelse af förfall för denne, af amanuens Harald Lindberg.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte gåfvor inlämnats af kronolänsman J. Kock, doktor A. G. Helenius, lektor Hj. Schulman och student I. Välikangas.

De botaniska samlingarna hade sedan novembermötet ökats genom gåfvor af professor Fr. Elfving, rektor M. Brenner, doktorer A. Luther och G. Schneider, amanuens Harald Lindberg, magistrar W. M. Linnaniemi, G. Lång och J. A. Wecksell, gymnastiklärare B. Florström, forstmästare Edv. af Hällström och A. Torckell, trädgårdsmästare H. Wasastjerna, studenter P. Brofeldt, H. Buch, R. Frey, W. Hornborg, Eljas af Hällström, F. W. Klingstedt och C. J. Tigerstedt samt skolelever Dora Collan (genom doktor A. Poppius), N. Johansson (genom fil. kand. A. Palmgren) och O. Setri (genom fil. kand. Laura Högman).

Professor J. A. Palmén uppmanade å professor C. Lundströms vägnar intresserade entomologer att under kommande somrar insamla *Diptera* af följande grupper:

1. *Bibionidæ.* (Zetterstedts *Hirtea*, *Scatopse* etc.).

2. *Chironomidæ.* För bestämningen af arter, tillhörande denna familj, måste främsta benparets tarser och antennerna vara oskadade.

3. *Culicidæ.* Emedan *Culex pipiens* L. öfverhufvudtaget synes vara mindre allmän i Finland och alls icke är hemförd från Finska och Ryska lappmarkerna, vore det af intresse att vinna utredning om särskildt denna arts utbredning. Artens färg har en dragning i gulbrunt, då den vanliga myggans (*Culex nemorosus* Meig.) färg är tämligen rent grå. — Alla andra till familjen hörande arter böra naturligtvis äfven tagas.

4. *Simulidæ.*

5. *Mycetophilidæ.*

6. *Tipulidæ.*

7. *Limnobiidæ.*

För de mindre arterna böra lägsta nålnummer användas eller ock fina silfvertrådar.

Yliopp. I. Välikangas näytti sisävesiemme relikti-eläimistöön kuuluvan äyriäisen,

Pallasiella quadrispinosa G. O. S.

Sitä on tavattu useammista paikoin Saimaan vesistöä m. m. Maaningan järvestä, mutta syvältä, usein monen kymmenen metrin syvyydestä. Näytteillä olevat yksilöt olivat sen sijaan tammik. 10. p:nä otetut Savonlinnan kaupungin vieressä olevasta Kyrönsalmesta, n. s. Linnanvirrasta — mikä muuten ei juuri koskaan jäädy — aivan rantakivien alta, missä niitä näytti olevan sangen runsaasti.

Forstmästare fil. mag. G. Lång hade genomgått och bestämt en del af botaniska museets i Helsingfors lichenologiska samling och härvid anträffat

Två anmärkningsvärda lafvar.

1. *Rhizocarpon Rittokensis* (Hellb.) Th. Fr. Funnen af forstmästare F. Silén i Lapponia Inarensis. Tidigare inom

vårt floraområde tagen af E. Wainio i Ryska lappmarken, sålunda icke inom politiska Finland. För öfrigt känd från norra Sverige, Tyrolen och Nordamerika, men uppträder öfverallt sparsamt.

2. *Stereocaulon coralloides* Fr. Tagen af K. Linkola å Suovesi vid Kuopio. Nordligast hos oss funnen i Nurmes af E. Wainio.

Amanuens Harald Lindberg förevisade

Hypericum montanum L. från Lojo.

De första och enda finska exemplaren af denna växt hade år 1888 anträffats vid Sedola, Lojo, af doktor E. Stenberg. Senaste sommar hade elev O. Setri i få exemplar återfunnit arten i samma socken, antagligen i närheten af den plats där den tidigare förekommit, och hade exemplar af densamma genom fil. kand. fröken Laura Högman inlämnats till samlingarna.

Fil. kand. Alvar Palmgren förevisade följande

Fanerogamer från Åland.

1. *Orchis masculus* L. Funnen å ny lokal i Lemland af lyceist Nandor Johansson.

2. *Vicia lathyroides* L. Funnen i Lemlands skärgård på tvenne holmar år 1902 af föredragaren, tidigare endast anträffad på ett ställe i Sund.

3. *Ajuga reptans* L. Funnen i Jomala å Möckelö nära Mariehamn af Uno Widlund. Antagligen inkommen.

Med anledning af detta meddelade omnämnde student G. von Frenckell, att *Orchis masculus* förekommer på en kal klippa i Geta, där den har anpassat sig efter den otjänliga ståndorten sålunda, att följande årets rotknöl är förenad med växten genom en lång trådlik bildning.

Professor Th. Sælan förevisade exemplar af

Nymphæa candida Presl. f. rosea

och anförde:

Professor Emil Hougberg hade vänligheten att sistlidne sommar skicka åt mig talrika, lefvande exemplar af denna utmärkt vackra *Nymphæa*-form, som han under en resa till Ladoga-Karelen sistlidne sommar påträffat i en insjö, Näkkälänjärvi, vid Karisalmi järnvägsstation 16 kilom. nordost från Wiborg nära gränsen till S:t Andreæ socken. Enligt meddelande af prof. Hougberg växte den tillsammans med den vanliga *N. alba* (eller möjligen hufvudformen af *N. candida*). Tyvärr blefvo icke några exemplar af den senare tillvaratagna.

Professor Th. Sælan anmälde vidare, att han under föregående och sistlidne sommar påträffat två stånd af

Amelanchier canadensis (L.) i Kyrkslätt socken.

Stånden växte i en blandskog vid en gångstig mellan Fasa och Goddarsböle gårdar ganska aflägset från människoboningar. Det ena ståndet var af manshöjd, väl utveckladt, och bar ej allenast blommor och frukt, utan hade äfven mogna, grobara frön. Det andra växande omkring hundra steg därifrån, var litet och starkt förgrenadt genom att hararna afbitit toppskotten. Hvarifrån de hämtats till detta ställe, kan jag icke förklara, ty denna växt odlas alls icke i närheten. Fyndet utvisar emellertid, att *Amelanchier canadensis* trifves väl i vårt klimat.

I anslutning härtill meddelade amanuens Harald Lindberg, att han på Karelska näset i Valkjärvi socken, cirka 1 km från Veikkola gård, påträffat två blommande buskar af *Amelanchier canadensis.*

Med. stud. R. Forsius sade sig äfven i Veckelaks socken af nämnda art hafva sett flere blommande exemplar, af hvilka ett nått manshöjd. Exemplaren växte vid Kvarnby å på ett afstånd af cirka en half kilometer från Kvarnby gård.

Amanuens B. Poppius anmälde till publikation:

Zwei neue Stenus-Arten aus Lappland.

1. *Stenus* (*Nestus*) *subarcticus* n. sp.

Tiefschwarz, stark glänzend, weitläufig und kurz anliegend weisslich behaart. Der Kopf ist breiter als der Halsschild, jedoch schmäler als die Flügeldecken an der Basis, die Augen sind gross und vorspringend. Die Stirnfurchen mässig tief, nach vorne konvergierend, die Stirn zwischen denselben deutlich erhoben Die Punktur ist fein und weitläufig, feiner und besonders weitläufiger als auf dem Halsschilde.

Die Fühler sind ziemlich gestreckt, gegen die Spitze schwach verdickt, die zwei ersten Glieder verdickt, gleich lang. Das dritte Glied ist etwas länger als das vierte, dieses länger als das fünfte; die drei letzten Glieder quer und verdickt.

Der Halsschild ist mässig stark, aber weitläufig, feiner und undichter punktiert als die Flügeldecken, schwach herzförmig, an den Seiten ziemlich seicht gerundet, diese vor den schwach stumpfen Hinterecken nicht ausgeschweift. Mittelfurche fehlt.

Die Flügeldecken sind fast doppelt länger als der Halsschild, dichter und kräftiger punktiert, etwas uneben, nach hinten schwach erweitert, am Hinterrande breit ausgeschweift.

Die Dorsalsegmente sind fein und weitläufig, wie der Halsschild punktiert, an der Basis der Quere nach ziemlich tief eingedrückt. Die vorderen ohne Längskielchen.

Die Füsse sind von normaler Länge, das vierte Tarsenglied ist einfach. — Long. 2,8 mm.

♂ unbekannt.

Eine sehr ausgezeichnete Art, die durch den Mangel kleiner Längskielchen an der Basis der vorderen Dorsalsegmente wohl am nächsten mit *incanus* Er. verwandt ist, sich aber besonders durch den stark glänzenden, rein schwarzen, weitläufig punktierten Körper sofort unterscheidet.

Fundort: Ein Exemplar am oberen Lutto-Flusse in der Nähe von Komsiovaara, Enare, am 15. VIII. 1899 unter Steinen am Flussufer von mir erbeutet. — Mus. Helsingf.

2. *Stenus* (*Nestus*) *bernhaueri* n. sp.

Schwarz, deutlich bleiglänzend, ziemlich glänzend, weitläufig und kurz anliegend weiss behaart.

Der Kopf ist gross, viel breiter als der Halsschild, kaum schmäler als die Flügeldecken an der Basis. Die Augen sind gross und vorspringend. Die Stirnfurchen sind tief und nach vorne schwach konvergierend; zwischen denselben ist die Stirn kielförmig erhoben. Die Punktur ist ziemlich fein, dicht, feiner aber als auf dem Halsschilde. Die Fühler sind gegen die Spitze schwach erweitert, das dritte Glied fast doppelt länger als das vierte, die folgenden allmählich kürzer werdend, das achte schwach quer, die folgenden stärker quer und verdickt.

Der Halsschild ist schwach herzförmig, etwa so lang als breit, an den Seiten seicht gerundet, nach vorne kräftiger als nach hinten, vor den schwach stumpfen Hinterecken kaum ausgeschweift. Die Scheibe ist dicht und ziemlich fein, feiner punktiert als die Flügeldecken. Die Mittelfurche fehlt.

Die Flügeldecken sind um etwa ein Drittel länger als der Halsschild, etwas gewölbt, schwach uneben, nach hinten seicht erweitert. Die Scheibe ist dicht, gröber punktiert als der Halsschild.

Der Hinterkörper ist oben feiner und weitläufiger punktiert als die Flügeldecken, dick gerandet. In den Quereindrücken der vorderen Dorsalsegmente fehlen Längskielchen.

Die Tarsen sind von gewöhnlicher Länge, das vorletzte Glied ist einfach. — Long. 3,5 mm.

♂ unbekannt.

In Körperform dem *St. morio* Grav. sehr ähnlich, unterscheidet sich aber u. a. durch die tiefen Stirnfurchen und durch das Fehlen der Längskielchen in den Querfurchen der vorderen Dorsalsegmente. In dieser Hinsicht näher mit *St. mendicus* Er. und *St. incanus* Er. verwandt. Von der erstgenannten Art zu unterscheiden durch gestrecktere Körperform, feinere und besonders undichtere Punktur der Oberseite, durch etwas grösseren Kopf, durch schmäleren und gestreckteren, an den Seiten seichter gerundeten Halsschild, sowie durch längere und weniger unebene Flügeldecken. Von *incanus* zu unterscheiden durch grösseren Körper und stärker glänzende Oberseite. Der

Kopf ist bedeutend grösser, der Halsschild ist verhältnismässig schmäler und die Flügeldecken länger. Die Behaarung ist weitläufiger.

Fundort: Ein ♀ zusammen mit der vorigen Art. — Mus. Helsingf.

Rektor M. Brenner förevisade samt föredrog om

Några lapska Taraxacum-former.

Genom herr forstmästaren Justus Montells upplysta intresse har jag blifvit satt i tillfälle att taga kännedom om af honom i Kemi och Enontekis lappmarker äfvensom i angränsande delar af Sverige insamlade *Taraxacum*-former.

Då dessa trakters flora hvad släktet *Taraxacum* beträffar ännu är fullkomligt okänd, och ifrågavarande samling, utom några förut urskilda former, innehåller fyra hittills okända, har jag trott mig böra till för saken intresserades tjänst bekantgöra hvad härom ur denna samling kunnat inhämtas.

Af de insamlade formerna, till största delen representerade i talrika exemplar, tillhöra två, *T. Hjeltii* och *T. simulum*, den formgrupp, som gått under benämningen *T. ceratophorum* (Led.) DC. eller *T. officinale* var. eller subsp. *ceratophorum* (Led.) och år 1889 i Medd. af Soc. pro Fauna et Flora Fenn., 16, af mig på grund af de korta och breda utstående ytterholkfjällen betecknades som f. *ceratophorum* af *T. officinale* var. *patulum* Brenn., till åtskillnad från den stundom hos oss härmed hopblandade s. k. *T. officinale* var. eller subsp. *corniculatum* (Kit.), d. v. s. den med ett hornlikt bihang på holkfjällen försedda formen af *T. lævigatum* (Willd.). Sedan dess har den förra, redan 1885 af Hj. Hjelt såsom *T. officinale* var. *boreale* beskrifna och 1905 af H. Dahlstedt *T. ceratophorum* **Hjeltii* benämnda formen, i likhet med öfriga *T. ceratophorum*-former och i öfverensstämmelse med den uppfattning om *Taraxacum*-formerna öfver hufvud sistnämnda författare i Botaniska Studier tillägnade F. R. Kjellman uttalat, af honom

år 1906 i Arkiv för Botanik, 5, uppställts såsom en egen art, *T. Hjeltii* Dahlst. I förhållande till denna och öfriga af Dahlstedt i Arkiv för Botanik, 5, anförda *T. ceratophorum*-former intagande en fullkomligt självständig ställning, måste äfven den senare till nämnda grupp hörande formen, *T. simulum,* såsom en egen art anses.

De tre öfriga nu nybeskrifna formerna, *T. lobulatum, T. parciflorum* och *T. oxylobium* åter intaga sin plats i närheten af *T. croceum* Dahlst., af hvilken jämte *T. repletum* Dahlst. äfven exemplar i denna samling ingå.

T. Hjeltii Dahlst. — *Fenn.* Lapp. Kem., Enontekis, pag. Hetta in prato; *Suec.* Norrb., Muonionalusta in prato juxta montem Muonionvaara.

T. simulum. Radix tenuis — sat crassa; folia 3—20 cm longa, 1—5 cm lata, obscure — lutescenti-viridia, breviter parcipilosa — subglabra, costa pallida vel fuscescente vel basin versus rufescente, late petiolata — subsessilia vel anguste petiolata, sat late obovato — angustius lingulata, acuta — subobtusa, integra, irregulariter argute dentata, dentibus patulis — reversis, vel runcinata laciniis brevibus triangularibus latis — sat angustis, patentibus — retroversis, integerrimis, lobo terminali brevi deltoideo vel in foliis intimis sublanceolatis interdum elongato hastato subsagittatove, integerrimo — repando; scapi 1—4, erecti, folia parum superantes vel breviores, ubique vel superne vinose rufescentes, plus minusve araneopilosi — glabri, apicem versus attenuati; capitula 25—35 mm lata, breviter — vix radiantia, angustiflora, ligulis subtus late brunneo-violaceo vittatis; involucrum 12—18 mm longum, fusco-virescens, squamis 13, raro 21, apice obscuriore leviter corniculatis — ecornutis; squamae involucelli breves, ovatae — lanceolato-ovatae, immarginatae, ad apicem attenuatum distincte breviter cornutae, erecto-patentes — subrecurvae; antherae pallidae, polliniferae; stigmata fuscescentia; achenia 2,75 mm longa, 0,75—1 mm lata, pallide lutescentia vel flavescentia, striata, in ipso apice breviter pauci-muricellata, ceterum laevia, appendice brevi, anguste conica, pappo albo. — Quoad folia *T. brachyceras* Dahlst. adsimilans, squamae involucelli autem distinctius cornutae, patentes, antherae pallidae ache-

niaque laeviora. — *Fenn.* Lapp. Kem., Enontekis, pag. Hetta in campo graminoso pratisque, Palojoensuu in pago; Lapp. Enontek. in prato juxta lacum Suonttajärvi et ad Wähäniva ad lat. bor. 68 ° 25′.

T. lobulatum. Radix tenuis; folia 5—20,5, interdum 25 cm longa, 8—15 mm lata, tenuia, laete viridia, sicca lutescentia, glabra, costa pallida, exteriora anguste petiolata, lingulata, parce tenui — sat grosse dentata, acuta vel subobtusa, cetera late vel in umbrosis anguste petiolata, lingulata vel raro obovato-lingulata — late linearia, irregulariter tenui vel grosse dentata — regulariter pinnatipartita, marginibus in parte inferiore subulato-dentatis — subintegerrimis, laciniis brevibus angustis patentibus vel latis retroversis triangularibus, oppositis vel alternis, vulgo integerrimis, loboque terminali elongato, hastato sagittatove, acuto, marginibus convexis integerrimis; scapi 1—5, erecti, saepe curvati, folia superantes — duplo longiores, brunneo-virescentes vel in parte superiore saltem fere badii, glaberrimi vel juniores parce pilosi, apicem versus attenuati; capitula magna, ligulis subtus late brunneo-vittatis; involucrum 12—20 mm longum, angustum, laete virens, interdum basi violaceo-pruinosum, squamis 13, raro 19, apice vulgo rufescentibus; squamae involucelli erecto-patentes, breves, ovatae — ovato-lanceolatae vel exteriores subcordato-ovatae apice vulgo attenuato obtusae, membranaceo-albido-marginatae — immarginatae; antherae lutescentes, polliniferae; stigmata obscura; achenia 3,5 mm longa, 1 mm lata, apicem versus leviter dilatata, pallide lutescentia, striata, rugulosa, apice leviter spinulosa, appendice brevi, anguste conica, pappo albo. — Differt a *T. repleto* Dahlst. squamis involucelli firmioribus, latioribus erectioribusque, stigmatibus obscurioribus, acheniis laevioribus foliisque latius laciniatis, minus dentatis, lobo terminali dissimili longiori. — *Fenn.* Lapp. Enontek. inter Hetta et Lappajärvi in nemore; Lapp. Kem. Pallastunturi in reg. betulina, Muonio, ad Nulusjärvi et praed. Mella in pratis; *Suec.* Norrb., Muonionvaara et Muonionalusta in prato juxta Muonionvaara.

f. *collatatum*, foliis latioribus, obovato-lingulatis, grosse dentatis. — *Fenn.* Lapp. Kem., Muonio Ylikylä, in prato.

T. parciflorum. Radix longa, crassa; folia 3—12 cm longa, 8—35 mm lata, tenuia, laete viridia, sicca lutescentia, vel rufescentia, glabra, costa pallida vel fuscescente vel interdum rufescente, anguste — late petiolata, anguste lingulata vel lanceolata, paucidentata dentibus reversis vel pinnatipartita laciniis sat brevibus anguste triangularibus integerrimis, vulgo forte retroversis, saepe subuncinatis, lobo terminali elongato sagittato acuto, saepe cochleariformi, marginibus rectis vel convexis; scapi 1—6, erecti, saepe sigmoidei, folia superantes — duplo longiores, virescentes vel e basi virescente badio-fusci, plus minusve albi-pilosi — subglabri vel denique glaberrimi, apicem versus attenuati; capitula magna, longe radiantia, ligulis angustis, subtus obscure vittatis, parcis; involucrum 12—17 mm longum, angustum, fuscovirens, interdum basi violaceo-pruinosum, squamis vulgo 13, raro 14, 19 vel 23, sat angustis, apice vulgo obscuris; squamae involucelli erecto-patentes — patulae, breves, ovatae — ovato-lanceolatae vel lanceolatae, infimae saepe angustae, apice acuto vel subobtuso subito vel sensim attenuatae, immarginatae; antherae lutescentes, polliniferae; stigmata obscura; achenia 3,75—4 mm longa, 1,25 mm lata, pallide lutescentia — flavescentia, striata, forte rugosa, superne spinulosa, appendice brevi, conica, pappo albo. — Planta minore, foliis anguste laciniatis, laciniis forte reversis, ligulis parcis angustis remote radiantibus obscuris, squamis involucelli vulgo angustioribus patentioribus acheniisque rugosioribus a *T. lobulato* praecedente diversum, habitu autem, foliis forte runcinatis, capitulis amplioribus longe remote radiantibus squamisque involucelli firmioribus a *T. repleto* differens. — *Fenn.* Lapp. Kem., Muonio, in ripa fluminis juxta pagum Ylikylä, Enontekis in pago Palojoensuu et in ripa arenosa flum. Palojoki ad. lat. bor. c. 68° 15′; Lapp. Enontek., in ripa fluminis Muonio prope Karesuanto ad lat. bor. c. 68° 30′ et inter Palojoensuu et Kuttanen in pratoque juxta lacum Suonttajärvi.

T. oxylobium. Radix tenuis; folia 4,5—20 cm longa, 1—6 cm lata, tenuia, exteriora breviter alato-petiolata — sessilia, interiora longius angustiusque petiolata, laete viridia, raro obscuriora, sicca flavescentia, glabra vel breviter parcipi-

losa, interdum densius longiusque pilosa, costa pallida, basi vulgo rufescente, lingulata vel obovato-lingulata, acuta — subobtusa, irregulariter argute, interdum uncinato- dentata vel lyrata vel lanceolata — lingulato-lanceolata, incisa — pinnatipartita, lobo terminali triangulari acuto basi sagittata hastatave, laciniis triangularibus, acutis — acutissimis, patentibus vel leviter reversis, integerrimis vel margine superiore plus minusve subulato-dentatis, interdum angustioribus leviter recurvis, dentibus subulatis separatis; scapi 1—4, erecti vel sigmoideo-adscendentes vel decumbantes, foliis aequilongi — duplo longiores, badio-fusci vel in parte inferiore virescentes, araneo-villosi vel vulgo leviter pilosi — glabri, apicem versus attenuati; capitula mediocria, radiantia, ligulis parcis; involucrum 13—17 mm longum, angustum, laetius vel obscurius fusco-virens, squamis vulgo 13, raro 11, 19 vel 21, sat angustis, apice obscuris; squamae involucelli erecto-patentes — patulae, ovatae — ovato-lanceolatae, acutae — acutissimae, saepe rufescentes, immarginatae; antherae pallidae, polliniferae; stigmata obscura; achenia 3—3,5 mm longa, 0,75—1 mm lata, apicem versus vix dilatata, straminea, striata, rugosa, apice spinulosa, appendice brevi, leviter conica, pappo albo. — Differt a *T. repleto* foliis vulgo latioribus, regulariter pinnatipartitis vel incisis, laciniis longioribus acutioribusque, a *T. parcifloro* foliis latioribus, laciniis patentioribus loboque terminali triangulari plano bene distincta. — *Fenn.* Lapp. Kem., in pratis ad pag. Hetta et ad Puolitaipale par. Enontekis, in prato ad Nulusjärvi et ad praedium Mella par. Muonio ad montemque Pallastunturi in regione subalpina; Lapp. Enontek. in prato juxta lacum Suonttajärvi et juxta flum. Muonio inter Palojoensuu et Kuttanen.

T. repletum Dahlst. — *Fenn.* Lapp. Kem., par. Enontekis, in prato ad pag. Hetta, ad Puolitaipale, ad montem Pallastunturi juxta rivulum nivale, inter Ounas- et Suvastunturi, in ripa arenosa fluminis Palojoki; Lapp. Enont., in prato juxta lacum Suonttajärvi; *Suec.* Lapp. Torn., Karesuanto in clivo ripario fluminis juxta pag. Kuttainen; *Ross.* Lapp. or., ad pag. Ponoj juxta rivulum.

T. croceum Dahlst. — *Fenn.* Lapp. Kem., par. Muonio, in prato praed. Mella.

Student F. W. Klingstedt inlämnade till publikation:

Beiträge zur Kenntnis der Oscillatoriaceen Finlands.

Die Verbreitung der Oscillatoriaceen in Finland ist vorher nicht Gegenstand der Untersuchung gewesen. Angaben über diese Algen habe ich in unserer floristischen Litteratur überhaupt nicht finden können. Nur zwei Arten werden von K. M. Levander[1]) in den Berichten über seine Untersuchungen der Vegetation in Kleingewässern auf den Schäreninseln Esbo's erwähnt. Da keine grösseren, das ganze Land umfassenden Sammlungen vorlagen, giebt nachstehendes, von mir zusammengestelltes Verzeichnis über unsere Oscillatoriaceen ein allerdings unvollständiges Bild von dem Vorkommen dieser Algen im Florengebiete. Zuerst mögen diejenigen naturgeschichtlichen Provinzen[2]) erwähnt werden, von denen mir Material jener Cyanophyceen zu Gebote stand, ferner sei die Verteilung des Materials auf die respektiven Gebiete angegeben.

Al, einige von mir gesammelte Proben.

Ab, von prof. F. Elfving in der Umgegend von Åbo gesammeltes Material nebst einigen von mir in den Åbo-Schären gesammelten Proben; eine grössere von Dr. A. Luther in Lojo zusammengebrachte Sammlung.

N, in der Umgegend von Helsingfors, von den proff. W. Nylander und F. Elfving, Dr. A. Luther, u. a., ein paar von Rektor M. Brenner auf der Insel Hogland gesammelte Proben.

Drei Proben von *Ta* und eine von *Sa*.

Aus den Untersuchungen, die etwa 90 Algenproben umfassten, ergiebt sich, dass aus finnischen Gebieten 26 Arten, auf 7 Gattungen verteilt, gegenwärtig bekannt sind. Einige Arten werden ausserdem durch einige verschiedene Formen vertreten. Natürlich habe ich im Verzeichnis nur solche Arten und Formen erwähnt, von denen eine zuverlässige Bestimmung auf

[1]) K. M. Levander, Zur Kenntnis des Lebens in den stehenden Kleingewässern Finlands. Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica XVIII (1900).

[2]) Die Provinzeinteilung ist dieselbe wie in Herbarium Musei Fennici.

Grund des verfügbaren Materials möglich war. Aus den oben erwähnten Umständen ist ersichtlich, dass man über die Verbreitung der verschiedenen Arten in Finland keine bestimmten Schlüsse ziehen kann. Mehrere neue Arten können noch gefunden werden, und von den hier erwähnten werden sich wohl viele als ziemlich allgemein verbreitete erweisen. Im Vergleich mit der skandinavischen und dänischen Flora, die beide etwa 60 Arten zählen, erscheint also unsere Flora als recht arm an Arten. Dieser Umstand findet zum Teil darin seine Erklärung, dass diese Pflanzengruppe bei uns bisher nur wenig gründlich untersucht worden ist. Andererseits muss hervorgehoben werden, dass viele von den in Dänemark und Schweden gefundenen Arten reine Meeresformen sind, die höhere Ansprüche an den Salzgehalt des Wassers machen, als dass sie an unseren Küsten vorkommen könnten.

Bei der Bestimmung des Algenmaterials habe ich M. Gomont's Monographie des Oscillariées und ein Werk über die Blaualgen Dänemarks von J. Schmidt[1]) benutzt.

In nachstehendem Verzeichnisse sind bei einigen Arten Umstände verzeichnet worden, die in irgend einer Hinsicht für dieselben bemerkenswert sind.

Fam. Oscillatoriaceæ.

Tribus I. Vaginarieæ Gomont.

Schizotrix Kütz.

1. *Sch. Friesii* (Ag.) Gom. — *Ab.* Karuna (F. Elfving). — *Ta.* Janakkala (F. Elfving).
2. *Sch. Mülleri* Näg. – *Ab.* Lojo (A. Luther).

Microcoleus Desmazières.

3. *M. vaginatus* (Vauch.) Gom.
var. *α Vaucheri* Gom. — *Ab.* Lojo (A. Luther).

---

[1]) Johs Schmidt, Danmarks blaagrønne Alger. Særtryk af Bot. Tidsskr., 22 Bind, 3 Hefte. Kjøbenhavn 1899.

Tribus II. Lyngbyeæ Gomont.

Symploca Kütz.

4. *S. muscorum* (Ag.) Gom. — *Al.* Jomala, Kungsö (H. Buch); Lemland, Granö (F. W. K.). — *Ab.* Kakskerta (F. Elfving); Wichtis (W. Nylander).

Lyngbya Ag.

5. *L. æstuarii* (Mert.) Liebman. — *Al.* Jomala, Kungsö (H. Buch). — *Ab.* Reso, Ekestensholm (F. W. K.). — *N.* Tvärminne (G. Schneider); Kyrkslätt, Värström (F. W. K.); Esbo, Löfö (F. Elfving).

Phormidium Kütz.

6. *Ph. luridum* (Kütz.) Gom. — *Al.* Geta, im Kirchdorfe, am Rande eines Grabens auf feuchter Erde, die zeitweise von fliessendem Wasser überspült wird (F. W. K.).

7. *Ph. tenue* (Menegh.) Gom. — *Ab.* Karislojo, Nickus (A. Luther); Lojo, Linkulla (A. Luther); Lojo, Kiviniemi (A. Luther); Lojo, beim Pfarrhause (A. Luther); Lojo, Pitkäniemi (A. Luther).

An allen diesen Fundorten kam die Art mit *Ph. Corium* (Ag.) Gom. und *Ph. autumnale* (Ag.) Gom. emend. vor.

8. *Ph. Corium* (Ag.) Gom. — *Al.* Lemland, Granö (F. W. K.). — *Ab.* Åbo, Samppalinna (F. Elfving); Åbo, Hallis (F. Elfving); Lojo, Kiviniemi; Linkulla; Hiittis; Karkkali; beim Pfarrhause; bei der Brauerei (A. Luther); Karislojo, Nickus (A. Luther). — *N.* Helsingfors (W. Nylander); Helsingfors, Djurgården (F. W. K.).

9. *Ph. Retzii* (Ag.) Gom. — *Al.* Geta, bei Djupviksgrottan (F. W. K.). — *Ab.* Åbo, Lemo (F. Elfving); Åbo, Hallis (F. Elfving); Lojo, auf Holz im Lojo-See (F. Elfving).

10. *Ph. favosum* (Bory) Gom. — *N.* Helsingfors, bei Alphyddan (F. W. K.).

11. *Ph. subfuscum* Kütz.

var *α*. — *N.* Helsingfors, Observatoriebergen (W. Nylander); Helsingfors, Brunnsparken(?); Sibbo, Kalkholmen (H. Buch).

var. β, *Joannianum* Gom. — *N.* Helsingfors, auf Holz in den Teichen in Djurgården (F. W. K.).

12. *Ph. autumnale* (Ag.) Gom. emend. — *Al.* Geta, am Wege nach Bolstaholm (F. W. K.); Lemland, Granö (F. W. K.). — *Ab.* Åbo, auf Erde (F. Elfving); Åbo, Samppalinna (F. Elfving); Åbo, Hallis (F. Elfving); Åbo, auf einer kleinen Insel, namens Ruskarin-poro, in Erstan (F. W. K.); Karislojo, Nickus (A. Luther); Lojo, Kiviniemi; Linkulla; Hiittis; Pitkäniemi; Linnais; Karkkali; bei Pfarrhause; bei der Brauerei (A. Luther). — *N.* Helsingfors (W. Nylander); Helsingfors, in Sandvikshamnen auf Steinen, auf einer Steinmauer in der Elisabetsstrasse, unter anderen *Oscillatoria*-Arten bei dem Kloakendolen in Tölö-viken schwimmend, an mehreren Orten auf Felsenwänden in Djurgården (F. W. K.); Rödbergen (A. Luther). — *Ta.* Janakkala (F. Elfving).

Ist gewiss sehr allgemein verbreitet. Von dieser Art habe ich, wie ersichtlich, die Gelegenheit gehabt, ein recht bedeutendes Material, teils getrocknetes, teils lebendes, zu untersuchen und kann ich nicht umhin die Ansicht Herrn Schmidt's zu unterstützen, dass die zwei Gomont'schen Arten, *Ph. uncinatum* und *Ph. autumnale*, nicht aufrecht erhalten werden können, sondern in eine Art vereinigt werden müssen.

Oscillatoria Vaucher.

13. *Osc. rubescens* De Candolle. — *Ta.* Messuby, Kaukojärvi (R. Grahn).

14. *Osc. Agardhii* Gom. — *N.* Helsingfors, Tölö-viken (F. W. K.).

15. *Osc. princeps* Vaucher. ? — *N.* Esbo, Löfö, in Süsswasseraquarium (F. Elfving).

In einem mikroskopischen Cyanophyceen-Präparate des obenerwähnten Aquariums gab es drei kurze Fäden einer dicken *Oscillatoria*-Art (33 μ), die ich für *Osc. princeps* halten muss. Da die für die Art charakteristischen Endzellen fehlten, muss die Bestimmung als etwas unsicher gelten.

16. *Osc. limosa* Ag. — *Ab.* Åbo, Hallis in Pfützen beim Wasserfalle (F. Elfving).

17. *Osc. curviceps* Ag. — *N.* Helsingfors, Djurgården, in den Teichen unterhalb Alphyddan (F. W. K.); Kyrkslätt, Johannevik (F. W. K.).

18. *Osc. anguina* Bory. — *N.* Tytärsaari (M. Brenner); Esbo, Löfö, in Süsswasseraquarium (F. Elfving). — *Sa.* S:t Michel (Signe Grenman).

19. *Osc. irrigua* Kütz. — *Ab.* Lojo, in einem von den Ojamo-Quellen kommenden Bache (A. Luther).

20. *Osc. tenuis* Ag. — *N.* Esbo (K. M. Levander); Esbo, Löfö, in Aquarium (F. Elfving).

var. *α natans* Gom. — *Ab.* Merimasku, Kyrklandet (F. W. K.); Reso, Ekestensholm (F. W. K.). — *N.* Kyrkslätt, Johannevik (F. W. K.); Helsingfors, Tölö-viken (F. W. K.).

var. *β tergestina* Rabenhorst. — *Al.* Geta, am Wege nach Bolstaholm (F. W. K.). — *Ab.* Reso, Ekestensholm (F. W. K.); Lojo, in der Nähe vom Badehause der Brauerei (A. Luther). — *N.* Helsingfors, Tölö-viken (F. W. K.).

21. *Osc. amphibia* Ag. — *Ab.* Lojo, in einem von den Ojamo-Quellen kommenden Bache (A. Luther). — *N.* Kyrkslätt, Värström (F. W. K.); Esbo (K. M. Levander); Helsingfors, Tölö-viken, bei dem Abwasserdolen in Djurgården (F. W. K.).

22. *Osc. chlorina* Kütz. — *N.* Helsingfors, Tölö-viken, bei dem Abwasserdolen (F. W. K.).

23. *Osc. splendida* Greville. — *Ab.* Lojo, in der Nähe der Dampschiffbrücke (A. Luther); Åbo, Hallis in Pfützen beim Wasserfalle (F. Elfving). — *N.* Kyrkslätt, Bergstad (F. W. K.); Esbo, Löfö, in Süsswasseraquarium (F. Elfving); Helsingfors, Djurgårdsdammarna und in Fredriksberg (F. W. K.).

24. *Osc. chalybœa* Mertens. — *Ab.* Reso, Ekestensholm, Pitkälahti (F. W. K.). — *N.* Helsingfors, bei dem Abwasserdolen in Tölö-viken (F. W. K.).

Spirulina Turpin.

25. *Sp. major* Kütz. — *N.* Kyrkslätt, Värström, zusammen mit *L. æstuarii* (F. W. K.).

26. *Sp. Nordstedtii* Gom. — *N.* Helsingfors, Tölö-viken, bei dem Abwasserdolen in Djurgården (F. W. K.).

Mötet den 4 maj 1907.

Sällskapets rörliga kapital utvisade enligt af skattmästaren afgifven kassarapport en behållning af Fmk 6,144: 30.

Till Sällskapet hade ingått en anhållan om skriftutbyte från Deutsche entomologische Gesellschaft i Berlin, och beslöt Sällskapet med bifall till denna anhållan i utbyte sända sina Acta och Meddelanden.

Från Muséum national d'historie naturelle i Paris hade Sällskapet emottagit en skrifvelse jämte åtföljande subskriptionslista i och för tecknande af bidrag till ett tillämnadt monument öfver den berömda filosofen och naturforskaren Lamarck, hvilket monument skulle resas i Jardin des Plantes i nämnda stad.

Till publikation anmäldes:

Ernst Häyrén, Bidrag till Björneborgstraktens kärlväxtflora.

J. I. Liro, Kulturversuche mit finnischen Rostpilzen II.

K. Siitoin, Sarajärven eläimistö.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte inlämnats gåfvor af provisor O. Hägg, forstmästare M. W. Waenerberg, fil. kand. Å. Nordström, student E. W. Suomalainen, doktor R. Fabritius, student R. Forsius och agronom L. Herlevi.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte gåfvor inlämnats af Helsingfors botaniska bytesförening och amanuens Harald Lindberg.

Ylioppilas E. W. Suomalainen ilmoitti, että hän viime vuonna ei nostanut Seuran hänelle antamaa apurahaa, koska hän sairauden takia oli estetty tekemästä retkeä.

Preparator G. W. Forssell förevisade ett exemplar af

Otis tetrax L. från trakten af S:t Michel.

Exemplaret var skjutet senaste vinter och hade af magister E. G. Åkesson inlämnats till samlingarna i utbyte mot dubblettexemplar af hos oss allmännare arter.

Doktor K. M. Levander demonstrerade en

Halacarid från Tusby träsk.

Exemplaret hade af föredragaren anträffats den 27 juni 1906 lefvande bland alger, tagna från stranden af nämnda, 30 km N om Helsingfors belägna insjö. Fyndet är af intresse, emedan representanter för ifrågavarande marina djurgrupp blott ytterst sällan blifvit hittills i sött vatten iakttagna. Enligt doktor Erik Nordenskiöld, som granskat det af föredragaren förfärdigade preparatet, tillhör arten icke någondera af de två halacaridformer, *Rhombognathus seahani* Hodge och *Halacarus spinifer* Lohmann, hvilka som bekant blifvit anträffade i Finska vikens bräckta vatten.

Professor J. A. Palmén anförde i anledning af detta meddelande, att doktor A. Spoof till samlingarna inlämnat en halacarid från Åbo-trakten.

Forstmästare J. E. Ekström lämnade

Två zoologiska notiser.

1. Uti Laihajärvi sjö i Hinkuenmaa benämnda kronopark i Jämsä socken förekommer ett anmärkningsvärdt stort antal abborrar behäftade med ryggradskrökning (skolios). Enligt forstmästare R. Malmborgs uppgift är det nämligen ovanligt att i nämnda sjö erhålla raka abborrar, och torde de krokigas antal uppgå åtminstone till 70 %. Ryggradens krök-

ning är dock ej spiralformig, utan vågformig i fiskens vertikal- eller horisontalplan. Andra fiskar i samma sjö äro normalt vuxna. Uti närbelägna sjöar äro abborrarna likaså af vanligt utseende.

2. Ett exemplar af *Astacus fluviatilis*, inköpt på torget i Helsingfors, bar på ena klon ett monströst taggutskott. Ytterst sällan ser man äfven två dylika utskott.

Student R. Frey förevisade följande af honom funna

För Finland nya dipterer.

Cyrtoneura (*Morellia*) *podagrica* Lw. En ♂ funnen den 10 augusti 1906 i Teisko, Tavastland. Förut omnämnd ifrån Mellaneuropas alptrakter.

Chilosia pini Beck. En ♂ tagen tidigt på våren år 1905 på blommande *Salix* invid kärr i Hoplaks i närheten af Helsingfors. Tidigare är denna art känd ifrån alpregionerna i Österrike.

Ch. velutina Lw. Funnen i flera exemplar i Messuby och Hattula socknar i mellersta Tavastland. Arten är utbredd öfver mellersta och norra Europa.

Ch. crassiseta Lw. En ♂ infångades den 16 juni 1906 i Hammarland socken på Åland. Förut känd från Dalmatien.

Ch. cynocephala Lw. Påträffades den 15 juni 1906 i ett ♀-exemplar i Hammarland. Är för öfrigt utbredd öfver större delen af Europa.

Samtliga förevisade *Chilosia*-arter hafva granskats af den framstående kännaren af hithörande former, stadsarkitekten Th. Becker i Liegnitz.

Rektor M. Brenner föredrog:

Till frågan om naturfornminnens fredande.

För två år sedan omnämnde jag bland ännu kvarstående lämningar från halfön Helsingnäs' eller det nuvarande Helsing-

fors' tidigare flora äfven hasseln i Ulrikasborgs brunnspark. Denna, en högväxt och starkt förgrenad, kraftig buske, belägen invid lindbersån på nordsluttningen af det västra batteriberget, hvilken under många år utgjort föremål för fenologiska observationer, har numera under denna vinter, jämte ett antal tallar, rönnar och häggar, äfven dessa relikter från forna tider, drabbats af ödet att nödgas vika för de på platsen pågående försköningarna, de där skoningslöst nedhuggande och nivellerande synas sträfva mot utplånandet af allt, som påminner om traktens naturtillstånd.

I och med denna buskes fall har hasseln upphört att tillhöra Helsingfors stads flora, ty de exemplar, som ännu annorstädes, såsom i Botaniska trädgården och på den gamla begrafningsplatsen vid Boulevardsgatan, förefinnas, äro där planterade.

Äfven den lilla kullen emellan stora allén och nämnda batteriberg med sin rika *Erophila*-vegetation har bortsprängts, sannolikt för att lämna rum för någon plan och platt artificiell gräsmatta.

I anledning af dessa och tidigare likartade tilldragelser torde det kanske vara skäl att vidtaga någon åtgärd därhän, att i ett eller annat hänseende intressanta naturföremål ej utan tvingande skäl skadas eller förstöras. Skadan kan väl i detta fall anses vara obetydlig; i andra fall kan förlusten blifva större och borde därför såvidt möjligt förebyggas. Åtminstone då det gäller offentliga funktionärer, såsom i detta fall stadens trädgårdsmästare eller trädgårdsnämnd, borde det väl, då det är fråga om något tillärnadt ingrepp i de bestående naturförhållandena, ej vara svårt att åstadkomma en kommunikation med redan existerande eller möjligen för ändamålet uppstående föreningar.

Jag har tänkt, att måhända Societas pro Fauna et Flora Fennica, nu närmast med afseende å stadens utvidgning och däraf framkallade planeringar, hos vederbörande myndigheter kunde anhålla om att få del af de tillärnade förändringarna och sålunda möjligen blefve i tillfälle att från förstöring rädda något intressant naturfornminne samt därnäst ville gå i författning om sakens bedrifvande på andra orter,

hvarvid väl närmast föreningarna för hembygdsforskning borde komma i åtanke.

Det af rektor Brenner väckta förslaget hänsköts i och för beredning till Sällskapets bestyrelse.

Årsmötet den 13 maj 1907.

Sällskapets ordförande, professor J. A. Palmén, uppläste följande

Årsberättelse rörande Sällskapets verksamhet 1906—1907.

Nu, likasom så ofta förut, sammanträda vi till årsmöte i varbrytningens tid för att blicka tillbaka på det förgångna årets arbete och reda oss för det nästföljande. Nu står också hela vårt land i vårbrytningens tid, beredande sig ej blott för den stundande sommarens växt och frukt, utan ock för en hel lång framtid. I dennas sköte kan ligga mycket godt, men också mången oanad motgång. Den sociala islossning, som hos oss pågår, bringar genom osynliga men mäktiga krafter upp ur samhällslifvets djup mycket nytt och oförsökt. Detta kan, liksom flodvattnet, väl alstra fruktbarhet, men kan också ödelägga fruktbara tegar. Hafva vi under ofärdsåren sett, att det stilla vetenskapliga arbetet hämmats, så kan resultatet bli liknande äfven nu, när landets hela framtid ter sig som ett stort frågetecken.

Frågorna få emellertid snart sina svar. Må vi hoppas, att hufvuddelen af vårt folk ej skall förlora den sans, som hittills kännetecknat detsamma. Kanske skall redan nästa höst ådagalägga, att vårt samhälle står på stadiga, historiskt rotfasta stöttor, låt också vara att några af de gamla ge vika och andra nya måste anbringas. Sannolikt skall framtidens mera folkeliga samhälle ställa på naturforskningen andra fordringar

än hittills. Men den skall, tror jag, vara nog praktiskt anlagd att ej beröfva en nyttig forskning dess nödvändiga villkor. Gärna må vår inhemska forskning framdeles mera än förr ägna sig åt praktiska frågor; men våra rent vetenskapliga, ideella mål få vi aldrig svika, utan böra de städse i forskningsarbetet behålla ledningen.

Vår krets har äfven i år lidit förluster. Bland utländska ledamöter har nyligen med döden afgått professor Frans R. Kjellman i Upsala, i en ålder af 60 år. Hans hufvudverksamhet var riktad åt studiet af algerna och åt biologiska spörsmål. I dessa hänseenden, äfvensom i floristiskt afseende, hade han rikligt tillfälle till observation under de arktiska färder, hvari han deltog, expeditionen till Jenissei 1875 och Vegas färd. Vårt floristiska område beröres särskildt uti ett af hans arbeten, det om Murmanska hafvets algflora. Den aflidnes finska vänner skola städse bevara i angenäm hågkomst hans sympatiska personlighet.

Bland inhemska naturkunnige, som under året slutat sin lefnad, nåddes den högsta åldern af Ferdinand von Wright, född nära Kuopio på släktgodset Haminanlaks den 19 mars 1822 och afliden därsammastädes den 31 juli 1906. I sällskap med sina bröder Magnus, Wilhelm och Julius gjorde han sig förtrogen med vår djurvärld, särskildt fåglarna. Hvad som iakttogs blef dock ej af honom upptecknadt med pennan, utan med penseln, som han förde ännu i sena ålderdomen. Hans taflor äro spridda hos talrika konst- och naturvännar och af dem högt värderade.

Den inhemska botaniska forskningen har förlorat tvenne högt skattade medarbetare. Den äldre af dem, Johan Oskar Bomansson, född den 4 december 1838, afled den 26 juli 1906 på sin egendom Kvarnbo i Saltvik socken på Åland. Under mera än fyra årtionden har han med framstående sakkunskap, utomordentlig ifver och med stor framgång ägnat sig åt studiet af Ålands mossor, hvaröfver han offentliggjort en värdefull afhandling. Genom hans verksamhet har Åland blifvit den i bryologiskt afseende kanske bäst kända delen af vårt land. Om hans bryologiska kunskaper och vidsträcktare in-

tressen vittnar likaledes hans andel i utarbetandet af andra delen af Herbarium Musei Fennici.

En svår förlust har Sällskapet lidit genom frånfället af doktor K. E. Hirn. Prof. F. Elfving har haft vänligheten att om honom nedskrifva följande eftermäle:

„Karl Engelbrecht Hirn föddes i Jyväskylä den 21 maj 1872. Hans föräldrar voro skolläraren fil. mag. Richard Hirn och Aurore Westzynthius. Student med betyg från Jyväskylä lyceum 1891, filosofiekandidat 1895. T. f. lektor i naturalhistoria vid Jyväskylä lyceum vårterminen 1897. Utnämnd kollega i naturalhistoria, geografi och historia vid Jyväskylä lyceum 1899. Filosofielicentiat och doktor 1901. Död den 16 april 1907 i Jyväskylä.

Se där de enkla, föga sägande konturerna af ett lif, som den finska naturforskningen djupt begråter!

Hirn fick tidigt ett fast grepp på sitt lifsarbete. Redan mot slutet af sitt första studentår började han intressera sig för de hos oss alltför litet studerade sötvattensalgerna, bland dem särskildt Oedogoniaceernas familj. Denna familj, inom hvars systematik, trots Pringsheims grundläggande arbeten, stor oreda länge rådt, hade af den svenske algologen Wittrock blifvit på ett utmärkt sätt bearbetad. Under tidigare år hade den som skrifver dessa rader sammanbragt ett icke alldeles obetydligt material af finska Oedogoniaceer, hvilket delvis granskats af professor Wittrock. Detta blef utgångspunkten för Hirns algologiska studier. På egen hand samlade han vidare, gjorde oväntade, intressanta fynd och blef mer och mer fängslad af dessa mångformiga alger och deras systematik. Äfven särskilda frågor i deras utvecklingshistoria studerade han. I sin afhandling pro gradu för filosofiekandidatexamen kunde han redan framlägga ett ganska omfattande arbete om de finska formerna. Det var i hufvudsak denna afhandling som låg till grund för hans „Verzeichnis finländischer Oedogoniaceen" i Sällskapets Acta T. XI (1895). Härtill ansluter sig en liten uppsats „Algologische Notizen I & II" i Finska Vetenskaps Societetens Öfversigt. Han hade då bearbetat allt det material, som fanns i det härvarande museet, däri inbegripet hvad han

själf samlat, särskildt sommaren 1893 i Kuusamo, dit han reste med understöd af vårt Sällskap och därifrån han äfven hemförde en hel del intressanta och väl konserverade fanerogamsamlingar. Från denna tid är äfven afhandlingen „Die finländischen Zygnemaceen“ i våra Acta T. XI (1895). Efter aflagd fil. kandidatexamen våren 1895 reste han med stipendium från universitetet till Basel för att hos prof. Klebs göra sig förtrogen med metoderna för kultur af sötvattensalger; han tillbragte där sommarsemestern. Under sensommaren exkurrerade han med ett litet understöd af Sällskapet på Åland, där han äfven ett par föregående somrar botaniserat.

Sedan Hirn studerat allt det Oedogoniacé-material, som stod till buds i hemlandet, reste han 1896 till Sverige och tillbragte i det närmaste ett halft år i Lund hos den kunniga algologen prof. O. Nordstedt, hvars rika samlingar han fick studera under åtnjutande af vänskapsfull ledning. I slutet af nämnda år och under senare delen af 1897 uppehöll sig Hirn i Stockholm, där han genomgick prof. Wittrocks mycket stora samlingar. Själf hade Hirn trädt i förbindelse med en mängd algologer i utlandet, så det material han efter hand kom i tillfälle att studera var mycket omfattande. Under sin vistelse i Sverige utförde Hirn de undersökningar, som senare publicerades i „Finska Characeer“ (Meddel. Soc. F. Fl. Fenn. h. 26), „Finländische Vaucheriaceen“, Ibid., och „Zur Kenntnis der Desmidiaceen Finlands“ (Acta Soc. F. Fl. Fenn. T. 25). Hufvudresultaten af sina fleråriga, trägna arbeten publicerade han i sin stora „Monographie und Iconographie der Oedogoniaceen“ (1900), hvilken med sina 395 sidor text och 64 taflor in 4:o fyller den 27 tomen af Finska Vetenskaps Societetens Acta. Detta arbete kommer att för mycket lång tid framåt räknas till den systematiska algologiens *standard works*, tack vare sin noggrannhet och fullständighet. Det innehåller inga nya uppslag i fråga om dessa växters byggnad eller systematiska uppställning, men det innehåller en så fullständig framställning af det, som för tiden var kändt, att det gör en stor del af det som förut skrifvits öfverflödig. Icke så som om här blott skulle föreligga en sammanställning af hvad andra gjort; öfverallt ser man att författaren „pröfvat allt och behållit det bästa“ och

att han själf gjort ofantligt mycket. Antalet arter är sedan Wittrocks tid så godt som fördubbladt. Detta arbete kommer att vara den grund, på hvilken oedogoniacé-studiet under åtminstone ett halft sekel, sannolikt längre, kommer att bygga. Dessa värdefulla egenskaper beaktades af Académie des sciences i Paris, som år 1902 tilldelade detsamma Prix Desmazières, hvilket utdelas för det under året utkomna arbete, som mest bidragit till kännedomen om kryptogamerna. I förbigående må nämnas, att af nordiska forskare W. Nylander, S. O. Lindberg och Jakob Eriksson erhållit samma pris. Äfven Finska Vetenskaps Societeten ihågkom detta arbete vid utdelningen af prisen ur Längmanska fonden år 1904.

En ur detta arbete utbruten del under titel „Beiträge zur Kenntnis der Oedogoniaceen“ använde Hirn som specimen för filosofielicentiatgrad, hvilken han vann 1901. Nu hade man väntat, att han skulle söka vinna anställning vid universitetet, där han med sin vetenskapliga anläggning varit alldeles på sin plats, men han afböjde ett förslag i sådan riktning och föredrog att verka som skollärare vid lyceum i sin hemstad. Till en del var detta väl orsakadt af familjeförhållanden, till en del berodde det af hans mycket stora anspråkslöshet — ty denna egenskap besatt han i ovanligt hög grad.

Af sin verksamhet som kollega vid Jyväskylä lyceum blef han snart mycket intresserad, och bland hans elever finnes icke mer än ett omdöme om honom som lärare och människa. Han fattade den stora betydelse som åskådningen har vid naturalhistorieundervisningen och var efter hvad jag tror den första elementarlärare i Finland, som till sitt lyceum anskaffade en skioptikonapparat och konsekvent använde den samt äfven försökte intressera andra lärare därför. Äfven drog han försorg om anskaffande af samlingar för undervisningens behof, och dessa höll han i utmärkt skick, liksom allt hans görande präglades af sinne för ordning och prydlighet.

Näst efter botaniken intresserade honom geografin. Redan under sin exkursion till Kuusamo 1893 sysslade han med geografiska iakttagelser och publicerade en del höjdbestämningar i Geografiska föreningens tidskrift. I denna förening var han 1895—96 sekreterare. Som pedagog fick han ytterligare anled-

ning att intressera sig för geografin, och han åtog sig ombesörjandet af ett nytt kartverk, men detta hann han icke utgifva.

Trots alla sina omsorger som pedagog förblef Hirn sina alger trogen. „Suomen Näkinpartaiset“ (Vanomon Kirjat) är skrifven i Jyväskylä, och senaste jul kunde han utsända „Studien über Oedogoniaceen I“ i F. V. S. Acta, en afhandling som utgjorde en direkt fortsättning till hans monografi; det var hans afsikt att tid efter annan offentliggöra sådana sammanfattande öfversikter. Men annorlunda var bestämdt. Alldeles plötsligt afled han i hjärtförlamning den 16 sistlidne april uppe på sitt läroverk.

Alla som kände honom måste värdera hans gedigna, fridsamma och anspråkslösa personlighet. Från tidens upprifvande politiska spörsmål höll han sig fjärran, men då hans rättskänsla kände sig sårad, gaf han oförbehållsamt uttryck däråt; så i det misstroendevotum som skollärare i Jyväskylä tillsände Skolöfverstyrelsen.

Hvad Karl Engelbrecht Hirn såsom algolog uträttat skall länge med tacksamhet minnas, ty det hör till det dugligaste som i vårt land blifvit åstadkommet.“

Ytterligare hafva aflidit tvenne af Sällskapets ledamöter, som ägnat sig åt studium af vår djurvärld. Den 14 februari 1907 afled i Haapavesi provinsialläkaren doktor Axel Gabriel Helenius, 50 år gammal, hvilken i sin ungdom var intresserad af entomologiska samlingar och tidtals äfven senare sysselsatte sig därmed. Den 17 maj 1906 afsomnade, efter några års ohälsa, filosofiekandidaten Karl Oskar Hynén, något öfver 40 år gammal. Varm vän af naturen och i besittning af framstående förmåga att samvetsgrant skildra densamma, har den aflidne gjort sig känd både som mycket duglig lärare och som skönlitterär författare. På sitt sjukläger i Nummela sanatorium hyste han ännu önskan att i skrift och tryck återgifva fåglars sång, — deras som i ungdomstid allra mest fröjdat honom; men den härjande sjukdomen omintetgjorde planen.

Det gångna året har i Sällskapets inre lif icke afvikit från de nästföregående. Vid de regelbundna åtta månadsmötena hafva närvarit det vanliga antalet deltagare. Något öfver ett

halft hundrade andraganden hafva hållits, hvilka någorlunda jämnt fördelat sig på de båda facken äfvensom på de 16 à 17 föredragarena. På zoologiskt håll ha uppträdt herrar J. E. Ekström, G. Fabritius, G. W. Forssell, R. Forsius, R. Frey, A. W. Granit, K. M. Levander, C. Lundström, A. Palmgren, Alfred Poppius, Bertel Poppius, Enzio Reuter, John Sahlberg, E. W. Suomalainen, I. Välikangas och A. Wegelius. På botaniskt håll åter hafva meddelanden gjorts af herrar A. Backman, M. Brenner, H. Buch, Fr. Elfving, G. v. Frenckell, E. Häyrén, F. W. Klingstedt, H. Lindberg, G. Lång, A. Palmgren, Enzio Reuter, Th. Sælan, A. A. Sola, E. Sundvik och I. Välikangas. Enskilda ledamöter ha dessutom i anledning af något andragande gjort särskilda inlägg under uppkommen diskussion. Förslag har af herr M. Brenner väckts att i Helsingforstrakten åstadkomma lokalt skydd för vissa af undergång hotade växtarter. Ett viktigt inlägg har herr H. Lindberg gjort med anledning af uti Kajana-trakten i mosse gjorda fynd af hafsstrandväxter vid 160 m höjd öfver nuvarande hafsyta, — ett fynd, som kan hafva en betydande bärvidd för frågan om kvartärflorans utveckling i Finland. Tvenne föredrag slutligen hafva varit af säreget slag. Det ena, af lektor D. A. Wikström, har berört naturalhistoriens ställning i den föreslagna nya läroplanen uti våra läroverk. Det andra är hållet af ingeniör C. T. Eriksson, som i fjärran Afrika haft tillfälle att göra sig förtrogen med dess högdjur och jaktvildt.

Vid Sällskapets möten ha till publikation anmälts åtskilliga uppsatser och afhandlingar, nämligen:

O. M. Reuter, Nya anteckningar om finska *Neuroptera*.

R. Frey, Über *Helophilus consimilis* Malm und ihre Verwandten.

B. Poppius, Zur Kenntnis der finländischen Arten der Gattung *Notiophilus* Dum.

R. Frey, tre uppsatser.

H. Lindberg, Bidrag till kännedom om Finlands kvartärflora.

R. Forsius, Bidrag till kännedom om Finlands *Chalastogastra*.

H. Buch, Männliche Pflanzen von *Anisothecium humile.*

B. Poppius, Zur Synonymik einiger nord-europäischer und sibirischer Carabiden.

B. Poppius, Zwei neue *Stenus*-arten aus Lappland.

C. Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands. III. *Cylindrotomidæ* und *Limnobiidæ.*

F. W. Klingstedt, Beiträge zur Kenntnis der Oscillatoriaceen Finlands.

J. I. Liro, Kulturversuche mit finnischen Rostpilzen. II.

Ernst Häyrén, Bidrag till Björneborgstraktens kärlväxtflora.

K. Siitoin, Sarajärven eläimistö.

Från trycket hafva tvenne band af Acta utkommit: N:o 27 (9 taflor, 11 fig. och 379 sidor text) med afhandlingar af K. M. Levander, A. J. Silfvenius (3), A. L. Forssell, P. A. Karsten, Enzio Reuter och Guido Schneider; N:o 28 (4 taflor, 2 kartor, 490 sidor text) innehållande afhandlingar af K. M. Levander, Walter M. Axelson, B. Poppius (2), A. J. Silfvenius-Siltala (2). Desslikes hafva utkommit af Sällskapets Meddelanden häftet 31 med förhandlingarna 1904—05 (227 sidor) och häftet 32 med förhandlingarna 1905—06 (208 sidor), det förra redigeradt af doktor H. Federley och det senare af fil. kand. E. Häyrén.

Stipendier för sommaren 1907 har Sällskapet lämnat åt:

stud. F. W. Klingstedt, 200 mk för floristiska undersökningar i skärgården väster om Porkkala udde;

fil. kand. Ernst Häyrén, 250 mk för studier af växtlifvet och dess villkor i Ekenäs yttersta skärgård;

fil. kand. Alvar Palmgren, 400 mk för floristiska och växttopografiska undersökningar i Ålands skärgård.

Reseberättelser hafva föredragits af herrar A. Nyman, R. Krogerus och U. Sahlberg från deras färd 1905 till Ounasjoki och Tenojoki.

Såsom medlemmar i Sällskapet hafva under året inträdt prosten Anselm Nyström, student J. K. V. Tuominen, ingeniör C. T. Eriksson, gymnastiklärare Bruno Florström och student W. Pekkola.

Sällskapet har under året inbjudits att genom represen-

tanter deltaga uti 7:de internationella zoolog-kongressen i Boston den 19—23 augusti 1907 och i en åminnelsefest den 12 juni 1907 uti Bologna i anledning af 300-årsdagen af Ulysses Aldrovandis död samt slutligen i de minnesfester, som af Svenska Vetenskaps Akademien och Universitetet i Upsala firas den 23—25 maj i anledning af Linnés födelse för två sekler tillbaka. Vid sistnämnda fester hade Sällskapet hoppats se sig företrädas af prof. O. M. Reuter, som dock är hindrad, hvarför mag. H. Lindberg träder i hans ställe.

Minnet af Carl von Linné för oss alldeles otvunget tillbaka till flydda tider och till en jämförelse af svårigheterna för forskare förr och nu. Linnés lärorikaste resa i hemlandet var den lapska år 1732. När man genomläser Linnés egna anteckningar om denna resa, som han företog med ringa tillgångar och utan rådgifvare beträffande resemetoden i de okända trakterna, och vidare om alla de faror han därunder fick utstå, så kan man knappast fatta, huru han hade kraft och uthållighet att färdas under sådana förhållanden; än mindre förstår man, huru han kunde göra sådana massor af skarpa iakttagelser på de mest olika områden, anteckna dem samvetsgrant och ytterligare tillvarataga och hemföra samlingar. Ett vetande, som vunnits under sådana besvärligheter, representerar ett inlägg, som aldrig kan nog högt uppskattas. Tänka vi yttermera på alla andra svårigheter Linné nödgats öfvervinna under sin verksamma, banbrytande lefnad, så blir hans lifsgärning ännu dyrbarare, hans minne ännu mera vördnadsvärdt. Det är han, som lagt grunden för efterföljarenas arbeten. Han är jätten, som på sina skuldror bär upp dvärgarna under långa tider, och bär dem allt ännu.

Må vara att nya tider ställt upp nya spörsmål, må vara att också vår tid, likasom Linnés, är en vetenskapens vårbrytningstid. Det vore dock svart otacksamhet, om nutiden ej erkände sig arbeta på Linnés grundvalar. Det är antingen okunnighet eller vanvett att — såsom många i utlandet gjort — ringakta Linnés förtjänster, förmenande dem varit endast formella, jämförda med inläggen i nutidens mera ideella frågor. Hvarje tid har ju sina fordringar, och hvarje forskare bör bedömas efter sin tids mått. Och om det står fast, att „— — —

wer den Besten seiner Zeit genug gethan, der hat gelebt für alle Zeiten," — så gäller detta mångdubbelt den, som gjort mer än nog för sekler.

Linné har lefvat äfven för oss finnar och särskildt för Societas pro Fauna et Flora Fennica. Att han genomrest en del af Finland betyder ännu icke synnerligt. Men att han genom sina resor uti sitt svenska fädernesland, hvars natur är lik vår, lagt grunden för inhemsk forskning om faunan och floran, betyder för oss finnar så mycket mera. Och att han gett impuls till fosterländsk vetenskaplig forskning öfver hufvud har ännu större betydelse. Ty satsen „känn dig själf" gäller såväl den enskilde som ett folk. Slutligen är Linnés forskarepersonlighet oss ett föredöme: anspråkslöst och samvetsgrant sträfvade han efter sakliga kunskaper, men utöfver dem fattade han naturen också i dess sammanhang. Och som människa är han ett föredöme i naturlig flärdlöshet, utan sken och prål, desslikes ock ett föredöme som redlig fosterlandsvän.

Föredrogs följande af skattmästaren, doktor V. F. Brotherus, sammanställda

Årsräkning för år 1906,

ur hvilken lämnas följande utdrag:

Debet.

Behållning från år 1905.		
Stående fonden	28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	10,000: —	
Sanmarkska fonden	4,000: —	
Årskassan	9,774: 62	51,774: 62
Inkomster under året.		
Statsanslag för året	6,000: —	
Influtna räntor	2,506: 93	
Uppsagd deposition	5,000: —	
Ledamotsafgifter	225: —	
Inlösta kuponger från 1905	67: 50	13,799: 43
	Summa Fmk	65,574: 05

Kredit.

Utgifter under året.

Arvoden:			
åt sekreteraren	450: —		
- bibliotekarien	200: —		
- vaktmästaren	125: —	775: —	
Reseunderstöd		1,600: —	
Lektor Hj. Hjelt		380: —	
Tryckningskostnader		10,507: 97	
Frakt, annonser, renskrifning m. m.		121: 49	13,384: 46

Behållning till år 1907.

Stående fonden	28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	10,000: —	
Sanmarkska fonden	4,000: —	
Årskassan	10,189: 59	52,189: 59
	Summa Fmk	65,574: 05

På tillstyrkan af revisorerna, herrar M. Brenner och O. Alcenius, beviljades härpå skattmästaren full ansvarsfrihet för hans förvaltning af Sällskapets medel.

Intendenten, amanuens Harald Lindberg, afgaf följande

Årsredogörelse öfver de botaniska samlingarnas tillväxt.

Likasom under tidigare år står Sällskapet äfven nu i tacksamhetsskuld till särskilda personer för större eller mindre bidrag till de botaniska samlingarna. Då på grund af Sällskapets beslut någon specifikation af de inlämnade gåfvorna å månadsmötena ej lämnas, må här följande fullständigare årsredogörelse föredragas.

Samlingarna hafva förökats genom tillkomsten af 1,660 exemplar, och fördela sig dessa å de särskilda växtgrupperna sålunda:

Kärlväxter	1,394	exx.
Mossor	78	„
Svampar	69	„
Lafvar	61	„
Alger	58	nummer.

De största bidragen hafva lämnats af Helsingfors botaniska bytesförening, magister Alvar Palmgren, rektor M. Brenner, student H. Rancken samt undertecknad

Kärlväxtsamlingen har ökats genom följande gåfvor af nedannämnda personer: Fröken Lydia Strandberg 59 exx. rosor samt *Cratægus monogynus* och *calycinus* från Åland, Hammarland. — Fröken Signe Lagerstam 5 exx. rosor från N., Lovisa, och *Cephalanthera xiphophyllum* från Al., Äppelö. — Fröken Greta Andersin *Menta arvensis* v. *litoralis* från Sa., Kerimäki. — Fröken Karin Åström 3 exx. *Viola* från Ta., Pälkäne. — Fröken Eva Segerstråle 8 exx. *Hieracia* samt *Picris* från N., Pernå. — Fröken Laura Högman 33 exx. *Hieracia* från Al. och Ab. — Forstmästare F. Silén 19 exx. *Hieracia* från Kl., Kexholm. — Rektor M. Brenner 103 exx., däribland särskildt former af *Pirus aucuparia, Hieracia, Taraxaca* och *Violæ*, från N., Ingå och Helsingfors. — Lektor E. J. Buddén 9 arter från Sb., Sa. och OK. — Stationsinspektor A. Lindfors *Stachys annuus* från Ka., Sippola, och *Sisymbrium Wolgense* från Sat., Suoniemi. — Ingeniör H. A. Printz 30 exx. från Al., N. och Sat., däribland *Veronica opaca, Potentilla Goldbachii, Lamium intermedium, Carex lævirostris* samt *Bromus Madritensis* (inkommen) nya för Satakunta, äfvensom *Carex aristata* från N., Tusby. — Mag. O. Collin 15 arter i 48 exemplar från Ta. — Mag. W. M. Linnaniemi *Plantago major,* monströs form, från Kl., Sortavala. — Mag. J. A. Wecksell 2 arter från Ab., Vihti och 8 dito från N., Tvärminne. — Mag. A. Palmgren 250 exemplar från Åland, däribland de för floran nya *Geranium columbinum* och *Fragaria collina* × *vesca.* — Forstmästare Edv. af Hällström 29 exx. från Tb., däribland *Luzula hybrida,* ny för provinsen. — Forstmästare A. Torckell och stud. A. Renvall 40 exx. från Lp., Lt. och Li. samt 2 exx. från Al. — Trädgårdsmästare H. Wasastjerna *Cirsium oleraceum* från Helsingfors, Gumtäckt, inkommen. — Mag. A. Leinberg *Menta Arrhenii* och *M. gentilis* från Ta., Luhanko. — Mag. H. Federley 3 exx. från Kl., Jaakkima. — Gymnastiklärare B. Florström 4 arter från Al. — Student H. Buch 32 exx. från Al och Sa. — Stud. A. A. Sola 6 exx. *Alchimilla* från Ta., däribland *A. plicata* och *A. glomerulans* nya för provinsen. — Student R. Frey *Lamium intermedium* från St., Messuby, samt 3 arter från Al. — Student G. von Frenckell 12 arter från N., Pernå, däribland *Centaurea jacea* forma (af M. Brenner bestämd till *C. jacea* × *phrygia,* cfr. Meddel. Soc. F. Fl. Fenn. 32, p. 7) och *Ranunculus acer* (af M. Brenner bestämd till *R. acer* × *polyanthemos,* cfr. l. c.), samt *Rubus cæsius* × *saxatilis* (af M. Brenner bestämd till *R. idæus* f. *subviridis,* cfr. l. c.) från

Al., Geta (ej Lemland). — Student P. Brofeldt *Corynephorus canescens* (för floran ny barlastväxt), *Ruppia spiralis* och *Ranunculus bulbosus* (monströs form) från Al., Sund. — Student W. Hornborg en monströs form af *Botrychium lunaria* från Sb., Pielavesi. — Student F. W. Klingstedt och magister A. Palmgren 40 exx. *Sparganium*- och *Potamogeton*-former, däribland för floran ny *Sparganium simplex* × *ramosum*, från Al. — Student Eljas af Hällström *Ranunculus auricomus* v. *fallax* från Ab., Vihti. — Student H. Rancken 90 arter från Li. — Student I. M. Wartiainen 30 exx. *Hieracia* från Kl. — Skolelev G. Marklund *Epilobium Lamyi* från Ab., Nagu, Själö. — Skolelev Dora Collan, genom doktor A. Poppius, *Ruppia spiralis* samt *Lysimachia punctata* (qusp.) från Ab., Luonnonmaa. — Skolelev N. Johansson *Orchis masculus* och *Ajuga reptans* (leg. U. Widlund) från Al. (genom magister A. Palmgren). — Skolelev O. Setri, genom fröken L. Högman, *Hypericum montanum* från Ab., Lojo. — Ett särdeles godt bidrag, ej mindre än 293 exemplar, har till samlingen öfverlämnats af Helsingfors botaniska bytesförening genom studenter H. Rancken och G. v. Frenckell, hvilka för närvarande sköta bytet. — Slutligen är att omnämna en af undertecknad inlämnad samling, omfattande 175 exx., däribland *Hieracia* från Al. samt *Taraxaca*, *Alchimillæ* och *Cratægi* från Al., Ab. och N.

Mossamlingen har förkofrats genom af följande personer inlämnade gåfvor: Professor Fredr. Elfving en samling *Sphagna* från N., Tvärminne. — Doktor V. F. Brotherus *Bryum Hageni* och *Dicranum strictum* från N., Borgå, samt *Bryum tumidulum* från N., Sibbo. — Student H. Buch 13 nummer från Sa., Lappvesi. — Forstmästare Edv. af Hällström 35 nummer från Tb. — Helsingfors botaniska bytesförening 2 nummer.

Lafsamlingen har tillväxt genom följande föräringar: Forstmästare G. Lång 28 exx. från särskilda delar af landet, däribland *Alectoria Fremontii* ny för floran. — Student A. A. Sola 16 nummer från Ta., däribland *Rhizocarpon rubescens*, ny för provinsen. — Student F. W. Klingstedt 7 nummer från Al. och Ab. — Helsingfors botaniska bytesförening 10 nummer från särskilda delar af landet.

Den finska samlingen af blåalger har förökats genom 58 inlämnade prof, och står museet i tacksamhetsskuld för dessa till följande personer: professor Fredr. Elfving, doktor G. Schneider, doktor A. Luther, student F. W. Klingstedt, student H. Buch samt Helsingfors botaniska bytesförening.

Slutligen är att omnämna, att svampsamlingen tillvuxit genom 69 nummer, inlämnade af professor P. A. Karsten, student A. A. Sola, magister A. Palmgren, student J. K. V. Tuominen, student C. G. Tigerstedt, student Henry Snellman och Helsingfors botaniska bytesförening. Särskildt omnämnande förtjänar den af student Snellman i Jomala på Åland insamlade *Phallus impudicus*.

T. f. intendenten, fil. kand. Åke Nordström, lämnade följande

Årsredogörelse för de zoologiska samlingarnas tillväxt.

Under nu förflutna verksamhetsår har de zoologiska samlingarnas tillväxt varit jämförelsevis liten. Däggdjurssamlingen har ökats med 16 exx. af 8 arter, dels uppstoppade exemplar eller skinn, dels exemplar i sprit, dels åter skelett eller kroppar afsedda för skelettering. Härtill komma ett embryo, 3 skallar af likaledes 3 arter, samt ett monströst hufvud. Häraf hafva 8 exx. af 2 arter inköpts till museet genom forstmästare M. W. Waenerberg; resten utgöres af gåfvor till museet. Finska fågelsamlingen har tillväxt med 45 exx. af 25 arter samt 10 skallar, alla af olika arter. Af dessa har museet genom köp af preparator O. Sorsakoski (Lindblad) erhållit 20 exx. af 2 sällsyntare arter, hvarjämte en del värdefullare exemplar inköpts genom forstmästare M. W. Waenerberg. Bland rariteter må nämnas ett ex. *Otis tetrax*, af hvilken art ej något exemplar funnits i finska samlingen, och som nu erhållits i byte af S:t Michels lyceum. Reptiliesamlingen har ökats med 3 exx. af 2 arter samt 4 embryoner af en och samma art. Amfibiesamlingens tillväxt utgöres af blott 2 exx. af en enda art. Till fisksamlingen hafva inlämnats 4 exx., alla af olika arter, samt 2 med skolios behäftade ryggrader af en art. Museets samlingar af torra insekter hafva ökats med cirka 530 exx., nämligen coleopterer cirka 120 exx., hymenopterer cirka 140 exx., lepidopterer cirka 70 exx., hemipterer cirka 200 exx. och orthopterer 1 ex. Trichoptersamlingen har tillväxt med cirka 20 prof imagines och larver i sprit samt mallophagsamlingen med 24 prof i sprit. Till arachnoidsamlingen hafva inlämnats exemplar af cirka 30 arter. Crustacé-samlingen har ökats med 10 prof samt en monströs klo. Mollusksamlingen har tillväxt med 27 prof, masksamlingen med 7 prof, coelenteratsamlingen med 6 prof och protozosamlingen med 1 prof. Till samlingen af plankton och annat hydrofaunistiskt material hafva inlämnats inalles 44 prof. Slutligen må nämnas, att till museet inlämnats 76 nummer zoocecidier.

För denna samlingarnas tillväxt genom gåfvor, byte och inköp har museet att tacka S:t Michels lyceum samt följande 45 personer: stud. U. Ahava, lektor J. E. Aro, stud. J. Brüning, forstm. J. E. Ekström, stud. A. Ensiö, stud. G. Fabritius, dr R. Fabritius, stud. R. Forsius, stud. R. Frey, stud. Th. Grönblom, dr A. G. Helenius, agron. L. Herlevi, tullförv. H. Hintze, dr K. Hirn, herr L. Hohenthal, stud. E. Holm, provisor O. Hägg, mag. E. Häyrén, mag. A. Ilmonen, mag. T. H. Järvi, kronolänsman J. Kock, herr Edv. Koponen, stud. T. Koskenhovi, lektor J. Lindén, prof. C. Lundström, mag. Å. Nordström, prof. J. A. Palmén, mag. A. Palmgren, dr A. Poppius, mag. B. Poppius, stud. F. Remmler, prof. O. M. Reuter, stud. M. E. Savolin, lektor Hj. Schulman, dr A. J. Siltala, stud. H. Snellman, preparator O. Sorsakoski, stud. E. W. Suomalainen, borgm. H. Söderman, folkhögskoleförest. J. Tegengren, forstm. M. W. Waenerberg, stud. A. Wegelius, konsul B. Wendelin, stud. I. Välikangas och agronom H. B. Åström.

I detalj ställer sig de zoologiska samlingarnas tillväxt sålunda:

Mammalia: *Vesperugo borealis* från Esbo af stud. E. W. Suomalainen. — *Sciuropterus volans* från Vichtis af stud. U. Ahava. D:o, svart färgvarietet från Laukas af dr K. Hirn. — *Sciurus vulgaris*, hvit varietet från Heinola af lektor J. Lindén. — *Mus minutus* från Kuopio af stud. E. W. Suomalainen. — Skalle af *Arvicola amphibius* från Kuopio af stud. E. W. Suomalainen. — *Lepus timidus*, svart varietet från Lappfjärd af konsul B. Wendelin. — Embryo af *Felis domestica*, skänkt af stud. A. Ensiö. — Skallar af *Fœtorius erminea* och *F. lutreola* från Kuopio af stud. E. W. Suomalainen. — *Fœtorius putorius* från Borgå af stud. J. Brüning. — 4 st. kroppar af *Canis lupus* från Enare genom forstm. M. W. Waenerberg. Skelett af d:o från Nivala af herr L. Hohenthal. — *Canis vulpes*, 4 st. ungar från genom forstm. M. W. Waenerberg. — Monströst kalfhufvud från Mäntsälä af agron. L. Herlevi.

Aves: *Hydrobata cinclus* från Haapavesi af dr A. G. Helenius. — 5 exx. *Parus cinctus* från Kuhmoniemi, köpta till museet af preparator O Sorsakoski. — *Garrulus infaustus* från Brunkkala af stud. M. E. Savolin. — *Sturnus vulgaris* från Enare genom forstm. M. W. Waenerberg. — *Pinicola enucleator*, ljus varietet, från Helsingfors af stud. F. Remmler. — 15 exx. *Emberiza rustica* från Kuhmoniemi, köpta till museet af preparator O. Sorsakoski. — *Hirundo rustica*, albinosform, från Kuh-

moniemi af preparator O. Sorsakoski. — *Ampelis garrulus*, köpt på torget i Helsingfors. — *Astur palumbarius* från Enare genom forstm. M. W. Waenerberg. D:o från Haapavesi af dr A. G. Helenius. — *Circus pygargus* från Sibbo af stud. E. Holm. — *Strix bubo* från Haapavesi af dr A. G. Helenius. — *Columba domestica* från zootomiska inrättningen. — *Tetrao urogallus*, troligtvis från Vihanti, af lektor J. E. Aro. — *Tetrao tetrix*, färgvarietet från Närpes, af folkhögskoleförest. J. Tegengren. — *Lagopus albus*, troligtvis från Kuusamo, af lektor J. E. Aro. D:o köpt på torget i Helsingfors. — *Otis tetrax* från S:t Michel i byte af S:t Michels lyceum. — *Charadrius morinellus*, unge från Enontekis af stud. E. W. Suomalainen. — *Anser bernicla* från Esbo af stud. E. W. Suomalainen. — *Glaucion clangula* köpt på torget i Helsingfors. — *Harelda hiemalis* från Tammerfors af lektor Hj. Schulman. — *Mergus merganser* köpt på torget i Helsingfors. — *Larus argentatus*, ungfågel från Enare, genom forstm. M. W. Waenerberg. — *Lestris pomarina* från Brahestad af tullförv. H. Hintze. — *Mergulus alle* från Kuolajärvi af agron. H. B. Åström.

Skallar af *Corvus cornix*, *Loxia curvirostra*, *Pinicola enucleator*, *Pyrrhula rubicilla*, *Emberiza citrinella*, *Fringilla linaria*, *Ampelis garrulus*, *Picus major*, *Falco tinnunculus* och *Numenius arcuatus*, alla från Kuopio af stud. E. W. Suomalainen.

Reptilia: *Anguis fragilis* från Jorois af stud. T. Koskenhovi. — 2 exx. *Coluber natrix* från Lemland af mag. A. Palmgren. — 4 embryoner af *Pelias berus* af student A. Ensiö.

Amphibia: 2 exx. *Triton palustris* från Föglö af mag. Å. Nordström.

Pisces: Ryggraden af 2 exx. *Perca fluviatilis*, behäftade med skolios. från Jämsä af forstm. J. E. Ekström. — *Centronotus gunellus* från Lappvik af prof. J. A. Palmén. — *Lota maculosa* från Ilomants af kronolänsman J. Kock. — *Abramis leuckartii* från Sulkava af provisor O. Hägg. — *Aspius rapax* från Elimä af herr Edw. Koponen

Insecta: *Coleoptera*: *Nemosoma elongatum* från Åland af stud. R. Frey. — Ett tiotal exx. hufvudsakligast från Nystad, däribland *Brachypterus glaber* och *Hylesinus fraxini* nya för finska samlingen, af borgm. H. Söderman. — 2 exx. från Pargas af prof. O. M. Reuter. — 20 arter från olika delar af landet af mag. B. Poppius. — *Trechus discus*, ny för finska faunan, från Hattula af stud. A. Wegelius. — *Cynegetis impunctata* och *Heterocerus obsoletus*, nya för finska faunan, båda från Åland, samt *Agrilus integerrimus* från Karislojo af stud. R. Forsius. — 6 arter i 10 exx., däribland *Cynegetis impunctata* och *Dromius linearis*, från Föglö af mag. Å. Nordström. — *Trechus discus* från Hattula af stud. Th. Grönblom. — *Poederus fuscipes* från Jakobstad af mag. B. Poppius. — 8 arter, däribland *Dromius 4-maculatus*, *Leistotrophus nebulosus* och *Tychius primitus*, från Jomala af stud. H. Snellman. — Cirka 15 arter från Åland af stud. R. Forsius. — 2 exx. från Nyland af mag. Å. Nordström. — En mindre samling insekter, hufvudsakligast *Coleoptera*, det mesta

från Kuopio och Ekenäs, af dr R. Fabritius. — 5 exx. *Gymnetron pasrum* från Kökar af mag. Å. Nordström.

Hymenoptera: Cirka 15 arter *Chalastogastra*, däribland *Macrophya punctum album*, *Pamphilius inanitus*, *Cladius comari* och *Cl. crassicornis* för finska faunan nya, alla från Åland af stud. R. Forsius. — 50 arter apider i 124 exx. från Åland af mag. Å. Nordström.

Lepidoptera: 6 arter i 8 exx. från Ekenäs och Haminanlaks af stud. G. Fabritius. — *Cidaria truncata, C. aptata* och *Melitæa maturna* från Vichtis af dr A. Poppius. — *Cidaria aptata, Bryophila raptricula* och *Hadena unanimis*, in summa 5 exx., från Ta. af stud. Th. Grönblom. — En för samlingen ny *Acidalia*-art från Helsingfors af dr A. Poppius. — Circa 50 exx. från Åland af stud. R. Forsius.

Trichoptera: 14 prof *Trichoptera* och andra insekter från Enontekis, Muonio, Kittilä, Rovaniemi och Tervola; en mindre samling *Trichoptera* i sprit från Tvärminne; trichopterstadier i sprit från Kristina, allt af dr A. J. Siltala.

Orthoptera: Forficula minor från Kustö af prof. C. Lundström.

Mallophaga: 24 prof i sprit, det mesta från Kuopio, af stud. E. W. Suomalainen.

Hemiptera: Cirka 200 exx. från Åland af stud. R. Forsius. — *Ichnodemus sabuleti* från Jakobstad och *Oxycarenus preyssleri* från Geta af mag. B. Poppius.

Arachnida: Cirka 30 spindelarter och annat arachnidmaterial från Tvärminne af mag. T. H. Järvi.

Crustacea: Ett prof *Palæmon fabricii* från Pernå af mag. A. Ilmonen. — Ett prof *Pallasiella quadrispinosa* från Nyslott af stud. I. Välikangas. — Monströs klo af *Astacus fluviatilis*, köpt på torget i Helsingfors, inlämnad af forstm. J. E. Ekström. — 8 prof från Sb. af stud. I. Välikangas.

Mollusca: 27 prof från Sb. af stud. I. Välikangas.

Vermes: *Halicryptus spinulosus* från Helsinge af prof. J. A. Palmén. — 6 prof hirudineer, de flesta från Sb., af stud. I. Välikangas.

Cœlenlerata: 6 prof spongillider från Sb af stud I. Välikangas.

Protozoa: Ett prof *Euglena sanguinea* från Kuopio af stud. I. Välikangas.

Plankton och annat hydrofaunistiskt material: 3 prof från Tvärminne af dr A. J. Siltala. — 41 prof, de flesta från Sb., af stud. I. Välikangas.

Zoocecidier: 28 nummer från Pargas af prof. O. M. Reuter. — 48 nummer från Tammela och Tvärminne af mag. E. Häyrén.

Under nu förflutna läseår har det inhemska materialet endast i ringa mån blifvit bearbetadt och ordnadt; det mesta arbetet å museerna har berört utländskt material. Likaledes

har största delen af det material, som under året blifvit utsändt till specialister i och för bearbetning, varit utländskt. Af finskt material har en del anthomyzider i och för determination sändts till prof. P. Stein i Treptow a. R., en del curculionidsläkten till herr J. Schilsky i Berlin och en del intressantare chalastogastrer till pastor F. W. Konow i Mecklenburg.

Bibliotekarien, statsentomolog Enzio Reuter uppläste sin

Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt.

Under det nu tilländagångna verksamhetsåret har Sällskapets bibliotek ökats med inalles 772 nummer, med hänsyn till innehållet fördelade på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	397
Zoologi	128
Botanik	82
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende	38
Geografi, hydrografi	38
Geologi, mineralogi, paleontologi	13
Antropologi, etnografi	1
Fysik, kemi, farmaci, medicin	34
Matematik, astronomi, meteorologi	23
Diverse	18
Summa	772

Antalet lärda samfund, vetenskapliga institutioner och tidskriftsredaktioner, med hvilka Sällskapet underhåller regelbundet skriftutbyte, uppgår för närvarande till 312, af hvilka under det senaste året tillkommit följande tre:

Biologische Wolga-Station, Saratow;
Société des Naturalistes Bessarabiens, Kischinew;
Deutsche Entomologische Gesellschaft, Berlin.

Dessutom hafva från Sällskapets sida underhandlingar om skriftutbyte inledts med tvenne utländska samfund, från hvilka emellertid svar ännu ej ingått. — För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet i tacksamhetsskuld till The John Crerar Library, Chicago; Louisiana State University and A. & M. College, Agricultural Experiment Station, Baton Rouge, La; Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht; Institut Agronomique de Moscou; Bestyrelsen for Universitetets Zoologiske Museum, Kjøbenhavn; Finska Landtbruksstyrelsen; äfvensom till herrar Ch. Janet och S. A. Mokrzecki.

Vid de statutenligt härpå företagna valen af tjänstemän och öfriga funktionärer i Sällskapet återvaldes till

ordförande professor J. A. Palmén,

viceordförande professor Fr. Elfving,

sekreterare doktor Harry Federley,

skattmästare doktor V. F. Brotherus,

bibliotekarie doktor Enzio Reuter,

medlem i bestyrelsen den i tur afgående, professor O. M. Reuter,

revisorer af pågående kalenderårs räkenskaper rektor M. Brenner och lektor O. Alcenins,

revisorssuppleant doktor A. Poppius.

Sällskapet beslöt högtidlighålla den 23 maj, 200-årsdagen af Carl von Linnés födelse, med en minnesfest. Förberedelserna för festen skulle omhänderhafvas af en kommitté, till hvars medlemmar utsågos doktor Harry Federley, doktor K. M. Levander och student G. Ekman.

I den af rektor M. Brenner på föregående möte väckta frågan om åtgärder för åstadkommande af skydd för naturföremål beslöt Sällskapet, på förslag af bestyrelsen, åt sin viceordförande, professorn i botanik Fr. Elfving, uppdraga att sätta sig i förbindelse med stadens trädgårdsmästare för att om möjligt förekomma förstörandet af ännu existerande intres-

santa lämningar af stadens tidigare växtvärld. Såsom ett önskningsmål uttalades därjämte, att professorn i geologi vid Helsingfors Universitet, hembygds- och ungdomsföreningar samt enskilda personer öfverallt i landet, hvar på sin ort, skulle låta sig angeläget vara att öfvervaka, det anmärkningsvärdare naturföremål såvidt möjligt skyddades för förstörelse.

I anslutning härtill ställde professor J. A. Palmén en af honom författad och såväl i finsk som svensk upplaga utgifven broskyr „Om naturskydd" till Sällskapets förfogande i och för spridning bland hembygdsföreningarna i landet.

De zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte fått emottaga gåfvor af forstmästare J. E. Ekström, student I. Välikangas, herr Edv. Koponen, professor J. A. Palmén och forstmästare J. Montell.

Professor J. A. Palmén demonstrerade

Halicryptus spinulosus från Gråhara.

Ett ovanligt stort exemplar af denna mask hade fångats ytterom Bändarn i närheten af Gråhara fyr utanför Helsingfors på 30 famnars djup bland lera och tång.

Doktor K. M. Levander lämnade

Tvenne ornitologiska notiser.

1. Enligt ett i Zoologisches Zentralblatt, 1907, s. 253 refereradt meddelande af S. Alpheraki i den i Moskva utkommande tidskriften Природа и охота för år 1906, häftet II, sid. 7, flyttade under hösten år 1905 öfver Äyräpääjärvi endast *Cygnus bewickii*, medan den större arten, *C. musicus*, icke före-

kom. Iakttagelsen var af intresse för frågan om fåglarnas flyttningsvägar.

2. Professor Einar Lönnberg hade i aprilhäftet för år 1906 af den engelska ornitologiska tidskriften Ibis beskrifvit en ny form af tjäder, *Tetrao urogallus lugens*, enligt exemplar från norra Finland.

Bulletin Bibliographique.

Ouvrages reçus par la Société du 13 mai 1906 au 13 mai 1907.

Tous les livres indiqués sont des in 8:o, sauf indication contraire.

I. Publications des Sociétés correspondantes.

Algérie.

Alger: Société des Sciences Physiques, Naturelles et Climatologiques.
Bulletin:

Bône: Académie d'Hippone.
Bulletin:
Comptes rendus:

Allemagne.

Augsburg: Naturhistorischer Verein für Schwaben und Neuburg (a. V.).
Bericht: XXXVII. 1906.

Bautzen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis".
Sitzungsberichte und Abhandlungen: 1902—1905.
Lamprecht, G., Wetter-Kalender. Bautzen 1905.

Berlin: K. Akademie der Wissenschaften.
Sitzungsberichte: 1906. 4:o.

— Gesellschaft Naturforschender Freunde.
Sitzungsberichte:

— Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.
Verhandlungen: XLVII. 1905; XLVIII. 1906.

— Museum für Naturkunde. Zoologische Sammlung.
Mitteilungen: III, 2. 1906.
Bericht: 1905.

— Deutsche Entomologische Gesellschaft.

Bonn: Naturhistorischer Verein der Preussischen Rheinlande, Westfalens und des Regierungsbezirks Osnabrück.
Verhandlungen: 62, 2. 1906; 63, 1. 1906.

— Niederrheinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Sitzungsberichte: 1905, 2; 1906, 1.

— Poppelsdorf. Deutsche Dendrologische Gesellschaft.
Mitteilungen: 1906.

Braunschweig: Verein für Naturwissenschaft.
Jahresbericht: 14. 1903/1904—1904/1905.

Bremen: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen: XVIII, 2. 1906.

Breslau: Schlesische Gesellschaft für Vaterländische Cultur.
Jahresbericht: 83. 1905.

— Verein für Schlesische Insektenkunde.
Zeitschrift für Entomologie, Neue Folge: XXXI. 1906.

Chemnitz: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:

Colmar: Société d'Historie Naturelle.
Bulletin (Mittheilungen), Nouv. Sér.: VIII. 1905—1906.

Danzig: Naturforschende Gesellschaft.
Schriften, Neue Folge: XI, 4. 1906.

Dresden: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis".
Sitzungsberichte und Abhandlungen: 1906, 1—2.

Erlangen: Physikalisch-Medicinische Societät.
Sitzungsberichte: 37, 1905.

Frankfurt a. M.: Senckenbergische Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen: XXX, 1—2. 1906. 4:o.
Bericht: 1906.

— (Schwanheim): Deutsche Malakozoologische Gesellschaft.
Nachrichtsblatt: XXIX, 2. 1907; XXXVIII, 3—4. 1906; XXXIX, 1—2. 1907.

Frankfurt a. d. O.: Naturwissenschaftlicher Verein.
Helios: XXIII. 1906.

Freiburg i. B.: Naturforschende Gesellschaft.
Bericht: XVI. 1906.

Gera (Reuss): Deutscher Verein zum Schutze der Vogelwelt.
Ornithologische Monatsschrift: XXXI, 6—12. 1906; XXXII, 1—4. 1907.

Giessen: Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Bericht, Neue Folge, Medizinische Abteilung: 1. 1906.

Görlitz: Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen: XXV, 1. 1906.

Göttingen: K. Gesellschaft der Wissenschaften und der Georg August Universität.
Nachrichten, Mathematisch-physikalische Klasse: 1906. 2—5. 4:o.
Nachrichten, Geschäftliche Mittheilungen: 1906, 1. 4:o.

Greifswald: Geographische Gesellschaft.
Jahresbericht: X. 1905—1906.

— Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen.
Mittheilungen: XXXVII. 1905.

Guben: Internationeller Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitschrift:

Güstrow: Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg.
Archiv: 59, 2. 1905; 60, 1. 1906.

Halle: K. Leopoldinisch-Carolinisch Deutsche Akademie der Naturforscher.
Nova Acta: LXXXII—LXXXIV. 1904—1905. 4:o.
Repertorium:
Katalog der Bibliotek: III, 1. 1905.

Hamburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen:
Verhandlungen, 3:e Folge: XIII. 1906.

— Die Hamburgischen Wissenschaftlichen Anstalten.
Jahrbuch: XXIII u. Beih. 1—5. 1906.

— Verein für Naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Verhandlungen:

Hannau: Wetteranische Gesellschaft für die gesammte Naturkunde.
Bericht:

Hannover: Naturhistorische Gesellschaft.
Jahresbericht:

Helgoland: K. Biologische Anstalt.
Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Helgoland, Neue Folge: VII, 2. 1906; VIII, 1. 1906. 4:o.

Hirschberg in Schles.: Riesengebirgsverein.

Karlsruhe: Naturwissenschaftlicher Verein.
Verhandlungen: XIX. 1905—1906.

Kassel: Verein für Naturkunde.
Abhandlungen und Bericht: LXX. 1906.

Kiel: Kommission zur Wissenschaftlichen Untersuchungen der Deutschen Meere (voy. Helgoland).
Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Kiel, Neue Folge: IX. 1906. 4:o.

— Naturwissenschaftlicher Verein für Schlesvig-Holstein.
Schriften: XIII, 2. 1906.

Königsberg in Pr.: Physikalisch-ökonomische Gesellschaft.
Schriften: XLVI. 1905. 4:o.

Landshut: Botanischer Verein.
Bericht.

Lübeck: Geographische Gesellschaft und Naturhistorisches Museum.
Mittheilungen: II, 21. 1906.
Die Geographische Gesellschaft in Lübeck 1882—1907. Lübeck 1907.

Magdeburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht und Abhandlungen:

— Museum für Natur- und Heimatkunde.
Abhandlungen und Berichte: I, 2—3. 1906.

Marburg: Gesellschaft zur Beförderung der gesammten Naturwissenschaften.
Sitzungsberichte: 1905; 1906.

Metz: Société d'Historie Naturelle.
Bulletin: XXIV. 1905.

München: K. B. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-physikalische (II:e) Classe.
Abhandlungen: XXII, 3. 1906; XXIII, 1. 1906. 4:o.
Sitzungsberichte: 1906, 1—3.
Almanach:
Goebel, K., Zur Erinnerung an K. F. Ph. v. Martens. Gedächtnisrede. München 1905. 4:o.
Rothpletz, A., Gedächtnisrede auf Karl Alfred von Zittel. München 1905. 4:o.

— Bayerische Botanische Gesellschaft.
Berichte:
Mitteilungen: 40. 1906; Bd. II, 1—2. 1906—1907.

— Ornithologische Gesellschaft.
Verhandlungen: VI. 1905

Münster: Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst.
Jahresbericht.

Nürnberg: Naturhistorischer Gesellschaft.
Abhandlungen: XV, 3. 1905.
Jahresbericht: 1904.

Osnabrück: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht:

Passau: Naturhistorischer Verein.
Bericht:

Regensburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Bericht: X. 1903—1904, nebst Beilage.
Correspondenz-Blatt:

Stettin: Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung: 67, 1. 1906.

Strassburg in E.: K. Universitäts- und Landes-Bibliotek.

Stuttgart: Verein für Vaterländische Naturkunde in Württemberg.
Jahreshefte: 62. 1906, nebst Beilage.

Wiesbaden: Nassauischer Verein für Naturkunde.
Jahrbücher: 59. 1906.

Zwickau: Verein für Naturkunde.
Jahresbericht: XXXIV—XXXV. 1904—1905.

Australie.

Brisbane: The Queensland Museum.
Annals:
Annual Report:

Melbourne: Public Library, Museums and National Gallery of Victoria.
Memoirs of the National Museum, Melbourne: N:o 1. 1906. 4:o.
Catalogue of the Exhibition of Old, rare, and curious Books, Manuscripts, Autographs etc. Melbourne 1906.
Armstrong, Edmund la Touche, The Book of the Public Library, Museums, and National Gallery of Victoria 1856—1906. Melbourne 1906.
Turner, H. G., Adress of the President. Melbourne 1906.

Sidney: Linnean Society of New South Wales.
Proceedings, 2:e Ser.:

— The Australian Museum.
Records: VI, 3—4. 1906—1907.
Report: 1906. 4:o.

— Departement of Fisheries of New South Wales.
Annal Report of the Board of Fisheries: 1905. 4:o.
Stead, D. G., Fishes of Australia. 1906.

Autriche-Hongrie.

Bistritz: Gewerbeschule.

Jahresbericht: XXXI. 1904.

Brünn: Naturforschender Verein.

Verhandlungen: XLIII. 1904.

Bericht der Meteorologischen Commission: XXIII. 1903.

Buda-Pest: Magyar Tudomànyos Akadémia (Ungarische Akademie der Naturwissenschaften).

Mathematikai és természettudományi közlemények: XXVIII, 4. 1906.

Értekezések a természettudom. köreböl:

Értekezèsek a mathemat. tudomàn. köreböl:

Mathemat. és természettudom. ertesitö: XXIII, 3—5. 1905; XXIV, 1—2. 1906.

Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn:

Almanach: 1906.

Rapport: 1905.

Herman, Otto, Recensio critica automatica of the Doctrine of Bird-Migration. Budapest 1905.

Ilosvay, Lajos, Bevezetés a szerves Chemiába. I. Szénhidrogének. Budapest 1905.

Klein, Gyula, A Növényvilág és az Ember. Budapest 1905.

Nuricsán, Jozsef, Utmutató a Chemiai Kisérletezésben. Budapest 1906.

— Magyar Nemzeti Múzeum (Ungarisches National-Museum).

Annales historico-naturales: IV, 1—2. 1906.

Természetrajzi Füzetek:

Aquila. Journal pour l'Ornithologie: XII. 1905; XIII. 1906. 4:o.

— La Rédaction de „Rovartani Lapok".

Rovartani Lapok: XIII, 5—10. 1906; XIV, 1—2. 1907.

— La Rédaction de „Bulletin botanique hongrois".

Cracovie: Académie des Sciences. (Akademija Umiejetnossci).

Sprawozdanie komisyi fizyograficznej: XXXIX. 1906 + Atlas in 4:o.

Rozpravy wydzialu matem. przyrod, 3:e Ser.: 5 A, 5 B. 1906.

Bulletin international: 1905, 8—10; 1906, 1—10.

Catalogue of Polish Sientific literature: V, 3—4. 1905; VI, 1—2, 1906.

Zapalowicz, H., Conspectus Florae Galiciae criticus. Vol. I. Krakowie 1906.

Graz: Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.

Mittheilungen: 1905.

Hermannstadt: Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.
Verhandlungen und Mitteilungen: LIV. 1904; LV. 1905.

Igló: Ungarischer Karpathen-Verein. (Magyarorszàgi Kárpátegyesület).
Jahrbuch: XXXIII. 1906.

Innsbruck: Naturwissenschaftlich-Medicinischer Verein.
Berichte: XXX. 1905/1906—1906/1907.

Kolozvár (Klausenburg): Rédaction de „Magyar Növenytani Lapok".
Evlolyam:

— Erdélyi Múseum-Egylet. Orvos Természettudomànyi Szakosztályából. (Siebenbürgischer Museum-Verein. Medicinisch-Naturwissensahaftliche Section).
II. Természettudományi szak (Naturwissensch. Abth.): Bd. XXVII (Jahrg. XXX), 1—3. 1905.
Értesitiö (Sitzungsberichte):
III. Népszerü szak.
Értesitö (Sitzungsberichte):

Prag: K. Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe.
Adhandlungen, VII Folge:
Sitzungsberichte: 1906.
Jahresbericht: 1904; 1906.
Verzeichniss der Mitglieder:

— Deutscher naturwissenschaftlich-medicinischer Verein für Böhmen „Lotos".
Sitzungsberichte, Neue Folge: XXV. 1905.

— Societas Entomologica Bohemiæ.
Acta: III, 2—4. 1906; IV, 1. 1907.

Trencsén, Ung.: Trencsén Wármegyei Természettudományi Egylet. (Naturwissenschaftlicher Verein der Trencséner Comitates).
Évkönyre (Jahresheft): XXVII—XXVIII. 1904/1905.

Triest: Museo Civico di Storia Naturale.
Atti, Ser. Nuova:

Wien: K. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissensahaftliche Classe.
Sitzungsberichte, Abth. I: CXIV, 1—10. 1905.
Anzeiger: 1906, 11—27, Titel u. Index.
Mittheilungen der Erdbeben-Commission, Neue Folge: XXVIII—XXX. 1905—1906.

Wien: K. k. Naturhistorisches Hofmuseum.
Annalen: XX, 1—4. 1905; XXI. 1. 1906.
— K. k. Zoologisch-Botanische Gesellschaft.
Verhandlungen: LVI. 1906.
— K. k. Geographische Gesellschaft.
Mittheilungen: XLIX, 1—12. 1906.
Abhandlungen:
— Verein zur Verbreitung Naturwissenschaftlicher Kenntnisse.
Schriften: XLVI. 1905/1906.
— Dr. R. v. Wettstein, Professeur.
Oesterreichische Botanische Zeitschrift: LVI, 1—12. 1906.

Zagreb: Societas Historico-naturalis Croatica.
Glasnik: XVII, 2. 1906; XVIII, 1—2. 1906.

Belgique.

Bruxelles: Académie Royale de Belgique. Classe des Sciences.
Bulletin, 3:me Sér.: 1905, 6—12; 1906, 1—4.
Annuaire: 1906.
— Société Royale de Botanique.
Bulletin: XLII, 3. 1904—1905.
— Société Entomologique de Belgique.
Annales: XLIX. 1905.
Table génerale des Annales:
Mémoires: XII—XIV. 1906.
— Société Royale Malacologique de Belgique.
Annales:
Procès-Verbaux:
Mémoires:
Bulletin:
— Société Royal Linnéenne.
Bulletin: XXXI, 4, 5, 7, 8. 1906—1907.

Brèsil.

Rio de Janeiro: Muceum National
Archivos.

Canada.

Halifax, N. S.: Nova Scotian Institute of Science.
Proceedings and Transactions:

Chili.

Santiago: Société Scientifique du Chili.
Actes:

Costa Rica.

San José: Museo National. Republica de Costa Rica.
Annales:

Danemarc.

Disko (Grönland): Den danske arktiske station Disko.
Kjöbenhavn: K. Danske Videnskabernes Selskab.
Skrifter (Mémoires). 7:de Række, naturvidenskab. og mathem. Afdeln.: III, 1. 1906. 4:o.
Oversigt: 1906, 2—6; 1907, 1.
— Naturhistorisk Forening.
Videnskabelige Meddelelser: 1906.
— Botanisk Forening.
Botanisk Tidsskrift: XXVII, 2—3. 1906.
Meddelelser:
Medlemsliste:
— Entomologisk Forening.
Entomologiske Meddelelser. Anden Række: III, 2. 1906.
— Bureau du Conseil permanent international pour l'exploration de la mer.
Bulletin, Année: 1905—1906, 2—4. 4:o.
Bulletin statistique des Pêches maritimes des Pays du Nord de l'Europe. Vol. I. 1903—1904. Copenh. 1906. 4:o.
Publications des circonstance: 13 C. 1906; 35. 1906; 36. 1907.
Rapports et Procès-verbaux des Réunions: V. 1906; VI. 1905—1906. 4:o.
— Kommissionen for Havundersögelser.
Meddelelser, Serie Plankton: I, 4. 1906. 4:o.

Espagne.

Madrid: R. Academica de Ciencias.
Memorias: XXIV. 1906.
Revista: III, 6. 1905; IV, 1—6. 1906; V, 1—3. 1906.
Zaragoza: Sociedad Aragonesa de Ciencias naturales.
Boletin: V, 3—10. 1906; VI, 1—4. 1907

États-Unis.

Ann Arbor, Mich.: Michigan Academy of Science.
Annual Report:

Austin, Texas: University of Texas.
Bulletin: 57. 1905; 59. 1905; 60. 1905; 65. 1905; 76. 1906.

Baltimore, Md.: Johns Hopkins University.
Circulars: 182 (1905, n:o 9); 184 (1906, n:o 2).
Memoirs from the Biological Laboratory:

Berkeley, Cal.: University of California.
Publications, Zoology: II, 4—8. 1905—1906; III, 1. 1906.
Publications, Botany: II. 7—11 1905—1906.

Boston, Mass.: American Academy of Arts and Sciences.
Proceedings: XLI, 14—35. 1905—1906; XLII. 1—9. 1906.

— Boston Society of Natural History.
Memoirs:
Proceedings:
Occasional Papers:

Bridgeport, Conn.: Brigdeport Scientific Society.
List of Birds:

Brooklyn, N. Y.: Museum of the Booklyn Institute of Arts and Sciences.
Memoirs of Natural Sciences:
Science Bulletin: I, 7—8. 1905—1906.
Cold Spring Harbor Monographs: VI. 1906.

Cambrigde, Mass.: Museum of Comparative Zoölogy.
Memoirs: XXX, 3. 1906; XXXIII. 1906. 4:o.
Bulletin: XLIII, 4—5. 1906; XLVI, 14. 1906: XLVIII, 3. 1906; XLIX (Geol. Ser. Vol. VIII, n:o 4), 1906; L, 1—5, 8. 1906—1907.
Annual Report: 1905—1906.

Chapel Hill, N. C.: Elisha Mitchell Scientific Society.
Journal: XXII, 2—4 1906.

Chicago Ill.: Academy of Sciences.
Bulletin:
Bulletin of the Geological and Natural History Survey.
Bulletin of the Natural History Survey:
Special Publication:
Annual Report:

— Field Columbian Museum.

Cincinnatti, Ohio: Society of Natural History.
Journal: XX, 5—7. 1906.

Cincinnati, Ohio: Lloyd Library of Botany, Pharmacy and Materia medica.
Bulletin:
Mycological Notes:

Davenport, Iowa: Academy of Natural Sciences.
Proceedings:

Lawrence, Kans.: Kansas University,
Quarterly: Ser. A. Science and Mathematics:
Science Bulletin: 1—10. 1905—1906.
Annual Report of the Experiment station:

Lincoln, Nebr.: Botanical Society of America.
— The University of Nebraska, Zoological Laboratory.
Studies:

Madison, Wisc.: Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Lettres.
Transactions:
— Geological and Natural History Survey.
Bulletin: IV (Ec. Ser. n:o 2). 1898; XIV (Ec. Ser. n:o 9). 1906.

Meriden, Conn.: Scientific Association.
Transactions:
Proceedings:
Annual Address:

Minneapolis, Minn.: Geological and Natural History Survey of Minnesota.
Reports, Zoological Series:

Newark, Delaw.: Delaware College Agricultural Experiment Station, Entomological Department.
Annual Report:
Bulletin:

New-Brigton, N. Y.: Staten Island Association of Arts and Sciences.
Proceedings: IX, Index. 1905; N. Ser. I, 1—3. 1906 + Atlas in 4:o; Memorial Number. 1907; History. 1906.
Special:

New-Haven, Conn.: Connecticut Academy of Arts and Sciences.
Transactions:

New-York, N. Y.: New-York Academy of Sciencis.
Memoirs:
Annals:
Transactions:
Index:

New-York, N. Y.: New-York Botanical Garden.
Bulletin: IV, 13. 1906; V, 16. 1906.

Philadelphia, Pa.: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: LVII, 3. 1905; LVIII, 1. 1906.

— American Philosophical Society.
Proceedings:
Report:
Subject Register:
Supplement Register:

— Wagner Free Institut of Science.
Transactions:

— University of Pensylvania.
Contributions from the Botanical laboratory:

— Free Museum of Science and Art, Department of Archæology, University Pennsylvania.
Bulletin:

Portland, Maine: Society of Natural History.
Proceedings:

Rochester, N. Y.: Academy of Science.
Proceedings: III, p. 231—344. 1906; IV, p. 203—231, Pl. XX—XXV. 1906.

San Francisco, Cal.: California Academy of Sciences.
Memoirs:
Proceedings, 3. Ser.:
Botany:
Zoology:
Geology:
Math Phys.:
Occasional Papers:

— The Hopkins Seaside Laboratory of the Leland Stanford Jr. University.
Contributions to Biology:
Annual Register:

Springfield, Ill.: The State Entomologist of the Illinois.
Report: 23. 1905.

S:t Louis, Mo.: Academy of Science.
Transactions:

— Missouri Botanical Garden.
Annual Report:

Topeka, Kans.: Kansas Academy of Science.
Transactions:

Trenton, N. J.: New Jersey Natural History Society (formerly The Trenton Natural History Society).
Journal:

Tufts College, Mass.: Tufts College.
Studies: II, 1—2 (Scientif. Ser.). 1905–1906.

Urbana, Ill.: Illinois State Laboratory of Natural History.
Bulletin: VII, 6—7. 1906—1907.
Article:
Bienniel Report:

Washington, D. C.: Department of Interior (U. S. Geological Survey).
Monographs:
Bulletin:
Annual Report:
Mineral Resources:
Water-Supply and Irrigation Papers:
Professional Papers:

— Department of Agriculture.
Report:
Yearbook: 1905.

— Division of Ornithology and Mammology.
Bulletin:

— Division of Economic Ornithology and Mammology.
Bulletin:

— Division of Chemistry.
Bulletin:

— Division of Biological Survey.
Bulletin:
North American Fauna:

— Smithsonian Instutition (U. S. National Museum).
Annual Report:
Report of the U. S. National Museum: 1905; 1906.
From the Smithsonian Report:
Bulletin of the U. S. National Museum:

— Anthropological Society.
The American Anthropologist.
Special Papers:

— Entomological Society.
Proceedings: VIII, 1 2. 1906.

— Carnegie Institution of Washington.
Publications: (Papers of the Station for Experimental Evolution at Cold Spring Harbor, New-York. N:rs 5—7. 1906.

Finlande.

Helsingfors: Finska Vetenskaps-Societeten (Société des Sciences de Finlande).
Acta:
Bidrag:
Öfversigt: XLVIII. 1905—1906.
Observations météorologiques:
— Geografiska Föreningen.
Meddelanden: VII. 1904—1906.
Tidskrift: XVIII, 4—6. 1906; XIX, 1. 1907.
— Sällskapet för Finlands Geografi (Société de Géographie de Finlande).
Fennia: 22. 1904—1906.
— Universitets-Biblioteket.
— Finska Forstföreningen.
Meddelanden: XXIII, 1—3 + supplem. 1906.
Ströskrifter:
Metsän Ystävä: XIII, 1—4. 1907.
— Fiskeriföreningen i Finland.
Fiskeritidskrift: XV, 4—12. 1906; XVI, 1—3, 1907.
Suomen Kalastuslehti: XV, 4—12. 1906; XVI, 1—3. 1907.
— La Rédaction de „Tidskrift för jägare och fiskare“
Tidskrift: XIV, 3—6. 1906; XV, 1—2. 1907.

France.

Amiens: Société Linnéenne du Nord de la France.
Mémoires:
Bulletin: XVII, 357—368. 1904—1905.
Angers: Société d'Etudes Scientifiques.
Bulletin: Nouv. Sér.: XXXIV. 1904.
Béziers: Société d'Etude des Sciences Naturelles.
Bulletin: XXVII. 1904.
Bordeaux: Société Linnéenne.
Actes:
Caen: Société Linnéenne de Normandie.
Bulletin: 5:e Sér.:
Cherbourg: Société Nationale des Sciences Naturelles et Mathématiques.
Mémoires:
Langres: Société de Sciences Naturelles de la Haute-Marne.
Bulletin: III, 10—13. 1906—1907; IV, 14. 1907.

La Rochelle: Académie. Société des Sciences Naturelles.
Annales:

Lyon: Société Linnéenne.
Annales, N. Sér.: LII. 1905.
— Muséum d'Historie Naturelle.
Archives:
— Société Botanique de Lyon.
Annales: XXX. 1905.
Bulletin:
— Acadêmie des sciences, belles-lettres et arts. Sciences et lettres.
Mémoires, 3:e Sér.:
— Société d'Agriculture, sciences et industrie.
Annales 7:de Sèr.: 1905.

Marseille: Musée d'Historie Naturelle.
Annales, Zoologie:
Annales: IX, 2. 1904—1905. 4:o.
Bulletin, 2:e Sér.:

Montpellier: Académie des Sciences et Lettres.
Mémoires de la section de médecine, 2:e Sér.:
Mémoires de la section des sciences, 2:e Sér.:

Nancy: Société des Sciences (Ci-devant Société des Sciences Naturelles de Strasbourg).
Bulletin, 2:e Sér.:
Bulletin des séances, Sér, VI, 3—4. 1905; VII, 1. 1906.

Nantes: Société des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.
Bulletin, 2:e Sér.:
— Société Académique de Nantes.
Annales, 8:e Sér.: V, 4. 1905; VI. 1905.

Nimes: Société d'Etude des Sciences Naturelles.
Bulletin:
Supplement:

Paris: Société Entomologique de France.
Annales:
Bulletin:
— Société Zoologique de France.
Mémoires:
Bulletin: XXX. 1905.
— Muséum d'Historie Naturelles.
— Société de Géographie.
La Géographie: XII, 5—6 1905; XIII, 1—6. 1906; XIV, 1. 1907.

Paris: Rédaction de „La Feuille des jeunes naturalistes".
Feuille, 4:e Sér.: XXXV, 428–431. 1906; XXXVI, 432. 1906; XXXVII. 433–439. 1906–1907.

Reims: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.: XIV, 1–4. 1905.
Comptes rendus:
Travaux:
Procès verbaux:

Rennes: L'Université.
Travaux scientifiques: I, 1–3. 1902; II. 1903; IV. 1905.

Rouen: Société des Amis des Sciences Naturelles.
Bulletin, 4:e Sér.: XL, 1–2. 1904.

Toulouse: Société d'Historie Naturelle.
Bulletin: XXXIX, 3–4. 1905.

— Société des Sciences Physiques et Naturelles.
Bulletin:

— Société Française Botanique.
Revue de Botanique.

Villefranche: Station viticole.

Grande-Bretagne et Irlande.

Cambridge: Cambridge Philosophical Society.
Proceedings: XIII, 1–6. 1905–1906; XIV, 1. 1906.

Edinburgh: Royal Society.
Transactions: XL, 3–4. 1902–1904; XLI. 1903–1905; XLIII. 1905; XLV, 1. 1905–1906.
Proceedings: XXIV. 1901/02–1902/03; XXV, 1–2. 1903–1905; XXVI, 1–6. 1905–1906.

— Botanical Society.
Transactions:
Proccedings:
Transactions and Proceedings: XXIII, 2. 1906.
Annual Report:

— La Rédaction de „The Annals of Scottish Natural History".
Annals.

Glasgow: Natural History Society.
Proceedings and Transactions, N. S.: VII, P. III. 1904–1905.

London: Royal Society.
Proceedings: Ser. A. Vol. 77. N:o A. 519—520. 1906; Vol. 78. N:o A. 521—526. 1906; Vol. 79. N:o A. 527—528. 1907. — Ser. B. Vol. 77. N:o B. 520—521. 1906; Vol. 78. N:o B. 522—527. 1906; Vol. 79. N:o B. 528—530. 1907.
Reports of the Sleeping Sickness Commission:
Reports to the Evolution Committee. Report III. London 1906.
Obituary Notices:

— Linnean Society.
Journal, Botany: XXXVII, 260—262. 1906.
Journal, Zoology: XXIX, 194. 1906.
Proceedings: 1905—1906.
List: 1906—1907.

— Royal Gardens, Kew.
Bulletin: 1906.

— Distant, W. L.
The Zoologist, 4 Ser.:

Newcastle-upon-Tyne: Natural History Society of Northumberland, Durham and Newcastle-upon-Tyne.
Transactions: New Ser.: II. 1906.

Plymouth: Marine Biological Association.
Journal, New Ser.: VII, 3—5 1906.

Italia.

Bologna: R. Accademia delle Scienze.
Memoire, Ser. 5:
Indici generali:
Rendiconti. N. Ser.:

Catania: Accademia Gioenia di Scienze Naturali.
Atti, Ser. 4: XVIII. 1905. 4:o.
Bulletino mensile, Nuovo Ser: 88—92. 1906—1907.

Firenze: Società Entomologica Italiana.
Bulletino: XXXVII, 2—4. 1905.

— Redazione della „Redia“, Giornale di Entomologia.
Redia: II, 2. 1904; III, 1. 1905.

Genova: Museo Civico di Storia Naturale.
Annali, Ser. 3:a:

— Direzione del Giornale „Malpighia“.
Malpighia: XX, 1—9. 1906.

Milano: Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico di Storia Naturale.
Atti: XLV, 1—3. 1906—1907.
Memorie:
Elenco dei Soci. — Istituti scientifici correspondenti. Indice generale. 1906.

Modena: R. Accademia di Scienze, Lettere ed Arti.
Memoire, Ser. 3:

— Società dei Naturalisti e Matematici.
Atti, Ser. 4:

— Redactore della „La Nouva Notarisia".
L. N. Notarisia: XVII, 3—4. 1906; XVIII, 1—2. 1907.

Napoli: R. Accademia delle Scienze Fisiche e Matematiche.
Atti, Ser. 2: XII. 1905.
Rendiconto, Ser. 3: XI, 4—12. 1905; XII, 1—4. 1906.

— Società Africana d'Italia.
Bolletino: XXIV, 12. 1905; XXV, 3—4, 6—12. 1906; XXVI, 1—2. 1907.

— Società di Naturalisti.
Bolletino, Ser. I:

— Museo Zoologico della R. Università.
Annuario (N. Ser.): II, 1—16. 1905—1906:

Padova: Accademia scientifica Veneto-Trentino-Istriana (ci-devant Società Veneto-Trentina di Scienze Naturali).
Atti, Nuova Ser: II, 2. 1905.
Bulletino:

Palermo: Redazione della „Naturalista Siciliano".
Il. Natur. Sicil, N. Ser.:

— R. Orto Botanico di Palermo.
Bolletino:

— R. Instituto Botanico di Palermo.
Contribuzioni alla Biologia vegetale:

Pisa: Società Toscana di Scienze Naturali.
Memorie: XXI. 1905.
Processi verbali: XIV, 9—10. 1905; XV, 1—5. 1906; XVI. 1—2, 1906—1907.

Roma: R. Instituto Botanico.
Annuario:
Annali di Botanica: IV, 3—4. 1906; V, 1—3. 1906—1907.

— Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio-Emanuele.
Bolletino:
Indice:

Roma: Società Zoologica Italiana. (Ci-devant Società Romana per gli Studi Zoologici).

Bolletino, Ser. 2: VI, 7—8. 1905; VII, 1—6. 1906.

— R. Accademia dei Lincei.

Atti: XV, 7—12 (1:o Sem.). 1906; XV, 1—12 (2:o Sem.). 1906; XVI, 1—7 (1:o Sem.). 1907.

Varese: Società Crittogamologica Italiana.

Memorie:

Atti:

Venezia: Redazione della „Notarisia".

Notarisia, Serie Notarisia-Neptunia:

Sommario:

Japon.

Kyōto: College of Science and Engineering, Kyōto Imperial University.

Memoirs:

Tōkyō: College of Science, Imperial University.

Journal: XX, 11—12. 1905; XXI, 1. 1906.

Les Indes occidentales.

Kingston: The Institute of Jamaica.

Journal:

Annual Report:

Les Indes orientales.

Calcutta: Asiatic Society of Bengal.

Journal, P. I:

Journal, P. II:

Journal, P. III:

Proceedings:

Journal & Proceedings:

Index:

Annual Address:

Luxembourg.

Luxembourg: Société Botanique.

Recueil des Mémoires et des Travaux: XVI. 1902—1903.

— „Fauna", Verein Luxemburger Naturfreunde (Société des Naturalistes Luxembourgeois).

Mittheilungen (Comptes Rendus): XVI. 1906.

Norvège.

Bergen: Bergens Museum.

Aarbog: 1906, 1—3; 1907, 1.

Aarsberetning: 1906.

Sars, G. O, An account of the Crustacea of Norway: V, 13—16, 1906. 4:o.

Meeresfauna von Bergen: 2—3. 1906.

— Norges Fiskeristyrelse (Direction des pêches de la Norvège).

Aarsberetning: 1905, 4—5; 1906, 2—4; 1907, 1.

Christiania: Universitetet.

— Videnskabs Selskabet.

Forhandlinger:

Nyt Magazin for Naturvidenskaberne.

Stavanger: Stavanger Museum.

Aarshefte: 1905.

Trondhjem: K. Norske Videnskabers Selskab.

Skrifter: 1905.

Tromsö: Museum.

Aarshefter: 28. 1905.

Aarsberetning: 1905.

Pays-Bas.

Amsterdam: K. Akademie van Wetenschappen.

Verhandelingen. Afd. Natuurkunde, Tweede Sectie: XII, 3—4. 1906.

Verslagen and Mededeelingen, Afd. Natuurk., 3:e Reeks:

Register of de Verslagen and Mededeelingen:

Verslag van de Gewone Vergaderingen der Wis- en Natuurkundige Afdeeling: XIV, 1—2. 1905—1906.

Proceedings of the Section of Sciences: VIII, 1—2. 1905—1906.

Jaarboek: 1905.

— Genootschap ter Bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde. Sectie voor Natuurwetenschappen.

Maandblad:

Werken Tweede Serie: V, 5. 1907.

Groningen: Natuurkundig Genootschap.

Verslag: 1905.

Harlem: La Société Hollandaise des Sciences.

Archives néerlandaises, Sér. 2: XI, 3—5. 1906; XII, 1—2. 1907.

Leiden: Nederlandsche Dierkundige Vereeiniging.
Tijdschrift, 2:de Sér.: X, 1—2. 1906.
Catalogus d. Bibliothek:

Nijmegen: Nederlandsche Botanische Vereeniging.
N. Kruidkundig Archief, 2:de Sér.: 1906.
Recueil des Travaux Botaniques Néerlandais: II, 3—4. 1906; III, 1—2. 1907.
Prodromus Florae Batavae:

s'Gravenhage: Nederlandsche Entomologische Vereeniging.
Tijdschrift: XLIX, 2—3. 1906.
Entomologische Berichten: 25—30. 1905—1906.

Utrecht: Société Provincial des Arts et Sciences.
Verslag: 1906.
Aanteekeningen: 1906.
Naamlijst.: 1906.
Registers 1845—1905.

Portugal.

Lisboa: Academia Real das Sciencias. Classe de science, mathem., physic. e. natur.
Memorias, Nova Ser.:
Journal:

République Argentine.

Buenos Aires: Sociedad Cientifica Argentina.
Anales: LXI, 2—6. 1906; LXII, 1. 1906.

— La Rédaction de „Revista Argentina de Historia Natural".
Revista:

— Museo de Productos Argentinos.
Boletin:

— Museo Nacional de Buenos Aires. (Ci-devant Museo Publico).
Anales, Ser. 3: V. 1905.
Comunicaciones:

Córdoba: Academia Nacional de Ciéncias,
Actas:
Boletin:

La Plata: Museo de la Plata.
Revista:

— Universidad de La Plata. Facultad de Ciencias Fisico-Matematicas.
Publicaciones:

Roumanie.

Bucarest: L'Herbier de l'Institut botanique.
Bulletin:

Russie.

Dorpat: Naturforscher-Gesellschaft.
Schriften: XVII. 1906. 4:o
Archiv, 2:te Ser.:
Sitzungsberichte: XIV, 2. 1905; XV, 1—3. 1906.
Verzeichnis der Editionen-General-Namenregister zu III (1869) bis XIV (1905) incl. der Sitzungsberichte. 1906.

Irkutsk: La Direction du Musée.

Jakutsk: La Direction du Musée.

Kasan: Société des Naturalistes á l'Université Impériale de Kasan.
Travaux (Trudi): XXXVIII, 4--6. 1905.
Comptes rendues:

Kharkow: Société des Naturalistes á l'Université Impériale de Kharkow.
Travaux (Trudi): XXXIX, 1—2. 1904–1905; XL, 1. 1905.

Kiew: Société des Naturalistes de Kiew.
Mémoires: XX, 2. 1906.
Procès- Verbal:

Kischineff: Société des Naturalistes Bessarabiens.
Travaux: I, 1. 1904—1906.

Minusinsk: Museum.
Очтетъ:

Moscou: Société Impériale des Naturalistes.
Nouvaux Mémoires:
Bulletin: 1905, 1—4; 1906, 1—2.
Meteorologische Beobachtungen:

— Directorium der K. Universitäts-Bibliothek.
Gelehrte Nachrichten (Naturhist. Abth.):

Nikolsk: Hydrobiologisches Laboratorium der Fischzuchtanstalt Nikolsk.
Aus der Fischzuchtanstalt Nikolsk:

Odessa: Société des Naturalistes de la Nouvelle Russie.
Mémoires: XXIX. 1906.

Riga: Naturforschender Verein.
Korrespondenzblatt: XLIX. 1906.
Arbeiten, Neue Folge:

Saratow: Station biologique du Wolga.
Travaux des vacances: 1902.
Compte-rendu: 1901.
Bericht: 1905.

S:t Pétersbourg: Académie Impériale des Sciences.
Mémoires, 7:e Sér.:
Mémoires, 8:e Sér.: XVI, 4—5, 7—8, 11. 1904—1905; XVII, 1—2. 1905: XVIII, 1. 1905.
Mélanges biologiques:
Bulletin, Nouv. Sér.:
Bulletin, V:e Séer.: XXII. 1905; XXIII. 1905.
Bulletin, VI:e Sér.: 1907, 1—7. 4:o.
Annuaire du Musée zoologique: X, 3—4. 1905; Beilage zu Bd. XI. 1906.
Bibliotheca zoologica rossica: I. 1905.
Travaux du Musée botanique:
Junckiu, Ботаническіе сады Мадрида, Лиссабона и Кью. С. Петерб. 1906.
Schedae ad Herbarium Florae Rossicae.

— Hortus Botaniqus. (Jardin Imperial botanique).
Acta: XXIV, 3. 1905; XXVI, 1. 1906.
Bulletin:
Отчетъ: 1905.

— Societas Entomologica Rossica.
Horæ: XXXVII. 1904—1905.

— La Société Impériale des Naturalistes de S:t Petersbourg.
Trudi (Travaux):
Travaux de l'Expedition Aralo-Caspienne: VII. 1905.
Section Botanique.
Travaux: XXXV, 3. 1906.
Journal botanique: 1906, 1—5.
Section de Zoologie et de Physiologie.
Travaux: XXXVI, 2. 1906; XXXVII, 4. 1906.
Section de Géologie et Minéralogie.
Travaux: XXXIV, 5. 1906.
Comptes rendus: XXXVII, 1. N:o 3—8. 1906; XXXVIII, 1. N:o 1. 1907.

Tiflis: Kaukasisches Museum.
Mitteilungen: II, 2—4. 1905.

Suède.

Göteborg: K. Vetenskaps och Vitterhets Samhället.
Handlingar, 4:de Följden: VII—IX. 1906.

Lund: Universitetet.
Acta (Årsskrift). Afd. II. K. Fysiografiska Sällskapets Handlingar: XL. 1904. 4:o
Acta, Ny följd. Afd. II. Medicin samt matematiska och naturvetenskapliga ämnen: I. 1905. 4:o.
— La Rédaction de „Botaniska Notiser".
Botaniska Notiser: 1906, 3-6; 1907, 1—2.

Stockholm: K. Svenska Vetenskaps-Akademien.
Handlingar, Ny följd: 40, 1, 4—5. 1906; 41, 1—3, 5—7. 1906; 42, 1. 1906. 4:o.
Arkiv för Botanik: V. 3—4. 1906; VI, 1—2. 1906.
Arkiv för Zoologi: III, 2. 1906.
Öfversigt:
Årsbok: 1906.
Lefnadsteckningar:
— Entomologiska Föreningen.
Entomologisk Tidskrift: 27. 1906
— Bergianska Stiftelsen.
Acta Horti Bergiani:
— Statens skogsförsöksanstalt.
Meddelanden: 3. 1906. 4:o.

Uppsala: R. Societas Scientarium.
Nova Acta, Ser. 4: I, 4—6. 1906—1907. 4:o.
— Kongl. Universitetet (par Mr le Bibliothécaire, Prof. Annerstedt).
Redogörelse: 1905—1906.
Botaniska studier tillägnade F. R. Kjellman den 4 november 1906. Upsala 1906.
Rosander, H. A., Studier öfver bladmossornas organisation. Mössa, vaginula och sporogon. Ak. afh. Uppsala 1906.
Witte, H., Till de svenska alfvarväxternas ekologi. Ak. afh. Uppsala 1906.
Bulletin of the Geological Institution: VII, 13—14. 1904—1905.

Suisse.

Basel: Naturforschende Gesellschaft.
Verhandlungen: XVIII, 3. 1906.

Bern: Naturforschende Gesellschaft.
Mittheilungen: 1591—1608. 1906.
— La Société Botanique Suisse (Schweizerische Botanische Gesellschaft).
Bulletin (Berichte):

Chambésy prés Cenève: L'Herbier Boissier.
Bulletin, 2:e Sér.: VI, 6—12. 1906; VII, 1—5. 1907.
Mémoires:

Chur: Naturforschende Gesellschaft Graubündens.
Jahresbericht, Neue Folge: XLVIII. 1905/06.

Genève: Société de Physique et d'Histoire Naturelle.
Mémoires: XXXV, 2. 1906. 4:o.

— La Direction du Conservatoire et du Jardin botaniques.
Annuaire:

Lausanne: Société Vaudoise des Sciences Naturelles.
Bulletin, 5:me Sér.: XLII, 155—156. 1906.

Neuchâtel: Société des Sciences Naturelles.
Bulletin: XXXII, 1903—1904.

Schaffhausen: Schweizerische Entomologische Gesellschaft (Société Entomologique Suisse).
Mittheilungen (Bulletin): XI, 4—5. 1906.

St. Gallen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:
Jahrbuch: 1905.

Winterthur: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Mitteilungen: VI. 1905/1906.

Zürich: Naturforschende Gesellschaft.

Uruguay.

Montevideo: Museo Nacional.
Anales, Ser 2:
Anales, Sección historico-filosofica:
Arechavaleta, J., Flora Uruguaya: III, 1. 1906. 4:o.

2. Dons.

Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht.
Meteorologisch Jaarboek (Annuaire météorologique): 1904. A. Météorologie. 1906. 4:o. B. Magnétisme terrestre. 1906. 4:o.
Mededeelingen en Verhandelingen. 1—4. Utrecht 1905—1906.

The John Crerar Library, Chicago.
Eleventh annual Report for the year 1905. Chicago 1906.

Louisiana State University and A. & M. College. Agricultural Experiment Station.
Bulletin N:o 85, 86, 89. Baton Rouge, La. 1906.

Institut Agronomique de Moscou.
Observations faites à l'Observatoire Météorologique 1905. Moscou 1906.

Императ. русское общество акклиматизаціи животныхъ и растеній. Дневникъ отдѣла ихтиологіи. II. 7. Moskva 1906.

Finska Landtbruksstyrelsen (Suom. Maanviljelyshallitus).
Meddelanden (Tiedonantoja):
LII. *Bredenberg, G. A.,* 1. Meddelanden från smörlaboratoriet i Hangö för år 1904. Helsingfors 1906. 4:o. Id. en finnois.
Tietoja Englannin Meijerituote- ja Margariinimarkkinoista kymmenvuotiskautena 1896—1905. Julaissut Suomen Meijeriyhdistys. Helsingissä. 1906. 4:o.

Janet, Ch., Description du matériel d'une petite installation scientifique. 1. Partie. Limoges 1905.
— Anatomie de la téte du *Lasius niger.* Limoges 1905.

Mockrzecki, S. A., Отчетъ по естественно-историческому музею Таврическаго губернскаго земства за 1906 годѣ. Годъ. VII. Симферополь 1906.
— Отчетъ о дѣятельности руберпскаго энтомолога Таврическаго земства за 1906 гобѣ. XIV. 1906.

Helsingfors le 13 mai 1907.

Enzio Reuter,
Bibliothécaire.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen

1906—1907.

I. Zoologie.

Bericht über seine in Gesellschaft mit den Herren Cand. phil. R. Krogerus und Stud. U. Sahlberg hauptsächlich zu entomologischem Zweck im Sommer 1905 unternommene Reise nach Lapponia kemensis, enontekensis und inarensis erstattet Herr Stud. Armas Nyman. S. 15—20.

Mammalia.

Lepus timidus L. Ein vollständig schwarzes, in Lappfjärd, Ostrobottnia australis, geschossenes Exemplar wurde von Herrn Präparator G. W. Forssell vorgelegt. Herr Student G. Ekman teilte mit, dass er in Rantasalmi, Savonia australis, im Jahre 1899 einen melanistischen Hasen beobachtet hatte. Auch in der Umgebung von Björneborg, Satakunta, soll ein ähnliches Individuum vorgekommen sein. S. 3.

Aves.

Vermischte Notizen.

Über die *Vögel als Verbreiter der Eiche* sprach Herr Professor E. E. Sundvik. Durch Untersuchungen zahlreicher Standorte junger Eichen war Herr Sundvik zu der Überzeugung gekommen, dass verschiedene Vögel, wie *Nucifraga caryocatactes* L., *Sitta europæa* L. und vermutlich auch *Garrulus*- Arten, bei der Verbreitung der Eiche eine grosse Rolle spielen. Die scheuen Vögel wagen die Eicheln nicht in der Nähe von Wohnhäusern zu verzehren, sondern fliegen mit den Eicheln in den Wald, wo dieselben oft verloren gehen und später keimen. Auch sollen die Vögel die Eicheln, wenn sie zu hart sind, in der Erde verstecken um dieselben später, wenn sie bei der Keimung weich werden, aufzusuchen und zu verzehren; dabei werden aber die Verstecke oft vergessen, und aus der Eichel entwickelt sich eine Eiche. S. 61—63. — Herr Cand. phil. A. Palmgren bestätigte die obigen Beobachtungen; auf den Ålands-Inseln ist *Nucifraga caryocatactes* L. der Bevölkerung gut bekannt, und seine Gewohnheit Eicheln und Haselnüsse zu begraben hat sogar zu einer Redensart Veranlassung gegeben. S. 63—64.

Über das Vorkommen von *Larus canus* L. im Hafen von Helsingfors während des Winters 1906—1907 teilte Herr Student E. W. Suomalainen einige Beobachtungen mit. Trotz der strengen Kälte, welche alle Häfen und das Meer weit hinaus mit Eis belegte, wurden einzelne Möven beobachtet, die in den durch die Schiffahrt gebildeten freien Wasserflächen ihre Nahrung suchten. S. 77—78.

Neu für das Gebiet.

Tetrao urogallus L. f. *lugens* Lönnb. Herr Dozent K. M. Levander teilte mit, dass Herr Professor Einar Lönnberg in Stockholm nach finländischen Exemplaren in

„Ibis“ 1906 eine neue Form *lugens* des Auerhuhns beschrieben hat. S. 141—142.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Coracias garrula L. Savonia borealis, Kuopio. Federn wurden von Herrn Stud. E. W. Suomalainen am 14. August 1906 gefunden. Im Juni 1900 wurde die Art bei Puijo von Herrn E. Sahlstein beobachtet. S. 3.

Cygnus bewickii Yarrell. Isthmus karelicus, Äyräpäänjärvi. Im Herbst 1905 zogen nur Individuen dieser Art, während *Cygnus musicus* L. fehlte. Nach Alpheraki. K. M. Levander. S. 141.

Nucifraga caryocatactes L. Regio aboënsis, Korpo. Die Art ist hier nistend gefunden worden. J. A. Palmén. S. 64.

Otis tetrax L. Savonia australis, S:t Michel. Im Winter 1906 wurde ein Exemplar von Herrn Mag. phil. E. G. Åkesson geschossen. G. W. Forssell. S. 119.

Phalaropus fulicarius L. Savonia borealis, Kuopio. Ein totes Exemplar fand Herr E. W. Suomalainen den 1. August 1906. S. 3.

Pisces.

Vermischte Notizen.

Alburnus lucidus Heckel & Kner. Zwei bei Mariehamn, Alandia, den 8. November 1906 gefangene Exemplare mit Skoliose wurden von Herrn Dozenten K. M. Levander vorgelegt. S. 53.

Perca fluviatilis L. Skelette mit hochgradiger Wirbelsäulenverkrümmung wurden von Herrn Förster J. E. Ekström gezeigt. Nach Angaben des Herrn Förster R. Malmborg sollen 70% der Barsche im See Laihajärvi, Tavastia australis, an Skoliose leiden. S. 119.

Lucioperca sandra Cuv. Unarinjärvi, Lapponia kemensis, 67° 25′ nördl. Breite. Der nördlichste Fundort dieses Fisches. A. Nyman, R. Krogerus, U. Sahlberg. S. 16.

Insecta.

Coleoptera.

Vermischte Notizen.

Cynegetis impunctata L. Biologische Beobachtungen über diese Art wurden von den Herren Stud. med. R. Forsius und Cand. phil. Å. Nordström auf Åland gemacht. Als Futterpflanze ist *Avena elatior* anzusehen, deren Blätter von dem Käfer benagt wurden. Der Käfer war hauptsächlich am Nachmittag in Bewegung und liess sich, wenn er beunruhigt wurde, zu Boden fallen, wo er unbeweglich liegen blieb. Die Kopulation fand im Juni statt, worauf die Art verschwand um im August wieder zahlreich zum Vorschein zu kommen. Die Larven wurden nicht beobachtet. R. Forsius. S. 39—40.

Micruria melanocephala Marsh. Ein in Mohla gefundenes, zu dieser Art gezogenes Exemplar soll nach einer Untersuchung von Herrn Stud. med. R. Forsius ein *Heterhelus solani* Heer sein. Erstgenannte Art ist also aus der finländischen Fauna zu streichen. S. 40.

Eine neue Philonthus-Art aus Nord-Russland: B. Poppius. S. 46—47.

Zur Kenntnis der finländischen Arten der Gattung Notiophilus Dum.: B. Poppius. S. 47—51.

Zur Synonymik einiger nord-europäischer und sibirischer Carabiden: B. Poppius. S. 82—85.

Zwei neue Stenus-Arten aus Lappland: B. Poppius. S. 106—108.

Neu für das Gebiet.

Brachypterus glaber Newm. Regio aboënsis, Åbo: H. Söderman. S. 53.

Cynegetis impunctata L. Alandia, Sund: R. Frey, R. Forsius, Å. Nordström. S. 39—40.

Heterocerus obsoletus Curtis. Alandia, Finström: R. Frey, R. Forsius. S. 40.

Notiophilus fasciatus Mäkl. Karelia borealis, Nurmes: J. Sahlberg; Kar. onegensis, Dianovagora: B. Poppius; Kuusamo: J. Sahlberg; Lapponia inarensis, Tana-Fluss: B. Poppius; Lapp. imandræ, Kantalaks: Edgrén, Konosero: Levander, Imandra, Umba, Nuortjaur, Hibinä; Lapp. ponojensis: J. Sahlberg. S. 49—51.

N. hypocrita Putz. Über das ganze Gebiet verbreitet. S. 49.

N. pusillus Waterh. Nylandia, Helsingfors: K. M. Levander. S. 48.

Stenus bernhaueri n. sp. Lapponia inarensis, Komsiovaara: B. Poppius. S. 107.

Stenus subarcticus n. sp. Lapponia inarensis, Komsiovaara: B. Poppius. S. 106.

Trechus discus Fabr. Tavastia australis, Hattula: A. Wegelius. S. 32.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Agrilus integerrimus Ratzb. Regio aboënsis, Karislojo: R. Krogerus, Å. Nordström. S. 40.

Aphodius villosus Gyll. Regio aboënsis, Pargas: O. M. Reuter. S. 22.

Hylesinus fraxini Panz. Nylandia, Helsingfors; Regio aboënsis, Nystad: H. Söderman. S. 53.

Nemosoma elongatum L. Alandia, Sund: R. Frey. S. 11.

Osmoderma eremita L. Regio aboënsis, Runsala: A. Grunér, W. Hellén. S. 21—22.

Hymenoptera.

Vermischte Notizen.

Forstentomologisches: E. Reuter. S. 45.

Schwarze Bienen wurden von Herrn Professor O. M. Reuter vorgelegt. In dem entomologischen Museum der Universität steht schon seit 30 Jahren eine schwarze Biene und zwar wie die jetzt demonstrierten aus Kustö, Regio aboënsis. Eine Untersuchung der Bienen zeigte aber, dass

dieselben nicht melanistisch, sondern von Russ schwarz geworden waren. Sie waren durch den Schornstein in ein Zimmer gelangt, wo sie gestorben waren; vermutlich dadurch dass die Stigmen durch den Russ verstopft waren. — Der Vortragende erinnerte an eine ältere Mitteilung über ein Bienennest in einem Schornstein, in welchem die Bienen also in vertikaler Richtung eindringen mussten. — Herr A. Poppius hatte auch ein Bienennest in einem Schornstein beobachtet, und die Bienen kamen auch in diesem Fall durch den Ofen in das Zimmer. S. 23—24.

Odynerus parietum (L.) Latr. Herr Doktor E. Reuter teilte mit, dass er ein Nest von dieser Art in dem Schloss einer Kommodenlade in einem Wohnzimmer in Sjundeå, Nylandia, beobachtet hatte. S. 61.

Über *Rosenschädlinge* unter den Tenthrediniden sprach Herr Professor J. Sahlberg. Mit einem Hinweis auf einen früheren Aufsatz in Medd. af Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 21, p. 10—12, teilte der Vortragende mit, dass er im Mai 1906 in Karislojo, Regio aboënsis, ausser den allgemein verbreiteten *Hylotoma rosarum* und *Emphytus cinctus* noch folgende, in unserem Lande früher nicht bekannte Arten beobachtet hatte: *Ardis plana* Klug, c. 50 eierlegende Exemplare; *Eriocampoides æthiops* Fabr., mit der vorigen Art zusammen, aber seltener; *Lygæonematus punctifrons* Thoms., nur 6 Exemplare; *Ardis bipunctata* Klug, 1 Individuum. S. 55—56. — Anlässlich dieser Mitteilung berichtete Herr Stud. med. Runar Forsius, dass *Ardis plana* Klug (= *Blennocampa rosarum* Brischke) aus Nylandia, Helsinge, und Alandia, Finström und Hammarland, bekannt ist, und dass *Eriocampoides æthiops* Fabr. eine ziemlich grosse Verbreitung im Lande hat. S. 56—57.

Berichtigungen über falsche Bestimmungen finländischer *Chalastogastra* wurden auf S. 99—100 von Herrn Stud. med. R. Forsius gegeben. Besonders wurde die Aufmerksamkeit auf die unzuverlässigen Bestimmungen von Herrn Ed. André gerichtet, welche schon Ursache mehrerer ganz falscher Angaben in der Litteratur gewesen sind. Herr

Forsius hatte sein Material von *Chalastogastra* von Herrn Pastor Fr. W. Konow in Mecklenburg determinieren lassen. S. 98—100.

Neu für das Gebiet.

Cladius comari Stein. Alandia, Godby: R. Forsius. S. 97.

Cladius crassicornis Stephens. Alandia, Hammarland, Jomala: R. Forsius. S. 96.

Dolerus arcticola Kiaer. Lapponia: J. A. Palmén; Lapp. inarensis: J. Sahlberg; Lapp. tulomensis, Fl. Lutto und Nuortijärvi: B. Poppius; Lapp. kemensis, Kittilä: R. Krogerus. S. 97.

Dolerus rufotorquatus Costa. Lapponia: J. Sahlberg. S. 97.

Janus luteipes Lepelletier. Regio aboënsis, Uskela: Mäklin? S. 94.

Loderus ornatulus Konow. Alandia, Sund, Finström: R. Forsius; Tavastia borealis, Saarijärvi: Woldstedt. S. 98.

Lyda hieroglyphica Christ. Regio aboënsis, Karislojo: Å. Nordström. S. 94.

Macrophya punctum album L. Alandia, Finström: R. Forsius. S. 98.

Pamphilius balteatus Fallén. Alandia, mehrere Lokale: Å. Nordström, R. Forsius, R. Frey; Nylandia, Esbo-Löfö: A. Westerlund. S. 93.

P. inanitus Villiers. Alandia, mehrere Lokale: Å. Nordström, R. Forsius, R. Frey. S. 94.

P. sertatus Konow. Savonia borealis, Nilsiä: C. Lundström; Ostrobottnia orientalis: Coll. Wasastjerna; Karelia onegensis, Petrosawodsk: J. Sahlberg. S. 93.

Praia taczanowskii Ed. André. Lapponia imandræ, Kantalahti: J. Sahlberg. S. 95.

Trichiosoma nigricoma Konow. Karelia pomorica, Solowetsk: K. M. Levander. S. 95.

Tr. opaca Konow. Lapponia: J. A. Palmén, Blank. S. 95.

Tr. sericea Konow. Regio aboënsis, Karislojo: R. Forsius S. 96.

Diptera.

Vermischte Notizen.

Über Helophilus consimilis Malm und ihre Verwandten: R. Frey. S. 11—14.

Beiträge zur Kenntnis der Dipteren-Fauna Finlands: R. Frey. S. 67—69.

Neu für das Gebiet.

Chilosia crassiseta Lw. Alandia, Hammarland: R. Frey. S. 120.

Ch. cynocephala Lw. Alandia, Hammarland: R. Frey. S. 120.

Ch. pini Beck. Nylandia, Helsingfors: R. Frey. S. 120.

Ch. velutina Lw. Tavastia australis, Hattula, Messuby: R. Frey. S. 120.

Cyrtoneura podagrica Lw. Tavastia australis, Teisko: R. Frey. S. 120.

Hilaria barbipes n. sp. Savonia borealis, Tuovilanlaks: C. Lundström; Tavastia australis, Monala: R. Frey. S. 67.

Meromyza decora n. sp. Tavastia australis, Kangasala: R. Frey. S. 68.

Platychirus scutatus Mg. var *pygmæus* n. var. Tavastia australis, Tammerfors: R. Frey. S. 69.

Lepidoptera.

Vermischte Notizen.

Forstentomologisches: E. Reuter. S. 44—45.

Botys ærealis SV. wird von Tengström in seinem Katalog als eine finländische Art verzeichnet. Die Angabe beruht offenbar auf einem Druckfehler, denn auf dem Exemplar in der Tengströmschen Samlung steht deutlich *B. ænealis*

SV. Übrigens gibt es keine *B. œrealis* SV., sondern eine *B. œrealis* Hb; letztere Art ist also in Finland nicht gefunden worden. A. Poppius. S. 54.

Cidaria dilutata Borkh. Die Art trat im Simo-Flusstal von Ende August bis Anfang Oktober 1906 in kolossalen Mengen auf, so dass man im Walde den Eindruck von Schneefall hatte. Von der früheren Hälfte des Juli bis Anfang August richteten die Raupen an den Birken Schaden an, indem sie manche Birken fast kahl frassen. Auf weiten Strecken standen die Birken halb kahl. Im allgemeinen schienen die Bäume jedoch nicht viel unter dem Angriff gelitten zu haben; mehrere der ganz kahlgefressenen werden wahrscheinlich doch absterben. A. W. Granit. S. 57.

Neu für das Gebiet.

Caradrina selini B. Savonia borealis, Kuopio: G. Fabritius. S. 52.

Acidalia trigeminata Hw. Einige Exemplare wurden in einer Apotheke in Helsingfors im Mai 1906 gefunden. Sie waren offenbar mit Drogen importiert worden. A. Poppius. S. 54.

Hydrilla lepigone Möschl. Nylandia, Ekenäs: G. Fabritius; Ostrobottnia media, Jakobstad: B. Poppius. S. 52.

Rhynchota.

Vermischte Notizen.

Über die Ocellen bei der Lygæide Aphanus phœniceus Rossi sprach Herr Professor O. M. Reuter. Der Vortragende hatte von dieser Art ein Exemplar gefunden, welches keine Ocellen besass, sondern anstatt derselben links einen etwas ausgebreiteten, runden, schwach erhabenen, chagrinierten Fleck, rechts dagegen einige eingedrückte Pünktchen trug. Diese Beobachtung war von Bedeutung, da sie Licht auf die Natur ähnlicher Flecke und Grübchen

bei verschiedenen Capsiden wirft. Diese Unebenheiten, welche bei schwarzen Arten oft heller, lehmgelb sind, d. h. weniger Pigment besitzen, müssen offenbar als Rudimente der Ocellen gedeutet werden, in welcher Deutung man dadurch noch bestärkt wird, dass solche Rudimente nur bei den niedrigst stehenden Capsiden angetroffen werden, während bekanntlich den höher differenzierten im allgemeinen die Ocellen vollständig fehlen. S. 22.

Neu für das Gebiet.

Phenacoccus aceris (Sign.) trat auf Apfelbäumen im Garten des Gutes Herrenäs im Kirchspiel Hattula, Tavastia australis, im Juli 1904 auf. E. Reuter. S. 78.

Newsteadia floccosa (De Geer). Die Art wurde auf der Unterseite von *Polyporus ovinus* beobachtet, von welchem Pilze sie sich nährt. Regio aboënsis, Pargas. E. Reuter. S. 78.

Neuroptera.

In „*Nya anteckningar om finska Neuroptera*“ giebt Herr Professor O. M. Reuter einen Nachtrag zu seinen früheren Arbeiten über finländische Neuropteren (Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica IX, N:o 8, und Meddel. af Soc. pro Fauna et Flora Fennica 21, p. 62). Die Anzahl der in Finland vorkommenden Arten ist auf 42 gestiegen, von welchen folgende in dem finländischen Faunengebiet früher nicht bekannt waren:

Chrysopa dorsalis Burm. Regio aboënsis, Uskela: Mäklin. S. 25.

Chr. prasina Burm. Regio aboënsis, Uskela: Mäklin. S. 25.

Conwentzia pineticola Enderl. Ostrobottnia media, Jakobstad: B. Poppius. S. 30.

Hemerobius lutescens Steph. Karelia borealis, Kontiolaks: W. M. Linnaniemi. S. 28.

H. micans Ol. Regio aboënsis, Pargas. O. M. Reuter. S. 26.

Orthoptera.

Chrysochraon poppiusi Miram. Diese von Fräulein E. Miram in S:t Petersburg neu beschriebene Art scheint eine ziemlich grosse Verbreitung in Sibirien zu haben, kommt aber auch im finländischen Faunengebiet vor, wo sie in Ole nitsa, Lapponia varsugæ, von Herrn Dozenten K. M. Levander gefunden worden ist. O. M. Reuter. S. 21.

Acarina.

Eine im Süsswasser, Tusby träsk, Nylandia, lebende Species der sonst marinen Gattung *Halacarus* wurde von Herrn Dozenten K. M. Levander vorgelegt. S. 119.

Crustacea.

Pallasiella quadrispinosa G. O. S. Die Art kommt in den Saima-Gewässern als Reliktform vor und zwar meistens in grossen Tiefen. I. Välikangas. S. 103.

Astacus fluviatilis L. Eine deformierte Schere wurde von Herrn Förster J. E. Ekström vorgelegt. S. 120.

Vermes.

Halicryptus spinulosus. v. Sieb. Ein ungewöhnlich grosses Exemplar dieser Art, das bei Gråhara, Helsingfors, in einer Tiefe von 30 Faden gefangen war, wurde von Herrn Prof. J. A. Palmén demonstriert. S. 141.

Protozoa.

Euglena sanguinea Ehrenb. In der Nähe von Kuopio, Savonia borealis, war die Oberfläche eines kleinen Sees durch diese Art rot gefärbt. I. Välikangas. S. 64. — Herr

Dozent K. M. Levander giebt eine eingehende Beschreibung der finländischen Exemplare, die nicht ganz mit den Abbildungen von Dangeard übereinstimmen. S. 64—66.

II. Botanik.

Reiseberichte.

Die Stipendiaten, Herren A. Nyman, R. Krogerus und U. Sahlberg, berichteten über ihre im Sommer 1905 unternommene Reise in den Gegenden von Ounasjoki und Tenojoki in Lappland. S. 15—20.

Plantæ vasculares.

Systematische Notizen.

Sorbus aucuparia-Formen in Finland. Von Herrn Rektor M. Brenner werden auf Grund der Verschiedenheiten der Blätter der fertilen Sprosse einige Formen des gemeinen Vogelbeerbaumes aufgestellt, und zwar folgende. — F. *homomorpha:* die Kleinblätter der fertilen Sprosse haben dieselbe Form und sind ebenso gezähnt wie die der sterilen. Hierher Subf. *didyma* mit grob doppelt gesägten Kleinblättern. — F. *heteromorpha:* die Blätter der fertilen Sprosse mehr gleichbreit bis verkehrt eiförmig und mit Rändern, die entweder nur in der basalen Hälfte des Blattes oder ein wenig über die Mitte ganzrandig sind. Hier kann man zwei Subformen, Subf. *platyglossa* mit breit zugespitzten, beinahe stumpfen, und Subf. *stenoglossa* mit schmal zugespitzten Kleinblättern unterscheiden. — F. *subheteromorpha:* Zwischenform mit den Blättern der fertilen Sprosse nur wenig weiter gegen die Spitze ganzrandig. Hierher die Subformen *platyphylla* und *stenophylla,* die wie die entsprechenden Subformen der Form *heteromorpha* gekennzeichnet sind. — F. *calvata:* die Knospen glatt. — S. 5.

Taraxacum. Von Herrn Rektor M. Brenner werden einige lappländischen *Taraxacum*-Formen erwähnt und dabei vier Arten als neu beschrieben. S. 108—112.

Neu für das Gebiet.

Fragaria vesca × *viridis.* Alandia, Geta, vier verschiedene Inseln: A. Palmgren. S. 33 und 133.

Potentilla Egedi. Auf verschiedenen Plätzen am Eismeer und an der Küste des Weissen Meeres und auch, aber in schwächer ausgeprägten Formen, am nördlichsten Teil des Bottnischen Meerbusens: H. Lindberg. S. 54.

Sparganium ramosum × *simplex.* Alandia, Geta: F. W. Klingstedt und A. Palmgren. S. 52.

Taraxacum-Formen:

T. Balticum Dahlst. kommt an vielen Stellen in Alandia und selten in den Schären von Åbo vor. *T. litorale* Raunk. ist nur von einer einzigen Lokalität in Alandia bekannt. Diese Formen waren von Herrn Custos H. Dahlstedt in Stockholm determiniert: H. Lindberg. S. 33.

T. Dahlstedtii Lindb. fil., *T. hœmatopus* Lindb. fil. und *T. intermedium* Raunk. werden von Herrn Custos H. Lindberg vorgelegt. S. 55.

T. lœticolor Dahlst. Nylandia, Helsingfors: M. Brenner. S. 75.

T. Hjeltii Dahlst., *T. simulum* Brenn., *T. lobulatum* Brenn. nebst f. *collatatum* Brenn., *T. parciflorum* Brenn., *T. oxylobium* Brenn., *T. repletum* Dahlst. und *T. croceum* Dahlst., von Herrn Förster J. Montell in verschiedenen Gegenden im schwedischen und finnischen Lappland erbeutet, wurden von Herrn Rektor M. Brenner vorgelegt. Die Fundstätten sind S. 109—112 verzeichnet.

Seltenheiten. — Wichtigere Fundorte.

Alchimilla acutidens. Regio Aboënsis, Lojo: H. Lindberg. S. 6.

A. glomerulans. Regio Aboënsis, Lojo: H. Lindberg. S. 6. — Tavastia australis: A. A. Sola. S. 133.

A. obtusa. Alandia, Hammarland: H. Lindberg. S. 6.

A. plicata. Tavastia australis: A. A. Sola. S. 133.

Aspidium lonchitis. Karelia Keretina, Kivakkatunturi: W. Kokko. S. 35.

Aspidium Robertianum. Kuusamo, Jäkälävuoma unweit Juuma am Flusse Kitkajoki: A. Backman. S. 34.

Carex lævirostris. Satakunta: H. A. Printz. S. 133.

C. rupestris. Karelia Keretina, Kivakkatunturi: W. Kokko. S. 35.

Centaurea jacea f. *pallens.* Nylandia, Pernå: G. von Frenckell. S. 76.

Cephalanthera xiphophyllum. Alandia, Äppelö: Signe Lagerstam. S. 133.

Cratægus monogynus. Mehrere neue Fundorte dieser Art wurden von Herrn Custos H. Lindberg in Alandia entdeckt. Doch ist *Cr. calycinus* viel gemeiner in Alandia als die erstgenannte Art (cfr. Medd. Soc. F. et Fl. Fenn. 31, S. 7). S. 6.

Epilobium alsinifolium × *palustre.* Ostrobottnia Kajanensis, Suomussalmi: O. Kyyhkynen. S. 34.

E. Lamyi. Regio Aboënsis, Nagu, Själö: G. Marklund. S. 134.

Epipogon aphyllus. Savonia borealis, Maaninka: O. Kyyhkynen. S. 34.

Gentiana amarella * *lingulata* × *campestris* * *Suecica.* Alandia, Jomala Ramsholm, im Jahre 1899 in zwei Exemplaren: A. Palmgren. S. 33.

Hypericum montanum. Regio Aboënsis, Lojo: O. Setri. S. 104 und 134.

Lamium intermedium. Satakunta: H. A. Printz. S. 133. — Sat., Messuby: R. Frey. S. 133.

Luzula hybrida (*L. multiflora* × *Sudetica*). Tavastia borealis: Edv. af Hällström. S. 133.

L. Wahlenbergii. Lapponia Kemensis, Pallastunturit: W. Kokko. S. 35.

Menta Arrhenii. Tavastia borealis, Luhanko: A. Leinberg. S. 133.

Nymphæa candida f. *rosea.* Karelia australis, Näkkälänjärvi: E. Hougberg. S. 105.

Picea excelsa. Einige Angaben früherer Forscher betreffs der Nordgrenze der Fichte (siehe z. B. die Karte von H. A. Sandberg in Finska Forstföreningens Meddelanden XV, 1899) werden von Herren A. Nyman, R. Krogerus und U. Sahlberg bestätigt. So ist am Flusse Ounasjoki die Nordgrenze des genannten Baumes am Wasserfall Ketomellakoski (ungefähr 68° 17′ n. Br.) gelegen. Unterhalb dieses Falles wurden im Sommer 1905 noch hier und da Fichtenbestände beobachtet, oberhalb desselben aber nicht. — Am nordostlichen Teil des Sees Ounasjärvi (beinahe 68° 25′) sollen auch einige Fichten vorkommen, ebenso einige Gruppen am Dorfe Peltovuoma (ungefähr 68° 24′ 30″). — Die Fichten. die auf dem Fjelde Kuossavaara in Lapponia Inarensis vorkommen sollen (vgl. Sandberg l. c., Seite 143), wurden nicht gefunden. — S. 17—19.

P. excelsa f. *oligoclada.* Nylandia, Ingå, Svartbäck und Joddböle, drei Bäume: M. Brenner. S. 37—38.

P. excelsa f. *virgata.* Nylandia, Snappertuna, Fagernäs, in einem Garten: M. Brenner. S. 38—39.

Pirus malus. Alandia, mehrere Lokalen: H. Lindberg. S. 6.

Ranunculus Cassubicus. Savonia borealis, Kuopio und Nilsiä: O. Kyyhkynen. S. 34.

Rubus arcticus × *saxatilis.* Ostrobottnia Kajanensis, Suomussalmi: O. Kyyhkynen. S. 34.

Ruppia spiralis. Alandia; Jomala, Lemland und Eckerö: A. Palmgren. S. 53. — Alandia, Sund: P. Brofeldt. S. 134. — Regio Aboënsis, Luonnonmaa: Dora Collan. S. 134.

Sorbus aucuparia × *Fennica.* Alandia, Geta Dånö: H. Lindberg. S. 6.

S. Fennica. Nylandia, Ingå. Ein einziger, 2 m hoher, steriler Baum: Thord Brenner. S. 4.

Torilis anthriscus. Alandia, Hammarland: A. Palmgren. S. 53.

Veronica opaca. Satakunta: H. A. Printz. S. 133.
V. saxatilis. Karelia Keretina, Kivakkatunturi: W. Kokko. S. 35.
Vicia lathyroides. Alandia, Lemland: A. Palmgren. S. 104.

Verwildert oder eingeschleppt.

Ajuga reptans. Alandia, Jomala Möckelö: U. Widlund. S. 104 und 134.
Amelanchier canadensis. Nylandia, Kyrkslätt, zwei Exemplaren: Th. Sælan. — Isthmus Karelicus, Valkjärvi, zwei Sträucher: H. Lindberg. — Karelia australis, Veckelaks: R. Forsius. S. 105.
Bromus Madritensis. Satakunta: H. A. Printz. S. 133.
Cirsium oleraceum. Nylandia, Helsingfors: H. Wasastjerna. S. 133.
Corynephorus canescens. Alandia, Sund: P. Brofeldt. S. 134.
Lysimachia punctata. Regio Aboënsis, Luonnonmaa: Dora Collan. S. 134.
Menta gentilis. Tavastia borealis, Luhanko: A. Leinberg. S. 133.
Potentilla Goldbachii. Satakunta: H. A. Printz. S. 133.
Sisymbrium Wolgense. Satakunta, Karkku Suoniemi: A. Lindfors. S. 33.
Stachys annuus. Karelia australis, Sippola: A. Lindfors. S. 133.

Monstrositäten und Formen.

Acer platanoides. Ein von *Taphrina acerina* hervorgerufener Hexenbesen aus Nylandia, Helsingfors, wird von Herrn Doktor E. Reuter beschrieben und abgebildet. S. 58—60.
Betula verrucosa. Ein Lusus aus Alandia, Hammarland, wird von Herrn Custos H. Lindberg vorgelegt. — Dieselbe eigentümliche Form an den Blättern wurde vor mehreren Jahren an ein Paar Bäumen in den Schären von Pargas, Regio Aboënsis, von Herrn Doktor E. Reuter beobach-

tet; diese Blattform war indessen später in die normale übergangen, und jetzt können die genannten Bäume kaum von der Hauptform unterschieden werden, was den Lususcharakter der Form bestätigt. S. 6.

Die kurznadeligen Formen der Kiefer und der Fichte. Die Formen *brevifolia* oder *brachyphylla* und *lapponica* von der Kiefer und die Form *brevifolia* der Fichte sind nach Herrn Rektor M. Brenner manchmal, vielleicht sogar in den meisten Fällen, durch äussere Verhältnisse, z. B. Nahrungsverhältnisse, hervorgerufen. S. 35—37.

Pflanzenteratologische Notizen wurden von Herrn Doktor E. Reuter betreffs zehn verschiedener Phanerogamen in deutscher Sprache mitgeteilt. Einige Prolifikationen von *Trifolium repens* wurden abgebildet. S. 41—43.

Synonymische Notizen und Berichtigungen.

Die Synonymik einiger Formen von den Gattungen *Hieracium*, *Euphrasia*, *Chenopodium*, *Alnus* und *Juncus* wird von Herrn Rektor M. Brenner besprochen. S. 86—92.

Centaurea jacea. Die von Herrn Rektor M. Brenner als *Centaurea jacea* × *phrygia* gedeutete Pflanze aus Nylandia, Pernå (siehe Meddel. Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 32, S. 7 und 199), wird von Herrn Custos H. Lindberg als eine Form von *C. jacea* betrachtet. S. 133.

Ranunculus acer. Die Pflanze aus Nylandia, Pernå, die von Herrn Rektor M. Brenner als *Ranunculus acer* × *polyanthemos* betrachtet wurde (Meddel. Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 32, S. 7 und 200), ist nach Herrn Custos H. Lindberg *R. acer.* S. 133.

Rubus cæsius × *saxatilis.* Die Pflanze aus Alandia, Geta (nicht Lemland), die von Herrn Rektor M. Brenner *Rubus Idæus* f. *subviridis* benannt wurde (Meddel. Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 32, S. 7 und 200), ist nach Herrn Custos H. Lindberg ein Bastard zwischen *R. cæsius* und *R. saxatilis.* S. 133.

Sorbus subserrata Opiz entspricht nach Herrn Rektor M. Brenner dem *S. aucuparia* L. f. *heteromorpha* Brenn. S. 5.

Taraxacum. Die Synonymik einiger *Taraxacum*-Formen wurde von den Herren Rektor M. Brenner (S. 70—74 und 90—91) und Custos H. Lindberg (S. 55) besprochen.

Vermischte Notizen.

Der Kampf zwischen Sorbus aucuparia und Pinus silvestris. Herr Cand. E. Häyrén teilt aus Nylandia, Ekenäs, Tvärminne, an der Küste des Finnischen Meerbusens, zwei Fälle mit, wo die Kiefer von heranwachsenden Zweigen von *Sorbus aucuparia* bei Seite gedrängt wird. S. 9—11.

Herbstfärbung bei Alchimilla-Blättern. Von Herrn Custos H. Lindberg wurde demonstriert, wie die Blätter der *Alchimilla*-Arten im Herbst konstante und für jede Art charakteristische Flecken und Verfärbungen bekommen. Da die Blätter von Pflanzen herrührten, die sämtlich auf demselben Platze im botanischen Garten der Universität Helsingfors kultiviert und daselbst während zweier Jahre denselben äusseren Einflüssen ausgesezt waren, wollt Herr Lindberg diesen Veränderungen eine gewisse systematische Bedeutung zumessen. S. 33—34.

Samenverbreitung von Quercus pedunculata. In Regio Aboënsis, Lojo, Pulli, beobachtete Herr Professor E. E. Sundvik, wie junge, gleichalterige Eichensprösslinge massenhaft um die verschiedensten Bäume herum, nicht aber an freien Plätzen emporwuchsen. Aller Wahrscheinlichkeit nach stammten diese Pflanzen aus Eicheln, welche in den Bäumen sitzende Vögel hatten herunter fallen lassen. Beteiligt hieran waren vermutlich *Nucifraga caryocatactes, Sitta europæa* und wahrscheinlich auch *Garrulus.* Unmöglich wäre es auch nicht, dass die Vögel die Eicheln in die Erde eingraben und dann vergessen. — Ähnliche Beobachtungen wurden auch aus Åland von Herrn Cand. A. Palmgren erwähnt. — S. 61—64.

Plantæ Finlandiæ Exsiccatæ. Von diesem Exsiccatwerk, das vom Botanischen Museum der Universität Helsingfors

versandt wird (siehe Meddel. Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 32, S. 203), wurden acht Fascikeln (n:ris 1—400) von Herrn Custos H. Lindberg vorgelegt. S. 76.

Die Entwickelung der Kvartärflora in Finland wurde von Herrn Custos H. Lindberg besprochen. U. a. hatte Vortr. im inneren Finland in Ostrobottnia Kajanensis, Sotkamo, 160 m. ü. d. M., einige bemerkenswerte Pflanzenfossilien gefunden, und zwar teils Brackwasserpflanzen, wie *Zannichellia polycarpa* und *Ceratophyllum demersum*, teils Formen wie *Carex pseudocyperus*, die in Finland ausgeprägt südlich sind. Besonders wurde hervorgehoben, wie schwer es sei, die in Finland gewonnenen phytopaläontologischen Resultate mit der von schwedischen Geologen aufgestellten Theorie eines grossen und süssen, postglacialen Binnenmeeres, des Ancylus-Sees, in Einklang zu bringen. S. 76—77.

Über den Schutz von Naturdenkmälern sprach Herr Rektor M. Brenner. S. 120—122. — Die von der Gesellschaft ergriffenen Massregeln sind S. 140—141 erwähnt.

Musci.

Männliche Pflanzen von Anisothecium humile (Ruthe) Lindb., mit einer Figur im Texte: H. Buch. S. 79—81.

Bryum Hagenii und *Dicranum strictum* aus Nylandia, Borgå, und *Bryum tumidulum* aus Nylandia, Sibbo: V. F. Brotherus. S. 134.

Lichenes.

Neu für das Gebiet.

Alectoria Fremontii. Karelia borealis, Lieksa: G. Lång. S. 52 und 134.

Seltenheiten. — Wichtigere Fundorte.

Cladonia pyxidata f. *pachyphyllina.* Nylandia, Espoo: A. A. Sola. S. 4.

Rhizocarpon Rittokensis. Lapponia Inarensis: F. Silén. S. 103.

Rh. rubescens. Satakunta, Ylöjärvi: A. A. Sola. S. 4 und 134.
Stereocaulon coralloides. Savonia borealis, Kuopio, Suovesi: K. Linkola. S. 104.

Algæ.

Beiträge zur Kenntnis der Oscillatoriaceen Finlands. Von dieser in Finland früher nicht näher untersuchten Algengruppe werden 26 Arten von 7 Gattungen aufgezählt: F. W. Klingstedt. S. 113—117.

Fungi.

Cladosporium cucumerinum, bisher nicht in Finland beobachtet, ist nach Mitteilung von Fräulein Jenny Elfving während mehrerer Sommer auf jungen Gurken in der Gartenschule Sippola in Karelia australis verheerend aufgetreten. Im Sommer 1906 wurde die Identität der Art von Herrn Professor E. Rostrup in Kopenhagen festgestellt: Enzio Reuter. S. 6—7.
Glœosporium Lindemuthianum, neu für Finland, wurde nach Mitteilung von Fräulein Jenny Elfving Ursache einer recht schweren Krankheit sowohl der Blätter als der Früchte von *Phaseolus vulgaris* in der Gartenschule Sippola. Der Pilz wurde von Herrn Professor E. Rostrup bestimmt: Enzio Reuter. S. 8.
Graphiola Phœnicis wurde auf Blättern von aus Deutschland eingeführten *Phœnix*-Palmen beobachtet: Enzio Reuter und Harry Federley. S. 8.
Phallus impudicus, seit 1755 nicht in Finland beobachtet, wurde im Sommer 1906 in Alandia, Jomala, in einigen Exemplaren von Herrn Stud. Med. Henry Snellman gesammelt. Früher von Herrn Snellman auch in Regio Aboënsis, Korpo, beobachtet: Fr. Elfving. S. 32.
Taphrina acerina. Ein von diesem in Finland nicht früher beobachteten Pilze auf *Acer platanoides* hervorgerufener und von Herrn Professor J. A. Palmén in Nylandia,

Helsingfors, gefundener Hexenbesen wird von Herrn Doktor E. Reuter beschrieben und abgebildet. Die Ansicht, das der Hexenbesen von dem genannten Pilze hervorgerufen war, wurde auch von Herrn Professor E. Rostrup vertreten.

Zugleich berichtigt Herr Reuter eine Notiz von Solereder in Naturwiss. Zeitschr. f. Land- u. Forstwirtsch., Jahrg. 3, 1905, S. 18, welcher angiebt, dass nach Eliasson *Taphrina acerina* auf *Acer tataricum* Hexenbesen bilden soll. Auf *Acer tataricum* kommt zwar nach Eliasson eine *Taphrina*-Art vor, diese ist aber *T. polyspora* und bildet nicht Hexenbesen. In der That dürfte *T. acerina* die einzige Art sein, von welcher man mit voller Gewissheit weiss, dass sie Hexenbesen auf *Acer* hervorruft, und zwar, soweit jetzt bekannt ist, nur auf *A. platanoides* L. S. 58—60.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 6 oktober 1906.

Sid.

Forssell, G. W. Ett svart exemplar af *Lepus timidus* L. 3

Suomalainen, E. W. *Phalaropus fulicarius* L. ja *Coracias garrula* L. 3

Sola, A. A. Kaksi huomattavaa jäkälälöytöä 4

Brenner, M. *Sorbus hybrida* L. i Ingå 4

— Former af *Sorbus aucuparia* L. i Finland 5

Lindberg, Harald. Fanerogamer från sydvästra Finland . . . 6

Reuter, Enzio. Mykologiska notiser 6

Häyrén, Ernst. Kampen emellan rönn och tall 9

Frey, Richard. *Nemosoma elongatum* L. från Finland 11

— Über *Helophilus consimilis* Malm und ihre Verwandten . 11

Nyman, Armas. Kertomus lapinmatkasta kesällä v. 1905 15

Reuter, O. M. *Chrysochraon poppiusi* Miram, en för finska området ny orthopter 21

— Tvenne sällsynta skalbaggar, återfunna vid Åbo 21

— Oceller, felslagna hos en lygæid (*Aphanus phœniceus* Rossi) 22

— „Sotare" bland bina 23

— Nya anteckningar om finska *Neuroptera* 24

Mötet den 3 november 1906.

Wegelius, A. *Trechus discus* Fabr., ny för Finland 32

Elfving, Fr. *Phallus impudicus* L. i Finland 32

Palmgren, Alvar. Tvenne sällsynta hybrider från Åland . . . 33

Sid.
Lindberg, Harald. Anmärkningsvärda fanerogamer 33
— Höstfärgning hos *Alchimilla*-blad 33
Backman, Alb. Anmärkningsvärda kärlväxter 34
Brenner, M. Om tallens och granens kortbarriga former 35
— *Picea excelsa* f. *oligoclada* Brenn. i Ingå och f. *virgata* Jacq. i Snappertuna 37
Forsius, Runar. Coleopterologiska meddelanden 39
Reuter, Enzio. Pflanzenteratologische Notizen 41
— Forstentomologisches 44
Poppius, B. Eine neue *Philonthus*-Art aus Nord-Russland 46
— Zur Kenntnis der finländischen Arten der Gattung *Notiophilus* Dum. 47

Mötet den 1 december 1906.

Lång, G. *Alectoria Fremontii* Tuckerm. 52
Klingstedt, F. W. *Sparganium ramosum* Huds. × *simplex* Huds. 52
Fabritius, G. Tvenne sällsynta fjärilar 52
Levander, K. M. Ryggradskrökning eller skolios 53
Palmgren, Alvar. Tvenne fanerogamfynd 53
Poppius, B. Två anmärkningsvärda coleopterer 53
Poppius, Alfred. Tvenne lepidopterologiska notiser 54
Lindberg, Harald. Anmärkningsvärda fanerogamer från Finland 54
Sahlberg, J. Några på odlade *Rosa*-arter lefvande tenthredinider 55
Granit, A. W. Härjningar af *Cidaria dilutata* Borkh. 57
Reuter, Enzio. Häxkvast på *Acer platanoides* L., förorsakad af *Taphrina acerina* Eliass. 58
— En egendomlig plats för boet af *Odynerus parietum* (L.) Latr. 61
Sundvik, Ernst Edv. Ett af sätten för ekens spridning i vårt land 61
Välikangas, I. *Euglena sanguinea* Ehrenb. Pohjois-Savossa . . . 64
Frey, Richard. Beiträge zur Kenntnis der Dipteren-Fauna Finlands 67

Mötet den 2 februari 1907.

Brenner, M. En af namnförbistring hotad *Taraxacum*-form. Gamla former med nya namn 70
— En för Finland ny *Taraxacum officinale*-form, *T. læticolor* Dahlst. 75

Mötet den 2 mars 1907.

Sid.
von Frenckell, G. Fanerogamer från Nyland 76
Lindberg, Harald. Plantæ Finlandiæ Exsiccatæ 76
— Kvartärflorans utveckling i Finland 76
Suomalainen, E. W. Kalalokkeja (*Larus canus* L.) talvella Helsingin satamassa 77
Reuter, E. Tvenne för finska faunan nya sköldlöss 78
Buch, Hans. Männliche Pflanzen von *Anisothecium humile* (Ruthe) Lindb. 79
Poppius, B. Zur Synonymik einiger nord-europäischer und sibirischer Carabiden 82
Brenner, M. Några växtsynonymiska data 86
Forsius, Runar. Bidrag till kännedomen om Finlands *Chalastogastra* 92

Mötet den 6 april 1907.

Välikangas, I. *Pallasiella quadrispinosa* G. O. S. 103
Lång, G. Två anmärkningsvärda lafvar 103
Lindberg, Harald. *Hypericum montanum* L. från Lojo 104
Palmgren, Alvar. Fanerogamer från Åland 104
Sælan, Th. *Nymphæa candida* Presl. f. *rosea* 105
— *Amelanchier canadensis* (L.) i Kyrkslätt socken 105
Poppius, B. Zwei neue *Stenus*-Arten aus Lappland 106
Brenner, M. Några lapska *Taraxacum*-former 108
Klingstedt, F. W. Beiträge zur Kenntnis der Oscillatoriaceen Finlands 113

Mötet den 4 maj 1907.

Forssell, G. W. *Otis tetrax* L. från trakten af S:t Michel . . . 119
Levander, K. M. Halacarid från Tusby träsk 119
Ekström, J. E. Två zoologiska notiser 119
Frey, R. För Finland nya dipterer 120
Brenner, M. Till frågan om naturfornminnens fredande 120

Årsmötet den 13 maj 1907.

Palmén, J. A. *Halicryptus spinulosus* från Gråhara 141
Levander, K. M. Tvenne ornitologiska notiser 141

Tjänstemännens årsredogörelser.

Sid.
Ordförandens årsberättelse 122
Skattmästarens årsräkning 131
Botanices-intendentens årsredogörelse 132
Zoologie-intendentens årsredogörelse 135
Bibliotekariens årsberättelse 139

Bulletin Bibliographique 143

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1906—1907 169

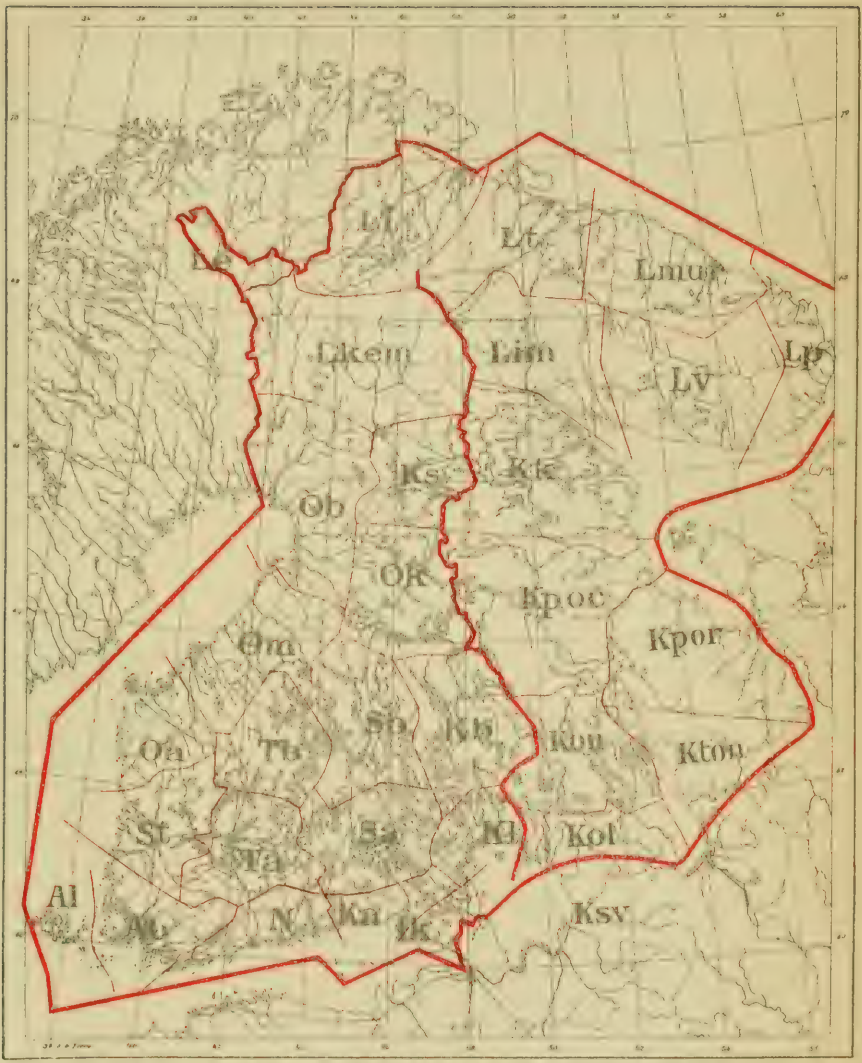

Ab = Regio aboënsis
Al = Alandia
Ik = Isthmus karelicus
Ka = Karelia australis
Kb = Karelia borealis
Kk = Karelia keretina
Kl = Karelia ladogensis
Kol = Karelia olonetsensis
Kon = Karelia onegensis
Kpoc = Karelia pomorica occidentalis
Kpor = Karelia pomorica orientalis
Kton = Karelia transonegensis
Ks = Kuusamo
Ksv = Karelia svirensis
Le = Lapponia enontekiensis
Li = Lapponia inarensis
Lim = Lapponia Imandrae
Lkem = Lapponia kemensis
Lmur = Lapponia murmanica
Lp = Lapponia ponojensis
Lt = Lapponia tulomensis
Lv = Lapponia Varsugae
N = Nylandia
Oa = Ostrobothnia australis
Ob = Ostrobothnia borealis
Ok = Ostrobothnia kajanensis
Om = Ostrobothnia media
Sa = Savonia australis
Sb = Savonia borealis
St = Satakunta
Ta = Tavastia australis
Tb = Tavastia borealis

ublications de la Societas pro Fauna et Flora Fennica en vente chez Edlundska bokhandeln (les Frères Hjorth), Librairie, à Helsingfors.

Notiser ur Sällsk:s pro Fauna et Flora Fennica förhandlingar:

8:de häftet	(1864—69, 1882)	à Fmk	2: 50
9:de „	(1868)	„ „	4: —
10:de „	(1869)	„ „	5: —
11:te „	(1871)	„ „	6: —
12:te „	(1874)	„ „	6: —
13:de „	(1871—74)	„ „	6: —
14:de „	(1875)	„ „	4: —

Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica:

Vol. I	(1875—77)	à Fmk	10: —
Vol. II	(1881—85)	„ „	8: 50
Vol. III	(1886—88)	„ „	10: —
Vol. IV	(1887)	„ „	10: —
Vol. V, 1, I—III	(1888—95)	„ „	6: 50
Vol. VI	(1889—90)	„ „	15: —
Vol. VII	(1890)	„ „	10: —
Vol. VIII	(1890—93)	„ „	10: —
Vol. IX	(1893—94)	„ „	12: —
Vol. X	(1894)	„ „	10: —
Vol. XI	(1895)	„ „	12: —
Vol. XII	(1894—95)	„ „	8: —
Vol. XIII	(1897)	„ „	8: —
Vol. XIV	(1897—98)	„ „	8: —
Vol XV	(1898—99)	„ „	10: —
Vol. XVI	(1897—1900)	„ „	8: —
Vol. XVII	(1898—99)	„ „	9: —
Vol XVIII	(1899—1900)	„ „	7: —
Vol. XIX	(1900)	„ „	9: —
Vol XX	(1900—1901)	„ „	7: —
Vol. 21	(1901—1902)	„ „	8: —
Vol. 22	(1901—1902)	„ „	7: —
Vol. 23	(1901—1902)	„ „	13: —
Vol. 25	(1903—1904)	„ „	10: —
Vol. 26	(1903—1904)	„ „	12: —
Vol. 27	(1905—1906)	„ „	12: —
Vol. 28	(1905—1906)	„ „	10: —
Vol 30	(1904—1906)	„ „	6: —

Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica:

1:sta häftet	(1876)	à Fmk	1: 50
2:dra „	(1878)	„ „	2: —
3:dje „	(1878)	„ „	2: —
4:de „	(1878)	„ „	2: —
5:te „	(1880)	„ „	2: 50
6:te „	(1881)	„ „	3: —
7:de „	(1881)	„ „	2: —
8:de „	(1881)	„ „	2: —
9:de „	(1883)	„ „	2: —
10:de „	(1883)	„ „	2: —
11:te „	(1885)	„ „	2: 50
12:te „	(1885)	„ „	3: —
13:de „	(1886)	„ „	3: —
14:de „	(1888)	„ „	3: —
15:de „	(1889)	„ „	3: —
16:de „	(1891)	„ „	3: —
17:de „	(1892)	„ „	3: —
18:de „	(1892)	„ „	3: 50
19:de „	(1893)	„ „	1: 50
20:de „	(1894)	„ „	1: 25
21:sta „	(1895)	„ „	1: 75
22:dra „	(1896)	„ „	1: 50
23:dje „	(1898)	„ „	2: 50
24:de „	(1897—98)	„ „	2: —
25:te „	(1898—99)	„ „	1: 50
26:te „	(1899—1900)	„ „	2: —
27:de „	(1900—1901)	„ „	2: —
28:de „	(1901—1902)	„ „	1: 75
29:de „	(1902—1903)	„ „	2: —
30:de „	(1903—1904)	„ „	2: —
31:sta „	(1904—1905)	„ „	2: —
32:dra „	(1905—1906)	„ „	2: —
33:dje „	(1906 1907)	„ „	2: —

Herbarium Musei Fennici:

I. Plantæ vasculares	(1889)	à Fmk	3: —
II. Musci	(1894)	„ „	1: 50

Pris 2: — Fmk.

New York Botanical Garden Library
3 5185 00270 3716